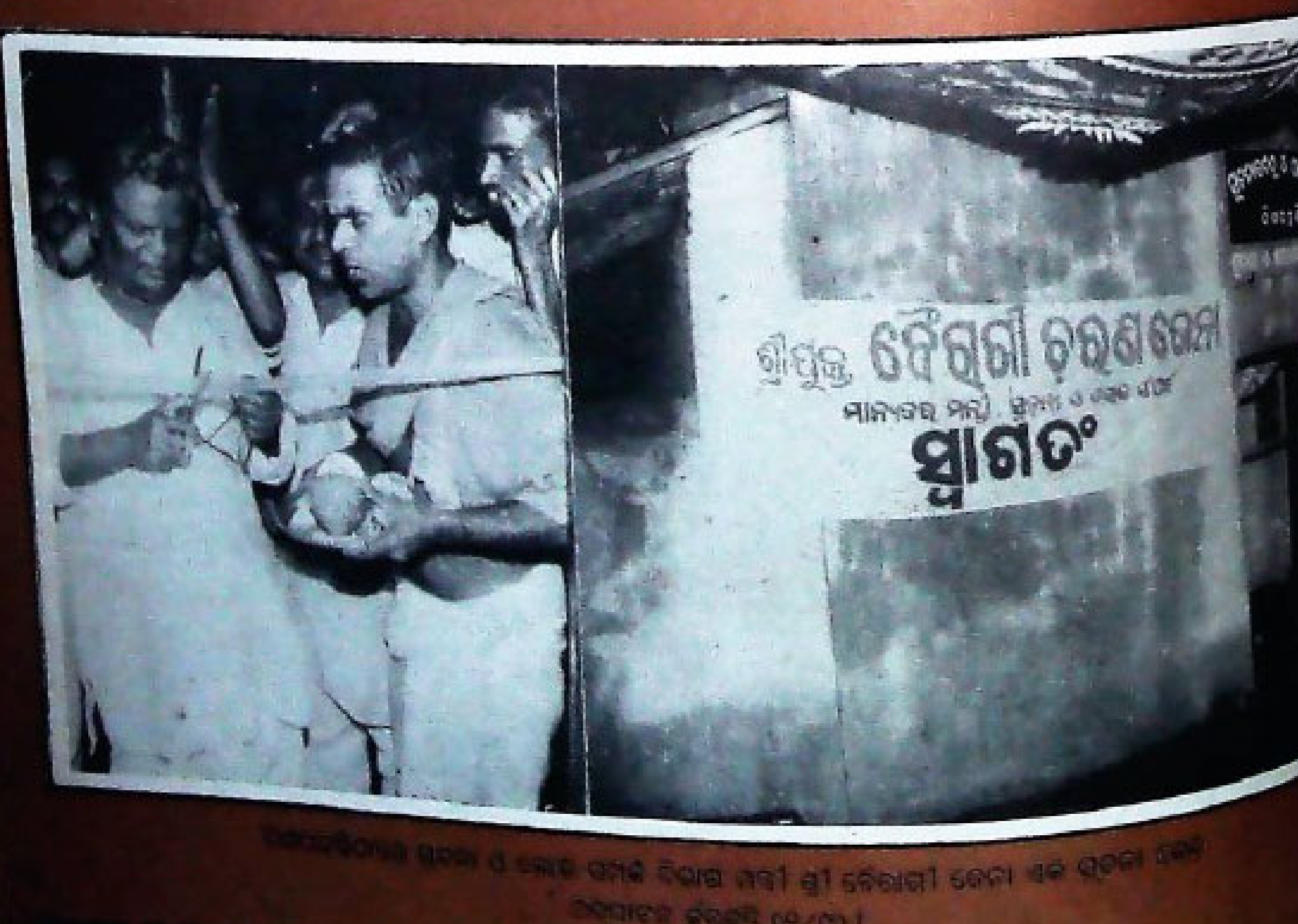

ଉତ୍କଳ ପ୍ରସଙ୍ଗ

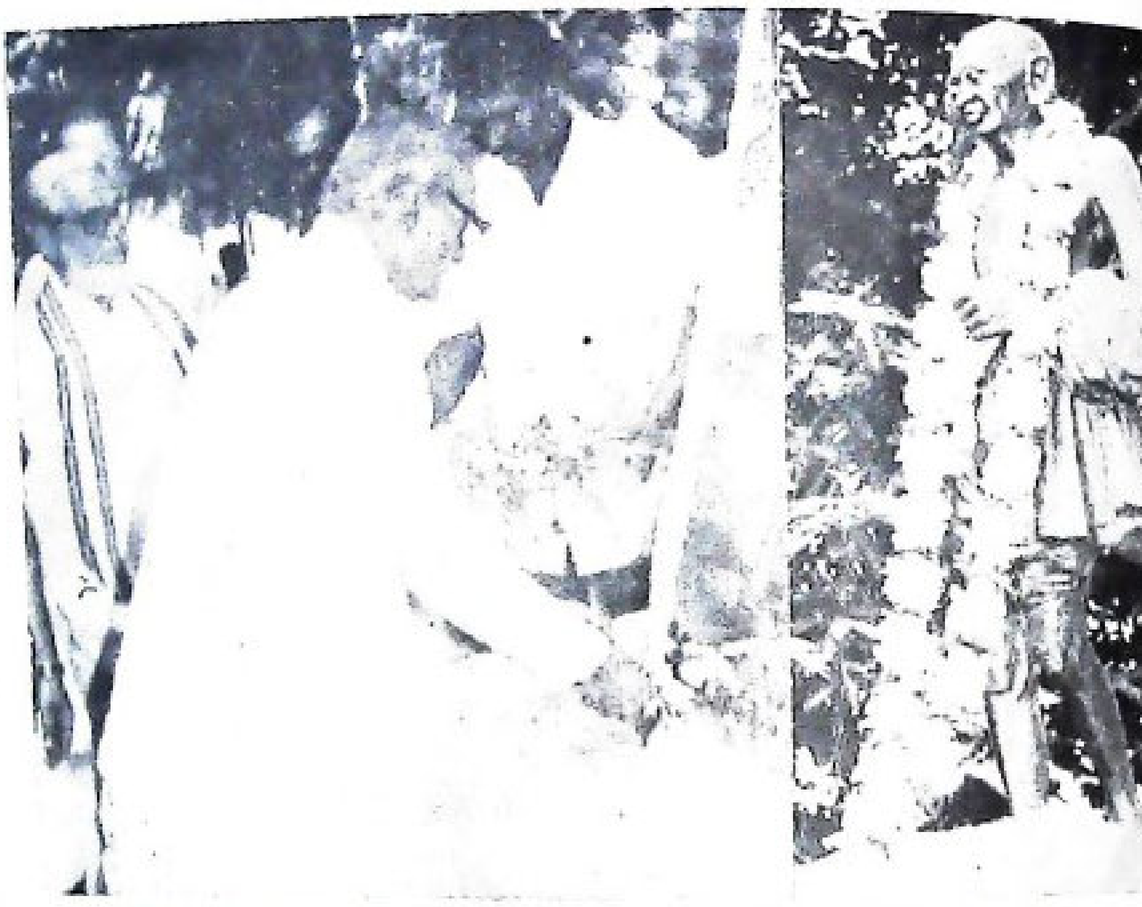

ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲାର କୁମାରୀ ଅନିନ୍ଦିତା ଦତ୍ତ ସ୍ୱାଧୀନତା ଦିବସ ପ୍ୟାରେଡ୍ ଅବସରରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କଠାରୁ ପ୍ରଥମ ରାଜ୍ୟ ଲକି ଉଇନର ଲଟେରୀ ପୁରସ୍କାର ଗ୍ରହଣ କରୁଛନ୍ତି ।

[illegible] ସମାଜ ମଙ୍ଗଳ ବିଭାଗ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବୈରାଗୀ ଜେନା ଏକ [illegible] [illegible] କରୁଛନ୍ତି [illegible] ।

[illegible] AT ORISSA GOVERNMENT PRESS, CUTTACK-753010

ଗାନ୍ଧୀ ଜୟନ୍ତୀ ପାଳନ ଅବସରରେ ମାନ୍ୟବର ରାଜ୍ୟପାଳ ଶ୍ରୀ ବି: ସତ୍ୟନାରାୟଣ ରେଡ୍ଡୀ
ବିଧାନ ସଭା ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତିରେ ମାଲ୍ୟାର୍ପଣ କରୁଛନ୍ତି ।
ବିଧାନ ସଭା ବାଚସ୍ପତି ଶ୍ରୀ ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଦାସ ଉପସ୍ଥିତ ଅଛନ୍ତି ।

ସୂଚନା ଭବନଠାରେ "ଓଡ଼ିଶାରେ ଗାନ୍ଧିଜୀ" ଶୀର୍ଷକ ଏକ ପ୍ରଦର୍ଶନୀକୁ ରାଜ୍ୟପାଳ ଶ୍ରୀ ବି: ସତ୍ୟନାରାୟଣ ରେଡ୍ଡୀ
ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରୁଛନ୍ତି ।

ଉତ୍କଳ ପ୍ରସଙ୍ଗ

୫୦ ଭାଗ ୩ୟ ସଂଖ୍ୟା ଆଶ୍ୱିନ ୧୯୧୪ ଶକାବ୍ଦ ଅକ୍ଟୋବର ୧୯୯୩

ସମ୍ପାଦକ ମଣ୍ଡଳୀ

ପ୍ରକାଶନ
ସୂଚନା ଓ ଲୋକ ସମ୍ପର୍କ ବିଭାଗ, ଓଡ଼ିଶା ସରକାର
ଭୁବନେଶ୍ୱର

ମୁଦ୍ରଣ
ଓଡ଼ିଶା ସରକାରୀ ମୁଦ୍ରଣାଳୟ, କଟକ–୧୦
(ଫଟୋଟାଇପ୍‌ସେଟିଂ ପଦ୍ଧତିରେ ଅକ୍ଷର ସଂଯୋଜିତ)

ବାର୍ଷିକ ଦେୟ : ଟ ୨୦·୦୦
ପ୍ରତି ଖଣ୍ଡ : ଟ ୨·୦୦

ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟ, ସରକାରୀ ଘୋଷଣା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସରକାରୀ ତଥ୍ୟର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ବିବରଣ "ଉତ୍କଳ ପ୍ରସଙ୍ଗ"ରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥାଏ। ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଅନେକ ବିଶେଷ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଆକାରରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇଥାଏ। ସେଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ଅନୁମୋଦିତ ମୂଳ ପାଠ ବୋଲି ଭାବିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ।

"ଉତ୍କଳ ପ୍ରସଙ୍ଗ" ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ସୂଚନା ଓ ଲୋକ ସମ୍ପର୍କ ବିଭାଗ ତରଫରୁ ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିଲେ ହେଁ ଏହି ପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶିତ ମତାମତ ଓ ଚିନ୍ତାଧାରା ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କର ବୋଲି ବୁଝିବାକୁ ହେବ ନାହିଁ।

ସୂଚୀ

ସମ୍ପାଦକୀୟ

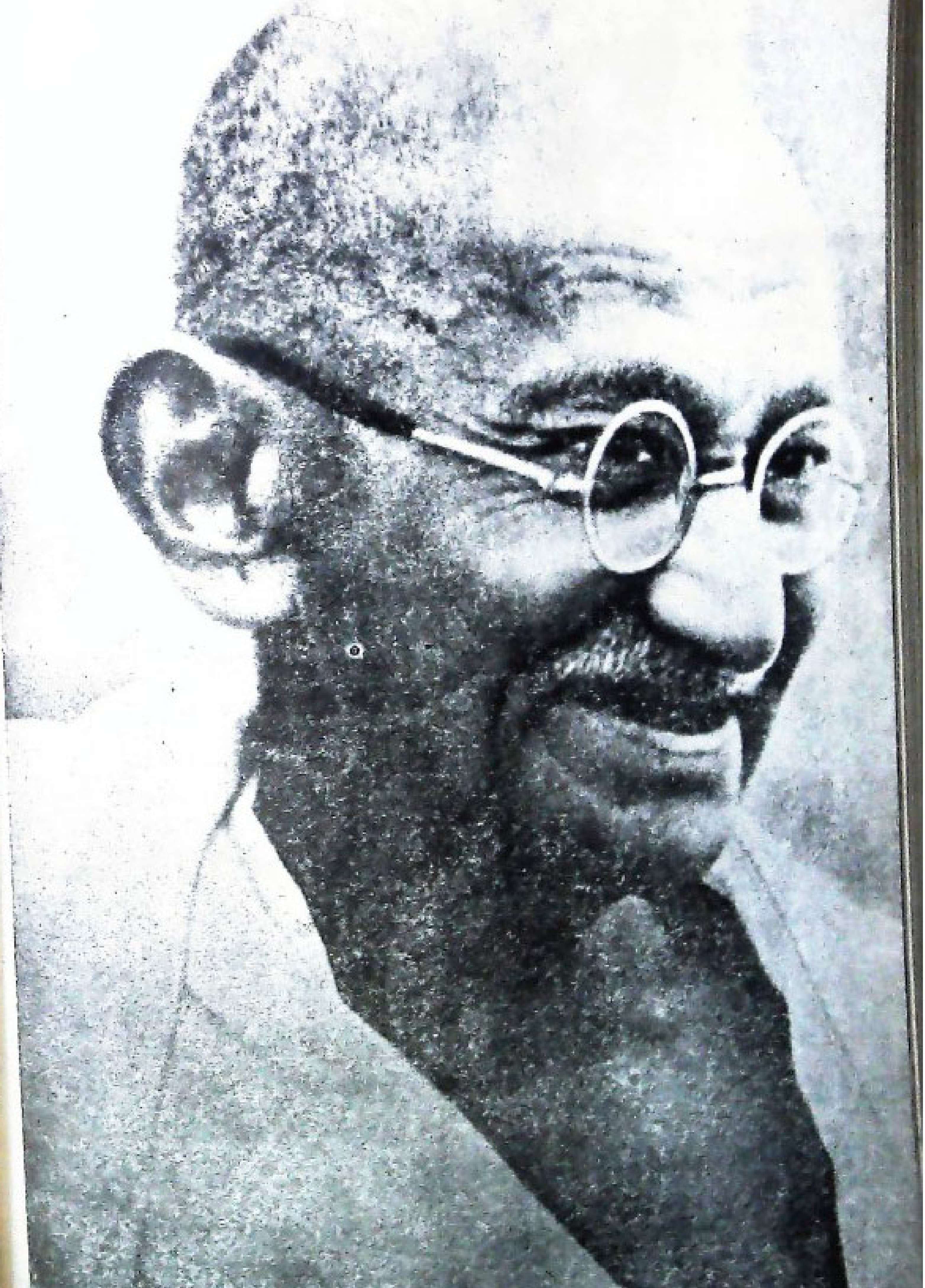
ପବିତ୍ର ଦଶହରା ପର୍ବ

ପବିତ୍ର ଦଶହରା ପର୍ବ ବର୍ଷରେ ଥରେ ଆସିଥାଏ । ଆବାଳ ବୃଦ୍ଧବନିତା ସମସ୍ତଙ୍କ ମନରେ ଏହି ଦଶହରା ପର୍ବଟି ଆନନ୍ଦ ଭରି ଦେଇଥାଏ । ଦଶହରା ପୂଜା ଉତ୍ସବ ଉପଲକ୍ଷେ ନୂଆ ଜାମାପଟା, ଦୋକାନ ବଜାରର ନୂଆ ରଙ୍ଗ, ନୂଆ ସାଜସଜ୍ଜା, ପୂଜା ଉତ୍ସବ, ଭୋଜିଭାତ, ନୃତ୍ୟ ସଙ୍ଗୀତ, ମଉଜ ମଜ୍‌ଲିସ୍ ହସଖୁସି ଇତ୍ୟାଦି ବିଭିନ୍ନ ଆମୋଦ ପ୍ରମୋଦରେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ମାତିଥାଉ ।

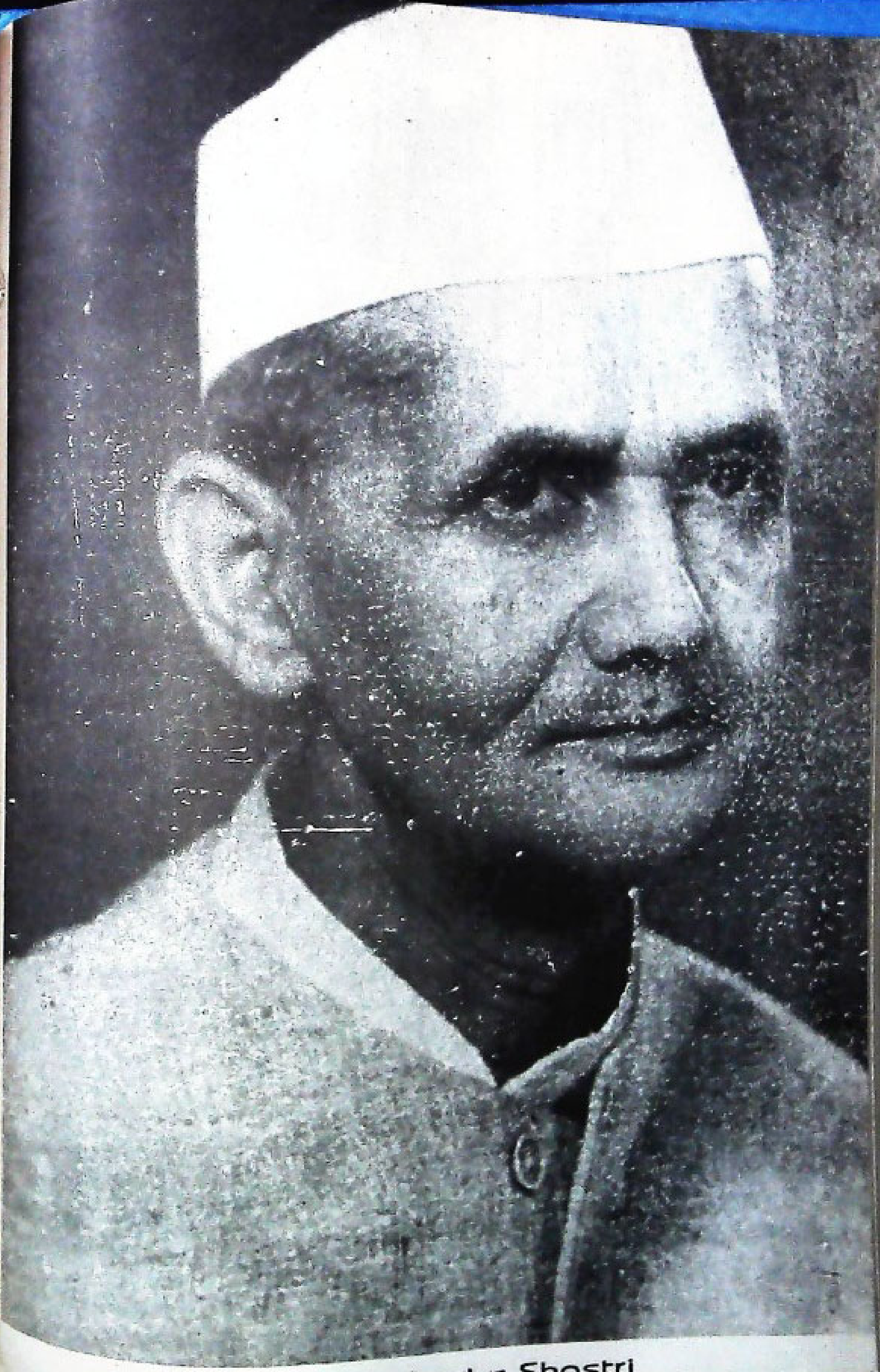
ପ୍ରତି ବର୍ଷ ଭଳି ଏହି ବର୍ଷ ମଧ୍ୟ ଦଶହରା ପର୍ବ ଆସୁଛି । କିନ୍ତୁ କାହାରି ମନରେ ଆନନ୍ଦ ଉଲ୍ଲାସ ନାହିଁ । ଜାତି, ବର୍ଣ୍ଣ, ଧର୍ମ ନିର୍ବିଶେଷରେ ଆଜି ସମସ୍ତଙ୍କ ମନରେ ବିଷାଦର ଛାୟା ଘୋଟି ଯାଇଛି । ପ୍ରଳୟଙ୍କରୀ ଭୂମି କମ୍ପରେ ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ଓ କର୍ଣ୍ଣାଟକର ଅଗଣିତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପ୍ରାଣହାନୀ ଘଟିଛି । ସୌଭାଗ୍ୟ କ୍ରମେ ମୃତ୍ୟୁ ମୁଖରୁ ରକ୍ଷା ପାଇପାଇଥିବା ଲୋକମାନେ ନିଜର ଧନ ସମ୍ପତ୍ତି, ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ୱଜନ ପ୍ରଭୃତି ହରାଇବା ସାଙ୍ଗକୁ ଆହତ ଅବସ୍ଥାରେ ଦୁଃଖ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଦେଇ ଗତି କରୁଛନ୍ତି । ଏହି ଅଭୂତପୂର୍ବ ଏବଂ ଅକଥନୀୟ ଦୁଃଖଦ ଘଟଣା ପାଇଁ ସମଗ୍ର ଭାରତବାସୀ ଆଜି ଦୁଃଖ ଓ ଶୋକରେ ଜର୍ଜରିତ । ସୁତରାଂ ଏହି ବର୍ଷର ଦଶହରା ପୂଜା ଉତ୍ସବ ଏକ ନିରାଡ଼ମ୍ବର ଉତ୍ସବ ହେଉ । ମା'ଙ୍କ ପାଖରେ ଆମର ଭକ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ନିବେଦନ ହିଁ ମା'ଙ୍କ ପାଇଁ ନୈବେଦ୍ୟ ହେଉ । ବାହ୍ୟ ଆଡ଼ମ୍ବର ଓ ସାଜସଜ୍ଜା ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅର୍ଥକୁ ସେହି ନିଃସ୍ୱ ଓ ନିଃସହାୟ ଲୋକମାନଙ୍କ କଲ୍ୟାଣରେ ବିନିଯୋଗ କରାଯାଉ । ତାହା ହିଁ ଜଗତ ଜନନୀ ମା' ଦୁର୍ଗାଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରକୃତ ନୈବେଦ୍ୟ ହେବ ।

ପୁନଶ୍ଚ, ପୁଣ୍ୟ ଅର୍ଜ୍ଜନ ପାଇଁ ଆମେ ପୂଜା ଅର୍ଚ୍ଚନା କରିଥାଉ ଏବଂ ଦାନ, ହୋମ, ଯଜ୍ଞକୁ ନେଇ ହିଁ ପୂଜା । ବିନା ଦାନରେ ପୂଜା ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ନୁହେଁ । ସେଥି ପାଇଁ ଦାନ ହିଁ ମହା ପୁଣ୍ୟ ବୋଲି ଶାସ୍ତ୍ରାନୁମୋଦିତ । ଅତଏବ ଦଶହରା ପୂଜା ଉପବାସକୁ ପୁଣ୍ୟବନ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଦଶହରା ଦିନଟି ଉପବାସ ବ୍ରତ ପାଳନ କରି ସେହି ଅର୍ଥକୁ ଭୂମିକମ୍ପ ଜନିତ ନିଃସହାୟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଆମ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ କଲ୍ୟାଣ ପାଣ୍ଠିକୁ ପଠାଇବା ନିମନ୍ତେ ନିବେଦନ କରୁଛୁ । ପବିତ୍ର ଦଶହରା ଅବସରରେ, ପବିତ୍ର ଦଶହରା ପୂଜା ଉତ୍ସବ ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅର୍ଥ ଏହି ପବିତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟରେ ବିନିଯୋଗ ହେଉ । ଏହା ହିଁ ହେବ ପ୍ରକୃତ ପୁଣ୍ୟ, ପ୍ରକୃତ ପୂଜା, ପ୍ରକୃତ ନୈବେଦ୍ୟ ।

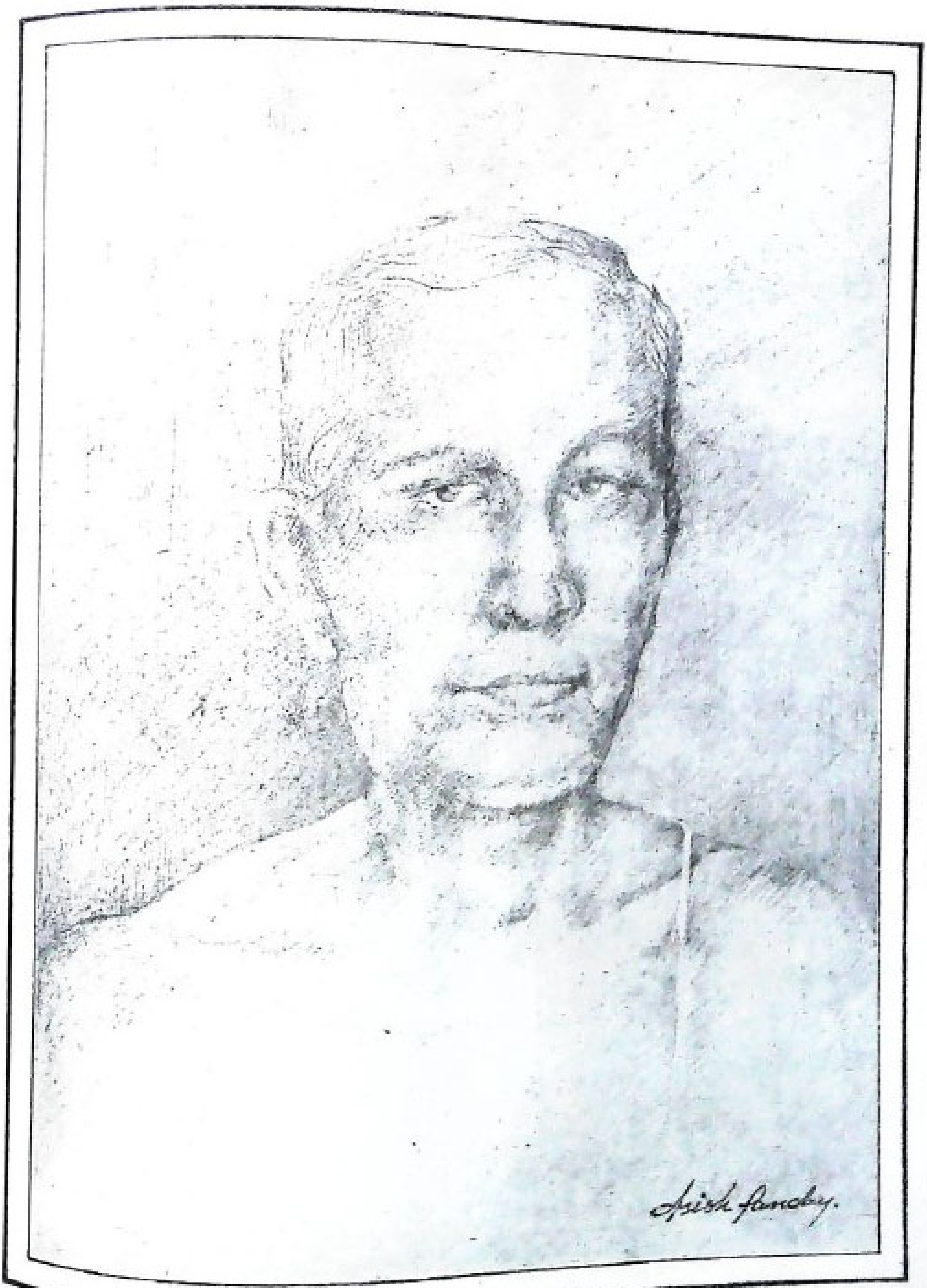
ପ୍ରଦୀପ ପାତ୍ର

Mahatma Gandhi

Lal Bahadur Shastri

ଗଣକବି ବୈଷ୍ଣବ ପାଣି

Ganakabi Baishnaba Pani

ଗ୍ରାମରେ ଉଭୟ କମିଟି ରହି ସମାନ୍ତରାଳ ଭାବରେ କାମ କରୁଥିବାରୁ ପରସ୍ପର ଭିତରେ ବାଦ ବିସମ୍ବାଦ ଦେଖାଦେଉଛି । ଅର୍ଥାତ୍ ବହୁ ଦିନ ଧରି ରହି ଆସୁଥିବା ନ୍ୟାଯ୍ୟ ଦାବି ଯୋଗୁଁ ପରସ୍ପର ଗ୍ରାମ ଭିତରେ କଳହ ଲାଗି ରହିଛି । କମିଟି ଭିତରେ ରହିଥିବା ଏହି କଳହପୂର୍ଣ୍ଣ ରାଜନୀତିକୁ ସୁଧାରିବା ପାଇଁ ଯଦି କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନୀତିନିୟମ ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଏ, ତା'ହେଲେ ଏହି ସମସ୍ୟା ଦୂର ହୋଇପାରିବ । ମୁଁ ଆଶାକରେ ଯୌଥ ଜଙ୍ଗଲ ପରିଚାଳନାରେ ବନ ବିଭାଗ ଏବଂ ଲୋକମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଏକା ପ୍ରକାରର କ୍ଷମତା ରହିବା ଦରକାର । ଏଥି ନିମିତ୍ତ ବିଭାଗୀୟ କର୍ମଚାରୀ ସେମାନଙ୍କର ମାଲିକାନା ଜାହିର ନ କରି ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ବା ଦଣ୍ଡଦାୟକ ହିସାବରେ କାମ କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ, ବରଂ ଲୋକଙ୍କ ସହିତ ମିଶି ଶୃଙ୍ଖଳା ସହିତ କିପରି କାମ କରାଯାଇ ପାରିବ ସେ ଦିଗରେ ଚେଷ୍ଟା କରିବା ଉଚିତ । ନଚେତ୍ ଗ୍ରାମ ଲୋକମାନେ ବିଭାଗୀୟ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ ସନ୍ଦେହ ଏବଂ ଅବିଶ୍ୱାସ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖିବେ । ସେମାନେ ମନେ ରଖିବା ଉଚିତ୍, କ'ଣ ପାଇଁ ଏଭଳି ସହଯୋଗ ? କାହାପାଇଁ ଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା ? ଅନ୍ୟଭାଷାରେ କହିବାକୁ ଗଲେ ଲୋକଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀରେ ସରକାର ଗୁରୁତ୍ୱ ଆଣିବା ଉଚିତ୍ । ସରକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଲୋକମାନେ ସହଯୋଗ ଓ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିବା ଉଚିତ୍ । ଆମେ ଯଦି ଏହି ମୌଳିକ ତଥ୍ୟ ଉପରେ ଆଲୋଚନା କରି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପୃଷ୍ଠଭୂମି କରିପାରିବା ତାହାହେଲେ ଆମର ମହତ୍ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧିତ ହୋଇପାରିବ ବୋଲି ଆଶା ।

ଜଙ୍ଗଲ ଓ ସମବାୟ ବିଭାଗ ମନ୍ତ୍ରୀ ।

ଭୁବନେଶ୍ୱର ମହର୍ଷି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ନୂତନ ଭାବେ ଖୋଲା ଯାଇଥିବା ଅନର୍ସ ପାଠ୍ୟକ୍ରମକୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରୁଛନ୍ତି ।

ଜଙ୍ଗଲର ଯୌଥ ପରିଚାଳନା

* ଶ୍ରୀ ଅଦ୍ୱୈତ ପ୍ରସାଦ ସିଂହ

ଆମ ରାଜ୍ୟ ଲୋକମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପାରମ୍ପରିକ ରୀତିରେ ସର୍ବସାଧାରଣ ସମ୍ପତ୍ତିର ପରିଚାଳନା ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଆସିଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ସୁବିଧା ପାଇଁ ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ବା ଗ୍ରାମ ସଭା, ପୋଖରୀ, ମନ୍ଦିର, ମଶାଣୀ, ଆମ୍ବତୋଟା ଇତ୍ୟାଦିକୁ ବେଶ୍ ଦକ୍ଷତାର ସହିତ ପରିଚାଳନା କରି ଆସୁଛନ୍ତି । ସେହିପରି ଗ୍ରାମ ଚାରିପାଖରେ ଥିବା ଉଜୁଡ଼ା ଜଙ୍ଗଲ ଗ୍ରାମବାସୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସୁରକ୍ଷିତ ହୋଇ ବଢ଼ି ପାରିଛି ଏବଂ ବଡ଼ ଆକାର ଧାରଣ କରିଛି । ଏକଥା ବିଚାର କଲାବେଳେ ସର୍ବସାଧାରଣ ସମ୍ପତ୍ତି ପରିଚାଳନା କରିବାରେ ଲୋକମାନଙ୍କର ସକ୍ରିୟ ସହଯୋଗ କଥା ଚିନ୍ତା କରିବା କିଛି ନୂଆ କଥା ନୁହେଁ । ସେ ଯାହା ହେଉ, ଜଙ୍ଗଲର ଯୌଥ ପରିଚାଳନାରେ ଚଳିଆସିଥିବା ବିଭାଗୀୟ ପରିଚାଳନାର ଏକ ନିକଟ ଅତୀତ ଚିନ୍ତାଧାରା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପୃଥକ ।

ଦିନ ଥିଲା, ଆମ ରାଜ୍ୟର ଜଙ୍ଗଲର ଆୟତନ ଥିଲା ଖୁବ୍ ବେଶୀ । ଏହା ରାଜ୍ୟ ଆୟତନର ୩୮.୨ ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା । ଜନସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ିବା ସହିତ ଅନ୍ୟ କେତେକ ଆନୁଷଙ୍ଗିକ କାରଣକୁ ବିଚାରକୁ ନେଲେ ଜଣାଯାଏ, କୃଷି ଉନ୍ନୟନ କାମ ପାଇଁ ଗଛକଟା, ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଗୋଚାରଣ, ନଦୀବନ୍ଧ ଯୋଜନା ଏବଂ ସର୍ବୋପରି ଜଙ୍ଗଲଜାତ ପଦାର୍ଥ ଉପରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଚାହିଦା ବଢ଼ିବା ପରେ ଜଙ୍ଗଲ ସମ୍ପଦ କ୍ଷୟହୋଇ ଆସିଲା । ଜଙ୍ଗଲ ପ୍ରକୃତିର ଏକ ଆଶୀର୍ବାଦ । ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଏହାର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସୀମା ଅଛି । ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ଭାଷାରେ – "ପୃଥିବୀ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ଚାହିଦା ପାଇଁ ଅନେକ କିଛି ସାଇତି ରଖିଛି, କିନ୍ତୁ କାହାରି ଲୋଭ ପାଇଁ ନୁହେଁ ।" କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଚାହିଦା ମେଣ୍ଟାଇବାକୁ ହେଲେ ପ୍ରାକୃତିକ ଜଙ୍ଗଲର ଏକ ସୀମିତ ଦକ୍ଷତା ରହିବା ଦରକାର, ଯେପରି ତାହା ନିଜେ ବାହାରୁ ପଡୁଥିବା ଚାପକୁ ବାରମ୍ବାର ଚାରା ଜନ୍ମ ଦେଇ ସମ୍ଭାଳି ନେଇ ପାରେ । ଅନେକ ବର୍ଷ ଧରି ଆମେ ଏହି ମୌଳିକ ସତ୍ୟକୁ ଭୁଲିଯାଇ ଜଙ୍ଗଲ ସମ୍ପଦର ଅପଚୟ କରି ଚାଲିଛେ ଏବଂ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଏକ ଭୟାବହ ପରିସ୍ଥିତିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ଯାଉଛେ ।

ଅରଣ୍ୟ ସମ୍ପଦ ନିର୍ଜୀବ ପଦାର୍ଥ ନୁହେଁ । ବରଂ ତାହା ଏକ ଜୀବନ୍ତ ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ ଜୀବଜନ୍ତୁ ଓ ବୃକ୍ଷଲତା ମଧ୍ୟରେ ସମନ୍ୱୟ ରକ୍ଷାକରିବାର ଏକ ପ୍ରକ୍ରିୟା । ପ୍ରାଣୀ ଓ ଉଦ୍ଭିଦ ଜଗତରେ ଥିବା ସହାବସ୍ଥାନର ମଣିଷ ଏକ ଅଂଶ ସ୍ୱରୂପ । ଦୁଃଖର ବିଷୟ ଯେ ମଣିଷ ଏହା ବୁଝି ନ ପାରି ଅରଣ୍ୟ ସମ୍ପଦକୁ ନଷ୍ଟ କରି ଦେଇ ଏକ ଅଣଲେଉଟା ପରିସ୍ଥିତିରେ ପହଞ୍ଚିଛି । ସେ ଯାହା ହେଉ, ବିଳମ୍ବରେ ଏହା ଉପଲବ୍ଧି କରାଗଲା ପରେ ଜଙ୍ଗଲଭିତରେ ଓ ଆସପାଖରେ ରହୁଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କର ସହଯୋଗ ଓ ମିଳିତ ଉଦ୍ୟମ ଦ୍ୱାରା ଏଭଳି ଉଜୁଡ଼ା ଜଙ୍ଗଲର ପୁନରୁଦ୍ଧାର କରାଯାଇପାରିବ ।

ଜଙ୍ଗଲ ରକ୍ଷା କାମ କରୁଥିବାରୁ ବିଭାଗୀୟ କର୍ମଚାରୀମାନେ ପୋଲିସ୍ ସହିତ ସମାନ । ଜଙ୍ଗଲରୁ କାଠ ଚୋରି, ବେଆଇନ୍ ଶିକାର, ନିଆଁ ଦାଉରୁ ଜଙ୍ଗଲର ସୁରକ୍ଷା, ପୋଡୁଚାଷ, ଜବର ଦଖଲକୁ ବନ୍ଦ କରିବା ପାଇଁ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ କର୍ମଚାରୀ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ଏବଂ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ କ୍ଷମତା ପାଇଁ ସବୁବେଳେ ଦାବି କରି ଆସୁଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଗାଁ ଗହଳି ଲୋକଙ୍କର ଥିବା ସାମୁହିକ ଉଦ୍ୟମ, ଦାୟିତ୍ୱବୋଧ ଏବଂ ଗଣଚେତନା ଯାହାକି ଜଙ୍ଗଲର ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ନିତାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ, ଏଯାବତ୍ ତା'ଉପରେ ଆମେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇ ନାହୁଁ । ଏହାହିଁ ଯୌଥ ଜଙ୍ଗଲ ପରିଚାଳନା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ମୌଳିକ ନୀତି । ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ଜଙ୍ଗଲ ସମ୍ପଦର ସୁରକ୍ଷା ଓ ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ଲୋକଙ୍କର ଯେଉଁ ସକ୍ରିୟ ସହଯୋଗ ରହିଛି ତାହା ଅତି ପ୍ରାଚୀନ । ତେଣୁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ୧୯୮୮ ମସିହାରେ ସଂରକ୍ଷିତ ଜଙ୍ଗଲର ସୁରକ୍ଷା ଗ୍ରାମବାସୀମାନଙ୍କ ହାତରେ ଅର୍ପଣ କରିବାକୁ ସ୍ଥିର କରିଛନ୍ତି । ଫଳରେ ଗ୍ରାମ ଚାରି ପାଖରେ ଥିବା ଜଙ୍ଗଲର ସୁରକ୍ଷା ଓ ପରିଚାଳନା ଦାୟିତ୍ୱ ସେହି ଗ୍ରାମର ଜଙ୍ଗଲସୁରକ୍ଷା କମିଟି ହାତରେ ଅର୍ପଣ କରାଯାଇଛି ଏବଂ ଏହି କମିଟି ବିଭାଗୀୟ ବନଖଣ୍ଡ ଅଧୀନରେ କାମ କରୁଛନ୍ତି । ସେହିପରି ୧୯୮୩-୮୪ ମସିହାରୁ ସ୍ୱିଡେନ୍ ସହାୟତାରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଥିବା ସାମାଜିକ ବନ ପ୍ରକଳ୍ପର ଗ୍ରାମ୍ୟ ଜଙ୍ଗଲ କମିଟି କାର୍ଯ୍ୟ କରିଆସୁଛନ୍ତି । ଏହି କମିଟି ସାମାଜିକ ବନୀକରଣ ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବାଦିନଠାରୁ ସକ୍ରିୟ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରି ଗଛ ଲଗାଇବା, ଅମଳ କରିବା ଏବଂ ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସୁଷମ ବଣ୍ଟନ କରିବା ଆଦି ଦାୟିତ୍ୱ ବହନକରି ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟକରି ଆସୁଅଛି ।

ବିଭାଗୀୟ କର୍ମଚାରୀମାନେ ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ଏହି ଉଭୟ ପ୍ରକାର କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା କମିଟିର ସଫଳତା ଓ ବିଫଳତା, ଦୋଷ ଓ ଦୁର୍ବଳତା ବିଚାର କରିବା ଉଚିତ । ମୋ ଦୃଷ୍ଟିରେ କେତେକ

ରୁଦ୍ର ଭୈରବ, କାଳ ଭୈରବ, କ୍ରୋଧ ଭୈରବ, ତାମ୍ରଚୂଡ଼ ଭୈରବ ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ରଚୂଡ଼ ଭୈରବ ଇତ୍ୟାଦି । ଦେବୀଙ୍କର ଶକ୍ତି ସମ୍ଭୂତା ଚଉଷଠି ଯୋଗିନୀଗଣ ତାଙ୍କ ମାୟାକୁ ସଞ୍ଚରଣ କରାଇ ମାନବୀୟ ପ୍ରକୃତିରେ ବିଭିନ୍ନତା ଆଣି ଦେଇଥାନ୍ତି ।

ବିଶ୍ୱ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ମୂଳ କାରଣ ହେଉଛନ୍ତି, ମହାମାୟା ଦେବୀ ଦୁର୍ଗା । ଏହି ଦେବୀ ପ୍ରକୃତିର ନିୟାମକ, ବାହାକ, ବିକାଶ କାରିଣୀ ଓ ସଂହାର କାରିଣୀ ମଧ୍ୟ । ବ୍ରହ୍ମବୈବର୍ତ୍ତ ପୁରାଣରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କୃତ ଦୁର୍ଗା ସ୍ତୋତ୍ରରେ ଦେବୀଙ୍କୁ ବନ୍ଦନା କରି କୁହାଯାଇଛି:-

"ସର୍ବବୀଜ ସ୍ୱରୂପାଚ ସର୍ବପୂଜ୍ୟା ନିରାଶ୍ରୟା,
ସର୍ବଜ୍ଞା, ସର୍ବତୋଭଦ୍ରା ସର୍ବ ମଙ୍ଗଳ ମଙ୍ଗଳା
ସର୍ବ ବୁଦ୍ଧି ସ୍ୱରୂପାଚ ସର୍ବଶକ୍ତି ସ୍ୱରୂପିଣୀ,
ସର୍ବଜ୍ଞାନ ପ୍ରଦାଦେବୀ ସର୍ବଜ୍ଞା ସର୍ବ ଭାବିନୀ ।"

ଅର୍ଥାତ୍ "ହେ ଦେବୀ ! ତମେ ସକଳ ସୃଷ୍ଟିର ବୀଜ ସ୍ୱରୂପ ଏବଂ ତୁମେ ହିଁ ସବୁ ।" ଦେବୀଙ୍କର ସାକାର ପୂଜା ପଦ୍ଧତିରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି କି ଆର୍ଦ୍ରା ନକ୍ଷତ୍ରରେ ନିଦ୍ରିତା ଦେବୀଙ୍କୁ ଜାଗ୍ରତ କରାଯାଏ । ମୂଳା ନକ୍ଷତ୍ରରେ ମୂର୍ତ୍ତିମତୀ ଦେବୀ ନିକଟେ ଆବାହନ କରାଯାଏ । ପୁନଶ୍ଚ ଉତ୍ତରାଷାଢ଼ା ନକ୍ଷତ୍ରରେ ଦେବୀଙ୍କୁ ପୂଜା କରାଯାଇ ଶ୍ରବଣା ନକ୍ଷତ୍ରରେ ବିସର୍ଜନ କରାଯାଏ ।

ବ୍ରହ୍ମବୈବର୍ତ୍ତ ପୁରାଣରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଛି ଯେ ସପ୍ତମୀ ପୂଜନରେ ବଳି ଅର୍ପଣ କରାଯିବା ଉଚିତ ଏବଂ ଅଷ୍ଟମୀ ପୂଜା ବଳି ରହିତ ହେଲେ ଅତି ଉତ୍ତମ ହୁଏ ଅଷ୍ଟମୀରେ ବଳିଦେବା ଦ୍ୱାରା ମନୁଷ୍ୟ ଉପରେ ବିପତ୍ତି ଆସିଥାଏ । ନବମୀ ବଳି ଦ୍ୱାରା ଦେବୀ ଦୁର୍ଗା ମନୁଷ୍ୟ ଉପରେ ପ୍ରସନ୍ନ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଏହି ବଳି କିନ୍ତୁ ହିଂସା ରହିତ ହେବା ବିଧେୟ । ହିଂସା-ବଳି ମନୁଷ୍ୟକୁ ପାପ ଭାଗି କରାଇଥାଏ ।

ହିଂସା ଜନ୍ୟଂ ଚ ପାପଂଚ ଲଭତେ ନାତ୍ର ସଂଶୟଃ
ଯୋ ଯଂ ହନ୍ତି ସତଂ ହନ୍ତି ଚେତି ବେଦୋକ୍ତ ମେବଚ ।

ଅର୍ଥାତ୍-"ହିଂସା ବଳି ଦ୍ୱାରା ପାପ ଭାଗି ହେବାକୁ ହୁଏ । ଯେ ଯାହାକୁ ହତ୍ୟାକରେ ସେ ତାହାରି ଦ୍ୱାରା ହତ ହୁଏ ।"

ଦେବୀଙ୍କର ଅନନ୍ତ ବିଭୂତି ହେଲା ଜଳରେ ସେ ଜଳଦେବୀ, ସ୍ଥଳରେ ଉମାଦେବୀ, ଆକାଶରେ ନିରାକାରା, ପବନରେ ଗନ୍ଧଦେବୀ, ଅଗ୍ନିରେ ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟୀ, ବନରେ ବନଦେବୀ, ନଦୀରେ ନଦୀମାତା, (ଯଥା - ଗଙ୍ଗାମାତା), ସାଗରରେ ତରଙ୍ଗିଣୀ, ଶବ୍ଦରେ ଛନ୍ଦମୟୀ, ରୂପରେ କାନ୍ତିମୟୀ, ରସରେ ରାସେଶ୍ୱରୀ, ପର୍ବତରେ ଶୈଳଶିରୀ, ବୃକ୍ଷରେ ଶ୍ୟାମାଶିରୀ, ପତ୍ରରେ ସବୁଜିମା ବନସ୍ପତିରେ ରସଧାରା ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି । ମାନବର ଜୀବନ ପ୍ରବାହ କାଳରେ ଦେବୀଙ୍କର ସ୍ୱରୂପ ହେଉଛି ପ୍ରେମଧାରା, ବୈଷ୍ଣବଗଣ ରାଧାତତ୍ତ୍ୱ ବୋଲି ଯାହାର ନାମ କରଣ କରିଛନ୍ତି । କୃଷ୍ଣଙ୍କର ନାରୀଶକ୍ତି ହେଉଛନ୍ତି ରାଧା, ରାଧାଙ୍କର ପୁରୁଷ ଶକ୍ତି ହେଉଛନ୍ତି କୃଷ୍ଣ, ମନ୍ମଥ-କୃଷ୍ଣ; ମନ୍ମଥୀ-ରାଧା । କୃଷ୍ଣ ହେଲେ ଆକର୍ଷଣ ଶକ୍ତି, ରାଧା ହେଲେ ଏହି ଶକ୍ତିର ସଂଯୋଗ କାରିଣୀ । କୃଷ୍ଣ ହେଉଛନ୍ତି ବଂଶୀ, ରାଧା ହେଉଛନ୍ତି ତହିଁର ସ୍ୱର । କୃଷ୍ଣ ହେଉଛନ୍ତି ଯମୁନା, ରାଧା ହେଉଛନ୍ତି ତହିଁର ଜଳ ତରଙ୍ଗ କୃଷ୍ଣ ହେଉଛନ୍ତି ଚନ୍ଦ୍ର, ରାଧା ହେଉଛନ୍ତି ତହିଁର ବିକଚ କୁସୁମ । କୃଷ୍ଣ ହେଉଛନ୍ତି ମୟୂର, ରାଧା ହେଉଛନ୍ତି ତହିଁର ନୃତ୍ୟଭଙ୍ଗୀ ଏ ବିଶ୍ୱ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ରାଧାକୃଷ୍ଣ ଲୀଳାରେ ଲୀଳାୟିତ ରସ ରାସେଶ୍ୱରଙ୍କର ରାସଲୀଳାର କୁଞ୍ଜଭୂମି ଏ ପୃଥିବୀ, ତଥା ଏ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡରେ ରାସେଶ୍ୱରୀଙ୍କର ମାୟା ପରଦାର ଅକଳନୀୟ ଚିତ୍ରର ପଟାନ୍ତର ନାହିଁ ।

ରଙ୍ଗମଞ୍ଚରେ ଅଭିନେତାମାନେ ଯେପରି ବହୁ ବେଶ ପୋଷାକରେ ସଜ୍ଜିତ ହୋଇ ଅଭିନୟ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଥାନ୍ତି, ସେହିପରି ଯୋଗମାୟାଙ୍କର ସଂସାରରୂପୀ, ଏହି ଲୀଳାର ରଙ୍ଗମଞ୍ଚରେ ଆମେ ବହୁ ଧର୍ମୀ, ବହୁଭାଷାଭାଷୀ, ବହୁ ଭାବଭଙ୍ଗୀ, ବହୁ ବେଶଭୂଷାର ଅଭିନେତାମାନେ ଅଭିନୟ କର୍ମକରି ଶେଷରେ ଏ ରଙ୍ଗମଞ୍ଚରୁ ବିଦାୟ ନେଇଯିବା । ନୂଆ ଅଭିନେତାମାନେ ପୂର୍ବପରି ପୁନଶ୍ଚ ଏ ରଙ୍ଗମଞ୍ଚ ମଣ୍ଡନ କରିବେ । ବିଭିନ୍ନତା ଭିତରେ ଏ ରଙ୍ଗମଞ୍ଚ ହେଉଛି, ଏକତାର ପୁଣ୍ୟପୀଠ । ଏହାର ଜନନୀ ହେଉଛନ୍ତି ଯୋଗମାୟା ବା ମହାମାୟୀ ମା ଦୁର୍ଗାଦେବୀ ।

ଦୁର୍ଗା ପୂଜା ହେଉଛି ଏକତାର ପୂଜା, ସଂହତିର ପୂଜା, ମାନବୀୟ ସଂପ୍ରୀତିର ପୂଜା, ଏ ମଣ୍ଡପ ହେଉଛି ସାର୍ବଜନୀନ । ଏ ପୂଜାରେ ମହାମିଳନ ସଙ୍ଗଠିତ ହୋଇଥାଏ । ଏହାର ମନ୍ତ୍ର ହେଲା:-

ଅଦ୍ୟମେ ସଫଳ ଜନ୍ମ ଜୀବିତଂ ଚ ସୁଜୀବିତମ୍
ଯଦ୍ ଦୃଷ୍ଟ୍ୱା ମୁଖଚନ୍ଦ୍ରଂ ତେ ସୁସ୍ନିଗ୍ଧଂ ଲୋଚନଂ ମମଃ
ପଞ୍ଚ ପ୍ରାଣାଶ୍ଚ ସ୍ନିଗ୍ଧାଶ୍ଚ ପରମାତ୍ମା ଚ ସୁପ୍ରିୟଃ
ଉଭୟୋର୍ହର୍ଷ ବୀଜଂ ଚ ଦୁର୍ଲଭଂ ବନ୍ଧୁ ଦର୍ଶନମ୍

ସମ୍ପାଦକ, ଦୁର୍ମୁଖ,
ରାଜାବଗିଚ୍ଚା, କଟକ-୯ ।

ପୂଜା ମଣ୍ଡପ ହିଁ ମିଳନର ମଞ୍ଚ

* ପଣ୍ଡିତ ଅଚ୍ୟୁତାନନ୍ଦ କର

ଏ ବିଶ୍ୱ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର କ୍ରିୟାକଳାପ ଏପରି ଅଲୌକିକ ଯେ ତହିଁର ରହସ୍ୟ ଭେଦ କରିବା ପାଇଁ ଆଜିର ବିଜ୍ଞାନ ଯେତିକି ତତ୍ପର, ଅତୀତରେ ମୁନି ଋଷିମାନେ ନିଜର ତପସ୍ୟା ତଥା ସାଧନ ମାର୍ଗରେ ସେ ରହସ୍ୟ ସମୂହକୁ ଭେଦ କରିବା ପାଇଁ ତହୁଁ ବଳି ପ୍ରୟାସ କରି ଯାଇଛନ୍ତି। ସେମାନେ ନିଜର ଆତ୍ମିକ ପ୍ରୟାସ ବଳରେ ଯେଉଁ ସତ୍ୟ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚି ପାରିଛନ୍ତି, ତାହା ହେଲା ବ୍ରହ୍ମ ବା ପରମାତ୍ମା ହିଁ ଏ ସମସ୍ତ କ୍ରିୟା କଳାପର ଆଦିତତ୍ତ୍ୱ ଏବଂ ନିଶ୍ଚଳ ବ୍ରହ୍ମକୁ ଗତିଶୀଳ କରାଇବାର ଯେଉଁ ବିକାଶତମ ଅଭିପ୍ସା ତାହାର ନାମ ହେଲା ଯୋଗମାୟା। ବହିଃ ଜଗତର ଜାଗତିକ ବିକାଶ ନିମନ୍ତେ ଆଦିତତ୍ତ୍ୱ ଦୁଇଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ପ୍ରକୃତି ଓ ପୁରୁଷ ନାମକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି। ପୁରୁଷର ପୁରୁଷୀଶକ୍ତି ହେଉଛନ୍ତି ପ୍ରକୃତି; ଉଦାହରଣତଃ ଅଗ୍ନିଙ୍କର ତେଜ ହେଲା ଓ ଦହନ ଶକ୍ତି ହେଲା ପ୍ରକୃତି। ଅଗ୍ନିଙ୍କଠାରେ ଏହି ଦହନଶକ୍ତି ରହିଛି, ତାହା ସ୍ଥୂଳ ନୟନରେ ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚର ହୋଇପାରେ ନାହିଁ। ଜଣେ ଗାୟକ ନିରବ ହୋଇ ବସିଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ, ତାଂଠାରେ ଥିବା ଗାୟକ କଳା ଜଣା ପଡ଼େ ନାହିଁ; ଜଣେ ଚିତ୍ରକରଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ତାହାଠାରେ ଚିତ୍ରକଳା ଥିବାର ଜଣା ପଡ଼େ ନାହିଁ। କିନ୍ତୁ ଏ କଳାଗୁଡ଼ିକ ସେମାନଙ୍କଠାରେ ଅତି ସୂକ୍ଷ୍ମ ରୂପରେ ଲୁଚି ରହିଥାଏ। ଏ ସୂକ୍ଷ୍ମ ସ୍ୱରୂପ ବା ଯାହାର ଅନ୍ୟନାମ ଅରୂପ ତାକୁହିଁ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଦୃଷ୍ଟି ଦ୍ୱାରା ଅମୂର୍ତ୍ତିକୁ ମୂର୍ତ୍ତିଭାବେ ଯେଉଁମାନେ ଦେଖିପାରନ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ ଭାରତୀୟ ଦାର୍ଶନିକଗଣ ପରା ବିଜ୍ଞାନୀ ବୋଲି କହିଥାନ୍ତି।

ତେଣୁ ପୁରୁଷର ପୁରୁଷୀ ଶକ୍ତିକୁ ନାରୀମାନଙ୍କର ବିଭିନ୍ନ ଅବସ୍ଥା ମଧ୍ୟରେ ଚିତ୍ରିତ କରି ଭାରତୀୟ ପରମ୍ପରାରେ ଦେବୀ ପୂଜାର ମହତ୍ତ୍ୱ ବିଭିନ୍ନ ଋଷି ମୁନିମାନେ ପ୍ରତିପାଦନ କରି ଯାଇଛନ୍ତି। ଭାରତୀୟ ତନ୍ତ୍ର ଶାସ୍ତ୍ରରେ ବିଶଦ୍ ବିବରଣୀମାନ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି। ମୁଖ୍ୟତଃ ଚତୁଃଷଷ୍ଠି ତନ୍ତ୍ରଶାସ୍ତ୍ରର ଏଯାବତ୍ ପ୍ରମାଣ ମିଳିଥାଏ। ଯଥା:– ସିଦ୍ଧୀଶ୍ୱର, ମହାତନ୍ତ୍ର, କଳାର୍ଣ୍ଣବତନ୍ତ୍ର, ଜ୍ଞାନାର୍ଣ୍ଣବତନ୍ତ୍ର, ନୀଳତନ୍ତ୍ର, ଫେତ୍କାରୀ, ଦେବ୍ୟାଗମ, ଉତ୍ତରତନ୍ତ୍ର, ଶ୍ରୀକ୍ରମତନ୍ତ୍ର, ସିଦ୍ଧିଯାମଳ, ମତ୍ସ୍ୟସୂକ୍ତ, ସିଦ୍ଧସାର, ସିଦ୍ଧିସାରସ୍ୱତ, ବାରାହୀ, ଯୋଗିନୀ, ଗଣେଶବିମର୍ଷିଣୀ, ନିତ୍ୟତନ୍ତ୍ର, ଶିବାଗମ, ଚାମୁଣ୍ଡା, ମୁଣ୍ଡମାଳା, ହଂସମାହେଶ୍ୱର, ନିରୁତ୍ତର, କୁଳପ୍ରକାଶ, କଳ୍ପତନ୍ତ୍ର, ଗାନ୍ଧର୍ବତନ୍ତ୍ର, କ୍ରିୟାସାର, ନିବନ୍ଧ, ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର, ସମ୍ମୋହନ, ତନ୍ତ୍ରରାଜ, ଲଳିତାତନ୍ତ୍ର, ରାଧାତନ୍ତ୍ର, ମାଳିନୀ, ରୁଦ୍ରଯାମଳ, ବୃହତନ୍ତ୍ର, ଶ୍ରୀକ୍ରମ, ଗବାକ୍ଷ, ସୁକୁମୁଦିନୀ, ବିଶୁଦ୍ଧେଶ୍ୱର, ମାଳିନୀବିଜୟ, ସମୀୟାଗ୍ରର, ଭୈରବୀ, ଯୋଗିନୀହୃଦୟ, ଭୈରବ, ସନତ୍ କୁମାର, ଯୋନିତନ୍ତ୍ର, ନବରତ୍ନେଶ୍ୱର, କୁଳଚୂଡ଼ାମଣି, ଭାବଚୂଡ଼ାମଣି, ତନ୍ତ୍ରଦେବ ପ୍ରକାଶ, କାମାକ୍ଷା, କାମଧେନୁ, କୁମାରୀ, ଭୂତଡ଼ାମର, ନଳିନୀ ବିଜୟ, ଯାମଳ, ବ୍ରହ୍ମଯାମଳ, ବିଶ୍ୱସାର, ମହାତନ୍ତ୍ର, ମହାକୁଳାକୁଳାଷ୍ଟକ, କୁଳୋଡ଼ୀଶ, କୁବ୍ଜାତନ୍ତ୍ର, ଯନ୍ତ୍ରଚିନ୍ତାମଣିତନ୍ତ୍ର ଇତ୍ୟାଦି। ଏହାପରେ ତନ୍ତ୍ରର ଅନ୍ୟ ଏକ ବିଭାଗ ରହିଛି। ତାହା ହେଲା ଶାବରତନ୍ତ୍ର।

ନାରୀମାନଙ୍କର ବିଭିନ୍ନ ଅବସ୍ଥାକୁ ନେଇ ରୁଦ୍ରଯାମଳ ତନ୍ତ୍ରରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି ଯେ, ଏକ ବର୍ଷୀୟା ବାଳିକା ସନ୍ଧ୍ୟା, ଦ୍ୱି ବର୍ଷୀୟା ସରସ୍ୱତୀ, ତ୍ରୀ ବର୍ଷୀୟା ତ୍ରିଧାମୂର୍ତ୍ତି, ଚତୁଃ ବର୍ଷୀୟା କାଳିକା, ପଞ୍ଚ ବର୍ଷୀୟା ସୁଭଗା, ଷଡ଼ ବର୍ଷୀୟା ଉମା, ସପ୍ତ ବର୍ଷୀୟା ମାଳିନୀ, ଅଷ୍ଟ ବର୍ଷୀୟା କୁବ୍ଜିକା, ନବ ବର୍ଷୀୟା ସନ୍ଦର୍ଭା, ଦଶ ବର୍ଷୀୟା ଅପରାଜିତା, ଏକାଦଶ ବର୍ଷୀୟା ରୁଦ୍ରାଣୀ, ଦ୍ୱାଦଶ ବର୍ଷୀୟା ଭୈରବୀ, ତ୍ରୟୋଦଶ ବର୍ଷୀୟା ମହାଲକ୍ଷ୍ମୀ, ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ବର୍ଷୀୟା ପୀଠନାୟିକା, ପଞ୍ଚଦଶ ବର୍ଷୀୟା କ୍ଷେତ୍ରଜ୍ଞା, ଷୋଡ଼ଶ ବର୍ଷୀୟା ବାଳିକା ଅମ୍ବିକା ଅଟନ୍ତି। ଏହି ଷୋଡ଼ଶ ପ୍ରକାର କୁମାରୀ ପୂଜା ବିଧାନର ସମସ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରୁଦ୍ରଯାମଳ ତନ୍ତ୍ରରେ ଉଲ୍ଲେଖ ରହୁଛି। ଜାତିଭେଦ, ବର୍ଣ୍ଣଭେଦ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ଏ ପୂଜା ହେଉଛି, ସମତାଭିତ୍ତିକ ମାତୃପୂଜା ପ୍ରକ୍ରିୟା।

ବିଶ୍ୱ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ଅନନ୍ତକୋଟି ବିକାଶ ତଥା ମାନବୀୟ ନେଇ ଓ ନାରୀ ଭେଦରେ ଅବସ୍ଥାର ବିଭିନ୍ନ ଚିତ୍ର ଚରିତ୍ରରେ ସାମଗ୍ରିକ ସ୍ୱରୂପ ହେଉଛନ୍ତି ମହାମାୟା ବା ଦେବୀ ଦୁର୍ଗା। ତ୍ରିଶକ୍ତି ହେଉଛନ୍ତି, ଏହାଙ୍କର ବିକାଶ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ବାହାକ। ସେ ଶକ୍ତି ହେଲା ମହାକାଳୀ, ମହାଲକ୍ଷ୍ମୀ, ମହାସରସ୍ୱତୀ। ପୁନଶ୍ଚ ଦେବୀ ଦୁର୍ଗାଙ୍କର ବହୁ ରୂପତା ମଧ୍ୟ ରହିଛନ୍ତି। ଉଦାହରଣତଃ – ବ୍ରାହ୍ମଣୀ, ବୈଷ୍ଣବୀ, ରୌଦ୍ରୀ, ମାହେଶ୍ୱରୀ, ନାରସିଂହୀ, ବାରାହୀ, ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ, କାର୍ତ୍ତିକୀ ବା କୌମାରୀ ଇତ୍ୟାଦି। ଦେବୀଙ୍କର ଅଷ୍ଟ ସହଚରୀ ହେଲେ ଉଗ୍ରଚଣ୍ଡା, ପ୍ରଚଣ୍ଡା, ଚଣ୍ଡୋଗ୍ରା, ଚଣ୍ଡ ନାୟିକା, ଅତି ଚଣ୍ଡା, ଚାମୁଣ୍ଡା, ଚଣ୍ଡା, ଚଣ୍ଡାବତୀ ଇତ୍ୟାଦି। ଏହି ସହଚରୀମାନଙ୍କର ପୁରୁଷଶକ୍ତି ହେଉଛନ୍ତି ଅଷ୍ଟଭୈରବ। ଯଥାକ୍ରମେ:–ମହାଭୈରବ, ସଂହାର ଭୈରବ, ଅସିତାଙ୍ଗ ଭୈରବ,

ଭୈରବ, ତାମ୍ରଚୂଡ଼ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରଚୂଡ଼ ନାମକ ଅଷ୍ଟ ଭୈରବ ଜନ୍ମ ନେଇ ଅସୁରଙ୍କୁ ନିପାତ କଲେ । ଏହି ଅଷ୍ଟ ଭୈରବଙ୍କ ଶକ୍ତି ବିଶେଷଙ୍କୁ ଅଷ୍ଟ ଭୈରବୀ ରୂପେ ପୂଜା କରାଗଲା । କିନ୍ତୁ ଅଗ୍ନିପୁରାଣ– ଭୈରବଙ୍କ ଜନ୍ମ ସମ୍ପନ୍ଧରେ ଅନ୍ୟମତ ପ୍ରଦାନ କରେ । ଏକଦା ଶିବଙ୍କଠାରୁ ଏକ କୋପାନଳମୟ ଭୈରବ ମୂର୍ତ୍ତି ଜନ୍ମଲାଭ କରି ଜନ୍ମଦାତା ଶିବଙ୍କୁ ଅମାନ୍ୟ କରିବାକୁ ଲାଗିଲା ଓ ପରେ ସ୍ୱର୍ଗପୁର ଗମନ କରି ସମସ୍ତ ଦେବତାମାନଙ୍କୁ ଦମନ କରି ଅହଂଗର୍ବ ଆଧିପତ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଶିବ ଏହି ଭୈରବଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଓ ମଉଗର୍ବରେ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ଦମନକ/ଡାଡିରୀ ବୃକ୍ଷ ହୋଇଯିବା ପାଇଁ ଅଭିଶାପ ଦେଲେ, ମାତ୍ର ଭୈରବ ଶାପଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ କ୍ଷମାଭିକ୍ଷୁ ହେଲାରୁ ବୃକ୍ଷ ହୋଇ ରହିଲେ ମଧ୍ଯ ଅନ୍ୟ ଦେବତାଙ୍କ ଭଳି ପୂଜାପାଇବ ବୋଲି ବରପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ । ସେ ଦିନରୁ ଏହି ଭୈରବ ଦମନକ ବୃକ୍ଷଭାବେ ଉପାସିତ ହୋଇ ଆସୁଥିବା ଜଣାଯାଏ ।

ଲିଙ୍ଗ ପୁରାଣ, ଶିବ ପୁରାଣ ଓ ଶତରୁ ସଂହିତାରେ ଭୈରବୀଙ୍କ ଆବିର୍ଭାବ ଭିନ୍ନ ଭାବରେ ଲିଖିତ । ଥରେ ବ୍ରହ୍ମା ଓ ବିଷ୍ଣୁ ସ୍ୱ ସ୍ୱ ଆସ ବଡ଼ିମାରେ ଗର୍ବିତ ହୋଇ ବିଶ୍ୱରୂପ ପ୍ରଦର୍ଶନ କଲାବେଳେ ନିସ୍ୱଯୋଗୀ ବେଶଧାରୀ ଶିବଙ୍କୁ ଦେଖି ବ୍ରହ୍ମା ତାଚ୍ଛଲ୍ୟ କରିଥିଲେ । ଅପମାନକ୍ଲିଷ୍ଟ ଶିବଙ୍କ କ୍ରୋଧାଗ୍ନିରୁ ଏକ୍ ଭୈରବ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇ ଶିବଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ପଞ୍ଚମ ମୁଖକୁ ଏକ ଚପୁଡ଼ା ମାରି ସ୍କନ୍ଧଚ୍ୟୁତ କରନ୍ତେ ଏକ ଭୈରବ ବ୍ରହ୍ମହତ୍ୟା ଦୋଷରେ ଭାଗୀ ହେଲେ । ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କର ସ୍କନ୍ଧଚ୍ୟୁତ ପଞ୍ଚମ ମୁଖଟି ଭୈରବଙ୍କ ହସ୍ତପଦ୍ମରେ ଲାଖି ରହିଗଲା । ଶିବ ଏ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି ଓ ଭୈରବଙ୍କ ବ୍ରହ୍ମହତ୍ୟା ଦୋଷରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇବା ପାଇଁ– ଭିକ୍ଷା ଆହରଣ ପୂର୍ବକ ବିଭିନ୍ନ ପୁଣ୍ୟ ତୀର୍ଥାଟନ କରିବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ ଓ ଏହି ଭୈରବଙ୍କ ଅନୁଗାମୀ କରାଇବା ପାଇଁ ଏକ ଶକ୍ତ ଭୈରବୀଙ୍କୁ ଉତ୍ପନ୍ନ କରିଥିଲେ । ବ୍ରହ୍ମହତ୍ୟା ଦୋଷ ନିପୀଡ଼ିତ ଭୈରବ– ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କର କପାଳକୁ ହସ୍ତରେ ଧରି ନାନାଦି ତୀର୍ଥାଟନ କଲେ ମଧ୍ଯ କପାଳ ହସ୍ତଚ୍ୟୁତ ହେଲା ନାହିଁ । ଶେଷରେ ବାରାଣସୀରେ ଭୈରବୀ ମା' ଅର୍ଣ୍ଣପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍କଠାରୁ ଅନ୍ନ ଗ୍ରହଣବେଳେ ଭୈରବଙ୍କ ହସ୍ତରେ ଲାଖି ରହିଥିବା ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ କପାଳ (ମସ୍ତକ) ତଳେ ନିପତିତ ହେଲା ଏବଂ ଭୈରବ ଶାପ ମୁକ୍ତ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେ ଦିନରୁ ବାରାଣସୀ କ୍ଷେତ୍ର 'କପାଳ ବିମୋଚନ ତୀର୍ଥ' ତଥା ଭୈରବୀ ପୀଠ ରୂପେ ଜନାଦୃତ ହେଲା ଓ ଦେବୀ ଅର୍ଣ୍ଣପୂର୍ଣ୍ଣା ଭୈରବୀ ରୂପରେ ଖ୍ୟାତ ହେଲେ ।

ଦେବୀ ପୁରାଣମାନଙ୍କରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଯେ, ଦେବୀ ପାର୍ବତୀ ଦକ୍ଷ ଯଜ୍ଞରେ ପଡ଼ି ଦେହତ୍ୟାଗ କରନ୍ତେ ଦେବ ଦେବ ମହାଦେବ ପ୍ରଚଣ୍ଡ କ୍ରୋଧରେ ଜର୍ଜରିତ ଅତି ଭୟଙ୍କର ଭୈରବ ମୂର୍ତ୍ତି ଧାରଣ ପୂର୍ବକ ଶ୍ୱଶୁର ଦକ୍ଷଙ୍କୁ ବଧକରି ପତ୍ନୀ ପାର୍ବତୀଙ୍କ ଅର୍ଦ୍ଧ ଦଗ୍ଧ ଶରୀରକୁ କୋଳରେ ଧାରଣ କରି ପ୍ରଳୟକାଳୀନ ତାଣ୍ଡବ ନୃତ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ଶିବଙ୍କ ଏତାଦୃଶ୍ୟ ନୃତ୍ୟରେ ଶଙ୍କିତ ଦେବଗଣ ନାରାୟଣଙ୍କୁ ଶିବକୋପ ଶାନ୍ତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପ୍ରାର୍ଥନା କଲେ । ନାରାୟଣ ଅଦୃଶ୍ୟରେ ସ୍ୱଚକ୍ର ସୁଦର୍ଶନରେ ଦେବୀ ପାର୍ବତୀଙ୍କ ଅଙ୍ଗକୁ କାଟି ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରି ପକାଇଲେ । ଶିବ ପାର୍ବତୀଙ୍କ ଶରୀରକୁ ନ ପାଇ ଦେବଗଣଙ୍କ ପ୍ରାର୍ଥନାରେ ଶାନ୍ତ ରୂପ ଧାରଣ କରିଥିଲେ । ବିଷ୍ଣୁ ଚକ୍ର ଛେଦିତ ଦେବୀ ପାର୍ବତୀଙ୍କ ଅଙ୍ଗପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ ନାନାସ୍ଥାନରେ ପଡ଼ି ଏକାବନଟି ଶକ୍ତିପୀଠ ଓ ଛବିଶଟି ଉପପୀଠ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା ।

ଏଥିରୁ ଦେବୀଙ୍କ ଜଠଭାଗ ହର ଦ୍ୱାରରେ ପଡ଼ି ଭୈରବୀପୀଠ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । ଅନ୍ୟମତରେ ଦେଖାଯାଏ ଯେ : ଦେବୀଙ୍କ ପାଦ ଖଣ୍ଡରୁ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ଜଗନ୍ନାଥଧାମ ବିମଳା ପୀଠ ଓ ଗଞ୍ଜାମ ମନ୍ତ୍ରିଡୀସ୍ଥ (ଏକପାଦ ପଡ଼ି) ଭୈରବୀ ପୀଠ ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି । ହରଦ୍ୱାରରେ ବଙ୍କ ଭୈରବ ଓ ପୁରୀ ଓ ଭୈରବୀ ପୀଠରେ ଜଗନ୍ନାଥ ପୀଠ ରକ୍ଷକ ରୂପେ ଅଧିଷ୍ଠିତ ।

ଅଗ୍ନିପୁରାଣରେ ମହାଭୈରବ ଓ ଭୈରବୀଙ୍କ ରୂପ ନିମ୍ନପ୍ରକାରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ । ଦେବ ଭୈରବ ପଞ୍ଚମୁଖ, ମସ୍ତକରେ ବଙ୍କିମ ଚନ୍ଦ୍ର ସୁଶୋଭିତ ଜଟାଭାର, ବାହୁରେ କଂକଣ ରୂପୀ ସର୍ପାଳଙ୍କାର ବିଭୂଷଣ, ହସ୍ତରେ ଖଡ୍‌ଗ, ଧନୁ, ତୀର, ତ୍ରିଶୂଳ, ପିନାକ, କାଳପାଶ ଓ ଡମ୍ବରୁ ଶୋଭିତ, ଶ୍ୱାନ ବାହାନ ପୃଷ୍ଠରେ ରୌଦ୍ରରୂପୀ, ଉଗ୍ରତେଜା ଭୈରବ, ବ୍ୟାଘ୍ର ଓ ହସ୍ତୀ ଚର୍ମାବୃତା, ଉଗ୍ର ବିଲୋଚନ ଧୂସରକାନ୍ତ ତେଜଦ୍ୟୋତକ ଓ ପ୍ରଳୟଙ୍କର ଓଡ଼ିଶା ତଥା ପୂର୍ଣ୍ଣଭୂମି ଭାରତର ଗାଁ ଗହଳିରେ ଭୈରବ ଭୈରବୀ ଉପାସନା ଅତି ପ୍ରାଚୀନ ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରା ବିଜଡ଼ିତ । ତନ୍ତ୍ରଯୁଗ କାହିଁକି ବୌଦ୍ଧଯୁଗରେ ମଧ୍ଯ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ନୃତ୍ୟରତ ଭୈରବଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତି ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ଓ ଉପାସନା ଚଳି ଆସୁଥିବା ପ୍ରମାଣ ବହୁଳ । ଏତଦ୍ବ୍ୟତୀତ ଶ୍ରାବଣ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ପରେ କୃଷ୍ଣ ପଞ୍ଚମୀ (ରକ୍ଷା ପଞ୍ଚମୀ) ଦିନ ଭୈରବଙ୍କ ପୂଜା କରାଯାଇଥାଏ । ଏ ଦିନ ପ୍ରତ୍ୟୁଷରୁ ଶୁଚିବନ୍ତ ହୋଇ ମୁଖ୍ୟ ଦରଜାରେ ଏକ ପଦ ବିଶିଷ୍ଟ ଭୈରବଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତି ଓ ଭୈରବୀ ଚକ୍ର ଆଙ୍କି ଦୁବ, ଅକ୍ଷତ, ହଳଦୀ, ଚନ୍ଦନ, ସିନ୍ଦୁର ଓ ଫୁଲରେ ରଞ୍ଜିତ କରାଇ ଭୈରବାଦିଙ୍କ ପୂଜାର ଉପାସନା କରାଯାଏ । ଚନ୍ଦନ ଓ ସିନ୍ଦୁରରେ "ଘଣ୍ଟାକର୍ଣ୍ଣ ମହାବ୍ୟାଧି ନିବାରକ" ବୋଲି ମନ୍ତ୍ର ଲେଖାଯାଏ । ଲୋକଙ୍କ ମନରେ ପ୍ରଗାଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ ଯେ, ଦେବ ଭୈରବ ଓ ଦେବୀ ଭୈରବୀ ହିଁ ସର୍ବଲୋକର ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତା ଓ ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତ୍ରୀ ।

ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଦକ୍ଷିଣ ଓଡ଼ିଶାର ବ୍ରହ୍ମପୁର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଦେବୀ ଏକପାଦ ଭୈରବୀ ପୀଠର, ପୂଜାକୀର୍ତ୍ତନ ଲକ୍ଷଣୀୟ । ଭୂମି ମଧ୍ୟରେ ଲଙ୍ଗଳ ସିଆରରୁ ରକ୍ତାକ୍ତ ଶରୀରେ ଫୁଟି ବାହାରିଥିବା ବହୁ ପୁରାକାଳର ତନ୍ତ୍ର ତଥା ଶକ୍ତିପୀଠ ଏହି ଭୈରବୀଙ୍କ ମହିମା ଅବର୍ଣ୍ଣନୀୟ । ସେ ଆଜିର ଏ ପବିତ୍ର ଦିବସରେ ଏ ଅସ୍ଥି ପରମାଣବିକ ପୃଥିବୀକୁ ପ୍ରଳୟ ମୁଖରୁ ରକ୍ଷା କରି ସର୍ବବିଧ ମଙ୍ଗଳ ସାଧନ କରନ୍ତୁ ।

ଧ୍ୟାନ :

ଉଦ୍ୟଦ୍‌ଭାନୁ ସହସ୍ରକାନ୍ତି ମରୁଣ କ୍ଷୌମାଂ ଶିରୋମାଳିକାଂ ।
ରକ୍ତ ଲିପ୍ତ ପୟୋଧରାଂ ଜପବଟୀଂ ବିଦ୍ୟାମଭୀତିଂ ବରମ୍ ।
ହସ୍ତାବ୍‌ଜୈର୍ଦ୍ଦଧତୀଂ ତ୍ରିନେତ୍ର ବିଳସଦ୍‌ବକ୍ତ୍ରାର ବିନ୍ଦଶ୍ରୀୟମ୍ ।
ଦେବୀ ବଦ୍ଧ ହୀମାଂଶୁଂ ରକ୍ତ ମୁକୁଟାଂ ବନ୍ଦେ ସମନ୍ଦସ୍ମିତାମ୍ ।

ଅଧ୍ୟାପକ, ହଟଣୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ।

ଭୈରବ ଓ ଭୈରବୀ

* ଶ୍ରୀ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲଚନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି

ବିଭିନ୍ନ ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ରକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କଲେ ଜଣାଯାଏ 'ଭୀରୁ' ଶବ୍ଦ ଓ 'ଅ' ପ୍ରତ୍ୟୟରୁ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ଭୈରବ ଏକ ଭୀଷଣ ଭୟଙ୍କର ମୂର୍ତ୍ତିବିଶେଷ । ଜଗତର ପ୍ରଳୟକାରୀ ଭୈରବଙ୍କ ଶକ୍ତି ହିଁ ଭୈରବୀ, 'ସେ' ଆଦ୍ୟାଶକ୍ତି । ସକଳ ଜଡ଼ ଜୀବସମୂହ ଶକ୍ତିର ଉତ୍ସ । ହିନ୍ଦୀ ଶବ୍ଦ ସାଗରରେ ପଞ୍ଚଭୈରବଙ୍କ ଶକ୍ତି ରୂପ ଯଥାକ୍ରମେ ତ୍ରିପୁର, କୌଳେଶ, ରୁଦ୍ର, ନିତ୍ୟା, ଚୈତନ୍ୟ ଭୈରବୀ ରୂପେ ବର୍ଣ୍ଣିତ । ଅନ୍ୟତ୍ର ଅଷ୍ଟ ଭୈରବଙ୍କ ଅଷ୍ଟ ଭୈରବୀ ଶକ୍ତି ରୂପେ ବିଦିତ । ଶବ୍ଦ କୋଷ ଆଦିରେ ଭୈରବ ଶବ୍ଦର ଏକାଧିକ ଅର୍ଥ ପରିଲକ୍ଷିତ । ଯଥା ଶରତ ଋତୁର ଆଦ୍ୟ ପୂର୍ବାହ୍ନରେ ଗାନ କରାଯାଉଥିବା ସପ୍ତସ୍ୱର ବିଶିଷ୍ଟ ଏକ ରାଗିଣୀ, ସ୍ରୋତସ୍ୱିନୀ ନଦୀ, ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀଠାରୁ ତିବ୍ବତକୁ ଲାଗିଥିବା ଏକ ଭୟଙ୍କର ହିମାବୃତ ପର୍ବତ ଗହ୍ୱର–ଘାଟି । ମହାଭାରତର ଆଦି ପର୍ବରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର ବଂଶଜ ଏକ ଭୟଙ୍କର ନାଗର ନାମ ବି ଭୈରବ ଦଶ ମହାବିଦ୍ୟାର ଷଷ୍ଠ ଦେବୀ 'ଛିନ୍ନମସ୍ତା' ହିଁ ଭୈରବଙ୍କ ଶକ୍ତି ସ୍ୱରୂପ ଭୈରବୀ । ଉପରୋକ୍ତ ସମସ୍ତ ଅର୍ଥରେ ଭୈରବ ବା ଭୈରବୀ ଭୀଷଣ ଭୟଙ୍କରୀ, ସଂହାରକାରିଣୀ ଶକ୍ତି । ହୁଏତ ସେ ଦେବୀ ବା ଦୈବୀଶକ୍ତି, ଜଳଶକ୍ତି, ଅଗ୍ନି, ବାୟୁ, ଧ୍ୱନିଜ ଶକ୍ତିବିଶେଷ ହୋଇପାରନ୍ତି କିନ୍ତୁ ସବୁଥିରେ ଅଦମନୀୟ ଭୀଷଣ ଶକ୍ତି ହିଁ ନିହିତ ।

ତନ୍ତ୍ରର ପ୍ରଧାନ ଦେବ ଭୈରବ ଓ ଦେବୀ ଭୈରବୀ । ଏହି ତନ୍ତ୍ରୋକ୍ତ ପ୍ରକାରେ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ଭୈରବ ଓ ବିମଳାଙ୍କୁ ଭୈରବୀ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥାଏ । ସନାତନ ଧର୍ମର ଆରାଧ୍ୟ ତିନିଦେବତାଙ୍କୁ ତନ୍ତ୍ର ଯୁଗରେ ଭୈରବ (ଜଗନ୍ନାଥ), ତ୍ରିପୁର ସୁନ୍ଦରୀ (ସୁଭଦ୍ରା), ଭୁବନେଶ୍ୱରୀ (ବଳଭଦ୍ର) ଆଦି ତିନି ବିଶିଷ୍ଟ ତନ୍ତ୍ର ଦେବତା ଭାବରେ ପୂଜିତ କରାଯାଉଥିଲା । ପଞ୍ଚମ'କାର ସାଧନାରେ ଭୈରବଙ୍କ ଶକ୍ତି ବିଶେଷା ଭୈରବୀ ପ୍ରଧାନ ତନ୍ତ୍ର ଦେବୀ । ତନ୍ତ୍ର ଶାସ୍ତ୍ର କୁଳାର୍ଣ୍ଣବ ମତରେ ତାନ୍ତ୍ରିକମାନେ ଚକ୍ରାକାରରେ ସଜ୍ଜିତ ହୋଇ ଭୈରବୀଙ୍କ ଆରାଧନା କରି ପ୍ରସାଦ ସେବନ କରିଥାନ୍ତି । ଏହି ଚକ୍ରକୁ ଭୈରବୀ ଚକ୍ର କୁହାଯାଇଥାଏ ଏବଂ ଭୈରବୀ ଚକ୍ରରେ ଅର୍ପିତ ଭୋଗ ଅଶଙ୍କ୍ରୁତି । ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଅବଢ଼ା ପ୍ରସାଦ ଏହାର ଏକ ସୁଦିବ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ । ଶଙ୍ଖକ୍ଷେତ୍ର ନୀଳାଚଳଧାମ– ଭୈରବୀ ଚକ୍ର ଉପରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ । 'ବିମଳା ଭୈରବୀ ଯନ୍ତ୍ର ଜଗନ୍ନାଥସ୍ତୁ ଭୈରବ' ଅର୍ଥାତ୍ ବିମଳା ଯେଉଁଠି ଭୈରବୀ ସେଠାର ପୀଠ ରକ୍ଷା ଭାବେ ଜଗନ୍ନାଥ ହିଁ ଭୈରବ, ଏପରି କୌଣସି ନା କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶକ୍ତିପୀଠମାନଙ୍କରେ ଭୈରବଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରମାନ ରହିଥିବା ଦେଖାଯାଏ । ଭୈରବୀଙ୍କୁ ମହାଶକ୍ତିର ପ୍ରତୀକ ରୂପେ ଆଲୋଚନା କଲାବେଳେ ବହୁତନ୍ତ୍ର ଶାସ୍ତ୍ର 'ଭଗ' ତଥା ଯୋନି ଚକ୍ରକୁ ହିଁ ଶକ୍ତି ରୂପେ ନେଇଥାନ୍ତି । ତେଣୁ ଶାକ୍ତମାନେ ଭଗବତୀ ଶକ୍ତି ତଥା ଯୋନି ଶକ୍ତିର ଉପାସକ ମଧ୍ୟ । ବ୍ରାହ୍ମଣ୍ୟ, ଶୈବ, ବୈଷ୍ଣବ ଧର୍ମ ଭଳି ଭୈରବ/ ଶାକ୍ତ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସମ୍ପ୍ରଦାୟ । ଜଡ଼, ଜୀବ, ଜଳ, ଅନଳ, ବାୟୁ, ଆକାଶ ସବୁକିଛି ମାତୃଶକ୍ତି ଦେବୀ ଭୈରବୀଙ୍କଠାରୁ ଜନ୍ମ ନେଇଛନ୍ତି । ତେଣୁ ସେ ଦେବୀ ମାତୃରୂପିଣୀ । ପୁଣି ସଂସାରକୁ ପ୍ରଳୟ କାଳରେ ସ୍ୱଅଙ୍ଗରେ ଲୀନ କରାଇ ସେ ଧ୍ୱଂସ, ସଂହାର ଓ ପ୍ରଳୟକାରିଣୀ କାଳ ଭୈରବୀ, ସେ ଅବିନାଶୀ, ନିତ୍ୟା, ରକ୍ଷାକାରିଣୀ ମଧ୍ୟ । ମୋକ୍ଷସୌଖ୍ୟ ପ୍ରଦାୟିନୀ ମା' ଭୈରବୀଙ୍କୁ ଭୈରବୀ ଚକ୍ରରେ ଅଧିଷ୍ଠାନ କରାଇ କୁଣ୍ଡଳିନୀ ଯାଗ୍ରତ ପୂର୍ବକ ପଞ୍ଚ'ମ'କାର ତନ୍ତ୍ର ସାଧନା– ଫଳପ୍ରଦ ଓ ବେଦ ଶାସ୍ତ୍ରସମ୍ମତ ।

ଦେବ ଭୈରବଙ୍କ ବାହାନ ଏକ ଶ୍ୱାନ । ଯାହାକି ବାମାଚାରୀମାନଙ୍କ ମତରେ କାମ ତଥା ଯୋନିର ପ୍ରତୀକ ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣିତ । ସ୍ୱୟଂ ପ୍ରଭୁ ଜଗନ୍ନାଥ ତନ୍ତ୍ର ଦେବତା ଭୈରବ ହୋଇଥିବାରୁ ଏକ ଶ୍ୱାନକୁ ଭୈରବଙ୍କ ବାହାନ ରୂପେ ନିଆଯାଇଥିଲା । ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତିର ବେଢ଼ ତଥା ବାହୁଡ଼ା ଯୌନକ୍ଷୁଧା ସମ୍ବଳିତ କେତେକ ଅଶ୍ଳୀଳ ବୋଲିବାଣୀ କରିବା ସମ୍ଭବତଃ ଅସଭ୍ୟ ସଂସ୍କୃତି ନହୋଇ ଏହା ତନ୍ତ୍ର ଦେବତା ଭୈରବଙ୍କ ଉପାସନା ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ।

ଭୈରବ ଓ ଭୈରବୀଙ୍କ ବିଷୟରେ କାଳିକା ପୁରାଣ ଓ ହରିବଂଶରେ ଏକ ସୁନ୍ଦର ଆଖ୍ୟାୟିକା ବର୍ଣ୍ଣିତ । ଯଥା : ଅନ୍ଧକ ନାମକ ଏକ ପ୍ରବଳ ପ୍ରତାପୀ ରାକ୍ଷାସ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ବରରେ ବଳିୟାର ହୋଇ ଥରେ ଦେବୀ ପାର୍ବତୀଙ୍କ ସୌମ୍ୟ ରୂପ ଲାବଣ୍ୟରେ ବିମୋହିତ ହୋଇ ବଳପୂର୍ବକ ହରଣ କରିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଲାବେଳେ ମହାଦେବଙ୍କ ସହ ଯୁଦ୍ଧ ହେଲା ଏବଂ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ରାକ୍ଷାସର ଗଦାଘାତରେ ଶିବଙ୍କ ମସ୍ତକ ଫାଟି ରୁଧିରଧାର ହାଇ ରକ୍ତ ବୋହିବାକୁ ଲାଗିଲା । ପ୍ରଳୟ ତାଣ୍ଡବରତ କ୍ରୋଧାବିଷ୍ଟ ମହାଦେବଙ୍କ ମସ୍ତକନିସୃତ ରକ୍ତଧାରରୁ ମହାଭୈରବ, ସଂହାର ଭୈରବ, ଅସିତାଙ୍ଗ ଭୈରବ, ରୁରୁଭୈରବ, କାଳ ଭୈରବ, କ୍ରୋଧ

ଯଜ୍ଞ ପାଇଁ ବଧ କରାଯାଉଥିବା ପଶୁ ଯଦି ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯାଇପାରେ, ତେବେ ଯଜ୍ଞ କର୍ତ୍ତା ନିଜ ପିତାଙ୍କୁ ବଧ କରି ଯଜ୍ଞରେ ଆହୁତି ଦେବା ଉଚିତ । କାରଣ ପିତା ବଧ ହେବା କ୍ଷଣି ସିଧା ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଚାଲିଯାନ୍ତେ ।

ପଶୁ ରକ୍ଷା ଓ ଅହିଂସା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଅନେକ ବିଧିବିଧାନରେ ଉଲ୍ଲିଖିତ । ପରାଶରଙ୍କ ସ୍ମୃତି ଅନୁଯାୟୀ :–

ଯସ୍ତୁ ପ୍ରାଣୀବଧଂକୃତ୍ୱା ଦେବା, ପିତୃଶ୍ଚତର୍ପୟେତ୍
ସୋବିଦ୍ୱାଂଶ ଚନ୍ଦନଂ, ଦଗ୍ଧ୍ୱାକୁର୍ଯ୍ୟାଦାଙ୍ଗରା ଲେପନମ୍ ।'

ଅର୍ଥାତ୍ ଚନ୍ଦନକୁ ଜାଳି ଅଙ୍ଗାର ଲେପନ କରିବା ଯାହା, ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କୁ ବଧ କରି ଦେବ ଓ ପିତୃଗଣଙ୍କୁ ମାଂସ ଅର୍ପଣ କରିବା ସେଷା । ପଶୁ ରକ୍ଷା ସମ୍ପର୍କରେ ଯଜୁର୍ବେଦରେ ମଧ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖ ରହିଛି :– 'ଯଜମାନସ୍ୟ ପଶୁନ୍ ପାହି' (ଯଜୁର୍ବେଦ ୧, ୧) ଆର୍ଥାତ୍ ଯଜ୍ଞକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ପଶୁକୁ ରକ୍ଷାକର । 'ମାଂହିସୀ ତନ୍ୱା ପ୍ରଜାଃ' (ଯ:ବେ: ୧୨, ୩୨) ଅର୍ଥାତ୍ କୌଣସି ଜୀବର ଶରୀର ପ୍ରତି ହିଂସା କର ନାହିଁ । 'ଦ୍ୱିପାଦବଃ ଚତୁଷ୍ପଦ ପାହି' (ଯ:ବେ: ୧୪, ୮) ଅର୍ଥାତ୍ ମନୁଷ୍ୟ ଦ୍ୱିପାଦ ଓ ଚତୁଃପାଦ ଜୀବକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଶ୍ଳୋକମାନଙ୍କରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିବା ବେଳେ ପଶୁବଳିକୁ ବୈଦିକ ଯଜ୍ଞାନୁଷ୍ଠାନର ମୁଖ୍ୟ ଅଂଶ ବୋଲି କହିବା ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ ।

କିନ୍ତୁ ପରମ୍ପରାନୁଯାୟୀ ବାମାଚ୍ଚାରୀ ଗଡ୍ଡପାୟୀ ପିଶାଚମାନେ ଓ ହୀନ ସ୍ୱାର୍ଥାନ୍ୱେଷୀ ସଦବାଚ୍ୟ ଲୁବ୍ଧ ମାଂସାଶୀମାନେ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ଗୂଢ଼ ରହସ୍ୟକୁ ଭେଦ କରି ନପାରି ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଲାଳସା ନିମିତ୍ତ ମହାନ୍ ବେଦ ନାମରେ ଓ ଜଗଜ୍ଜନନୀଙ୍କ ପୂଜାର୍ଚ୍ଚନାରେ ନୃଶଂସ ପଶୁବଳି ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରି ଧର୍ମ ଜଗତରେ ବିଭୀଷିକା ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି । ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ରହସ୍ୟ ନିଗୂଢ଼ । ତେଣୁ 'ଆର୍ଯ୍ୟ' ଭାଷାରେ ଶବ୍ଦକୁ 'ବ୍ରହ୍ମ' ଭାବେ ସମ୍ବୋଧନ କରାଯାଇଛି ।

ଗୀତଗୋବିନ୍ଦର ରଚୟିତା ଜୟଦେବ, ଦଶଅବତାର ସ୍ତବରେ ଭଗବାନ ବୁଦ୍ଧଙ୍କ ବିଷୟରେ କହିଛନ୍ତି :–

'ନିନ୍ଦସି ଯଜ୍ଞ ବିଧେରହହ ଶ୍ରୁତିଜାତଂ,
ସଦୟ ହୃଦୟ ଦର୍ଶିତ ପଶୁଘାତଂ
କେଶବ ଧୃତ ବୁଦ୍ଧ ଶରୀର
ଜୟ ଜଗଦୀଶ ହରେ ।'

ସ୍ୱୟଂ ବ୍ୟାସଦେବ ମହାଭାରତରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି :–

'ସୁରା, ମତ୍ସ୍ୟାନ୍, ମଧୁ, ମାଂସ ମାସବଂକୃଶରୌଦନମ୍ ।
ଧୂର୍ତ୍ତୈପ୍ରବର୍ତ୍ତିତଂ ହ୍ୟେତ ନୈତଦ୍ ବେଦେଷୁ କଳ୍ପିତମ୍ ।'

ଅର୍ଥାତ୍ ସୁରା, ମାଂସାଦି ସେବନ ସ୍ୱାର୍ଥବାଦୀମାନଙ୍କ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ଦୁଷ୍କର୍ମ, ଯାହାର ବିଧିବିଧାନ ବେଦରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇ ନାହିଁ ।

'ଜୀବ ମାରି ଜୀବ ପୋଷେ ସେ ଜୀବ ବୈକୁଣ୍ଠେ ବସେ ।'

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅନ୍ୟ ଜୀବର ମାଂସ ଖାଇ ସ୍ୱର୍ଗପ୍ରାପ୍ତି ହୁଏ ବୋଲି ବୁଝୁଥିବା ବେଳେ ସ୍ୱାର୍ଥାନ୍ୱେଷୀ ମାଂସାସୀମାନେ ଏହି ଅର୍ଥକୁ ମାଂସ ଭକ୍ଷଣାର୍ଥରେ ବ୍ୟବହାର କରୁଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଏଠାରେ ଜୀବମାରିବା ଅର୍ଥ ପ୍ରାଣୀବଧ ନୁହେଁ । ପାର୍ଥିବ ଲୋଭ, ମୋହ, ମାୟାକୁ ମାରିବା ବା ସେଥିରୁ ନିବୃତ୍ତ ହୋଇ ଜୀବ ପୋଷିବା ଅର୍ଥାତ୍ ନିଜ ଭିତରେ ଥିବା ସୋଽହଂ ବା ପରମାତ୍ମାଙ୍କ ସତ୍ତାକୁ ସ୍ୱର୍ଗମୁଖୀ କରାଇବା ଅର୍ଥରେ ବ୍ୟବହୃତ ।

'ବଳି'ର ଅର୍ଥ କ'ଣ ? ଏକାର୍ଥରେ ବଳି ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ଭାଗ ବା ଅଂଶ ଏବଂ ଅନ୍ୟାର୍ଥରେ ବଳି ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ଉତ୍ସର୍ଗ' । ଶାକ୍ତମାନଙ୍କ ମତାନୁଯାୟୀ ବଳି ବିନା କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ସାଧିତ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ଭଗବାନଙ୍କୁ ପାଇବାକୁ ହେଲେ ବଳି ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ।

ବୈଷ୍ଣବ ଓ ବୌଦ୍ଧ ପରମ୍ପରାକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଶୈବ, ଜୈନ ଓ ସୌରମାନେ ମଧ୍ୟ ନିଜ ନିଜ ମନ୍ଦିରରେ ପୁଷ୍ପ, ଚନ୍ଦନ ଓ ଅର୍ଘ୍ୟ ପ୍ରଭୃତି ବଳି ଦେଇଥାନ୍ତି । ପ୍ରେମ ରୂପକ ଭକ୍ତିକୁ ମଧ୍ୟ ବଳି ଦେଇଥାନ୍ତି । ସୃଷ୍ଟିର ସକଳ ସାଧନା ଭିତରେ ରହିଛି 'ବଳି ବା ଉତ୍ସର୍ଗ' । ନିଜକୁ ବଳି ଦେବା ହିଁ ଉତ୍ସର୍ଗ । ଆତ୍ମବଳୀ ବ୍ୟତୀତ ଜ୍ଞାନ ଶକ୍ତି ଓ ପ୍ରେମ ମିଳିବା ଅସମ୍ଭବ । ପୌରାଣିକ ଯୁଗରେ ଅସୁରମାନେ ମଧ୍ୟ ନିଜ ଦେହକୁ କାଟି ବଳି ଦେଉଥିଲେ । କ୍ରମଶଃ ନିଜ ପରିବର୍ତ୍ତେ ନିଜର ପ୍ରିୟଜନକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିବା କଥା ପ୍ରଚଳିତ ହେଲା । କର୍ଣ୍ଣ ନିଜର ପ୍ରିୟ ପୁତ୍ର ବୃଷକେତୁକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିବା ବେଳେ ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ଏକମାତ୍ର ପୁତ୍ର ରୋହିତାଶ୍ୱକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିଥିଲେ ।

ଜନକଲ୍ୟାଣ ନିମନ୍ତେ ଆତ୍ମୋତ୍ସର୍ଗ ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମରେ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରିଛି । ସାଧକ ବୋଧିସତ୍ତ୍ୱ ହୋଇ ବୁଦ୍ଧତ୍ୱ ପାଇବା ପରେ ଜଗତର କଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ ଚିର ଦୁଃଖ ବରଣ କରି ମାନବ ସମାଜକୁ ଆଲୋକ ପ୍ରଦାନ କଲେ ।

ବେଦ ଓ ପୁରାଣମାନଙ୍କରେ 'ପଶୁ ଯଜ୍ଞ' ବିଷୟ ଉଲ୍ଲେଖିତ । କିନ୍ତୁ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ଯେ କେତେକ ବାମମାର୍ଗୀ ତାନ୍ତ୍ରିକ ଓ ହୀନସ୍ୱାର୍ଥାନ୍ୱେଷୀ ପିଶାଚ ପଶୁ ଯଜ୍ଞରେ ପଶୁବଳି ଦେଇଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ବେଦର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଅଗ୍ନି, ବାୟୁ ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟାଦିଙ୍କୁ ପଶୁ ଭାବେ ଅଭିହିତ କରାଯାଇଛି ।

ଯଜୁର୍ବେଦର (୨୩, ୧୭) ଶ୍ଳୋକରେ 'ଅଗ୍ନିଃ ପଶୁରାସୀତ......', 'ବାୟୁ ପଶୁରାସୀତ......' ଭାବେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି । ଅଗ୍ନି, ବାୟୁ ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ସମ୍ବନ୍ଧ ନଥିବା ଯଜ୍ଞକୁ 'ଅପଶୁ ଯଜ୍ଞ' ଓ ସମ୍ବନ୍ଧ ଥିବା ଯଜ୍ଞକୁ 'ପଶୁ ଯଜ୍ଞ' ଭାବେ ଅଭିହିତ କରାଯାଇଛି ।

ବ୍ରାହ୍ମଣ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥ ବିରି ଓ ଯବ ପିଣ୍ଡର ବିଭିନ୍ନ ଅବସ୍ଥାକୁ ଲୋମ, ତ୍ୱକ, ମାଂସ, ଅସ୍ଥି ଓ ମଜ୍ଜା ରୂପେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଥିବା ବେଳେ ବିରି ଓ ଯବରେ ପଞ୍ଚପଶୁଙ୍କ ଶ୍ରୀବିଦ୍ୟମାନ ବୋଲି ଉଲ୍ଲେଖ ରହିଛି । ବାମ ମାର୍ଗୀମାନେ ପଶୁବଳର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ନବୁଝି ପଞ୍ଚପଶୁ ଅର୍ଥରେ ଗୋବର, ଅଶ୍ୱ, ମହିଷ, ଛେଳି ଓ ମେଣ୍ଢା ଏପରିକି ମନୁଷ୍ୟକୁ ମଧ୍ୟ ବଧ କରି ନରମେଧ, ଗୋମେଧ, ଅଶ୍ୱମେଧ, ଅଜମେଧ ଆଦି

ଶକ୍ତି ପୂଜା ଓ ପଶୁ ବଳି

* ଶ୍ରୀ ମନୋରଞ୍ଜନ ପାଣିଗ୍ରାହୀ

ଭାରତରେ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ପରମ୍ପରା ଯୁଗଯୁଗ ଧରି ମାତୃ ଉପାସନାର ତତ୍ତ୍ୱ ଓ ଗୁରୁତ୍ୱ ଉପଲବ୍ଧି କରି ଆସିଛି । ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତି ଓ ଦର୍ଶନ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଓ ପରୋକ୍ଷ ଭାବେ ଏହି 'ଶକ୍ତି' ଦର୍ଶନ ଦ୍ୱାରା ହିଁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ସୃଷ୍ଟି, ସ୍ଥିତି, ପାଳନ ଓ ସଂହାର ଆଦି ଏହି ଶକ୍ତି ଉପରେ ହିଁ ନିର୍ଭର କରେ । ହିନ୍ଦୁ ଧର୍ମଧାରାର ପଞ୍ଚୋପାସନା ମଧ୍ୟରେ ଶକ୍ତି ଉପାସନାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ସର୍ବୋତ ଭାବେ ସ୍ୱୀକୃତ । ଶକ୍ତିଂ କରୋତି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡଂ ସର୍ବେ ପାଳୟତେ ଖିଳଂ ।' ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ସୃଷ୍ଟି, ସ୍ଥିତି ଓ ପାଳନକର୍ତ୍ତ୍ରୀ ସେ ।

ସମଗ୍ର ମାନବ ଜାତିର ଇତିହାସ ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା କଲେ ଜଣାଯାଏ, ମାତୃ ଦେବତାର ପୂଜା ଅତି ପ୍ରାଚୀନ ଓ ବ୍ୟାପକ । ଶକ୍ତି ହିଁ ବିଶ୍ୱଜଗତରେ ପ୍ରମୁଖ ସମ୍ପର୍କୀୟା । 'ପୂଜା' ଶବ୍ଦ ମଧ୍ୟ ମହନୀୟ ଓ ପବିତ୍ର । ପୂଜା ଓ ଉପାସନାରେ ପବିତ୍ର ଭାବନା ନିହିତ ଥିବା ବେଳେ ଜଗଜ୍ଜନନୀଙ୍କ ପୂଜା ବିଧାନରେ ଜୀବ ହତ୍ୟା ଭଳି ହିଂସାତ୍ମକ ପ୍ରଥା ପ୍ରଚଳିତ କାହିଁକି ? ଏ ପ୍ରଶ୍ନ ଆଜି ଆଧୁନିକ ଶିକ୍ଷିତ ମନୁଷ୍ୟ ମନରେ ଘୋର ଆଲୋଡନ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି ।

'ଅହିଂସା ହିଁ ପରମ ଧର୍ମ ।' ତଥାପି ଧର୍ମ ନାମରେ ପଶୁହତ୍ୟା, ମନୁଷ୍ୟର ହିଂସ୍ରତା ଓ ବର୍ବରତାକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ରୂପେ ସୂଚନା ଦେଉଛି । ସୃଷ୍ଟିର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜୀବ ଯେତେବେଳେ ମହାମାୟୀଙ୍କ ସନ୍ତାନ ତେବେ ମାଆ କେବେ ନିଜ ସନ୍ତାନର ରକ୍ତ ପାନ କରି ଆତ୍ମସନ୍ତୋଷ ଲାଭ କରିପାରିବ କି ।?

ଯାଗ, ଯଜ୍ଞ ମଧ୍ୟରେ ପଶୁବଳି ପ୍ରଥା ଆବହମାନକାଳରୁ ପ୍ରଚଳିତ ହୋଇଆସୁଛି । ପଶୁବଳି ସପକ୍ଷରେ ଅସଂଖ୍ୟ ଯୁକ୍ତି ଶାସ୍ତ୍ର ପୁରାଣମାନଙ୍କରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିବା ବେଳେ ବିପକ୍ଷରେ ମଧ୍ୟ ଅସଂଖ୍ୟ ଯୁକ୍ତି ଉପସ୍ଥାପିତ ହୋଇଛି । ମହାଭାରତ ଯୁଗ ପରେ ଶୁଦ୍ଧ ବୈଦିକ ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କର ଅଭାବ, ବାମମାର୍ଗୀ ତାନ୍ତ୍ରିକମାନଙ୍କର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ଏବଂ ମହୀଧର, ସାୟଣାଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଭଳି ମଧ୍ୟକାଳୀନ କର୍ମକାଣ୍ଡୀ ବୈଦିକ ଭାଷ୍ୟକାରୀମାନେ ବୈଦିକ ଶବ୍ଦର ବିକୃତ ଅର୍ଥ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଜାତିବାଦକୁ ପ୍ରଶସ୍ତ ଦେଇଛନ୍ତି । ବାମାଚାରୀମାନେ ପଶୁବଳିକୁ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦେଉଥିବାବେଳେ ଦକ୍ଷିଣାଚାରୀ ବୈଷ୍ଣବମାନେ ପାଣିକଖାରୁକୁ ବଳି ଦିଅନ୍ତି ।ବେଦରେ ପଶୁବଳି ପ୍ରଥାକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବେ ନିନ୍ଦା କରାଯାଇଥିବା ବେଳେ ଶୈବ, ବୈଷ୍ଣବ, ଜୈନ ଓ ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମାବଲମ୍ବୀମାନେ ମଧ୍ୟ ଏହାର ବିରୁଦ୍ଧାଚରଣ କରିଛନ୍ତି ।

ବେଦରେ ପଶୁପାଳନ ଓ ପଶୁମାନଙ୍କ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଅନେକ ସ୍ଥଳରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିବା ବେଳେ ପଶୁବଳିର କେତେକ ସମର୍ଥକ ତାନ୍ତ୍ରିକ ହିଂସ୍ରପନ୍ଥୀମାନେ ପଶୁବଳିକୁ ବୈଦିକ ଯଜ୍ଞାନୁଷ୍ଠାନର ଅଙ୍ଗ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବୈଦିକ ଯଜ୍ଞ କର୍ମରେ ପଶୁବଳିକୁ 'ବୈଦିକ ହିଂସା ହିଂସା ନ ଭବତି' ବୋଲି ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି ।

ଅନ୍ୟତଃ, ସ୍ମୃତିରେ ମାଂସ ଭକ୍ଷଣର ଆବଶ୍ୟକତା ଯୁଗଯୁଗ ଧରି ପ୍ରଚଳିତ । ଯେତେ ଧର୍ମବାଣୀ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲେ ବି ସମାଜରୁ ଏହା ଲୋପ ପାଇ ନାହିଁ କି ଲୋପ ପାଇବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଶରୀର ରକ୍ଷା ପାଇଁ ମାଂସ ଭୋଜନ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ । ଯେତେବେଳେ ଜୀବହତ୍ୟା ପରିତ୍ୟାଜ୍ୟ ସମ୍ଭବ କି ? ଏହା ଯଦି ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ, ତା' ହେଲେ ପୂଜାବେଦୀରେ ନୈବେଦ୍ୟ ଭାବେ ତା'କୁ ସମର୍ପଣ କରି ପ୍ରସାଦ ରୂପେ ସେବନ କରିବାରେ ଆପତ୍ତି ବା କ'ଣ ?

କେତେକ କର୍ମକାଣ୍ଡୀ ବୈଦିକ ଭାଷ୍ୟକାରୀମାନେ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ହୀନସ୍ୱାର୍ଥ ଚରିତାର୍ଥ ପାଇଁ ପଶୁବଳିର ପ୍ରାଧାନ୍ୟକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିଛନ୍ତି ।

'ଔଷଧ୍ୟଃ, ପଶବୋ ବୃକ୍ଷାସ୍ତିର୍ଯ୍ୟଂଚ ପକ୍ଷିଣସ୍ତଥା । ଯଜ୍ଞାର୍ଥଂ ନିଧନଂ ପ୍ରାପ୍ତାଂ ପ୍ରାପ୍ନୁବନ୍ତ୍ୟୁଚ୍ଛ୍ରିତାଂ ଗତିନ୍ ।' ଅର୍ଥାତ୍ ଔଷଧ, ପଶୁ, ବୃକ୍ଷ, ପ୍ରାଣୀ ତଥା ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ଯଜ୍ଞ ପାଇଁ ହତ୍ୟାକଲେ ସେମାନେ ସ୍ୱର୍ଗ ପ୍ରାପ୍ତି କରନ୍ତି । ସୁତରାଂ ପଶୁହତ୍ୟା ଦୋଷାବହ ନୁହେଁ । ତେଣୁ ପଶୁମାନଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରି ସେମାନଙ୍କୁ ସ୍ୱର୍ଗପ୍ରାପ୍ତି କରାଇବା ପାଇଁ ବାମାଚାରୀଗଣ ଗୁରୁତ୍ୱ ଆରୋପ କରିଛନ୍ତି ।

ଯଜ୍ଞରେ ବଳି ପ୍ରଥା ଦ୍ୱାରା ଜୀବର ସ୍ୱର୍ଗପ୍ରାପ୍ତି ହେବା ଭଳି ଉକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ମହର୍ଷି 'ଚାର୍ବାକ୍' ତାଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ସେହି କର୍ମକାଣ୍ଡୀ ବୈଦିକ ଭାଷ୍ୟକାରୀମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ନ କରିଛନ୍ତି ।

'ପଶୁଶ୍ଚେନ୍ନିହତଃ ସ୍ୱର୍ଗଂ ଜ୍ୟୋତିଷ୍ଟୋମେ ଗମିଷ୍ୟତି
ସ୍ୱପିତା ଯଜମାନେନ ତତ୍ର କସ୍ମାତ୍ ନହିଂସ୍ୟତେ ?'

ଅହମୀକା ଶୋଷ

* ଅଧ୍ୟାପକ ବିକ୍ରମ କେଶରୀ ବର୍ମା

(୧)

ରକତ ନଦୀରେ ଶବ ଓଲଟାଇ
କିଏ ପୁଣି ଖୋଜୁଅଛୁ ମାନୀ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ
କିଏ ତୁମ ଭାଇ ବନ୍ଧୁ କିଏ ପ୍ରତିବେଶୀ
କିଏ ହୋଇପାରେ ତୁମ କୁମର ଲକ୍ଷଣ ।

(୨)

ଆଜି ବି ରକତ ନଦୀ ବହୁଅଛି
କ୍ଷମତାର ଅଂହକାର ଚରିତାର୍ଥ ପାଇଁ
ଧର୍ମ ନାମେ ଦେଉ ବଳି
ପୂଜା ପୀଠ ପାଇଁ କଳି
ସବୁଠାରୁ ଶସ୍ତା ଆଜି ମଣିଷ ରକତ
ଲଢ଼ାଇ ତ ସରେ ନାହିଁ
କେତେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଲେଣି ଅସ୍ତ ।

(୩)

ଇତିହାସ ପୁରାଣରେ
ମିଳିବନି ସଠିକ ହିସାବ
ରଖିଥିଲେ ହିସାବ ରଖିଥିବେ
ସୂର୍ଯ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ର ତାରା
ଅମୁହାଁ ଦେଉଳେ ପଶି
ଆମେ ଯେତେ ହୋଇଅଛୁ
ହଣା ହଣି ପରା ।

(୪)

ଅସ୍ତ୍ରକୁ ଫୋପାଡ଼ି ଏବେ "ରଣ ଛାଡ଼'
ହେବା ବନ୍ଧୁ ଆସ
ଶୁଖିଯିବ ରକ୍ତ ନଦୀ ଉତ୍ସ
ମେଣ୍ଟିଯିବ ଆମ ଅହମୀକା ଶୋଷ ।

ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ରାଜ୍ୟ ବିହନ ନିଗମ ।

ବିଭିନ୍ନ ଯଜ୍ଞ ପ୍ରଚଳନ କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥ ସ୍ମୃତି ଶାସ୍ତ୍ର ତନ୍ତ୍ର ଶାସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କ ଯଜ୍ଞ ପ୍ରକରଣରେ 'ଗୌ' ଅର୍ଥ ଗୋ–ଘୃତକୁ ଅଶ୍ୱ ଅର୍ଥରେ 'ତଣ୍ଡୁଳକଣା', 'ଅଜ' ଅର୍ଥରେ ପୁରୁଣା ଧାନ, 'ଧେନୁ' ଅର୍ଥରେ ଧାନ ଓ 'ମାଂସ' ଅର୍ଥରେ ଫଳର ମାଂସାଳ ଅଂଶକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଇଛି ।

ମହର୍ଷି 'ଗାର୍ଗାୟଣ' ଗୋମେଧ, ଅଶ୍ୱମେଧ, ଅଜମେଧ ଭଳି ବୈଦିକ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଅର୍ଥ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିଛନ୍ତି । 'ଗୋ' ଅର୍ଥ ବାଣୀ 'ମେଧ' ଅର୍ଥ 'ବୁଦ୍ଧି' । ତେଣୁ ଗୋ–ମେଧ ଅର୍ଥ ବାଣୀକୁ ବୁଦ୍ଧି ସହ ସଂଯୋଗ କରିବା । ଠିକ୍ ସେଭଳି 'ଅଶ୍ୱ' ଅର୍ଥ ଜ୍ଞାନ 'ମେଧ' ଅର୍ଥ ଦାନ ତେଣୁ ଅଶ୍ୱମେଧ ଅର୍ଥକୁ ଜ୍ଞାନ ଦାନ ଭାବେ ସେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି । ତେଣୁ ପ୍ରାଚୀନ ରାଜାମାନେ ଅଶ୍ୱମେଧ ଯଜ୍ଞ କହିଲେ ରାଜ୍ୟରେ ବ୍ୟାପକ ଶିକ୍ଷାର ବିକାଶ ଘଟାଉଥିଲେ । ଆଶ୍ରୟସ୍ୱରୂପୀ ପରମାତ୍ମା ନର ବା ମନୁଷ୍ୟ ହେତୁ ସବୁ କିଛିକୁ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ଆଶ୍ରୟବୋଧ କରାଇବା ହିଁ ନରମେଧ । 'ଅଜ' ଅର୍ଥ 'ଅମର' । 'ମେଧ' ଅର୍ଥ ଜ୍ଞାନ । ତେଣୁ ଅମରତତ୍ତ୍ୱର ଜ୍ଞାନକୁ ହିଁ ଅଜମେଧ ଭାବେ ଗାର୍ଗାୟଣ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି ।

ପ୍ରକୃତ ପକ୍ଷେ ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ ଆତ୍ମୋତ୍ସର୍ଗ ହିଁ ବଳି । ମହାଭାରତ ଅନୁଶାସନ ପର୍ବରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଚ୍ୟବନଙ୍କଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ବନ ପର୍ବର ଶିବ ଉପାଖ୍ୟାନ, ଭାଗବତର ବର୍ଣ୍ଣିତ ରନ୍ତିଦେବ ଓ ପ୍ରହ୍ଲାଦ ଜଗତରେ ଦୁଃଖମୋଚନ ପାଇଁ ନିଜର ଆତ୍ମୋତ୍ସର୍ଗ କରିଛନ୍ତି ।

ପଶୁବଳି ପରି ଘୃଣ୍ୟ କଳଙ୍କିତ ଓ ପୈଶାଚିକ ପ୍ରଥା ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରତିବାଦର ସ୍ୱର ପ୍ରଥମେ ଭାରତରେ ହିଁ ଉତ୍ତୋଳିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ଘୃଣ୍ୟ ପ୍ରଥାକୁ ପ୍ରଥମେ ବୁଦ୍ଧଦେବ ହିଁ ବିରୋଧ କରିଥିଲେ ।

ଦୟାନନ୍ଦ, ବିବେକାନନ୍ଦ ଓ ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ଭଳି ଅସଂଖ୍ୟ ତପସ୍ୱୀ ଓ ସମାଜ ସଂସ୍କାରକ ଜୀବହତ୍ୟା ଭଳି ଘୃଣ୍ୟ ପ୍ରଥାକୁ ଘୋର ବିରୋଧ କରି ଆସିଛନ୍ତି । ଅସଂଖ୍ୟ ବିଦେଶୀ, ବିଦ୍ୱାନ ଓ ଧର୍ମାଚାର୍ଯ୍ୟମାନେ ଏହି କଳଙ୍କିତ ପରମ୍ପରାକୁ କଡ଼ୁ ସମାଲୋଚନା କରିଛନ୍ତି ।

ବିଶ୍ୱର ଅସଂଖ୍ୟ ବିଦ୍ୱାନ, ତପସ୍ୱୀ, ଧର୍ମାଚାର୍ଯ୍ୟ ଓ ସମାଜ ସଂସ୍କାରକମାନଙ୍କ କଡ଼ୁ କଟାକ୍ଷପାତ ସତ୍ତ୍ୱେ ଏବେ ବି ଅସଂଖ୍ୟ ଶକ୍ତିପୀଠରେ ଜୀବହତ୍ୟାର ବିଭୀଷିକା ଚାଲିଛି । ପୁରୀ ମନ୍ଦିର ଭଳି ପବିତ୍ର ସ୍ଥାନରେ ମହାଷ୍ଟମୀ ଦିନ ବିମଳାଙ୍କୁ ରକ୍ତାର୍ଘ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଉଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ବି ବହୁ ଶାକ୍ତ ପୀଠମାନଙ୍କରେ ଛାଗ ଓ ମହିଷ ବଳି ପ୍ରଚଳିତ । ଶୈବ, ବୈଷ୍ଣବ, ବୌଦ୍ଧ ଓ ଜୈନ ଧର୍ମାବଲମ୍ବୀମାନେ ମଧ୍ୟ ପଶୁବଳିର ଘୃଣ୍ୟ ପ୍ରଥାକୁ ବିରୁଦ୍ଧାଚରଣ କରି କହିଛନ୍ତି :– ବଳିଦାନ ଯଦି ଦେବାକୁ ଚାହିଁ ତାହାହେଲେ ଅନ୍ତରର ରିପୁମାନଙ୍କୁ ବଳିଦିଅ । ଛାଗ, ମହିଷ ପ୍ରଭୃତିକୁ ବଳି ଦେଇ କ'ଣ ବା ପୁଣ୍ୟ ଅର୍ଜନ କରିବ ? ମନରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠେ ଏ ପ୍ରଥା ଆଉ କେତେଦିନ ଚାଲିବ ?

ଭାରତୀୟ ଶାକ୍ତ ପରମ୍ପରା ଧର୍ମଜଗତରେ ଏକ ପ୍ରମୁଖ ସ୍ଥାନ ଗ୍ରହଣ କରିଛି । ବେଦ, ଉପନିଷଦ, ରାମାୟଣ, ମହାଭାରତ, ପୁରାଣାଦି ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥମାନଙ୍କରେ ଦେବୀଙ୍କ ମହାତ୍ମ୍ୟ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ଅର୍ଜନ କରିଥିବା ବେଳେ କେତେକ ହୀନ ସ୍ୱାର୍ଥାନ୍ୱେଷୀ ଭଣ୍ଡପାଖଣ୍ଡୀ ଲୁବ୍ଧ ମାଂସାଶୀମାନେ ଶକ୍ତି ପୂଜାରେ ପଶୁବଳି ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରି, ଧର୍ମ ଜଗତରେ ପଶୁବଳିର ଯେଉଁ ବିଭୀଷିକା ସୃଷ୍ଟି କରିଚାଲିଛନ୍ତି, ସେହି ଆସୁରୀ ଶକ୍ତିର ଶୋଷଣ, କଷଣ ଓ ପେଷଣରୁ ମାତୃଶକ୍ତି ଦୁର୍ଗା ମାନବ ସମାଜକୁ ଉଦ୍ଧାର କରନ୍ତୁ, ଏହା ହିଁ ସଙ୍କଟ ତାରିଣୀ ମା' ଦୁର୍ଗାଙ୍କ ନିକଟରେ ବିନମ୍ର ପ୍ରାର୍ଥନା ।

ଗ୍ରା:/ପୋ: କେଲୁଆ,
ଜି: ଗଞ୍ଜାମ–୭୬୧୧୧୯ ।

ସଚିବାଳୟଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଏକ ସାମ୍ବାଦିକ ସମ୍ମିଳନୀରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ପଲ୍ଲୁଆବର୍ଗଙ୍କ ପାଇଁ ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷଣ ଓ ଏକ କମିଶନ ଗଠନ ସମ୍ପର୍କରେ ଘୋଷଣା କରୁଛନ୍ତି ।

ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ସଂରକ୍ଷଣ – ଆମର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ

* ଶ୍ରୀ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି

ପ୍ରାଣୀ ଓ ଉଦ୍ଭିଦ ପରସ୍ପର ସୃଷ୍ଟିର ସହାୟକ । ମନୁଷ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପ୍ରାଣୀ ସତ କିନ୍ତୁ ମନୁଷ୍ୟ, ଜୀବଜନ୍ତୁ ଓ ଜଙ୍ଗଲ ସମ୍ପଦକୁ ନେଇ ଜୀବମଣ୍ଡଳର ପରିକଳ୍ପନା । ମାନବ ସମାଜର ସ୍ଥିତି ଓ ପରିପୋଷଣ ଉଦ୍ଭିଦ ଓ ଜୀବଜଗତ ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ ।

କେଉଁ ଆବହମାନ କାଳରୁ ପ୍ରକୃତି ଓ ପରିବେଶ ସହିତ ମନୁଷ୍ୟର ମଧୁର ସମ୍ପର୍କ ରହି ଆସିଛି । ସୁଦୂର ଅତୀତର ପ୍ରାକୃତିକ ପରିବେଶ ଓ ଜୀବଜନ୍ତୁଙ୍କ ପ୍ରତି ସଚେତନତା ଆଜିର ସଭ୍ୟ ସମାଜର ଅବଦାନ ନୁହେଁ । ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ଆମେ କେତେକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବୃକ୍ଷକୁ ପୂଜା କରିଆସୁଛୁ ଓ ବୃକ୍ଷ ରୋପଣ ଏକ ମହତ କାର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିଛେ । ସେହିପରି ଆମ ସାମାଜିକ ଚଳଣିର ଜୀବଜନ୍ତୁମାନଙ୍କୁ ସମ୍ମାନ ଦେବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଠାକୁର ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ବାହାନ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, କାର୍ତ୍ତିକେୟଙ୍କର ମୟୂର, ଶିବଙ୍କର ବୃଷଭ, ଦୁର୍ଗାଙ୍କର ସିଂହ, ସରସ୍ୱତୀଙ୍କର ହଂସ, ଗଣେଶଙ୍କର ମୂଷା, ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଐରାବତ ହସ୍ତୀ ଓ ନାରାୟଣଙ୍କର ପକ୍ଷୀରାଜ ଗରୁଡ଼ । ଏହାଛଡ଼ା ସିଂହ, ମେଷ, ବୃଷ, କର୍କଟ ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କୁ ରାଶି ଉପରେ ସ୍ଥାନ ଦିଆଯାଇଛି ।

ଆମର କାବ୍ୟ, କବିତା, ନାଟକ, ଗଳ୍ପ ଓ ସାହିତ୍ୟ, ପଶୁ ପକ୍ଷୀଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣନାକୁ ନେଇ ସମୃଦ୍ଧ ହୋଇଛି । ସିଂହର ଠାଣି, ଗଜ ଏବଂ ହଂସର ଗତି, ବକର ଏକାଗ୍ରତା, କୁରଙ୍ଗର ଦୃଷ୍ଟି ଆମର କାବ୍ୟ କବିତାରେ ଉପମାର ବସ୍ତୁ ହୋଇ ରହିଛି । ବିଷ୍ଣୁ ଶର୍ମା କୃତ ହିତୋପଦେଶ ଓ ପଞ୍ଚତନ୍ତ୍ରରେ ପଶୁପକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ମଣିଷ ସମାଜକୁ ଧର୍ମନୀତି ଓ ରାଜନୀତି ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଇଛି । ଓଡ଼ିଆ ମହାଭାରତରେ ଆଦିକବି ସାରଳା ଦାସ ନବଗୁଞ୍ଜର ନାମରେ ଏକ ବିଚିତ୍ର ଜୀବର ପରିକଳ୍ପନା କରିଛନ୍ତି । ଯେଉଁ ନଅଟି ପ୍ରାଣୀର ଅଙ୍ଗ ବିଶେଷକୁ ନେଇ ନବଗୁଞ୍ଜର କଳ୍ପନା କରାଯାଇଛି ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲା ମୟୂରର ମୁଣ୍ଡ, ବାଘ ଦେହର ଗାର, ଘୋଡ଼ାର ଶରୀର ଓ ଗୋଡ଼, ମଣିଷର ହାତ, ହାତୀର ଗୋଡ଼, ବାଘର ଗୋଡ଼, ବୃଷଭର କୁଦ, ଓ ସାପର ଲାଞ୍ଜ, ଏହି ନଅଟି ପ୍ରାଣୀର ଶରୀରର ଅଂଶ ବିଶେଷ ହିଁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଗୁଣର ନିଦର୍ଶନ, ଯଥା:–ମୟୂର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରତିକ, ଘୋଡ଼ା ଶକ୍ତିର ପ୍ରତିକ, ବୃଷଭ ଧର୍ମର ପ୍ରତିକ, ହାତୀ ସ୍ଥିରତାର ପ୍ରତିକ, ସାପ, ହିଂସାତ୍ମ ଓ ବ୍ୟାଘ୍ର ହିଂସ୍ରତାର ପ୍ରତିକ, ସର୍ବୋପରି ମଣିଷ କେତେକ ଓ ବୁଦ୍ଧିର ପ୍ରତିକ ।ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କୁ ଏପରି ଏକ ଅଦ୍ଭୁତ ଜୀବ ରୂପେ ବନ ମଧ୍ୟରେ ଦର୍ଶନ ଦେଇଥିଲେ । ସମସ୍ତ ପ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ନେଇ ଯେ ଏ ସୃଷ୍ଟି, ଏଥିରୁ ସୂଚନା ମିଳେ ।

ମଣିଷ ସମାଜ ଭଳି ବୃକ୍ଷଲତା ଓ ଜୀବଜନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତିର ଭାରସାମ୍ୟ ରକ୍ଷାକରି ବଞ୍ଚି ରୁହନ୍ତି । ସୃଷ୍ଟିର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜୀବନର ସୀମିତ ଜୀବନ କାଳ ମଧ୍ୟରେ କିଛିନା କିଛି କର୍ମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ମାଟି ଭିତରେ ଭରପୁର ରହିଥିବା ଅସଂଖ୍ୟ ଜୀବାଣୁ ପଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା ମୃତ ଜୈବିକ ବସ୍ତୁଗୁଡ଼ିକରୁ ଯବକ୍ଷାରଜାନକୁ ନେଇ ମାଟିରେ ମିଶାଇ ମାଟିର ଉର୍ବର ଶକ୍ତି ବୃଦ୍ଧି କରନ୍ତି ଓ ଥାଉ କେତେକ ଉଦ୍ଭିଦ ଜଗତରେ ବିଭିନ୍ନ ଅଂଶକୁ ବ୍ୟବହାର କରି ଅଙ୍ଗାରକାମ୍ଳ, ଜଳ ଓ ତାପ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାନ୍ତି । ପ୍ରାଣୀମାନେ ଉଦ୍ଭିଦମାନଙ୍କର ପରାଗ ସଙ୍ଗମ କ୍ରିୟାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାନ୍ତି ।

ପ୍ରକୃତିର ବିଧିବିଧାନ ଅତି ବିଚିତ୍ର । ପ୍ରକୃତିର ଭାରସାମ୍ୟ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଜୀବ ବା ପ୍ରାଣୀ ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଙ୍କର ଖାଦ୍ୟ ହୋଇଥାଏ । ଶିକାରୀ ପ୍ରାଣୀମାନେ ନିଜର ଖାଦ୍ୟୋପଯୋଗୀ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କୁ ଶିକାର କରି ଜୀବନ ଧାରଣ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରକୃତିର ସମତା ରକ୍ଷା କରିଥାନ୍ତି । ପ୍ରାକୃତିକ ପରିବେଶ ପରିଷ୍କାର ରଖିବାରେ ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀମାନେ ସହାୟକ ହୁଅନ୍ତି । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ହୁଣ୍ଡାଳ, ଗଧିଆ, ବିଲୁଆ, କୁକୁର, ଶାଗୁଣା, କୁଆ ଓ ଚିଲ ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରକୃତିର ଝାଡୁଦାର ରୂପେ କାମ କରିଥାନ୍ତି ।

ଦିନ ଥିଲା ଆମ ଦେଶ ବଣ ଅରଣ୍ୟରେ ଭରପୁର ଥିଲା । ଆମର ଅଭୟାରଣ୍ୟ, ନୈମିଷାରଣ୍ୟ, ଏଭଳି କାନନ, ଦଣ୍ଡକାରଣ୍ୟ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜୀବଜନ୍ତୁଙ୍କୁ ଦେଇଥିଲା ଆଶ୍ରୟ । ତା'ର ଫଳ ସ୍ୱରୂପ ଅଗଣିତ ମୁନିଋଷିମାନଙ୍କ ପ୍ରଭାବରେ ଜନ୍ମ ନେଇଥିଲା ସତ୍ୟ ଅହିଂସାର ଦର୍ଶନ ।

ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରାରମ୍ଭରୁ ଉନ୍ନତ ଜୀବନର ମାନ ବୃଦ୍ଧି ସହିତ ଜନସଂଖ୍ୟା ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଲା । କ୍ରମ ବର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଣୁ ଜନସଂଖ୍ୟାକୁ ଖାଦ୍ୟ ଓ ବାସସ୍ଥାନ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଜଙ୍ଗଲ କଟାଯାଇ ଚାଷ ଜମିରେ ପରିଣତ କରାଗଲା । ଶିଳ୍ପର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଜଙ୍ଗଲ କଟାଯାଇ କଳ କାରଖାନା

ଅକାଳ ବୋଧନ

* ବନପ୍ରଭା ପରିଡ଼ା

ଅକ୍ଷୋଉର ଶତ ନୀଳପଦ୍ମ
ଫୁଟିବାର ଅବକାଶ ନାହିଁ
ଏଠି ପ୍ରଦୂଷିତ ନଦୀ–ପୁଷ୍କରିଣୀ,
ସ୍ୱାର୍ଥ ପାଇଁ ଭାଇ ରକ୍ତେ
ଭାଇ ହାତ ଲାଲ ହୁଏ
ଗଣ୍ଡରେ ଲୁହ ବୁହୁ
ସବୁଜ ଧରଣୀ
ବିଶ୍ୱାସୀ ମଣିଷଟିଏ
ବନ୍ଧୁ–ଭୃତ୍ୟ–ଶୁଭାକାଂକ୍ଷୀ ଭାବେ
ଏଠି–ସେଠି–କେଉଁଠି ମିଳେନି

ଜନନୀ !
କେଉଁ ଅର୍ଘ୍ୟ ଦେଇ ଆଜି
ଗାଇବି ମୁଁ ତୋ'ର ଆବାହନୀ ?
ନିତି ନିତି ଯେତେ ସବୁ
ଅନ୍ୟାୟ–ଅତ୍ୟାଚାର
ବିଭତ୍ସ ଘଟଣା
ଦେଖି ଦେଖି ଅନ୍ଧ ମୁଁ
ନୟନ ମୋ ଜ୍ୟୋତି ହୀନ
ପଦ୍ମର ପବିତ୍ରତା ନାହିଁ ଯେଣୁ
ତୋ'ପାଦରେ ଭେଟି ଦେବା ପାଇଁ
ଏ ମନରେ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଆସେନା ।
ବିଲ୍ୱପତ୍ର ଶ୍ରୀଫଳରେ
ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତୁ ଅବା
ଅପନ୍ତରା ପଡ଼ିଆରେ
ଏଇତ ମୁଁ ବୃକ୍ଷଟିଏ ରୋପିବାକୁ
ଆରମ୍ଭ କରିଛି

ଫଳ–ପୁଷ୍ପ–ପଲ୍ଲବରେ
ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲେ,
ତୋ' ଅର୍ଚ୍ଚନା କରିବାର
ବାସନା ରଖିଛି ।

ତଥାପି ଜନନୀ !
ତୁ' ଯେଣୁ ପ୍ରକୃତି ସ୍ୱରୂପା
ସୃଜନର ପ୍ରଥମ ଓଁକାର
ସୃଷ୍ଟିର ଏ ଧ୍ୱଂସକାଳେ
ପ୍ରତିକ୍ଷାର ନାହିଁ ଅବସର ।
ଏଠି ଏବେ ରାବଣର ମୁଣ୍ଡ ବଢ଼େ
ଭୁଜ ବଢ଼େ, ବିଶ୍ୱର ବିଭୀଷିକା ବଢ଼େ
ଦେବଅଂଶୀ ମଣିଷର ହୃଦୟରେ
ପରସ୍ତ ପରସ୍ତ ମାୟା,
ଶରତର ଆକାଶରେ
ଶ୍ରାବଣର ଲୁହବିନ୍ଦୁ ଝରେ ।
ପ୍ରହରଣ ଲୋଡ଼ା ନାହିଁ
ଅବତର ଜନନୀ ଗୋ
ପ୍ରତିଟି ହୃଦୟେ ।
ଦୟା–କ୍ଷମା–ଶାନ୍ତି–ଶକ୍ତି
ସମତା ରୂପରେ
ଅକାଳ ବୋଧନ ମା'ଗୋ
ସାର୍ଥକ ହେଉ ପୁଣି ଆଉଥରେ
ପୁଣ୍ୟ ଏ ଭାରତ ଭୂଇଁରେ ।।

ଗା:–ଟାଙ୍ଗିକଣ, ପୋ:–ଭକପଡ଼ା,
ଭାୟା–ବେହେରାର, ଜି–କଟକ ।

ଚ୍ଚୈରବ, ତାମ୍ରଚୂଡ଼ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରଚୂଡ଼ ନାମକ ଅଷ୍ଟ ଭୈରବ ଜନ୍ମ ନେଇ ଅସୁରଙ୍କୁ ନିପାତ କଲେ । ଏହି ଅଷ୍ଟ ଭୈରବଙ୍କ ଶକ୍ତି ବିଶେଷଙ୍କୁ ଅଷ୍ଟ ଭୈରବୀ ରୂପେ ପୂଜା କରାଗଲା । କିନ୍ତୁ ଅଗ୍ନିପୁରାଣ– ଭୈରବଙ୍କ ଜନ୍ମ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅନ୍ୟମତ ପ୍ରଦାନ କରେ । ଏକଦା ଶିବଙ୍କଠାରୁ ଏକ କୋପାନଳମୟ ଭୈରବ ମୂର୍ତ୍ତି ଜନ୍ମଲାଭ କରି ଜନ୍ମଦାତା ଶିବଙ୍କୁ ଅମାନ୍ୟ କରିବାକୁ ଲାଗିଲା ଓ ପରେ ସ୍ୱର୍ଗପୁର ଗମନ କରି ସମସ୍ତ ଦେବତାମାନଙ୍କୁ ଦମନ କରି ଅହଂଗର୍ବ ଆଧିପତ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଶିବ ଏହି ଭୈରବଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଓ ମତ୍ତଗର୍ବରେ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ଦମନକ/ଡାଡିରୀ ବୃକ୍ଷ ହୋଇଯିବା ପାଇଁ ଅଭିଶାପ ଦେଲେ, ମାତ୍ର ଭୈରବ ଶାପଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ କ୍ଷମାଭିକ୍ଷୁ ହେଲାରୁ: ବୃକ୍ଷ ହୋଇ ରହିଲେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ଦେବତାଙ୍କ ଭଳି ପୂଜାପାଇବ ବୋଲି ବରପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ । ସେ ଦିନରୁ ଏହି ଭୈରବ ଦମନକ ବୃକ୍ଷଭାବେ ଉପାସିତ ହୋଇ ଆସୁଥିବା ଜଣାଯାଏ ।

ଲିଙ୍ଗ ପୁରାଣ, ଶିବ ପୁରାଣ ଓ ଶତରୁ ସଂହିତାରେ ଭୈରବୀଙ୍କ ଆବିର୍ଭାବ ଭିନ୍ନ ଛାୟାରେ ଲିଖିତ । ଥରେ ବ୍ରହ୍ମା ଓ ବିଷ୍ଣୁ ସ୍ୱ ସ୍ୱ ଆସ ବଡ଼ିମାରେ ଗର୍ବିତ ହୋଇ ବିଶ୍ୱରୂପ ପ୍ରଦର୍ଶନ କଲାବେଳେ ନିମ୍ନଯୋଗୀ ବେଶଧାରୀ ଶିବଙ୍କୁ ଦେଖି ବ୍ରହ୍ମା ତାଚ୍ଛଲ୍ୟ କରିଥିଲେ । ଅପମାନକ୍ଳିଷ୍ଟ ଶିବଙ୍କ କ୍ରୋଧାଗ୍ନିରୁ ଏକ୍ ଭୈରବ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇ ଶିବଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ପଞ୍ଚମ ମୁଖକୁ ଏକ ଚାପୁଡ଼ା ମାରି ସ୍କନ୍ଧଚ୍ୟୁତ କରନ୍ତେ ଏକ ଭୈରବ ବ୍ରହ୍ମହତ୍ୟା ଦୋଷରେ ଭାଗୀ ହେଲେ । ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କର ସ୍କନ୍ଧଚ୍ୟୁତ ପଞ୍ଚମ ମୁଖଟି ଭୈରବଙ୍କ ହସ୍ତପଦ୍ମରେ ଲାଖି ରହିଗଲା । ଶିବ ଏ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି ଓ ଭୈରବଙ୍କ ବ୍ରହ୍ମହତ୍ୟା ଦୋଷରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇବା ପାଇଁ– ଭିକ୍ଷା ଆଚରଣ ପୂର୍ବକ ବିଭିନ୍ନ ପୁଣ୍ୟ ତୀର୍ଥାଟନ କରିବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ ଓ ଏହି ଭୈରବଙ୍କ ଅନୁଗାମୀ କରାଇବା ପାଇଁ ଏକ ଶକ୍ତି ଭୈରବୀଙ୍କୁ ଉତ୍ପନ୍ନ କରିଥିଲେ । ବ୍ରହ୍ମହତ୍ୟା ଦୋଷ ନିପୀଡ଼ିତ ଭୈରବ– ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କର କପାଳକୁ ହସ୍ତରେ ଧରି ନାନାଦି ତୀର୍ଥାଟନ କଲେ ମଧ୍ୟ କପାଳ ହସ୍ତଚ୍ୟୁତ ହେଲା ନାହିଁ । ଶେଷରେ ବାରାଣସୀରେ ଭୈରବୀ ମା' ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍କଠାରୁ ଅନ୍ନ ଗ୍ରହଣବେଳେ ଭୈରବଙ୍କ ହସ୍ତରେ ଲାଖି ରହିଥିବା ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ କପାଳ (ମସ୍ତକ) ତଳେ ନିପତିତ ହେଲା ଏବଂ ଭୈରବ ଶାପ ମୁକ୍ତ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେ ଦିନରୁ ବାରାଣସୀ କ୍ଷେତ୍ର 'କପାଳ ବିମୋଚନ ତୀର୍ଥ' ତଥା ଭୈରବୀ ପୀଠ ରୂପେ ଜନାଦୃତ ହେଲା ଓ ଦେବୀ ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ଭୈରବୀ ରୂପରେ ଖ୍ୟାତ ହେଲେ ।

ଦେବୀ ପୁରାଣମାନଙ୍କରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଯେ, ଦେବୀ ପାର୍ବତୀ ଦକ୍ଷ ଯଜ୍ଞରେ ପଡ଼ି ଦେହତ୍ୟାଗ କରନ୍ତେ ଦେବ ଦେବ ମହାଦେବ ପ୍ରଚଣ୍ଡ କ୍ରୋଧରେ ଜର୍ଜରିତ ଅତି ଭୟଙ୍କର ଭୈରବ ମୂର୍ତ୍ତି ଧାରଣ ପୂର୍ବକ ଶ୍ୱଶୁର ଦକ୍ଷଙ୍କୁ ବଧକରି ପତ୍ନୀ ପାର୍ବତୀଙ୍କ ଅର୍ଦ୍ଧ ଦଗ୍ଧ ଶରୀରକୁ କୋଳରେ ଧାରଣ କରି ପ୍ରଳୟକାଳୀନ ତାଣ୍ଡବ ନୃତ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ଶିବଙ୍କ ଏତାଦୃଶ୍ୟ ନୃତ୍ୟରେ ଶଙ୍କିତ ଦେବଗଣ ନାରାୟଣଙ୍କୁ ଶିବକୋପ ଶାନ୍ତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପ୍ରାର୍ଥନା କଲେ । ନାରାୟଣ ଅଦୃଶ୍ୟରେ ସ୍ୱୀୟ ସୁଦର୍ଶନରେ ଦେବୀ ପାର୍ବତୀଙ୍କ ଶରୀରକୁ କାଟି ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରି ପକାଇଲେ । ଶିବ ପାର୍ବତୀଙ୍କ ଶରୀରକୁ ନ ପାଇ ଦେବଗଣଙ୍କ ପ୍ରାର୍ଥନାରେ ଶାନ୍ତ ରୂପ ଧାରଣ କରିଥିଲେ । ବିଷ୍ଣୁ ଚକ୍ର ଛେଦିତ ଦେବୀ ପାର୍ବତୀଙ୍କ ଅଙ୍ଗପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ ନାନାସ୍ଥାନରେ ପଡ଼ି ଏକାବନଟି ଶକ୍ତିପୀଠ ଓ ଛବିଶଟି ଉପପୀଠ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା ।

ଏଥିରୁ ଦେବୀଙ୍କ ଜଠଭାଗ ହର ଦ୍ୱାରରେ ପଡ଼ି ଭୈରବୀ ପୀଠ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । ଅନ୍ୟମତରେ ଦେଖାଯାଏ ଯେ : ଦେବୀଙ୍କ ପାଦ ଖଣ୍ଡରୁ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ଜଗନ୍ନାଥଧାମ ବିମଳା ପୀଠ ଓ ଗଞ୍ଜାମ ମଣ୍ଡିତୀଷ୍ଠ (ଏକପାଦ ପଡ଼ି) ଭୈରବୀ ପୀଠ ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି । ହରଦ୍ୱାରରେ ବଙ୍କ ଭୈରବ ଓ ପୁରୀ ଓ ଭୈରବୀ ପୀଠରେ ଜଗନ୍ନାଥ ପୀଠ ରକ୍ଷକ ରୂପେ ଅଧିଷ୍ଠିତ ।

ଅଗ୍ନିପୁରାଣରେ ମହାଭୈରବ ଓ ଭୈରବୀଙ୍କ ରୂପ ନିମ୍ନପ୍ରକାରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ । ଦେବ ଭୈରବ ପଞ୍ଚମୁଖ, ମସ୍ତକରେ ବଙ୍କିମ ଚନ୍ଦ୍ର ସୁଶୋଭିତ ଜଟାଭାର, ବାହୁରେ କଂକଣ ରୂପୀ ସର୍ପାଳଙ୍କାର ବିଭୂଷଣ, ହସ୍ତରେ ଖଡ୍‌ଗ, ଧନୁ, ତୀର, ତ୍ରିଶୂଳ, ପିନାକ, କାଳପାଶ ଓ ଡ଼ମରୁ ଶୋଭିତ, ଶ୍ୱାନ ବାହାନ ପୃଷ୍ଠରେ ରୌଦ୍ରମୂର୍ତ୍ତି, ଉଗ୍ରତେଜା ଭୈରବ, ବ୍ୟାଘ୍ର ଓ ହସ୍ତୀ ଚର୍ମାବୃତା, ଭସ୍ମ ବିଲୋପିତ ଧୂସରକାୟ ତେଜଦ୍ୟୋତକ ଓ ପ୍ରଳୟଙ୍କର ଓଡ଼ିଶା ତଥା ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗୀ ଭାରତର ଗାଁ ଗହଳିରେ ଭୈରବ ଭୈରବୀ ଉପାସନା ଅତି ପ୍ରାଚୀନ ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରା ବିଜଡ଼ିତ । ତନ୍ତ୍ରଯୁଗ କାହିଁକି ବୌଦ୍ଧଯୁଗରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ନୃତ୍ୟରତ ଭୈରବଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତି ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ଓ ଉପାସନା ଚଳି ଆସୁଥିବା ପ୍ରମାଣ ବହୁଳ । ଏତଦ୍ବ୍ୟତୀତ ଶ୍ରାବଣ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ପରେ କୃଷ୍ଣ ପଞ୍ଚମୀ (ରକ୍ଷା ପଞ୍ଚମୀ) ଦିନ ଭୈରବଙ୍କ ପୂଜା କରାଯାଇଥାଏ । ଏ ଦିନ ପ୍ରତ୍ୟୁଷରୁ ଶୁଚିସ୍ନାତ ହୋଇ ମୁଖ୍ୟ ଦରଜାରେ ଏକ ପଦ ବିଶିଷ୍ଟ ଭୈରବଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତି ଓ ଭୈରବୀ ଚକ୍ର ଆଙ୍କି ଦୂବ, ଅକ୍ଷତ, ହଳଦୀ, ଚନ୍ଦନ, ସିନ୍ଦୁର ଓ ଗୁବାକ ରଞ୍ଜିତ କରାଇ ଭୈରବାଦିଙ୍କ ପୂଜାର ଉପାସନା କରାଯାଏ । ଚନ୍ଦନ ଓ ସିନ୍ଦୂରରେ "ଘଣ୍ଟାକର୍ଣ୍ଣ ମହାବ୍ୟାଧି ନିବାରକ" ବୋଲି ମନ୍ତ୍ର ଲେଖାଯାଏ । ଲୋକଙ୍କ ମନରେ ପ୍ରଗାଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ ଯେ, ଦେବ ଭୈରବ ଓ ଦେବୀ ଭୈରବୀ ହିଁ ସର୍ବଲୋକର ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତା ଓ ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତ୍ରୀ ।

ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଦକ୍ଷିଣ ଓଡ଼ିଶାର ବ୍ରହ୍ମପୁର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଦେବୀ ଏକପାଦ ଭୈରବୀ ପୀଠର, ପୁଜାକୀର୍ତ୍ତନ ଲକ୍ଷଣୀୟ । ଭୂମି ମଧ୍ୟରେ ଲଙ୍ଗଳ ସିଆରରୁ ରକ୍ତାକ୍ତ ଶରୀରେ ଫୁଟି ବାହାରିଥିବା ବହୁ ପୁରାକାଳର ତନ୍ତ୍ର ତଥା ଶକ୍ତିପୀଠ ଏହି ଭୈରବୀଙ୍କ ମହିମା ଅବର୍ଣ୍ଣନୀୟ । ସେ ଆଜିର ଏ ପବିତ୍ର ଦିବସରେ ଏ ଘୋର ପରମାଣବିକ ପୃଥିବୀକୁ ପ୍ରଳୟ ମୁଖରୁ ରକ୍ଷା କରି ସର୍ବବିଧ ମଙ୍ଗଳ ସାଧନ କରନ୍ତୁ ।

ଧ୍ୟାନ :

ଉଦ୍ୟଦ୍‌ଭାନୁ ସହସ୍ରକାନ୍ତି ମରୁଣ କ୍ଷୌମାଂ ଶିରୋମାଳିକାଂ ।
ରକ୍ତ ଲିପ୍ତ ପୟୋଧରାଂ ଜପବଟୀଂ ବିଦ୍ୟାମଭୀତିଂ ବରମ୍ ।
ହସ୍ତାବଯୈର୍ଦ୍ଦଧତୀଂ ତ୍ରିନେତ୍ର ବିଳସଦ୍ବକ୍ତ୍ରାର ବିନ୍ଦଶ୍ରୀୟମ୍ ।
ଦେବୀ ବଦ୍ଧ ହୀମାଂଶୁଂ ରକ୍ତ ମୁକୁଟାଂ ବନ୍ଦେ ସମନ୍ଦସ୍ମିତାମ୍ ।

ଅଧ୍ୟାପକ, ଉଟଣୀ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ।

ଭୈରବ ଓ ଭୈରବୀ

* ଶ୍ରୀ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲଚନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି

ବିଭିନ୍ନ ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ରକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କଲେ ଜଣାଯାଏ 'ଭୀରୁ' ଶବ୍ଦ ଓ 'ଅ' ପ୍ରତ୍ୟୟରୁ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ଭୈରବ ଏକ ଭୀଷଣ ଭୟଙ୍କର ମୂର୍ତ୍ତିବିଶେଷ । ଜଗତର ପ୍ରଳୟକାରୀ ଭୈରବଙ୍କ ଶକ୍ତି ହିଁ ଭୈରବୀ, 'ସେ' ଆଦ୍ୟାଶକ୍ତି । ସକଳ ଜଡ଼ ଜୀବସମୂହ ଶକ୍ତିର ଉତ୍ସ । ହିନ୍ଦୀ ଶବ୍ଦ ସାଗରରେ ପଞ୍ଚଭୈରବଙ୍କ ଶକ୍ତି ରୂପ ଯଥାକ୍ରମେ ତ୍ରିପୁର, କୌଳେଶ, ରୁଦ୍ର, ନିତ୍ୟା, ଚୈତନ୍ୟ ଭୈରବୀ ରୂପେ ବର୍ଣ୍ଣିତ । ଅନ୍ୟତ୍ର ଅଷ୍ଟ ଭୈରବଙ୍କ ଅଷ୍ଟ ଭୈରବୀ ଶକ୍ତି ରୂପେ ବିଦିତ । ଶବ୍ଦ କୋଷ ଆଦିରେ ଭୈରବ ଶବ୍ଦର ଏକାଧିକ ଅର୍ଥ ପରିଲକ୍ଷିତ । ଯଥା ଶରତ ଋତୁର ଆଦ୍ୟ ପୂର୍ବାହ୍ନରେ ଗାନ ହୋଇଥାଉଥିବା ସପ୍ତସ୍ୱର ବିଶିଷ୍ଟ ଏକ ରାଗିଣୀ, ସ୍ରୋତସ୍ୱିନୀ ନଦୀ, ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀଠାରୁ ତିବ୍ବତକୁ ଲାଗିଥିବା ଏକ ଭୟଙ୍କର ହିମାବୃତ ପର୍ବତ ପଥର-ଘାଟି । ମହାଭାରତର ଆଦି ପର୍ବରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର ବଂଶର ଏକ ଭୟଙ୍କର ନାଗର ନାମ ବି ଭୈରବ ଦଶ ମହାବିଦ୍ୟାର ଷଷ୍ଠ ଦେବୀ 'ଛିନ୍ନମସ୍ତା' ହିଁ ଭୈରବଙ୍କ ଶକ୍ତି ସ୍ୱରୂପ ଭୈରବୀ । ଉପରୋକ୍ତ ସମସ୍ତ ଅର୍ଥରେ ଭୈରବ ବା ଭୈରବୀ ଭୀଷଣ ଭୟଙ୍କରୀ, ସଂହାରକାରିଣୀ ଶକ୍ତି । ହୁଏତ ସେ ଦେବୀ ବା ଦୈବୀଶକ୍ତି, ଜଳଶକ୍ତି, ଅଗ୍ନି, ବାୟୁ, ଧ୍ୱନିଜ ଶକ୍ତିବିଶେଷ ହୋଇପାରନ୍ତି କିନ୍ତୁ ସବୁଥିରେ ଅଦମନୀୟ ଭୀଷଣ ଶକ୍ତି ହିଁ ନିହିତ ।

ତନ୍ତ୍ରର ପ୍ରଧାନ ଦେବ ଭୈରବ ଓ ଦେବୀ ଭୈରବୀ । ଏହି ଉକ୍ତ ପ୍ରକାରେ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ଭୈରବ ଓ ବିମଳାଙ୍କୁ ଭୈରବୀ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥାଏ । ସନାତନ ଧର୍ମର ଆରାଧ୍ୟ ତିନିଦେବତାଙ୍କୁ ତନ୍ତ୍ର ଯୁଗରେ ଭୈରବ (ଜଗନ୍ନାଥ), ତ୍ରିପୁର ସୁନ୍ଦରୀ (ସୁଭଦ୍ରା), ଭୁବନେଶ୍ୱରୀ (ବଳଭଦ୍ର) ଆଦି ତିନି ବିଶିଷ୍ଟ ତନ୍ତ୍ର ଦେବତା ଭାବରେ ପୂଜିତ କରାଯାଉଥିଲା । ପଞ୍ଚମ'କାର ସାଧନାରେ ଭୈରବଙ୍କ ଶକ୍ତି ବିଶେଷା ଭୈରବୀ ପ୍ରଧାନ ତନ୍ତ୍ର ଦେବୀ । ତନ୍ତ୍ର ଶାସ୍ତ୍ର କୁଳାର୍ଣ୍ଣବ ମତରେ ତାନ୍ତ୍ରିକମାନେ ଚକ୍ରାକାରରେ ସଜ୍ଜିତ ହୋଇ ଭୈରବୀଙ୍କ ଆରାଧନା କରି ପ୍ରସାଦ ସେବନ କରିଥାନ୍ତି । ଏହି ଚକ୍ରକୁ ଭୈରବୀ ଚକ୍ର କୁହାଯାଇଥାଏ ଏବଂ ଭୈରବୀ ଚକ୍ରରେ ଅଛିତ ଭୋଗ ପରଶୁଦ୍ଧି । ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଅବଢ଼ା ପ୍ରସାଦ ଏହାର ଏକ ସୁବିଦ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ । ଶଙ୍ଖକ୍ଷେତ୍ର ନୀଳାଚଳଧାମ– ଭୈରବୀ ଚକ୍ର ଉପରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ । 'ବିମଳା ଭୈରବୀ ଯତ୍ର ଜଗନ୍ନାଥସ୍ତୁ ଭୈରବ' ଅର୍ଥାତ୍ ବିମଳା ଯେଉଁଠି ଭୈରବୀ ସେଠାର ପୀଠ ରକ୍ଷା ଭାବେ ଜଗନ୍ନାଥ ହିଁ ଭୈରବ, ଏପରି କୌଣସି ନା କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶକ୍ତିପୀଠମାନଙ୍କରେ ଭୈରବଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରମାନ ରହିଥିବା ଦେଖାଯାଏ । ଭୈରବୀଙ୍କୁ ମହାଶକ୍ତିର ପ୍ରତୀକ ରୂପେ ଆଲୋଚନା କଲାବେଳେ ବହୁତନ୍ତ୍ର ଶାସ୍ତ୍ର 'ଭଗ' ତଥା ଯୋନି ଚକ୍ରକୁ ହିଁ ଶକ୍ତି ରୂପେ ନେଇଥାନ୍ତି । ତେଣୁ ଶାକ୍ତମାନେ ଭଗବତୀ ଶକ୍ତି ତଥା ଯୋନି ଶକ୍ତିର ଉପାସକ ମଧ୍ୟ । ବ୍ରାହ୍ମଣ୍ୟ, ଶୈବ, ବୈଷ୍ଣବ ଧର୍ମ ଭଳି ଭୈରବ/ ଶାକ୍ତ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସମ୍ପ୍ରଦାୟ । ଜଡ଼, ଜୀବ, ଜଳ, ଅନଳ, ବାୟୁ, ଆକାଶ ସବୁକିଛି ମାତୃଶକ୍ତି ଦେବୀ ଭୈରବୀଙ୍କଠାରୁ ଜନ୍ମ ନେଇଛନ୍ତି । ତେଣୁ ସେ ଦେବୀ ମାତୃରୂପିଣୀ । ପୁଣି ସଂସାରକୁ ପ୍ରଳୟ କାଳରେ ସ୍ୱଅଙ୍ଗରେ ଲୀନ କରାଇ ସେ ଧ୍ୱଂସ, ସଂହାର ଓ ପ୍ରଳୟକାରିଣୀ କାଳ ଭୈରବୀ, ସେ ଅବିନାଶୀ, ନିତ୍ୟା, ରକ୍ଷାକାରିଣୀ ମଧ୍ୟ । ମୋକ୍ଷସୌଖ୍ୟ ପ୍ରଦାୟିନୀ ମା' ଭୈରବୀଙ୍କୁ ଭୈରବୀ ଚକ୍ରରେ ଅଧିଷ୍ଠାନ କରାଇ କୁଣ୍ଡଳିନୀ ଯାଗ୍ରତ ପୂର୍ବକ ପଞ୍ଚ'ମ'କାର ତନ୍ତ୍ର ସାଧନା– ଫଳପ୍ରଦ ଓ ବେଦ ଶାସ୍ତ୍ରସମ୍ମତ ।

ଦେବ ଭୈରବଙ୍କ ବାହାନ ଏକ ଶ୍ୱାନ । ଯାହାକି ବାମାଶ୍ରୟୀମାନଙ୍କ ମତରେ କାମ ତଥା ଯୋନିର ପ୍ରତୀକ ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣିତ । ସ୍ୱୟଂ ପ୍ରଭୁ ଜଗନ୍ନାଥ ତନ୍ତ୍ର ଦେବତା ଭୈରବ ହୋଇଥିବାରୁ ଏକ ଶ୍ୱାନକୁ ଭୈରବଙ୍କ ବାହାନ ରୂପେ ନିଆଯାଇଥିଲା । ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଶ୍ରୀମୁଣ୍ଡିଚ୍ଚ ବେଳ ରଥ ବାହୁକ ଯୌନକ୍ଷୁଧା ସମ୍ବଳିତ କେତେକ ଅଶ୍ଳୀଳ ବୋଲିବାଣୀ କରିବା ସମ୍ଭବତଃ ଅସଭ୍ୟ ସଂସ୍କୃତି ନହୋଇ ଏହା ତନ୍ତ୍ର ଦେବତା ଭୈରବଙ୍କ ଉପାସନା ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ।

ଭୈରବ ଓ ଭୈରବୀଙ୍କ ବିଷୟରେ କାଳିକା ପୁରାଣ ଓ ହରିବଂଶରେ ଏକ ସୁନ୍ଦର ଆଖ୍ୟାୟିକା ବର୍ଣ୍ଣିତ । ଯଥା : ଅନ୍ଧକ ନାମକ ଏକ ପ୍ରବଳ ପ୍ରତାପୀ ରାକ୍ଷସ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ବରରେ ବଳିୟାର ହୋଇ ଥରେ ଦେବୀ ପାର୍ବତୀଙ୍କ ସୌମ୍ୟ ରୂପ ଲାବଣ୍ୟରେ ବିମୋହିତ ହୋଇ ବଳପୂର୍ବକ ହରଣ କରିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଲାବେଳେ ମହାଦେବଙ୍କ ସହ ଯୁଦ୍ଧ ହେଲା ଏବଂ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ରାକ୍ଷସର ଗଦାଘାତରେ ଶିବଙ୍କ ମସ୍ତକ ଫାଟି ରୁଧିରଧାର ଛାଇ ରକ୍ତ ବୋହିବାକୁ ଲାଗିଲା । ପ୍ରଳୟ ତାଣ୍ଡବରତ କ୍ରୋଧାବିଷ୍ଟ ମହାଦେବଙ୍କ ମସ୍ତକନିସୃତ ରକ୍ତଧାରରୁ ମହାଭୈରବ, ସଂହାର ଭୈରବ, ଅସିତାଙ୍ଗ ଭୈରବ, ରୁରୁଭୈରବ, କାଳ ଭୈରବ, କ୍ରୋଧ

ଯଜ୍ଞ ପାଇଁ ବଧ କରାଯାଉଥିବା ପଶୁ ଯଦି ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯାଇପାରେ, ତା'ହେଲେ ଯଜ୍ଞ କର୍ତ୍ତା ନିଜ ପିତାଙ୍କୁ ବଧ କରି ଯଜ୍ଞରେ ଆହୁତି ଦେବା ଉଚିତ । କାରଣ ପିତା ବଧ ହେବା କ୍ଷଣି ସିଧା ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଚାଲିଯାନ୍ତେ ।

ପଶୁ ରକ୍ଷା ଓ ଅହିଂସା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଅନେକ ବିଧିବିଧାନରେ ଉଲ୍ଲିଖିତ । ପରାଶରଙ୍କ ସ୍ମୃତି ଅନୁଯାୟୀ :–

ଯସ୍ତୁ ପ୍ରାଣୀବଧଂକୃତ୍ୱା ଦେବା, ପିତୃଣ୍ଣତର୍ପୟେତ୍
ସୋବିଦ୍ୱାଂଶ ଚନ୍ଦନଂ, ଦଗ୍‌ଧ୍ୱାକୁର୍ଯ୍ୟାଦାଙ୍ଗାରା ଲେପନମ୍ ।'

ଅର୍ଥାତ୍ ଚନ୍ଦନକୁ ଜାଳି ଅଙ୍ଗାର ଲେପନ କରିବା ଯାହା, ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କୁ ବଧ କରି ଦେବ ଓ ପିତୃଗଣଙ୍କୁ ମାଂସ ଅର୍ପଣ କରିବା ସେଥା । ପଶୁ ରକ୍ଷା ସମ୍ପର୍କରେ ଯଜୁର୍ବେଦରେ ମଧ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖ ରହିଛି :– 'ଯଜମାନସ୍ୟ ପଶୁନ୍ ପାହି' (ଯେଜୁର୍ବେଦ ୧, ୧) ଅର୍ଥାତ୍ ଯଜ୍ଞକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ପଶୁକୁ ରକ୍ଷାକର । 'ମାଂହିସୀ ତନ୍ୱା ପ୍ରଜାଃ' (ଯ:ବେଃ ୧୨, ୩୦) ଅର୍ଥାତ୍ କୌଣସି ଜୀବର ଶରୀର ପ୍ରତି ହିଂସା କର ନାହିଁ । 'ଦ୍ୱିପାଦବଃ ଚତୁଷ୍ପଦ ପାହି' (ଯ:ବେଃ ୧୪, ୮) ଅର୍ଥାତ୍ ମନୁଷ୍ୟ ଦ୍ୱିପାଦ ଓ ଚତୁଃପାଦ ଜୀବକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଶ୍ଳୋକମାନଙ୍କରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିବା ବେଳେ ପଶୁବଳିକୁ ବୈଦିକ ଯଜ୍ଞାନୁଷ୍ଠାନର ମୁଖ୍ୟ ଅଂଶ ବୋଲି କହିବା ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ ।

କିନ୍ତୁ ପରମ୍ପରାନୁଯାୟୀ ବାମାଗ୍ରଗୀ ରକ୍ତପାୟୀ ପିଶାଚମାନେ ଓ ହୀନ ସ୍ୱାର୍ଥାନ୍ୱେଷୀ ପଦବାଚ୍ୟ ଗୃଧ୍ର ମାଂସାଶୀମାନେ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ଗୂଢ଼ ରହସ୍ୟକୁ ଭେଦ କରି ନପାରି ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଲାଳସା ନିମିତ୍ତ ମହାନ୍ ବେଦ ନାମରେ ଓ ଜଗଜ୍ଜନନୀଙ୍କ ପୂଜାର୍ଚ୍ଚନାରେ ନୃଶଂସ ପଶୁବଳି ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରି ଧର୍ମ ଜଗତରେ ବିଭୀଷିକା ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି । ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ରହସ୍ୟ ନିଗୂଢ଼ । ତେଣୁ 'ଆର୍ଯ୍ୟ' ଭାଷାରେ ଶବ୍ଦକୁ 'ବ୍ରହ୍ମ' ଭାବେ ସମ୍ବୋଧନ କରାଯାଇଛି ।

ଗୀତଗୋବିନ୍ଦର ରଚୟିତା ଜୟଦେବ, ଦଶଅବତାର ସ୍ତବରେ ଭଗବାନ ବୁଦ୍ଧଙ୍କ ବିଷୟରେ କହିଛନ୍ତି :–

'ନିନ୍ଦସି ଯଜ୍ଞ ବିଧେରହହ ଶ୍ରୁତିଜାତଂ,
ସଦୟ ହୃଦୟ ଦର୍ଶିତ ପଶୁଘାତଂ
କେଶବ ଧୃତ ବୁଦ୍ଧ ଶରୀର
ଜୟ ଜଗଦୀଶ ହରେ ।'

ସ୍ୱୟଂ ବ୍ୟାସଦେବ ମହାଭାରତରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି :–

'ସୁରା, ମତ୍ସ୍ୟାନ୍, ମଧୁ, ମାଂସ ମାସବଂକୃଶରୌଦନମ୍ ।
ଧୂର୍ତ୍ତୈପ୍ରବର୍ତ୍ତିତଂ ହ୍ୟେତ ନୈତଦ୍ ବେଦେଷୁ କଳ୍ପିତମ ।'

ଅର୍ଥାତ୍ ସୁରା, ମାଂସାଦି ସେବନ ସ୍ୱାର୍ଥବାଦୀମାନଙ୍କ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ଦୁଷ୍କର୍ମ, ଯାହାର ବିଧିବିଧାନ ବେଦରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇ ନାହିଁ ।

'ଜୀବ ମାରି ଜୀବ ପୋଷେ ସେ ଜୀବ ବୈକୁଣ୍ଠେ ବସେ ।'

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅନ୍ୟ ଜୀବର ମାଂସ ଖାଇ ସ୍ୱର୍ଗପ୍ରାପ୍ତି ହୁ... ବୋଲି ବୁଝୁଥିବା ବେଳେ ସ୍ୱାର୍ଥାନ୍ୱେଷୀ ମାଂସାଶୀମାନେ ଏ... ଅର୍ଥକୁ ମାଂସ ଭକ୍ଷଣାର୍ଥରେ ବ୍ୟବହାର କରୁଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଏଠାରେ ଜୀବମାରିବା ଅର୍ଥ ପ୍ରାଣୀବଧ ନୁହେଁ । ପାର୍ଥିବ ଲୋଭ, ମୋହ, ମାୟାକୁ ମାରିବା ବା ସେଥିରୁ ନିବୃତ୍ତ ହୋଇ ଜୀବ ପୋଷିବା ଅର୍ଥାତ୍ ନିଜ ଭିତରେ ଥିବା ସୋଽହଂ ବା ପରମାତ୍ମାଙ୍କ ସତ୍ତ୍ୱକୁ ସ୍ୱର୍ଗମୁଖୀ କରାଇବା ଅର୍ଥରେ ବ୍ୟବହୃତ ।

'ବଳି'ର ଅର୍ଥ କ'ଣ ? ଏକାର୍ଥରେ ବଳି ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ଭାଗ ବା ଅଂଶ ଏବଂ ଅନ୍ୟାର୍ଥରେ ବଳି ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ଉତ୍ସର୍ଗ । ଶାସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କ ମତାନୁଯାୟୀ ବଳି ବିନା କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ସାଧିତ ହୋଇପାରି ନାହିଁ । ଭଗବାନଙ୍କୁ ପାଇବାକୁ ହେଲେ ବଳି ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ।

ବୈଷ୍ଣବ ଓ ବୌଦ୍ଧ ପରମ୍ପରାକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଶିବ, ଜୈନ ଓ ସୌରମାନେ ମଧ୍ୟ ନିଜ ନିଜ ମନ୍ଦିରରେ ପୁଷ୍ପ, ଚନ୍ଦନ ଓ ଅର୍ଘ୍ୟ ପ୍ରଭୃତି ବଳି ଦେଇଥାନ୍ତି । ପ୍ରେମ ରୂପକ ଭକ୍ତିକୁ ମଧ୍ୟ ବଳି ଦେଇଥାନ୍ତି । ସୃଷ୍ଟିର ସକଳ ସାଧନା ଭିତରେ ରହିଛି 'ବଳି ବା ଉତ୍ସର୍ଗ' । ନିଜକୁ ବଳି ଦେବା ହିଁ ଉତ୍ସର୍ଗ । ଆତ୍ମବଳୀ ବ୍ୟତୀତ ଜ୍ଞାନ ଶକ୍ତି ଓ ପ୍ରେମ ମିଳିବା ଅସମ୍ଭବ । ପୌରାଣିକ ଯୁଗରେ ଅସୁରମାନେ ମଧ୍ୟ ନିଜ ଦେହକୁ କାଟି ବଳି ଦେଉଥିଲେ । କ୍ରମଶଃ ନିଜ ପରିବର୍ତ୍ତେ ନିଜର ପ୍ରିୟଜନକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିବା ପ୍ରଥା ପ୍ରଚଳିତ ହେଲା । କର୍ଣ୍ଣ ନିଜର ପ୍ରିୟ ପୁତ୍ର ବୃଷକେତୁକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିବା ବେଳେ ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ଏକମାତ୍ର ପୁତ୍ର ରୋହିତାଶ୍ୱକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିଥିଲେ ।

ଜନକଲ୍ୟାଣ ନିମନ୍ତେ ଆତ୍ମୋତ୍ସର୍ଗ ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମରେ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରିଛି । ସାଧକ ବୋଧିସତ୍ତ୍ୱ ହୋଇ ବୁଦ୍ଧତ୍ୱ ପାଇବା ପରେ ଜଗତର କଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ ଚିର ଦୁଃଖ ବରଣ କରି ମାନବ ସମାଜକୁ ଆଲୋକ ପ୍ରଦାନ କଲେ ।

ବେଦ ଓ ପୁରାଣମାନଙ୍କରେ 'ପଶୁ ଯଜ୍ଞ' ବିଷୟ ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି । କିନ୍ତୁ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ଯେ କେତେକ ବାମମାର୍ଗୀ ତାନ୍ତ୍ରିକ ଓ ହୀନସ୍ୱାର୍ଥାନ୍ୱେଷୀ ପିଶାଚ ପଶୁ ଯଜ୍ଞରେ ପଶୁବଳି ଦେଉଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ବେଦର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଅଗ୍ନି, ବାୟୁ ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟାଦିଙ୍କୁ ପଶୁ ଭାବେ ଅଭିହିତ କରାଯାଇଛି ।

ଯଜୁର୍ବେଦର (୨୩, ୧୭) ଶ୍ଳୋକରେ 'ଅଗ୍ନିଃ ପଶୁରାସୀତ.....' 'ବାୟୁ ପଶୁରାସୀତ......' ଭାବେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି । ଅଗ୍ନି, ବାୟୁ ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ସମ୍ବନ୍ଧ ନଥିବା ଯଜ୍ଞକୁ 'ଅପଶୁ ଯଜ୍ଞ' ଓ ସମ୍ବନ୍ଧ ଥିବା ଯଜ୍ଞକୁ 'ପଶୁ ଯଜ୍ଞ' ଭାବେ ଅଭିହିତ କରାଯାଇଛି ।

ବ୍ରାହ୍ମଣ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥ ବିରି ଓ ଯବ ପିଣ୍ଡର ବିଭିନ୍ନ ଅବସ୍ଥାକୁ ଲୋମ, ତ୍ୱକ, ମାଂସ, ଅସ୍ଥି ଓ ମଜ୍ଜା ରୂପେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଥିବା ବେଳେ ବିରି ଓ ଯବରେ ପଞ୍ଚପଶୁଙ୍କ ଶ୍ରୀବିଦ୍ୟମାନ ବୋଲି ଉଲ୍ଲେଖ ରହିଛି । ବାମ ମାର୍ଗୀମାନେ ପଶୁବଦ୍ଧର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ନବୁଝି ପଞ୍ଚପଶୁ ଅର୍ଥରେ ଗୋବର, ଅଶ୍ୱ, ମହିଷ, ଛେଳି ଓ ମେଣ୍ଢା ଏପରିକି ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ବଧ କରି ନରମେଧ, ଗୋମେଧ, ଅଶ୍ୱମେଧ, ଅଜମେଧ ଆଦି

ଶକ୍ତି ପୂଜା ଓ ପଶୁ ବଳି

* ଶ୍ରୀ ମନୋରଞ୍ଜନ ପାଣିଗ୍ରାହୀ

ଭାରତର ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ପରମ୍ପରା ଯୁଗଯୁଗ ଧରି ମାତୃ ଉପାସନାର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଓ ଗୁରୁତ୍ୱ ଉପଲବ୍ଧି କରି ଆସିଛି । ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତି ଓ ଦର୍ଶନ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଓ ପରୋକ୍ଷ ଭାବେ ଏହି 'ଶକ୍ତି' ଦର୍ଶନ ଦ୍ୱାରା ହିଁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ସୃଷ୍ଟି, ସ୍ଥିତି, ପାଳନ ଓ ସଂହାର ଆଦି ଏହି ଶକ୍ତି ଉପରେ ହିଁ ନିର୍ଭର କରେ । ହିନ୍ଦୁ ଧର୍ମଧାରାର ପଞ୍ଚୋପାସନା ମଧ୍ୟରେ ଶକ୍ତି ଉପାସନାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ସର୍ବୋତ ଭାବେ ସ୍ୱୀକୃତ । ଶକ୍ତିଂ କରୋତି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡଂ ସର୍ବେ ପାଲୟତେ ଖିଳଂ ।' ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ସୃଷ୍ଟି, ସ୍ଥିତି ଓ ପାଳନକର୍ତ୍ତ୍ରୀ ସେ ।

ସମଗ୍ର ମାନବ ଜାତିର ଇତିହାସ ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା କଲେ ଜଣାଯାଏ, ମାତୃ ଦେବତାର ପୂଜା ଅତି ପ୍ରାଚୀନ ଓ ବ୍ୟାପକ । ଶକ୍ତି ହିଁ ବିଶ୍ୱଜଗତରେ ପ୍ରମୁଖ ସମର୍କୀୟା । 'ପୂଜା' ଶବ୍ଦ ମଧ୍ୟ ମହନୀୟ ଓ ପବିତ୍ର । ପୂଜା ଓ ଉପାସନାରେ ପବିତ୍ର ଭାବନା ନିହିତ ଥିବା ବେଳେ ଜଗଜ୍ଜନନୀଙ୍କ ପୂଜା ବିଧାନରେ ଜୀବ ହତ୍ୟା ଭଳି ହିଂସାତ୍ମକ ପ୍ରଥା ପ୍ରଚଳିତ କାହିଁକି ? ଏ ପ୍ରଶ୍ନ ଆଜି ଆଧୁନିକ ଶିକ୍ଷିତ ମନୁଷ୍ୟ ମନରେ ଘୋର ଆଲୋଡ଼ନ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି ।

'ଅହିଂସା ହିଁ ପରମ ଧର୍ମ ।' ତଥାପି ଧର୍ମ ନାମରେ ପଶୁହତ୍ୟା, ମନୁଷ୍ୟର ହିଂସ୍ରତା ଓ ବର୍ବରତାକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ରୂପେ ସୂଚନା ଦେଉଛି । ସୃଷ୍ଟିର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜୀବ ଯେତେବେଳେ ମହାମାୟୀଙ୍କ ସନ୍ତାନ ତେବେ ମାଆ କେବେ ନିଜ ସନ୍ତାନର ରକ୍ତ ପାନ କରି ଆତ୍ମସନ୍ତୋଷ ଲାଭ କରିପାରିବ କି ।?

ଯାଗ, ଯଜ୍ଞ ମଧ୍ୟରେ ପଶୁବଳି ପ୍ରଥା ଆବହମାନକାଳରୁ ପ୍ରଚଳିତ ହୋଇଆସୁଛି । ପଶୁବଳି ସପକ୍ଷରେ ଅସଂଖ୍ୟ ଯୁକ୍ତି ଶାସ୍ତ୍ର ପୁରାଣମାନଙ୍କରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିବା ବେଳେ ବିପକ୍ଷରେ ମଧ୍ୟ ଅସଂଖ୍ୟ ଯୁକ୍ତି ଉପସ୍ଥାପିତ ହୋଇଛି । ମହାଭାରତ ଯୁଗ ପରେ ଶୁଦ୍ଧ ବୈଦିକ ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କର ଅଭାବ, ବାମମାର୍ଗୀ ତାନ୍ତ୍ରିକମାନଙ୍କର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ଏବଂ ମହୀଧର, ସାୟଣାଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଭଳି ମଧ୍ୟକାଳୀନ କର୍ମକାଣ୍ଡୀ ବୈଦିକ ଭାଷ୍ୟକାରୀମାନେ ବୈଦିକ ଶବ୍ଦର ବିକୃତ ଅର୍ଥ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଘୃଣ୍ୟ ଜାତିବାଦକୁ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦେଇଛନ୍ତି । ବାମାଚାରୀମାନେ ପଶୁବଳିକୁ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦେଉଥିବାବେଳେ ଦକ୍ଷିଣାଚାରୀ ବୈଷ୍ଣବମାନେ ପାଣିକଖାରୁକୁ ବଳି ଦିଅନ୍ତି ।ବେଦରେ ପଶୁବଳି ପ୍ରଥାକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବେ ନିନ୍ଦା କରାଯାଇଥିବା ବେଳେ ଶୈବ, ବୈଷ୍ଣବ, ଜୈନ ଓ ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମାବଲମ୍ବୀମାନେ ମଧ୍ୟ ଏହାର ବିରୁଦ୍ଧାଚରଣ କରିଛନ୍ତି ।

ବେଦରେ ପଶୁପାଳନ ଓ ପଶୁମାନଙ୍କ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଅନେକ ସ୍ଥଳରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିବା ବେଳେ ପଶୁବଳିର କେତେକ ସମର୍ଥକ ତାନ୍ତ୍ରିକ ହିଂସ୍ରପନ୍ଥୀମାନେ ପଶୁବଳିକୁ ଦୈନିକ ଯଜ୍ଞାନୁଷ୍ଠାନର ଅଙ୍ଗ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବୈଦିକ ଯଜ୍ଞ କର୍ମରେ ପଶୁବଳିକୁ 'ବୈଦିକ ହିଂସା ହିଂସା ନ ଭବତି' ବୋଲି ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି ।

ଅନ୍ୟତଃ, ସୃଷ୍ଟିରେ ମାଂସ ଭକ୍ଷଣର ଆବଶ୍ୟକତା ଯୁଗଯୁଗ ଧରି ପ୍ରଚଳିତ । ଯେତେ ଧର୍ମବାଣୀ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲେ ବି ସମାଜରୁ ଏହା ଲୋପ ପାଇ ନାହିଁ କି ଲୋପ ପାଇବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଶରୀର ରକ୍ଷା ପାଇଁ ମାଂସ ଭୋଜନ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ । ସେତେବେଳେ ଜୀବହତ୍ୟା ପରିତ୍ୟାଜ୍ୟ ସମ୍ଭବ କି ? ଏହା ଯଦି ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ, ତା' ହେଲେ ପୂଜାବେଦୀରେ ନୈବେଦ୍ୟ ଭାବେ ତା'ଙ୍କୁ ସମର୍ପଣ କରି ପ୍ରସାଦ ରୂପେ ସେବନ କରିବାରେ ଆପତ୍ତି ବା କ'ଣ ?

କେତେକ କର୍ମକାଣ୍ଡୀ ବୈଦିକ ଭାଷ୍ୟକାରୀମାନେ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ହୀନସ୍ୱାର୍ଥ ଚରିତାର୍ଥ ପାଇଁ ପଶୁବଳିର ପ୍ରାଧାନ୍ୟକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିଛନ୍ତି ।

'ଔଷଧଃ, ପଶବୋ ବୃକ୍ଷାସ୍ତିର୍ଯ୍ୟଂଚ ପକ୍ଷିଣସ୍ତଥା । ଯଜ୍ଞାର୍ଥଂ ନିଧନଂ ପ୍ରାପ୍ତାଂ ପ୍ରାପ୍ନୁବନ୍ତ୍ୟୁତ୍ସ୍ରିତାଂ ଗତିନ୍ ।' ଅର୍ଥାତ୍ ଔଷଧ, ପଶୁ, ବୃକ୍ଷ, ପ୍ରାଣୀ ତଥା ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ଯଜ୍ଞ ପାଇଁ ହତ୍ୟାକଲେ ସେମାନେ ସ୍ୱର୍ଗ ପ୍ରାପ୍ତି ହୁଅନ୍ତି । ସୁତରାଂ ପଶୁହତ୍ୟା ଦୋଷାବହ ନୁହେଁ । ତେଣୁ ପଶୁମାନଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରି ସେମାନଙ୍କୁ ସ୍ୱର୍ଗପ୍ରାପ୍ତି କରାଇବା ପାଇଁ ବାମାଚାରୀଗଣ ଗୁରୁତ୍ୱ ଆରୋପ କରିଛନ୍ତି ।

ଯଜ୍ଞରେ ବଳି ପ୍ରଥା ଦ୍ୱାରା ଜୀବର ସ୍ୱର୍ଗପ୍ରାପ୍ତି ହେବା ଭଳି ଭ୍ରାନ୍ତିମୀକୁ ମହର୍ଷି 'ଚାର୍ବାକ୍' ତାଚ୍ଛଲ୍ୟ କରି ସେହି କର୍ମକାଣ୍ଡୀ ବୈଦିକ ଭାଷ୍ୟକାରୀମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ନ କରିଛନ୍ତି ।

'ପଶୁଶ୍ଚେନ୍ନିହତଃ ସ୍ୱର୍ଗଂ ଜ୍ୟୋତିଷ୍ଟୋମେ ଗମିଷ୍ୟତି
ସ୍ୱପିତା ଯଜମାନେନ ତତ୍ର କସ୍ମାତ୍ ନହିଂସ୍ୟତେ ?'

ଅହମୀକା ଶୋଷ

* ଅଧ୍ୟାପକ ବିକ୍ରମ କେଶରୀ ବର୍ମା

(୧)

ରକତ ନଦୀରେ ଶବ ଓଲଟାଇ
କିସ ପୁଣି ଖୋଜୁଅଛୁ ମାନୀ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ
କିଏ ତୁମ ଭାଇ ବନ୍ଧୁ କିଏ ପ୍ରତିବେଶୀ
କିଏ ହୋଇପାରେ ତୁମ କୁମର ଲକ୍ଷ୍ମଣ ।

(୨)

ଆଜି ବି ରକତ ନଦୀ ବହୁଅଛି
କ୍ଷମତାର ଅହଂକାର ଚରିତାର୍ଥ ପାଇଁ
ଧର୍ମ ନାମେ ଦେଉ ବଳି
ପୂଜା ପୀଠ ପାଇଁ କଳି
ସବୁଠାରୁ ଶସ୍ତା ଆଜି ମଣିଷ ରକତ
ଲଢ଼ାଇ ତ ସରେ ନାହିଁ
କେତେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଲେଣି ଅସ୍ତ ।

(୩)

ଇତିହାସ ପୁରାଣରେ
ମିଳିବନି ସଠିକ ହିସାବ
ରଖିଥିଲେ ହିସାବ ରଖିଥିବେ
ସୂର୍ଯ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ର ତାରା
ଅମୁହାଁ ଦେଉଳେ ପଶି
ଆମେ ଯେତେ ହୋଇଅଛୁ
ହଣା ହଣି ପରା ।

(୪)

ଅସ୍ତ୍ରକୁ ଫୋପାଡ଼ି ଏବେ "ରଣ ଛାଡ଼'
ହେବା ବନ୍ଧୁ ଆସ
ଶୁଖିଯିବ ରକ୍ତ ନଦୀ ଉତ୍ସ
ମେଣ୍ଟିଯିବ ଆମ ଅହମୀକା ଶୋଷ ।

ଅଧକ୍ଷ, ରାଜ୍ୟ ବିହନ ନିଗମ ।

ହିଂସ୍ର ଯଜ୍ଞ ପ୍ରଚଳନ କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥ ସ୍ମୃତି ଶାସ୍ତ୍ର ତନ୍ତ୍ର ଶାସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କ ଯଜ୍ଞ ପ୍ରକରଣରେ 'ଗୌ' ଅର୍ଥ ଗୋ–ଘୃତକୁ ଅଶ୍ୱ, ଅର୍ଥରେ 'ତଣ୍ଡୁଳକଣା', 'ଅଜ' ଅର୍ଥରେ ପୁରୁଣା ଧାନ, 'ଧେନୁ' ଅର୍ଥରେ ଧାନ ଓ 'ମାଂସ' ଅର୍ଥରେ ଫଳର ମାଂସାଳ ଅଂଶକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଇଛି ।

ମହର୍ଷି 'ଗାର୍ଗାୟଣ' ଗୋମେଧ, ଅଶ୍ୱମେଧ, ଅଜମେଧ ଭଳି ବୈଦିକ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଅର୍ଥ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିଛନ୍ତି । 'ଗୋ' ଅର୍ଥ ବାଣୀ 'ମେଧ' ଅର୍ଥ 'ବୁଦ୍ଧି' । ତେଣୁ ଗୋ–ମେଧ ଅର୍ଥ ବାଣୀକୁ ବୁଦ୍ଧି ସହ ସଂଯୋଗ କରିବା । ଠିକ୍ ସେଭଳି 'ଅଶ୍ୱ' ଅର୍ଥ ଜ୍ଞାନ 'ମେଧ' ଅର୍ଥ ଦାନ ତେଣୁ ଅଶ୍ୱମେଧ ଅର୍ଥକୁ ଜ୍ଞାନ ଦାନ ଭାବେ ସେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି । ତେଣୁ ପ୍ରାଚୀନ ରାଜାମାନେ ଅଶ୍ୱମେଧ ଯଜ୍ଞ କହିଲେ ରାଜ୍ୟରେ ବ୍ୟାପକ ଶିକ୍ଷାର ବିକାଶ ଘଟାଉଥିଲେ । ଆତ୍ମସ୍ୱରୂପୀ ପରମାତ୍ମା ନର ବା ମନୁଷ୍ୟ ହେତୁ ସବୁ କିଛିକୁ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ଆତ୍ମସ୍ୱବୋଧ କରାଇବା ହିଁ ନରମେଧ । 'ଅଜ' ଅର୍ଥ 'ଅମର' । 'ମେଧ' ଅର୍ଥ ଜ୍ଞାନ । ତେଣୁ ଅମରତତ୍ତ୍ୱର ଜ୍ଞାନକୁ ହିଁ ଅଜମେଧ ଭାବେ ଗାର୍ଗାୟଣ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି ।

ପ୍ରକୃତ ପକ୍ଷେ ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ ଆତ୍ମୋତ୍ସର୍ଗ ହିଁ ବଳି । ମହାଭାରତ ଅନୁଶାସନ ପର୍ବରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଚ୍ୟବନଙ୍କଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ବନ ପର୍ବର ଶିବ ଉପାଖ୍ୟାନ, ଭାଗବତର ବର୍ଣ୍ଣିତ ରନ୍ତିଦେବ ଓ ପ୍ରହ୍ଲାଦ ଜଗତରେ ଦୁଃଖମୋଚନ ପାଇଁ ନିଜର ଆତ୍ମୋତ୍ସର୍ଗ କରିଛନ୍ତି ।

ପଶୁବଳି ପରି ଘୃଣ୍ୟ କଳଙ୍କିତ ଓ ପୈଶାଚିକ ପ୍ରଥା ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରତିବାଦର ସ୍ୱର ପ୍ରଥମେ ଭାରତରେ ହିଁ ଉତ୍ତୋଳିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ଘୃଣ୍ୟ ପ୍ରଥାକୁ ପ୍ରଥମେ ବୁଦ୍ଧଦେବ ହିଁ ବିରୋଧ କରିଥିଲେ ।

ଦୟାନନ୍ଦ, ବିବେକାନନ୍ଦ ଓ ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ଭଳି ଅସଂଖ୍ୟ ତପସ୍ୱୀ ଓ ସମାଜ ସଂସ୍କାରକ ଜୀବହତ୍ୟା ଭଳି ଘୃଣ୍ୟ ପ୍ରଥାକୁ ଘୋର ବିରୋଧ କରି ଆସିଛନ୍ତି । ଅସଂଖ୍ୟ ବିଦେଶୀ, ବିଦ୍ୱାନ ଓ ଧର୍ମାଚାର୍ଯ୍ୟମାନେ ଏହି କଳଙ୍କିତ ପରମ୍ପରାକୁ କଟୁ ସମାଲୋଚନା କରିଛନ୍ତି ।

ବିଶ୍ୱର ଅସଂଖ୍ୟ ବିଦ୍ୱାନ, ତପସ୍ୱୀ, ଧର୍ମାଚାର୍ଯ୍ୟ ଓ ସମାଜ ସଂସ୍କାରକମାନଙ୍କ କଟୁ କଟାକ୍ଷପାତ ସତ୍ତ୍ୱେ ଏବେ ବି ଅସଂଖ୍ୟ ଶକ୍ତିପୀଠରେ ଜୀବହତ୍ୟାର ବିଭୀଷିକା ଚାଲିଛି । ପୁରୀ ମନ୍ଦିର ଭଳି ପବିତ୍ର ସ୍ଥାନରେ ମହାଷ୍ଟମୀ ଦିନ ବିମଳାଙ୍କୁ ରକ୍ତାର୍ଘ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଉଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ବି ବହୁ ଶାକ୍ତ ପୀଠମାନଙ୍କରେ ଛାଗ ଓ ମହିଷ ବଳି ପ୍ରଚଳିତ । ଶୈବ, ବୈଷ୍ଣବ, ବୌଦ୍ଧ ଓ ଜୈନ ଧର୍ମାବଲମ୍ବୀମାନେ ମଧ୍ୟ ପଶୁବଳିର ଘୃଣ୍ୟ ପ୍ରଥାକୁ ବିରୁଦ୍ଧାଚରଣ କରି କହିଛନ୍ତି :– ବଳିଦାନ ଯଦି ଦେବାକୁ ଚାହଁ ତାହାହେଲେ ଅନ୍ତରର ରିପୁମାନଙ୍କୁ ବଳିଦିଅ । ଛାଗ, ମହିଷ ପ୍ରଭୃତିକୁ ବଳି ଦେଇ କ'ଣ ବା ପୁଣ୍ୟ ଅର୍ଜନ କରିବ ? ମନରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠେ ଏ ପ୍ରଥା ଆଉ କେତେଦିନ ଚାଲିବ ?

ଭାରତୀୟ ଶାକ୍ତ ପରମ୍ପରା ଧର୍ମଜଗତରେ ଏକ ପ୍ରମୁଖ ସ୍ଥାନ ଗ୍ରହଣ କରିଛି । ବେଦ, ଉପନିଷଦ, ରାମାୟଣ, ମହାଭାରତ, ପୁରାଣାଦି ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥମାନଙ୍କରେ ଦେବୀଙ୍କ ମହାତ୍ମ୍ୟ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ଅର୍ଜନ କରିଥିବା ବେଳେ କେତେକ ହୀନ ସ୍ୱାର୍ଥାନ୍ୱେଷୀ ରକ୍ତପାୟୀ ଗୃଧ୍ର ମାଂସାଶୀମାନେ ଶକ୍ତି ପୂଜାରେ ପଶୁବଳି ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରି, ଧର୍ମ ଜଗତରେ ପଶୁବଳିର ଯେଉଁ ବିଭୀଷିକା ସୃଷ୍ଟି କରିଚାଲିଛନ୍ତି, ସେହି ଆସୁରୀ ଶକ୍ତିର ଶୋଷଣ, କଷଣ ଓ ପେଷଣରୁ ମାତୃଶକ୍ତି ଦୁର୍ଗା ମାନବ ସମାଜକୁ ଉଦ୍ଧାର କରନ୍ତୁ, ଏହା ହିଁ ସଙ୍କଟ ତାରିଣୀ ମା' ଦୁର୍ଗାଙ୍କ ନିକଟରେ ବିନମ୍ର ପ୍ରାର୍ଥନା ।

ଗ୍ରାଃ/ପୋଃ ବେଲଗୁଣ୍ଠା,
ଜି: ଗଞ୍ଜାମ–୭୬୧୧୧୧ ।

ସଚିବାଳୟଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଏକ ସାମ୍ବାଦିକ ସମ୍ମିଳନୀରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ପଛୁଆବର୍ଗଙ୍କ ପାଇଁ ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷଣ ଓ ଏକ କମିଶନ ଗଠନ ସଂପର୍କରେ ଘୋଷଣା କରୁଛନ୍ତି ।

ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ସଂରକ୍ଷଣ – ଆମର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ

* ଶ୍ରୀ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି

ପ୍ରାଣୀ ଓ ଉଦ୍ଭିଦ ପରସ୍ପର ସୃଷ୍ଟିର ସହାୟକ । ମନୁଷ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପ୍ରାଣୀ ସତ କିନ୍ତୁ ମନୁଷ୍ୟ, ଜୀବଜନ୍ତୁ ଓ ଜଙ୍ଗଲ ସମ୍ପଦକୁ ନେଇ ଜୀବମଣ୍ଡଳର ପରିକଳ୍ପନା । ମାନବ ସମାଜର ସ୍ଥିତି ଓ ପରିପୋଷଣ ଉଦ୍ଭିଦ ଓ ଜୀବଜଗତ ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ ।

କେଉଁ ଆବହମାନ କାଳରୁ ପ୍ରକୃତି ଓ ପରିବେଶ ସହିତ ମନୁଷ୍ୟର ମଧୁର ସମ୍ପର୍କ ରହି ଆସିଛି । ସୁଦୂର ଅତୀତର ପ୍ରାକୃତିକ ପରିବେଶ ଓ ଜୀବଜନ୍ତୁଙ୍କ ପ୍ରତି ସଚେତନତା ଆଜିର ସଭ୍ୟ ସମାଜର ଅବଦାନ ନୁହେଁ । ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ଆମେ କେତେକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବୃକ୍ଷକୁ ପୂଜା କରିଆସୁଛୁ ଓ ବୃକ୍ଷ ରୋପଣ ଏକ ମହତ କାର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିଛେ । ସେହିପରି ଆମ ସାମାଜିକ ଚଳଣିର ଜୀବଜନ୍ତୁମାନଙ୍କୁ ସମ୍ମାନ ଦେବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଠାକୁର ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ବାହାନ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, କାର୍ତ୍ତୀକେଶ୍ୱଙ୍କର ମୟୂର, ଶିବଙ୍କର ବୃଷଭ, ଦୁର୍ଗାଙ୍କର ସିଂହ, ସରସ୍ୱତୀଙ୍କର ହଂସ, ଗଣେଶଙ୍କର ମୂଷା, ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଐରାବତ ହସ୍ତୀ ଓ ନାରାୟଣଙ୍କର ପକ୍ଷୀରାଜ ଗରୁଡ଼ । ଏହାଛଡ଼ା ସିଂହ, ମେଷ, ବୃଷ, କର୍କଟ ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କୁ ରାଶି ଚକ୍ରରେ ସ୍ଥାନ ଦିଆଯାଇଛି ।

ଆମର କାବ୍ୟ, କବିତା, ନାଟକ, ଗଳ୍ପ ଓ ସାହିତ୍ୟ, ପଶୁ ପକ୍ଷୀଙ୍କ ଚରିତ୍ରକୁ ନେଇ ସମୃଦ୍ଧ ହୋଇଛି । ସିଂହର ଠାଣି, ଗଜ ଏବଂ ହଂସର ଗତି, ବକର ଏକାଗ୍ରତା, କୁରଙ୍ଗର ଦୃଷ୍ଟି ଆମର କାବ୍ୟ କବିତାରେ ଉପମାର ବସ୍ତୁ ହୋଇ ରହିଛି । ବିଷ୍ଣୁ ଶର୍ମା କୃତ ହିତୋପଦେଶ ଓ ପଞ୍ଚତନ୍ତ୍ରରେ ପଶୁପକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ମଣିଷ ସମାଜକୁ ଧର୍ମନୀତି ଓ ରାଜନୀତି ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଇଛି । ଓଡ଼ିଆ ମହାଭାରତରେ ଆଦିକବି ସାରଳା ଦାସ ନବଗୁଞ୍ଜର ନାମରେ ଏକ ବିଚିତ୍ର ଜୀବର ପରିକଳ୍ପନା କରିଛନ୍ତି । ଯେଉଁ ନଅଟି ପ୍ରାଣୀର ଅଙ୍ଗ ବିଶେଷକୁ ନେଇ ନବଗୁଞ୍ଜର କଳ୍ପନା କରାଯାଇଛି ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲା ମୟୂରର ମୁଣ୍ଡ, ବାଘ ଦେହର ଗାର, ଘୋଡ଼ାର ଶରୀର ଓ ଗୋଡ଼, ମଣିଷର ହାତ, ହାତୀର ଗୋଡ଼, ବାଘର ଗୋଡ଼, ବୃଷଭର କୁଜ, ଓ ସାପର ଲାଞ୍ଜ, ଏହି ନଅଟି ପ୍ରାଣୀର ଶରୀରର ଅଂଶ ବିଶେଷ ହିଁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଗୁଣର ନିଦର୍ଶନ, ଯଥା:–ମୟୂର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରତିକ, ଘୋଡ଼ା ଶକ୍ତିର ପ୍ରତିକ, ବୃଷଭ ଧର୍ମର ପ୍ରତିକ, ହାତୀ ସ୍ଥିରତାର ପ୍ରତିକ, ସାପ, ବିଲେଇ ଓ ବ୍ୟାଘ୍ର ହିଂସ୍ରତାର ପ୍ରତିକ, ସର୍ବୋପରି ମଣିଷ କେତେକ ଓ ବୁଦ୍ଧିର ପ୍ରତିକ ।ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କୁ ଏପରି ଏକ ଅଦ୍ଭୁତ ଜୀବ ରୂପେ ବନ ମଧ୍ୟରେ ଦର୍ଶନ ଦେଇଥିଲେ । ସମସ୍ତ ପ୍ରାଣୀକୁ ନେଇ ଯେ ଏ ସୃଷ୍ଟି, ଏଥିରୁ ସୂଚନା ମିଳେ ।

ମଣିଷ ସମାଜ ଭଳି ବୃକ୍ଷଲତା ଓ ଜୀବଜନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତିରେ ଭାରସାମ୍ୟ ରକ୍ଷାକରି ବଞ୍ଚି ରହନ୍ତି । ସୃଷ୍ଟିର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜୀବକୁ ସୀମିତ ଜୀବନ କାଳ ମଧ୍ୟରେ କିଛିନା କିଛି କର୍ମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ମାଟି ଭିତରେ ଭରପୂର ରହିଥିବା ଅସଂଖ୍ୟ ଜୀବାଣୁ ପଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା ମୃତ ଜୈବିକ ବସ୍ତୁଗୁଡ଼ିକରୁ ଯବକ୍ଷାରଜାନକୁ ନେଇ ମାଟିରେ ମିଶାଇ ମାଟିର ଉର୍ବର ଶକ୍ତି ବୃଦ୍ଧି କରନ୍ତି ଓ ଆଉ କେତେକ ଉଦ୍ଭିଦ ଜଗତରେ ବିଭିନ୍ନ ଅଂଶକୁ ବ୍ୟବହାର କରି ଅଙ୍ଗାରକାମ୍ଳ, ଜଳ ଓ ତାପ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାନ୍ତି । ପ୍ରାଣୀମାନେ ଉଦ୍ଭିଦମାନଙ୍କର ପରାଗ ସଙ୍ଗମ କ୍ରିୟାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାନ୍ତି ।

ପ୍ରକୃତିର ବିଧିବିଧାନ ଅତି ବିଚିତ୍ର । ପ୍ରକୃତିର ଭାରସାମ୍ୟ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଜୀବ ବା ପ୍ରାଣୀ ଅନ୍ୟ ଗୋଟିକର ଖାଦ୍ୟ ହୋଇଥାଏ । ଶିକାରୀ ପ୍ରାଣୀମାନେ ନିଜର ଖାଦ୍ୟୋପଯୋଗୀ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କୁ ଶିକାର କରି ଜୀବନ ଧାରଣ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରକୃତିର ସମତା ରକ୍ଷା କରିଥାନ୍ତି । ପ୍ରାକୃତିକ ପରିବେଶ ପରିଷ୍କାର ରଖିବାରେ ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀମାନେ ସହାୟକ ହୁଅନ୍ତି । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ହୁଣ୍ଡାଳ, ଗଧିଆ, ବିଲୁଆ, କୁକୁର, ଶାଗୁଣା, କୁଆ ଓ ଚିଲ ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରକୃତିର ଝାଡ଼ୁଦାର ରୂପେ କାମ କରିଥାନ୍ତି ।

ଦିନ ଥିଲା ଆମ ଦେଶ ବଣ ଅରଣ୍ୟରେ ଭରପୂର ଥିଲା । ଆମର ଅରଣ୍ୟାରଣ୍ୟ, ନୈମିଷାରଣ୍ୟ, ଏପରିକି ଦଣ୍ଡକାରଣ୍ୟ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜୀବଜନ୍ତୁଙ୍କୁ ଦେଇଥିଲା ଆଶ୍ରୟ । ତାର ଫଳ ସ୍ୱରୂପ ଅଗଣିତ ମୁନିଋଷିମାନଙ୍କ ପ୍ରଭାବରେ ଜନ୍ମ ନେଇଥିଲା ସତ୍ୟ ଅହିଂସାର ଦର୍ଶନ ।

ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରାରମ୍ଭରୁ ଉନ୍ନତ ଜୀବନର ମାନ ବୃଦ୍ଧି ସହିତ ଜନସଂଖ୍ୟା ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଲା । କ୍ରମ ବର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଣୁ ଜନସଂଖ୍ୟାକୁ ଖାଦ୍ୟ ଓ ବାସସ୍ଥାନ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଜଙ୍ଗଲ କଟାଯାଇ ଚାଷ ଜମିରେ ପରିଣତ କରାଗଲା । ଶିଳ୍ପର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଜଙ୍ଗଲ କଟାଯାଇ କଳ କାରଖାନା

ଅକାଳ ବୋଧନ

* ବନପ୍ରଭା ପରିଡ଼ା

ଅଷ୍ଟୋତ୍ତର ଶତ ନୀଳପଦ୍ମ
ଫୁଟିବାର ଅବକାଶ ନାହିଁ
ଏଠି ପ୍ରଦୂଷିତ ନଦୀ–ପୁଷ୍କରିଣୀ,
ସ୍ୱାର୍ଥ ପାଇଁ ଭାଇ ରକ୍ତେ
ଭାଇ ହାତ ଲାଲ ହୁଏ
ରକ୍ତରେ ଲୁହୁ ଲୁହୁ
ସବୁଜ ଧରଣୀ
ବିଶ୍ୱାସୀ ମଣିଷଟିଏ
ବନ୍ଧୁ–ଭୃତ୍ୟ–ଶୁଭାକାଂକ୍ଷୀ ଭାବେ
ଏଠି–ସେଠି–କେଉଁଠି ମିଳେନି

ଜନନୀ !
କେଉଁ ଅର୍ଘ୍ୟ ଦେଇ ଆଜି
ଗାଇବି ମୁଁ ତୋ'ର ଆବାହନୀ ?
ନିତି ନିତି ଯେତେ ସବୁ
ଅନ୍ୟାୟ–ଅତ୍ୟାଚାର
ବିଭତ୍ସ ଘଟଣା
ଦେଖି ଦେଖି ଅନ୍ଧ ମୁଁ
ନୟନ ମୋ ଜ୍ୟୋତି ହୀନ
ପଦ୍ମର ପବିତ୍ରତା ନାହିଁ ଯେଣୁ
ତୋ'ପାଦରେ ଭେଟି ଦେବା ପାଇଁ
ଏ ମନରେ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଆସେନା ।
ବିଲ୍ୱପତ୍ର ଶ୍ରୀଫଳରେ
ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତୁ ଅବା
ଅପନ୍ତରା ପଡ଼ିଆରେ
ଏଣେତ ମୁଁ ବୃକ୍ଷଟିଏ ରୋପିବାକୁ
ଆରମ୍ଭ କରିଛି
ଫଳ–ପୁଷ୍ପ–ପଲ୍ଲବରେ
ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲେ,
ତୋ' ଅର୍ଚ୍ଚନା କରିବାର
ବାସନା ରଖିଛି ।

ତଥାପି ଜନନୀ !
ତୁ' ଯେଣୁ ପ୍ରକୃତି ସ୍ୱରୂପା
ସୃଜନର ପ୍ରଥମ ଓଁକାର
ସୃଷ୍ଟିର ଏ ଧ୍ୱଂସକାଳେ
ପ୍ରତିକ୍ଷାର ନାହିଁ ଅବସର ।
ଏଠି ଏବେ ରାବଣର ମୁଣ୍ଡ ବଢ଼େ
ଭୁଜ ବଢ଼େ, ବିଶ୍ୱର ବିଭୀଷିକା ବଢ଼େ
ଦେବଅଂଶୀ ମଣିଷର ହୃଦୟରେ
ପରସ୍ତ ପରସ୍ତ ମାୟା,
ଶରତର ଆକାଶରେ
ଶ୍ରାବଣର ଲୁହବିନ୍ଦୁ ଝରେ ।
ପ୍ରହରଣ ଲୋଡ଼ା ନାହିଁ
ଅବତର ଜନନୀ ଗୋ
ପ୍ରତିଟି ହୃଦୟେ ।
ଦୟା–କ୍ଷମା–ଶାନ୍ତି–ଶକ୍ତି
ସମତା ରୂପରେ
ଅକାଳ ବୋଧନ ମା'ଗୋ
ସାର୍ଥକ ହେଉ ପୁଣି ଆରଥରେ
ପୁଣ୍ୟ ଏ ଭାରତ ଭୂଇଁରେ ॥

ସା:–ଶାଣ୍ଡିଲଣା, ପୋ:–କଳପଡ଼ା,
ଭାୟା–ଢେଙ୍କାନାଳ, ଜି:–କଟକ ।

ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ପ୍ରଗତିରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାର

* ଶ୍ରୀ ଯଜ୍ଞସେନ ରାଉତ

ଭାରତ ଏକ ଗ୍ରାମବହୁଳ ଦେଶ । ଏହାର ଅଧିକାଂଶ ଲୋକ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ବାସ କରନ୍ତି । କୃଷି ଏମାନଙ୍କର ପ୍ରଧାନ ବ୍ୟବସାୟ । ବିଶେଷ କରି ଓଡ଼ିଶାବାସୀ କୃଷି ଉପରେ ହିଁ ନିର୍ଭର କରି ଚଳନ୍ତି । ଏପରିକି ସହରରେ ଚାକିରି କରୁଥିବା ଲୋକଙ୍କର ମଧ୍ୟ ନିଜସ୍ୱ ଜମି ବାଡ଼ି କିଛି ଥିବ । ଗାଁରେ ଘର ଖଣ୍ଡେ ଥିବ । ଏପରି ଲୋକଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ବୋଧ ହୁଏ ଶହେରୁ ନବେ ଭାଗ ହେବ । ତେଣୁ ଦେଶର ଉନ୍ନତି କରିବାକୁ ହେଲେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ପ୍ରତି ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବା ବାଞ୍ଛନୀୟ । ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଶାସନ ଦାୟିତ୍ୱ ହାତକୁ ନେବା ପରଠାରୁ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ଉନ୍ନତି ନିମନ୍ତେ ଅଧିକ ଯତ୍ନବାନ ହୋଇଛନ୍ତି । ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ପ୍ରଗତି ପାଇଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅର୍ଥର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଛନ୍ତି । କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପଠାରୁ ଉଠା ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପ ନିର୍ମାଣ, ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ରାସ୍ତାଘାଟ ନିର୍ମାଣ, ପାନୀୟ ଜଳ ଯୋଗାଣ ତଥା ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କୁ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସେବାର ସୁବିଧା ଯୋଗାଇ ଦେବା ଉପରେ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଆରୋପ କରିଛନ୍ତି । ରାଜ୍ୟ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଉନ୍ନୟନ ବିଭାଗ ଉପରେ ଏହି ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ ତୁଲାଇବା ଦାୟିତ୍ୱ ନ୍ୟସ୍ତ କରାଯାଇଛି ।

ଦେଶରେ ଥିବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ତୁଳନାରେ ଆମ ଓଡ଼ିଶାର ଜଳ ସମ୍ପଦ ଯଥେଷ୍ଟ ଅଧିକ । ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ଜଳସେଚନର ବିସ୍ତୃତ ସୁବିଧା ରହିଛି । ସେହି ଜଳ ସମ୍ପଦକୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଭାବେ ବିନିଯୋଗ କରିବା ଆମର ଦାୟିତ୍ୱ । ଭୂତଳ ଜଳ ସମ୍ପଦର ସନ୍ଧାନ ନେଇ ତା'ର ସଦୁପଯୋଗ କଲେ କୃଷିର ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବ । ଓଡ଼ିଶାର ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ଉନ୍ନତି ନିମନ୍ତେ ରାଜ୍ୟ ସରକାର "ଗ୍ରାମ୍ୟ ଉନ୍ନୟନ ନୀତି" ପ୍ରଣୟନ କରିଛନ୍ତି । ଏହି ନୀତିରେ ସରକାର ରାଜ୍ୟରେ ଥିବା ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଜଳସେଚନର ସୁବିଧା ରାସ୍ତାଘାଟର ନିର୍ମାଣ, ପାନୀୟ ଜଳ ଯୋଗାଣ, ଗ୍ରାମର ପରିମଳ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଅଧିକ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିବା ତଥା ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟରକ୍ଷା ପ୍ରତି ଅଧିକ ଦୃଷ୍ଟି ଦେବା ସହିତ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳକୁ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଯୋଗାଇ ଦେବା ଓ ନିରକ୍ଷର ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କୁ ସାକ୍ଷର କରିବା ଇତ୍ୟାଦି କାର୍ଯ୍ୟ ଏହାର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।

ପାନୀୟ ଜଳ ଯୋଗାଣ

ସହରାଞ୍ଚଳ ପରି ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳକୁ ପାନୀୟ ଜଳ ଯୋଗାଇ ଦେବା ନିମନ୍ତେ ସରକାର ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଛନ୍ତି । ଗତ ୧୯୯୦ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ୯୮ ଗୋଟି ଗ୍ରାମ୍ୟ ପାଇପ୍ ଜଳ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିଲା । ମାତ୍ର ୧୯୯୦ ମସିହା ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସଠାରୁ ୧୯୯୨ ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ୧୨୮ଟି ପାଇପ୍ ଜଳ ଯୋଗାଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ମାଧ୍ୟମରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଜିଲ୍ଲାକୁ ୩୬୬ ଗୋଟି ଗ୍ରାମ ଓ ତା' ସହିତ ସଂଲଗ୍ନ ଥିବା ପଡ଼ାକୁ ପାଇପ୍ ଯୋଗେ ବିଶୁଦ୍ଧ ପାନୀୟ ଜଳ ଯୋଗାଇ ଦେବାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହାତକୁ ନିଆଯାଇଛି । ବଲାଙ୍ଗୀର ଜିଲ୍ଲାର ସିନ୍ଧେଇକେଲା, କେନ୍ଦୁଝର ଜିଲ୍ଲାର କେଶଦୁରାପାଳ, କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ରଘୁନାଥପୁର ଓ ଓକାଗୁଣି, ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲାର ଟିଗିରିପଡ଼ା ଶାସନଠାରେ ପାଇପ୍ ଜଳ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଥିବାରୁ ସେ ସବୁ ସ୍ଥାନରେ ନିୟମିତ ଭାବେ ଦୈନିକ ମୁଣ୍ଡପିଛା ୪୦ ଲିଟର ହିସାବରେ ପାନୀୟ ଜଳ ଲୋକମାନେ ପାଇପାରୁଛନ୍ତି । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ୧୯୯୩-୯୪ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ ପାଇଁ ୧୦୦ରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ନୂତନ ଗ୍ରାମ୍ୟ ପାଇପ୍ ଜଳ ଯୋଗାଇ ଦେବା ନିମନ୍ତେ ଅର୍ଥର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଛି । ଆଦିବାସୀ ବହୁଳ ଗ୍ରାମମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ପାନୀୟ ଜଳ ଯୋଗାଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଛି । ଫୁଲବାଣୀ, କୋରାପୁଟ, ରାୟଗଡ଼ା, ନବରଙ୍ଗପୁର, ମାଲକାନଗିରି ଇତ୍ୟାଦି ଆଦିବାସୀ ଅଧ୍ୟୁଷିତ ଅଞ୍ଚଳରେ ବିଶୁଦ୍ଧ ପାନୀୟ ଜଳର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଛି । ଏଥି ନିମନ୍ତେ ସରକାର ବହୁ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ଗ୍ରାମର ଭୌଗୋଳିକ ସ୍ଥିତି, ଜନସଂଖ୍ୟା ଓ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଗ୍ରାମ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଉତ୍ସ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରି ଏହି ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିଛନ୍ତି । ଜଳକ୍ଳିଷ୍ଟ ଗ୍ରାମକୁ ଜନସଂଖ୍ୟା ଭିତ୍ତିରେ ପାନୀୟ ଜଳ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଛି । ପାହାଡ଼ିଆ ଅଞ୍ଚଳର ଉଚ୍ଚ ପାହାଡ଼ ଉପରେ ଅବସ୍ଥିତ ଗ୍ରାମମାନଙ୍କୁ ଝରଣାରୁ ପାଇପ୍ ଯୋଗେ ପାଣି ଆଣି ବିଶୁଦ୍ଧ ପାନୀୟ ଜଳ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଛି । ବହୁକାଳ ଧରି ଉପେକ୍ଷିତ ଭାଇ ଭଉଣୀମାନେ ବିଶୁଦ୍ଧ ପାନୀୟ ଜଳର ସ୍ୱାଦ ଏବେ ଅନୁଭବ କରୁଛନ୍ତି । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ହରିଜନ ଆଦିବାସୀ ବହୁଳ ପଡ଼ାମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରି ଶାସନର ଦୁଇ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ୮୬୭ଟି ହରିଜନ-ଆଦିବାସୀ ପଡ଼ାକୁ ପାନୀୟ ଜଳ ଯୋଗାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ୧୪୪ଟି ପଡ଼ାକୁ ମାର୍ଚ୍ଚ ୧୯୯୩ ସୁଦ୍ଧା ପାନୀୟ ଜଳ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଛି । ସମୁଦାୟ ୧,୦୦୦ଟି ପଡ଼ାକୁ ପାନୀୟ ଜଳ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଛି ।

ଜଳଭଣ୍ଡାର ଓ ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପ ଆଦି ନିର୍ମାଣ କରାଗଲା । ଫଳରେ ଜଙ୍ଗଲ କ୍ଷୟ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେହି ସବୁ ଜଙ୍ଗଲରୁ ବନ୍ୟ ଜନ୍ତୁ ମଧ୍ୟ ଲୋପ ପାଇଗଲେ । ଯେଉଁ ବନ୍ୟ ଜନ୍ତୁମାନଙ୍କୁ ମନୁଷ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରିୟ କରିବା ପାଇଁ ଆଦିମ ଯୁଗରୁ ଉଦ୍ୟମ ହୋଇ ଆସିଥିଲା । ସଭ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟ ସଭ୍ୟତାର ବିସ୍ତାର ନାମରେ ସେ ସବୁ ଧ୍ୱଂସ କଲା । ଭାରତରେ ଇଂରେଜ ଶାସନର ଅଭ୍ୟୁଦୟ ସହିତ ଶିଳ୍ପ ବିକାଶ ଫଳରେ ଜଙ୍ଗଲ କଟାଯାଇ ସହର ବଜାର ଓ କଳକାରଖାନା ବସିଲା । ବନ୍ୟ ଜନ୍ତୁମାନଙ୍କର ଆବାସ ସ୍ଥଳୀ କ୍ରମଶଃ ସଙ୍କୁଚିତ ହେବା ଫଳରେ ବନ୍ୟଜନ୍ତୁ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ କମିଗଲେ । ତତ୍କାଳୀନ ଦେଶୀୟ ଗଡ଼ଜାତର ରାଜା ମହାରାଜାମାନେ ଇଂରେଜ ଶାସକମାନଙ୍କୁ ଖୁସି କରିବା ପାଇଁ ନିଜ ରାଜ୍ୟକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରି ଶିକାର କରିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ରହୁଥିଲେ । ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ବାଘ, ସିଂହ, ଗଣ୍ଡଜ, ହରିଣ ଇତ୍ୟାଦି ଶିକାର କରି ସେମାନଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଓ ଛାଲକୁ ବୈଠକଖାନାମାନଙ୍କରେ ସଜେଇ ରଖିବା ଏକ ସୌଖିନ୍ ବିଳାସ ଥିଲା ।

ଉଦ୍ଭିଦ ଜଗତ ଓ ଜୀବ ଜଗତ ପରସ୍ପର ପରିପୂରକ । ଏଥିରୁ ଗୋଟିଏ ଧ୍ୱଂସ ପାଇଲେ ଅନ୍ୟଟି ଆପେ ଆପେ ଧ୍ୱଂସ ହୋଇଯିବ । ତେଣୁ ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ ବନ୍ୟଜନ୍ତୁ ସଂରକ୍ଷଣ କରିବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର ଆବାସ ସ୍ଥାନ ଜଙ୍ଗଲର ସୁରକ୍ଷା କରିବା ନିତାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ।

ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀଙ୍କର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ୧୯୭୨ ମସିହାରେ ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ସୁରକ୍ଷା ଆଇନ୍ ପ୍ରଣୟନ କରାଗଲା । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତାରେ ଭାରତୀୟ ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ପରିଷଦ ଓ ରାଜ୍ୟସ୍ତରରେ ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତାରେ ପରାମର୍ଶଦାତା ପରିଷଦ ଗଠନ କରାଯାଇଛି । ୧୯୮୮ ମସିହାରେ "ଜାତୀୟ ବନ ନୀତି" ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଇ ପରିବେଶର ଭାରସାମ୍ୟ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ବନ୍ୟ ଉଦ୍ଭିଦ ଓ ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ସୁରକ୍ଷାକୁ ପ୍ରାଥମିକତା ଦିଆଯାଇଛି । ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ଆଇନ୍‌ରେ ୧୯୯୧ ମସିହାରେ ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ କେତେକ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଯାଇ ଏହାକୁ ଆହୁରି କଡ଼ାକଡ଼ି କରାଯାଇଛି । ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସବୁ ହେଲା :–

(୧) ନିଶ୍ଚିତାଞ୍ଚଳ, ଜାତୀୟ ଉଦ୍ୟାନ, ଅଭୟାରଣ୍ୟ, ଜୀବମଣ୍ଡଳ ସଂରକ୍ଷଣ ଅଞ୍ଚଳ ସ୍ଥାପନ କରିବା ।

(୨) ସଂରକ୍ଷିତ ଅଞ୍ଚଳମାନଙ୍କରେ କ୍ଷୟପ୍ରାପ୍ତ ବନରାଜି ଓ ବନ୍ୟ ଜୀବଙ୍କର ପୁନରୁଦ୍ଧାର କରିବା ।

(୩) ଲୁପ୍ତ ପ୍ରାୟ ଅବସ୍ଥାରେ ଥିବା ବିଭିନ୍ନ ପଶୁପକ୍ଷୀଙ୍କୁ ଉପଯୁକ୍ତ ସୁରକ୍ଷା ଦେଇ ସ୍ୱ ସ୍ୱ ବାସସ୍ଥଳୀରେ ଥଇଥାନ କରିବା ।

(୪) ସୁରକ୍ଷିତ ଅଞ୍ଚଳ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟତ୍ର ଯେତେ ବନ୍ୟଜନ୍ତୁ ଅଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ସୁରକ୍ଷା ଯୋଗାଇ ଦେବା ।

(୫) ପ୍ରାଣୀ ଉଦ୍ୟାନମାନଙ୍କରେ ଲୁପ୍ତ ପ୍ରାୟ ପଶୁପକ୍ଷୀମାନଙ୍କର ପ୍ରଜନନ କରାଇ ତାଙ୍କ ବଂଶ ବୃଦ୍ଧି ସୁରକ୍ଷାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ।

ରାଜ୍ୟ ସରକାର ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ସଂରକ୍ଷଣ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କେତେକ ବଳିଷ୍ଠ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଜଙ୍ଗଲ ଅଞ୍ଚଳକୁ ନେଇ ୨ଟି (ଦୁଇଟି) ଜାତୀୟ ଉଦ୍ୟାନ, ୧୬ଟି (ଷୋଳଟି) ଅଭୟାରଣ୍ୟ ଓ ଗୋଟିଏ ବ୍ୟାଘ୍ର ପ୍ରକଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇଛି । ଏହା ଭିତରେ ୬୫ ଜାତିର ସ୍ତନ୍ୟପାୟୀ, ୪୭୬ ଜାତିର ପକ୍ଷୀ ଏବଂ ୮୪ ଜାତିର ସରୀସୃପ ଥିବା ଜଣାଯାଏ । ଏହି ଅଞ୍ଚଳମାନଙ୍କର ମୋଟ ଆୟତନ ପ୍ରାୟ ୬ ହଜାର ବର୍ଗ କିଲୋମିଟର ଯାହା କି ରାଜ୍ୟର ଭୂଭାଗର ପ୍ରାୟ ୪ ଶତାଂଶ ଅଟେ । ଏଥିରୁ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଅଭୟାରଣ୍ୟ କୌଣସି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପଶୁପକ୍ଷୀଙ୍କର ସଂରକ୍ଷଣ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ଚିଲିକା ହ୍ରଦର ନଳବଣ ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ, ଭୁବନେଶ୍ୱର ନିକଟସ୍ଥ ଚନ୍ଦକା ଜଙ୍ଗଲ ହସ୍ତୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଭୟାରଣ୍ୟ ରୂପେ ଘୋଷିତ ହୋଇଛି । ଭିତର କନିକା ଜାତୀୟ ଉଦ୍ୟାନ ଭିତରେ ରାଜନଗର ନିକଟସ୍ଥ ସମୁଦ୍ର କୂଳ ସାମୁଦ୍ରିକ କଇଁଛଙ୍କ ପାଇଁ ଅଭୟାରଣ୍ୟ ରୂପେ ଘୋଷିତ ହୋଇଛି । ଭିତର କନିକା ଜାତୀୟ ଉଦ୍ୟାନ ଭିତରେ ରାଜନଗର ନିକଟସ୍ଥ ସମୁଦ୍ର କୂଳ ସାମୁଦ୍ରିକ କଇଁଛଙ୍କ ପାଇଁ ଅଭୟାରଣ୍ୟ ରୂପେ ଘୋଷିତ ହୋଇଛି । ଶୀତ ଦିନେ ହଜାର ହଜାର ସଂଖ୍ୟକ ସାମୁଦ୍ରିକ କଇଁଛ ଏଠାକୁ ଆସି ନିକଟସ୍ଥ ବାଲିରେ ଅଣ୍ଡା ଦେଇଥାନ୍ତି । ଏହି ସମୟରେ ସାମୁଦ୍ରିକ କଇଁଛ ଓ ସେମାନଙ୍କ ଅଣ୍ଡାକୁ ସୁରକ୍ଷିତ ରଖିବା ନିମନ୍ତେ ଉପକୂଳ ରକ୍ଷୀ ବାହିନୀକୁ ନିୟୋଜିତ କରାଯାଇଥାଏ । ସେହିପରି ବ୍ୟାଘ୍ରମାନଙ୍କ ସଂରକ୍ଷଣ ଓ ବଂଶ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ବ୍ୟାଘ୍ର ପ୍ରକଳ୍ପ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଛି ।

ଅଭୟାରଣ୍ୟମାନଙ୍କରେ ଗଛ କାଟିବା ଓ ଶିକାର କରିବା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ନିଷେଧ କରାଯିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ଯାତାୟତ ମଧ୍ୟ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରା ଯାଇଥାଏ, ଫଳରେ ଜଙ୍ଗଲ ସୁରକ୍ଷିତ ରହିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଜୀବଜନ୍ତୁମାନେ ନିର୍ଭୟରେ ଓ ନିର୍ବିଘ୍ନରେ ବିଚରଣ କରିଥାନ୍ତି ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ପରିବେଶ ମଧ୍ୟରେ ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱାଭାବିକ ବଂଶ ବୃଦ୍ଧି ଘଟିଥାଏ ।

ଅଭୟାରଣ୍ୟ ଭିତରେ ଜୀବଜନ୍ତୁମାନଙ୍କୁ ସୁରକ୍ଷା ଦେବା ସହିତ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ଜଳାଶୟ ଖୋଲାଯାଇଛି, ଯେପରି କି ଖରାଦିନେ ଜୀବଜନ୍ତୁମାନେ ପିଇବାକୁ ପାଣି ପାଇପାରିବେ । ଅଭୟାରଣ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଶିକାର କରିବା କିମ୍ବା ଜୀବଜନ୍ତୁଙ୍କୁ ମାରିବା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦୋଷାବହ । ଅଭୟାରଣ୍ୟ ସୀମାର ୧୦ କି.ମି. ଭିତରେ କୌଣସି ବନ୍ଧୁକ ଲାଇସେନସ୍ ନଦେବା ପାଇଁ ନିୟମ କରାଯାଇଛି । ଅଭୟାରଣ୍ୟ ଭିତରେ କୌଣସି ଜନ୍ତୁ ମରିଗଲେ ସେ ଖବର ବନ୍ୟଜନ୍ତୁ ସଂରକ୍ଷକଙ୍କୁ ଜଣାଇବା ସେଠାରେ ନିୟମାନୁମୋଦିତ ଭାବେ ବାସ କରୁଥିବା ଅଧିବାସୀଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।

ଗତ କେତେ ବର୍ଷ ଭିତରେ ଜୀବଜନ୍ତୁଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଆଶାତୀତ ଭାବେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ୪୩ଟି ମହାବଳ ବାଘ, ୨୬୯ଟି କଲରା ପତରିଆ ବାଘ, ୨,୦୦୦ରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ହାତୀ, ୧,୨୦୦ରୁ ଅଧିକ ବଉଳା କୁମ୍ଭୀର ଥିବା ଜଣାପଡ଼ିଛି । ବର୍ଷକୁ ହାରାହାରି ୨ ଲକ୍ଷ ସାମୁଦ୍ରିକ କଇଁଛ ଗହୀର ମଥା ଉପକୂଳକୁ ଅଣ୍ଡା ଦେବାକୁ ଆସୁଛନ୍ତି ।

ସରକାରୀ ଉଦ୍ୟମ ଯେତେ ବ୍ୟାପକ ହେଲେ ଓ ନିୟମ କାନୁନ୍ ଯେତେ ପ୍ରଣୟନ ହେଲେ ବି ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସହଯୋଗ ବିନା କୌଣସି ଯୋଜନା ଫଳପ୍ରଦ ହେବ ନାହିଁ । ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଚେତନା ଓ ଜାଗରଣ ସୃଷ୍ଟି ନହେଲେ ବନ ବା ବନ୍ୟଜନ୍ତୁ ସଂରକ୍ଷଣ ସମ୍ଭବ ହେବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଓଡ଼ିଶାର ଅଦ୍ୱିତୀୟ ଓ ଅମୂଲ୍ୟ ବନ୍ୟଜନ୍ତୁ ସମ୍ପଦର ସୁରକ୍ଷା କରିବା ଓ ସୁରକ୍ଷା କାର୍ଯ୍ୟରେ ସରକାରଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ ଓ ସହଯୋଗ କରିବା ଆମର ପ୍ରଧାନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।

କ୍ୱାର୍ଟର ନଂ ଛି ଏ-୨୦/୨,
ୟୁନିଟ୍-୨, ଭୁବନେଶ୍ୱର ।

ଶାନ୍ତି ଓ ସଦିଚ୍ଛାର ପ୍ରତୀକ ଲାଲବାହାଦୁର

* ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ସୁଆର

ଜାତିର ଯେଉଁ ପୂଜ୍ୟ ନେତାମାନଙ୍କର ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ ଶ୍ରମ ଫଳରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନ ଏକ ସୁସ୍ପଷ୍ଟ ରୂପ ଧାରଣ କରିଥିଲା, ତନ୍ମଧ୍ୟରେ ଲାଲବାହାଦୁର ଶାସ୍ତ୍ରୀ ଥିଲେ ଅନ୍ୟତମ ।

ସେ ୧୯୦୪ ମସିହା ଅକ୍ଟୋବର ମାସ ୨ ତାରିଖରେ ପବିତ୍ର ପୀଠ ବାରାଣସୀ ନିକଟସ୍ଥ ମୋଗଲସରାଇଠାରେ ଜନ୍ମଲାଭ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ପିତାଙ୍କର ନାମ ଶାରଦା ପ୍ରସାଦ ଓ ମାତାଙ୍କ ନାମ ରାମଦୁଲାରୀ । ଆଦର୍ଶ ଜନନୀଙ୍କ ସାଧୁ ଚରିତ୍ରର ପ୍ରଭାବ, ବାଳକ ଲାଲବାହାଦୁରଙ୍କ ଉପରେ ପଡ଼ିଥିଲା । ପୁତ୍ର ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଅଗାଧ ସ୍ନେହ ଓ ମମତା ଥିଲା । ଛୋଟ ବେଳେ ଲାଲବାହାଦୁରଙ୍କୁ ସେ "ନାନ୍ହେ" ବୋଲି ଡାକୁଥିଲେ ।

ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟବଶତଃ ଶାସ୍ତ୍ରୀଜୀଙ୍କୁ ମୋଟେ ଦେଢ଼ ବର୍ଷ ହୋଇଥିଲା ବେଳେ ପିତା ସାରଦା ପ୍ରସାଦଙ୍କର ଦେହାନ୍ତ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଫଳରେ ତାଙ୍କ ଜୀବନକୁସୁମ ବିକଶିତ ହୋଇଥିଲା – ଅଜା ଓ ମାମୁଁଙ୍କ ସହାୟତାରେ ।

ବନାରସସ୍ଥ କାଶୀ ବିଦ୍ୟାପୀଠରୁ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ସେ "ଶାସ୍ତ୍ରୀ" ଉପାଧି ଲାଭ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଶ୍ରୀ ବାସ୍ତବ ସାଙ୍ଗା ପରିହାର କରିଥିଲେ । କାଶୀ ବିଦ୍ୟାପୀଠରେ ଡିଗ୍ରୀଲାଭ କରିବାର ତିନି ବର୍ଷ ପରେ ୧୯୨୮ ମସିହାରେ ମିର୍ଜାପୁରଠାରେ ସେ ଶ୍ରୀମତୀ ଲଳିତା ଦେବୀଙ୍କର ପାଣି ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ।

ପିଲାଟି ଦିନରୁ ଲାଲବାହାଦୁର ସରଳତାକୁ ଜୀବନର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଗୁଣରୂପେ ମନ୍ତ୍ରାଗତ କରିଥିଲେ । ସରଳ ଓ ନିରାଡ଼ମ୍ବର ଜୀବନଯାପନ କରିବା ତାଙ୍କ ଜୀବନର ଆଦର୍ଶ ଥିଲା ।

ଜାତିର ପୂଜ୍ୟ ପିତା ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କୁ ଦେଖି ବାଲ୍ୟବସ୍ଥାରୁ ଶାସ୍ତ୍ରୀଜୀଙ୍କ ହୃଦୟରେ ଜାତୀୟ ଚେତନା ଜାଗ୍ରତ ହୋଇଥିଲା । ଠିକ୍ ୨୫ ବର୍ଷ ପରେ ସେ ଭାରତର ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ସରକାରଙ୍କ ବିନାନୁମତିରେ ଲୁଣ ତିଆରି ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲା ବେଳେ ସେ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ଏବଂ ୧୯୩୨, ୧୯୩୪, ୧୯୪୧, ୧୯୪୨ର ଅସହଯୋଗ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଯୋଗଦେଇ ୬ ଥର ଜେଲ ଯାଇ ୯ ବର୍ଷ ବନ୍ଦୀଶାଳାରେ କଟାଇଥିଲେ । ଆହ୍ଲାବାଦ୍‌ଠାରେ ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁଙ୍କ ସହ ଏକାଠି ଗୋଟିଏ ଜେଲରେ ଥିଲାବେଳେ ସେ ଫରାସୀ ବୈଜ୍ଞାନିକ ମାଡ଼ାମ କ୍ୟୁରୀଙ୍କର ଜୀବନୀକୁ ହିନ୍ଦୀ ଭାଷାରେ ଲେଖିଥିଲେ ।

ସ୍ୱର୍ଗତ ଶାସ୍ତ୍ରୀ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଘରୋଇ ବିଭାଗ ମନ୍ତ୍ରୀ ରୂପେ ଦାୟିତ୍ୱ ନେଲାବେଳେ, ସଂସଦ ସଭ୍ୟମାନେ ପରିହାସ କରି ତାଙ୍କୁ ଗୃହହୀନ ମନ୍ତ୍ରୀ ବୋଲି କହୁଥିଲେ । ଶାସ୍ତ୍ରୀଜୀ ତାଙ୍କ ଜୀବଦ୍ଦଶାରେ ନିଜର ବୋଲି ଘର ଖଣ୍ଡିଏ ମଧ୍ୟ ନିର୍ମାଣ କରିନଥିଲେ । ସେ ସରଳ ନିରାଡ଼ମ୍ବର ଜୀବନଯାପନ କରୁଥିଲେ । ମନ୍ତ୍ରୀ ପଦରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ସେ ଚିରା ପଞ୍ଜାବୀ ପରିଧାନ କରିବା ଦେଖାଯାଉଥିଲା । ଏକ ସମୟରେ ଶାସ୍ତ୍ରୀଜୀଙ୍କର ଜଣେ ନାତି ସ୍ଲେଟ ଖଣ୍ଡିଏ କିଣିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ଆସି ଅନୁରୋଧ ଜଣାଇଲେ । ଶାସ୍ତ୍ରୀଜୀ ନାତିକୁ ସ୍ନେହ କରି ମଧୁର ଭାବେ କହିଲେ, "ଆଉ କେତୋଟି ଦିନ ପରେ ଦରମା ମିଳିବ, ସ୍ଲେଟଟିଏ ନିଶ୍ଚୟ କିଣି ଦେବି । ଏଇ କେତୋଟି ଦିନ ଯେକୌଣସି ମତେ ଚଳାଇ ଦେ ।" ଶାସ୍ତ୍ରୀଜୀ ଚାହିଁଥିଲେ ନିମିଷକ ମଧ୍ୟରେ ପରିବାରର ଆର୍ଥିକ ଅସ୍ୱଚ୍ଛଳତାକୁ ଦୂର କରି ପାରିଥାନ୍ତେ କିନ୍ତୁ ଦେଶର କୋଟି କୋଟି ଅର୍ଥହୀନ ଲୋକଙ୍କ ସହିତ ନିଜକୁ ମିଶାଇ ଦେଇ ସେ ଯେଉଁ ଆଦର୍ଶ ଦେଖାଇଛନ୍ତି, ବାସ୍ତବିକ୍ ଏଭଳି ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ବିଶ୍ୱ ଇତିହାସରେ ମଧ୍ୟ ବିରଳ ।

ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁଙ୍କର ତିରୋଧାନ (୨୭–୫–୧୯୬୪) ପରେ ୧୯୬୪ ଜୁନ୍ ମାସ ୨ ତାରିଖରେ ଶାସ୍ତ୍ରୀଜୀ ସର୍ବ ସମ୍ମତିକ୍ରମେ କଂଗ୍ରେସ ପାର୍ଲାମେଣ୍ଟାରୀ ପାର୍ଟିର ନେତା ରୂପେ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲେ । ତା'ର ସାତଦିନ ପରେ ଅର୍ଥାତ୍ ୯ ତାରିଖରେ ଷୋହଳଜଣିଆ କ୍ୟାବିନେଟ ଶପଥ ଗ୍ରହଣ ଏବଂ ତାହାର କେତୋଟି ଦିନ ପରେ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଶପଥଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ରୂପେ ଶପଥ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଶାସ୍ତ୍ରୀଜୀଙ୍କୁ ଜଣେ ଶାନ୍ତିବାଦୀ, ଧୈର୍ଯ୍ୟବାନ ଓ ସହନଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତି ରୂପେ ଲୋକେ ଜାଣିଥିଲେ ।

ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀତ୍ୱର ମୋଟ ଅଠର ମାସ ଶାସନ ଭିତରେ ସେ ସମଗ୍ର ଭାରତୀୟ ଜନତାର ହୃଦୟରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଥିଲେ । ଶାନ୍ତି ସଦିଚ୍ଛାର ଓ ଆଦର୍ଶର ପୂଜାରୀ ରୂପେ ସେ ସୁଖ୍ୟାତି ଅର୍ଜନ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଅଠର ମାସର ଶାସନକାଳ ଭାରତ ଇତିହାସରେ ଏକ ଅଶ୍ରୁତପୂର୍ବ ଗ୍ରନ୍ଥର ପରିଚ୍ଛେଦ ରଚନା କରିଥିଲା । ସେହି ୧୮ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ସେ ଅତି ଜଟିଳ ସମସ୍ୟାମାନ ସମାଧାନ କରାଇପାରିଥିଲେ । ସେଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ଭାଷା ସମସ୍ୟା, ଖାଦ୍ୟ ସମସ୍ୟା, ପଞ୍ଜାବ ସମସ୍ୟା,

ରାସ୍ତାଘାଟ ଓ ପୋଲ ନିର୍ମାଣ

ଆମ ଓଡ଼ିଶାରେ ଏପରି ଗ୍ରାମ ଅଛି ଯେଉଁ ଗ୍ରାମକୁ ଯାତାୟତ ପାଇଁ ସୁବିଧା ନାହିଁ। ଗ୍ରୀଷ୍ମ, ବର୍ଷା ଉଭୟ ସମୟରେ ରାସ୍ତା ଅସୁବିଧା ଯୋଗୁଁ ଯାନବାହାନ ଚଳାଚଳ ହେବା ସମ୍ଭବ ହୁଏ ନାହିଁ। ତେଣୁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଗାଁ ଗହଳି, ବିଶେଷ କରି ପାର୍ବତ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳରେ ଗମନାଗମନର ଅଧିକ ସୁବିଧା ଯୋଗାଇ ଦେବା ନିମନ୍ତେ ସମୁଚିତ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି। ଶାସନର ପ୍ରଥମ ଦୁଇବର୍ଷ ଅର୍ଥାତ୍ ୧୯୯୦-୯୧ ଓ ୧୯୯୧-୯୨ ଏହି ଦୁଇବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ୩୪.୧୫ କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟରେ ୧୯ଟି ସେତୁ ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଏହି ସେତୁ ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଉନ୍ନୟନ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ସମାହିତ ହୋଇଛି। ୧୯୯୨ ମସିହା ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସ ସୁଦ୍ଧା ୩୪୬ଟି ପୋଲ ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ ହାତକୁ ନିଆଯାଇଛି। ୨୨୫ କି.ମି. ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ରାସ୍ତା ପିଚୁ ହୋଇଛି ଓ ୧୭୧ କି.ମି. ପକ୍କା କରାଯାଇଛି। ଏହା ବ୍ୟତୀତ ବହୁ ଦୁର୍ଗମ ଅଞ୍ଚଳରେ ଥିବା ପ୍ରାୟ ୨୦୦ରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଗ୍ରାମକୁ ସବୁଦିନିଆ ଭଲ ରାସ୍ତା ତିଆରି କରାଯାଇଛି। ଏଣିକି ସେହି ଅଞ୍ଚଳର ଲୋକମାନେ ନିର୍ବିଘ୍ନରେ ରାଜ୍ୟର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଯାତାୟତ କରିପାରୁଛନ୍ତି।

ପରିମଳ ବ୍ୟବସ୍ଥା

ଗ୍ରାମର ପରିମଳ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରତି ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇଛନ୍ତି। ପାନୀୟ ଜଳ ଯୋଗାଣ, ରାସ୍ତାଘାଟ, ପୋଲ ଇତ୍ୟାଦି ନିର୍ମାଣ ସହିତ ସୁସ୍ଥ ଓ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକର ପରିବେଶ ପ୍ରତି ଅଧିକ ସଚେତନ ହୋଇଛନ୍ତି। ୧୯୯୧-୯୨ ବର୍ଷରେ ଗ୍ରାମ୍ୟ ପରିମଳ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ ୭୦ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟ ବରାଦ ହୋଇଥିଲା। ୧୯୯୨-୯୩ ବର୍ଷରେ ୧୫୦.୦୦ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଥିଲା। ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତିର ଯେଉଁ ମହକୁମା ବା ଦର୍ଶନୀୟ ସ୍ଥାନ, ସେହିସବୁ ଗ୍ରାମଗୁଡ଼ିକରେ ଅନେକ ସମୟ ଜନସମାଗମ ହୋଇଥାଏ। ତେଣୁ ସରକାର ଗ୍ରାମ୍ୟ ଉନ୍ନୟନ ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ସେହି ସବୁ ସ୍ଥାନରେ ସୁଲଭ ଶୌଚାଳୟ ସ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି। ଗ୍ରାମ୍ୟ ପରିମଳ ଯୋଜନାରେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଘରୋଇ ପାଇଖାନା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ଅଧିକ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦିଆଯାଇଛି। ଗାଁ ଗହଳିରେ ଥିବା ନଳକୂପ ଚଟାଣର ଚାରିପଟେ ପାଣି ଜମି ବହୁ ମଶା, ମାଛି ହେବା ଦ୍ୱାରା ଅସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକର ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଥିଲା। ସେହିସବୁ ସ୍ଥାନରେ ନଳା କରାଯାଇ ପାଣି ନିଷ୍କାସନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଛି। ଗ୍ରାମ୍ୟ ପରିମଳ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଉନ୍ନତ କରିବା ଦିଗରେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ଅନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କର ଅବଦାନ ଅନସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ। ପାଇଖାନାରୁ ନିର୍ଗତ ହେଉଥିବା ଜୈବିକ ବାଷ୍ପ ଇନ୍ଧନ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇ ପାରିବ ଏବଂ ଗୋବର ଗ୍ୟାସ୍ ପରି ଗ୍ୟାସ୍ ଜାଳେଣି ଭାବେ ବ୍ୟବହାର କରି ହେବ। ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଏ ସମ୍ପର୍କରେ ଶିକ୍ଷା ଦେବା ପାଇଁ ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲାରେ ୨୨ଟି ଗ୍ରାମରେ ସାମୁହିକ ପାଇଖାନା ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇଛି। ଗ୍ରାମର ୫ ଜଣ ଅଥବା ୧୦ ଜଣ ଏକ ସମୟରେ ବ୍ୟବହାର କରିବା ଭଳି ପାଇଖାନା ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇ ସେଥିରୁ ଜୈବିକ ଗ୍ୟାସ୍ ଜାଳେଣି ପ୍ରକଳ୍ପକୁ ସଂଯୋଗ କରାଯାଇଛି। ପ୍ରାୟ ୧ କୋଟି ଟଙ୍କା ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପରେ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ବ୍ୟୟ ହୋଇଥିଲା। ତେବେ ଅନୁନ୍ନତ ମାଳ ଅଞ୍ଚଳଠାରୁ ଉନ୍ନତ କଟକ ସହର ସବ୍‌ଡ଼ିଭିଜନ୍ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁ ସ୍ଥାନରେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ଉନ୍ନତି ହୋଇଛି। ଗ୍ରାମ୍ୟ ପରିମଳ ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଶିକ୍ଷା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି। ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ବାସ କରୁଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କୁ ନିରାପଦ ପାଣି ପିଇବାର ଉପଯୋଗିତା ତଥା ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକର ପରିବେଶର ଆବଶ୍ୟକତା ଓ ନିଜେ ପରିଷ୍କାର ପରିଚ୍ଛନ୍ନ ରହିବା ଦ୍ୱାରା ମନର ନିର୍ମଳତା ଉପରେ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ମାଧ୍ୟମରେ ଅବଗତ କରାଇ ଦିଆଯାଉଛି। କୃଷୀମାନଙ୍କୁ ଋଣଛାଡ଼ ତଥା ଖଟିଖିଆ ଦିନ ମଜୁରିଆଙ୍କର ଦୈନିକ ସର୍ବନିମ୍ନ ମଜୁରି ୨୫ ଟଙ୍କାକୁ ବୃଦ୍ଧି କରିବା ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କର ଦୁଃସାହାସିକ ପଦକ୍ଷେପ କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ। ଏହିପରି ଗାଁଗହଳିରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଉପାୟରେ ଉନ୍ନତି ନିମନ୍ତେ ସରକାର ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ପ୍ରଗତି ତଥା ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କର ଉନ୍ନତି ନିମନ୍ତେ ବହୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହାତକୁ ନେଇଛନ୍ତି ଏବଂ ତାହା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ଦିଗରେ ମଧ୍ୟ ସହାୟକ ହୋଇଛନ୍ତି।

ଘର ନମ୍ବର-ଇ ୬୩/୪,
ରେଣ୍ଟାଲ କଲୋନୀ,
ସି.ଆର୍.ପି.ଏଫ୍., ଭୁବନେଶ୍ୱର।

ସୂଚନାଭବନଠାରେ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଚୈତନ୍ୟ ପ୍ରସାଦ ମାଝି ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଯୁଗ ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ ଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଦେବ ନାମକ ଏକ ପୁସ୍ତକ ଉନ୍ମୋଚନ କରୁଛନ୍ତି।

ଆଦ୍ୟାଶକ୍ତି ସନାତନୀ ସୁଭଦ୍ରା

* ଇଞ୍ଜିନିୟର ରଘୁନାଥ ପାଢ଼ୀ

ଉକ୍ତ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଉତ୍କଳର ଅନ୍ୟନାମ ଉଡ୍‌ଡୀୟାନ୍ ପୀଠ ଓ ଉକ୍ତ ପୀଠର କେନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥଳରେ ଆଦ୍ୟଶକ୍ତି ସୁଭଦ୍ରା ବିଦ୍ୟମାନ । ଉକ୍ତ ପୀଠ ସପ୍ତାବରଣ ଶକ୍ତିଦ୍ୱାରା ସୁରକ୍ଷିତ ଯଥା :- (୧) ଶ୍ରୀପୀଠ (୨) ଗାଦ ପୀଠ (୩) ଶକ୍ତି ପୀଠ (୪) ଆବରଣ ମାତୃକା ପୀଠ (୫) ଭୈରବୀ ପୀଠ (୬) ରୁଦ୍ର ପୀଠ (୭) ଭୈରବ ପୀଠ ଇତ୍ୟାଦି । ଭଦ୍ରା ସ୍ୱରୂପା ସୁଭଦ୍ରା ସଚରାଚର ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ତଥା ଶୁଭକର୍ମର ଉତ୍ସ । ଯାହାଦ୍ୱାରା ଏ ସୃଷ୍ଟି ଭଦ୍ରା, ସେହି ସୁଭଦ୍ରା ।

"ଜୟ ଭଦ୍ରେ ସୁଭଦ୍ରେ ତ୍ୱଂ ସର୍ବେଷାଂ ଭଦ୍ରଦାୟିନୀ ।
ଭଦ୍ରାଭଦ୍ର ସ୍ୱରୂପା ତ୍ୱଂ ଭଦ୍ରକାଳୀ ନମୋସ୍ତୁତେ ।।"

(ସ୍କନ୍ଦ ପୁରାଣ, ଉ: ଖ: ୨୬/୪୭)

ସୁଭଦ୍ରା ତତ୍ତ୍ୱ ଶକ୍ତିତତ୍ତ୍ୱର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ତତ୍ତ୍ୱ । ପ୍ରତିବର୍ଷ ଆଶ୍ୱିନ ମାସରେ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ଆଜ୍ଞାମାଳ ପ୍ରାପ୍ତି ପରେ ଶ୍ରୀମନ୍ଦିରରେ ଦୁର୍ଗୋତ୍ସବ ପାଳନ କରାଯାଏ । ଦେବୀଙ୍କ ଦେବଦଳନ ରଥର ପାର୍ଶ୍ୱଦେବୀ, ରଥଦେବୀ, ରକ୍ଷୟିତ୍ରୀ, ଧ୍ୱଜାଧିପତି ଓ ସାରଥିରୁ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ପରିଚୟ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ । ସୁଭଦ୍ରା ଲୀଳାଜନିତ ଦ୍ୱାପର ଯୁଗର ବିଷ୍ଣୁ ଅଂଶ ସମ୍ଭୂତ କୃଷ୍ଣ ସଖା ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ପତ୍ନୀ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଦେବୀ ସାକ୍ଷାତ୍ ମୂଳଭୂତା ଆଦ୍ୟାଶକ୍ତି ସନାତନୀ । ସେ ସମସ୍ତ ଶକ୍ତିର ଉତ୍ସ ପୁରୁଷୋତ୍ତମଙ୍କ ଅକ୍ଷର ତତ୍ତ୍ୱ ଓ କାମିଲ୍ୟବାସିନୀ ବିସର୍ଗମାତାସିକା (ଃ) ମାୟା । ସେ ପଦ୍ମଯୋନି ରୂପେ ସ୍ତ୍ରୀ, ପୁରୁଷ ଉଭୟର ପ୍ରତୀକ ।

"ଶକ୍ତିଂ ପରାତ୍ ପରତରା ଚପଳାଭ ଦେହା ।
ବିସର୍ଗ ସର୍ଗ ନିଳୟା ସ୍ୱରୂପା ବିଦେହା ।।
ବ୍ରହ୍ମାଦିକାକ୍ଷରମୟୀ ଜନୟତ୍ରୀ ଧାତ୍ରୀ ।
ଭଦ୍ରାଂ ତ୍ୱମେକବହୁଳାଂ ଭୁବନେଶୀ ବନ୍ଦେ ।।"

(ନୀଳ ତନ୍ତ୍ର)

ସେ ବ୍ରହ୍ମ ଓ ଜୀବ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ଜାଗତିକ ବିକାଶର କ୍ରୀଡ଼ାଶକ୍ତି ମାୟା । ବଳଭଦ୍ରଙ୍କ ଶୁକ୍ଳବର୍ଣ୍ଣ ବା ଆଲୋକ (ଦିନ) ଓ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ କାଳିମା ବା ତମସା (ରାତ୍ରି)ର ସଂଯୋଜିକା ଶକ୍ତି ସନ୍ଧ୍ୟାରୂପିଣୀ ସୁଭଦ୍ରା । ସଂକ୍ଷେପରେ କହିଲେ, ବଳଭଦ୍ର ହେଉଛନ୍ତି ଜୀବ ଚୈତନ୍ୟ ବା ସାଧକ, ଜଗନ୍ନାଥ ବ୍ରହ୍ମ ଚୈତନ୍ୟ ବା ସାଧ୍ୟ ଓ ସୁଭଦ୍ରା ହେଉଛନ୍ତି ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ କ୍ରିୟାସିକା ସହଯାତ ଶକ୍ତି, ସାଧନା । ସୁଭଦ୍ରା ପ୍ରଳୟ ତତ୍ତ୍ୱରେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଶିବଙ୍କ ଅର୍ଦ୍ଧାଙ୍ଗିନୀ ରୂପେ ଭୁବନେଶ୍ୱରୀ ଶିବା, ପାଳନ ତତ୍ତ୍ୱରେ ବିଷ୍ଣୁ ବକ୍ଷସ୍ଥଳବାସିନୀ ମହାଲକ୍ଷ୍ମୀ ଓ ସୃଷ୍ଟି ତତ୍ତ୍ୱରେ ପ୍ରଥମ ପ୍ରକୃତି ରୂପେ ପଦ୍ମଯୋନି ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ମୁଖାଶ୍ରିତା ବ୍ରହ୍ମାଣୀ ସାବିତ୍ରୀ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ହରିପ୍ରିୟା ବୈଷ୍ଣବୀ ଶକ୍ତିରୂପେ ତ୍ରିଭୁବନ ବିଦିତା ।

"ବକ୍ଷ ସ୍ଥଳେ ସ୍ଥିତେର୍ବିଷ୍ଣୋ, ଶମ୍ଭୋ ଅର୍ଦ୍ଧାଙ୍ଗ ଶୋଭିତାଂ ।
ପଦ୍ମଯୋନି ମୁଖାଦବସ୍ଥାଂ ତାଂ ନମାମି ହରିପ୍ରିୟାମ୍ ।।"

(ସ୍କନ୍ଦ ପୁରାଣ)

ଗୁହ୍ୟ କାଳୀ ଉପନିଷଦରେ ମାଆଙ୍କ ଅନ୍ୟନାମ "ଗୁହ୍ୟା" । ଗୁହ୍ୟା ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ଦୁଇଟି ପ୍ରକାଶିତ ବସ୍ତୁ ମଧ୍ୟସ୍ଥିତ ଗୋପନୀୟ ବା ଗୁପ୍ତ ବସ୍ତୁ । ସେ ଜଗତ (ବଳଭଦ୍ର) ଓ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମାୟା ବା ଗୁହ୍ୟା ରୂପେ କରପାଦାଦି ରହିତା । ପ୍ରୟୋଜନ ବିଧିରେ ବିଶ୍ୱ ପ୍ରସବିନୀ ଅଜ୍ଞେୟ ଆଦ୍ୟାଶକ୍ତି (Cosmo physical energy ବା Inscrutable power) ବିଭିନ୍ନ ରୂପରେ ବିଖ୍ୟାତ, ପ୍ରତିଭାତ ହୁଅନ୍ତି । ବିଶ୍ୱ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ସମସ୍ତ ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ପୁରୁଷ ସୁଭଦ୍ରା ଓ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଅଂଶ ବିଶେଷ ।

"ତ୍ୱଂ ମାତା ଜଗତଂ ଦେବୀ ପିତା ନାରାୟଣୋ ହି ମଃ ।
ସ୍ତ୍ରୀ ରୂପଂ ସର୍ବମେବତ୍ୱଂ ପୁଂରୂପେ ଜଗଦୀଶ୍ୱରଃ ।"

(ସ୍କନ୍ଦପୁରାଣ ଉ:ଖ:-୨୬/୫୮)

ସ୍ୱରଚିତ :

ତନ୍ତ୍ର ଶାସ୍ତ୍ରେ ଉତ୍କଳର ନାମ ଉଡ୍‌ଡୀୟାନ୍ ।
କେନ୍ଦ୍ରସ୍ଥଳେ ଆଦ୍ୟାଶକ୍ତି ଭଦ୍ରା ଅବସ୍ଥାନ ।। ୧ ।।
ସପ୍ତାବରଣ ଶକ୍ତିରେ ପୀଠ ସୁରକ୍ଷିତ ।
ସର୍ବଶକ୍ତି ଉତ୍ସ ଭଦ୍ରାଦେବୀ ଜଗନ୍ମାତ ।। ୨ ।।
ଯାହାଦ୍ୱାରା ସୃଷ୍ଟି ଭଦ୍ର ସେହି ସୁଭଦ୍ରିକା ।
ଶୁଭକର୍ମ ଉତ୍ସଦେବୀ ବିସର୍ଗ- ଆସିକା ।। ୩ ।।
ସର୍ବୋତ୍ତମ ଶକ୍ତିତତ୍ତ୍ୱ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ତତ୍ତ୍ୱ ।
ଦୁର୍ଗୋତ୍ସବ ହୁଏ ଆଜ୍ଞାମାଳ ହେଲେ ପ୍ରାପ୍ତ ।। ୪ ।।
ପାର୍ଶ୍ୱଦେବୀ, ରଥଦେବୀ 'ଦର୍ପଦଳନ'ରୁ ।
ଭଦ୍ରାଦେବୀ ପରିଚୟ ସୁସ୍ପଷ୍ଟ, ସୁଖରୁ ।। ୫ ।।

ମହାରାଷ୍ଟ୍ର, ମହୀଶୂର–ଗୋଆ ସମସ୍ୟା, କେରଳର କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ସ୍ରୋତ, ଭାରତ ପାକିସ୍ତାନ ବିବାଦ, ଭାରତ ଚୀନ୍ ସୀମା ବିବାଦ ପ୍ରଭୃତି ରାଜନୈତିକ ଓ ଆର୍ଥିକ ସମସ୍ୟାମାନ ପ୍ରଧାନ । ଏହିସବୁ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ଦିଗରେ ଶାସ୍ତ୍ରୀଜୀଙ୍କ ପରିପକ୍ୱ ରାଜନୈତିକ ବିଚକ୍ଷଣତା ସ୍ପଷ୍ଟ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ । ପାକିସ୍ତାନର କଚ୍ଛ ଆକ୍ରମଣ ଜନିତ ସମସ୍ୟା ଶାସ୍ତ୍ରୀଜୀଙ୍କୁ ଏହି ତୀବ୍ରତର ସମସ୍ୟାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଥିଲା । ଫଳରେ ଏହି ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ପାଇଁ ପାକିସ୍ତାନ, ୧୯୬୫ ଅପ୍ରେଲ ୧୩ ତାରିଖ ଦିନ ଏକ ତିନିସୂତ୍ର ସମ୍ବଳିତ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଲା । ଶାସ୍ତ୍ରୀଜୀ ତାହା ଗ୍ରହଣ କଲେ । କିନ୍ତୁ ପାକିସ୍ତାନ ସରକାର ପରେ ନିଜ ପ୍ରସ୍ତାବ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିଥିଲେ ।

କଚ୍ଛ ଘଟଣା ପରେ ପରେ ପାକ୍ ନେତାଗଣ ଭାରତ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପୁଣି ଗୋଟିଏ ଯୁଦ୍ଧର ଆୟୋଜନ କଲେ । ଏଥିରେ ଚୀନ୍‌ର ସାମରିକ ବିଶେଷଜ୍ଞମାନେ ମଧ୍ୟ ଯଥେଷ୍ଟ ସାହାଯ୍ୟ କଲେ । ୧୯୬୫ ଅଗଷ୍ଟ ମାସରେ ପାକିସ୍ତାନର ଅନୁପ୍ରବେଶକାରୀମାନେ କାଶ୍ମୀରରେ ପ୍ରବେଶ କରି ନାନା ବିଭ୍ରାଟ ସୃଷ୍ଟି କଲେ । ଶାସ୍ତ୍ରୀଜୀ ପାକିସ୍ତାନ ସରକାରଙ୍କୁ ଯେତେ ଅନୁରୋଧ ଜଣାଇଲେ, ସେସବୁ ନିଷ୍ଫଳ ହେଲା । ଶାସ୍ତ୍ରୀଜୀ ଏ ଘଟଣାରେ ନିଜର ସବଳତାର ପରିଚୟ ଦେଲେ । ଆକୁମାରୀ ହିମାଚଳ ଦେଶର ସମସ୍ତ ନରନାରୀ ସ୍ୱତଃପ୍ରବୃତ୍ତ ହୃଦୟରେ ଶାସ୍ତ୍ରୀଜୀଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ ସମର୍ଥନ ଜଣାଇଲେ, ଯାହା ଫଳରେ ଦେଶକୁ ବଳିଷ୍ଠ ନେତୃତ୍ୱ ଦେବାରେ ତାହା ତାଙ୍କୁ ଯଥେଷ୍ଟ ସାହାଯ୍ୟ କଲା । ସେପ୍ଟେମ୍ବର ୬ ତାରିଖରେ ପାକିସ୍ତାନୀ ଉଡ଼ାଜାହାଜ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ୱାଗାଠାରେ ଅନ୍ତର୍ଜାତିକ ସୀମାରେଖା ଅତିକ୍ରମ କଲା ଓ ଅମୃତସରଠାରେ ଭାରତୀୟ ବିମାନବାହିନୀ ଉପରକୁ ରକେଟ୍ ନିକ୍ଷେପ କଲା । ଭାରତର ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ବଜାୟ ରଖିବା ପାଇଁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶାସ୍ତ୍ରୀ ଦେଶବାସୀଙ୍କୁ ଆହ୍ୱାନ ଦେଲେ । ସମର ବେଳେ ବଜ୍ର କଣ୍ଠରେ ସେ ଘୋଷଣା କଲେ–"ମାଟିରେ ମିଶିଯିବା ପଛକେ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କରିବା ନାହିଁ । କ୍ଷୁଧାରେ ମରିଯିବା ପଛକେ ଭିକ୍ଷାର୍ଥୀ ହୋଇ ପୃଥିବୀର ଦ୍ୱାରେ ଦ୍ୱାରେ ବୁଲିବା ନାହିଁ । ନିଜବଳରେ ହିଁ ଲଢ଼ିବା, ନିଜ ଉଦ୍ୟମରେ ହିଁ ଉତ୍ପାଦନ କରି ଆତ୍ମରକ୍ଷା କରିବା" ଏବଂ ତାଙ୍କର ଅନ୍ୟ ଘୋଷଣାଟି ହେଲା– "ଅନ୍ୟ ଦେଶର ଇଞ୍ଚେ ମାଟି ହିଁ ଆମେ ଛୁଇଁବୁ ନାହିଁ । ତା' ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆମ ଦେଶର ଏକ ଇଞ୍ଚ ଭୂମିକୁ ଅନ୍ୟ କେହି ବଳପୂର୍ବକ ଛଡ଼ାଇ ନେବାକୁ ଆମେ ସୁଯୋଗ ଦେବୁ ନାହିଁ ।" ଭାରତୀୟ ଜନତାମାନରେ ଅପୂର୍ବ ଉଦ୍ଦୀପନା ଜାଗ୍ରତ କରାଇବାରେ ଶାସ୍ତ୍ରୀଜୀ କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ । ପାକ୍‌ବାହିନୀ ଓ ନେତାମାନେ ଭାରତକୁ ଯୁଦ୍ଧର ଭୟ ଦେଖାଇବାକୁ ଯାଇ ଭାରତୀୟ ସେନାବାହିନୀର ପ୍ରତ୍ୟାକ୍ରମଣରେ ହିଁ ପଡ଼ିଲେ । ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଜାତିସଂଘ ସେକ୍ରେଟାରୀ ଉଥାଣ୍ଟ ଯୁଦ୍ଧ ବନ୍ଦ କରିବା ପାଇଁ ଉଭୟ ଦେଶକୁ ନିବେଦନ କରିବା ଫଳରେ ଉଭୟ ଦେଶ ତାହା ଗ୍ରହଣ କଲେ । ଯୁଦ୍ଧ ପରେ ଶାନ୍ତି ହିଁ ଶାସ୍ତ୍ରୀଜୀଙ୍କର କାମ୍ୟ ଥିଲା ।

ଋଷ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ କୋସିଗିନ ଭାରତ ପାକିସ୍ତାନ ମଧ୍ୟରେ ଉପୁଜିଥିବା ଜଟିଳ ବିବାଦର ସମାଧାନ ନିମିତ୍ତ ତାସ୍‌କେଣ୍ଟ ବୈଠକରେ ଯୋଗଦେବା ପାଇଁ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଶାସ୍ତ୍ରୀ, ପ୍ରେସିଡେଣ୍ଟ ଆୟୁବଙ୍କୁ ପତ୍ରରେ ଅନୁରୋଧ କଲେ । ଦୀର୍ଘ ୧୮ ବର୍ଷ ଧରି ଯୁଦ୍ଧ ବର୍ଜନ ଚୁକ୍ତି ସମ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଯେଉଁ ପାକିସ୍ତାନ ଶାସକମାନେ ଅସ୍ୱୀକାର କରୁଥିଲେ, ଜାନୁଆରୀ ୧୦ ତାରିଖ ତାସକେଣ୍ଟ ବୈଠକରେ ତାହା ସ୍ୱାକ୍ଷର କରିବା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟ ହେଲେ । ତାସ୍‌କେଣ୍ଟ ବୈଠକର ଆଲୋଚନା ଦୁଇ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକର ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ସମାଧାନର ପଥ ପରିଷ୍କାର କଲା ଏବଂ ଏହି ଘୋଷଣା ଭାରତ ଇତିହାସରେ ଏକ ଅଭିନବ ପୃଷ୍ଠା ସୃଷ୍ଟି କଲା । ସେହି ଦିନ ହିଁ ରାତି ୧ ଘଣ୍ଟା ୨୫ ମିନିଟ୍ ବେଳେ ସେ କଣ୍ଠଦ୍ୱାରା ଛାତିରେ ସାମାନ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଅନୁଭବ କଲେ । ତତ୍ ପରେ ଡାକ୍ତରମାନେ ଆସି ସମସ୍ତ ଚିକିତ୍ସା ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ମନୁଷ୍ୟର ସମସ୍ତ ଚେଷ୍ଟା ବିଫଳ ହେଲା । ସେ ସମସ୍ତ ଭାରତବାସୀଙ୍କୁ ଶୋକସାଗରରେ ଭସାଇ ଦେଇ ୧୯୬୬ ମସିହା ଜାନୁଆରୀ ୧୦ ତାରିଖ ଦିନ ରାତି ୧ ଘଣ୍ଟା ୩୨ ମିନିଟରେ ବିଧିର ବିଧାନ ଅନୁଯାୟୀ ଚିର ଦିନ ପାଇଁ ବିଦାୟ ନେଲେ ।

ଶାସ୍ତ୍ରୀଜୀ ଶାନ୍ତି ଓ ଯୁଦ୍ଧ ଉଭୟ ସମୟରେ ଜଣେ ସଫଳ ନେତା ରୂପେ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀରେ ଅପୂର୍ବ ପରାକାଷ୍ଠା ଦେଖାଇ ଯାଇଛନ୍ତି ।

ସେ ଆଜି ଇହଜଗତରେ ନାହାନ୍ତି ସତ, କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ଆତ୍ମା ଆମକୁ ଉପରେ ରହି ପ୍ରେରଣା ଦେଉ ତାଙ୍କର ସେହି ମନ୍ତ୍ର "ଜୟ ଜବାନ୍ ଜୟ କିଷାନ୍" ଯୁଗଯୁଗ ଧରି ଭାରତବାସୀଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରେରଣାର ଉତ୍ସ ହୋଇ ରହୁ । ଏତିକି ହିଁ ଆଜି ବିଶ୍ୱନିୟନ୍ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ଆମର ପ୍ରାର୍ଥନା ।

ଘର ନଂ: ଏମ୍.ଆଇ.ଜି.–୧,
୪୨/୧, ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରପୁର ହାଉସିଂ ବୋର୍ଡ
କଲୋନୀ, ଭୁବନେଶ୍ୱର-୧୬ ।

କଥାକାର ଫକୀରମୋହନ : ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ

* ଶ୍ରୀ ସିଦ୍ଧାର୍ଥ କାନୁନ୍‌ଗୋ

ଚିନ୍ତା ବ୍ରାହ୍ମଣର ପଇତା ଯେପରି ନିଷ୍ପ୍ରୟୋଜନ ଠିକ୍ ସେହିପରି ଫକୀରମୋହନଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ କୃତି ସମ୍ପର୍କରେ ଉପୋଦ୍‌ଘାତର ଏକ ପାରମ୍ପରିକ ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଏକାନ୍ତ ଅନାବଶ୍ୟକ । ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପ ଉପନ୍ୟାସର ସ୍ରଷ୍ଟା ଭାବରେ ସେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ଅପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ ସମ୍ରାଟ । ଏହା ନିଃସନ୍ଦେହରେ ବ୍ୟକ୍ତ କରାଯାଇପାରେ ।

ଫକୀରମୋହନଙ୍କୁ ରାଧାନାଥଙ୍କ ଯୁଗର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଗଲେ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱକୀୟ ଶୈଳୀ ଓ ସାହିତ୍ୟିକ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଯୋଗୁଁ ତାଙ୍କୁ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଶ୍ରେଣୀର ସାରସ୍ୱତ ସାଧକ ରୂପେ ବିବେଚନା କରାଯାଏ । କେବଳ ଚିଲିକା ଓ ମହାଯାତ୍ରାକୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ରାଧାନାଥଙ୍କ ସମସ୍ତ କାବ୍ୟ ପ୍ରାୟ ବିଦେଶୀ କଥାବସ୍ତୁର ପୃଷ୍ଠଭୂମିରେ ରଚିତ ହୋଇଛି । ମାତ୍ର ଫକୀରମୋହନ ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ବ୍ୟତିକ୍ରମ । ଫକୀରମୋହନ ହିଁ ଯଥାର୍ଥରେ ଓଡ଼ିଶାର ଜାତୀୟ କଥାକାର । ଏ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଆଲୋଚକ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତିଙ୍କର ଏକ ଉକ୍ତି ପ୍ରଣିଧାନର ଯୋଗ୍ୟ– "ଫକୀରମୋହନ ପୁଣି ପ୍ରଥମେ ଦେଖାଇଥିଲେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଓଡ଼ିଆର ଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ହେଲେ ଓଡ଼ିଶା ମାଟିର କଥାବସ୍ତୁ । ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରାଣର ହସ କାନ୍ଦ ନେଇ ଗାଁ ଦାଣ୍ଡର ଭାଷାରେ ଜୀବନ୍ତ ସାହିତ୍ୟ ରଚନା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଯଥାର୍ଥରେ କହିବାକୁ ଗଲେ ଓଡ଼ିଆ ଜାତୀୟ ସାହିତ୍ୟର ଜନକ ହେଉଛନ୍ତି ଫକୀରମୋହନ ।" (୧)

ଦୀର୍ଘ ଅର୍ଦ୍ଧଶତାବ୍ଦୀ କାଳ (୧୮୪୩–୧୯୧୮) ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଯଥାର୍ଥ ସେନାପତି ଫକୀରମୋହନ ସ୍ୱୀୟ ଅଧ୍ୟବସାୟ ଓ ସାଧନା ଦ୍ୱାରା ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଗଳ୍ପ, ପ୍ରବନ୍ଧ, କାବ୍ୟ, କବିତା ଓ ଅନୁବାଦ ପ୍ରଭୃତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିଜର ପାରଦର୍ଶୀତା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଯାଇଛନ୍ତି । ଅଧୁନା ଫକୀରମୋହନଙ୍କ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆଲୋକପାତ କରାଯାଉ ।

ଫକୀରମୋହନଙ୍କ ପୂର୍ବରୁ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ନଥିଲା କହିଲେ ଚଳେ । ଲୋକମୁଖରେ ପ୍ରଚଳିତ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ, ପୌରାଣିକ ଉପାଖ୍ୟାନ ଓ ରାଜାରାଣୀ କଥା ଇତ୍ୟାଦି କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପର ସ୍ଥାନ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା । ମାତ୍ର ଫକୀରମୋହନ ସର୍ବପ୍ରଥମେ କୋଡ଼ିଏ ଗୋଟି କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ରଚନା କରି ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପର ଜନକ ରୂପେ ବିବେଚିତ ହୁଅନ୍ତି । ସାରଳା ଦାସ ଯେପରି ଭାବେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଜନକ ଭାବେ ସ୍ୱୀକୃତ ଠିକ୍ ସେହିପରି ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପର ଜନକ ଭାବେ ଫକୀରମୋହନ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ସ୍ୱୀକାରଯୋଗ୍ୟ । "ଫକୀରମୋହନଙ୍କ ପୂର୍ବରୁ ବାସ୍ତବରେ ଓଡ଼ିଆ ଜାତି ମନଖୋଲି ହସି ଶିଖିନଥିଲା । ସର୍ବପ୍ରଥମେ ସେ ଏ ଜାତିକୁ ହୃଦୟଖୋଲା ହସ ଶିଖାଇଲେ । କେବଳ ଏଇଥି ପାଇଁ ନୁହେଁ, ଫକୀରମୋହନ ମୋହନୀୟ ପ୍ରତିଭାର ମୁଖ୍ୟ ଦିଗ ହେଲା ତାଙ୍କ କଥାଶିଳ୍ପର ଉପାଦାନ ଆହରଣ । ସେନାପତି ତାଙ୍କ ଗଳ୍ପ ଉପନ୍ୟାସର ମାନବିକ ଉପାଦାନ ସବୁ ସଂଗ୍ରହ କରିଥିଲେ । ସମାଜର ବାତ୍ୟା, ବିକ୍ଷୋଭିତ ରାଜପଥ ଧାରର ଅତି ନଗଣ୍ୟ, ପତିତ ଜନ ଜୀବନରୁ । ସମଗ୍ର ଉତ୍କଳୀୟ ସାହିତ୍ୟରେ ଫକୀରମୋହନଙ୍କ କୃତିର ଏଇ ଦିଗଟି ନୂତନତାର ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ ଯେ କରାଇଛି ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହର ଅବକାଶ ନାହିଁ ।" (୨)

ଫକୀରମୋହନ ପରିଣତ ବୟସରେ ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରାୟ ୫୦ ବର୍ଷ ବୟସରେ ଗଳ୍ପ ରଚନାରେ ବ୍ରତୀ ହୋଇଥିଲେ । ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜୀବନରେ ଏକ ଶିକ୍ଷକ ଏବଂ ପ୍ରଶାସକ (ବିଭିନ୍ନ ରାଜ ଦରବାରର ଦେବାନ୍) ଥିଲେ । ତେଣୁ ମାନବ ଚରିତ୍ରକୁ ଉତ୍ତମ ରୂପେ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଥିଲେ । ତେଣୁ ମାନବ ଚରିତ୍ର ସମ୍ପର୍କରେ ତାଙ୍କର ବିପୁଳ ଅଭିଜ୍ଞତା ହିଁ କ୍ଷୁଦ୍ର ଗଳ୍ପଗୁଡ଼ିକରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇ ଏହାକୁ ରସୋତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ କରିପାରିଛି । ଚରିତ୍ର ଆହରଣର କୌଶଳ, ବାସ୍ତବ ଅନୁଭୂତିମୂଳକ ଅର୍ନ୍ତଦୃଷ୍ଟିର ବ୍ୟବହାର, ହାସ୍ୟରସର ଅବତାରଣା, ଆଦର୍ଶବାଦ, ସମାଜରେ ସଂସ୍କାର ଆଣିବାର ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଓ ଚରିତ୍ରମାନଙ୍କର ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ବିଶ୍ଳେଷଣ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଫକୀରମୋହନଙ୍କ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପଗୁଡ଼ିକ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସ୍ଥାନ ଦାବୀ କରନ୍ତି । "ଗଳ୍ପସଳ୍ପ ତାଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ଗଳ୍ପ ପୁସ୍ତକ । ମାତ୍ର ଏଥିରେ ସଙ୍କଳିତ "ରେବତୀ", "ପେଟେଣ୍ଟ ମେଡ଼ିସିନ୍", "ରାଣ୍ଡିପୁଅ ଅନନ୍ତା" ଭଳି ଗଳ୍ପ ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ଦୁର୍ଲଭ । ତାଙ୍କର "ସଭ୍ୟ ଜମିଦାର", "ବୀରେଇ ବିଶ୍ୱାଳ", "ଅଧର୍ମବିତ୍ତ", "ଡାକମୁନ୍‌ସୀ" ପ୍ରଭୃତି କେବଳ ରସୋତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ନୁହଁନ୍ତି । ସମୟ ଓ ସମାଜର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ପ୍ରତିଧ୍ୱନୀ । ଅପୂର୍ବ ସଂବେଦନଶୀଳତା, ମାନବଧର୍ମୀ ଅନୁଚିନ୍ତା ଏବଂ ସମାଜ ସଚେତନତାର ଆଲେଖ୍ୟ ବହନ କରି ତାଙ୍କର ଗଳ୍ପ ଓ ଉପନ୍ୟାସ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଜୀବନ୍ତ ଓ ସାର୍ଥକ ।" (୩)

ଲୀଳା ପାଇଁ ସୁଭଦ୍ରା ଦ୍ୱାପରେ କୃଷ୍ଣଭଗ୍ନୀ ।
ସଂଯୋଗବଶତଃ ଦେବୀ ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ପତ୍ନୀ ॥ ୬ ॥
ସ୍ତ୍ରୀ ମୂଳଭୂତା ଆଦ୍ୟାଶକ୍ତି ସନାତନୀ ।
ଯୋଗ ମାୟାକ୍ଷର ତତ୍ତ୍ୱ କାମ୍ପିଲ୍ୟ ବାସିନୀ ॥ ୭ ॥
ପଦ୍ମଯୋନି ରୂପେ ନାରୀ ପୁରୁଷ ପ୍ରତୀକ ।
ବ୍ରହ୍ମ ଜୀବ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ଶକ୍ତି ଜାଗତିକ ॥ ୮ ॥
ଶୁକ୍ଳ ବଳଦେବ ଦିନ, ଜଗନ୍ନାଥ ରାତ୍ରୀ ।
ସଂଯୋଜିକା ସନ୍ଧ୍ୟା ଭଦ୍ରାଦେବୀ ଆଦ୍ୟାଶକ୍ତି ॥ ୯ ॥
ଜୀବ ଚୈତନ୍ୟ, 'ସାଧକ' ରେବତୀ ରମଣ ।
ସୁଭଦ୍ରା 'ସାଧନା', 'ସାଧ୍ୟ' ଜଗନ୍ନାଥ ବ୍ରହ୍ମ ॥ ୧୦ ॥

ବିଷ୍ଣୁପତ୍ନୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ଶିବା ଶିବ ଅର୍ଦ୍ଧାଙ୍ଗିନୀ ।
ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ସାବିତ୍ରୀ, ମୁଖାଶ୍ରିତା ପଦ୍ମଯୋନି ॥ ୧୧ ॥
ଜଗତ ଓ ଜଗନ୍ନାଥ ମଧ୍ୟେ ଗୁହ୍ୟା ରୂପା ।
କର ପାଦାଦି ରହିତା ଗୋପନ ସ୍ୱରୂପା ॥ ୧୨ ॥
ବିଶ୍ୱ ପ୍ରସବିନୀ ଆଦ୍ୟାଶକ୍ତି ଜ୍ଞାନାତୀତ ।
ବିବିଧ ରୂପରେ ଦେବୀ ଖ୍ୟାତ, ପ୍ରତିଭାତ ॥ ୧୩ ॥
ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କଠାରୁ ନାରୀ ଜଗତ ସମ୍ଭୂତ ।
ପୁରୁଷ ସକଳ ଜଗନ୍ନାଥ ଅଂଶୁଜାତ ॥ ୧୪ ॥

ନିର୍ଝରୀ ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ
ସିଭିଲ୍ ଡିଭିଜନ୍, କାଳିଆପାଣି, ଯାଜପୁର ।

ରୋଟାରୀ କ୍ଲବ ଆନୁକୂଲ୍ୟରେ ଭୁବନେଶ୍ୱରଠାରେ ଆୟୋଜିତ ଏକ ଉତ୍ସବରେ ସାଧାରଣ ଅଭିଯୋଗ ଓ ପେନସନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ପ୍ରସନ୍ନ ପାଟଶାଣୀ ଅନ୍ଧ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ ମୂକ ଓ ବଧିର ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ପୁରସ୍କାର ପ୍ରଦାନ କରୁଛନ୍ତି ।

ବିଶ୍ୱ ମାନବ ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱରାୟ

* ଇଂ କୋଦଣ୍ଡ ପାଣିଗ୍ରାହୀ

ଆଜି ଆମେ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପାଦ ଦେଶରେ । ଗତ କେତେ ଦଶନ୍ଧି ମଧ୍ୟରେ ବିଜ୍ଞାନର ଯେଉଁ ଦ୍ରୁତ ଅଗ୍ରଗତି ହୋଇଛି ଏବଂ ପରିଣାମ ରୂପେ ଯେଉଁ ଜ୍ଞାନର ଭଣ୍ଡାର ଉନ୍ମୁକ୍ତ ହୋଇଛି, ଜଣାପଡୁଛି ଯେପରି ଜ୍ଞାନର ବିସ୍ଫୋରଣ ଘଟିଛି । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ବିଜ୍ଞାନକ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତର ଭୂମିକା ବା ଅବଦାନ ଅନୁଧ୍ୟାନ କଲେ ଜଣା ଯିବ ଯେପରି ଆମେ ପ୍ରାୟ ଏକ ଶତାବ୍ଦୀ ପଛରେ ପଡ଼ିଯାଇଛୁ । ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଆମର ବୈଜ୍ଞାନିକ ଜ୍ଞାନ ତଥା ଗବେଷଣା ଓ ଉନ୍ନୟନରେ ଅନ୍ୟ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶମାନଙ୍କ ସହ ସମକକ୍ଷ ଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ପରେ ପରେ ଦେଖାଦେଲା ଛାଣୁତ୍ୱ ଏବଂ ଏହି ଛାଣୁତ୍ୱ ମଧ୍ୟରୁ ହିଁ ଯେଉଁ କେତେକ ମୁଷ୍ଟିମେୟ ଯୋଗ୍ୟ ଭାରତୀୟ ବିଶ୍ୱରେ ନିଜର ପରାକାଷ୍ଠା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିପାରିଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ପଦାର୍ଥ ବିଜ୍ଞାନରେ ସାର ସି: ଭି: ରମଣ, ଜଗଦୀଶ ଚନ୍ଦ୍ର ବୋଷ, ହରଗୋବିନ୍ଦ ଖୁରାନା ଏବଂ ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ ଓ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାରେ ମୁଡି ଗୁଣ୍ଡମ ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱରାୟ ଅନ୍ୟତମ ।

ଆଜି ଶ୍ରୀ ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱରାୟଙ୍କ ଜୟନ୍ତୀ ଦିବସ । ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱରାୟଙ୍କ ଶୁଭ ଆବିର୍ଭାବ ହୋଇଥିଲା ୧୮୬୧ ମସିହା ସେପ୍ଟେମ୍ବର ୧୫ ତାରିଖରେ କର୍ଣ୍ଣାଟକର କୋଲାର ଜିଲ୍ଲା ଅନ୍ତର୍ଗତ ମୁଦେନହାଲି ଗ୍ରାମର ଏକ ଦରିଦ୍ର ବ୍ରାହ୍ମଣ ପରିବାରରେ । ବାଙ୍ଗାଲୋର ସେଣ୍ଟ୍ରାଲ କଲେଜ ପରେ ୧୮୮୩ ମସିହାରେ ବମ୍ବେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ପ୍ରଥମସ୍ଥାନରେ ଯାନ୍ତ୍ରୀକ ସ୍ନାତକ ରୂପେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ୧୮୮୪ରେ ବମ୍ବେ ପୂର୍ତ୍ତ ବିଭାଗରେ ସହକାରୀ ଯନ୍ତ୍ରୀ ରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଯୋଗଦାନ କଲେ । କିଛି ଦିନ ପରେ ସିନ୍ଧୁ ନଦୀରେ ବ୍ୟାରେଜ ନିର୍ମାଣ ଦାୟିତ୍ୱ ହାତକୁ ନେଇ ସୁଦକ୍ଷ ରୂପେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ସୀମା ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ପ୍ରତିପାଦିତ କରିଥିଲେ ନିଜର କର୍ତ୍ତବ୍ୟନିଷ୍ଠା ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ପ୍ରଶଂସିତ ହୋଇ ପଦସ୍ଥ ଇଞ୍ଜିନିୟର ପଦବୀକୁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଉନ୍ନୀତ ହୋଇଥିଲେ ।

ପୁନା ଜଳସେଚନ ଓ ଜାତୀୟ ଜଳସେଚନ ମାଷ୍ଟର ପ୍ଲାନ ପ୍ରସ୍ତୁତି, ଓଡ଼ିଶାର ହୀରାକୁଦ ନଦୀ ବନ୍ଧ ଯୋଜନା ତାଙ୍କର ମାନସ ସନ୍ତାନ ।

ମାତ୍ର ୨୩ ବର୍ଷ ପରେ ଚାକିରିରୁ ସ୍ୱତଃ ଅବସର ନେଇ ଅଧିକ ଅଭିଜ୍ଞତା ପାଇଁ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶ ପରିଭ୍ରମଣରେ ଯାଇଥିଲେ । ସେଠାରୁ ଫେରିବା ପରେ ହାଇଦ୍ରାବାଦରେ ମୁଖ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ରୀ ରୂପେ ଯୋଗଦାନ କଲେ ଏବଂ ହାଇଦ୍ରାବାଦ, ସିକନ୍ଦରାବାଦ ବନ୍ୟା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଓ ସ୍ୱେରେଜ ନିର୍ମାଣ ଦାୟିତ୍ୱ ନେଇଥିଲେ । ତା'ପରେ ମହୀଶୂର ଚିଫ୍ ଇଞ୍ଜିନିୟର ପଦ ଗ୍ରହଣ କରି ଭାରତର ପ୍ରଥମ ନଦୀବନ୍ଧ ଯୋଜନା କୃଷ୍ଣାରାଜ ସାଗର ନିର୍ମାଣ କରିଥିଲେ ।

କେବଳ ନିର୍ମାଣ ବ୍ୟତୀତ ଶିଳ୍ପ ତଥା ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାଙ୍କର ଚିନ୍ତାଧାରା ଥିଲା ଅତୁଳନୀୟ । ଭଦ୍ରାବତୀ ଇସ୍ପାତ୍ କାରଖାନା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଛୋଟ ବଡ଼ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ସହିତ ୧୯୧୩ରେ ମହୀଶୂରରେ ଏକ ବ୍ୟାଙ୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା, ବାଙ୍ଗାଲୋର ପବ୍ଲିକ ଲାଇବ୍ରେରୀ, କନ୍ନଡ଼ ସାହିତ୍ୟ ପରିଷଦ ଓ ଏକ ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ କଲେଜ ସଂସ୍ଥାପନା କରିଥିଲେ । ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ସେ ଭାରତୀୟ ବିଜ୍ଞାନ କଂଗ୍ରେସର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ବମ୍ବେ ବୈଷୟିକ ଶିକ୍ଷାର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଓ ଟାଟା ଲୌହ ଇସ୍ପାତ୍ କମ୍ପାନୀ ଲିମିଟେଡ଼ର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ପଦରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲେ । ଭାରତୀୟଶିଳ୍ପୋଦ୍ୟୋଗୀସଙ୍ଘ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଓ ୧୯୫୪ରୁ ୧୯୫୮ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହାର ସଭାପତି ଦାୟିତ୍ୱ ପରିଚାଳନା । ବାଙ୍ଗାଲୋର ବୃନ୍ଦାବନ ଉଦ୍ୟାନ ତାଙ୍କର ଅନବଦ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ।

ସେହି ବହୁମୁଖୀ ପ୍ରତିଭା ୧୯୫୫ରେ ଭାରତ ରତ୍ନରେ ଭୂଷିତ ହୋଇଥିଲେ । ୧୯୬୨ ଏପ୍ରିଲ ୧୪ରେ ତାଙ୍କ କର୍ମମୟ ଜୀବନର ଅବସାନ ଘଟିଛି । ତାଙ୍କର କର୍ମନିଷ୍ଠା, ବୁଦ୍ଧିମତ୍ତା ଏବଂ ସାମାଜିକ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଆସମାନଙ୍କ ପ୍ରେରଣାର ଉତ୍ସ ହେଉ ।

ବ୍ରହ୍ମପୁର ।

ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଓଡ଼ିଶାର ତତ୍କାଳୀନ ସାମାଜିକ ଚିତ୍ର ହିଁ ଫକୀରମୋହନଙ୍କ ଗଳ୍ପଗୁଡ଼ିକର ଭିତ୍ତିଭୂମି ସମାଜରେ ଏକ ଆମୂଳଚୂଳ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆନୟନର ଲକ୍ଷ୍ୟ ନେଇ ସେ ଗଳ୍ପ ରଚନା କରିଥିଲେ । ସେ ସମୟରେ ନାରୀଶିକ୍ଷା ପ୍ରତି ସମାଜର ଘୃଣା, ତଥାକଥିତ ନବ୍ୟ ଶିକ୍ଷିତ ଯୁବକମାନଙ୍କର ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ଓ ସଂସ୍କୃତିର ଅନ୍ଧାନୁକରଣ, ଧର୍ମ ନାମରେ ସରଳ ଜନତାଙ୍କୁ ଠକାମୀ, ମାନବିକତା ଶୂନ୍ୟ କନ୍ୟାସୁନା ପ୍ରଥା ଓ ସାମାଜିକ କୁସଂସ୍କାର ପ୍ରଭୃତିକୁ ଫକୀରମୋହନ ତାଙ୍କ ଗଳ୍ପରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଚିତ୍ତାକର୍ଷକ ଭାବେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରି ଏ ସମସ୍ତ ସାମାଜିକ ବ୍ୟାଧିର ମୂଳୋତ୍ପାଟନ ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ କରିଛନ୍ତି ।

ପ୍ରଥମ ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ଭାବେ ଫକୀରମୋହନଙ୍କ 'ରେବତୀ' (ପ୍ରକାଶକାଳ ୧୮୯୮) ବିବେଚିତ ହୋଇଥାଏ । ଅବଶ୍ୟ ଏହା ପୂର୍ବରୁ ରାଧାନାଥଙ୍କ 'ଇତାଲୀୟ ଯୁବା', ମଧୁସୂଦନଙ୍କ 'ପ୍ରଣୟର ଅଦ୍ଭୁତ ପରିଣାମ' ଓ 'ହେମମାଳା' ଇତ୍ୟାଦି ରଚିତ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ଏଗୁଡ଼ିକ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଲାଭ କରିପାରି ନାହାଁନ୍ତି । 'ରେବତୀ' ଗଳ୍ପରେ ସ୍ତ୍ରୀ ଶିକ୍ଷାପ୍ରତି ସେ ସମୟର ଜନସାଧାରଣଙ୍କର କି ପ୍ରକାର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଥିଲା ତାହାହିଁ ପ୍ରତିପାଦନ କରିଛନ୍ତି ।

'ପେଟେଣ୍ଟ ମେଡ଼ିସିନ୍' ଫକୀରମୋହନଙ୍କ ଅନ୍ୟ ଏକ ସାର୍ଥକ ସୃଷ୍ଟି । ସାନ୍ତାଣୀ ସୁଲୋଚନା ଦେବୀ ନିଜର ଅକ୍ଳାନ୍ତ ପରିଶ୍ରମ ଦ୍ୱାରା କିପରି ମଦ୍ୟପ ସ୍ୱାମୀ ଚନ୍ଦ୍ରମଣି ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ସୁବାଟକୁ ଆଣି ପାରୁଛନ୍ତି, ତାହାହିଁ ଗଳ୍ପର ପ୍ରଧାନ ଉପଜୀବ୍ୟ ବିଷୟବସ୍ତୁ ।

'ଡାକମୁନ୍‌ସୀ' ଓ 'ସଭ୍ୟ ଜମିଦାର' ଗଳ୍ପ ଦ୍ୱୟରେ ଲେଖକ ଇଂରେଜ ଶିକ୍ଷା ଓ ସଭ୍ୟତାର ଅନ୍ଧାନୁକରଣ କରି ନବ୍ୟଶିକ୍ଷିତ ଯୁବକ ଯଥା ବାବୁ ଗୋପାଳଚନ୍ଦ୍ର ଓ ରାଜୀବଲୋଚନଙ୍କ ଅଧଃପତନର ସୂଚନା ଦେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଇଂରେଜ ସଭ୍ୟତା ଓ ସଂସ୍କୃତିର ଅନ୍ଧାନୁକରଣର ବିଷମୟ ପରିସ୍ଥିତି ସମ୍ପର୍କରେ ଚେତାବନୀ ଦେଇଛନ୍ତି ।

'ଧୂର୍ତ୍ତାମୂଷିକ ଭବ', 'ସୁନା ବୋହୂ', 'ପାଠୋଇ ବୋହୂ', 'ମାଧ ମହାନ୍ତିଙ୍କ କନ୍ୟା ସୁନା' ପ୍ରଭୃତି ଗଳ୍ପର ଆଙ୍ଗିକ ଓ ଆସିକ ପରିପ୍ରକାଶରେ ଏକ ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ । (୪)

'ବାଲେଶ୍ୱରୀ ଗାହାକାନୀ', 'କାଳିକା ପ୍ରସାଦ ଗୋରାପ', 'କାଳିକା ପ୍ରସାଦ ଗୋରାପ', 'ବାଲେଶ୍ୱରୀ ପଙ୍ଗୀଲୁଣ'-ଏହି ତିନୋଟି ଗଳ୍ପ ଐତିହାସିକ କଥାବସ୍ତୁରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ।

'ଗାଳ୍ପୀପୁଅ ଅନନ୍ତା', 'ଅଧର୍ମ ବିତ୍ତ', 'ବିରେଇ ବିଶ୍ୱାଳ' ପ୍ରଭୃତି ଗଳ୍ପର ବିଷୟବସ୍ତୁରେ ସେପରି କିଛି ନୂତନତ୍ୱ ନଥିଲେ ହେଁ ଏଗୁଡ଼ିକ ଉପାଦେୟ ଗଳ୍ପ ଅଟେ ।

'ଗୁଡ଼ିଆ ବାବା' ଗଳ୍ପରେ ଆମ ସମାଜରେ ଅନ୍ଧ ବିଶ୍ୱାସ ଓ ଧର୍ମର ପ୍ରଭାବରୁ ଭଣ୍ଡ ସନ୍ନ୍ୟାସୀମାନେ କିପରି ଲାଭ ଉଠାନ୍ତି, ତା'ର ପ୍ରମାଣ ମିଳିଛି ।

ଫକୀରମୋହନ ତାଙ୍କ ଗଳ୍ପଗୁଡ଼ିକରେ ଧନ୍ଦ୍ୱ ଓ ହାସ୍ୟରସ ପ୍ରୟୋଗ କରିଥିଲେ ମଧ ଗଳ୍ପଗୁଡ଼ିକରେ ସମାଜକୁ ଶିକ୍ଷାଦାନ ତଥା ସଂସ୍କାର ସାଧନ ପାଇଁ ଅଭିପ୍ରେତ ଥିଲା-ଏଥିରେ ଦ୍ୱିମତ ନାହିଁ । ଅତ୍ୟାଗ୍ରହୀ ସାହୁକାରର ଅତ୍ୟାଗ୍ରହ ଓ ଶୋଷଣ ଏବଂ ପରିଶେଷରେ ତା'ର ଭାଗ୍ୟର ବିପର୍ଯ୍ୟୟ । ଧର୍ମ ନାମରେ ଧୂଳିଆବାବାଙ୍କ ଶଠତା, ମଦ୍ୟପାନ ଓ ଦୁଶ୍ଚରିତ୍ରର ପରିଣାମ, କୁସଙ୍ଗରତ ସ୍ୱଳ୍ପ ଶିକ୍ଷା, ଜମିଦାର ପୁତ୍ର ଓ ସ୍ୱଳ୍ପଶିକ୍ଷାଭିମାନୀ ଜମିଦାର ବଧୂଙ୍କର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି ତାଙ୍କ ଗଳ୍ପଗୁଡ଼ିକରେ ବହୁ ଶିକ୍ଷଣୀୟ ତଥା ଲୋକହିତକର ଉପାଦାନ ରହିଅଛି । ମୋଟ୍‌ଉପରେ କହିବାକୁ ଗଲେ, ଫକୀରମୋହନଙ୍କ ଗଳ୍ପଗୁଡ଼ିକର ଆଦର୍ଶବାଦ ଏବଂ ବାସ୍ତବବାଦର ଏକ ସୁନ୍ଦର ସମନ୍ୱୟ ହୋଇପାରିଛି ।

ଚରିତ୍ର ସୃଷ୍ଟିରେ ଫକୀରମୋହନ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଟପିଯାଇଥିବାର ମନେହୁଏ । ରାଧାନାଥ, ଉପେନ୍ଦ୍ରଭଞ୍ଜ ବା ମଧୁସୂଦନଙ୍କ ପରି ରାଜକୁମାର ବା ରାଜକୁମାରୀ ତାଙ୍କ ଗଳ୍ପର ନାୟକ ବା ନାୟିକା ହୋଇ ନାହାଁନ୍ତି । ଏହା ପରିବର୍ତ୍ତେ ଆମେ ତାଙ୍କର କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପରେ ରେବତୀ, ଶ୍ୟାମବନ୍ଧୁ ମହାନ୍ତି, ଗୋପାଳ, ଅନନ୍ତା, ମାଧ ମହାନ୍ତି, ବିରେଇ, ହରି ସିଂହ, କୁବେର ସାହୁ, ସୁବଳ ମହାକୁଡ଼, ନିମା ଦେଇ, ପଦୀ, ଖୁଣ୍ଟୀ, ମାଳତୀ, କିଶା ଭଣ୍ଡାରୀ, ରାମା ବାରିକ, ଚୌକିଆ ବିଦିଆ ପାଣ, ସୁପ୍ରା, ଚେମୀ, ଅର୍ଜୁନା ଇତ୍ୟାଦି ବହୁ ଚରିତ୍ରକୁ ଆମେ ଦେଖିବାକୁ ପାଉ । ଏମାନେ ଫକୀରମୋହନଙ୍କ ଯୋଗୁଁ ଅମରତ୍ୱ ଲାଭ କରିଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ହସ-କାନ୍ଦ, ପ୍ରେମ-ମିଳନ, ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ-ପ୍ରତାରଣା, ଲୋଭ-ଆତ୍ମତ୍ୟାଗ ଇତ୍ୟାଦି ଦୁଇପିଠିଆ ପ୍ରାତ୍ୟହିକ ବିଷୟଗୁଡ଼ିକ ଫକୀରମୋହନଙ୍କ ନିପୁଣ ଲେଖନୀ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଦକ୍ଷତାର ସହ ଚିତ୍ର କରିଛି ।

କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ଓ ଉପନ୍ୟାସ ରଚନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାଙ୍କର ଭାଷା ଓ ଶୈଳୀ ବହୁ ସାହିତ୍ୟ ସାଧକଙ୍କୁ ଅନୁପ୍ରାଣିତ କରିଛି । ଏକଥା ନିଃସନ୍ଦେହରେ ବ୍ୟକ୍ତ କରାଯାଇପାରେ ଯେ ଫକୀରମୋହନଙ୍କ ସାହିତ୍ୟକୃତୀ ଦ୍ୱାରା ଏ ଯୁଗର ବହୁ କଥାକାର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ବା ପରୋକ୍ଷ ଭାବେ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଛନ୍ତି । ଏଭଳି ଅସାଧାରଣ କୃତିତ୍ୱ ପାଇଁ ସେ ସକଳ ବିଶ୍ୱରବନ୍ତ ସମୀକ୍ଷକମାନଙ୍କ ପ୍ରଣତିଭାଜନ ।

ପାଦଟୀକା :

(୧) ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି, 'ଫକୀର ମୋହନ ସମୀକ୍ଷା'-ପୃଷ୍ଠା ୨

(୨) ରତାକର ଚଇନି, 'ମୋ ଆଖିର ମୂଳ'-ପୃଷ୍ଠା ୧୧୫

(୩) ପଠାଣି ପଟ୍ଟନାୟକ, 'ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ'-ପୃଷ୍ଠା ୪୪୧

(୪) ଦେବେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି, 'ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ'-ପୃଷ୍ଠା ୮୪

ଆଡ଼ିସିନାଲ୍ ଟ୍ରେଜେରୀ ଅଫିସର,
ସ୍ପେଶାଲ୍ ଟ୍ରେଜେରୀ ନଂ ୧,
ଭୁବନେଶ୍ୱର-୭୫୧୦୦୧ ।

ଲେଖନୀ ମୁନରେ ଜାଗରଣ ସୃଷ୍ଟି କରେ । ସେଇ ଜାଗରଣ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣେ ।

ଯୋଡ଼ି ଯାଉରେ ଇଂରେଜ ଅମଳ
ହରି ନେଇଗଲା ଦେଶୁ ଟଙ୍କା ସୁନା
ଦେହରୁ ହରିଲା ଆମର ବଳ ॥

ଏହା ଥିଲା ଜାଗରଣର ପ୍ରତିଧ୍ୱନୀ । ଶୁକିରି ଭୟରେ ଯେଉଁମାନେ ସରକାରଙ୍କଠାରେ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଇ ଥିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ତାଚ୍ଛଲ୍ୟ କରି ଲେଖିଛନ୍ତି ।

କବି ଥିଲେ ଓଡ଼ିଆ ଯାତ୍ରାର ସଂସ୍କାରକ । ଗୀତାଭିନୟ ଯୁଗର ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ । ଗଣ ଭାଷାର ବିଦ୍‌ଗଧ ପୂଜକ । ଲୋକ ଚରିତ୍ରର ସ୍ନିଗ୍ଧ ସୁନ୍ଦର ରୂପକାର । ଓଡ଼ିଆ ଯାତ୍ରାର ସାରଥୀ । ରୁଚି ଓ ନୀତିର ବିପ୍ଳବର । କଳାକାରର ସ୍ୱାଭିମାନରେ ଉଦ୍ଦୀପ୍ତ । ତାଙ୍କର ଶେଷ ଜୀବନ ଥିଲା କାରୁଣ୍ୟାତ୍ମକ । ଜୀବନକୁ ସଂସାରର ତାଳେ ତାଳେ ଅତିବାହିତ କରିବା ତାଙ୍କ ପାଇଁ ହେଲା କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ । ସରକାରୀ ସାହାଯ୍ୟ ପାଇଁ ଭିକ୍ଷା କରିଛନ୍ତି ।

ପାଣିର ଗୁହାରି ପାଣିରେ ଭାସିଲା
ବାଣୀ ସେବା କରି କରି
ପାଶୋରି ନଦିଅ କିଶୋରୀ ବଲ୍ଲଭ
ଜୟ ନୀଳାଦ୍ରୀ ବିହାରି ।

ଏହାହିଁ ଗଣକବି ବୈଷ୍ଣବ ପାଣିଙ୍କର ହୃଦୟର ବେଦନାର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି । ଓଡ଼ିଆ ଯାତ୍ରା–ନନ୍ଦିଘୋଷ–ସାରଥିଙ୍କର ଏହିି କରୁଣ ଜୀବନର ପରିଚୟ ।

ମାହାଙ୍ଗା ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି,
ଗ୍ରା:ପୋ:–କୁଆଁପାଳ, ଜି:–କଟକ ।

ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଗଣକବି ବୈଷ୍ଣବ ପାଣି

* ଶ୍ରୀ କିଶୋର ଚନ୍ଦ୍ର ସିଂହ

କୁମାର ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ରାତି । ଏକ ଗରୀବ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପରିବାରରେ ସୁଦର୍ଶନ ପାଣିଙ୍କ ଔରସରୁ ଓ ଶ୍ୟାମଦେବୀଙ୍କ ଗର୍ଭରୁ ଯେଉଁ ଶିଶୁଟି ଜୁଆଁ ଜୁଆଁ ରାବ ଦେଇ ଭୂମିଷ୍ଠ ହେଲା, ସେ ହେଉଛନ୍ତି ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଗଣକବି ବୈଷ୍ଣବ ପାଣି । କଟକ ଜିଲ୍ଲା ମାହାଙ୍ଗା ଥାନା କୋଠପଦା ଗ୍ରାମ । ବିରୂପା ନଦୀର କୁଳୁ କୁଳୁ ନାଦ ଶାଗଳି ପରିବେଶକୁ ଆହୁରି ସୁମଧୁର କରେ । ଏଇ ଗାଁରେ ଜନ୍ମ, କର୍ମ ଓ ମୃତ୍ୟୁ ଥିଲା ବୈଷ୍ଣବ ପାଣିଙ୍କର ।

କେବଳ ଯେ କବି ତାଙ୍କର ପରିଚୟ ତାହା ନୁହେଁ—ଜଣେ ବିଶିଷ୍ଟ ସଂସ୍କାରକ ।

କବି ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରଥମାର୍ଦ୍ଧର ସଚେତନ ସ୍ରଷ୍ଟା ଓ ସମନ୍ୱୟର ଯଥାର୍ଥ ବାର୍ତ୍ତାବହ । ଗାଁ ଜୀବନର ଛୋଟ ଆନନ୍ଦ ପ୍ରାପ୍ତ ତାଙ୍କର ଲେଖନୀ ପୁନ କେବଳ ଜାଗରଣ ସୃଷ୍ଟି କରି ନାହିଁ – ବରଂ ଜନତାର ହୃଦୟରେ ପ୍ରାଣର ସ୍ପନ୍ଦନ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଥିଲା ତାଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ୟ । ପୁରାଣ, ଇତିହାସ ଓ କିମ୍ବଦନ୍ତୀର ରସାତ୍ମକ ବର୍ଣ୍ଣନା ମାଧ୍ୟମରେ ସାହିତ୍ୟକୁ ଉଜ୍ଜୀବିତ କରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ୟ ସ୍ଥିର ଓ ଅଚଳ ।

କବିଙ୍କର ସମସ୍ତ ନାଟକ ଲୋକ ସଂସ୍କୃତି ଅଭିମୁଖୀ । ଓଡ଼ିଶାର ନିଜସ୍ୱ ପଲ୍ଲୀ ଜୀବନର ପ୍ରତ୍ୟେକ ତାଙ୍କର ନାଟକ ଜୀବନ୍ତ ଆଲେଖ୍ୟ । ସେ ରଚନା କରିଥିଲେ ଐତିହାସିକ ଓ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ମୂଳକ ଗୀତାଭିନୟ । ଜାତୀୟତାବୋଧ ଓ ମାନବ ବନ୍ଦନା ଇତିହାସରେ ଅନୁଦ୍ଘାଟିତ ମାନବିକ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଓ ଭକ୍ତି ଭାବନା ଏ ସବୁଥିରେ ରୂପାୟିତ । ନାଟ୍ୟକାର ସାମାଜିକ ଓ କାଳ୍ପନିକ ଗୀତାଭିନୟ ବିଷୟବସ୍ତୁକୁ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦେଇଛନ୍ତି । ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଙ୍କ "ଲାବଣ୍ୟବତୀ" କାବ୍ୟ ଅବଲମ୍ବନରେ "ଲାବଣ୍ୟବତୀ ଚନ୍ଦ୍ରଭାନୁ ପରିଣୟ", ରାଧାନାଥଙ୍କ "କେଦାର ଗୌରୀ" କାବ୍ୟ ଅବଲମ୍ବନରେ "କେଦାର ଗୌରୀ", "ଯଜାତି କେଶରୀ" କାବ୍ୟ ଅବଲମ୍ବନରେ "ଯଜାତି କେଶରୀ" ଓ ଫକୀରମୋହନଙ୍କ "ପେଟେଣ୍ଟ ମେଡ଼ିସିନ୍" ଗଳ୍ପ ଅବଲମ୍ବନରେ ସେ "ତାରାବାଇ ଫାର୍ସ" ରଚନା କରି ସାହିତ୍ୟକୁ ଋଦ୍ଧିମନ୍ତ କରିଛନ୍ତି ।

କବିଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଚରିତ୍ର ସମାଜ ଗର୍ହିତ । ତଥାପି ତାଙ୍କର ୧୯ ବର୍ଷ ବୟସରେ ବିନା ଗୁରୁରେ ହେଲେ ଜଣେ ବିଶିଷ୍ଟ ପାଲାକାର । ବିଦ୍ୟା ନାହିଁ, ଗୁରୁ ନାହିଁ, ଶାସ୍ତ୍ର ନାହିଁ, ଧନ ନାହିଁ, ଥିଲା କେବଳ ଶୂନ୍ୟ ଗୁରୁଙ୍କ ବାଣୀ ଓ ଗଭୀର ନିଷ୍ଠା । ତେଣୁ ସେ କହନ୍ତି –

ଯେବେ ସେ ଗୁରୁ ନ ହେଲା ଗୁରୁରେ, ଆରେ ବାଇଆ ମନ
ତୁ ତରୁଛୁ କାହିଁକି ମରୁଛୁ କାହିଁକି ଥରୁଛୁ କାହିଁକି ଡରୁରେ
ଗୁରୁ ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁ ଶିବରେ, ଆରେ ବାଇଆ ମନ ।
ହ୍ରୀଁ ବୀଜ ରୂପେ ସେ ଘଟେ ଘଟେ ରହି ବୁଝୁଛନ୍ତି
ଦାନୀ ଲା ଭରେ ।
ଯେଉଁ ମନ ତ ଘଟରେ ଅଛିରେ, ଆରେ ବାଇଆମନ ।

ବୈଷ୍ଣବ ପାଣି ମନକୁ ନିଜେ ଗୁରୁ କଲେ । ଶୂନ୍ୟଗୁରୁ ଇଚ୍ଛାକଲେ ତାଙ୍କର ସକଳ ଦୁଃଖ ଦୂରେଇ ଯିବ ଏହି ଶୂନ୍ୟ ଗୁରୁ ଭାବନା କବିତ୍ୱର ଉପାସନାକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିଛି ।

କବିଙ୍କ ସାହିତ୍ୟରେ ଥିଲା, ଶୃଙ୍ଗାର ରସ, ବୀର ରସ ଓ ସର୍ବୋପରି ପ୍ରତ୍ୟେକ ରସର ମିଳନ ପୀଠ । ଅକ୍ରୁର ଆସିଛି କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ନେବ ପରାକ୍ରମୀ କଂସର "ରାଜଦରବାରକୁ" ଭଗବାନଙ୍କୁ ରଥରେ ବସାଇ ଭକ୍ତିତ୍ୱର ପରାକାଷ୍ଠା ପ୍ରଦର୍ଶନ ହେବ । ମା' ଯଶୋଦାର ମାର୍ମିକ ବେଦନା । ଅକ୍ରୁରର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନିଷ୍ଠା ପାଖରେ ହାର ମାନିଛି । ପୁତ୍ର ବିଦାୟରେ ଯେଉଁ ବାତ୍ସଲ୍ୟ ଭାବର ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ପରିଚୟ ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି, ତାହା ମାତୃ ହୃଦୟର ମର୍ମାନ୍ତିକ କରୁଣ ମୂର୍ଚ୍ଛନା ବ୍ୟତୀତ ଆଉ କିଛି ନୁହେଁ । କରୁଣ ରସ ସାହିତ୍ୟକୁ ଏକ ଶୀର୍ଷସ୍ଥାନ ପ୍ରଦାନ କରିଛି ।

"ଦୁଃଖୀଧନ ନୀଳମଣିରେ, ମା'ବୋଲି କିଏ ଡାକିବ ମୋତେ
ଗୋରୁଘେନି ଫେରି ଆସିଲା ବେଳକୁ କାହାପାଇଁ
ଜଗି ବସିବି ପଥେ ।

ବିଦେଶୀ ସରକାରଙ୍କ ଅତ୍ୟାଚାର ଓ ଲୁଣ୍ଠନରେ ଦେଶବାସୀ ଅତିଷ୍ଠ । ସ୍ୱଦେଶ ଚିନ୍ତା ଓ ସ୍ଥିତିକୁ ଭୁଲି ଯାଉଥିଲେ ଦେଶବାସୀ । ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତରରେ କିଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବିମୂଢ଼ ହୋଇ ପରାଧୀନ ଜୀବନକୁ ସେମାନେ ଶ୍ରେୟ ମଣୁଥିଲେ । କବି ତା'ର

ଭୁବନେଶ୍ୱରଠାରେ ରାଜ୍ୟ ମହିଳା କମିଶନ ଦ୍ୱାରା ଆୟୋଜିତ ଯୌତୁକ ପ୍ରଥା ଉଚ୍ଛେଦ ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ ପ୍ରତିଯୋଗିତାକୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରୁଛନ୍ତି । (୩/୧୦) ।

ରାୟଗଡ଼ାଠାରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବାକୁ ଯାଉଥିବା ୧ ଏମ୍ ବିଶିଷ୍ଟ ରପ୍ତାନୀ ଭିତ୍ତିକ ଆଲୁମିନିୟମ୍ ପ୍ରକଳ୍ପର ଅଗ୍ରଗତି ସମ୍ପର୍କରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ସମୀକ୍ଷା କରୁଛନ୍ତି (୬/୧୦) ।

ଗୋପାଳପୁର ବନ୍ଦରଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ "ତପୋଇ ଉତ୍ସବ ୧୯୯୩"ରେ ମୁଖ୍ୟ ଅତିଥି ଭାବେ ମାନ୍ୟବର ରାଜ୍ୟପାଳ ଶ୍ରୀ ବି: ସତ୍ୟନାରାୟଣ ରେଡ୍ଡୀଙ୍କ ଯୋଗଦାନ । (୨୬/୯)

ଭୁବନେଶ୍ୱରଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଅଷ୍ଟମ ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ କରାଟେ ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ପ୍ରତିଯୋଗୀମାନଙ୍କୁ ପୁରସ୍କାର ପ୍ରଦାନ କରୁଛନ୍ତି (୨୪/୩) ।

ଭୁବନେଶ୍ୱରଠାରେ 'ମହିଳା କର୍ମ ନିଯୁକ୍ତି ଓ ଆଧୁନିକ ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନ' ଶୀର୍ଷକ ଏକ ଆଲୋଚନା ଚକ୍ରକୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରୁଛନ୍ତି ।
(୫/୧୦)

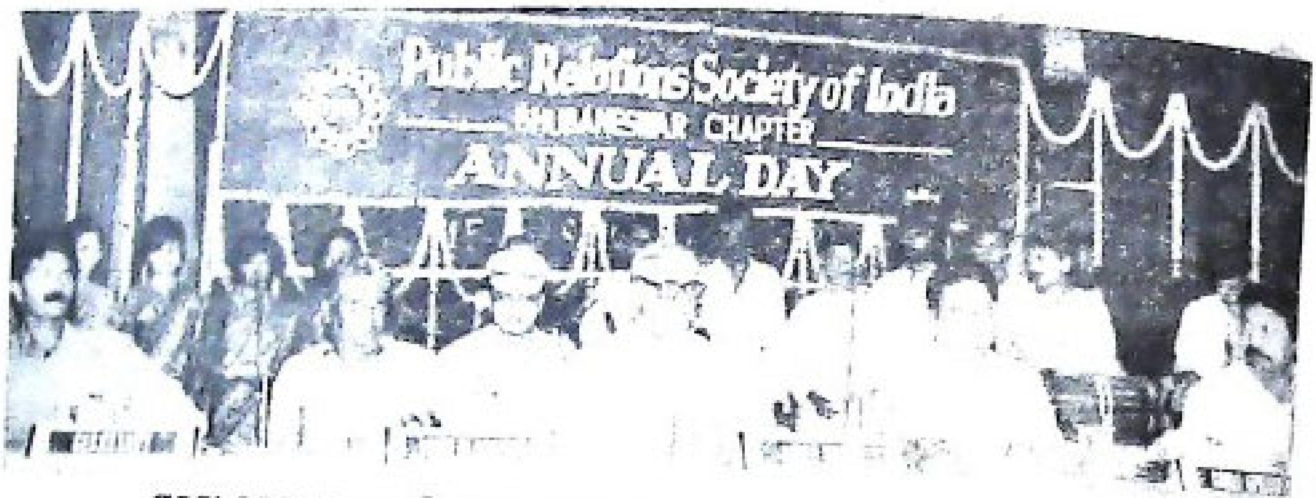
ବାଲେଶ୍ୱର ଜିଲ୍ଲାର ଚଷାଖଣ୍ଡଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ବାଘାଯତୀନ୍ ସ୍ମୃତି ଦିବସ ଅବସରରେ ଏକ ସାଧାରଣ ସଭାରେ ସୂଚନା ଓ ଲୋକ ସମ୍ପର୍କ ବିଭାଗ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବୈରାଗୀ ଜେନାଙ୍କ ଉଦ୍‌ବୋଧନ (୧୦/୯) ।

ଟିଟିଲାଗଡ଼ଠାରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ସରକାରୀ ମହିଳା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରୁଛନ୍ତି (୨୪/୯)।

ବରପାଲୀ ସାଂସ୍କୃତିକ ସଂଘ 'କୁସାରୀ' ଆନୁକୂଲ୍ୟରେ ଆୟୋଜିତ ନୂଆଖାଇ ଭେଟ୍ ଉତ୍ସବରେ ବିଧାନ ସଭା ବାଚସ୍ପତି ଶ୍ରୀ ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଦାସ, ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ପ୍ରସନ୍ନ ପାଟଶାଣୀ, ଶ୍ରୀ ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ଓ ଶ୍ରୀ ବୈରାଗୀ ଜେନାଙ୍କ ଯୋଗଦାନ ।
(୨୦/୯)

ସୂଚନା ଭବନଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଭାରତ ଲୋକ ସମ୍ପର୍କ ସୋସାଇଟିର ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବରେ ମାନ୍ୟବର ରାଜ୍ୟପାଳ ଶ୍ରୀ ବି: ସତ୍ୟନାରାୟଣ ରେଡ୍ଡୀଙ୍କ ଯୋଗଦାନ ।(୨୮/୯)

ବଲାଙ୍ଗୀରଠାରେ ନୂତନ ଭାବେ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିବା ଜିଲ୍ଲା ସୂଚନା ଓ ଲୋକ ସମ୍ପର୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଗୃହକୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରୁଛନ୍ତି । (୨୬/୯)

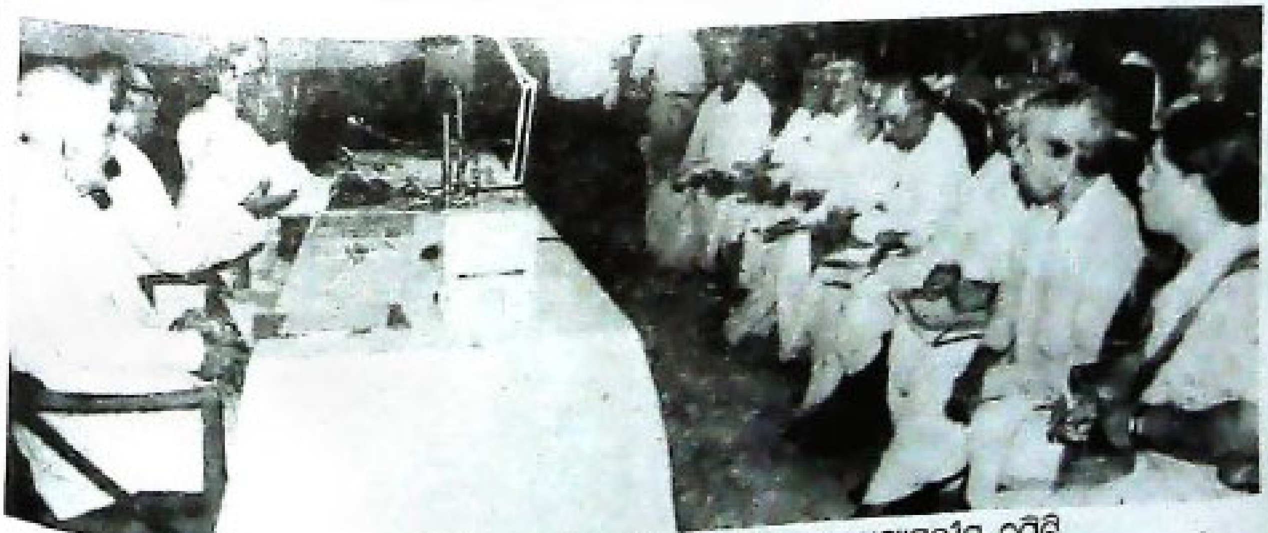
ସୂଚନା ଭବନଠାରେ ଆୟୋଜିତ ଓଜନ ଓ ମାପ ବିଭାଗର ଚତୁର୍ଥ ଶ୍ରେଣୀ କର୍ମଚାରୀ ୟୁନିୟନର ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ବାର୍ଷିକ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଖାଦ୍ୟ ଓ ଯୋଗାଣ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଭାଗବତ ବେହେରା ଓ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବୈରାଗୀ ଜେନାଙ୍କ ଯୋଗଦାନ (୨୭/୯) ।

ଭୁବନେଶ୍ୱରଠାରେ ଜଳ ଯୋଗାଣ ଓ ସ୍ୱେରେଜ୍ ସିଷ୍ଟମ୍ ଉପରେ ଜନ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଇଞ୍ଜିନିୟର୍ସ (ଇଣ୍ଡିଆ) ଆନୁକୂଲ୍ୟରେ ଆୟୋଜିତ ଦୁଇ ଦିନିଆ ଜାତୀୟ କର୍ମଶାଳାକୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରୁଛନ୍ତି (୧୦/୯)।

ବିଶ୍ୱ ବ୍ୟାଙ୍କ୍‌ର ଏକ ପ୍ରତିନିଧି ଦଳ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ସଚିବାଳୟ ପ୍ରକୋଷ୍ଠରେ ସାକ୍ଷାତ କରି ଆଲୋଚନା କରୁଛନ୍ତି (୨୭/୯)।

ଭାରତ ଛାଡ଼ ଆନ୍ଦୋଳନ ପାଳନ ଉପଲକ୍ଷେ ଆୟୋଜିତ ଏକ ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ କମିଟି ବୈଠକରେ ସୂଚନା ଓ ଲୋକ ସମ୍ପର୍କ ବିଭାଗ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବୈରାଗୀ ଜେନାଙ୍କ ଉଦ୍‌ବୋଧନ (୨୪/୯)।

ଓଡ଼ିଶା ପୋଲିସ୍ ପଦାଧିକାରୀ ଓ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ତରଫରୁ ପୋଲିସ୍ ମହା ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଶ୍ରୀ ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ୨ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଏକ ଚେକ୍ ପ୍ରଦାନ କରୁଛନ୍ତି (୪/୧୦)।

ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନ ସଭା ଗୃହରେ ଓଡ଼ିଶା ଓ ବିହାର ବିଧାନ ସଭା ପରିଷଦର ମିଳିତ ପ୍ରିଭିଲେଜ୍ କମିଟି ବୈଠକ ଅନୁଷ୍ଠିତ (୨୫/୯)।

ବିଧାନ ସଭା ସଦସ୍ୟ ଶ୍ରୀ ଅଶୋକ ଦାସ, ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷା ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଚୈତନ୍ୟ ପ୍ରସାଦ ମାଝୀ ଓ ଜଳସେଚନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୟ ମହାପାତ୍ର ଏକ ପ୍ରତିନିଧି ଦଳରେ ଯାଇ କୁଡ଼ୁମି, ମହତା ଓ ପୁରାଣ ଜାତିଗୁଡ଼ିକୁ "ପଛୁଆ ବର୍ଗରେ ଯୋଗ କରିବା ପାଇଁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ କରି ଏକ ସ୍ମାରକପତ୍ର ପ୍ରଦାନ କରୁଛନ୍ତି (୪/୧୦)।

ରବୀନ୍ଦ୍ର ମଣ୍ଡପଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ମହିଳା ଦୁଃସାହସିକ କ୍ଲବ୍‌ର ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଅଭିଭାଷଣ (୨୭/୩)।

ପୁରୀଠାରେ ଆୟୋଜିତ ତିନି ଦିନିଆ ମହିଳା ଯୁବ ନେତୃତ୍ୱ ତାଲିମ ଶିବିରରେ ସୂଚନା ଓ ଲୋକ ସମ୍ପର୍କ ବିଭାଗ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବୈରାଗୀ ଜେନାଙ୍କ ଉଦ୍‌ବୋଧନ (୨୯/୩)।

ଅର୍ଥାତ୍ ସେହି ବିନ୍ଦୁକୁ କେହି ଆଦ୍ୟା, ପରମାଦ୍ୟା, ଶ୍ରୀଗୁରୁ, ବିଷ୍ଣୁ, ଶିବ ଓ ଦୁର୍ଗା ନାମରେ ଭୂଷିତ କରିଥାନ୍ତି । ପୁରାଣରେ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟୋମରୁ ଅଗ୍ନିର ସ୍ଫୁରଣ ହୋଇଥିଲା, ଫଳ ସ୍ୱରୂପ ବିଦ୍ୟୁତ୍‌ପ୍ରଦା ସୁନ୍ଦରୀ ଯୋଗୀତତ୍ତ୍ୱର ଉତ୍ପତ୍ତି ଘଟିଥିଲା ବୋଲି ବ୍ୟକ୍ତ ହୋଇଛି । ସକଳବର୍ଣ୍ଣ ଦେବତାରୂପ ସ୍ଫୁର୍ତ୍ତ ହୋଇ ଅର୍ଥାତ୍ କୁଣ୍ଡଳିନୀ ଉତ୍ଥାନରୁ ବ୍ୟୋମରେ ଅଗ୍ନି ତେଜରେ ପରିଣତ କଥା ସ୍ୱୀକୃତ ହୋଇଛି । ସୁତରାଂ ଏହା ଯୋଗକ୍ରିୟାର ବିଷୟ ବସ୍ତୁ ଯାହାକି ପୁରାଣ ରୂପ ବହନ କରିଛି :—

ଅତୁଳଂ ତତ୍ର ତତ୍ତେଜଃ ସର୍ବଦେବଶରୀରଜମ୍ ।
ଏକସ୍ଥଂ ତଦଭୂନ୍ନାରୀ ବ୍ୟାପ୍ତଲୋକତ୍ରୟଂ ତ୍ୱିଷା ॥

(ଚଣ୍ଡୀ ୨/୧୩)

ଅର୍ଥାତ୍ ସର୍ବଦେବ ଶରୀର ନିର୍ଗତ ସେହି ଅତୁଳନୀୟ ତେଜ ସମୂହ ଏକତ୍ରିତ ହୋଇ ନାରୀରୂପ ଧାରଣ କଲା ଯାହାକି ତିନି ଲୋକରେ ବ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇଅଛି ।

ସମ୍ଭବତଃ ମାତୃକା ଶବ୍ଦରୁ ମାତା ଶବ୍ଦ ପ୍ରତିଧ୍ୱନିତ ହୋଇଛି ଯାହାକି ନାରୀର ମୁଖ୍ୟାର୍ଥ ବୋଧକ । ମାତା ଯେପରି କୋମଳ ତଥା ଦୟାଳୁହୃଦୟା ହେତୁ ଆନନ୍ଦ ବିଧାୟିନୀ ଇହ ଜଗତରେ ତତ୍ସମା ଅନ୍ୟକେହି କୁତ୍ରାପି ପରିଦୃଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ସନ୍ତାନ କୌଣସି ମତେ ଦୁଷ୍ଟରୁ ଅତିଦୁଷ୍ଟ, ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ, ମାତୃସେବା—ବିମୁଖ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଜନନୀ ସର୍ବଦା ତାହାର ହିତୈଷିଣୀ ହୋଇ ରହିଥାଏ ଏବଂ ସ୍ୱୟଂ ସନ୍ତାନର ସେବାକରି ତାହାକୁ ପ୍ରସନ୍ନ କରାଇଥାଏ । ସ୍ୱକୀୟ ସନ୍ତାନକୁ କେବେହେଲେ ସେ ପରିତ୍ୟାଗ କରିବାର ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । ଏହି ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟାର୍ଥ ସମ୍ବଳିତ ବିଷୟବସ୍ତୁ 'ମଧୁବିଦ୍ୟା' ନାମରେ ଖ୍ୟାତି ଲାଭ କରିଅଛି ଯାହାକି ଦୁର୍ଗାପୂଜା ବା ଦୁର୍ଗତିମୋଚନୀ ସ୍ନେହ ନାମରେ ଶାସ୍ତ୍ର—ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ନେଇ ଏତାଦୃଶ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ବହନ କରିଅଛି ।

"କୁପୁତ୍ରୋ ଜାୟେତ କ୍ୱଚିଦପି କୁମାତା ନ ଭବତି ।"

(ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ଶଙ୍କର)

ସମରାଙ୍ଗନ (ଦୈବାସୁର ଯୁଦ୍ଧଭୂମି)ରେ ଦୁଷ୍ଟବୁଦ୍ଧିର ବିଲୟ କରାଇବାକୁ ଯାଇ ସ୍ୱୟଂ ଶମ୍ଭୁଙ୍କୁ ପରମକାରଣିକା 'ଅଦ୍ୟା' ବୁଝାଇ କହୁଅଛନ୍ତି ଯେ—

ଏକୈବାହଂ ଜଗତ୍ୟତ୍ର ଦ୍ୱିତୀୟା କା ମମାପରା ।
ପଶ୍ୟୈତା ଦୁଷ୍ଟ ମୟ୍ୟେବ ବିଶନ୍ତ୍ୟୋ ମଦ୍ବିଭୂତୟଃ ॥

(ସପ୍ତଶତୀ ଚଣ୍ଡୀ)

ହେ ଶୁମ୍ଭ ! ମଦ୍‌ଭିନ୍ନ ଦ୍ୱିତୀୟ ଆଉ କେହି ନାହିଁ । ମୁଁ ଏକ ଓ ଅଭିନ୍ନ ତଥା ଅନ୍ୟ ସବୁକିଛି ମୋର ବିଭୂତି ସମ୍ଭୂତ ଅଟେ । ଯାହାକି ବୈଷ୍ଣବ ଦର୍ଶନରୁ ସମାଧି ସ୍ତରରେ—

ଯଦା କିଞ୍ଚିଂ ଜଗତ୍‌ସର୍ବଂ ଭିନ୍ନତ୍ୱେନ ପ୍ରତୀୟତେ ।
ତଦାଦ୍ୟାବିଦ୍ୟା ସଂସିଦ୍ଧା ଭେଦା ଦୁଃଖସ୍ୟ ସାଧନମ୍ ॥

(ନାରଦୀୟ ଭକ୍ତିସୂତ୍ର)

ଜଗତରେ ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ପ୍ରତୀତିରୁ ଅବିଦ୍ୟା ତଥା ଭେଦ ବୁଦ୍ଧିରୁ ଦୁଃଖ ଭୋଗ ଜାତ ହୋଇଥାଏ ବୋଲି ଅଭିହିତ ହୋଇଅଛି । ମାତ୍ର ଶୈବଧର୍ମ ଏ ଦୋଷ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ସଂଗ୍ରାହୀ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଗ୍ରହଣ କରି ଏଥିରୁ ମୁକ୍ତି ମିଳିବାର ପନ୍ଥା ନିରୂପଣ କରିଛନ୍ତି ।

ଶିବଧର୍ମାନ୍ୱୟସ୍ୟାସ୍ୟ ଶିବଜ୍ଞାନ ସମନ୍ୱୟଃ ।
ଜ୍ଞାନାନ୍ୱୟବଶାତ୍ ପୁଂସଃ ସଂସାରେ ଦୋଷଦର୍ଶନମ୍ ॥
ତତୋ ବିଷୟ ବୈରାଗ୍ୟଂ ବୈରାଗ୍ୟାଦାତ୍ମବସାଧନମ୍ ।
ଭାବସିଦ୍ଧ୍ୟୁପପନ୍ନିସ୍ୟ ଧ୍ୟାନେ ନିଷ୍ଠା ନ କର୍ମଣି ॥
ଜ୍ଞାନା ଧ୍ୟାନାଭିଯୁକ୍ତସ୍ୟ ପୁଂସୋ ଯୋଗଃ ପ୍ରବର୍ତ୍ତତେ ।
ଯୋଗେନତୁ ପରାଭକ୍ତିଃ ପ୍ରସାଦସ୍ତଦନନ୍ତରମ୍ ।
ପ୍ରସାଦାନ୍ମୁଚ୍ୟତେ ଜନ୍ତୁର୍ମୁକ୍ତଃ ଶିବସମୋଭବେତ୍ ॥

(ଐପି—୨/୭୩—୭୭)

ଶିବଧର୍ମରୁ ପୁରୁଷର ଶିବଜ୍ଞାନ ଜନ୍ମେ । ଜ୍ଞାନ ଜାତ ହେଲେ ପୁରୁଷ ସଂସାରରେ ଦୋଷ ଦର୍ଶନ କରେ । ତାପରେ ତା'ର ବିଷୟ ବୈରାଗ୍ୟ ଉପସ୍ଥିତ ହୁଏ । ବୈରାଗ୍ୟରୁ ଭାବ ସାଧନ ଘଟେ । ଭାବସିଦ୍ଧିରୁ କର୍ମରେ ନିଷ୍ଠା ରହେ ନାହିଁ ମାତ୍ର ଧ୍ୟାନରେ ନିଷ୍ଠାଜାତ ହୁଏ । ଜ୍ଞାନ ଓ ଧ୍ୟାନ ସମ୍ପନ୍ନ ପୁରୁଷ ଯୋଗାଚରଣରେ ବ୍ରତୀ ହୁଏ ଏବଂ ତା'ପରେ ଆସେ ଶିବ ପ୍ରସାଦ । ସେହି ପ୍ରସାଦ ବଳରେ ଜୀବମୁକ୍ତ ହୋଇ ଶିବତୁଲ୍ୟ ହୋଇଥାଏ ଅର୍ଥାତ୍ ସକଳ ବିଭୂମୟ ଏହାବୋଧ କରେ । ନିଷ୍ପତ୍ତିରେ ସବୁ ଏକ, ମାତ୍ର ଭିନ୍ନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପଥ ମଧ୍ୟ ଭିନ୍ନ । ଏଥି ଲାଗି ବୋଧହୁଏ ସମସ୍ତ ଯୋଗୀ ଶୈବଧର୍ମାବଲମ୍ବୀ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଭୋଗରୁ ତ୍ୟାଗର ଉତ୍କର୍ଷ ଏହା ସେମାନଙ୍କର ଅଭିମତ ହୋଇଥାଏ । ସାଧାରଣତଃ ସେମାନେ ଅହଂତ୍ୱ ବା ଆତ୍ମବଳ ଭିତ୍ତିକ ହୋଇଥାଆନ୍ତି ମାତ୍ର ଆତ୍ମସାକ୍ଷାତ୍କାର ପାଇ ନ ଥିବାରୁ ଶେଷରେ ବୈଷ୍ଣବ ବା ଶାକ୍ତ ଧର୍ମରେ ଆସ୍ଥା ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି ।

'ଦେବୀ'ଙ୍କ ଆୟୁଧର ମଧ୍ୟ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟାର୍ଥ ରହିଛି ।

ପ୍ରାଚୀନୋତ୍କୀର୍ଣ୍ଣ ବିଗ୍ରହାବଲୋକନରୁ 'ଦଶଭୁଜା'ଙ୍କର ଦକ୍ଷ ହସ୍ତ ପଞ୍ଚକରେ :—

(୧) ଶୂଳ :—ଅହଂକାର ଏହା ତିନିଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ (ସତ୍ତ୍ୱ, ରଜ, ଓ ତମ) ତେଣୁ ଏହାର ନାମ ତ୍ରିଶୂଳ ।

(ଖଡ୍‌ଗ :—ଯାହାକି ବୈରାଗ୍ୟର ନିଦାନ

ବୈରାଗ୍ୟନନ୍ଦକଂ ଖଡ୍‌ଗଂ ଶ୍ରୁତ୍ୱା ବୈତେନ ବନ୍ଧନମ୍ ।
ନନ୍ଦନ୍ତି ଯୋଗିନୋ ଯସ୍ମାତ୍ ତସ୍ମାଚ୍ଚ ନନ୍ଦକଂ ସ୍ମୃତମ୍ ॥

(୩) ଚକ୍ର :—(ବିଷ୍ଣୁମାୟାର ପୁନଃ ବିସ୍ତାର) ।
(୪) ତୀକ୍ଷ୍ଣବାଣ :—(ଯୋଗ)
(୫) ଶକ୍ତି :—ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ

ଓ ବାମହସ୍ତ ପଞ୍ଚକରେ :—

(କ) ଖେଟକ ବା ଦଣ୍ଡ (ପ୍ରତିରୋଧ)
(ଖ) ପୂର୍ଣ୍ଣଚାପ—(ସାଂଖ୍ୟ)
(ଗ) ନାଗପାଶ—କୁଣ୍ଡଳିନୀ (ତୀବ୍ରମାୟିକ ଶକ୍ତି)

ସାୟୁଧା ଦୁର୍ଗାଙ୍କ ଧ୍ୱନ୍ୟାତ୍ମକମାନ ନିର୍ଣ୍ଣୟ

* ଶ୍ରୀ ବିଭୁବନାନନ୍ଦ ପରମହଂସ

ବୈଦିକ ଉପାସନାରେ ଉଦ୍‌ଗୀଥୋପାସନା, ଉପକୋଶଳ ବିଦ୍ୟା, ପଞ୍ଚାଗ୍ନି ବିଦ୍ୟା, ସଂବର୍ଗ ବିଦ୍ୟା, ମଧୁ ବିଦ୍ୟା, ଶାଣ୍ଡିଲ୍ୟ ବିଦ୍ୟା, ପର୍ଯ୍ୟଙ୍କୋପାସନା ବିଦ୍ୟା, ଅଗ୍ନି ବିଦ୍ୟା ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରଚଳିତ ହୋଇ ଆସୁଅଛି । ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ସଂବର୍ଗ–ମଧୁ–ଓ ପର୍ଯ୍ୟଙ୍କୋପାସନା ବିଦ୍ୟା ଶକ୍ତି ଉପାସକ । ଶାସ୍ତ୍ରାର୍ଥ ସାରାଂଶ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଯୁକ୍ତିରୁ–

ମନ ଏବ ମନୁଷ୍ୟାଣାଂ କାରଣଂ ବନ୍ଧମୋକ୍ଷୟୋଃ,
ବନ୍ଧାୟ, ବିଷୟାସଙ୍ଗି ମୁକ୍ତୌ–ନିର୍ବିଷୟଂ ମନଃ ।

ଅର୍ଥାତ୍–ମନୁଷ୍ୟର ମନ ତାହାର ବନ୍ଧନ ଓ ମୋକ୍ଷର କାରଣ ହୋଇଥାଏ । ସୁତରାଂ ବିଷୟାସକ୍ତ ମନ ସଂସାର ଶୃଙ୍ଖଳାବଦ୍ଧ ହୁଏ ତଥା ବିଷୟ ନିର୍ଲିପ୍ତମନ ମୁକ୍ତି–ପଥାବଲମ୍ବନ କରେ । ଏତଦ୍ ଭିତ୍ତିକ ନିତ୍ୟନୈମିତ୍ତିକ ଉପାସନା ମଧ୍ୟ ନିର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଅଛି ।

ଏବଂ ଗୁଣାନୁସାରେଣ ରୂପାଣି ବିବିଧାନି ଚ,
କଳ୍ପିତାନି ହିତାର୍ଥାୟ ଭକ୍ତାନାମ୍ ଅଳ୍ପମେଧସାମ୍ ।

ଅର୍ଥାତ୍–ଅଳ୍ପବୁଦ୍ଧିଯୁକ୍ତ ଜ୍ଞାନହୀନ ଭକ୍ତମାନଙ୍କର ହିତାର୍ଥ ନିମିତ୍ତ ଗୁଣାନୁଭେଦରେ ଦେବୀଙ୍କର ବିବିଧରୂପର ପରିକଳ୍ପନା କରାଯାଇଅଛି ।

ମହାନିର୍ବାଣ ତନ୍ତ୍ରମତରେ ମନ୍ତ୍ର ଓ ମନ୍ତ୍ରାର୍ଥଚୈତନ୍ୟ ଲାଗି ଦୁର୍ଗା ଶବ୍ଦର ଧ୍ୱନ୍ୟାତ୍ମକ ଅର୍ଥ ନିର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଅଛି । କାମଧେନୁ ତନ୍ତ୍ର ମତରେ ବର୍ଣ୍ଣରୂପା ମାତୃକାରୁ ବ୍ରହ୍ମାଦି ଦେବଗଣଙ୍କର ଉତ୍ପତ୍ତି ଘଟିଛି ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । କୁଳସାଧନୀ ସ୍ୱୟଂ ପରମକୁଣ୍ଡଳୀ ଅକାରାଦିକ୍ଷକାରାନ୍ତା ବର୍ଣ୍ଣରୂପା ହେତୁ ଚରାଚର ସମସ୍ତ ବିଶ୍ୱ, ନାନାଶାସ୍ତ୍ର, ପୁରାଣ, ଇତିହାସ, ବେଦ, ସ୍ମୃତିଶାସ୍ତ୍ର ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସବୁକିଛି ପ୍ରସବ କରିଅଛନ୍ତି । ଅକ୍ଷରଜାତ ହେତୁ ସବୁ କିଛି ବ୍ରହ୍ମମୟ ହୋଇଛି :–

ଅକାରାଦିକ୍ଷକାରାନ୍ତା ସ୍ୱୟଂ ପରମକୁଣ୍ଡଳୀ,
ସର୍ବଂ ଚରାଚରଂ ବିଶ୍ୱଂ ବର୍ଣ୍ଣାସା ଜାୟତେ ଧ୍ରୁବମ୍ ।
ନାନାଶାସ୍ତ୍ରଂ ପୁରାଣଞ୍ଚ ଇତିହାସଞ୍ଚ ସୁନ୍ଦରି,
ବେଦଂଚ ସ୍ମୃତିଶାସ୍ତ୍ରଞ୍ଚ ଅନ୍ୟାନି ଯାନି କାନି ଚ ।
ଅକ୍ଷରାଜ୍ଜାୟତେ ସର୍ବଂ ପରଂ ବ୍ରହ୍ମମୟଂ ପ୍ରିୟେ ।

କାମଧେନୁ ତନ୍ତ୍ର ଦ୍ୱ:ଏଁ ପୁ–୯

ତନ୍ତ୍ରରେ ବର୍ଣ୍ଣସମୂହକୁ ଭୂତାତ୍ମକ ବା ଭୌତିକ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ପଞ୍ଚଭୂତାନୁଯାୟୀ ଏହାକୁ (ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରୋକ୍ତ ମାତୃକାକୁ) ପାଞ୍ଚ ଭାଗରେ ମଧ୍ୟ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି ।

କାରଣାତ୍ ପଞ୍ଚଭୂତାନାମ୍ପ୍ରଭୂତା ମାତୃକା ଯତଃ,
ତତୋ ଭୂତାତ୍ମକା ବର୍ଣ୍ଣାଃ ପଞ୍ଚ ପଞ୍ଚ ବିଭାଗତଃ ।

(ଶାରଦା ତିଳକ ୨/୯)

ଏହି ଯୁକ୍ତିରୁ 'ଦୁର୍ଗା' ଶବ୍ଦକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେଲେ ଦ, ଉ, ର, ଗ, ଆ, ଯଥାକ୍ରମେ କ୍ଷିତି, କ୍ଷିତି, ତେଜ, କ୍ଷିତି ଓ ମରତ୍ ପର୍ଯ୍ୟାୟୀଭୂତ ହେବ କାରଣ–

ଅ ଆ ଏ କ ଚ ଟ ତ ପ ଯ ଷ-----ମାରତ୍ ବା ବାୟବ୍ୟବର୍ଣ୍ଣ; ମରୁତ୍

ଇ ଈ ଐ ଖ ଛ ଠ ଥ ଫ ର କ୍ଷ-----ତୈଜସ ବା ଆଗ୍ନେୟବର୍ଣ୍ଣ, ତେଜଃ

ଉ ଊ ଓ ଗ ଜ ଡ଼ ଦ ବ ଳ ଲ୍-----ପାର୍ଥିବ ବର୍ଣ୍ଣ; କ୍ଷିତି ଋ ଌ ଔ ଘ ଝ ଢ଼ ଧ ଭ ବ ସ-----ବାରଣବର୍ଣ୍ଣ–ଅପ୍

ଂ ଃ । ଙ ଞ ଣ ନ ମ ଶ ହ-----ବ୍ୟୋମ ବର୍ଣ୍ଣ–ବ୍ୟୋମ୍

ଅର୍ଥାତ୍–ଦ–ପୃଥିବୀରେ ଉ–ପୃଥ୍ୱୀ, ସୁ ମେରୁ ବା ମୂଳାଧାର ମଧ୍ୟସ୍ଥ, ଅ–ମରତ୍ ଅର୍ଥାତ୍ ବାୟୁ, ଗ–ଦେହ (ଯାହାକି କ୍ଷିତିମୟ) ତାହା ଭେଦକରି ଶୂନ୍ୟସ୍ଥରୀ ହେଲେ (ଅର୍ଥାତ୍ ବ୍ୟୋମ–ଆକାଶ ବା ସହସ୍ରାରରେ ସଂଚରଣ କଲେ) ର–ଅଗ୍ନିରୂପ ଧାରଣ କରେ (ବୈରାଗ୍ୟ–ସମ୍ବଳିତ ନିସ୍ପୃହରୂପ ଧାରଣ କରେ) ଫଳରେ ତମୋ (ମୋହ) ଓ ରଜୋଗୁଣ (କର୍ମ)ର ବିନାଶ ଘଟି ସତ୍ତ୍ୱଗୁଣ (ସତ୍‌ଜ୍ଞାନ, ମହଦାନନ୍ଦ ଓ ମୁକ୍ତି) ମିଳେ । କାମକଳା ବିଳାସ ତନ୍ତ୍ରର ଚିଦ୍‌ବଲ୍ଲୀ ବ୍ୟାଖ୍ୟାରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ:–

ବିନ୍ଦବେ ପରମାକାଶେ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ଲକ୍ଷଣେ,
ନିଷ୍ପ୍ରପଞ୍ଚେ ନିରାଭାସେ ନିର୍ବିକଳ୍ପେ ନିରାମୟେ ।

ବିନ୍ଦୁ (ପରମାତ୍ମାଙ୍କ ନିଳୟ)ର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସ୍ଥାନ ହେଉଛି ଆକାଶ । ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ଲକ୍ଷଣରେ ଯାହା ନିଷ୍ପ୍ରପଞ୍ଚ: ନିରାଭାସ ନିର୍ବିକଳ୍ପ; ଓ ନିରାମୟ ରୂପ ହୋଇଥାଏ ।

ଆଉ ଥରେ ତୁମେ ବୁଲି ଆସନ୍ତ କି ?

* ଶ୍ରୀ ରାଧାନାଥ ଦାସ

ତୁମେ ପରାଦିନେ ଢାଳିଥିଲ ଲୁହ
ନିଜ ଜୀବନକୁ ଦେଇଥିଲ ବଳୀ
ତୁମେ ପରା ସେହି ଦରଦୀ କବି ହେ
ଲେଖିଗଲ ଯେଉଁ କାଳ ଜୟୀ ଗୀତି
ତୁମ ମାଟି ଦେହ ମିଶି ସାରିଲାଣି
ତୁମ ମାଂସ, ହାଡ଼େ ପୁରି ଗଲାଣିତ
ଆଜି ତୁମ କଥା ମନେ ପଡ଼େ–

ଉତ୍କଳ ଜନନୀ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଦେଖି
ଲୁହ ଓ ଲହୁରେ କବିତା ଲେଖି–
ଜାତି, ପ୍ରୀତି ଭାବ ହୃଦରେ ବହି
କୋଟି ଜନ–ମନ ନିଅଇ ମୋହି–
ଏ ଦେଶ ମାଟିରେ କେଉଁ ଦିନୁ'ତ
ଦେଶର ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ପଥର ଗାତ.......

ଆଉ ଥରେ ତୁମେ ବୁଲି ଆସନ୍ତ କି, ତୁମ ଏ ଓଡ଼ିଶା ଆଡ଼େ ।।୧।।

ପ୍ରଳୟ ଜଳରେ ବୁଡ଼ି ଯାଉଥିଲା
ଅବତାର ଲଭି ଆହେ ଅବତାରୀ
ଅସକର୍ତ୍ତା ଏହି ଓଡ଼ିଶାଭୂଇଁକୁ
ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଉତ୍କଳ କରିଲ ଗଠନ
ଗୋଟିଏ ପୁଅକୁ ହରାଇ ତୁମେ
ଦୁର୍ଦ୍ଦିନେ ତୁମ ଦେଖା ମିଳୁଥିଲା
ଏତେ ପାଠ ପଢ଼ି ନିଜ ସ୍ୱାର୍ଥ ପାଇଁ
ଜାତି ଗଠନରେ ଦେଲ ପ୍ରାଣ ବଳୀ
ଆଜି ତୁମ କଥା ମନେ ପଡ଼େ–

ଦୁର୍ଦ୍ଦିନେ ଯେବେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା
ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରାଣରେ ଭରିଲ ଆଶା–
ସଜାଡ଼ି ଦେଲ ହେ ଲଢ଼େଇ କରି
ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରାଣରେ ଚେତନା ଭରି–
କୋଟି କୋଟି ପୁଅ ବସିଲ ଲୋଡ଼ି
ଆସୁଥିଲା ଯେବେ ମରୁଡ଼ି ବଢ଼ି–
ସ୍ୱକିଚି ପାଇଁକି କରିନ ମନ
ଦୁଃଖୀଙ୍କ ସେବାରେ କାଟିଲ ଦିନ–

ଆଉ ଥରେ ତୁମେ ବୁଲି ଆସନ୍ତ କି, ତୁମ ଏ ଓଡ଼ିଶା ଆଡ଼େ ।।୨।।

ତୁମରି ଢେଲା ରକତରେ ସିନା
ସାରା ଭାରତରେ ନବ ଉତ୍କଳର
ଏତେ ଦୁଃଖ ସହି ଏ ଜାତିକି ତୁମେ
ଆଣିଥିଲ ଭାରତରେ ସ୍ୱାଧୀନତା
ତୁମେ ସିନା ଦୁଃଖ ସହିଥିଲ ଏତେ
ତୁମେ ଥିଲ ଏହି ଓଡ଼ିଶା ମାଟିର
କି ଦେଇ କରିବୁ ତୁମ ଆରାଧନା
ପ୍ରତି ଓଡ଼ିଆର ପରାଣେ ରହିଛି
ଆଜି ତୁମ କଥା ମନେ ପଡ଼େ–

ଏ ନବ ଉତ୍କଳ ଗଠନ ହେଲା
ବିଜୟ ଡିଣ୍ଡିମ ବାଜି ଉଠିଲା–
ନୂଆ କରି ଦେଇଥିଲ ଜୀବନ
ବାପୁଙ୍କ କଥାରେ ଡେରିଣ 'କାନ–
ଆମେ ଆଜି ତା'ର ପାଉଛୁ ମଜା
ମୁକୁଟ ବିହୀନ ଦରଦୀ ରାଜା–
ତୁମ ପାଇଁ ଆଉ ନାହିଁ ମନ୍ତର
ମୋହି ନେଇଛ ତ ପ୍ରତି ଅନ୍ତର

ଆଉଥରେ ତୁମେ ବୁଲି ଆସନ୍ତ କି, ତୁମ ଏ ଓଡ଼ିଶା ଆଡ଼େ ।।୩।।

(ଘ) ଅଙ୍କୁଶ–ସଂଯମ (ନିଷ୍ଣମ ନିନାଦ)

ମନୋମତ୍ତ ଗଜେନ୍ଦ୍ରସ୍ୟ ବିଷୟୋଦ୍ୟାନ ଚାରିଣଃ ।
ନିୟାମନ ସମର୍ଥୋଽୟଂ ନିନାଦୋ ନିଶିତାଙ୍କୁଶଃ ॥
(ନାଦବିନ୍ଦୁ ଉପନିଷଦ୍–୪୪ ଶ୍ଳୋକ)

(ଙ) ଘଣ୍ଟା :–ଧ୍ୱନି
ବା ପରଶୁ–ମୀମାଂସା

ଅର୍ଥାତ୍ :–ମୀମାଂସାରେ ନାଦାନୁଧ୍ୟାନ, ସଂଯମ, ତୀବ୍ରମାଧ୍ୱିକ ଶକ୍ତିର ଅନୁଶୀଳନ, ସାଂଖ୍ୟଜ୍ଞାନ, ପ୍ରତିରୋଧାତ୍ମକ ବିଚାର, ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ, ଯୋଗ ଓ ବିସ୍ମୃମାଧ୍ୱାର ପୁନଃ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ସର୍ବୋପରି ବୈରାଗ୍ୟ ଖଡ୍ଗ ନେଇ ମହତ୍ ଅହଂକାର ବଳରେ ତୀବ୍ର ଆସୁରିକ ଶକ୍ତି (ମହିଷାସୁର) ଯେ କି କାମର ମୂର୍ତ୍ତିମନ୍ତ ବିଗ୍ରହ ତାହାକୁ ଜଣାଯାଇ ପାରେ ।

ସ୍ୱରୂପ ବ୍ୟାଖ୍ୟାରେ :–

(୧) ମହଦହଙ୍କାର ହେଲା ମୁଁ ସେଇ ପରମାତ୍ମାମୟ ଶୁଦ୍ଧବୁଦ୍ଧ ତନୁ । ସୁତରାଂ କାମ ମୋର କ'ଣ କ୍ଷତି କରିପାରିବ ? ଏପରି ବିଚାରିବାରେ କାମ ଦମିତ ହୋଇଥାଏ ।

(୨) **ବୈରାଗ୍ୟ :–**ପ୍ରଦୀପ୍ତ ହୋମାଗ୍ନିରେ ଘୃତାହୁତି ପ୍ରଦାନ କଲେ ତାହା ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ ହୁଏ, ପରନ୍ତୁ ପ୍ରଶମିତ ହୁଏନା । ତେଣୁ 'କାମ' ଆସକ୍ତିକ୍ଷୟକାରୀ ମାତ୍ର ଆତ୍ମତୃପ୍ତି ଦାୟକ ନୁହେଁ, ଏପରି ବିଚାରଧାରା କାମହନ୍ତାକାରୀ ଅଟେ ।

(୩) **ବିସ୍ମୃମାଧ୍ୱା :–**ଈଶ୍ୱରକୃତ ଲିଙ୍ଗଭେଦ ଫଳତଃ ଇନ୍ଦ୍ରିୟାନୁଭୂତି ଏହାର ପୁନଃ ବିଚାର କାମ ନାଶ କରେ ।

(୪) **ଯୋଗ :–**ମନ ଈଶ୍ୱରାଭିମୁଖୀ (ଯୋଗଯୁକ୍ତ) ହେଲେ'କାମ' ହୃଦୟରୁ ଅପସରି ଯାଏ ।

(୫) **ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ :–**ବ୍ରହ୍ମତ୍ୱ ଆଚରଣରେ, କାମପ୍ରତି ଘୃଣାଭାବ ଆସେ ।

(୬) **ପ୍ରତିରୋଧ :–**ଶରୀର ମଧ୍ୟରେ କାମ ଉପସ୍ଥିତ ହେବାମାତ୍ରେ ଜ୍ଞାନ–ଯଷ୍ଟି ଦ୍ୱାରା ତାହାକୁ ଆଘାତ କରିବା କାମ ଅବନତିର ଉପାୟ ଅଟେ ।

(୭) **ସାଂଖ୍ୟ (କର୍ମ) :–**ବାରମ୍ବାର ଆତ୍ମିକ ଅନୁଶୀଳନ କରିବା ଅର୍ଥାତ୍ :–ମୋର ଏତିକି ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉନ୍ନତି ଘଟିଛି ବାକି ଏ ସବୁ ଗୁଣରେ ମୁଁ ଉନ୍ନତି କରି ପାରି ନାହିଁ । ଏପରି ବିଚାରରେ କ୍ରମେ କାମ ଭାବନା ସମାଧି ଲାଭ କରେ ।

(୮) **କୁଣ୍ଡଳିନୀ :–**ଲିଙ୍ଗ ଭେଦ ଜ୍ଞାନରୁ ବ୍ରହ୍ମଶକ୍ତିମୟ ଭାବନାରେ କାମର ବିନାଶ ଘଟିଥାଏ (ଏହା ଏକ ପ୍ରକାର ଯୌଗିକ କ୍ରିୟା) ।

(୯) **ସଂଯମ :–**ଉନ୍ମତ୍ତ ହସ୍ତୀକୁ ଅଙ୍କୁଶ ବଳରେ ଆୟତ୍ତାଧୀନ କଲାପରି ସଂଯମ ବଳରେ କାମକୁ ଆୟତ୍ତ କରାଯାଇ ପାରେ । ଫଳତଃ ମନୁଷ୍ୟ ସର୍ବକାତର ହୁଏନା ।

(୧୦) **ନାଦାନୁସନ୍ଧାନ :–**ନାଦ ଜ୍ଞାନ ବଳରେ ଅଜପା ସାଧନ ବଶତଃ କାମ ବିଲୟ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ ।

ବା : ପରଶୁ–ମୀମାଂସା :–କାମ ଉତ୍ଥାନର କ୍ଷୟକାରୀ ଏହା ବାରମ୍ବାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଲେ ପୁନଃ କାମ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହେବାଲାଗି ମନବଳେ ନାହିଁ ।

ସୁତରାଂ ତତ୍ତ୍ୱବିଲୀନକ ଶ୍ରେଷ୍ଠାଂଶରେ 'ମାୟା' ଜ୍ଞାନ ଆସନରେ ଆସୀନ ହେଲେ କାମର ବିନାଶ ଘଟେ । ଏହି ମହାନ୍ ତତ୍ତ୍ୱ ଉପରେ ଦୁର୍ଗାପୂଜା ଆଧାରିତ । ସେହିପରି ବୃହଦ୍‌ଜ୍ଞାନ (କାଳୀ)ଙ୍କୁ ଜ୍ଞାନ (ସିଂହ) ଆସନ ପ୍ରଦାନ କଲେ ତାହା ସମସ୍ତ ଆସୁରୀଶକ୍ତି ନାଶିନୀ ହୋଇଥାଏ । ଏହା ହେଉଛି କାଳୀ ତତ୍ତ୍ୱର ନିଃସର୍ଗ, ସାରବତ୍ତା ।

ସୁ ପ୍ରାଚୀନ ତନ୍ତ୍ରପ୍ରସିଦ୍ଧ "ଉଡ୍ରାଖ୍ୟ" ଏହି ଓଡ଼ିଶାରେ ଯାଜପୁର ଉତ୍ସର୍ଗୀକୃତ ହ୍ରୀଁ (ଗୁହ୍ୟମୟ) କାଳିଙ୍ଗୀ ସଂସ୍କୃତିର ସ୍ୱାରକୀ ଦେବୀକ୍ଷେତ୍ର ଶାକ୍ତାନୁଲିପ୍ସାର ମହୋଜ୍ଜ୍ୱଳତା ନୟନ ମନକୁ ଉଲ୍ଲସିତ କରାଏ । ଅଧିଷ୍ଠାତ୍ରୀ ଦେବୀ ବିରଜା ଓ ତାହାଙ୍କ ମସ୍ତକ ଚୂଡ଼ାରେ ଗଣପତି, ସର୍ପ ସମ୍ରାଟ, ସ୍ତ୍ରୀ ଚିହ୍ନ (ଯୋନି) ପୁରୁଷ ଚିହ୍ନ (ଲିଙ୍ଗ) ଏବଂ ସୁଧାକର ଚନ୍ଦ୍ର ଏହି ପଞ୍ଚ ମୁଦ୍ରାରୁ ଗଣକୁଣ୍ଡଳୀ ଶିବଶକ୍ତିମୟ ଲିଙ୍ଗାୟତନକୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଆନ୍ତଃବହି–ଗୁହ୍ୟବ୍ୟକ୍ତ ଶରୀରକୁ ବିଶୁଦ୍ଧ ଚୈତନ୍ୟସତ୍ତା ପ୍ରଦାନ କରାଇ ମନୋମୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅମୃତ ରସାୟିତ କରି ଗଢ଼ିତୋଳିବାର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ପ୍ରଦାନ କରେ । ଫଳ ସ୍ୱରୂପ ପଞ୍ଚଉପାଦାନିକ ସବୁ କିଛି ଲଳିତ, କୋମଳ, ଶୁଭ ଶକ୍ତିମୟ ହୋଇ ଉଠେ, ଯହିଁରୁ ବିଶ୍ୱ ସମୁଦାୟ ପ୍ରସୂତି ଲାଭ କରେ । ତେଣୁ ଆର୍ଯ୍ୟର ମଧୁମୟ ମୁଖ ନିର୍ଯ୍ୟାସରୁ :–

ଧୃତ କନକ ନିଭାଭା ଶୂଳ ଲାଙ୍ଗୁଳ ହସ୍ତା ।
ପ୍ରବଳ ମହିଷ ପୃଷ୍ଠେ ଶୂଳ ମାଭେଦୟନ୍ତୀ ॥
ଗଣପତି ଫଣିସମ୍ରାଟ୍ ଯୋନି ଲିଙ୍ଗେନ୍ଦୁ ଚୂଡ଼ାଂ ।
ଶତୟତୁ ବିରଜା ମେ ମଙ୍ଗଳଂ ମଙ୍ଗଳାନାମ୍ ॥

ଏ ଆମୋଦ ବେଶ ଉପଲବ୍ଧ କରିହୁଏ ।

କ୍ଷେତ୍ରେଶ୍ୱରୀ ବିମଳାଙ୍କ ଶ୍ରୀବିଗ୍ରହ ମଧ୍ୟ ଅନୁରୂପ ରହସ୍ୟ ବହନ କରିଥାଇଛନ୍ତି । ତାହାଙ୍କର ଅଧୋବାହୁଦ୍ୱୟ ନିମ୍ନରେ ପୁରୁଷ ଓ ନାରୀ ତଥା ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ବାହୁ ଦ୍ୱୟରେ ବ୍ୟାଳଛନ୍ଦ (ସର୍ପକୁଣ୍ଡଳୀ) ଓ ଅମୃତ କୁମ୍ଭରୁ ସାମ୍ୟାପକ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଃସୃତ ହେଉଛି । ନାରୀ ପୁରୁଷ ଉଭୟେ କୁଣ୍ଡଳୀ ଶୁଳନାରୁ ସେହି ଅମୃତ ଆସ୍ୱାଦନ କରନ୍ତୁ ଯାହା ବିମଳା ବା ଉଜ୍ଜ୍ୱଳା (ବିରଜା) ଶକ୍ତି ସଂଜୀବନୀ ରୂପେ ଯୋଗୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗୃହୀତ ।

ପ୍ରଧାନ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ,
ଜନନୀ ସେବା ସଦନ,
କପିଳ ପ୍ରସାଦ, ଭୁବନେଶ୍ୱର–୨ ।

ଛଉ ନୃତ୍ୟରେ ମୁଖା

* ଅଧ୍ୟାପକ ଡଃ ନଗେନ୍ଦ୍ରନାଥ ମହାପାତ୍ର

ମୁଖା ଲଗାଇ ନାଚିବା ଏକ ଆଦିମ ପରମ୍ପରା । ଆଦିମ ଲୋକ ବହୁ ପ୍ରକାର ନାଚ ନାଚୁଥିଲେ । ସେ ନାଚମାନଙ୍କରେ ଧାରାବାହିକତା ବା ବ୍ୟାକରଣ ନୁଏତ ନଥିଲା । ତହିଁର ସ୍ୱତଃ ସ୍ଫୂର୍ତ୍ତି ଆନନ୍ଦ ଉଦ୍ଦୀପନା ଓ ପ୍ରାକୃତିକତାଥିଲା । ଶୀକାରରେ ସଫଳତା ପରେ, କଠିନ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବାପରେ କିମ୍ବା ଦଳଗତ ଯୁଦ୍ଧରେ ବିଜୟୀ ହେବାପରେ ସେ ଆନନ୍ଦର ବହିଃପ୍ରକାଶ କରୁଥିଲା । ବିବର୍ତ୍ତନ ଭିତରଦେଇ ସେ କାଳରୁ ଏହାର ଧାରା ଅଦ୍ୟାବଧି ପ୍ରଚଳିତ ।

ପୃଥିବୀର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଲୋକ ନୃତ୍ୟ ଓ ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ନୃତ୍ୟମାନଙ୍କରେ ମୁଖା ବ୍ୟବହାରର ପ୍ରଚଳନଅଛି । ଭାରତର ବହୁ ଅଞ୍ଚଳର ନାଚମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ମୁଖା ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଅରଣ୍ୟର ପଶୁ ପକ୍ଷୀ, କଳ୍ପିତ ଭୂତ ବା ଅନ୍ୟ ଭୟଙ୍କର ଶକ୍ତି- ମାନଙ୍କ ରୂପରେ ନିଜକୁ ସଜାଇ କୌତୁକରେ ଆନନ୍ଦ ଲାଭ କିମ୍ବା କୌଶଳ ପ୍ରୟୋଗ କରି କାର୍ଯ୍ୟ ହାସଲ କରିବା ମଣିଷର ଏକ ଆଦିମ ପ୍ରବୃତ୍ତି । ବିଜୟ ଉପଲକ୍ଷେ କିମ୍ବା କୌଣସି ଉତ୍ସବ ଅନୁଷ୍ଠାନରେ କୌତୁକ କ୍ରୀଡ଼ା ନିମନ୍ତେ ମୁହଁରେ ସିଂହ, ବାଘ, ଭାଲୁ, ଗୋରୁ ପ୍ରଭୃତି ଆରଣ୍ୟକ ଗୃହପାଳିତ ପଶୁ ସହିତ ବିଭିନ୍ନ ପକ୍ଷୀ, ଭୂତ ଓ ଦେବତାମାନଙ୍କର ମୁଖା ପ୍ରଚଳନ ଏକ ପରମ୍ପରା ସିଦ୍ଧବସ୍ତୁ ।

ଛଉ ନୃତ୍ୟ ପରିସରଭୁକ୍ତ ଅଞ୍ଚଳରେ ସର୍ବତ୍ର ମୁଖାର ପ୍ରଚଳନ ରହିଅଛି । ଛଉନୃତ୍ୟ-କଳାରେ ମୁଖା ବିଷୟକ ଆଲୋଚନା କାଳରେ ମୁଖା ପ୍ରଚଳନର ଇତିହାସ, ମୁଖା ଗଠନର ଉପାଦାନ, ନିର୍ମାଣ ଓ ସଜ୍ଜା ଶୈଳୀ, ମୁଖାର ବିବର୍ତ୍ତନ ଭିତ୍ତିକ ନିରୀକ୍ଷା ସହ ଶିଳ୍ପର ଭବିଷ୍ୟତ ସମ୍ପର୍କରେ ଆକଳନ କରିବା ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରବନ୍ଧର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ।

ଛଉ ନୃତ୍ୟ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ଅଞ୍ଚଳରେ ମୁଖା ପ୍ରଚଳନର ପରମ୍ପରା ଅତି ପ୍ରାଚୀନ । କେତେକ ମୁଖ୍ୟ ସ୍ଥାନର ବିବର୍ତ୍ତନର ଧାରା ସମ୍ପର୍କୀୟ ତଥ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧ ହେଉଥିଲେ ହେଁ କାଳାନୁକ୍ରମିକ ଐତିହାସିକ ବିବରଣୀ ମିଳେନାହିଁ । ସରେଇକଳା (ସିଂହଭୂମି, ବିହାର), ବାରିପଦା (ମୟୂରଭଞ୍ଜ, ଓଡ଼ିଶା), ଓ ବାଗମୁଣ୍ଡି (ପୁରୁଲିଆ, ପଃ ବଙ୍ଗ) ଛଉ ନୃତ୍ୟ କଳାର ତିନୋଟି ପ୍ରଧାନ ସ୍ଥାନ । ବାରିପଦା ଛଉ ନୃତ୍ୟରେ ମୁଖାର ବ୍ୟବହାର ନାହିଁ ।

ବାରିପଦା ବ୍ୟତୀତ ମୟୂରଭଞ୍ଜର କେତେକ ଅଞ୍ଚଳରେ ଏହି ନୃତ୍ୟ କଳାରେ ମୁଖା ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବାର ଦେଖାଯାଏ/ ପୁରୁଲିଆ ଓ ସରେଇକଳାରେ ମୁଖା ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଶିଳ୍ପ ରୂପେ ଗଢ଼ି ଉଠିଛି । ଏ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ମୁଖାର ଗଠନ ଓ ବିନ୍ୟାସ ହେଉଅଛି । ଉପରୋକ୍ତ ସ୍ଥାନ ସମୂହ ରାଜନୈତିକ ଦିଗରୁ ବିହାର, ଓଡ଼ିଶା ଓ ବଙ୍ଗଳା ଏପରି ତିନୋଟି ରାଜ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ ହୋଇଥିଲେହେଁ ଏହା ପ୍ରାକୃତିକ ଓ ଭୌଗୋଳିକ ଭାବରେ ଏକ, ଅବିଭକ୍ତ ଓ ପରସ୍ପର ସନ୍ନିହିତ ଅଞ୍ଚଳ । ସୈନ୍ଧବଗାଙ୍ଗେୟ ସମତଳ ଭୂମିରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଉତ୍ତରରେ ପୁରୁଲିଆ, ପୂର୍ବରେ ମେଦିନୀପୁର ଜିଲ୍ଲାର ରୂପନାରାୟଣ ନଦୀର ପଶ୍ଚିମ ପାର୍ଶ୍ୱ ଦେଇ ନୀଳଗିରି ମୟୂରଭଞ୍ଜ, କେନ୍ଦୁଝର, ବଣାଇ, ତାଳଚେର, ଢେଙ୍କାନାଳ, ହିନ୍ଦୋଳ, ସରେଇକଳା, ଖରସୁଆଁ, ସିଂହଭୂମି ଏବଂ ଛୋଟ ନାଗପୁର ମାଳଭୂମି ଅନ୍ତର୍ଗତ ସମତଳ ଅଞ୍ଚଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିସ୍ତୃତ । ଏହା ଘନ ଅରଣ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ, କଙ୍କରିଳ, ଲାଲମୃତ୍ତିକା, ଛୋଟ ପାହାଡ଼ ଓ ଗିରି ନଦୀ ବେଷ୍ଟିତ, ଏ ଅଞ୍ଚଳର ମୁଖ୍ୟ ଅଧିବାସୀ ହେଲେ କୁଡୁମୀ, ଭୂମିଜ, ଭୂୟାଁ, ବାଥୁଡ଼ି, ପୁରାଣ, ସାନ୍ତାଳ, ହୋ ପ୍ରଭୃତି ବହୁ ଜାତି ଓ ଗୋଷ୍ଠୀର ଲୋକ । ବନାଞ୍ଚଳ ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କର ଜୀବନ ଯାପନ ପ୍ରଣାଳୀ କଷ୍ଟକର ହେଲେ ହେଁ ସାମାଜିକ ଆମୋଦ ଉତ୍ସବ ଅନୁଷ୍ଠାନ ପ୍ରଭୃତିରେ ନୃତ୍ୟ ଓ ଗୀତ ପ୍ରଚଳିତ । ନୃତ୍ୟରେ ମୁଖା ପ୍ରଚଳନ ସ୍ୱାଭାବିକ । ପୁରୁଲିଆ/ମାନଭୂମ ସିଂହଭୂମ ସମେତ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ବାମନଘାଟୀ, ପାଞ୍ଚପୀଢ଼ ଅଞ୍ଚଳରେ ମୁଖା ନୃତ୍ୟ ପ୍ରଚଳିତ । ଉପରୋକ୍ତ ଅଞ୍ଚଳର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ବିବାହ ପ୍ରଭୃତି ସାମାଜିକ ଉତ୍ସବମାନଙ୍କରେ ମୁଖା ଲଗାଇ ନାଚ ହେଉଥିବାର ଦେଖାଯାଏ ।

ମୁଖାର ପ୍ରତିଶବ୍ଦ ଭାବେ ମହାଁ, ମୁହାଁ, ମହଡ଼ା, ମୁଖୋସ ପ୍ରଭୃତି ଶବ୍ଦମାନ ପ୍ରଚଳିତ । ସମଗ୍ର ଅଞ୍ଚଳରେ ଛଉ 'ଛ' ଛୋ ଶବ୍ଦ ମୁଖା ଅର୍ଥରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଇଂରେଜୀ "ମାସ୍କ"(Mask) ଶବ୍ଦର ପ୍ରତିଶବ୍ଦ ରୂପେ ଉପରୋକ୍ତ ସବୁ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥଗତ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ରହିଅଛି ।

ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ଆଗରୁ ରରୁଆ, ଗଡ଼ସାହି, ଚିଙ୍ଗି, ଚିହ୍ନା, କୋଷ୍ଠା ଆଦି ଅଞ୍ଚଳରେ ମୁଖା ନିର୍ମିତ ଓ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବାର ଜଣାଯାଏ । ଏ ସବୁ ସ୍ଥାନରେ ମୁଖା ନିର୍ମାଣ ନିମନ୍ତେ ସିଂହଭୂମି/ସରେଇକଳାର କୁଶଳୀ କାରିଗରମାନେ ଆସୁଥିଲେ ।

ତୁମରି ଚରଣେ କୋଟିଏ ପ୍ରଣତି
ସରଗରେ ଥାଇ ଦିଅ ହେ ଆଶୀଷ
ଏତିକି କରୁଛୁ ତୁମ ପଦେ ଅଳି
ତୁମରି ସ୍ୱପ୍ନର ସୁନେଲୀ ଉତ୍କଳ
ଯାହା ଭାବିଥିଲ ସେ ଦିନର ସେହି
ସେ ସପନ ଆଜି ହୋଇଛି କି ସତ
ନେତାଟିଏ ଯେବେ ଖୋଜା ପଡୁଥିଲା
ଆଜି ନେତାଙ୍କର ଅଭାବ ନାହିଁତ
ଆଜି ତୁମ କଥା ମନେ ପଡ଼େ–

ଡାକୁଛୁ ଆଜି ଏ ପବିତ୍ର ଦିନେ
ସଦ୍‌ବୁଦ୍ଧି ଯାଚୁ ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରାଣେ–
ଆସହେ ଓଳ୍ହାଇ ଓଡ଼ିଶା ଭୂମେ
ନୟନ ଯୁଗଳେ ଦେଖିବ ତୁମେ–
ବନ୍ଦୀଶାଳାରେ ମଉନେ ବସି
କିଂବା ଯାଉଅଛି ମାଟିରେ ମିଶି ?–
ମିଳୁତ ନଥିଲେ ଗୋଟିଏ ନେତା
ନେତା କଥା ଆମେ କରିନୁ ଚିନ୍ତା–

ଆଉଥରେ ତୁମେ ବୁଲି ଆସନ୍ତ କି, ତୁମ ଏ ଓଡ଼ିଶା ଆଡ଼େ ॥୪॥

ତଥାପି ଅଭାବ ରହି ଯାଉଅଛି
ଆଉ ଥରେ ତୁମେ ଆସ ଅବତରୀ
ଯେଉଁ ଭାଷା ପାଇଁ ଲଢ଼ିଥିଲ ତୁମେ
ସେ ଭାଷା କହିବା, ଲେଖିବା ପାଇଁ କି
ଏମିତି କାହିଁକି ହେଲା ତୁମେ କୁହ
ଭୁଲିଲା କି ଜାତି ପୁରୁବ ମହିମା
ଆଜି ଏ ସଙ୍କଟେ ତୁମରି ଅଭାବ
ଆଉ ଥରେ ଆସି ଏ ଜାତି କାନରେ
ଆଜି ତୁମ କଥା ମନେ ପଡ଼େ–

ତୁମ ପରି ନେତା ପାଇବା ପାଇଁ
ସ୍ୱଜାତି ପୀରତି ଦିଅ ବୁଝାଇ–
ସାଥେ ଧରି ତୁମ ଲଢୁଆ ସାଥୀ
କୁଣ୍ଠା କରେ କିଆଁ ଓଡ଼ିଆ ଜାତି ??–
ଶୁଣିଲେ ଏ କଥା ଦହୁଚି ଛାତି
କରି ଥବା ସେ ବିଦେଶୀ ପୀରତି–??–
ରହି ଯାଉଅଛି ହେ ମହାରଥୀ ।–
କହିଦେଇ ଯାଅ ସ୍ୱଜାତି–ପ୍ରୀତି–

ଆଉଥରେ ତୁମେ ବୁଲି ଆସନ୍ତ କି, ତୁମ ଏ ଓଡ଼ିଶା ଆଡ଼େ ॥୫॥

ପଦ୍ମସାହି,
ଆଠଗଡ଼ ଟାଉନ୍, କଟକ-୭୫୪୦୨୯ ।

ଭୁବନେଶ୍ୱରଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ କରାଟେ ଖେଳ ପ୍ରଦର୍ଶନକୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ଦେଖୁଛନ୍ତି ।

ପୁରୁଷ, ନାରୀ, ପିଲା, ବୁଢ଼ା, ବୁଢ଼ୀ ଯେଉଁମାନେ ମୁଖା ନିର୍ମାଣ ଓ ସଜା କରି ଜାଣନ୍ତି, ସମସ୍ତେ ଏଥିରେ ଲାଗନ୍ତି । ଦେବ ଦେବୀଙ୍କର ମୁଖା ନିର୍ମାଣ ଓ ସଜା ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୌଣସି ବିଶେଷ ନିୟମ ନିଷେଧ ପ୍ରଚଳନ ନାହିଁ ।

ପୁରାଣ, ଶାସ୍ତ୍ର, ଇତିହାସ ପ୍ରାକୃତିକ ବିଷୟ ବସ୍ତୁକୁ ନେଇ ମୁଖା ସଜ୍ଜିତ ହୁଏ । ମୁଖା ନିର୍ମାଣ ଓ ସଜା ବେଳେ ଶିଳ୍ପୀ ଦର୍ଶକଙ୍କ ଚେତା ଓ ସମୟର ସୁବିଧାକୁ ରକ୍ଷା କରିଥାନ୍ତି । ଶିଳ୍ପୀମାନେ ମୁଖା ତିଆରି କରିବାରେ ସାଧାରଣତଃ ନିଜସ୍ୱ ଧାରଣା ପ୍ରୟୋଗ କରିଥାନ୍ତି । ଅସୁର, ଭୂତ, ପ୍ରେତ ଓ ଅରଣ୍ୟ ପଶୁପକ୍ଷୀଙ୍କର ମୁଖା ନିର୍ମାଣ ନିମନ୍ତେ ପ୍ରକୃତି ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ଓ ସାଧାରଣ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରୟୋଜନ ହୁଏ । ମୁଖା ନିର୍ମାଣ ପୂର୍ବରୁ ମୁଖା ନିର୍ମାତା ସାଧାରଣତଃ ମୁଖା ସମ୍ପର୍କରେ ଅନ୍ୟ ନିର୍ମାତାମାନଙ୍କୁ ପ୍ରାଥମିକ ଧାରଣା ଦିଅନ୍ତି । ସମୟ ବିଶେଷରେ ନିର୍ମାତା ପ୍ରବୀଣ ଶିଳ୍ପୀଙ୍କୁ ପଚାରି ବୁଝି ନିଅନ୍ତି ।

ମୁଖା କୌଣସି ଚରିତ୍ରର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରେ । ସାଧାରଣତଃ ଗୋଟିଏ ଚରିତ୍ର ନିମନ୍ତେ ଗୋଟିଏ ମୁଖା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଥିଲା ବେଳେ, କେତେକ ମୁଖା ଏକାଧିକ ଚରିତ୍ର ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ କାର୍ତ୍ତିକ ମୁଖା ଇନ୍ଦ୍ର ବଳରାମ ଓ ପୌରାଣିକ ରାଜାମାନଙ୍କ ବ୍ୟବହାରରେ ଅସୁବିଧା ହୁଏ ନାହିଁ ।

ବାରିପଦା ଛଉ ନାଚ ଶୈଳୀ ବ୍ୟତୀତ ସରାଇକଳା ଓ ପୁରୁଲିଆ/ମାନଭୂମ୍ ଛଉନାଚରେ ମୁଖା ଅବିଚ୍ଛେଦ୍ୟ ଅଂଶ । ମୁଖା ବ୍ୟବହାର ଫଳରେ ଆସରରେ ଚରିତ୍ରର ଉପସ୍ଥିତି ଅଧିକ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୁଏ । ଦର୍ଶକ ଚରିତ୍ରର ସତ୍ତାକୁ ନିବିଡ଼ ଭାବରେ ଉପଲବ୍ଧି କରିପାରେ । ମୁଖା ପିନ୍ଧିଲେ ଚରିତ୍ର ଉପଯୋଗୀ ଭାବ ନର୍ତ୍ତକର ମନ ଭିତରେ ସଞ୍ଚାରିତ ହୋଇଯାଏ । ମନ ଓ ଶରୀର ଉଦ୍ଦୀପିତ ହୁଏ । ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ମୁଖା ବ୍ୟବହାର ପରି ପୂର୍ବ ଭାରତର ପୁରୁଲିଆ/ମାନଭୂମି, ସରାଇକଳା, ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ 'ଛଉ/ଛୌ'; ମାଲଦହ ଜିଲ୍ଲାର 'ଗମ୍ଭୀରା'; ଆସାମର 'ଭୁଟ' ନାଚ ପ୍ରଭୃତିରେ ମୁଖା ଏକ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଅଂଶ । ଝାଡ଼ଗ୍ରାମ ଓ ଧଳଭୂମ ଛଉ/ଛୌ ନାଚରେ 'ପରଭା କାଠିଆ'ର ପ୍ରଚଳନ ଅଛି । ଆଗରୁ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଅଞ୍ଚଳରେ 'ପରଭା କାଠିଆ'ର ପ୍ରଚଳନ ଥିଲା ।

କାଠରେ ନିର୍ମିତ ବିଭିନ୍ନ ଦେବ ଦେବୀଙ୍କର ମୂର୍ତ୍ତି ପରଭା 'କାଠିଆ' ରୂପେ କଥିତ । ଏଥିରେ ଶରୀରର ଛାତି ପାଖରୁ ମସ୍ତକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଂଶ କାଠରେ ନିର୍ମିତ । ଦେବ ଦେବୀ, ଅସୁର ପ୍ରଭୃତିଙ୍କର ଅତିମାନବିକ ଶାରୀରିକ ଅଂଶ ବିଶେଷ ସବୁ (ଯେମିତି ଚତୁର୍ଭୁଜ, ଷଡ଼ଭୁଜ, ଦଶଭୁଜା ଦିବ୍ୟବାହୁ, ଦଶଶିର ପ୍ରଭୃତି) ଶିଳ୍ପୀ ପରି ହାଲୁକା କାଠରେ ନିର୍ମିତ ହୋଇ ନୃତ୍ୟ ନାଟ୍ୟରେ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୋଇଥାଏ । ଏସବୁ ମୁଖାର ଅନ୍ୟ ଏକ ରୂପ ବୋଲି ମନେ କରାଯାଇ ପାରେ । ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ପୁରାତନ ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟ ଯଥା : ନୀଳଗିରି, କେନ୍ଦୁଝର, ବଣାଇ, ହିନ୍ଦୋଳ, ତାଳଚେର, ଖରସୁଆଁ ଅଞ୍ଚଳର ଛଉର କେତେକ ନାଚରେ ମୁଖା ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।

ନାଚରେ ବ୍ୟବହୃତ ମୁଖାଗୁଡ଼ିକ ସଂରକ୍ଷିତ ହୁଏ ନାହିଁ । ମୁଖା ନିର୍ମାଣ ପରେ ନିର୍ମାତା କାନ୍ଥରେ କଣ୍ଟା ଦ୍ୱାରା କିମ୍ବା ଦଉଡ଼ିରେ ବାନ୍ଧି ଝୁଲାଇ ଦିଅନ୍ତି । ପୁରୁଲିଆରେ ଛଉ ଦଳମାନଙ୍କରେ ବ୍ୟବହୃତ ମୁଖାସବୁ ଆସରରେ ନାଚ ପରେ କାଠ/ବାଉଁଶରେ ନିର୍ମିତ ଶିଡ଼ିରେ ତଳୁ ଉପର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଥାକ ଥାକ କରି ବାନ୍ଧି ଦେଇ ଖରାରେ ଶୁଖାଇ ଦିଅନ୍ତି । ଖରାରେ ଶୁଖିଗଲାପରେ ଘର ଭିତରେ ସେହି ପରି ରଖାଯାଏ । ସରାଇକଳାରେ ନାଚ ପରେ ମୁଖା ସବୁ ଖରାରେ ଶୁଖାଇ ବଡ଼ ବଡ଼ କାଠ ବା ଟିଣ ବାକ୍ସ ମଧ୍ୟରେ କାଗଜ ଗୁଡ଼ାଇ ରଖାଯାଏ । ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଶିରାକୁଳୀରେ ମୁଖାସବୁ ବାକ୍ସରେ ରଖାଯାଇ ଥାଏ । ବର୍ତ୍ତମାନ ମୁଖାଗୁଡ଼ିକ କାଗଜ, କନା, ଅଠା, ମାଟିରେ ତିଆରି ହେଉଥିବାରୁ ବେଶୀଦିନ ବ୍ୟବହାର ଉପଯୋଗୀ ହୁଏ ନାହିଁ । ଅତିବେଶୀରେ ପଚାଶ/ଷାଠିଏ ଥର ବ୍ୟବହାର ପରେ ଏସବୁ ଅନୁପଯୋଗୀ ହୋଇଯାଏ ।

ମୁଖା ନିର୍ମାତାମାନଙ୍କର ବର୍ତ୍ତମାନର ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥା ସ୍ୱଚ୍ଛଳ ନୁହେଁ । ମୁଖା ବିକ୍ରୟଲବ୍ଧ ପରିବାର ପ୍ରତି ପୋଷଣରେ ବ୍ୟୟିତ ହୁଏ । ପୁରୁଲିଆରେ ଅନେକ ଭୂମିହୀନ ଶିଳ୍ପୀ ମୁଖା ନିର୍ମାଣକୁ ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଶିଳ୍ପ ରୂପେ ଆଶ୍ରୟ କରି ଜୀବିକାର୍ଜନ କରୁଛନ୍ତି । କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଶିକ୍ଷିତ ଅସଚେତନ ଶିଳ୍ପୀମାନେ ବ୍ୟବସାୟୀମାନଙ୍କର ମନ୍ଦ ଅଭିପ୍ରାୟର ଶୀକାର ହୋଇଥାନ୍ତି । ଏହି ବ୍ୟବସାୟକୁ ଏକ ସୌଖୀନ ଅର୍ଥକାରୀ କ୍ଷୁଦ୍ର କୁଟୀର ଶିଳ୍ପ ରୂପେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ପାଇଁ ଶିଳ୍ପୀମାନେ ଆଗେଇ ଆସିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଗ୍ରା/ପୋ: ଅ:—ଧର୍ମପୁରା, ଭାୟା—କୋଷ୍ଠା,
ଜିଲ୍ଲା—ମୟୂରଭଞ୍ଜ—୭୫୭୦୮୪ ।

କେବେ କେବେ ଏ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରୁ କେହି ବ୍ୟକ୍ତି ଯାଇ ସେଠାରୁ ନିର୍ମାଣ କୌଶଳ ଶିଖି ଆସି ଏଠାରେ ମୁଖା ତିଆରି କରୁଥିଲେ। ବର୍ତ୍ତମାନ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ରାରୁଆଁ ଥାନା ଅନ୍ତର୍ଗତ ଶିରାକୁଳୀ ଗ୍ରାମରେ ଦୁଇ ଜଣ ବାଥୁଡ଼ି ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ବ୍ୟକ୍ତି ମୁଖା ନିର୍ମାଣ କରୁଛନ୍ତି। ସେଠାର ଶ୍ରୀ ବାଣେଶ୍ୱର ନାୟକ ଜଣେ ମୁଖା ନିର୍ମାତା ରୂପେ ସୁପରିଚିତ। ମୟୂରଭଞ୍ଜର କରଞ୍ଜିଆ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଜଡ଼ ସାହିରେ ପୂର୍ବକାଳର ଛଉରେ ବ୍ୟବହୃତ କାଠ ମୁଖା ରହିଥିବାର ଦେଖିହୁଏ। ଏଠାରେ ପୂର୍ବେ କାଠ ବ୍ୟତୀତ ଲାଉର ମୁଖା ପ୍ରଚଳନ ଥିବାର ଜଣାଯାଏ।

ପୁରୁଲିଆ ଛଉରେ ବ୍ୟବହୃତ ମୁଖାଗୁଡ଼ିକ ମୁଖ୍ୟତଃ ବାଗମୁଣ୍ଡି ଥାନା ଅନ୍ତର୍ଗତ ଚେଡ଼ିଦା ଗ୍ରାମ ଓ ଜୟପୁର ଥାନା ଅନ୍ତର୍ଗତ ଡୁମୁରଡ଼ିହ ଗ୍ରାମରେ ନିର୍ମିତ ହୁଏ। ଡୁମୁରଡ଼ିହର ମୁଖା ନିର୍ମାତା ମାନେ ଶହେ ବର୍ଷ ଅତୀତରେ ଚେଡ଼ିଦା ଗ୍ରାମରେ ବାସ କରୁଥିଲେ ଓ ମୁଖା ତିଆରି କରୁଥିଲେ। ଘଟଣା କ୍ରମେ ସେ ଡୁମୁରଡ଼ିହ ଗ୍ରାମର ବାସିନ୍ଦା ହେଲେ ଏବଂ ସେଠାରେ ମୁଖା ନିର୍ମାଣ ଆରମ୍ଭ କଲେ। ସୁତରାଂ, ମୂଳତଃ ପୁରୁଲିଆ ମୁଖା ଶିଳ୍ପ ଚେଡ଼ିଦା କେନ୍ଦ୍ରର ନିର୍ମାଣ ଓ ସଜ୍ଜା ଶୈଳୀ ଅନୁସରଣ କରେ। ଏ ସ୍ଥାନରେ ପୂର୍ବେ ଶିମୁଳୀ କାଠ ଓ ଲାଉରେ ମୁଖା ନିର୍ମିତ ଓ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିଲା।

ସରାଇକେଲା ଛଉ ନାଚରେ ପୂର୍ବେ କାଠ, କଖାରୁ ଓ ଲାଉରେ ନିର୍ମିତ ମୁହାଁ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିଲା। ବାଉଁଶର ଟୋକେଇ, କୁଲା, ପାଛିଆଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ମୁଖା ରୂପେ ସଜାଇ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବାର ଜଣାଯାଏ। ମାଙ୍କଡ଼ ମୁହଁର ଶୁଖିଲା ଛାଲକୁ ମୁହଁ ରୂପେ ବ୍ୟବହାରର ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ବିଷୟରେ ଏବେ ବି ଅନେକଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଶୁଣାଯାଏ।

ମହାରାଜାଙ୍କ ଉଦିତ ନାରାୟଣଙ୍କ ସମୟରେ ରାଜପୁରୋହିତ ବଳରାମ ପାଣିଗ୍ରାହୀ ଓ ତାଙ୍କ ପୁଅମାନେ ମୁଖା ତିଆରି କରୁଥିଲେ। ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ତାଙ୍କର ଶିଷ୍ୟ ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର ମହାପାତ୍ର ଓ ତାଙ୍କ ବଂଶଧର ଗଣ ମୁଖା ନିର୍ମାଣ କଲେ। 'ଶିଳ୍ପ ଗୁରୁ' ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାରଙ୍କ ନିର୍ମିତ ମୁଖା ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମୁଖା ପ୍ରଦର୍ଶନୀ, ଟୋକିଓ ୧୯୬୫ରେ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୋଇଥିଲା।

ମୁଖା ନିର୍ମାଣ କୌଣସି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଜାତିର ଲୋକଙ୍କର କଳା ନୁହେଁ। ସରାଇକେଲାରେ କଂସାରୀ, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ବାରିକ ଓ କ୍ଷତ୍ରିୟ ପ୍ରଭୃତି ଜାତିର ଲୋକେ ମୁଖାତିଆରି କରୁଥିଲେ। ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ବାଥୁଡ଼ି, ମହାନ୍ତ, ବଣିଆ, ଭୂୟାଁ ପ୍ରଭୃତି ଓ ପୁରୁଲିଆରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଗୁହିରାମୀ ଓ ସୂତ୍ରଧର ପ୍ରଭୃତି ଜାତିର ଲୋକେ ମୁଖା ତିଆରି କରୁଥିଲେ। ଏବେ ମଧ୍ୟ ଏ ଧାରା ପ୍ରଚଳିତ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ମୁଖା ନିର୍ମାଣ ନିମନ୍ତେ ବିଭିନ୍ନ ଅଦରକାରୀ କାଗଜ, ଛିଣ୍ଡାଲୁଗା, ଲୁହାତାର, ଅଠା, ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ ଓ କାଗଜ ଫୁଲ, ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ରଙ୍ଗ, ବେଙ୍ଗଙ୍ଗ ପକ୍ଷୀର ପର ପ୍ରଭୃତି ସାମଗ୍ରୀ, କାଠପଟା, କରଣୀ, ଡାମ୍ପୀ ଇତ୍ୟାଦି ଉପକରଣ ଲୋଡ଼ା ହୁଏ।

ପ୍ରଥମେ ନଦୀ କିମ୍ବା ନାଳ କୂଳରୁ ବାଲିମିଶା ଚିକିଟାମାଟି ଆଣି ପାଣି ମିଶାଇ ଚକଟି, ଚକଟି ଗୋଡ଼ି ପ୍ରଭୃତି ବାଛି ଦେଇ ମୁଲାୟମ୍ କରାଯାଏ। ଦୁଇ ଫୁଟ୍ ଲମ୍ବ ଓ ଦେଢ଼ ଫୁଟ ଓସାର କିମ୍ବା ଦେଢ଼ ଫୁଟ ଲମ୍ବ ଓ ଏକ ଫୁଟ ଓସାର କାଠ ପଟାଉପରେ ଛାଞ୍ଚ ତିଆରି ହୁଏ। ଖୁଉଳ ଗୁଣ୍ଡ କରି ଫୁଟାଇ ଅଠା ତିଆରି କରି ଛିଣ୍ଡା ମୋଟା କାଗଜ ଉପରେ ଅଠା ଦେଇ ଛାଞ୍ଚ ଉପରେ ଚିଟେଇ ଦିଆଯାଏ। ତାହା ଉପରେ ନରମ ଓ କାଦୁଅ ମଣ୍ଡ ପତଳା କରି ଲେପି ଦିଆଯାଏ। ତା ଉପରେ ଛିଣ୍ଡାକନା ଦେଇ ଚିକିଟା ମାଟିର ପ୍ରଲେପ ଦିଆଯାଏ। ତାପରେ କାଠର ଡାମ୍ପୀରେ ପାଲିସ୍ କରାଯାଏ। ମୁଖା ଉପରେ ପୁରୁଣା ଛିଣ୍ଡା କନା ଦେବାର କାରଣ ହେଲା ଏହା ଭଲଭାବରେ ଅଠା ଧରେ। ନୂଆ କପଡ଼ାରେ ଭଲ ଅଠା ଧରେ ନାହିଁ। ପରେ ଖରାରେ ଭଲ କରି ଶୁଖେଇ ଦିଆଯାଏ। ମୁଖା ଶୁଖିଗଲା ପରେ ପ୍ରସ୍ତୁତକାରୀ ଭୂମିରେ ପାଦ ଲମ୍ବାଇ ବସି କୋଳ ଉପରେ ଛାଞ୍ଚଟି ରଖି ଛୋଟ ଲୁହା ଖଣ୍ଡଟି ଓ ହାତୁଡ଼ି ସାହାଯ୍ୟରେ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ କାଟି ମୁଖାଟିକୁ ଛାଞ୍ଚରୁ ବାହାର କରନ୍ତି। ମୁଖା ବାହାର କଲାପରେ ରଙ୍ଗ କାମ ହୁଏ। ପ୍ରଥମେ ଖଡ଼ିମାଟି ଅଥବା ଚୂନର ପ୍ରଲେପ ଦିଆ ଯାଏ। ଚୂନ ଶୁଖିଗଲା ପରେ ବିଭିନ୍ନ ଚରିତ୍ର ଅନୁଯାୟୀ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ରଙ୍ଗ ଲେପନ କରାଯାଏ। ଟିକିଲି, କଞ୍ଚିମାଳ, ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ, କାଗଜ ଫୁଲ, ସଲ୍ମତାର, ରଙ୍ଗ ବେରଙ୍ଗ ଚଢ଼େଇ ପର ମୁଖା ସଜ୍ଜା ନିମନ୍ତେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ। କେଶ ନିମନ୍ତେ ନଳିତା ପାଟ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ। ଅତୀତର ମୁଖାଗୁଡ଼ିକର ସଜ୍ଜା ସରଳ ଓ ସାଧାରଣ ଥିଲା। ବର୍ତ୍ତମାନ ପରି ଏତେ ବର୍ଣ୍ଣାଢ୍ୟ ପରିପାଟି ନ ଥିଲା।

ସଜ୍ଜା ସମୟରେ ମୁଖାର ଦୁଇ ପଟ କାନ ତଳ କଣାରେ ଦୁଇଗୋଟି ସୁତୁଲି ବାନ୍ଧି ଦିଆଯାଏ। ନୃତ୍ୟକାରୀ ମୁଖା ପିନ୍ଧିଲା ପରେ ବେକର ପଛ ପାଖେ ସୁତୁଲିରେ ଗଣ୍ଠି ପଡ଼େ।

ମୁଖାର ଉପରି ଭାଗରେ ମସ୍ତକରେ ମୁକୁଟ ଖଞ୍ଜା ହୁଏ। ଏହା କେବଳ ଉପଯୋଗୀ ଚରିତ୍ରର ମୁଖାମାନଙ୍କରେ ଥାଏ। ମୁକୁଟଗୁଡ଼ିକ ବିଭିନ୍ନ ପକ୍ଷୀର ପର, ମୟୂରଚୂଳ, ଲୁଞ୍ଜ, ଗଡ଼ ଗଡ଼, କଞ୍ଚି, ଶଙ୍ଖ ଜରି, ରଙ୍ଗ କାଗଜ, ସୋଲର ଫଳକ ପ୍ରଭୃତି ସଲ୍ମତାର ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ ସୂତା ଓ ଅଠା ସାହାଯ୍ୟରେ ସଜ୍ଜିତ ହୁଏ। ଏ ସବୁ ବିଷୟ ଭାବ ଓ ଚରିତ୍ର ଉପଯୋଗୀ ହୋଇଥାଏ।

ମୁଖାରେ ଚକ୍ଷୁ ଓ ନାସାରନ୍ଧ୍ର ଦୃଶ୍ୟ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ଥାଏ। ଏହା ଦ୍ୱାରା ନର୍ତ୍ତକ ଆସରରେ ନିଜର ସ୍ଥିତିକୁ ଦେଖିପାରେ ଓ ଶ୍ୱାସ କ୍ରିୟା ସମ୍ପାଦନ କରିଥାଏ। ଛାଞ୍ଚରୁ ମୁଖା ବାହାର କଲାବେଳେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କାରୀ ମୁଖାର ଚକ୍ଷୁ, କର୍ଣ୍ଣ, ନାସିକାରେ ପ୍ରୟୋଜନୀୟ ଛିଦ୍ର ସୃଷ୍ଟି କରିଥାନ୍ତି।

ସାଧାରଣତଃ ସରସ୍ୱତୀ ପୂଜାଠାରୁ ଅର୍ଥାତ୍ ମାଘ ମାସଠାରୁ ମୁଖା ତିଆରି ଆରମ୍ଭ ହୁଏ। ବର୍ଷ ଯାକ ମୁଖା ନିର୍ମିତ ହେଉଥିଲେ ହେଁ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହା ପୂର୍ଣ୍ଣ ମାତ୍ରାରେ ଚାଲେ। କନା, ଅଠା, କାଗଜ, ମାଟି, କାଦୁଅ ସହଜରେ ନ ଶୁଖି ସଂକୁଚିତ ହେଉଥିବାରୁ ବର୍ଷାଦିନେ ସାଧାରଣତଃ ମୁଖାତିଆରି ହୁଏ ନାହିଁ। ଟାଣ ଖରା ଅଭାବରେ ଛାଞ୍ଚ ଭିତରେ ମୁଖା ଶୀଘ୍ର ଶୁଖି ଶକ୍ତ ହୁଏ ନାହିଁ। ପ୍ରଥମେ ଗଣେଶ ମୁଖା ତିଆରି କରିବା ଶାସ୍ତ୍ର ସମ୍ମତ ବିଧି। ପରେ ଅନ୍ୟ ମୁଖା ତିଆରି ହୁଏ।

କହିଥିଲେ ଜର୍ମାନୀ ସହାୟତାରେ କେ.ଏଫ୍.ଡବ୍ଲ୍ୟୁ: ଯୋଜନାରେ ୧୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କାର ଏକ କଟକ, ପୁରୀ, ବାଲେଶ୍ୱର ଜିଲ୍ଲା ଉଠା ଜଳସେଚନ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଛି । ଚାଷୀମାନଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ସହଯୋଗ ମିଳିଲେ ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲାର ଆହୁରି ୧୫/୨୦ଟି ଅଚଳ ପଏଣ୍ଟକୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ କରାଯିବ । ଓଡ଼ିଶାରେ ଏହି ଭଳି ୩,୦୦୦ ଅଚଳ ପଏଣ୍ଟ ରହିଛି ।

କାଞ୍ଚିଆପଡ଼ାରେ ମଧ୍ୟ ଏକ ସାଧାରଣ ସଭା ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ଉଭୟ ସଭାରେ ଚାଷୀମାନେ ବର୍ଦ୍ଧିତ ଜଳକର ଅଧ୍ୟକ୍ଷଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତିରେ ଜମା କରିଥିଲେ । ଏହି ଅଞ୍ଚଳରେ ବ୍ୟାପକ ଧାନ ଚାଷ ହୁଏ । ଚାଷୀମାନେ ଆଖୁ ଏବଂ ଧାନ ମଧ୍ୟ ଚାଷ କରନ୍ତି । ଅର୍ଥକାରୀ ଫସଲ ଉତ୍ପାଦନ କରି ବହୁ ଅର୍ଥ ଉପାର୍ଜନ କରନ୍ତି । ଉଠା ଜଳସେଚନ ନିଗମର ପରିଚାଳନା ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଶ୍ରୀ ଏଚ୍. ପି. ରାୟ, ବୈଷୟିକ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଶ୍ରୀ ଏଲ୍. କେ. ଚୌଧୁରୀ, ଭୂତଳ ଜଳସମ୍ପଦ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଏ. କେ. ପଟ୍ଟନାୟକ ଏବଂ ବ୍ରହ୍ମପୁର ଉଠା ଜଳସେଚନ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ଯନ୍ତ୍ରୀ ଉପେନ୍ଦ୍ର କୁମାର ସାହୁ ପ୍ରମୁଖ ବହୁ ବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଏହି ସଭାମାନଙ୍କରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ ।

ଶ୍ରୀ ପବିତ୍ର ତ୍ରିପାଠୀ ।

ରାଇରଙ୍ଗପୁରଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀ ଉତ୍ସବକୁ ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ପରିବହନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ବକ୍ସିପାତ୍ର ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରୁଛନ୍ତି । ଉକ୍ତ ଉତ୍ସବରେ ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଦାମୋଦର ରାଉତ ଉପସ୍ଥିତ ଅଛନ୍ତି ।

ଜମିରୁ ଫଳୁଛି ସୁନା

ମୋର ଏକ ଖାଲୁଆ ଜମିଥିଲା, ସେଥିରେ ବର୍ଷାଦିନେ ପାଣି ଜମି ରହୁଥିବାରୁ ଭଲ ଫସଲ ହୁଏ ନାହିଁ, କ'ଣ କରିବି ବୋଲି କିଛି ଭାବିପାରୁ ନଥିଲି, ଯୋଗକୁ ଦିନେ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ବ୍ଲକ୍‌ର ବାବୁମାନେ ଆସି ଆମ ଗାଁରେ ଆଇ:ଆର:ଡି:ରେ ଉପକୃତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରୁଥାନ୍ତି, ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସେଥିରେ ସାମିଲ ହେଲି । ବ୍ଲକ୍‌ର ଏଫ୍:ଇ: ଓ ବାବୁ ସେଦିନ କହିଲେ ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଖାଲୁଆ, ସନ୍ତସନ୍ତିଆ ଜମି ଅଛି ସେମାନେ ମାଛଚାଷ ପାଇଁ, ସେଥିରେ ପୋଖରୀ ଖୋଳାଇ ପାରିବେ, ସେମାନଙ୍କୁ ବ୍ୟାଙ୍କ ଜରିଆରେ ୧୪,୧୦୦ ଟଙ୍କା ଋଣ ଦିଆଯିବ । ଏବଂ ୫,୦୦୦ ଟଙ୍କା ଛାଡ଼ ପାଇବେ । ମୁଁ ଆଗ୍ରହ ସହକାରେ ରାଜି ହୋଇଗଲି ।

କିଛି ଦିନପରେ କାନଡ଼ା ବ୍ୟାଙ୍କରୁ ୧୪,୧୦୦ ଟଙ୍କା ଋଣ ଆଣି ପୋଖରୀଟିଏ ଖୋଳାଇଲି, ଏହା ପ୍ରାୟ ଅଧ ଏକର ବିଶିଷ୍ଟ ହେବ, ବ୍ଲକ୍‌ର ଏଫ୍:ଇ:ଓ:ଙ୍କ ସହିତ ପରାମର୍ଶ କରି ଭଲ ଜାତିର ଛାଡ଼ିଲି ମଝିରେ ଗୋବର, ସାର, ଦେଉଥାଏ । ସେହି ପ୍ରଥମ ବର୍ଷ ସନ ୧୯୯୧-୯୨ରେ ମୁଁ ହାରାହାରୀ ୩୮୦ କି:ଗ୍ରା ମାଛ ପାଇଲି ଏବଂ ହାରାହାରୀ ୬,୫୦୦ ଟଙ୍କା ପାଇଲି । ମୋତେ ବଡ଼ ଖୁସି ଲାଗିଲା । ଯେଉଁ ଜମିରେ ମୁଣ୍ଡ ପିଟି ଦେଲେ ଧାନ ୧,୦୦୦ ଟଙ୍କାର ହେଉ ନଥିଲା ସେହିଥିରୁ ଆଦାୟ ହେଲା ୬,୫୦୦ ଟଙ୍କା ।

ଇତି ମଧ୍ୟରେ ମତ୍ସ୍ୟଚାଷୀ ଉନ୍ନୟନ ସଂସ୍ଥା ଜରିଆରେ ମୁଁ ମାଛ ବିଷୟରେ ତାଲିମ ନେଇଗଲି, ପର ବର୍ଷ ଅର୍ଥାତ୍ ସନ ୧୯୯୨-୯୩ରେ ମଧ୍ୟ ମାଛ ଚାଷ କଲି । ସେଥିରେ ମଧ୍ୟ ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି ଜାତିକ ଛାଡ଼ିଲି, ଗତ ଖରାଦିନରେ ସେଥିରୁ ମୁଁ ୪୮୫ କି:ଗ୍ରା: ମାଛ ୨୭ କି:ଗ୍ରା: ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି ପାଇଛି । ମାଛ ଓ ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି ବିକି କରି ମୁଁ ୯,୮୫୦ ଟଙ୍କା ପାଇ ମୋର ବ୍ୟାଙ୍କ ଋଣ ଯଥାରୀତି ସୁଝି ଦେଉଛି । ଆଶା କରୁଛି ଆଗାମୀ ଦୁଇବର୍ଷରେ ସମସ୍ତ ଋଣ ସୁଝି ଦେବି । ଇତି ମଧ୍ୟରେ ପୋଖରୀ ହୁଡ଼ାରେ ୪୦ ଗୋଟି ନଡ଼ିଆ ଗଛ ଲଗାଇଲିଣି ।

ଚାଷୀ ହିସାବରେ ଯେଉଁ ଜମି ଅଧିକ ଜଳ ଲାଗି ଫସଲ ଅମଳ ହେବାରେ ମୋତେ ଉପହାସ କରୁଥିଲା ସେଥିରୁ ଆଜି ସୁନା ଫଳୁଛି କହିଲେ ଚଳେ, ଦିନଥିଲା ସେ ଜମିକୁ ମୁଁ ବିକି କରି ଦେବି ବୋଲି ବାହାରିଥିଲି, ହେଲେ ଏବେ ଖୋଜୁଛି କି ଏହିପରି ଏକ ଖାଲୁଆ ଜମି କେମିତି ମିଳନ୍ତା କି, ମୁଁ କିଣି ନିଅନ୍ତି । କଥାରେ ଅଛି ଯେଉଁ ବାଘ ମଣିଷ ମାଂସ ଚାଖିଛି ସେ କ'ଣ ସହଜରେ ଛାଡ଼ିବ, ମୋତେ ଦେଖି ଗାଁର ଅନ୍ୟ ଦୁଇଜଣ ମଧ୍ୟ ମାଛ ଚାଷ କରିବା ପାଇଁ ବାହାରିଲେଣି, ଭଗବାନ କରନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କର ବି ଉନ୍ନତି ହେଉ ।

ଶ୍ରୀ ପଶୁପତି ବଳବନ୍ତରାୟ,
ଗ୍ରାମ:-କୁରୁଲି, ପୋ:-ନୁଆଗାଁ,
ବ୍ଲକ୍:-ବେଲଗୁଣ୍ଠା ।

ଗଞ୍ଜାମ ଚାଷୀ ଓଡ଼ିଶାର ଆଦର୍ଶ

ଗତ ୨୭ ତାରିଖରେ ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲାର ହିଞ୍ଜିଳି ବ୍ଲକ୍ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଶିକିରି ଏବଂ ଶେରଗଡ଼ ବ୍ଲକ୍ ଅନ୍ତର୍ଗତ କାଞ୍ଜିଆମାଠାରେ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଉନ୍ନୟନ ସଚିବ ତଥା ଉଠା ଜଳସେଚନ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଶ୍ରୀ ଅରବିନ୍ଦ କୁମାର ତ୍ରିପାଠୀ ଦୀର୍ଘଦିନ ଧରି ଅଚଳ ଥିବା ୫ଟି ଉଠା ଜଳସେଚନ ପଏଣ୍ଟକୁ ସଚଳ କରି ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରିଥିଲେ । ଏଥିପାଇଁ ଆୟୋଜିତ ସାଧାରଣ ସଭାରେ ଶ୍ରୀ ତ୍ରିପାଠୀ କହିଥିଲେ ଯେ, ଗଞ୍ଜାମ ଚାଷୀମାନେ ଓଡ଼ିଶାର ଆଦର୍ଶ ଏବଂ ସେମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜଳବିନ୍ଦୁର ସଦ୍‌ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଉତ୍ସାହ ଯୋଗୁଁ ନିଗମ ତରଫରୁ ଗୁରୁପଡ଼ାଠାରେ ଦୀର୍ଘଦିନ ଧରି ଅଚଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବା ଉଠା ଜଳସେଚନ ପଏଣ୍ଟକୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ସଭାରେ ମୁଖ୍ୟବକ୍ତା ଭାବରେ ଯୋଗ ଦେଇ ହିଞ୍ଜିଳି ବିଧାୟକ ଶ୍ରୀ ହରିହର ସାହୁ କହିଥିଲେ ଯେ, ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲା ଏକ କୃଷିପ୍ରଧାନ ଜିଲ୍ଲା । ଏହି ଜିଲ୍ଲାର ଚାଷୀମାନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପରିଶ୍ରମୀ । ତେଣୁ ଏହି ଜିଲ୍ଲାକୁ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଭିତ୍ତିରେ ଜଳସେଚନ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ଉଚିତ । ହିଞ୍ଜିଳି ବ୍ଲକ୍ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଶ୍ରୀ ସୁରେନ୍ଦ୍ରନାଥ ପ୍ରଧାନ ଶିକିରି ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତରେ ପାନୀୟଜଳ ଯୋଗାଣ ଏବଂ ଜଳନିଷ୍କାସନ ପ୍ରଣାଳୀ ଉପରେ ଗୋଟିଏ ପୋଲ ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ଦାବି କରିଥିଲେ ।

ସଭା ଆରମ୍ଭରେ ଉଠା ଜଳସେଚନ ଦକ୍ଷିଣାଞ୍ଚଳ ଅଧୀକ୍ଷଣ ଯନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ନାୟକ ଅତିଥିମାନଙ୍କୁ ସ୍ୱାଗତ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସଚଳ କରାଯାଇଥିବା ପଏଣ୍ଟଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ପର୍କରେ ସୂଚନା ଦେଇଥିଲେ । ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଶ୍ରୀ ତ୍ରିପାଠୀ ସାମ୍ବାଦିକମାନଙ୍କୁ

ପ୍ରୟୋଜନ ବୋଲି ସେ ମତ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ କାରଣ ଏଥି ନିମନ୍ତେ ପ୍ରଚୁର ସହଯୋଗ ଓ ସଂଯୋଜନା ଏକାନ୍ତ ଦରକାର ।

ଓଡ଼ିଶା ଶିଶୁ କଲ୍ୟାଣ ପରିଷଦର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ତଥା ରାଜ୍ୟପାଳଙ୍କ ଶାସନ ସଚିବ ଶ୍ରୀ ଧ୍ରୁବେନ୍ଦ୍ର ନାଥ ପାଢ଼ୀ, ଆଇ: ଏ: ଏସ୍: ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ଅତିଥିମାନଙ୍କୁ ସ୍ୱାଗତ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ଜଣାଇବା ସହିତ ରାଜ୍ୟ ପରିଷଦର କାର୍ଯ୍ୟାବଳୀ ସମ୍ପର୍କରେ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କରି କହିଥିଲେ ଯେ, ରାଜ୍ୟରେ ୬ ଗୋଟି ବାଳାଶ୍ରମରେ ୬୩୬ ଜଣ ପିଲାଙ୍କୁ ରଖାଯାଇଛି, ୪ଟି ହଲିଡେ ହୋମ କ୍ୟାମ୍ପ ପରିଚାଳନା କରାଯାଇଛି, ଶାରୀରିକ ଅକ୍ଷମ ଶିଶୁମାନଙ୍କୁ ବିଭିନ୍ନ ବୈଷୟିକ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପ୍ରଦାନ କରିବା ସହିତ ୫ଟି ଅଙ୍ଗନ ବାଡ଼ି ତାଲିମ କେନ୍ଦ୍ରରୁ ୧,୩୨୯ କର୍ମୀଙ୍କୁ ତାଲିମ ଦିଆଯାଇଛି । ଢେଙ୍କାନାଳ, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଓ କେନ୍ଦୁଝର ଜିଲ୍ଲାରେ ତିନିଗୋଟି କର୍ମଶାଳା ଆୟୋଜନ କରାଯାଇ ଜନଚେତନା ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ପ୍ରୟାସ କରାଯାଇଛି । ବାଳଭବନ ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ଆଗେଇ ନେବାପାଇଁ ରାଜ୍ୟସରକାର ୭.୫ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ପ୍ରଦାନ କରିଥିବା ଶ୍ରୀ ପାଢ଼ୀ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ଅଭିନନ୍ଦନ ପତ୍ର ମୁଦ୍ରଣ ଓ ବିକ୍ରୟ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାୟ ୫୦ ହଜାର ଟଙ୍କାର ରାଶି ପରିଷଦ ସଂଗ୍ରହ କରିପାରିଛି । ଶିଶୁମାନଙ୍କର ବିଭିନ୍ନ ସମସ୍ୟା ଉପରେ ଆଧାରିତ ଆଲୋଚନା ଚକ୍ର ଓ କର୍ମଶାଳା ଆୟୋଜନ କରାଯାଇଛି । ରାଜ୍ୟସରକାର ଏହି ପରିଷଦକୁ ନୋଡ଼ାଲ ଏଜେନ୍‌ସି ରୂପେ ସ୍ୱୀକୃତି ପ୍ରଦାନ କରିଥିବା ସେ ସୂଚନା ଦେଇଥିଲେ ।

ଏହି ବୈଠକରେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରୀ ଆର: ପି: ସରାଫ୍, ଶ୍ରୀମତୀ କୁସୁମ କପୁର, ଶ୍ରୀ ବି: ଆର: ନାୟକ, ଶ୍ରୀ ରଞ୍ଜିତ୍ ଭାଞ୍ଜ, ଶ୍ରୀ ଏଫ୍: ସି: ପାତ୍ରାର, ଶ୍ରୀ ଗୋକୁଳ ଗାଙ୍ଗୁଲୀ, ଶ୍ରୀ ଏ: କେ: ଭୂୟାଁ, ଡକ୍ଟର ଆର: ପି: ସିଂହ, ପଶ୍ଚିମ ବଙ୍ଗ ପରିଷଦର ଶ୍ରୀମତୀ ଆରତୀ ଶ୍ରୀମଲ୍ ଏବଂ ଭାରତୀୟ ଶିଶୁ କଲ୍ୟାଣ ପରିଷଦର ପୂର୍ବତନ ଅଧ୍ୟକ୍ଷା ଶ୍ରୀମତୀ ଫୁଲବାଣୀ ଗୁହ ଆଲୋଚନାରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରି ବହୁ ଉପାଦେୟ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ ।

ଅପରାହ୍ନରେ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ଶିଶୁ କଲ୍ୟାଣ ପରିଷଦର ଆଜୀବନ ସଭ୍ୟ ଓ ସଭ୍ୟାମାନେ ଏକ 'ମତ ବିନିମୟ' କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ କେନ୍ଦ୍ର ପରିଷଦର କର୍ମକର୍ତ୍ତା ଓ ବିଶେଷ କରି ଅଧ୍ୟକ୍ଷା ଶ୍ରୀମତୀ ବିଦ୍ୟାବେନ ଶାହାଙ୍କ ସହ ଶିଶୁ କଲ୍ୟାଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ରୂପାୟିତ କଲାବେଳେ ଦେଖାଦେଉଥିବା ଅଭାବ ଓ ଅସୁବିଧାଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆଲୋଚନା କରିଥିଲେ ।

ଯୋଗାଣ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବେହେରାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନୟାଗଡ଼ଠାରେ 'ଅମରେନ୍ଦ୍ର ବଜାର' ଉଦ୍‌ଘାଟିତ

ଗତ ଅଗଷ୍ଟ ୨୦ ତାରିଖ ପୂର୍ବାହ୍ନରେ ରାଜ୍ୟ ଖାଦ୍ୟ ଓ ଯୋଗାଣ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଭାଗବତ ବେହେରା ନୟାଗଡ଼ଠାରେ "ଅମରେନ୍ଦ୍ର ବଜାର"ର ଶୁଭ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରିଥିଲେ । ଏହି ଉତ୍ସବ ଉପଲକ୍ଷେ ସ୍ଥାନୀୟ ଅମରେନ୍ଦ୍ର ବଜାର ସଙ୍ଘ ଆନୁକୂଲ୍ୟରେ ସେଠାରେ ଆୟୋଜିତ ଏକ ସାଧାରଣ ସଭାରେ ଶ୍ରୀ ବେହେରା ମୁଖ୍ୟ ଅତିଥି ଭାବେ ଯୋଗ ଦେଇ ସଙ୍ଘର ଏଭଳି ସାଧୁ ଉଦ୍ୟମର ପ୍ରଶଂସା କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ନୟାଗଡ଼କୁ କଟକ ଓ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଭଳି ସହର ଭାବେ ଗଢ଼ି ତୋଳିବା ପାଇଁ ସଙ୍ଘର କର୍ମକର୍ତ୍ତା ଏବଂ ବିଶେଷ କରି ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ସହଯୋଗ କାମନା କରିଥିଲେ । ସାଧାରଣ ଖାଉଟି, ଜନସାଧାରଣ ଏବଂ ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରତି ବ୍ୟବସାୟ ସଙ୍ଘର କର୍ତ୍ତବ୍ୟବୋଧ ସମ୍ପର୍କରେ ମଧ୍ୟ ସେ ଆଲୋକପାତ କରିଥିଲେ ।

ସଙ୍ଘର ସଭାପତି ଶ୍ରୀ ଦଣ୍ଡପାଣି ନାୟକଙ୍କ ପୌରୋହିତ୍ୟରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଏହି ସଭାରେ ସ୍ଥାନୀୟ ଏନ୍: ଏ: ସି: ଚେୟାରମ୍ୟାନ୍ ଶ୍ରୀ ଭବାନୀ ଶଙ୍କର ଦାସ ଓ ନୟାଗଡ଼ ଉପ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଶ୍ରୀ ଗିରିଶ ଚନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି ସମ୍ମାନିତ ଅତିଥି ଭାବେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ ।

ଅପରାହ୍ନରେ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବେହେରା ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ ମହିଳା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର ଏକ ନୂତନ କୋଠାଘର ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରିଥିଲେ । ଏହି କୋଠାଘରଟିକୁ ଶ୍ରୀ ଚତୁର୍ଭୁଜ ସରାଫ ଏହି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଦାନ କରିଛନ୍ତି । ଏହି ଉପଲକ୍ଷେ ସ୍ଥାନୀୟ ଉପ ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଶ୍ରୀ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ସଭାପତିତ୍ୱରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଉତ୍ସବରେ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବେହେରା ମୁଖ୍ୟ ଅତିଥି ଭାବେ ଯୋଗ ଦେଇ ଶ୍ରୀ ସରାଫଙ୍କ ଏଭଳି ମହତ୍ କାର୍ଯ୍ୟର ଭୂୟସୀ ପ୍ରଶଂସା କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଅଧ୍ୟାପକ ଓ କର୍ମଚାରୀମାନେ ଗଠନମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ମନୋନିବେଶ କରି ଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ବୌଦ୍ଧିକ ସ୍ତରର ବିକାଶ ଘଟାଇବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ ।

କଲେଜର ପ୍ରିନ୍‌ସିପାଲ ତାଙ୍କର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଭାଷଣରେ କଲେଜର ବିଭିନ୍ନ ସମସ୍ୟା ସମ୍ପର୍କରେ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିଥିଲେ । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରୀ ଚତୁର୍ଭୁଜ ସରାଫ୍ ଏନ୍: ଏ: ସି: ଚେୟାରମ୍ୟାନ୍‌ଙ୍କ ସମେତ କଲେଜ ପରିଚାଳନା କମିଟିର ସଭ୍ୟ, ଅଧ୍ୟାପକ ଏବଂ କର୍ମଚାରୀ ବୃନ୍ଦ ଏହି ଉତ୍ସବରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ ।

ହରିଜନ ଓ ଆଦିବାସୀଙ୍କୁ ସାମାଜିକ ନ୍ୟାୟ ପ୍ରଦାନ

ରାଜ୍ୟର ହରିଜନ ଓ ଆଦିବାସୀ ଶ୍ରେଣୀ ଲୋକମାନଙ୍କ ସାମାଜିକ ଜୀବନର ଉନ୍ନତି ସାଧନ ନିମନ୍ତେ ସରକାରଙ୍କ ତରଫରୁ ବିଭିନ୍ନ ଯୋଜନା ମାଧ୍ୟମରେ ସାହାଯ୍ୟ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଉଛି । ତଦନୁଯାୟୀ ହରିଜନ ଓ ଆଦିବାସୀ ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକଙ୍କୁ ସାମାଜିକ ନ୍ୟାୟ ପ୍ରଦାନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଚଳିତ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷର ପ୍ରଥମ ଚାରିମାସରେ, ଅର୍ଥାତ୍ ଗତ ଜୁଲାଇ ମାସ ସୁଦ୍ଧା ୨୬,୮୩୮ ଜଣ ହରିଜନ ଓ ଆଦିବାସୀ ଲୋକ ଉପକୃତ ହୋଇପାରିଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ୮,୬୨୪ ଜଣ ହରିଜନ ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ କେବଳ ଗତ ଜୁଲାଇ ମାସରେ

ସମ୍ବାଦ ପରିକ୍ରମା

ଭାରତୀୟ ଶିଶୁ କଲ୍ୟାଣ ପରିଷଦର ପୂର୍ବାଞ୍ଚଳ କାଉନ୍‌ସିଲ୍ ଅଧିବେଶନ ଭୁବନେଶ୍ୱରଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ

ସମାଜରେ ଅବହେଳିତ ଓ ଦୁଃସ୍ଥ ଅବସ୍ଥାରେ ରହିଥିବା ଶିଶୁମାନଙ୍କର ସମନ୍ୱିତ ବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସହର ଓ ନଗର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିସ୍ତାରିତ କରାଯିବାରେ ସାମାନ୍ୟତମ ଅବହେଳା କଲେ ଦେଶ ଏକ ବିରାଟ ଦୁର୍ଯୋଗର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବ । ତେଣୁ ଏ ଦିଗରେ ଜଣସାଧାରଣଙ୍କୁ ସର୍ବାଧିକାରୁ ଭିତ୍ତିରେ ସଚେତନ କରାଇବା ଓ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଜନସହଯୋଗ ପ୍ରାପ୍ତି ପାଇଁ ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିଷଦର ସଭ୍ୟମାନେ ନିଷ୍ଠାପର ଉଦ୍ୟମ ଅବ୍ୟାହତ ରଖିବାକୁ ଭାରତୀୟ ଶିଶୁ କଲ୍ୟାଣ ପରିଷଦର ଅଧ୍ୟକ୍ଷା ପଦ୍ମଶ୍ରୀ ବିଦ୍ୟାବେନ ଶାହା ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଛନ୍ତି ।

ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ଶିଶୁ କଲ୍ୟାଣ ପରିଷଦ ଦ୍ୱାରା ଆୟୋଜିତ ପୂର୍ବାଞ୍ଚଳ କାଉନ୍‌ସିଲ୍‌ର ପ୍ରଥମ ଅଧିବେଶନ ଅଗଷ୍ଟ ୨୨ରେ ଭୁବନେଶ୍ୱରସ୍ଥିତ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ସମବାୟ ବ୍ୟାଙ୍କ୍ ସମ୍ମିଳନୀ ପ୍ରକୋଷ୍ଠରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଯାଇଛି । ଓଡ଼ିଶା, ବିହାର, ପଶ୍ଚିମ ବଙ୍ଗ ଓ ସିକିମ୍ ରାଜ୍ୟର ଶିଶୁ କଲ୍ୟାଣ ପରିଷଦ ତରଫରୁ ବହୁ ପ୍ରତିନିଧି ଏହି ବୈଠକରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ଭାରତୀୟ ଶିଶୁ କଲ୍ୟାଣ ପରିଷଦର ଅଧ୍ୟକ୍ଷା ଶ୍ରୀମତୀ ବିଦ୍ୟାବେନ ଶାହା ଏହି ବୈଠକରେ ପୌରୋହିତ୍ୟ କରିଥିଲେ । ଭାରତୀୟ ଶିଶୁ କଲ୍ୟାଣ ପରିଷଦ ସେକ୍ରେଟାରୀ ଜେନେରାଲ୍ ଶ୍ରୀମତୀ ହମୀଦା ହବିବୁଲା, ଉପସଭାପତି ଶ୍ରୀ ଆର୍‌. ପି. ସରାଫ୍, ଆସିଷ୍ଟାଣ୍ଟ ସେକ୍ରେଟାରୀ ଜେନେରାଲ୍ ଶ୍ରୀମତୀ କୁସୁମ କପୁର ଓ ଶ୍ରୀ ବି. ଆର୍‌. ନାୟକ, ଆଞ୍ଚଳିକ ସଂଯୋଜକ ଶ୍ରୀ ରଞ୍ଜିତ ଭାଇ ଏବଂ କୋଷାଧ୍ୟକ୍ଷ ଶ୍ରୀ ଏସ୍. ପି. ପାତ୍ର ଏହି ଅଧିବେଶନରେ ମଧ୍ୟ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । କେନ୍ଦ୍ର ଶିଶୁ କଲ୍ୟାଣ ପରିଷଦର ବହୁ ଆଜୀବନ ସଭ୍ୟଙ୍କ ସହ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ପରିଷଦର ବହୁ ଆଜୀବନ ସଭ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଏହି ବୈଠକରେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ।

ଶ୍ରୀମତୀ ଶାହା ଦେଶରେ ୮୦୦ଟି ବାଲ୍‌ୱାଡ଼ି କେନ୍ଦ୍ର, ୧,୬୦୦ କ୍ରେଚ୍, ୨୧୬ଟି ଅଙ୍ଗନବାଡ଼ି ତାଲିମ କେନ୍ଦ୍ର, ୨୬ଟି ବାଳସେବିକା ତାଲିମ କେନ୍ଦ୍ର ଓ ପ୍ରାୟ ୬୦୦ ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷା କେନ୍ଦ୍ର ପରିଚାଳିତ ହେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଶିଶୁମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଓ ସାମ୍ପ୍ରତିକ ସମସ୍ୟାବଳୀ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ ବୋଲି ପ୍ରକାଶ କରି ଆହୁରି ଅନେକ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ପରିକଳ୍ପନା ହାତକୁ ନେଇ ସମାଜର ନିମ୍ନସ୍ତରରୁ ତୁରନ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାରମ୍ଭ କରିବାକୁ ଏକ ମର୍ମସ୍ପର୍ଶୀ ନିବେଦନ କରିଥିଲେ । ବିଭିନ୍ନ ବିପଦସଙ୍କୁଳ କାରଖାନାରେ ନିତାନ୍ତ ଅସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକର ପରିବେଶ ମଧ୍ୟରେ ଦେଶର ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଶିଶୁ ଓ କିଶୋର ଶ୍ରମିକ ଏବେବି ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ଭୋଗ କରୁଥିବା ବାସ୍ତବିକ ବେଦନାଦାୟକ ବୋଲି ସେ ମତ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ଅଶିକ୍ଷା, ଆର୍ଥିକ ଅଭାବ, ଅନାଟନ ସହ ଜନଚେତନାର ଅଭାବ ଶିଶୁ କଲ୍ୟାଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ସୁଦୂର ପ୍ରସାରୀ କରିବାରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିବାରୁ ଏହାର ଦୂରୀକରଣ ନିମନ୍ତେ ନିଷ୍ଠାପର ଉଦ୍ୟମ କରିବାକୁ ଆଜୀବନ ସଭ୍ୟ ଓ ସଭ୍ୟାମାନଙ୍କୁ ସେ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ । ଏହି ଜନସହଯୋଗ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କେନ୍ଦ୍ର ପରିଷଦ ଦେଶର ସମସ୍ତ ରାଜ୍ୟକୁ ୫ଟି ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିଷଦରେ ବିଭକ୍ତ କରିଛନ୍ତି । ମାନବସମ୍ବଳ ବିକାଶ ଦେଶର ପ୍ରଗତି ପାଇଁ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥିବାରୁ ଶିଶୁ କଲ୍ୟାଣ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ପ୍ରଥମ ସୋପାନ ରୂପେ ପରିଗଣିତ ହେବା ବାଞ୍ଛନୀୟ ।

ଗ୍ରାମୀଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଶେଷ କରି ଆଦିବାସୀ ଅଧ୍ୟୁଷିତ ଅଞ୍ଚଳରେ ଶିଶୁ କଲ୍ୟାଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ଆଗେଇ ନେବା ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ସଂଖ୍ୟକ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଓ ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟରେ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ହେବା ନିତାନ୍ତ ଦରକାର ବୋଲି ମତପ୍ରକାଶ କରି ରାଜ୍ୟପରିଷଦମାନେ ଏଥିନିମନ୍ତେ ସମାଜର ନିମ୍ନ ସ୍ତରରେ ତୁରନ୍ତ ଭିତ୍ତିଭୂମି ସ୍ଥାପନ କରନ୍ତୁ ବୋଲି ଶ୍ରୀମତୀ ଶାହା ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ ।

ସେକ୍ରେଟାରୀ ଜେନେରାଲ ଶ୍ରୀମତୀ ହମିଦା ହବିବୁଲା ରାଜ୍ୟପରିଷଦର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ସନ୍ତୋଷ ପ୍ରକାଶ କରି କହିଥିଲେ ଯେ, ଦେଶର ପିଲାମାନେ ଭଲ ପରିବେଶରେ ବଢ଼ି ସଚେତନ ନାଗରିକ ହୋଇପାରିଲେ ସେମାନେ ଦେଶକୁ ବାସ୍ତବିକ ସୁରକ୍ଷା, ଆର୍ଥିକ ସ୍ୱଚ୍ଛଳତା ଏବଂ ସମୃଦ୍ଧ ସମାଜ ପ୍ରଦାନ କରିପାରିବେ । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଏକ "ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ସେବା" ଭାବେ ଅଭିହିତ କରି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜନସାଧାରଣ ଏଥିରେ ଅଂଶିଦାର ହେବା ନିତାନ୍ତ

ପଶୁ ଚିକିତ୍ସା ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ କୁକୁଡ଼ା ଅଣ୍ଡା ଓ ବ୍ରଏଲର୍ କୁକୁଡ଼ା ଛିଆଁ ଉତ୍ପାଦନ ଦିଗରେ ଧ୍ୟାନ ଦେବା ପାଇଁ ଅପୋଲଫେଡ୍‌ର ପରିଚାଳନା ନିର୍ଦ୍ଦେଶକଙ୍କୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ । ଉନ୍ନତ କୁକୁଡ଼ା ଚାଷ ନିମନ୍ତେ ଅପୋଲଫେଡ୍ ଦ୍ୱାରା କୁକୁଡ଼ା ଚାଷୀମାନଙ୍କୁ ତାଲିମ ଦିଆଯାଉଛି ।

ରାଜ୍ୟରେ ଅଧିକ ଦୁଗ୍ଧ ଉତ୍ପାଦନ ବିଷୟରେ ବିଶଦ ଭାବେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇ ଦୁଗ୍ଧ ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଉତ୍ପାଦନକାରୀମାନେ ଯେପରି ଅଧିକ ଲାଭବାନ ହୋଇପାରିବେ, ସେ ଦିଗରେ ଦୃଷ୍ଟି ଦେବା ପାଇଁ ସଭ୍ୟମାନେ ମତ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ।

ଗୋ-ଖାଦ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ, ରୋଗ ନିରାକରଣ, ବନ୍ଧ୍ୟା ନିରାକରଣ, ଉନ୍ନତ ମାନର ଗୋ-ଶୁକ୍ର ଉତ୍ପାଦନ, ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଉନ୍ନତ ଷଣ୍ଢମାନଙ୍କର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ବାବଦ ଅର୍ଥ ବୃଦ୍ଧି, ପଶୁ ଚିକିତ୍ସା କେନ୍ଦ୍ରମାନଙ୍କୁ ଅଧିକ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ଔଷଧ ଯୋଗାଣ ଏବଂ କୁକୁଡ଼ା ପାଳନକୁ ଏକ ଶିଳ୍ପରେ ପରିଣତ କରିବା ଦିଗରେ ପଦକ୍ଷେପ ନେବା ପାଇଁ ସଭ୍ୟମାନେ ମତବ୍ୟକ୍ତ କରିଥିଲେ ।

ଏହି ବୈଠକରେ ବିଧାୟକ ସର୍ବଶ୍ରୀ ବସନ୍ତ କୁମାର ବିଶ୍ୱାଳ, ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର ପାଳ ଓ ଉମାବଲ୍ଲଭ ରଥଙ୍କ ସମେତ ବିଭାଗୀୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ଓମ୍‌ଫେଡ୍‌ର ପରିଚାଳନା ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ପଶୁ ଚିକିତ୍ସା ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ମତ୍ସ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ଅପୋଲଫେଡ୍‌ର ଉଚ୍ଚ କର୍ମକର୍ତ୍ତା ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମ୍ପୃକ୍ତ ବିଭାଗୀୟ କର୍ମଚାରୀମାନେ ଯୋଗ ଦେଇ ଆଲୋଚନାରେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ।

ବାସହୀନଙ୍କୁ ଘରଡ଼ିହ ଯୋଗାଣ

ରାଜ୍ୟର ବାସହୀନ ହରିଜନ, ଆଦିବାସୀ, ଗୋତିମୁକ୍ତ ଶ୍ରମିକ ଓ ଆର୍ଥିକ ଦୁର୍ବଳ ଶ୍ରେଣୀ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ସରକାରଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ମାଗଣାରେ ଘରଡ଼ିହ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଛି ଏବଂ ଏହା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବାସଗୃହ ନିର୍ମାଣ ନିମନ୍ତେ ଆର୍ଥିକ ସାହାଯ୍ୟ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଉଛି । ଏହି ଅନୁଯାୟୀ ଚଳିତ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷର ଗତ ଚାରିମାସ ମଧ୍ୟରେ ଜୁଲାଇ ସୁଦ୍ଧା ୩,୩୧୯ଟି ଘରଡ଼ିହ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଛି ଏବଂ ୫,୩୨୫ଟି ଗୃହ ପାଇଁ ନିର୍ମାଣ ସାହାଯ୍ୟ ଦିଆଯାଇଛି । କେବଳ ଗତ ଜୁଲାଇମାସରେ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ୧,୬୬୭ଟି ଘରଡ଼ିହ ଯୋଗାଇ ଦେବା ସହିତ ୨,୪୮୫ଟି ଗୃହର ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ନିର୍ମାଣ ସାହାଯ୍ୟ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଛି ବୋଲି ଯୋଜନା ଓ ସମନ୍ୱୟ ବିଭାଗର ବିଂଶସୂତ୍ରୀ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଅଗ୍ରଗତି ବିବରଣୀରୁ ଜଣାଯାଇଛି ।

ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ ସଦ୍‌ଭାବନା ଦିବସ
ସଦ୍‌ଭାବନା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଆଚରଣରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହେବାଆବଶ୍ୟକ

ବର୍ତ୍ତମାନ ସମାଜରେ ସଦ୍‌ଭାବ ତୁଳନାରେ ଅସଦ୍‌ଭାବର ପରିମାଣ ବୃଦ୍ଧି ଘଟିଥିବା ହେତୁ ଆଜି ଏହି ସଦ୍‌ଭାବନା ଦିବସ ପାଳନର ଆବଶ୍ୟକତା ପଡ଼ିଛି ବୋଲି ରାଜ୍ୟ ବିଧାନ ସଭା ବାଚସ୍ପତି ଶ୍ରୀ ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଦାସ ପ୍ରକାଶ କରିବା ସହ ସଦ୍‌ଭାବ ଯେପରି ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ଆଚରଣରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୁଏ, ସେଥିପ୍ରତି ଚିନ୍ତା କରାଯିବା ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଆରୋପ କରିଥିଲେ ।

ସମ୍ପ୍ରତି ସୂଚନା ଓ ଲୋକ ସମ୍ପର୍କ ବିଭାଗ ଆନୁକୂଲ୍ୟରେ ସ୍ଥାନୀୟ ସୂଚନା ଭବନଠାରେ ଆୟୋଜିତ ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ ସଦ୍‌ଭାବନା ଦିବସ ପାଳନ ଉତ୍ସବରେ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତା କରି ଶ୍ରୀ ଦାସ ଉପରୋକ୍ତ ମତବ୍ୟକ୍ତ କରିବା ସହ ଉପସ୍ଥିତ ଜନତାଙ୍କୁ ସଦ୍‌ଭାବନା ଦିବସର ଶପଥ ପାଠ କରାଇଥିଲେ । ଶପଥ ପାଠର ମହତ୍ତ୍ୱ ଉପଲବ୍ଧି କରି ପରମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଏହାକୁ ଭୁଲି ନଯିବା ଲାଗି ସେ ଉପଦେଶ ଦେଇ, ବ୍ୟକ୍ତି ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ବିଭେଦକୁ ଭୁଲି, ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ ସମୟରେ ଯେଉଁ ଭଳି ଦେଶପ୍ରେମ ଓ ଏକତା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା, ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟ ସେଭଳି ଜାଗରଣର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ବୋଲି ସେ ମତବ୍ୟକ୍ତ କରିଥିଲେ ।

ଏହି ଉତ୍ସବରେ ସୂଚନା ଓ ଲୋକ ସମ୍ପର୍କ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବୈରାଗୀ ଜେନା ମୁଖ୍ୟ ଅତିଥି ରୂପେ ଯୋଗ ଦେଇ କହିଥିଲେ ଯେ ସଦ୍‌ଭାବନା, ହିଂସା ଓ ଶାନ୍ତିମନ୍ତ୍ରର ବାର୍ତ୍ତା ବହନ କରି ଆମେ ଯେଉଁ ସ୍ୱାଧୀନତା ହାସଲ କରିଛେ, ତାକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବା ପାଇଁ ଆଜିର ସଦ୍‌ଭାବନା ଶପଥ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଯୁବ ସମାଜ ସମସ୍ତ ଅସଦ୍‌ଭାବନାର ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ରହି ଏକ ସୁଶୃଙ୍ଖଳିତ ସମାଜ ଗଠନ ଦିଗରେ ଆଗେଇ ଆସିବା ନିମନ୍ତେ ସେ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଥିଲେ ।

ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିଶିଷ୍ଟ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ଶ୍ରୀ ଗଙ୍ଗାଧର ପାଇକରାୟ, ପଣ୍ଡିତ ରଘୁନାଥ ମିଶ୍ର ଏବଂ ଶ୍ରୀ ମାୟାଧର ଦାଶ ପ୍ରମୁଖ ଭାଷଣ ଦେଇ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନ ସମୟରେ 'ସଦ୍‌ଭାବନା', 'ଅହିଂସା' ଓ 'ଏକତା' କିଭଳି ଏକ ବଳିଷ୍ଠ ଅସ୍ତ୍ର ରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲା, ବର୍ଣ୍ଣନା କରି ସେଥିପ୍ରତି ଆବଶ୍ୟକତା ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟ ରହିଛି ବୋଲି ମତବ୍ୟକ୍ତ କରିଥିଲେ ।

ପ୍ରାରମ୍ଭରେ କୋରାନ୍, ବାଇବେଲ୍ ଓ ଗୀତା ପାଠ ପୂର୍ବକ ଉତ୍ସବର ଶୁଭାରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଶେଷରେ ସୂଚନା ଓ ଲୋକ ସମ୍ପର୍କ ବିଭାଗ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଶ୍ରୀ କାଳୀ କୁମାର ଦାସ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଅର୍ପଣ କରିଥିଲେ ।

ଜବାହର ରୋଜଗାର ଯୋଜନାରେ
୧୧୬୬୮ ଲକ୍ଷ ଶ୍ରମ ଦିବସ ସୃଷ୍ଟି

'ରାଜ୍ୟରେ ଗତ ଜୁଲାଇ ମାସ ଶେଷ ସୁଦ୍ଧା ଜବାହର ରୋଜଗାର ଯୋଜନାରେ ୪,୬୦୫.୯୯ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ବିନିଯୋଗ କରାଯାଇ ୧୧୬.୬୮ ଲକ୍ଷ ଶ୍ରମ ଦିବସ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇ ପାରିଛି । ଏହି ଅର୍ଥ ମଧ୍ୟରେ ଅଣ-ମଜୁରୀ ବାବଦରେ ବ୍ୟୟ କରାଯାଇଥିବା ୧,୬୯୬.୯୮ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଏବଂ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟର ମୂଲ୍ୟ ସମେତ ମଜୁରୀ ବାବାଦରେ ବ୍ୟୟ ହୋଇଥିବା ୨,୯୦୮.୨୨ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ବାବଦକୁ ୧୨୬.୮୯ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟର

୩,୬୩୭ ଜଣ ହରିଜନ ଓ ୧୧,୨୦୨ ଜଣ ଆଦିବାସୀ ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକ ଉପକୃତ ହୋଇପାରିଛନ୍ତି ।

୭୬,୮୩୮ ଜଣ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଆଇ: ଆର୍: ଡି: ପିରେ ୪,୯୩୮ ଜଣ ହରିଜନ ଓ ୨,୯୨୮ ଜଣ ଆଦିବାସୀ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ୪,୪୭୬ ଜଣ ହରିଜନ ଓ ୧୫,୨୧୬ ଜଣ ଆଦିବାସୀ ଲୋକ ଉପକୃତ ହୋଇଛନ୍ତି ବୋଲି ଯୋଜନା ଓ ସମନ୍ୱୟ ବିଭାଗର ବିଂଶସୂତ୍ରୀ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ମାସିକ ଅଗ୍ରଗତି ବିବରଣୀରୁ ଜଣାଯାଇଛି ।

ଆଉ ୪୬ଟି ୟୁ:ପି: ସ୍କୁଲକୁ ୟୁ:ଜି:ଏମ୍:ଇ: ସ୍କୁଲରେ ପରିଣତ କରାଗଲା

ଚଳିତ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ୧୫୦ଟି ୟୁ: ପି: ସ୍କୁଲକୁ ୟୁ: ଜି: ସ୍କୁଲରେ ପରିଣତ କରିବା ନିମନ୍ତେ ସରକାରୀ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆଯାଇ ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ୪୦ଟି ୟୁ: ପି: ସ୍କୁଲକୁ ୟୁ: ଜି: ଏମ୍: ଇ: ସ୍କୁଲରେ ପରିଣତ କରାଯାଇଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଆଉ ୪୬ଟି ୟୁ: ପି: ସ୍କୁଲକୁ ୟୁ: ଜି: ଏମ୍: ଇ: ସ୍କୁଲରେ ପରିଣତ କରାଯାଇଛି । ଫଳରେ ଏହାର ସଂଖ୍ୟା ୮୬ରେ ପହଞ୍ଚିଛି । ପରବର୍ତ୍ତୀ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଆଉ ୬୪ଟି ୟୁ: ପି: ସ୍କୁଲକୁ ୟୁ: ଜି: ଏମ୍: ଇ: ସ୍କୁଲରେ ପରିଣତ କରାଯାଇ ଧାର୍ଯ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ୧୫୦ ପୂରଣ କରାଯିବାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ରହିଛି ।

୧୪୨ଟି ନୂତନ ପ୍ରାଥମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା

ଚଳିତ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ସ୍କୁଲ ଓ ଗଣଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ ପକ୍ଷରୁ ରାଜ୍ୟରେ ୪୦୦ଟି ନୂତନ ନିମ୍ନ ପ୍ରାଥମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ନିମନ୍ତେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆଯାଇଛି । ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁଦ୍ଧା ୧୪୨ଟି ବିଦ୍ୟାଳୟ ଖୋଲାଯାଇ ସାରିଲାଣି । ସେଥିମଧ୍ୟରୁ କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା ଓ ଭଦ୍ରକ ଜିଲ୍ଲାରେ ୬ଟି କରି ଏବଂ ଢେଙ୍କାନାଳ, ନୂଆପଡ଼ା ଓ ଜଗତସିଂହପୁର ଜିଲ୍ଲାରେ ୮ଟି କରି ଖୋଲାଯାଇଥିବା ବେଳେ ଯାଜପୁର ଜିଲ୍ଲାରେ ୧୪ଟି, କଟକ ଜିଲ୍ଲାରେ ନଅଟି, ପୁରୀ, ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଓ ନୟାଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାରେ ମୋଟ ୨୩ଟି, କୋରାପୁଟ ଜିଲ୍ଲାରେ ୨୦ଟି, କେନ୍ଦୁଝର ଜିଲ୍ଲାରେ ୧୩ଟି ଏବଂ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାର ୨୫ଟି ବିଦ୍ୟାଳୟ ଖୋଲାଯାଇଛି ।

ପରବର୍ତ୍ତୀ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ରାଜ୍ୟରେ ଏଭଳି ଆଉ ୨୫୮ଟି ବିଦ୍ୟାଳୟ ଖୋଲିବାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ରହିଛି ।

୪୧ ତମ ପେନ୍‌ସନ୍ ଅଦାଲତ ବୈଠକ

ସମ୍ପ୍ରତି କେନ୍ଦୁଝର ଜିଲ୍ଲା ଡି:ଆର୍:ଡି:ଏ: ସମ୍ମିଳନୀ ପ୍ରକୋଷ୍ଠରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ୪୧ ତମ ପେନ୍‌ସନ୍ ଅଦାଲତ ବୈଠକରେ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତା କରି ରାଜ୍ୟ ସାଧାରଣ ଅଭିଯୋଗ ଓ ପେନ୍‌ସନ୍ ପ୍ରଶାସନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର ପାଟଶାଣୀ, ଏଭଳି ପେନ୍‌ସନ୍ ଅଦାଲତ ବୈଠକର ଉପାଦେୟତା ସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋକପାତ କରିଥିଲେ ଏବଂ ସମସ୍ତ ବିଭାଗର ସମ୍ପୃକ୍ତ କର୍ମକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ଦୀର୍ଘଦିନର ପଡ଼ି ରହିଥିବା ପେନ୍‌ସନ୍ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକର ତୁରନ୍ତ ଫଇସଲା ପାଇଁ ଯତ୍ନଶୀଳ ହେବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ ।

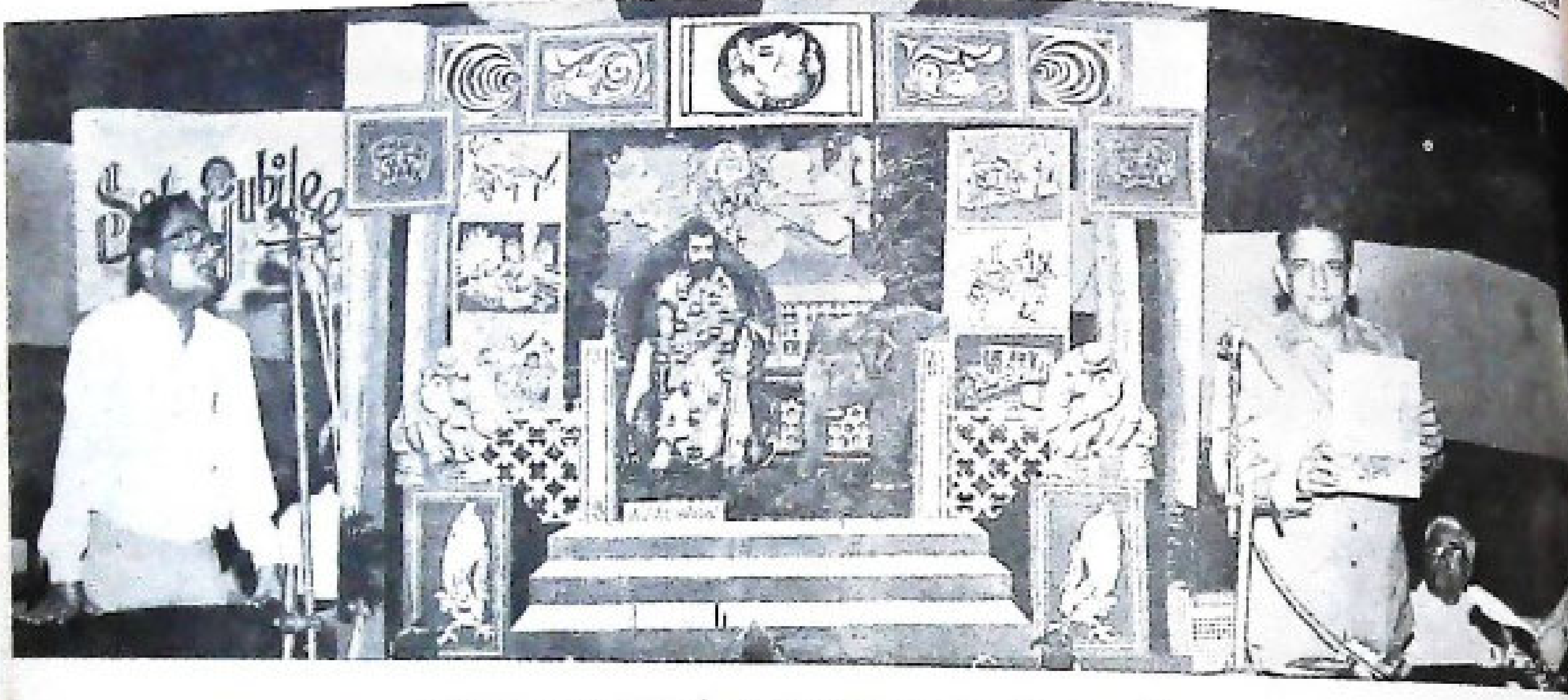
ଏହି ବୈଠକରେ ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ସମେତ ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗର ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ପେନ୍‌ସନ୍ ମାମଲା ସମ୍ପର୍କରେ ସମୀକ୍ଷା କରାଯାଇଥିଲା । ଏଥିରେ ୬୬ଟି ପେନ୍‌ସନ୍ ମାମଲାର ସମୀକ୍ଷା ପରେ ଘଟଣା ସ୍ଥଳରେ ୫୬ଟି ମାମଲାର ଫଇସଲା କରାଯାଇଥିଲା । ସେଥିମଧ୍ୟରେ ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କର ୨୭ଟି ପେନ୍‌ସନ୍ ମାମଲା ମଧ୍ୟରୁ ଫଇସଲା ହୋଇଥିବା ୨୪ଟି ମାମଲା ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଭାଗର ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ୩୯ଟି ପେନ୍‌ସନ୍ ମାମଲା ମଧ୍ୟରୁ ଫଇସଲା ହୋଇଥିବା ୩୨ଟି ମାମଲା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।

ଏହି ବୈଠକରେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସାଧାରଣ ଅଭିଯୋଗ ଓ ପେନ୍‌ସନ୍ ପ୍ରଶାସନ ବିଭାଗର ପ୍ରମୁଖ ସଚିବ ଶ୍ରୀ ପ୍ରତାପ ମୁଖୋପାଧ୍ୟାୟ, ଓଡ଼ିଶାର ଡେପୁଟି ଏକାଉଣ୍ଟାଣ୍ଟ ଜେନେରାଲ ଶ୍ରୀ ଏସ୍: ଏନ୍: ଦାସ, ଅର୍ଥ ବିଭାଗର ଯୁଗ୍ମ ଶାସନ ସଚିବ, କଂଟ୍ରୋଲର୍ ଅଫ୍ ଏକାଉଣ୍ଟସ୍, ସାଧାରଣ ଅଭିଯୋଗ ଓ ପେନ୍‌ସନ୍ ପ୍ରଶାସନ ବିଭାଗର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ସ୍କୁଲ ଓ ଗଣଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର ଅନୁଶାସନ ସଚିବ, ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷା ସହକାରୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଏବଂ କେନ୍ଦୁଝର ଜିଲ୍ଲାପାଳ ପ୍ରମୁଖ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ ।

ମତ୍ସ୍ୟ ଓ ପଶୁ ସମ୍ପଦ ବିକାଶ ବିଭାଗ ଅନୁପଚାରିକ ଉପଦେଷ୍ଟା କମିଟି ବୈଠକ

ସମ୍ପ୍ରତି ସଚିବାଳୟଠାରେ ରାଜ୍ୟ ମତ୍ସ୍ୟ ଓ ପଶୁ ସମ୍ପଦ ବିଭାଗ ବିକାଶ ବିଭାଗ ଅନୁପଚାରିକ ପାରାମର୍ଶଦାତା କମିଟି ବୈଠକ ବିଭାଗୀୟ ରାଷ୍ଟ୍ରମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ସୂର୍ଯ୍ୟ ନାରାୟଣ ପାତ୍ରଙ୍କ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା ।

ଏହି ବୈଠକରେ ଆଲୋଚିତ ହୋଇଥିବା ପ୍ରସ୍ତାବଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ନିଆଯାଇଥିବା କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ସମ୍ପର୍କରେ ଏହି ବୈଠକରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଥିଲା । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମତ୍ସ୍ୟ ସମ୍ପ୍ରସାରଣ ଅଧିକାରୀ ମାଛଚାଷ ନିମନ୍ତେ ଦୁଇଟି ଲେଖାଏଁ ପୋଖରୀ ଚିହ୍ନଟ କରି ଉନ୍ନତ ମାଛଚାଷ କରିବା ପାଇଁ ଥିବା ପ୍ରସ୍ତାବ ଉପରେ ବୈଠକରେ ଆଲୋଚନା ହୋଇଥିଲା । ଗତ ଜୁନ୍ ଶେଷ ସୁଦ୍ଧା ମୋଟ୍ ୪୮୦ଟି ପୋଖରୀ ହାତକୁ ନିଆଯାଇଥିବା ବିଷୟ ଜଣାପଡ଼ିଥିଲା । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକୁ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିବା ପାଇଁ ସଭ୍ୟମାନେ ମତବ୍ୟକ୍ତ କରିଥିଲେ । ଅଧିକ ଜନ ସଚେତନତା ସୃଷ୍ଟି ହେଲେ, କୃତ୍ରିମ ପ୍ରଜନନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଆଶାନୁରୂପ ଭାବେ ହୋଇପାରିବ ଏବଂ ଏଥିନିମନ୍ତେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ଲକ୍ ଅଞ୍ଚଳରେ 'ଗୋ–ମଣ୍ଡ' ଗଠନ କରାଯାଇ ପ୍ରଜନନ କାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇ ପାରିବା ବିଷୟ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ପାତ୍ର ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ବିଭିନ୍ନ ଗୋ–ପ୍ରଜନନ କେନ୍ଦ୍ରମାନଙ୍କରେ ତାଲିମପ୍ରାପ୍ତ ପଶୁଧନ ନିରୀକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ଅବସ୍ଥାପିତ କରାଯାଇଛି । ନିୟମିତ ଭାବରେ ପଶୁ ଚିକିତ୍ସକ ଓ ପଶୁଧନ ନିରୀକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ଖପୁରିଆ ଓ ଭବାନୀପାଟଣା କେନ୍ଦ୍ରଠାରେ ଶୁକ୍ର ଶୀତଳୀକରଣ ସମ୍ପର୍କରେ ତାଲିମ ଦିଆଯାଉଛି । ବିଭିନ୍ନ ଗୋ–ପ୍ରଜନନ କେନ୍ଦ୍ରମାନଙ୍କରେ ବନ୍ଧ୍ୟା ନିରାକରଣ, ପଶୁରୋଗ ଚିକିତ୍ସା ସମ୍ପର୍କରେ ଶିବିରମାନ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଉଛି ବୋଲି ମନ୍ତ୍ରୀ ସୂଚନା ଦେଇଥିଲେ ।

କଟକ ସରକାରୀ ମୁଦ୍ରଣାଳୟରେ ବିଶ୍ୱକର୍ମା ପୂଜାର ରୌପ୍ୟ ଜୟନ୍ତୀ ଉତ୍ସବ

ଶୁକଦେବ ମଲ୍ଲିକ

ହିନ୍ଦୁ ସଂସ୍କୃତି ଅନୁଯାୟୀ ଅତି ଆନନ୍ଦ ଉଲ୍ଲାସ ମଧ୍ୟରେ ଛୋଟ ବଡ଼ଠାରୁ ଆରମ୍ଭକରି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶିଳ୍ପାନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କରେ କନ୍ୟା ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଦିନ କର୍ମଚାରୀମାନେ ବିଶ୍ୱର ନିର୍ମାଣକର୍ତ୍ତା ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର ବିଶ୍ୱକର୍ମାଙ୍କ ପୂଜା ଆରାଧନା ମହା ସମାରୋହରେ ପାଳନ କରିଥାନ୍ତି । ସେଦିନ କର୍ମଚାରୀମାନେ ଭୋଜିଭାତ କରି ଆନନ୍ଦରେ ଖାଇବା ପିଇବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ସାଂସ୍କୃତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପରିବେଷଣ କରି ଅନୁଷ୍ଠାନକୁ ମୁଖରିତ କରିଥାନ୍ତି । ସରକାରୀ ମୁଦ୍ରଣାଳୟରେ ପ୍ରତି ବର୍ଷ ଭଳି ଏ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର ବିଶ୍ୱକର୍ମା ପୂଜାର ୨୫ ବର୍ଷ ପୂର୍ତ୍ତି ଉପଲକ୍ଷେ ରଜତ ଜୟନ୍ତୀ ଉତ୍ସବ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିବେଶ ତଥା ମହା ସମାରୋହରେ ପାଳିତ ହୋଇ ଯାଇଛି । ଉକ୍ତ ଉତ୍ସବରେ ମୁଦ୍ରଣାଳୟର ବିଦାୟୀ ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକମାନଙ୍କୁ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରାଯାଇ ସେମାନଙ୍କୁ ପୂଜା କମିଟି ତରଫରୁ ସ୍ୱାଗତ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ଜ୍ଞାପନ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ଉତ୍ସବରେ ମୁଦ୍ରଣାଳୟର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଡି: ପି: ଏସ୍ ଚୌହାନ୍ ସଭାପତିତ୍ୱ କରିଥିଲେ । ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ବିଦାୟୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଏସ୍: ଆର୍: ପଟ୍ଟନାୟକ ମୁଖ୍ୟ ଅତିଥି, ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଶକ୍ତି ପ୍ରସାଦ ମିଶ୍ର ସମ୍ମାନନୀୟ ଅତିଥି, ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଉଦୟନାଥ ମିଶ୍ର ମୁଖ୍ୟ ବକ୍ତା ଭାବରେ ଯୋଗଦାନ କରି ଏହି ଉତ୍ସବଟିକୁ ସାଫଲ୍ୟ ମଣ୍ଡିତ କରିଥିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନର ବୈଷୟିକ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବିଶ୍ୱନାଥ ଶତପଥୀ ମଧ୍ୟ ବକ୍ତା ଭାବରେ ଏହି ଉତ୍ସବରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ ।

ଉକ୍ତ ଶିଳ୍ପାନୁଷ୍ଠାନର ବୈଷୟିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ, ଫୁଟବଲ୍ କ୍ରୀଡ଼ାବିତ୍ ଓ ଶ୍ରମିକ ନେତାମାନଙ୍କ ସହିତ ସୁସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପନ ଫଳରେ ଏହି ଶିଳ୍ପାନୁଷ୍ଠାନଟି ଗୋଟିଏ ବୃହତ୍ ଶିଳ୍ପାନୁଷ୍ଠାନରେ ପରିଣତ କରାଯାଇ ପାରିଛି ବୋଲି ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଶକ୍ତି ପ୍ରସାଦ ମିଶ୍ର ଓ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଉଦୟନାଥ ମିଶ୍ର କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ନିଷ୍ଠାପର ସହଯୋଗ ଓ ସହାନୁଭୂତି ନିମନ୍ତେ ଭୂୟସୀ ପ୍ରଶଂସା କରିଥିଲେ ।

ଏହି ମୁଦ୍ରଣାଳୟର ଆଶାନୁରୂପ ଅଗ୍ରଗତି ପାଇଁ ସ୍ୱଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ଅଫ୍‌ସେଟ୍ ଛାପା କଳକୁ ପ୍ରଚଳନ କରି ଅଧିକ ମୁଦ୍ରଣ ବିଷୟରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଶକ୍ତି ପ୍ରସାଦ ମିଶ୍ର କହିଥିଲେ । ଏହି ମୁଦ୍ରଣାଳୟର କର୍ମଚାରୀମାନେ ନିଜ ଭିତରେ ସମନ୍ୱୟ ରକ୍ଷା କରି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ସୀମା ଭିତରେ ସରକାରଙ୍କର ଜରୁରୀ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ କରି ସର୍ବଭାରତୀୟ ସ୍ତରରେ ଏ ସଂସ୍ଥାର ସମ୍ମାନକୁ ବଜାୟ ରଖି ପାରିଛନ୍ତି ବୋଲି ସେ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ।

ଏହାପରେ ସେ କହିଲେ, କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସାମାଜିକ ସଚେତନତା ଆଣିବା ପାଇଁ ଏ ସଂସ୍ଥା ଭିତରେ ସାଂସ୍କୃତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଓ ଫୁଟବଲ୍ ଖେଳକୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇ କଳାକାର ଓ ଖେଳାଳୀମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହିତ କରାଯାଉଥିଲା ।

ସର୍ବଭାରତୀୟ ସ୍ତରରେ ଫୁଟବଲ ଖେଳରେ ସୁନାମ ଅର୍ଜନ ନିମିତ୍ତ ଦକ୍ଷ ଓ କୁଶଳୀ ଖେଳାଳୀମାନଙ୍କୁ ଏହି ସଂସ୍ଥାରେ ନିଯୁକ୍ତି ଦିଆଯାଇ ସଂସ୍ଥାର ସମ୍ମାନକୁ ବଜାୟ ରଖାଯାଇଥିଲା । ପ୍ରତି ବର୍ଷ ଖେଳାଳୀମାନେ ଜିତାପଟ ନେଇ ପୁରସ୍କାର ଆଣୁଥିଲେ । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଶକ୍ତି ପ୍ରସାଦ ମିଶ୍ର ଏହା କହିବା ବେଳେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭାବ ବିହ୍ୱଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲେ । ତାଙ୍କର କର୍ମମୟ ଜୀବନ ଆରମ୍ଭ ଏହି ଶିଳ୍ପାନୁଷ୍ଠାନର କର୍ମଚାରୀ ଭାଇମାନଙ୍କ ପାଖରେ । ପଦୋନ୍ନତି ପାଇ ମତ୍ସ୍ୟ ବିଭାଗ, ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ ଓ ସମବାୟ ବିଭାଗରେ ଦାୟିତ୍ୱ ତୁଲାଇ କର୍ମ କ୍ଷେତ୍ରରୁ ଅବସର ନେଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବର୍ତ୍ତମାନ ସେ ଗୋଟିଏ ମୁଦ୍ରଣାଳୟ ଦାୟିତ୍ୱରେ ରହି କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଆଜି ବଡ଼ ସୌଭାଗ୍ୟର ଦିନ ସେ ତାଙ୍କର ପୂର୍ବ ପରିଚିତ କର୍ମଚାରୀ ଓ ସହକର୍ମୀ ଭାଇମାନଙ୍କର ଏ ମହତ୍ ଉତ୍ସବରେ ଅଂଶ

୩,୨୨୧·୩୨ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଚାଉଳ ଓ ୧,୫୩୬·୮୦ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ ଗହମ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଛି ।

ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ୧୧୬·୭୮ ଲକ୍ଷ ଶ୍ରମ ଦିବସ ମଧ୍ୟରେ ହରିଜନ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ସୃଷ୍ଟି ୩୫·୯୨ ଲକ୍ଷ ଶ୍ରମ ଦିବସ ଓ ଆଦିବାସୀ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ସୃଷ୍ଟି ୫୬·୮୧ ଶ୍ରମ ଦିବସ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ଏହି ଶ୍ରମ ଦିବସ ଦ୍ୱାରା ୨୯·୨୭ ଲକ୍ଷ ମହିଳା ଶ୍ରମିକ ଓ ୨୨·୧୧ ଲକ୍ଷ ଭୂମିହୀନ ଶ୍ରମିକ ଉପକୃତ ହୋଇପାରିଛନ୍ତି ବୋଲି ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ବିଭାଗ ସୂତ୍ରରୁ ଜଣାଯାଇଛି ।

ରାଜ୍ୟରେ ପରିବାର କଲ୍ୟାଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ

ଜନ ବିସ୍ଫୋରଣ ରୋକିବା ଏବଂ ସାମାଜିକ ଜୀବନକୁ ସୁଶୃଙ୍ଖଳିତ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସରକାରଙ୍କ ତରଫରୁ ବିଭିନ୍ନ ପରିକଳ୍ପନା ଜରିଆରେ ଜନହିତକର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମମାନ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଇଛି । ପରିବାର କଲ୍ୟାଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ତନ୍ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ୟତମ । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଚଳିତ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷର ପ୍ରଥମ ଚାରିମାସରେ, ଅର୍ଥାତ୍ ଜୁଲାଇ ମାସ ସୁଦ୍ଧା ୧୫,୪୨୩ ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଜନ୍ମ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଅସ୍ତ୍ରୋପଚାର କରାଯାଇଛି । କେବଳ ଗତ ଜୁଲାଇ ମାସରେ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଅସ୍ତ୍ରୋପଚାର କରିଥିବା ୬,୨୮୯ ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ତନ୍ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।

ସେହିପରି ଉକ୍ତ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ସନ୍ତାନ ଜନ୍ମ ବ୍ୟବଧାନର ସମୟ ସୀମା ବୃଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ୨୫,୬୦୫ ଜଣ ମହିଳା ଆଇ: ୟୁ: ଡି:, ୭୨,୮୧୭ ଜଣ ମହିଳା ସି: ସି: ଏବଂ ୧୭,୦୯୧ ଜଣ ମହିଳା ଗର୍ଭ ନିରୋଧ ବଟିକା ସେବନ କରିଛନ୍ତି । କେବଳ ଗତ ଜୁଲାଇ ମାସରେ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ୧୦,୪୮୫ ଜଣ ମହିଳା ଆଇ: ୟୁ: ଡି:, ୨୩,୩୨୫ ଜଣ ମହିଳା ସି: ସି: ଏବଂ ୩,୨୩୩ ଜଣ ମହିଳା ଗର୍ଭ ନିରୋଧକ ବଟିକା ସେବନ କରିଛନ୍ତି ବୋଲି ବିଂଶସୂତ୍ରୀ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ମାସିକ ଅଗ୍ରଗତି ବିବରଣୀରୁ ଜଣାଯାଇଛି ।

ଏହା ବ୍ୟତୀତ ରାଜ୍ୟରେ ୨୮୩ଟି ସମନ୍ୱିତ ଶିଶୁ ବିକାଶ ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ୧୯,୫୦୮ଟି ଅଙ୍ଗନବାଡ଼ି କେନ୍ଦ୍ର କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛି ବୋଲି ଯୋଜନା ଓ ସମନ୍ୱୟ ବିଭାଗ ସୂତ୍ରରୁ ଜଣାଯାଇଛି ।

ରାଜ୍ୟ ସ୍ତରୀୟ ଉପଦେଷ୍ଟା କମିଟି ବୈଠକ

ସମ୍ପ୍ରତି ଗତ ଅଗଷ୍ଟ ୨୦ ତାରିଖ ଦିନ ସଚିବାଳୟଠାରେ ମୁଖ୍ୟ ଶାସନ ସଚିବ ଶ୍ରୀ ରବି ନାରାୟଣ ଦାସଙ୍କ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତାରେ ନବମ ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ ଉପଦେଷ୍ଟା କମିଟି ବୈଠକ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା । ରାଜ୍ୟରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଉନ୍ନୟନମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଓ ଯୋଜନାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଇବା ଦିଗରେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ଅନୁଷ୍ଠାନ ବେସରକାରୀ ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକର ଭୂମିକା ବିଶେଷ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଏହି ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକର ସୁପରିଚାଳନା, କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ଏବଂ ଅଗ୍ରଗତି ପ୍ରତି ଧ୍ୟାନ ଦିଆଯାଇ ବ୍ଲକ୍ ଓ ଜିଲ୍ଲା ସ୍ତରରେ ଉପଦେଷ୍ଟା କମିଟିମାନ ଗଠନ କରାଯାଇଛି । ବ୍ଲକ୍ ଓ ଜିଲ୍ଲା ସ୍ତରରେ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ କରୁଥିବା ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ସମନ୍ୱୟ ରକ୍ଷା ଲାଗି ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ ଉପଦେଷ୍ଟା କମିଟି ଗଠିତ ହୋଇଛି ।

ଆଲୋଚନାରେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରି ମୁଖ୍ୟ ଶାସନ ସଚିବ ଶ୍ରୀ ଦାସ ଜିଲ୍ଲାପାଳମାନଙ୍କଠାରୁ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଜିଲ୍ଲାର ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକର କାର୍ଯ୍ୟ କଳାପ, ସମସ୍ୟା ଇତ୍ୟାଦି ସମ୍ପର୍କରେ ପଚାରି ବୁଝିଥିଲେ । ଯୋଜନା ଓ ସମନ୍ୱୟ ବିଭାଗ ତରଫରୁ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଜିଲ୍ଲାପାଳମାନଙ୍କୁ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକର କାର୍ଯ୍ୟ କଳାପ, କାର୍ଯ୍ୟ ପରିସର ଓ ସରକାରୀ ଅନୁଦାନ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ଚୁକ୍ତିନାମା ପଠାଇବା ଲାଗି ପୂର୍ବରୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଏଥି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ୧୯୯୩-୯୪ ବର୍ଷ ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଏବଂ ଅଷ୍ଟମ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ପାଇଁ ସମ୍ଭାବ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ପଠାଇବା ପାଇଁ ପରାମର୍ଶ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଜିଲ୍ଲାପାଳମାନଙ୍କଠାରୁ ସମସ୍ତ ବିବରଣୀ ମିଳିବା ପରେ ସେଗୁଡ଼ିକ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଅନୁଦାନ ପାଇଁ ପଠାଇ ଦିଆଯିବ ବୋଲି ମୁଖ୍ୟ ଶାସନ ସଚିବ ସୂଚନା ଦେଇଥିଲେ ।

ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକର ସୁପରିଚାଳନା, ସେମାନଙ୍କୁ ଦିଆଯାଉଥିବା ସରକାରୀ ଅନୁଦାନର ଯଥାଯଥ ବିନିଯୋଗ, ଗଣଶିକ୍ଷା, ମହିଳା ସଙ୍ଗଠନ, ପରିବାର କଲ୍ୟାଣ, କୃଷି, ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷା, ସମବାୟ, ପାନୀୟ ଜଳ, ନୂତନ ବନୀକରଣ, ଜଙ୍ଗଲ କ୍ଷୟର ସୁରକ୍ଷା, ନିଶା ନିବାରଣ, ଆଇନ ଶୃଙ୍ଖଳା ରକ୍ଷା ଭଳି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀମାନଙ୍କର ସକ୍ରିୟ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ ଓ ଅବଦାନ ସର୍ବଦା ପ୍ରଶଂସନୀୟ ହୋଇଆସିଛି । ସେମାନେ ଏସବୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ଅଧିକ ନିଷ୍ଠାର ସହ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ବିଭାଗ ସହ ସମନ୍ୱୟ ରକ୍ଷା କରିବେ ବୋଲି ସର୍ବସମ୍ମତ ମତ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ଜିଲ୍ଲାପାଳମାନେ ଜିଲ୍ଲା ଓ ବ୍ଲକ୍ ସ୍ତରରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରୁଥିବା ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ସମନ୍ୱୟ ରକ୍ଷା କରି ସେମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ କଳାପ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ରିପୋର୍ଟ ସରକାରଙ୍କୁ ପଠାଇବା ସହିତ ସେମାନଙ୍କୁ ଯଥାଯଥ ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ ଦେବେ ବୋଲି ସ୍ୱୀକୃତି ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ।

ଏହି ବୈଠକରେ ରାଜ୍ୟ ଉନ୍ନୟନ କମିଶନର, କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ କମିଶନରଙ୍କ ସମେତ ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗର ଶାସନ ସଚିବ ଉଚ୍ଚ ପଦାଧିକାରୀ, ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ଶିଶୁ କଲ୍ୟାଣ ପରିଷଦର ମୁଖ୍ୟ ଶାସନ ସଚିବ, ରେଡ଼କ୍ରସର ସଚିବ, ମନୋଜ ମଞ୍ଜରୀ ଶିଶୁ ଭବନର ସମ୍ପାଦକ ଏବଂ ଜିଲ୍ଲାପାଳମାନେ ଯୋଗ ଦେଇ ଆଲୋଚନାରେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ।

ବିଷଧର ସର୍ପ ଓ ସାପ କାମୁଡ଼ା

✱ ଅଧ୍ୟାପକ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ମହାନ୍ତି

ବାସ୍ତବିକ୍ ବଡ଼ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗୁଥିବ ଶୁଣି ଯେ ମଣିଷ ଏମିତି କାହାକୁ ସବୁବେଳେ ଡରେ। କିନ୍ତୁ କଥାଟି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସତ୍ୟ। ସବୁ ମଣିଷ ଗୋଟିଏ ପ୍ରାଣୀକୁ ସବୁବେଳ ପାଇଁ ଡରନ୍ତି, ଡରୁଥିଲେ ଓ ଡରୁଥିବେ ମଧ୍ୟ। ସେଇଟି ହେଲା ସାପ। ଏହା ସରୀସୃପ ଶ୍ରେଣୀର। ଅନେକ ଦିନରୁ ଏହି ଶ୍ରେଣୀର ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କୁ ମଣିଷ ଭୁଲ ବୁଝି ଆସିଛି ଓ ଘୃଣା ମଧ୍ୟ କରିଆସିଛି। ଆଉ ଏ ସରୀସୃପ ଶ୍ରେଣୀ ମଧ୍ୟରେ ଯେତେ ପ୍ରାଣୀ ଅଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ସାପମାନଙ୍କୁ ବେଶୀ ଘୃଣା କରିଆସିଛି। ଦେଖିବାମାତ୍ରେ ମାରିଦେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି କିମ୍ବା ଡରି ତା'ଠାରୁ ଅନେକ ଦୂରେଇ ଯିବାକୁ ପଛେଇ ନାହିଁ। ତେବେ ସାପମାନଙ୍କୁ ମଣିଷ ଡରେ କାହିଁକି ?

ସାପ ହେଉଛି ମେରୁଦଣ୍ଡୀ ସରୀସୃପ ପ୍ରାଣୀ। ଏ ଶ୍ରେଣୀରେ ଏଣ୍ଡୁଅ, ଝିଟିପିଟି, ଗୋଧି, କଇଁଛ ଓ କୁମ୍ଭୀର ଆଦି ପ୍ରାଣୀ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ। ଏ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକାଂଶ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ମଣିଷର ଘୃଣ୍ୟ ମନୋଭାବ ରହି ଆସିଛି। ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲା କୁମ୍ଭୀର, ଗୋଧି ଓ ସାପ। କାରଣ ମଣିଷ ଶୁଣି ଆସିଛି, ପଢ଼ି ଆସିଛି ଗପ ଆକାରରେ ଯେ କୁମ୍ଭୀର କାହାକୁ ଭିଡ଼ି ନେଇଯାଇଛି ତ ଗୋଧି କାହାକୁ ଖାଇଯାଇଛି ତ ଆଉ କିଏ ସାପ କାମୁଡ଼ାରେ ମରିଯାଇଛି। ଏମିତି ଅନେକ କଥା ଶୁଣିଶୁଣି ମଣିଷ ମନରେ ସରୀସୃପ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଘୃଣ୍ୟ ମନୋଭାବ ଆସିଯାଇଛି ଓ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କୁ ଦୂରେଇ ଦେବାକୁ ଯାଇ ମାରିଦେବାକୁ ମଧ୍ୟ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଛି। ଅବଶ୍ୟ, ସରୀସୃପ ଶ୍ରେଣୀର ସମସ୍ତ ପ୍ରାଣୀ ବିଷାକ୍ତ ନୁହଁନ୍ତି। ଆମେରିକାର ହେଲୋଡ଼ର୍ମା (Heloderma) ନାମକ ଝିଟିପିଟି ଓ କେତେକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସାପଛଡ଼ା ଆଉ କୌଣସି ସରୀସୃପ ଆଦୌ ବିଷାକ୍ତ ନୁହଁନ୍ତି। ବର୍ତ୍ତମାନ ଦେଖାଯାଉ, ସାପକୁ ଡରିବାର କାରଣ କଣ ?

(୧) ଦେହଟି ଅତି ମସୃଣ ଓ ଲମ୍ବା (୨) ଚିକ୍‌କଣିଆ (୩) ଦେହକୁ ଏପାଖ ସେପାଖ କରିଖେଳିବା (୪) ଫଁ ଫଁ ଶବ୍ଦ କରିବା (୫) କାହାକୁ ଦେଖିବା ମାତ୍ରେ ମୁଣ୍ଡ ଟେକିବା। ତେବେ ଯାହାହେଉନା କାହିଁକି ଏଗୁଡ଼ିକ ସବୁ ମଣିଷର ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣଜନିତ ତଥ୍ୟ। କିନ୍ତୁ ସାପମାନେ ବିଷାକ୍ତ ବା ବିଷଧର (Poisonous)। ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ସାପ ବିଷହୀନ (Non-poisonous)। ବର୍ତ୍ତମାନ ଆଲୋଚନା କରାଯାଉ ସାପମାନେ କେଉଁଠି, କେମିତି ଓ କେତେ ପ୍ରକାରର ଥାଆନ୍ତି।

ବାସ୍ତବରେ ସାପ କଅଣ :

ଜୀବ ଜଗତରେ ସାପଗୁଡ଼ିକ ଏକ ବିଶେଷ ପ୍ରାଣୀ କହିଲେ ଭୁଲ ହେବନାହିଁ। ଏମାନଙ୍କର ଗୋଡ଼ ହାତ ଆଦି ଅଙ୍ଗ ନଥିବାରୁ ଏମାନଙ୍କୁ "ଅଙ୍ଗବିହୀନ (Limbless) ପ୍ରାଣୀ" ବା ଅଙ୍ଗବିହୀନ ସରୀସୃପ ବୋଲି କୁହାଯାଏ। ଏମାନେ ପୃଥିବୀର ସବୁସ୍ଥାନରେ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି। କେବଳ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନ ନିଉଜିଲାଣ୍ଡ (New Zealand) ରେ ସାପ ଆଦୌ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି ନାହିଁ ବୋଲି ଜଣାଯାଉଛି। ଆଉଗୋଟିଏ କଥାହେଲା ନିଉଜିଲାଣ୍ଡକୁ ବାଦଦେଲେ ଆଉସବୁ ସ୍ଥାନରେ ବିଷାକ୍ତ ଓ ବିଷହୀନ ସାପ ପ୍ରାୟ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି। କିନ୍ତୁ ଦୁଇଟି ସ୍ଥାନ ଆୟାର୍ଲାଣ୍ଡ (Ireland) ଓ ମାଡ଼ାଗାସ୍କାର (Madagascar) ରେ ବିଷାକ୍ତ ସାପ ଆଦୌ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି ନାହିଁ। ଭାରତରେ ଥିବା ୩୩୦ ପ୍ରକାର ସାପମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେବଳ ୬୯ଟି ସାପ ବିଷାକ୍ତ। ଏହି ୬୯ଟି ବିଷାକ୍ତ ସାପ ମଧ୍ୟରୁ ୨୯ଟି ସାପ ସମୁଦ୍ରରେ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି (Sea-snakes) ଓ ୪୦ଟି ଦେଖାଯାଆନ୍ତି ସ୍ଥଳ ଭାଗ (Land-snakes) ରେ। ଅବଶିଷ୍ଟ ରହୁଥିବା ୨୬୧ଟି ସାପ ବିଷହୀନ। ଏଥିରୁ ଅନୁମାନ କରାଯାଇପାରେ ଯେ ସଚରାଚର ଘରିପଟେ ଦେଖା ଯାଉଥିବା ସାପଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ କମ୍ ସାପ ପ୍ରାୟ ୭୯ ଶତକଡ଼ା ବିଷଧର! ସେଥିପାଇଁ ସବୁ ସାପକୁ ବିଷଧର ଭାବିବା ଭୁଲ। ଆଉ ଗୋଟିଏ କଥା ହେଲା ଯେ ଅଧିକାଂଶ ସାପଗୁଡ଼ିକ ଅତି ବିଷାକ୍ତ। ସେମାନେ କାମୁଡ଼ିଲେ ମଣିଷର ସମ୍ଭାବନା ଅଧିକ ଥାଏ। ମାତ୍ର ଏମାନେ କ୍ଷୁବ୍ଧ ନହେଲେ ଥାଆନ୍ତି। ଅର୍ଥାତ୍ ସେମାନଙ୍କୁ ସେପରି ଭାବରେ ଆଘାତ ନଦେଲେ ସାଧାରଣତଃ କାମୁଡ଼ନ୍ତି ନାହିଁ।

ସାପ ସମ୍ପର୍କୀୟ କେତେକ ଅନ୍ଧ ବିଶ୍ୱାସ :

ସାପ ସମ୍ପର୍କୀୟ ବର୍ଣ୍ଣନା କେବଳ ଯେ ପୁରାଣ ଓ ଗପ ବହିରେ ରହିଛି ତାହା ନୁହେଁ। ଏମାନଙ୍କର ଖୋଦେଇ (Carving) ଓ ଛବି ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନ୍ଦିରରେ, ଦେବାଳୟରେ ଓ ଧର୍ମପୀଠରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ। ତେବେ ଏମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ସାଧାରଣ

ରହିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ପ୍ରତି କର୍ମଚାରୀ ଭାଇମାନଙ୍କର ଏ ଯେଉଁ ସ୍ନେହ ଶ୍ରଦ୍ଧା ସେ ତାଙ୍କ ଜୀବନର ଅନ୍ତିମ ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୃଦୟ ଭିତରେ ସାଇତି ରଖିବେ ବୋଲି ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ଏହାପରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଏସ୍‌. ଆର୍‌. ପଟ୍ଟନାୟକ ତାଙ୍କର ଭାଷଣରେ ଏହି ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନର କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ ଦକ୍ଷତାକୁ ଭୂୟସୀ ପ୍ରଶଂସା କରିଥିଲେ । ସରକାରଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟରେ କେବେହେଲେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରି ସଂସ୍ଥାର ସୁନାମକୁ କ୍ଷୁଣ୍ଣ କରିବା ମନ୍ସୁଧା କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କର ନଥିଲା । ଅନେକ ସମୟରେ କେତେକ ସମସ୍ୟା ନେଇ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅଶାନ୍ତି ଦେଖାଯାଇଥାଏ, କିନ୍ତୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଉକ୍ତ ଅସୁବିଧାକୁ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରି ସରକାରଙ୍କ ନିକଟରେ ସମାଧାନ କଲେ କର୍ମଚାରୀ ଓ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସୁସମ୍ପର୍କ ରକ୍ଷା ହୋଇ ପାରିବ । ଏହା ଫଳରେ ସଂସ୍ଥାର ଉତ୍ପାଦନ ଶକ୍ତି ବଢ଼ିପାରିବ ବୋଲି ସେ ମତ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ।

ପୂର୍ବତନ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ସୁ–ସାହିତ୍ୟିକ ଓ ଦକ୍ଷ କଳାକାର ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଉଦୟନାଥ ମିଶ୍ର ସ୍ୱାଗତ ଭାଷଣରେ ନିଜର ଅନୁଭୂତି ବିଷୟରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରି କହିଥିଲେ ଯେ, ଏହି ଶିଳ୍ପାଞ୍ଚଳଟି ଉତ୍କଳ ଗୌରବ ମଧୁସୂଦନଙ୍କ ସ୍ମୃତି ରକ୍ଷା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମଧୁପାଟଣା ନାମରେ ନାମିତ । ଏଠାରେ ମଧୁବାବୁଙ୍କର ଅଭିଳଷିତ ଓଡ଼ିଆ ଶିଳ୍ପର ଉନ୍ନତି କଳ୍ପେ ଉତ୍କଳ ଟେନେରୀ ନାମରେ ଏକ ଚମଡ଼ା କାରଖାନା ସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଥିଲା । ପରେ ପରେ ଗଢ଼ି ଉଠିଲା ଏହି ସରକାରୀ ଛାପାଖାନା । ଏହି ଛାପାଖାନାର ଭିତ୍ତିପ୍ରସ୍ତର ସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ ତତ୍କାଳୀନ ବାଣିଜ୍ୟ ସଚିବ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଭି. ଏଫ୍‌. ମାଥ୍ୟୁସ୍‌ ସାହେବ । ଏସ୍‌. ଏନ୍‌. ଖାଁ ଥିଲେ ଏହି ଛାପାଖାନାର ସର୍ବ ପ୍ରଥମ ଅଧୀକ୍ଷକ । ସରକାରଙ୍କର ଏହା ଗୋଟିଏ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକୀୟ ସେବା ସଂସ୍ଥା କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ । କର୍ମଚାରୀମାନେ ସେହି ସେବା ମନୋଭାବ ନେଇ କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ ଏ ସଂସ୍ଥା ସୁନାମ ଅର୍ଜନ କରିବ ଓ ଚିନ୍ତାଶୀଳ ଶ୍ରମିକ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କର ସ୍ୱପ୍ନ ସାର୍ଥକ ହେବ ।

ସେ ପୁଣି କହିଲେ, ବିଜ୍ଞାନର ଦ୍ରୁତଗାମୀ ଯୁଗରେ ଏହି ସଂସ୍ଥାରେ ଗୋଟିଏ ବୈଷୟିକ ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଆଧୁନିକ ଧରଣର ମୁଦ୍ରଣ ପାଇଁ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଉଛି । ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟ ୧୯୯୬ରେ ମସିହାରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇଥିଲା । ସେତେବେଳେ ଏହି ପ୍ରେସ୍ ବସ୍ତି ବଜାରରେ ଥିଲା । ହଠାତ୍ ବିଦ୍ୟାଳୟଟି ଖୋଲା ଯାଉଥିବାରୁ ପିଲାମାନଙ୍କର ପଢ଼ିବା ପାଇଁ ଘର ନଥିଲା । ତେଣୁ ବାରଣ୍ଡାରେ ପରଦା ଟାଣି ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଉଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟର ଉନ୍ନତି ଯଥେଷ୍ଟ ହୋଇ ପାରିଛି ।

ସେ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ ସତର୍କ କରାଇ ଦେଇ କହିଲେ ଯେ, ଏହି ପବିତ୍ର ସଂସ୍ଥାର ଉତ୍ତରୋତ୍ତର ଉନ୍ନତି କାମନା କରି ସମସ୍ତ କର୍ମଚାରୀ ଏକ ପ୍ରାଣରେ ନିଜ ନିଜର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ କରିବା ଦରକାର, ଯେପରିକି ଭବିଷ୍ୟତରେ ଏ ସଂସ୍ଥାର ମୁଖ୍ୟ ଫାଟକରେ ତାଲା ପକାଯାଇ ମୁନାଫାଖୋର ଘରୋଇ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ହସ୍ତରେ ଟେକି ଦିଆ ନଯାଏ ।

ସର୍ବ ଶେଷରେ ସଭାପତି ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଡି. ପି. ଏସ୍‌. ଚୌହାନ୍ କେତେକ କୃତି କର୍ମଚାରୀ ଓ ନିକଟରେ କର୍ମ କ୍ଷେତ୍ରରୁ ଅବସର ନେଇଥିବା ଅଫିସରମାନଙ୍କୁ ପୁରସ୍କାର ପ୍ରଦାନ କରିବା ସହିତ ମାନପତ୍ର ପ୍ରଦାନ କରି ଅଭିନନ୍ଦନ ଜଣାଇଥିଲେ । ଏହାପରେ ଅତିଶୟ ଆନନ୍ଦ ଉଲ୍ଲାସ ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍ସବକୁ ଉଦ୍‌ଯାପନ କରାଯାଇଥିଲା ।

ରୌପ୍ୟ ଜୟନ୍ତୀ ଉତ୍ସବର ଉଦ୍‌ଯାପନୀ ସନ୍ଧ୍ୟା

କହିଥାଆନ୍ତି । ମାତ୍ର ଏହା ଭୁଲ କଥା । ଅବଶ୍ୟ ବହୁ ସମୟରେ ବିଷହୀନ ସାପ କାମୁଡ଼ିଥିବା ଯୋଗୁ ରୋଗୀମାନେ ଭଲହୋଇ ଥାଆନ୍ତି । ମାତ୍ର ସାପୁଆ କେଳାମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଥିବା ବା ବିକ୍ରି କରୁଥିବା ଜିନିଷ ପ୍ରାୟ ଠକାମି କେବଳ ।

(୨୦) ମଣି (Jewel) ସାପ ମୁଣ୍ଡରୁ ମିଳିଥାଏ ବୋଲି ସବୁ ଲୋକମାନଙ୍କର ଧାରଣା । ଏହା କ୍ବଚିତ୍ ମିଳେ ବୋଲି ସାପୁଆ କେଳା ବା ଅନ୍ୟ କେତେକ ଲୋକ କହି ବିକ୍ରି କରିଥାଆନ୍ତି ଅନେକ ପଇସାରେ । ମାତ୍ର ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସାପ ମୁଣ୍ଡରେ ଏପରି କୌଣସି ମଣି ନାମରେ ପଥର ଆଦୌ ଦେଖାଯିବାର ସତ୍ୟତା ଜଣାପଡ଼ି ନାହିଁ ।

(୨୧) ବିଷାକ୍ତ ସାପମାନଙ୍କ ପାଟିଭିତରେ (ଉପର ପାଟିରେ) ଦୁଇଟି ବଡ଼ ଦାନ୍ତ (Fangs)ଦେଖାଯାଏ । ସାପୁଆ କେଳାମାନେ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ବହୁ ସମୟରେ ସାପ ଦାନ୍ତ (ବିଷାକ୍ତ ଦାନ୍ତ) କାଟି ଦେବାର ଦେଖାନ୍ତି ଓ କହନ୍ତି ଯେ ଏ ସାପ ଆଉ କିଛି କରି ପାରିବନାହିଁ । ଏହା ସତ କଥା । ମାତ୍ର ବିଷାକ୍ତ ସାପର ଦାନ୍ତ କାଟି ଦେବାର କିଛି ଦିନପରେ ସେହି ଦାନ୍ତ ସମୀପବର୍ତ୍ତୀ ଦାନ୍ତ ଉଠିଥାଏ । କାରଣ ମୁଖ୍ୟ ବିଷାକ୍ତ ଦାନ୍ତ ପାଖରେ ଆଉ ଦାନ୍ତ ଛୋଟ ଆକାରରେ (Secondary fangs) ଥାଏ । ପ୍ରାଥମିକ ବିଷାକ୍ତ ଦାନ୍ତ କୌଣସି କାରଣରୁ ଭାଙ୍ଗିଗଲେ ତାହା ପାଖରୁ ପୁଣି ବିଷଦାନ୍ତ ଗଜୁରି ଉଠିଥାଏ । ସେଥିପାଇଁ ଗୋଟିଏ ବିଷଧର ସାପର ଦାନ୍ତ ଭାଙ୍ଗିଗଲେ ମଧ୍ୟ ବିଶ୍ୱାସ କରିବା କଥା ନୁହେଁ ଯେ ସେ ସାପର ଆଉ ବିଷଦାନ୍ତ ନାହିଁ ।

(୨୨) ଆମେରିକାରେ ବିଶ୍ୱାସ କରାଯାଏ ଯେ ଛୋଟ ସାପ (whip snake) ତା'ର ପାଟିଭିତରେ ଲାଞ୍ଜ ଅଂଶକୁ ପୂରାଇ ଦେଇ ସମୁଦାୟ ଦେହଟିକୁ ଗୋଲାକାର କରି ଗଡ଼ି ଗଡ଼ି ଲୋକଙ୍କ ପଛରୁ ଆକ୍ରମଣ କରେ । ଏପରିକି ଏ ସାପ ମଧ୍ୟ ପାଦାତ ଉପରକୁ ମଧ୍ୟ ଉଡ଼ି ଆକ୍ରମଣ କରିବାକୁ ପଛଘୁଞ୍ଚା ଦିଏ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ଏଥିରେ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ସତ୍ୟତା ନାହିଁ ।

(୨୩) କେତେକ ଗପ ଆକାରରେ ମଧ୍ୟ ଆଲୋଚନା କରନ୍ତି . ସାପ ଏମିତି ବି ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ଗାଈ ଡିରରୁ କ୍ଷୀର ଚୁହିଁଥାଆନ୍ତି ଏବଂ ଆଉ କେତେକ ସାପ ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ବିଭ୍ରାନ୍ତ ବା ପାଗଳ (Hypnotise) କରି ପକାନ୍ତି । ଏ ଉକ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୁଲ ।

(୨୪) ଶତ୍ରୁତା ସବୁ ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ପାଖରେ ଦେଖାଯାଏ । ସାପ ବା ବାଦ୍ ଯିବ କାହିଁକି ? ବେଳେବେଳେ ଦୁଇଟିସାପ ଗୁଡ଼ାଇହୋଇ ବହୁତ ସମୟ ରହିଥାଆନ୍ତି । ଲୋକମାନେ ଏହାକୁ ଦେଖି ନାଗନାଗୁଣି ବା ପୁରୁଷ ସ୍ତ୍ରୀ ସାପମାନଙ୍କର ଯୋଡ଼ି (Copulation)ବୋଲି କହିଥାଆନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ନୂଆ ଧଳାଲୁଗା ପକାଇ ପୂଜା କରିଥାଆନ୍ତି । ଅନେକ ଖାଲି ନୂଆଲୁଗା ଆଣି ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ପକାଇ ପିନ୍ଧିଲେ ବା ଘରେ ରଖିଲେ ଶୁଭ ବୋଲି ମନେ କରନ୍ତି । ମାତ୍ର ସାପମାନଙ୍କର ଏପରି ବ୍ୟବହାର ହେଉଛି ସମାନ ଲିଙ୍ଗୀୟ ଦୁଇଟି ସାପ ମଧ୍ୟରେ ଶତ୍ରୁତା । ସେଥିପାଇଁ ସେମାନେ ଏକାଠି ଗୁଡ଼ାଇ ହୋଇ (Coiling) ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଧରି ରହିଥାଆନ୍ତି । ଲୋକମାନେ ଏହାକୁ ଦେଖି ବିଭିନ୍ନ ରୂପ ଦେଇଥାଆନ୍ତି । ମାତ୍ର ସାପମାନଙ୍କର ଏହା ଏକ ବ୍ୟବହାର ।

(୨୫) ଗାଁ ଗହଳିର ଲୋକମାନେ ଅଢ଼େଇ କିଆରିଆ ସାପ କଥା ବହୁ ଆଲୋଚନା କରିବାର ଶୁଣାଯାଏ । ସେମାନେ କୁହନ୍ତି ଏ ସାପ ଲୋକକୁ ଦେଖିଲେ ଅଢ଼େଇ କିଆରୀ ବା ଅଢ଼େଇ ମାଇଲ ଗୋଡ଼େଇ ଗୋଡ଼େଇ ମଣିଷକୁ ମାରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକରେ । ମାତ୍ର ତାହା ଠିକ୍ ନୁହେଁ । ଶୀତ ଦିନରେ ଜମିରେ ଧାନପାଚିବାକୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥାଏ ଓ କୃଷୀକୁଳ ଧାନକାଟିବାରେ ଲାଗିଯାଆନ୍ତି । ଏ ସମୟରେ ବି ଶସ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରରେ ଶସ୍ୟ ଖାଇବା ପାଇଁ ବହୁତ ମୂଷା (Rodents) ଥାଆନ୍ତି ଓ ଅନେକ ଶସ୍ୟ ମଧ୍ୟ ନଷ୍ଟ କରନ୍ତି ।ଆଉ ମୂଷାମାନେ ସାପଙ୍କର ଅତି ପ୍ରିୟ ଖାଦ୍ୟ ।ସୁତରାଂ ଜମିଗୁଡ଼ିକରେ ମୂଷା ଓ ସାପମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ଏହି ସମୟରେ ଅନେକ ଥାଏ । ଯେ କୌଣସି ସାପ ଦେଖିଲେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ଲୋକ ଅଢ଼େଇ କିଆରିଆ ସାପ ବୋଲି କହିଥାନ୍ତି । ଶସ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରରେ ସାପମାନେ ସମସ୍ତ ସମୟରେ ଏମିତି ରହିଥାଆନ୍ତି ଯେ ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖିବା ବା ଜାଣିବା ସହଜ ନୁହେଁ । ସୁତରାଂ କ୍ଷେତରେ ଧାନକାଟିବା ସମୟରେ ବା ଅମଳ କରିବା ସମୟରେ ସାପକୁ କୁନ୍ଦି ପକାଇବା ସ୍ୱାଭାବିକ୍ । ସାପ ତା'ପରେ ଆକ୍ରମଣ କରିବା ବା କାମୁଡ଼ିବା ବି ସ୍ୱାଭାବିକ୍ –ବିଷାକ୍ତ ହେଉ ବା ନହେଉ । ଯାହା କାମୁଡ଼ିଲେ ବି ଲୋକେ କୁହନ୍ତି ଯେ ଅଢ଼େଇ କିଆରିଆ କାମୁଡ଼ିଲା । କାରଣ କିଆରୀରେ ଏ ସାପ ଦେଖାଗଲା । ମାତ୍ର ଶସ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ସାପ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି । ବିଶେଷକରି ବିଷହୀନ ସାପ ବେଶୀ ।

ଏପରି ଅନେକ ଲୋକ ବଚନ ଆମ ସମାଜ ବା ଆମ ଲୋକଙ୍କଠାରୁ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳେ । ଆମ ଗୁଡ଼ିପଟେ ସବୁ ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ପରି ଏମାନେ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାର ପ୍ରାଣୀ । ଉଦ୍ଦୀପନାରେ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା (Stimulation) ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କର ସ୍ୱଭାବ । ସେଥିପାଇଁ ସାପକୁ କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ଆକ୍ରମଣ କଲେ ସେ କାମୁଡ଼ିବା ସ୍ୱାଭାବିକ୍–ବିଷାକ୍ତ ହେଉ ବା ନହେଉ । ମାତ୍ର ସବୁସାପ ଆଦୌ ବିଷଧର ନୁହଁନ୍ତି । ତେଣୁ ସାପମାନଙ୍କୁ ଖାଲି ବିଚାର ନକରି ନଦେଖି ନଜାଣି ବିଷଧର କହିବା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୁଲ । ଶତ୍ରୁର କୌଣସି ଟିକିଏ ଶବ୍ଦର ଆଭାସ ପାଇଲେ ଚୁପକରି ଲୁଚିଥିବା ବା ଲୁଚିଯିବା ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରକୃତି । ଏମାନେ ଯେତେ ଜୋର୍‌ରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ନହେଲେ ବା ନରାଗିଲେ ସାଧାରଣତଃ କାମୁଡ଼ନ୍ତି ନାହିଁ । ତେଣୁ ଏମାନଙ୍କୁ ଡରିବା କ'ଣ ଠିକ୍ ?

ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ପ୍ରାଣୀ ବିଜ୍ଞାନ ବିଭାଗ,
ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, ବାଣୀବିହାର,
ଭୁବନେଶ୍ୱର–୭୫୧୦୦୪ ।

OGP-MP-PTS (I&PR) 31–10,000–18-10-1993

ଲୋକମାନଙ୍କ ମନରେ ଅନେକ ଭୁଲ କଥା ରହିଯାଇଛି । ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲା :

(୧) ଅନେକ ଲୋକଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ଯେ ବନ୍ଧ୍ୟା ଦମ୍ପତି ଛୁଆପିଲା ହେବା ପାଇଁ ନାଗ ପୂଜା କରିଥାଆନ୍ତି । ଏପରିକି ଅନେକ ଗାଁରେ ଥିବା ନାଗଶିଳା Stone carving of snake) ସନ୍ତାନହୀନ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ ପୂଜା କରିଥାଆନ୍ତି । ମାତ୍ର ଏଥିରେ ବୈଜ୍ଞାନିକ ସତ୍ୟତା ଆଦୌ ନାହିଁ ।

(୨) ସଂସ୍କୃତରେ ସାପମାନଙ୍କୁ "ଚକ୍ଷୁଶ୍ରବା" Hearing by eyes) କୁହାଯାଏ । ମାତ୍ର ଏହା ଭୁଲ । ସେମାନଙ୍କର ବାହ୍ୟ କର୍ଣ୍ଣ (Pinna) ଓ ମଧ୍ୟ କର୍ଣ୍ଣ (Tympanic membranes, Eustachian canals ଓ Middle Ear cavities) ନଥିବାରୁ ସେମାନେ ପବନ ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କର କେବଳ ଅନ୍ତଃକର୍ଣ୍ଣ Internal ear ବା Collumela auris) ଥିବାରୁ ମାଟି ଉପରର ଶବ୍ଦ ବାରିପାରନ୍ତି । ମାତ୍ର ପବନରେ ଯାଉଥିବା ଶବ୍ଦ ବା କଥା ଶୁଣି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ସାପୁଆ କେଳା (Snake charmer) ର ସପେଶ୍ୱରୀ ବଜେଇବା ସାପ ଆଦୌ ଶୁଣିପାରେ ନାହିଁ । ଏହା କେବଳ ଲୋକଙ୍କୁ ଭୁଲାଇବା କଥା । ସେମାନେ ଏ ସପେଶ୍ୱରୀ ବଜେଇ ହାତ ଏପାଖ ସେପାଖ କରିବାରୁ ନାଗସାପ ସେ ଅନୁସାରେ ତାକୁ ଦେଖି ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ ଥାଆନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଶବ୍ଦ ଶୁଣିବା କଥା ଭୁଲ୍ । ସାପୁଆ କେଳାମାନେ ମଧ୍ୟ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କୁ ସପେଶ୍ୱରୀ ବା ତାଙ୍କ ବାଜା (Flute) ବଜାଇ ସାପଥିବା ସ୍ଥାନରୁ ସାପ ଧରିବା କଥା କହିଥାଆନ୍ତି ବା ଭୁଲାଇ ଥାଆନ୍ତି । ତାହା ବି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୁଲ୍ । କାରଣ କୌଣସି ଶବ୍ଦ ଜାଣିପାରିଲେ ସେ ଦୂରେଇ ଯାଇଥାଏ ବରଂ । ଯାହାହେଉ "ଚକ୍ଷୁଶ୍ରବା" କଥା ଭୁଲ ଓ ସାପ ଚକ୍ଷୁଶ୍ରବା ନୁହେଁ ।

(୩) ସାପ ଓ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ ନାଗସାପ କ୍ଷୀର ପିଏ ବୋଲି ଅନେକଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ । ଏହା ବି ଭୁଲ୍ । ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତରେ ଅନେକ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ଏକାଠି ଉଇହୁଙ୍କା (Termatarium) ରେ ପବିତ୍ର ଦିବସରେ କ୍ଷୀର ନେଇ ଢାଳନ୍ତି ସାପ ଉଇହୁଙ୍କାରୁ ଆସି କ୍ଷୀର ପିଇବବୋଲି । ମାତ୍ର ସାପ କ୍ଷୀର ପିଏ ନାହିଁ । ସାପଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରାୟ ମାଂସାଶୀ Carnivorous) ।

(୪) ଅନେକ ଲୋକଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ଯେ ସାପକୁ ମାରିଥିବା ଲୋକଙ୍କୁ ସାପମାନେ ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ଏପରିକି ବଂଶଧରମାନଙ୍କୁ ମନେ ରଖିଥାଆନ୍ତି ଓ ସମୟ ପାଇଲେ କ୍ଷତ ହୋଇଥିବା ବା ମାରିଥିବା ସାପମାନେ ଆସି ଆକ୍ରମଣ କରିଥାଆନ୍ତି । ମାତ୍ର ଏହା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୁଲ । ସାପ ଅନ୍ୟ କେତେକ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କ ପରି ବୁଦ୍ଧିମାନ ନୁହେଁ ।

(୫) ଆଉ ଗୋଟିଏ ସାଧାରଣ ଧାରଣା ଯେ ଗୋଟିଏ ସାପକୁ ମାରିଦେଲେ ସେ ମୃତ ସାପର ଆଖିଭିତରେ (Retina) ମାରିଥିବା ଲୋକର ଛବି ରହିଯାଇଥାଏ । ତା'ପରେ ସେ ସାପର ସାଥୀ (Opposite sex) ହତ୍ୟାକାରୀକୁ ଚିହ୍ନି ତା'ର ପ୍ରତିଶୋଧ ନେଇଥାଏ । ମାତ୍ର ଏହା ଏକ ଭ୍ରମାତ୍ମକ ଧାରଣା ।

(୬) ସାପକୁ ତ ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ପୂଜା କରାଯାଇଥାଏ । ଏପରିକି ଆମ ପ୍ରଦେଶରେ ନାଗ ପଞ୍ଚମୀ । ଗମ୍ଭା ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଇତ୍ୟାଦି ଦିବସରେ ସାପଗୁଡ଼ିକୁ ପୂଜା କାରାଯାଇଥାଏ । ଏମିତି ଗୋଟିଏ ବିଶ୍ୱାସ ରହିଛି ଯେ ସାପ କୌଣସି ଲୋକକୁ କାମୁଡ଼ିବା ପରେ ପୂଜାପୂଜି କଲେ କାମୁଡ଼ିଥିବା ସାପ ଆସି ତା ବିଷ କାମୁଡ଼ିଥିବା ଲୋକଠାରୁ ଟାଣିନିଏ ଓ ସେ ଲୋକ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆରୋଗ୍ୟ ଲାଭ କରେ । ମାତ୍ର ଏହା ପୁରାପୁରି ଭୁଲ ।

(୭) ସର୍ପ ଜଗତରେ ଅଜଗର (Python) ଗୋଟିଏ ଅଦ୍ଭୁତ ସାପ । ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସାପୁଆକେଳା ଅଜଗର ସାପକୁ ରଖିଥାଆନ୍ତି ବା ବେକରେ ପକାଇ ବୁଲି ବୁଲି ଲୋକଙ୍କୁ ଦେଖାନ୍ତି । ସାପମାନଙ୍କର ଗୋଡ଼ ହାତ ଆଦି (Limbs) ଓ ଗଣ୍ଠାସ୍ଥି (Petoral girdle) ଏବଂ ନିତମ୍ବାସ୍ଥି (Pelvic girdle) ଆଦି ଆଦୌ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । କାରଣ ଏଗୁଡ଼ିକ ତାଙ୍କ ଦେହରେ ଅବୟବ ସ୍ୱରୂପ ନଥାଏ । ମାତ୍ର ଅଜଗର ସାପଠାରେ ନିତମ୍ବାସ୍ଥି ଛୋଟ ଆକାରର (Vestiges of pelvic girdle) ଥାଏ ଓ ପଛ ପାଖରେ କଣ୍ଟା ଅକାରରେ ବାହାରକୁ ବାହାରିଥାଏ । ଏହାକୁ ସାପୁଆକେଳା କଣ୍ଟା ବାହାରିଛି, କଣ୍ଟା ଅଛି ବୋଲି କହି ଓ କାନ ଖରାପ ହୋଇଥିଲେ କାନରେ ତାହା ପୁରାଇଲେ ଭଲ ହୋଇଯିବ କହି ପଇସା ଆଦାୟ କରିଥାଆନ୍ତି । ମାତ୍ର ଏହା ଭୁଲ କଥା । ଲୋକଙ୍କୁ ଭୁଲାଇ ଏପରି କହିଥାଆନ୍ତି । ଠିକ୍ ସେହିପରି ଆଉ ଗୋଟିଏ ସାପ ଟିଫ୍‌ଲପସ୍ (Typhlops)ର ସ୍କନ୍ଧାସ୍ଥି (Pectoral girdle) ଦେହ ଭିତରେ ଥାଏ । ବାହାରକୁ ଅଜଗରପରି ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । ଏ ଦୁଇଟି ସର୍ପ ଜଗତର ଭିନ୍ନତା ବା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା ।

(୮) ବେଳେବେଳେ ସାପୁଆକେଳା ସାପଖେଳ ଦେଖାଇବାବେଳେ ସାପ ପୃଷ୍ଠ ଉପରେ ପାଚିଲାବାଳ ବା କଳାବାଳ ଉଠିଥିବାର ଦେଖାଇ ପଇସା ଆଦାୟ କରିଥାଆନ୍ତି । ସରୀସୃପ ଜଗତରେ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କ ଦେହରେ ବାଳ ବା କେଶ (Hair) ଆଦୌ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କ ଦେହର ବିଶେଷତ୍ୱ ହେଲା କାତି (scutes), ମାତ୍ର ପୃଷ୍ଠ ଉପରେ ବାଳଅଣି ଲଗାଇ ଦେଇ ଲୋକଙ୍କୁ ଭୁଲାଇ କେଳାମାନେ ଥାଆନ୍ତି ।

(୯) ସାପ କାମୁଡ଼ିଲେ ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ଫୁଙ୍କି, ଝଡ଼ାଝଡ଼ି କରି, ଶଙ୍ଖଚେର ଦେଇ ସାପମଣି ଲଗାଇ ଭଲକରିବାର ଶୁଣାଯାଏ । କର୍ଣ୍ଣାଟକର କେତେକ ଗାଁରେ ଏଭଳି ପଦ୍ଧତି ଗୋଟିଏ ଆଶ୍ରମରେ ଅନୁସରଣ କରି ସାପକାମୁଡ଼ା ଲୋକଙ୍କୁ ଭଲକରିବାର ଦେଖାଯାଏ । ସାପୁଆ କେଳାମାନେ ଗଦ ପାଖରେ ଚେରିଗଛ ଦେଖାଯାଏ । ସାପୁଆ କେଳାମାନେ ଗଦ ପାଖରେ ଚେରିଗଛ ଓ ଗଦ (Root) ଓ ମଣିବୋଲି କହି କିଛି ଜିନିଷ ରଖିଥାଆନ୍ତି ଓ ସାପକାମୁଡ଼ିଲେ ଦେହରେ ଲଗାଇଲେ, ଖାଇଲେ ବା ପିନ୍ଧିଲେ ବିଷ କମିଯିବ (Antidotes) ବୋଲି ଯଥାଙ୍କନେ

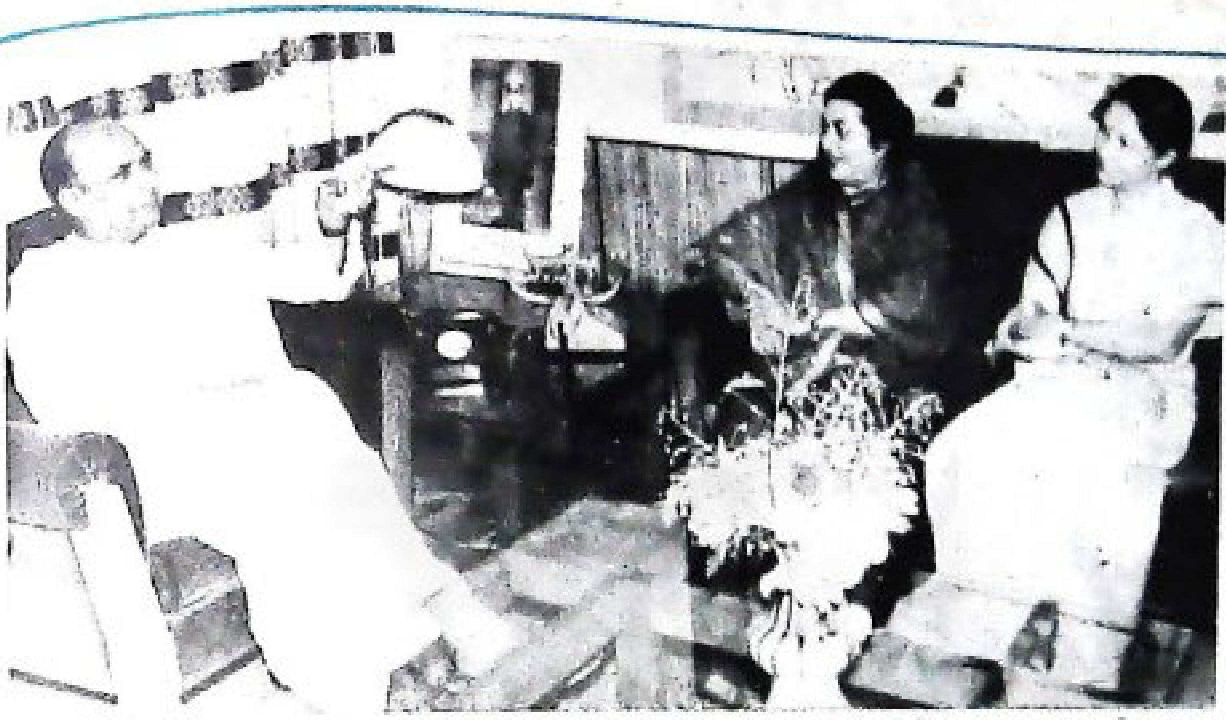
Licence No. C.R.N.P. 5--Licensed to post without Pre-payment

ଦଶହରା ରାତିରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ରାବଣର ପ୍ରତିଛବିରେ ଅଗ୍ନି ସଂଯୋଗ କରୁଛନ୍ତି ।

ବିସର୍ଜନ ଶୋଭାଯାତ୍ରାରେ ମୃଣ୍ମୟୀ ଦୁର୍ଗା ମୂର୍ତ୍ତି ।

କେନ୍ଦ୍ର ସମାଜ ମଙ୍ଗଳ ପରିଷଦର ଅଧ୍ୟକ୍ଷା ଶ୍ରୀମତୀ ଅମରଜିତ୍ କାଉର୍ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ସଚିବାଳୟ ପ୍ରକୋଷ୍ଠରେ ସାକ୍ଷାତ କରୁଛନ୍ତି । ରାଜ୍ୟ ସମାଜ ମଙ୍ଗଳ ବୋର୍ଡର ଅଧ୍ୟକ୍ଷା ଶ୍ରୀମତୀ କସ୍ତୁରିକା ପଟ୍ଟନାୟକ ଉପସ୍ଥିତ ଅଛନ୍ତି ।

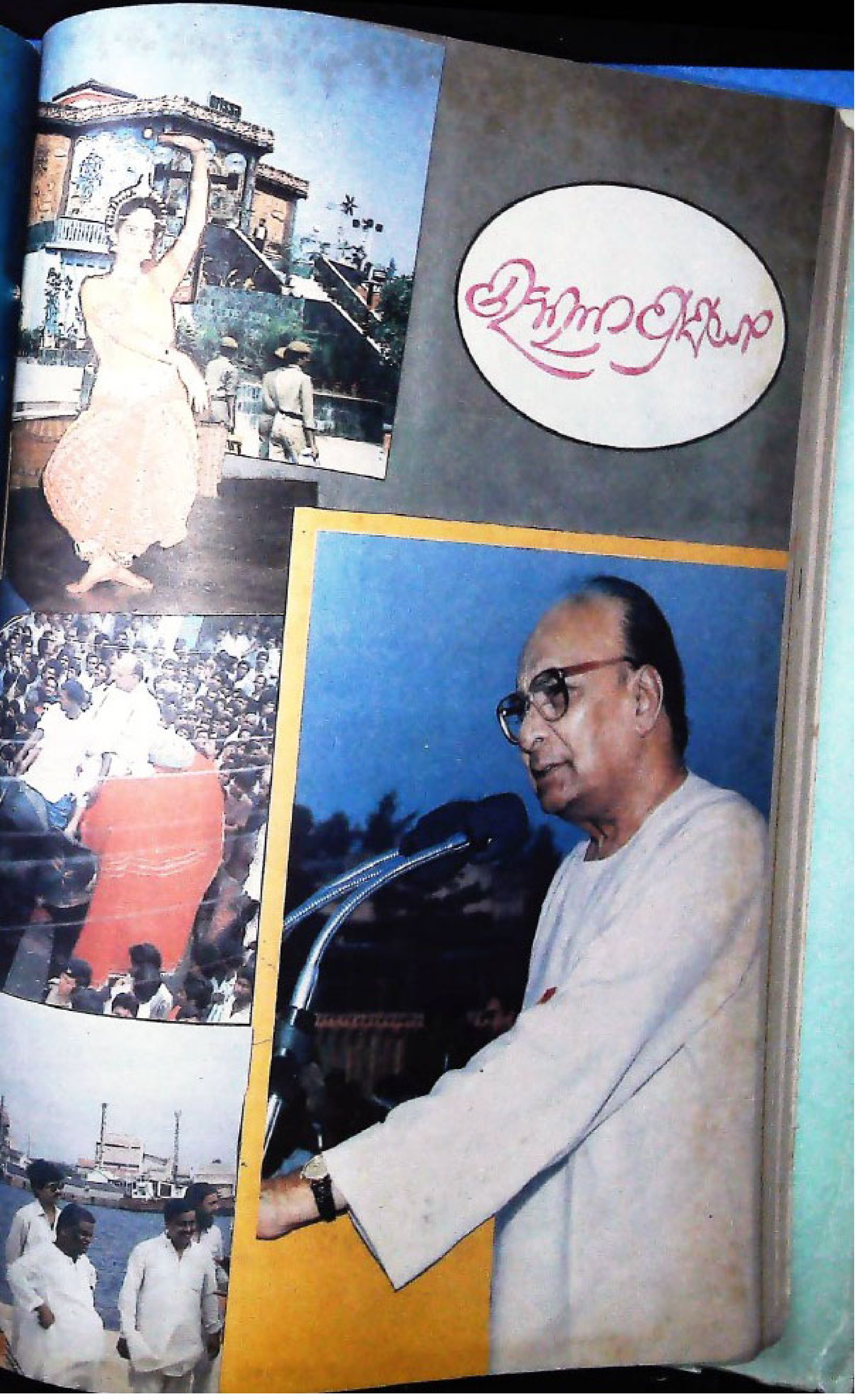

ଭୁବନେଶ୍ୱରଠାରେ କ୍ରୀଡ଼ା ଏବଂ ଶାରୀରିକ ଶିକ୍ଷା ଶୀର୍ଷକ ଏକ ଆଲୋଚନା ଚକ୍ରରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଅଭିଭାଷଣ ।

ଆଜିର ଶିଶୁ ଆସନ୍ତା କାଲିର ନାଗରିକ

ସୂଚୀ

ଉତ୍କଳ ପ୍ରସଙ୍ଗ

୫୦ ଭାଗ ୪ର୍ଥ ସଂଖ୍ୟା କାର୍ତ୍ତିକ ୧୯୧୫ ଶକାବ୍ଦ ନଭେମ୍ବର ୧୯୯୩

ସମ୍ପାଦକ ମଣ୍ଡଳୀ

ପ୍ରଚ୍ଛଦପଟ୍ଟ
ଯୋଜନା ଓ କଳା ପ୍ରସ୍ତୁତି ବିଭାଗ
ଓଡ଼ିଶା ସରକାରୀ ମୁଦ୍ରଣାଳୟ, କଟକ-୧୦

ପ୍ରକାଶନ
ସୂଚନା ଓ ଲୋକ ସମ୍ପର୍କ ବିଭାଗ, ଓଡ଼ିଶା ସରକାର
ଭୁବନେଶ୍ୱର

ମୁଦ୍ରଣ
ଓଡ଼ିଶା ସରକାରୀ ମୁଦ୍ରଣାଳୟ, କଟକ-୧୦
(ଫଟୋଟାଇପସେଟିଂ ପଦ୍ଧତିରେ ଅକ୍ଷର ସଂଯୋଜିତ)

ବାର୍ଷିକ ଦେୟ : ଟ ୨୦·୦୦
ପ୍ରତି ଖଣ୍ଡ : ଟ ୨·୦୦

ସମ୍ପାଦକୀୟ

ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତିର ବାର୍ତ୍ତାବହ
ବା ଲି ଯା ତ୍ରା ଉ ତ୍ସ ବ

ଓଡ଼ିଶା ହେଉଛି ପର୍ବ ପର୍ବାଣିର ଗନ୍ତାଘର । ପର୍ବ, ପର୍ବାଣି, ଯାତ୍ରା, ଉତ୍ସବ ଇତ୍ୟାଦି ଓଡ଼ିଶାରେ ବହୁ କାଳରୁ ଭରପୂର ହୋଇ ରହି ଆସିଛି । ଏଥିରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରମାଣିତ ହୁଏ ଯେ, ଅତୀତରେ ଓଡ଼ିଶା ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିଭବଶାଳୀ ଥିଲା । ବିଭବଶାଳୀ ହେବା ପାଇଁ ବିଶେଷ ସହାୟକ ହୋଇଥିଲା ଅତୀତର ବୋଇତ ବାଣିଜ୍ୟ ପରମ୍ପରା । ବୋଇତ ବାଣିଜ୍ୟ କାରବାର ଦ୍ୱାରା ବିଦେଶରୁ ପ୍ରଚୁର ଧନରତ୍ନ ଉପାର୍ଜନ ହେଉଥିଲା । ସେହି ଖୁସୀରେ ବିଭିନ୍ନ ପର୍ବ, ବିଭିନ୍ନ ଉତ୍ସବ ମହା ଆନନ୍ଦରେ ପାଳନ ହେଉଥିଲା, କେବଳ ସେତିକି ନୁହେଁ, ଏହି ବୋଇତ ବାଣିଜ୍ୟ ପରମ୍ପରା ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତିର ବାର୍ତ୍ତାବହ ରୂପେ ବିଦେଶରେ ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାର କରିବାରେ ହିଁ ସମର୍ଥ ହୋଇଥିଲା । ବୋଇତ ବାଣିଜ୍ୟ ପରମ୍ପରା ଲୀନ ହୋଇଯାଇଥିଲେ ହେଁ କାର୍ତ୍ତିକ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ତିଥି ର ସେହି ଗୌରବମୟ ସ୍ମୃତିକୁ ରୋମନ୍ଥନ କରି ଆମେ ଉତ୍ସବ ପାଳନ କରିଥାଉ ।

ଓଡ଼ିଶାର ମୁଖ୍ୟ ବାଣିଜ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ର କଟକ ସହରରେ ଏହି ଉତ୍ସବ "ବାଲିଯାତ୍ରା ଉତ୍ସବ" ନାମରେ ଚାରି–ପାଞ୍ଚ ଦିନ ପାଇଁ ମହା ଆଡ଼ମ୍ବରରେ ପାଳନ କରାଯାଉଥିବା ବେଳେ ପୁରପଲ୍ଲୀରେ ତଥା ଓଡ଼ିଶାର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ଏହା "ବୋଇତ ବନ୍ଦାଣ ଉତ୍ସବ" ନାମରେ ପାଳନ ହେଉଛି । ସାତ ସମୁଦ୍ର ତେର ନଈ ପାର ହୋଇ ଓଡ଼ିଆ ସାଧବ ପୁଅ ଯେଉଁ ବୋଇତ ବାଣିଜ୍ୟ କାରବାର କରୁଥିଲେ, ସେହି ଗୌରବମୟ ପରମ୍ପରାର ସ୍ମୃତିରେ ଏହି ବୋଇତ ବନ୍ଦାଣ ଉତ୍ସବ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥାଏ ।

ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ, ଆମେ ଅତୀତ ଇତିହାସକୁ ସିଂହାବଲୋକନ କଲେ ଜଣାଯାଏ ଯେ ପ୍ରଥମ ଶତାବ୍ଦୀ ବେଳକୁ ସମଗ୍ର ଭାରତବର୍ଷରେ ସର୍ବମୋଟ୍ ୯ ଗୋଟି ବନ୍ଦର ଥିଲାବେଳେ କେବଳ ଓଡ଼ିଶା ସୀମା ମଧ୍ୟରେ ୫ ଗୋଟି ବନ୍ଦର କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲା ଏବଂ ଗୋପାଳପୁର ବନ୍ଦର ସେ ସବୁ ବନ୍ଦରଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ପ୍ରଧାନ ବନ୍ଦର ଭାବେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଅର୍ଜନ କରିଥିଲା । ବୋଇତ ବାଣିଜ୍ୟ କାରବାରରେ ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରସିଦ୍ଧି ଯୋଗୁଁ କଳିଙ୍ଗ ରାଜାଙ୍କୁ ମହୋଦଧିପତି ବୋଲି ମହାକବି କାଳିଦାସ ତାଙ୍କ ରଚିତ ରଘୁବଂଶ କାବ୍ୟରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି ।

ସମୟ ସ୍ରୋତରେ ଓଡ଼ିଶାର ସବୁ ବନ୍ଦର କାଳ ଗର୍ଭରେ ଲୀନ ହୋଇଗଲା । ସପ୍ତମ ଶତାବ୍ଦୀଠାରୁ ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଷଷ୍ଠ ଦଶନ୍ଧି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଡ଼ିଶାର ବୋଇତ ବାଣିଜ୍ୟ କାରବାରରେ ଦେଖାଦେଇଥିବା ନୀରବତାକୁ ଭଙ୍ଗ କରି ଇତିହାସର ପୁନରାବୃତ୍ତି ଘଟିଲା । ଦୀର୍ଘ ଦିନର ବ୍ୟବଧାନ ପରେ ସୌଭାଗ୍ୟକ୍ରମେ ଯୁଗଦ୍ରଷ୍ଟା ବିଜୁ ବାବୁଙ୍କ ଉଦ୍ୟମରେ ପାରାଦ୍ୱୀପ ବନ୍ଦର ଓ ପରେ ପରେ ଗୋପାଳପୁର ବନ୍ଦର ନିର୍ମାଣ ହେଲା ।

ବିଜୁ ବାବୁଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦ ନେଇ ଜନ୍ମଲାଭ କରିଥିବା ପାରାଦ୍ୱୀପ ବନ୍ଦର ଓ ଗୋପାଳପୁର ବନ୍ଦର ଆଶାନୁରୂପ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ହୋଇ ପାରିଥିଲେ ହେଁ ଆମ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ବିଜୁ ବାବୁ ସେତିକିରେ ନୀରବ ରହି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଅତୀତର ବୋଇତ ବାଣିଜ୍ୟ ପରମ୍ପରାର ପୁନରୁଦ୍ଧାର କରିବା ପାଇଁ ବିଜୁ ବାବୁଙ୍କ ଲକ୍ଷ୍ୟ । ସେଥିପାଇଁ ପରୀକ୍ଷାମୂଳକ ଭାବେ ଗତ ବର୍ଷର ଏହି ବୋଇତ ବନ୍ଦାଣ ତିଥିରେ ଜାହାଜଟିଏ ପାରାଦ୍ୱୀପଠାରୁ ବାଲିଦ୍ୱୀପ ଅଭିମୁଖେ ପଠାଇଥିଲେ, ଯାହାକି ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସମୟରେ ସେଠି ପହଞ୍ଚିବା ସାଙ୍ଗକୁ ପୁଣି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ତାରିଖରେ ଏଠାକୁ ଫେରି ଆସିଛି । ସୁତରାଂ ଏହି ଯାତ୍ରାକୁ ଏକ ଐତିହାସିକ ବିଜୟ କହିବା ଅତିରଞ୍ଜିତ ହେବ ନାହିଁ ।

ଏଣିକି, ଏହି ବୋଇତ ବାଣିଜ୍ୟ ପରମ୍ପରାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ଦାୟିତ୍ୱ ଆମେ ସମସ୍ତେ ନେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଆମେ ସମସ୍ତେ ଏଥିପ୍ରତି ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖି ନିଷ୍ଠାର ସହ ଆମ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ କରିପାରିଲେ ଆମେ ଆମର ପୂର୍ବ ଗୌରବକୁ ପୁଣି ଫେରାଇ ଆଣି ପାରିବା ଏବଂ ବିଦେଶରେ ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତିର ବାର୍ତ୍ତାବହ ରୂପେ ଏହି ପରମ୍ପରା ପୁଣି ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଉଠିବ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ନେଇଛନ୍ତି ଏବଂ ରୁକୁରା ଓ ତେଲେଙ୍ଗିରି ପ୍ରକଳ୍ପକୁ ଅଷ୍ଟମ ଯୋଜନା କାଳରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ ସ୍ଥିର କରିଛନ୍ତି । ଏହାଛଡ଼ା ପୁରୁଣା ନରାଜ ଆନିକଟ ବଦଳରେ ଗୋଟିଏ ବ୍ୟାରେଜ ନିର୍ମାଣ କରିବା ପାଇଁ ଆନୁଷଙ୍ଗିକ କାର୍ଯ୍ୟ ଚଳିତ ବର୍ଷ ହାତକୁ ନେଇଛନ୍ତି । N.W.M.P. (National Water Management Project) ଅଧୀନରେ ମହାନଦୀ, ହୀରାକୁଦ, ସାଳନ୍ଦୀ, ତ୍ରିକୋଣଭୂମି, ଦେରଦାଙ୍ଗ, ଗାଳିଆ, ଧନେଇ ଓ ଋଷିକୁଲ୍ୟା ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡ଼ିକର ପରିସରଭୁକ୍ତ ୦.୦୭ ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର ଜମିର ଆଧୁନିକୀକରଣ କାର୍ଯ୍ୟ ବିଶ୍ୱ ବ୍ୟାଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ସହାୟତାରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଛି । ଏଥି ନିମନ୍ତେ ପ୍ରାୟ ୩୩ କୋଟି ଟଙ୍କା ଆର୍ଥିକ ସହାୟତା ମିଳିବ ।

ସେହିପରି D.S.A.R.P. (Dam Safty Assurance & Rehabilitation Project) ମାଧ୍ୟମରେ ହୀରାକୁଦ, ଦେରାଙ୍ଗ, ଭଞ୍ଜନଗର, ସୋରଡ଼ା ଓ ଘୋଡ଼ାହାଡ଼ ବନ୍ଧଗୁଡ଼ିକର ବ୍ୟବହାର ଜନିତ ତ୍ରୁଟି ସୁଧାରିବା ଲାଗି ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ସହାୟତା ନିଆ ଯାଇଛି ।

ଜଳସେଚନ ପ୍ରଣାଳୀର ଗୁଣାତ୍ମକ ମାନ ବୃଦ୍ଧି କରିବା ଲାଗି ସରକାର ଜଳସେଚିତ ଅଞ୍ଚଳଗୁଡ଼ିକର ଆଧୁନିକୀକରଣ କାର୍ଯ୍ୟ ହାତକୁ ନେବା ଲାଗି ସ୍ଥିର କରିଛନ୍ତି । ଏଥି ନିମନ୍ତେ W.R.C.P. (Water Resources Consolidation Project) ନାମରେ ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ସହାୟତା ଲୋଡ଼ାଯାଇଛି । ୧୯୯୪-୯୫ ଆର୍ଥିକ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ୪୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟ ଅଟକଳରେ ଏହି ଆଧୁନିକୀକରଣ କାର୍ଯ୍ୟ ହାତକୁ ନିଆଯିବା ଲାଗି ପ୍ରସ୍ତାବ ରହିଛି । ଫଳରେ ଅନ୍ୟୁନ ପ୍ରାୟ ୧ ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର ଜଳସେଚିତ ଅଞ୍ଚଳ ଆଧୁନିକୀକରଣ କରାଯାଇପାରିବ । ଏହାଛଡ଼ା ବହୁବର୍ଷ ଧରି ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରହିଥିବା ଛୋଟଛୋଟ ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପ ଓ ନଦୀବନ୍ଧ ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକର ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କରାଯିବ ।

ଜାପାନ ସରକାରଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ସହାୟତାରେ ଅପର କୋଲାବ ଓ ଅପର ଇନ୍ଦ୍ରାବତୀ ପ୍ରକଳ୍ପର ବାମ ପାର୍ଶ୍ୱ କେନାଲ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଉଛି ।

ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖା ବୃହତ୍ ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପ ଓ ଅପର ଇନ୍ଦ୍ରାବତୀ ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପର ଦକ୍ଷିଣ ପାର୍ଶ୍ୱସ୍ଥ କେନାଲ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିବା ଲାଗି ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କ୍ ଓ ଜାପାନ ସରକାରଙ୍କଠାରୁ ଆର୍ଥିକ ସହାୟତା ମିଳିବା ଦିଗରେ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଅବ୍ୟାହତ ରହିଛି । ଜଳସମ୍ପଦର ଉଚିତ ବିନିଯୋଗ ପାଇଁ Hydrological ତଥ୍ୟର ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ । ଏ ବାବଦରେ ଯେଉଁ ସବୁ ଅଭାବ ଅସୁବିଧା ରହିଛି ତାହା ଦୂର କରିବା ପାଇଁ ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ସହାୟତାରେ ଓ N.H.P. (National Hydrological Project) ନାମରେ ଏକ ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବାର ପ୍ରସ୍ତାବ ଅଛି । ଜଳ ସମ୍ପଦର ଉଚିତ ବିନିଯୋଗ ଲାଗି ଆବଶ୍ୟକ ନୀତି ନିୟମ ଓ ବ୍ୟବସ୍ଥାମାନ ସ୍ଥିର କରିବା ଏକାନ୍ତ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ । ଏଥି ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ବହୁ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଯୋଜନା ଓ ଡିଜାଇନ୍ ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକର କାର୍ଯ୍ୟ ପଦ୍ଧତି ସମ୍ପର୍କରେ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିଛନ୍ତି । ଜଳସେଚନର ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଗୁଣାତ୍ମକମାନ ବୃଦ୍ଧି କରିବା ଲାଗି ବିଭାଗୀୟ ସହକାରୀ ଯନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଇନ୍-ସର୍ଭିସ୍ ତାଲିମ୍ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଉଛି ।

ଅବହେଳିତ ମାଲକାନଗିରି ଜିଲ୍ଲାରେ ପୋଟେରୁ ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପର କାର୍ଯ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଅନୁଦାନ ଅଭାବରେ ୫/୬ ବର୍ଷ ହେଲା ପ୍ରାୟ ବନ୍ଦ ଅବସ୍ଥାରେ ଥିଲା । ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଏ ବାବଦରେ ସମୁଚିତ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇ ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପର କାର୍ଯ୍ୟ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିବା ପାଇଁ ସକ୍ଷମ ହୋଇଛନ୍ତି ।

ବୃହତ ନଦୀବନ୍ଧ ଯୋଜନାର ପରିଚାଳନା ଏବଂ ପ୍ରକଳ୍ପ ନିର୍ମାଣ ଜନିତ ବାସଚ୍ୟୁତ ହେଉଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କର ଉପଯୁକ୍ତ ଥଇଥାନ ପ୍ରତି ସରକାର ଏକ କୋହଳ ନୀତି ଅନୁସରଣ କରିଛନ୍ତି । ଏହାଛଡ଼ା ଲୁଣି ପାଣି କବଳରୁ ଜମିଗୁଡ଼ିକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ଲାଗି ସରକାର ସାଲାଇନ୍ ଡିଭିଜନ ନାମକ ଏକ ବିଭାଗ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି । ଜଳସେଚନର ପ୍ରସାର ଓ ସଦୁପଯୋଗ ଲାଗି ସରକାର ବିଶେଷ ଧ୍ୟାନ ଦେଇଛନ୍ତି । ଏହାଛଡ଼ା ତ୍ରିକୋଣଭୂମି ଅଞ୍ଚଳରୁ ଜଳ ନିଷ୍କାସନ ଓ ବନ୍ୟା ପ୍ରତିକାର ନିମନ୍ତେ ଠିକଣା ପଦକ୍ଷେପ ନେବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଜଳସେଚନ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସଭାପତିତ୍ୱରେ ଏକ 'ବିଷୟ କମିଟି' ଗଠନ କରାଯାଇଛି । ଏହି କମିଟି ମୁଖ୍ୟତଃ ଜଳସେଚନ ବିଭାଗର କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ସମୀକ୍ଷା କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବିଭିନ୍ନ ସମସ୍ୟା ସମ୍ପର୍କରେ ସରକାରଙ୍କୁ ପରାମର୍ଶ ଦେବେ ।

ଏହାଛଡ଼ା ନଦୀବନ୍ଧ ଯୋଜନା ଓ ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପର ସୁପରିଚାଳନା, ସଦୁପଯୋଗ ଓ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଜନସାଧାରଣ ଯେପରି ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ହୋଇପାରିବେ ଏଥିନିମନ୍ତେ ସରକାର କେତେକ ପ୍ରଶାସନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପ୍ରଚଳନ କରିଛନ୍ତି ।

ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଏହି ସ୍ୱଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଜଳସେଚନ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଦିଗରେ ଯେଉଁସବୁ ବଳିଷ୍ଠ ପଦକ୍ଷେପମାନ ଗ୍ରହଣ କରି ଏକ ଐତିହାସିକ ସଫଳତା ହାସଲ କରିପାରିଛନ୍ତି ତାହା ଓଡ଼ିଶା ଇତିହାସରେ ଏକ ଗୌରବମୟ ଅଧ୍ୟାୟ ହୋଇ ରହିଥିବ, ସେଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ଜଳସେଚନ ଓ ସଂସଦୀୟ ବ୍ୟାପାର ମନ୍ତ୍ରୀ
ଭୁବନେଶ୍ୱର ।

ସେଚ ବିପ୍ଳବର ନୂତନ ମୋଡ଼

ଶ୍ରୀ ବିଜୟ ମହାପାତ୍ର

୧୯୯୦ ମସିହା ମାର୍ଚ୍ଚ ୫ ତାରିଖ ଓଡ଼ିଶାବାସୀଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଏକ ସ୍ମରଣୀୟ ଦିନ । ଏହି ଦିନ ଆମର ବରେଣ୍ୟ ନେତା ତଥା ବିଶିଷ୍ଟ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କର ନେତୃତ୍ୱରେ ଏକ ଲୋକପ୍ରିୟ ସରକାର ରାଜ୍ୟର ଶାସନ ଭାର ଗ୍ରହଣ କଲେ । ବହୁ ଆଶାରେ ଆଶାୟୀ ହୋଇଥିଲେ ରାଜ୍ୟବାସୀ । ଯୋଜନା ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ କ୍ରିୟାଶୀଳ କରିବା ଲାଗି ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ ଉଦ୍ୟମ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ରାଜ୍ୟରେ ଜଳସେଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ଆହୁରି କ୍ଷିପ୍ରତର କରିବା ଲାଗି ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ ନୀତିଗତ ଭାବେ ସ୍ଥିର କରାଗଲା । କୃଷି ପ୍ରଧାନ ରାଜ୍ୟ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଆବଶ୍ୟକ ମୁତାବକ ଜଳ ଯୋଗାଇ ଦିଆ ନଗଲେ କୃଷିର ମୌଳିକ ଭିତ୍ତିଭୂମି ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିବ ବୋଲି ଆମର ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସରକାର ମର୍ମେ ମର୍ମେ ଅନୁଭବ କଲେ । ସୁତରାଂ ଜଳସେଚନକୁ ଯୋଜନା ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଦିଆଗଲା ।

ରାଜ୍ୟର ମୋଟ ଭୌଗୋଳିକ ପରିସୀମା ହେଉଛି ୧,୫୫,୭୦,୦୦୦ ହେକ୍ଟର୍ । ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ୬୫-୫୯ ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର କୃଷିୋପଯୋଗୀ ଜମି ଅଛି । ସେଥିରୁ ପ୍ରାୟ ୫୯ ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର ଜମିରେ ଜଳସେଚନ କରାଯାଇ ପାରିବ । ଏକ ସର୍ଭେ ରିପୋର୍ଟରୁ ଜଣାଯାଇଛି ଯେ ଉପରୋକ୍ତ ଜଳସେଚନ ଉପଯୋଗୀ ଜମି ମଧ୍ୟରୁ ବୃହତ୍ ଓ ମଧ୍ୟମ ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡ଼ିକ ମାଧ୍ୟମରେ ୩୯-୪୯ ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର ଜମି ଜଳସେଚିତ ହୋଇପାରିବ । ୭ମ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନାର ଶେଷବେଳକୁ ବୃହତ୍ ଓ ମଧ୍ୟମ ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡ଼ିକ ମାଧ୍ୟମରେ ସମୁଦାୟ ଜମିରୁ ମାତ୍ର ୨୩-୫ ଶତାଂଶ ଜମିରେ ଜଳସେଚନ ସାମର୍ଥ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ପାରିଥିଲା । ଏହା ବିଶେଷ ସନ୍ତୋଷଜନକ ନୁହେଁ ବୋଲି ମନେ ହୁଏ । ଏକ ସର୍ବଭାରତୀୟ ସର୍ଭେ ରିପୋର୍ଟରୁ ଜଣା ଯାଇଛି ଯେ ଓଡ଼ିଶା ଜଳସେଚନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ତୁଳନାରେ ଯଥେଷ୍ଟ ପଛରେ ପଡ଼ିରହିଛି । ଜଳସେଚନ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରା ନଗଲେ ଜଳସେଚନ ସାମର୍ଥ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଲାଗି ଯେଉଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖାଯାଇଛି ତାହା ହାସଲ କରାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।

ମାତ୍ର ସୁଖର କଥା ଯେ ବିଗତ ୨ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଅର୍ଥାତ୍ ୧୯୯୦-୯୨ ମସିହାରେ ଆମର ଲୋକପ୍ରିୟ ସରକାର ଅଧିକ ଜଳସେଚନ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଲାଗି ୪୦୫ କୋଟି ଟଙ୍କା ବିନିଯୋଗ କରିଥିଲେ । ଏହା ଫଳରେ ଖରିଫ୍ ଋତୁରେ ଅତିରିକ୍ତ ୨୪,୬୦୦ ହେକ୍ଟର ଓ ରବି ଋତୁରେ ୮,୩୩୦ ହେକ୍ଟର ଜମି ଲାଗି ଜଳସେଚନ ସାମର୍ଥ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇ ପାରିଛି । ବଡ଼ ନାଳା ଅପରଜଙ୍କ ଓ ଅପର ସୁକ୍‌ତେଲ ପ୍ରକଳ୍ପର କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ କୃଷୀମାନଙ୍କର ଅସୁବିଧାକୁ ଉପଲବ୍ଧି କରି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ଜଳସେଚନ ପାଇଁ ସୀମିତ ଭାବରେ ଜଳ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଛି । ଏହା ଛଡ଼ା ୮ମ ଯୋଜନା କାଳ ମଧ୍ୟରେ ୨,୬୨୪ କୋଟି ଟଙ୍କା ବିନିଯୋଗ କରାଯିବା ଲାଗି ପ୍ରସ୍ତାବ ରହିଛି । ଫଳରେ ଖରିଫ ଋତୁରେ ୨-୫ ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର ଓ ରବି ଋତୁରେ ୧-୫ ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର ଜମି ଲାଗି ଅତିରିକ୍ତ ଜଳସେଚନ ସାମର୍ଥ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇ ପାରିବ । ହିସାବରୁ ଜଣାପଡ଼ିଛି ଯେ ବୃହତ ଓ ମଧ୍ୟମ ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ଜଳସେଚିତ ହୋଇପାରୁଥିବା ମୋଟ ଜମିର ପ୍ରାୟ ୩୦-୫ ଶତାଂଶ ଜମି ଜଳସେଚନ ଲାଗି ଉପଯୋଗୀ ହୋଇପାରିବ ।

ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ୮ମ ଯୋଜନାକାଳ ମଧ୍ୟରେ ଜଳସେଚନ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଲାଗି ସରକାର ଯେଉଁସବୁ ନୂତନ ଆଭିମୁଖ୍ୟମାନ ଗ୍ରହଣ କରିଅଛନ୍ତି ସେଗୁଡ଼ିକୁ ନିମ୍ନରେ ପ୍ରଦତ୍ତ କରାଗଲା ।

(କ) ଅଗ୍ରାଧିକାର ଭିତ୍ତିରେ ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡ଼ିକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା ଓ ଏଥିଲାଗି ଆବଶ୍ୟକୀୟ ବ୍ୟୟ ବରାଦ କରିବା ।

(ଖ) କମ୍ ବୃଷ୍ଟିପାତ ଅଞ୍ଚଳ ଓ ଆର୍ଥିକ ଦୁର୍ବଳ ଅଧିବାସୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ନୂତନ ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରିବା ।

(ଗ) ଅଗ୍ରାଧିକାର ଭିତ୍ତିରେ ବିଦେଶୀ ପୁଞ୍ଜି ଲଗାଣ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରିବା ।

(ଘ) ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ଜଳସେଚନ ସମ୍ଭାବ୍ୟକୁ କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରରେ ବିନିଯୋଗ କରିବା ।

(ଙ) ପୁରାତନ ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡ଼ିକୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ କରାଯାଇ ତା'ର ସୁଫଳଗୁଡ଼ିକୁ କୃଷୀମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚାଇବା ।

(ଚ) କର୍ମ ସଂସ୍ଥାନ ଯୋଗାଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଧିକ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ।

ରାଜ୍ୟରେ ଜଳସେଚନ ସମ୍ଭାବ୍ୟକୁ ବୃଦ୍ଧି କରିବା ଲାଗି ସରକାର ନୂତନ ଭାବରେ ମାନଯୋର ଓ ବିବିଲାନ୍ତ ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡ଼ିକୁ ହାତକୁ

ଅବସ୍ଥିତ ଥିଲା ତା' ହେଉଛି ସର୍ବାପେକ୍ଷା ପ୍ରଧାନ ଓ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ତାମ୍ରଲିପ୍ତି ବନ୍ଦରକୁ ବର୍ତ୍ତମାନର ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ରାଜ୍ୟର ମେଦିନାପୁର ଜିଲ୍ଲାର ତାମଲୁକ୍ ବୋଲି ନିରୁପଣ କରାଯାଇଛି । ଗ୍ରୀକ୍ ପର୍ଯ୍ୟଟକ ଟୋଲେମି ଦ୍ୱିତୀୟ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଏହାକୁ ଟାମଲିଟି (Tamalitis)ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି । ପୁରାଣରେ ଏହି କଳିଙ୍ଗ ବନ୍ଦରର ଅଧିବାସୀମାନେ 'ମହିଷ୍ୟ'(Mahisyas) ନାମରେ ପରିଚିତ । ଜୈନ ସ୍ଥାବିରବଳୀରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ତାମ୍ରଲିପ୍ତିର ଅଧିବାସୀମାନେ ମଞ୍ଛୀ ମାଂସ ଖାଉଥିଲେ । ଏହା ସପକ୍ଷରେ ତେଣୁ ପଣ୍ଡିତ ବିନାୟକ ମିଶ୍ର (୪) ମତ ଦିଅନ୍ତି ଯେ ଏହି କାରଣରୁ ତାମ୍ରଲିପ୍ତିର ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କୁ 'Mahisyas' ବୋଲି କୁହାଯାଉଥିଲା । ସେ ଯା'ହେଉ ଏହି ପ୍ରାଚୀନ କଳିଙ୍ଗ ବନ୍ଦରରୁ ପାଲଟଣା ଜାହାଜ ଓ ବୋଇତମାନ ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ଉପକୂଳରେ ବ୍ରହ୍ମଦେଶକୁ ଓ ସିଧାସଳଖ ବଙ୍ଗୋପସାଗର ଅତିକ୍ରମ କରି Malaya Peninsula ଓ Indo–Chinaକୁ ଯାତ୍ରା କରୁଥିଲେ । (୫) ମୌର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ରାଟ ଅଶୋକଙ୍କ ସମୟରେ ଭାରତୀୟ ଧର୍ମ ଯାଜକମାନେ ସିଂହଳକୁ ଓ ସିଂହଳରୁ ଭାରତକୁ ଏହି ବନ୍ଦର ଦେଇ ଯାତାୟତ କରୁଥିଲେ । ରାଜକୁମାର ମହେନ୍ଦ୍ର ଏହି ବାଟ ଦେଇ ସିଂହଳକୁ ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମ ପ୍ରଚାର କରିବାକୁ ଯାଇଥିଲେ । ରାଜକୁମାରୀ ସଙ୍ଘମିତ୍ରା ଯେତେବେଳେ ବୋଧିଦ୍ରୁମର ଏକ ଶାଖା ନେଇ ସିଂହଳ ଯାଉଥିଲେ ସେତେବେଳେ ସମ୍ରାଟ ଅଶୋକ ନିଜେ ସଙ୍ଘମିତ୍ରାକୁ ବିଦାୟ ଦେବା ପାଇଁ ଏହି ବନ୍ଦର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆସିଥିଲେ । ମହାବଂଶରୁ ଜଣାଯାଏ ତାମ୍ରଲିପ୍ତିରୁ ସିଂହଳ ଜଳଯାତ୍ରା ପାଇଁ ୭ ଦିନ ଲାଗୁଥିଲା । ପଞ୍ଚମ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଚୀନ୍ ପରିବ୍ରାଜକ ଫାହିୟାନ୍ (Fahien) ଚୀନ୍‌କୁ ସିଂହଳ ବାଟ ଦେଇ ଯିବାକୁ ଏହି ବନ୍ଦରଠାରୁ ଯାତ୍ରା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଅନ୍ୟ ଦୁଇ ଚୀନ୍ ପରିବ୍ରାଜକ–ହୁଏନ୍‌ସାଂ ଓ ଇତ୍‌ସିଂ ଏହି ଉନ୍ନତ ବନ୍ଦର ଯାହା ସଂସ୍କୃତିର ଏକ ପୀଠସ୍ଥଳୀ ମଧ୍ୟ ଥିଲା ତାହା ପରିଦର୍ଶନ କରିଥିଲେ । ଏହା ଦକ୍ଷିଣ-ପୂର୍ବ ଏସିଆର ଏକ ବିରାଟ ସାମୁଦ୍ରିକ ବନ୍ଦର ଥିଲା ଏବଂ ବିଦେଶକୁ ତମ୍ବା ରପ୍ତାନୀ ପାଇଁ ଏହା ପ୍ରସିଦ୍ଧି ଲାଭ କରିଥିଲା । ଏହି ବନ୍ଦର ମଧ୍ୟ Cotton ବସ୍ତ୍ର ରପ୍ତାନୀ ପାଇଁ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଥିଲା । ଏହି ବନ୍ଦରରୁ ବିଦେଶକୁ ରପ୍ତାନୀ ହୋଇଥିବା ଅନ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ନୀଳ, ସିଲ୍କ, ତମ୍ବା, ହାତୀ ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରଧାନ ।

'ଚେ–ଲି–ତା–ଲୋ' ବା 'ଚରିତ୍ରପୁର' କଳିଙ୍ଗର ଅନ୍ୟ ଏକ ମୁଖ୍ୟ ବନ୍ଦର ଥିଲା । ସପ୍ତମ ଶତାବ୍ଦୀରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଚିନ୍ ପରିବ୍ରାଜକ ହୁଏନ୍‌ସାଂ ତାଙ୍କ 'ସି–ୟୁ–କି'ରେ ଲେଖି ଯାଇଛନ୍ତି, ''Near the shore of the ocean in the South East was the city Che-li-ta-lo above 20 li in circuit which was a throughfare and resting place for Sea going traders and Strangers from distant lands,''(B) in the ''Wa-ta'' country meaning Orissa. ଏହା କଳିଙ୍ଗର ସଂସ୍କୃତି ଓ ନୌ–ବାଣିଜ୍ୟର ଏକ କେନ୍ଦ୍ରସ୍ଥଳୀ ଥିଲା ଏବଂ ସପ୍ତମ ଶତାବ୍ଦୀରେ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ଏକ ପ୍ରଧାନ ପୀଠ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ବନ୍ଦର ଚେ–ଲି–ତା–ଲୋର ଅବସ୍ଥିତି ନିରୂପଣ ବିଷୟରେ ଗବେଷକମାନେ ବିଭିନ୍ନ ମତ ପୋଷଣ କରନ୍ତି । ବିଭିନ୍ନ ଦୃଷ୍ଟି କୋଣରୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ ଓ ଅବଲୋକନ କରି ଆମେ ଜେନେରାଲ କନିଙ୍ଗହାମ୍‌ଙ୍କ ମତ ଉପଯୁକ୍ତ ବୋଲି କହିପାରିବା ଯିଏ ଚେ–ଲି–ତା–ଲୋ ବା ଚରିତ୍ରପୁରକୁ ଆଧୁନିକ ପୁରୀ ଜଗନ୍ନାଥ କ୍ଷେତ୍ର ବୋଲି ପ୍ରମାଣ କରିଛନ୍ତି ।

ପାଲୁର ହେଉଛି ପ୍ରାଚୀନ କଳିଙ୍ଗର ଅନ୍ୟତମ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବନ୍ଦର । ଦ୍ୱିତୀୟ ଶତାବ୍ଦୀର ଟୋଲେମିଙ୍କ (୮) ଠାରୁ ପଞ୍ଚଦଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଭାରତ ମହାସାଗରରେ ପର୍ତ୍ତୁଗୀଜମାନଙ୍କ ପ୍ରବେଶ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହା ଗୋଟିଏ ସମୃଦ୍ଧିଶାଳୀ ବନ୍ଦର ଥିଲା । ଗ୍ରୀକ୍ ନାବିକ ଟୋଲେମି (୯) ପାଲୁରାକୁ କଳିଙ୍ଗ ରାଜ୍ୟର ଏକ ସମୃଦ୍ଧିଶାଳୀ ଉନ୍ନତ ବନ୍ଦର ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଯାଇଛନ୍ତି । ସେ ମଧ୍ୟ କିପରି ଏ ବନ୍ଦରରୁ ଦକ୍ଷିଣପୂର୍ବ ଏସିଆ ଦେଶମାନଙ୍କୁ ଜାହାଜମାନ ଯାତ୍ରା କରୁଥିଲା ସେ ବିଷୟରେ ଅବତାରଣା କରିଛନ୍ତି । ଏହି ପାଲୁର ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଶାର ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲାର 'ପାଲୁର" ଯାହା ଚିଲିକା ହ୍ରଦର ଦକ୍ଷିଣ ସୀମାରେ ଅବସ୍ଥିତ ବୋଲି ଚିହ୍ନିତ କରାଯାଇଛି । (୧୦) ଏହି ବନ୍ଦର କରମଣ୍ଡଳ ଉପକୂଳରେ ଏକମାତ୍ର ବନ୍ଦର ଯାହା ଜଳଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କର ପ୍ରସ୍ଥାନ ପାଇଁ କାମ କରୁଥିଲା । (୧୧) ପ୍ରଫେସର Sylvian Levy (୧୨) 'ଦନ୍ତପୁରା' ଓ ପାଲୁର ଏକ ଓ ଉଭୟେ ଗୋଟିଏ ଜାଗାର ଦୁଇଟି ନାମ ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି । ପ୍ରଫେସର କରୁଣା ସାଗର ବେହେରା ବୌଦ୍ଧ ସାହିତ୍ୟର 'ଦନ୍ତପୁରା' ଓ ପାଲୁର ଏକ ବୋଲି ମଧ୍ୟ ମତ ବ୍ୟକ୍ତ କରିଛନ୍ତି କାରଣ 'ପାଲୁ' ଅର୍ଥ 'ଦାନ୍ତ' ଓ ଉର୍ (Ur) ହେଉଛି 'ପୁର' (City) ।

ଟେଲିମିଙ୍କ ଭୂଗୋଳ ଉପରେ ଗବେଷଣା କରିଥିବା ଜେରିନିଙ୍କ ମତ ଅନୁସାରେ ପାଲୁରର ଦକ୍ଷିଣକୁ ଗୋଟିଏ ବନ୍ଦର ଥିଲା ଯେଉଁଠାରୁ ଜାହାଜ ସବୁ 'ସୁବର୍ଣ୍ଣଭୂମି' ଓ 'ସୁବର୍ଣ୍ଣଦ୍ୱୀପ' ଯାଉଥିଲା । ଗବେଷକମାନେ ଏହି ବନ୍ଦରକୁ ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲାର ଗୋପାଳପୁର ବନ୍ଦର ବୋଲି ଅବତାରଣା କରିଛନ୍ତି ।

ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଚିଲିକା ହ୍ରଦ ଉପକଣ୍ଠରେ ମାଣିକ ପାଟଣା (୧୩) ଠାରେ ଅନ୍ୟ ଏକ ବନ୍ଦର ଗଢ଼ି ଉଠିଥିଲା । ପ୍ରତ୍ନତାତ୍ତ୍ୱିକ ଖନନ ଦ୍ୱାରା ଏଠାରୁ ବାହାରିଥିବା ଜିନିଷରୁ ଅନୁମାନ କରାଯାଏ ଯେ ଏହି ବନ୍ଦର ସହିତ ରୋମ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ, ସିଂହଳ ଓ ଚୀନ୍‌ର ନୌ–ବାଣିଜ୍ୟିକ ସମ୍ପର୍କ ରହିଥିଲା ।

ପୂର୍ବ ଉପକୂଳରେ କଳିଙ୍ଗର ଅନ୍ୟତମ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବ୍ୟବସାୟ ବାଣିଜ୍ୟିକ ବନ୍ଦର ହେଲା 'ପିଥୁଣ୍ଡ' । ଜୈନଗ୍ରନ୍ଥ "ଉତ୍ତରାଧ୍ୟୟନ ସୂତ୍ର" ଏହାକୁ ଏକ ଉନ୍ନତ ପୋତାଶ୍ରୟ ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛି । ପ୍ରଫେସର Sylvian Levi ଜୈନ ଗ୍ରନ୍ଥର ଏହି ପିଥୁଣ୍ଡ ବନ୍ଦରକୁ କଳିଙ୍ଗ ସମ୍ରାଟ ଖାରବେଳଙ୍କ ହାତୀଗୁମ୍ଫା ଶିଳାଲେଖର ପିଥୁଣ୍ଡ ଜନପଦ ବୋଲି ମତ ଦେଇଛନ୍ତି । (୧୪) ଏହି ପିଥୁଣ୍ଡ ବନ୍ଦର "May be tentatively located near Kalingapatnam" । (୧୫) ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଓ ସୋନପୁର ପ୍ରାଚୀନ କଳିଙ୍ଗର ଆଉଦୁଇଟି ବନ୍ଦର ।

କଳିଙ୍ଗର ନୌ–ବାଣିଜ୍ୟ ପରମ୍ପରା

ଶ୍ରୀ ବେଣୁଧର ପାତ୍ର

କଳିଙ୍ଗର ନୌ–ବାଣିଜ୍ୟ ପରମ୍ପରା ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତ ଇତିହାସରେ ଏକ ଗୌରବମୟ ଓ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ । ଭୌଗଳିକ ଅବସ୍ଥିତି ନିରୂପଣରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ଏହି ପ୍ରାଚୀନ କଳିଙ୍ଗ ରାଜ୍ୟ ଉତ୍ତରରେ ଗଙ୍ଗାଠାରୁ ଦକ୍ଷିଣରେ ଗୋଦାବରୀ ମୁହାଣ ଯାଏ ସମୁଦ୍ର ଉପକୂଳ ଅଞ୍ଚଳରେ ବିସ୍ତୃତ ଥିଲା ।ଏହାର ଅଧିବାସୀ ଓଡ଼ିଆମାନେ ଥିଲେ ଏକ ଦୁର୍ଦ୍ଧର୍ଷ, ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ ବୀର ଜାତି । ବିସ୍ତୃତ ନୀଳ ସମୁଦ୍ରର ବକ୍ଷଭେଦ କରି ସାତ ସମୁଦ୍ର ତେର ନଈ ପାର ହୋଇ ବୋଇତ ନେଇ ବିଦେଶକୁ ଯାଉଥିଲେ ସେମାନେ ବେପାର କରି ଓ ବୋହି ଆଣୁଥିଲେଧନ, ରତ୍ନ, ମଣି, ମୁକ୍ତା, ବିଭବ ଓ ଅମାପ ସମ୍ପଦ । ସଂପ୍ରସାରିତ ଓ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥିଲେ ଶିଳ୍ପ, କଳା, ସଂସ୍କୃତିର ମହାନ ଭୂଖଣ୍ଡ– କଳିଙ୍ଗର–ଉନ୍ନତ ଗୌରବମୟ ସଂସ୍କୃତି ଓ ସଭ୍ୟତାକୁ ଅନନ୍ତ ଅଗାଧ ମହାସମୁଦ୍ରର ଅପରପାରିରେ । ବାନ୍ଧିଥିଲେ କଳିଙ୍ଗ ସହିତ ରୋମ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ, ଆଫ୍ରିକା ମହାଦେଶ, ଦକ୍ଷିଣ ପୂର୍ବ ଏସିଆର ଜାଭା, ବାଲି, ସୁମାତ୍ରା, ମାଳୟ, ବୋର୍ଣ୍ଣିଓ, ଚୀନ, ଜାପାନ, ସିଂହଳ, ବ୍ରହ୍ମଦେଶ ଇତ୍ୟାଦି ସହିତ ସାମାଜିକ, ରାଜନୈତିକ, ବାଣିଜ୍ୟିକ ତଥା ସାଂସ୍କୃତିକ ସେତୁ । ଗଢ଼ି ତୋଳିଥିଲେ ଅନେକ ଉପନିବେଶ ବିଦେଶୀ ମାଟିରେ । ମୁଖ୍ୟଭାବରେ ଦାୟୀ ହୋଇଥିଲେ ଦକ୍ଷିଣ–ପୂର୍ବ ଏସିଆରେ ''Greater India''ର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ । ଏଥିପାଇଁ ଦାୟୀ ସମୁଦ୍ର ପ୍ରେମୀ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ନିର୍ଭିକତା ଓ ଦୁଃସାହସିକତା; କଳିଙ୍ଗ ନାବିକ ଓ ସମୁଦ୍ରଜିବୀମାନଙ୍କର ନୌ–ଶ୍ରଳନା ନିପୁଣତା । ସର୍ବୋପରି କଳିଙ୍ଗର ଏହି ଗୌରବମୟ ନୌ–ବାଣିଜ୍ୟ ପରମ୍ପରା ଓ ପାରଦର୍ଶିତା ପାଇଁ ଦାୟୀ । ଏହାର ଅବସ୍ଥିତି ସୁଦୀର୍ଘ ସମୁଦ୍ର ଉପକୂଳରେ ଯେଉଁଥି ପାଇଁ କଳିଙ୍ଗର ଅଧିବାସୀମାନେ ନୌ–ବାଣିଜ୍ୟରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧିଲାଭ କରିଥିଲେ । ସୁଦୀର୍ଘ ବେଳାଭୂମିରେ ଗଢ଼ି ଉଠିଥିଲା ଅନେକ ଉନ୍ନତ ଓ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବନ୍ଦର । ସେହି ବନ୍ଦରମାନଙ୍କରୁ ବିଭିନ୍ନ ସାମୁଦ୍ରିକ ରାସ୍ତାଦେଇ କେବଳ କଳିଙ୍ଗର ବାଣିଜ୍ୟିକ ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ନୁହେଁ ଏହାର ସଂସ୍କୃତି ଓ ସଭ୍ୟତା ମଧ୍ୟ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଥିଲା ଅନ୍ୟଦେଶମାନଙ୍କୁ । କଳିଙ୍ଗର ଏହି ନୌ–ବାଣିଜ୍ୟ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ପାଇଁ ମହାକବି କାଳିଦାସ ତାଙ୍କ କାବ୍ୟ ରଘୁବଂଶରେ କଳିଙ୍ଗର ରାଜାଙ୍କୁ "ସମୁଦ୍ରରାଜା" ବା ''The Lord of the Sea'' ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଯାଇଛନ୍ତି ।

ମହାଭାରତ, ରାମାୟଣ, କାଳିଦାସଙ୍କର ରଘୁବଂଶ, ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ, ବାୟୁ, ମତ୍ସ୍ୟ, ସ୍କନ୍ଦ, ଗରୁଡ଼, ଅଗ୍ନି ଏବଂ ମାର୍କଣ୍ଡେୟ ପୁରାଣ, ବୌଦ୍ଧ ଜାତକ, ପ୍ରାଚୀନ ବୌଦ୍ଧ ଶାସ୍ତ୍ର, ତପପୋଇ, ଖୁଲଣା ସୁନ୍ଦରୀ ଉପାଖ୍ୟାନ, କଥାସରିତ ସାଗର, ଦଶକୁମାର ଚରିତ, ଗ୍ରୀକ୍ ନାବିକ ଟୋଲେମିଙ୍କ ଭ୍ରମଣ ବୃତ୍ତାନ୍ତ, ଫାହିୟାନ ଓ ହୁଏନ୍‌ସାଂଙ୍କ ବିବରଣୀ ଏବଂ ଗ୍ରୀସିୟ ଓ ଆରବୀୟ ଲେଖକମାନଙ୍କ ବିବରଣୀ ପ୍ରଭୃତି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଗ୍ରନ୍ଥ ଓ ପ୍ରତ୍ନତାତ୍ତ୍ୱିକ ଗବେଷଣାରୁ କଳିଙ୍ଗର ନୌ–ବାଣିଜ୍ୟ ବିଷୟରେ ଜାଣିବାକୁ ମିଳେ ।

କେବେ କଳିଙ୍ଗର ଏହି ନୌ–ବାଣିଜ୍ୟ ପରମ୍ପରା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ଆଜି ବି ଠିକ୍ ରୂପେ କହି ହୁଏନା । କିନ୍ତୁ ଜଣାଯାଏ ମୌର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ରାଟ ଅଶୋକଙ୍କର କଳିଙ୍ଗ ବିଜୟ ବେଳକୁ କଳିଙ୍ଗ ନୌ-ବାଣିଜ୍ୟ ପରମ୍ପରାରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲାଭ କରିସାରିଥିଲା । କେବଳ ସେତିକି ନୁହେଁ, ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଏହାର ଉପନିବେଶମାନ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାପନ କରି ସାରିଥିଲା ଏବଂ କଳିଙ୍ଗମାନେ ହେଉଛନ୍ତି ପୁରୋଧା ଭାରତୀୟ ଉପନିବେଶମାନଙ୍କର ''Further India''ରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ । (୧) ତା' ଛଡ଼ା ସେମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ସ୍ପଷ୍ଟଧାରଣା ଥିଲା ବୋଇତ ଗଢ଼ିବାର ପ୍ରଣାଳୀ ଓ ବୋଇତ ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ଦରକାରୀ ସାମଗ୍ରୀ ବିଷୟରେ । ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟ ପ୍ରଥମ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଗ୍ରୀକ୍ ପର୍ଯ୍ୟଟକ ଟୋଲେମିଙ୍କ ଲିଖିତ ଭୂଗୋଳ ଗ୍ରନ୍ଥରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ପଲୁରା ବା ପାଲୁର–ଗଞ୍ଜାମ ନିକଟସ୍ଥ ଏକ ନଗର–କଳିଙ୍ଗର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ବନ୍ଦର ଥିଲା । "ଏଥିରୁ ମଧ୍ୟ ଜଣାଯାଏ ଯେ ନନିଗେନ–ପୁରୀ, କଟକମ–କଟକ, କୋଣଗର–କୋଣାର୍କ, କୋଶପ–ବାଲେଶ୍ୱର, ପଲରୁ–ଜଲେଶ୍ୱର, ଅଦମସ–ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖା, ଦୋଷରନ–ବୈତରଣୀ, ମନଦ–ମହାନଦୀ ପ୍ରଭୃତି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରଧାନ ନଦୀ ଓ ନଗରମାନ ପ୍ରଥମ ଶତାବ୍ଦୀର ବହୁ ପୂର୍ବରୁ କଳିଙ୍ଗମାନଙ୍କର ବାଣିଜ୍ୟକେନ୍ଦ୍ର ଥିଲା । (୨) ଉପକୂଳରେ ଥିବା ଚିଲିକା, ପୁରୀ, କୋଣାର୍କ, ତାମ୍ରଲିପ୍ତି, ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖା, ନରେଖା, ସାରଗୋ, ବାଲେଶ୍ୱର, ଲୋଇଚନପୁର, ଚୂଡାମନ, ଧାମରା ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରଧାନ ବନ୍ଦର ପାଇଁ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ଲାଭ କରିଥିଲା । ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ତୃତୀୟ ଓ ଚତୁର୍ଥ ଶତାବ୍ଦୀର କେତେକ ଅନୁଶାସନରୁ ଜାଣାପଡ଼େ ଯେ ସମୁଦ୍ର ଯାତ୍ରା ଓ ସମୁଦ୍ର ବାଣିଜ୍ୟ ସେତେବେଳେ କଳିଙ୍ଗ ରାଜକୁମାରମାନଙ୍କର ଶିକ୍ଷା ବିଧାନର ଅନ୍ତର୍ଗତ ହୋଇଥିଲା ।(୩)

କଳିଙ୍ଗର ପ୍ରାଚୀନ ବନ୍ଦରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ତାମ୍ରଲିପ୍ତି, ଚେ–ଲି–ତା–ଲୋ, ପାଲୁର, ମାଣିକପାଟଣା, ପିଥୁଣ୍ଡ, ସୋନପୁର ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରଧାନ । ତାମ୍ରଲିପ୍ତି ଯାହା ପୂର୍ବ ଉପକୂଳର ଶୀର୍ଷରେ

(10) K. S. Behera, Orissa Review, November, 1992, P. 6

(11) R. C. Majumdar, "Suvarnadipa" Dacca, 1937, P. 7

(12) S. Choudhury, "Lost Forgotten Places of Orissa", Sidelights on history and Culture of Orissa Ed. by M. N. Das

(13) K. S. Behera, op. cif pp 6-7

(14) B. S. Das, Economic History of Orissa pp.34-35

(15) K. S. Behera, Maritime trade in Ancient Orissa Sidelights on History and Culture of Orissa Ed. by M. W. Das, P. 117.

(16) ଡଃ ହରିହର ଦାସ, ଓଡ଼ିଶାର ନୌ-ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ବାଲିଯାତ୍ରା, ଉତ୍କଳ ପ୍ରସଙ୍ଗ, ନଭେମ୍ବର, ୧୯୯୨, ପୃ: ୫୭ ।

(17) D. P. Singhal, India and World Civilization, Vol. II, P. 138.

(18) H. B. Sarkar, The Cultural and Poltical Background of Indian Javanese History, JIH, Vol. VLII, P. 403.

ଇତିହାସ ଅଧ୍ୟାପକ,
ଗୋପାଳପୁର ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ,
ଗଞ୍ଜାମ ।

ମୟୂରଭଞ୍ଜ ବାଙ୍ଗିରିପୋଷିଠାରେ ଆଇ.ସି.ଡି.ଏସ୍. ପ୍ରକଳ୍ପର ଏକ ଗୃହକୁ ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଦାମୋଦର ରାଉତ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରୁଛନ୍ତି ।

ସମୁଦ୍ର ଉପକୂଳରେ ଏହି ପ୍ରଧାନ ବନ୍ଦରମାନଙ୍କରୁ ଦୁର୍ଦ୍ଧର୍ଷ ସାହସୀ କଳିଙ୍ଗମାନେ ଗଭୀର ଭୀମ ଭୟଙ୍କର ସମୁଦ୍ର ପାର ହୋଇ ଭିନ୍ନ ନୌ-ପଥ ଦେଇ ସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ ସେମାନଙ୍କର ସମ୍ପର୍କ ବିଦେଶୀ ଦେଶମାନଙ୍କ ସହିତ । ବିଶେଷକରି କଳିଙ୍ଗର ଜାଭା, ସୁମାତ୍ରା, ମାଳୟ, ବାଲି, ବୋର୍ଣ୍ଣିଓ, ଚୀନ୍, ଶ୍ରୀଲଙ୍କା, ବ୍ରହ୍ମଦେଶ ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ଆକର୍ଷଣୀୟ । ପ୍ରାଚୀନ କଳିଙ୍ଗୀମାନେ ସିଂହଳର ଉପକୂଳ ଦେଇ ଓ ବଙ୍ଗୋପସାଗରର କୂଳେକୂଳେ ସେମାନଙ୍କର ଜାହାଜ ବାହିନେଇ ବେପାର କରିବାକୁ ଯାଉଥିଲେ ଉପରୋକ୍ତ ଦେଶମାନଙ୍କୁ ଏବଂ ବିତ୍ତଶାଳୀ କରିଥିଲେ ନିଜ ମାତୃଭୂମି କଳିଙ୍ଗକୁ । ସେହି ଦେଶମାନଙ୍କରେ ସମୟକ୍ରମେ ଗଢି ତୋଳିଥିଲେ ସେମାନଙ୍କର ବାଣିଜ୍ୟିକ ଉପନିବେଶମାନ, ପ୍ରଭାବ ପକାଇ ଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ କଳା, ସଂସ୍କୃତି, ରାଜନୀତି ଓ ଧର୍ମ ଉପରେ । ବୀକିରଣ କରାଇଥିଲେ ସେଠାକାର ଆଦିମ ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କଠାରେ ଜ୍ଞାନାଲୋକ, ଯଦ୍ୱାରା ସହସ୍ର ବର୍ଷ ବିତିଯାଇଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଓଡ଼ିଆ ସଭ୍ୟତା, ସଂସ୍କୃତିର ଛାପ ସେମାନଙ୍କଠାରେ ବିଶେଷ ଭାବେ ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଉଛି । ଭାଦ୍ରବ ମାସର "ଖୁଦୁରୁକୁଣୀ ଓଷା" ଓ କାର୍ତ୍ତିକ ପୂର୍ଣ୍ଣିମାର ବୋଇତ ବନ୍ଦାଣ କଳିଙ୍ଗର ଏହି ଲୁପ୍ତ ଗୌରବକୁ ବଜାୟ ରଖିପାରିଛି ।

କଳିଙ୍ଗବାସୀମାନେ ଦକ୍ଷିଣପୂର୍ବ ଏସିଆର ଯେଉଁ ଦ୍ୱୀପପୁଞ୍ଜ ସହିତ ନୌ-ବାଣିଜ୍ୟ ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ ସେଗୁଡ଼ିକ ଏକତ୍ରିତ ଭାବରେ 'ସୁବର୍ଣ୍ଣଭୂମି' ବା 'ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଦ୍ୱୀପ' ନାମରେ ସାରା ପୃଥିବୀରେ ପରିଚିତ ଥିଲା । ଏହି ଦ୍ୱୀପପୁଞ୍ଜର ମାଳୟ, ଜାଭା, ସୁମାତ୍ରା, ବୋର୍ଣ୍ଣିଓ ଓ ବାଲି ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରଧାନ ଦ୍ୱୀପ ବାଣିଜ୍ୟ ପାଇଁ ଉତ୍କୃଷ୍ଟତମ ଥିଲା । ପ୍ରାଚୀନ ଚୀନ୍ ବିବରଣୀ ଯେଉଁଥିରେ କଳିଙ୍ଗର ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କୁ 'କୁ-ଡନ୍-ଲୁନ୍' (୧୬) ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି ଏଥିରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ମାଳୟ ଦ୍ୱୀପପୁଞ୍ଜରେ କଳିଙ୍ଗୀୟମାନେ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ରାଜ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତିର ବିକାଶ କରିଥିଲେ । ଏହି ସୂତ୍ରରୁ ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଜଣାଯାଏ ଯେ ସାହସୀ ନାବିକମାନେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟ ୧ମ ଶତାବ୍ଦୀରେ ପାଲୁର ବନ୍ଦର ଦେଇ ମାଳୟ ଦ୍ୱୀପରେ ବାଣିଜ୍ୟ କରୁକରୁ ବସତି ସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ । ଜାଭା ଦ୍ୱୀପର ଇତିହାସରୁ ଜଣାପଡ଼େ ଯେ କଳିଙ୍ଗର ରାଜପୁତ୍ର ୨୦ ହଜାର ପରିବାରକୁ ପଠାଇ ଥିଲେ ସେଠାକୁ । କାଳକ୍ରମେ ଏହି ୨୦ ହଜାର ପରିବାର ବହୁଗୁଣିତ ହୋଇ କାନେ ନାମକ ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ରାଜାଙ୍କର ପ୍ରଜା ହୋଇ ରହିଥିଲେ ଏବଂ ସେହି ରାଜାଙ୍କର ବଂଶଧରମାନେ ଦୀର୍ଘ ଶ୍ରୁତିଶତ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରାଜତ୍ୱ କରିଥିଲେ ।(୧୭) ଐତିହାସିକ ଏଲ୍‌ଫିନ୍ ଷ୍ଟୋନ୍ ଏହା ସପକ୍ଷରେ କହନ୍ତି ଯେ କଳିଙ୍ଗରୁ ଦଳେ ହିନ୍ଦୁ ଜାଭାରେ ଉପନୀତ ହୋଇ ସେ ସ୍ଥାନର ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କୁ ସଭ୍ୟ କରିଥିଲେ ଓ ସେ ଦେଶକୁ ଜୟ କରି ସେଠାରେ ହିନ୍ଦୁରାଜ୍ୟ ସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ । ଜାଭା ସାଙ୍ଗକୁ ବାଲି ଦ୍ୱୀପରେ ହିନ୍ଦୁକରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟା ପ୍ରଥମ ଶତାବ୍ଦୀରୁ ହୋଇଥିଲା ବୋଲି ଜଣାଯାଏ । କେତେକ ମତବ୍ୟକ୍ତ କରନ୍ତି ଯେ ବାଲିରେ ହିନ୍ଦୁ ଧର୍ମର ପ୍ରଭାବ ଜାଭାଦ୍ୱୀପ ଦେଇ ପହଞ୍ଚି ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ବୃହତ୍ ସଂହିତା ଓ କଥାସରିତ ସାଗରରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ବହୁ ପ୍ରାଚୀନ କାଳରୁ ଭାରତ ଓ ବାଲି ମଧ୍ୟରେ ସିଧା ସଳଖ ବାଣିଜ୍ୟିକ ସମ୍ପର୍କ ଥିଲା । (୧୮) ବାଲିରେ ହିନ୍ଦୁ ସଭ୍ୟତାର ବିକାଶ ପାଇଁ କଳିଙ୍ଗର ଦାନ ଅତୁଳନୀୟ । ବାଲି ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କର ବର୍ତ୍ତମାନର ପ୍ରଚଳିତ ବେଶଭୂଷା, ଆଚାର ବ୍ୟବହାର, ହାଟବଜାର, ପୂଜାପଦ୍ଧତି, ପର୍ବପର୍ବାଣୀ ଖାଦ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ ପ୍ରଭୃତିକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କଲେ ଜଣାଯାଏ ଯେ ନିଃସନ୍ଦେହରେ ସେଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରାଚୀନକାଳରୁ କଳିଙ୍ଗ (ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଶା)ରୁ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇଛି । ଓଡ଼ିଆରେ ଆମେ ଯାହାକୁ "ବୋଉ" ବୋଲି କହିଥାଉ ବାଲି ଅଧିବାସୀ ତାଙ୍କୁ କହନ୍ତି 'ବୁ' (Bu) ଏବଂ ଓଡ଼ିଶାର ଗୁଆ ଶବ୍ଦଟି ବାଲିରେ "ବୁଆ" (Buah) ଭାବରେ ପରିଚିତ । ଆମର ଚିନାବାଦାମ ଓ ଅରୁଆ ଚାଉଳକୁ ଯଥାକ୍ରମେ ସେମାନେ 'ଚିନା' ଓ ଅରୁଆ (Arua) ବୋଲି କହିଥାନ୍ତି । ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ପରି ବାଲିବାସୀ ମଧ୍ୟ ସଜନା, ଶାଗ, କଦଳୀ, ମଞ୍ଜା, ଭଣ୍ଡା ପ୍ରଭୃତି ଖାଇବାକୁ ଭଲ ପାଆନ୍ତି । ସେହିପରି ପିଠା ମଧ୍ୟରେ ମଣ୍ଡା ଓ ଏଣ୍ଡୁରି ପିଠା ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ପରି ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରିୟ ଖାଦ୍ୟ ଅଟେ । ପୂଜାପଦ୍ଧତିରେ ମଧ୍ୟ ଉଭୟ ସ୍ଥାନର ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ । ଓଡ଼ିଶାର ଲୋକେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କୁ ପୂଜା କରୁଥିବା ବେଳେ ବାଲିର ଲୋକେ ଧନଦେବୀ ଶ୍ରୀଙ୍କୁ ପୂଜା କରିଥାନ୍ତି । ଓଡ଼ିଶାରେ ଜଗନ୍ନାଥ ଓ ପୁରୁଷୋତ୍ତମଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯେପରି ସମନ୍ୱୟ ହୋଇଥିଲା ସେହିପରି ବାଲି ଦ୍ୱୀପରେ ଶିବ ଓ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ସମନ୍ୱୟ ହୋଇଥିବା ଜଣାଯାଏ । ଅପରପକ୍ଷରେ ଓଡ଼ିଶାରେ କୁହାଯାଉଥିବା "ବୋଇତିକଖାରୁ" ବା "ବୋଇତାଳୁ" ବାହାର ଦେଶରୁ ଏହା ବୋଇତରେ ଆସିଥିବା ଯୋଗୁଁ ଏହାର ନାମ ଏପରି ହୋଇଥିବା ଜଣାଯାଏ । ଏସବୁ ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନାରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ଓଡ଼ିଶାର ଭାଷା, ଧର୍ମ, ଶୈଳିଚଳନ, ଆଚାର ବ୍ୟବହାର ବାଲିବାସୀଙ୍କଠାରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇଛି । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଇଣ୍ଡୋନେସିଆର ଅନ୍ୟ ଦ୍ୱୀପଗୁଡ଼ିକ ଓ ସିଂହଳ, ଚୀନ୍‌ରେ ମଧ୍ୟ କଳିଙ୍ଗୀୟମାନେ ସ୍ୱୀୟ ଗୌରବମୟ ନୌ-ବାଣିଜ୍ୟ ପରମ୍ପରା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାଚୀନ କଳିଙ୍ଗର ସମୃଦ୍ଧ ସଭ୍ୟତା ଓ ସଂସ୍କୃତିକୁ ବିକିରଣ କରି ପ୍ରଭାବ ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲାଭ କରିପାରିଥିଲେ ।

References :

(1) R. D. Banerjee, History of Orissa Vol I, Varanasi, 1980, P -93

(2) ଜଗବନ୍ଧୁ ସିଂହ, ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍କଳ, ପୃ: ୫୭୩-୫୭୬

(3) କୃପାସିନ୍ଧୁ ମିଶ୍ର, ଉତ୍କଳ ଇତିହାସ, ପୃ: ୩୦

(4) Pt. Binayak Mishra, Indian Culture and the Cult of Jagnnath, P. 27

(5) R. D. Banerjee, of cit., P. 94

(6) P. C. Prasad, Foreign Trade and Commerce in Ancient India, P. 86

(7) Thomas Watters, On Yuan Chwang's Travels in India Vol. II, 1973, New Delhi pp. 193-194.

(8) J. W. MacCrindle, Ancient India as described by Ptolemy pp 23, 63, 67, 70 and 180.

(9) Genini Research on Ptolemys Geography P 243

ଗ୍ରାମ୍ୟ ନିର୍ମାଣ :

ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଉନ୍ନୟନ ମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଉନ୍ନତ ଯାତାୟତ ସୁବିଧା ଉପରେ ହିଁ ନିର୍ଭର କରେ । ଆମ ରାଜ୍ୟର ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଗମନା ଗମନ ଏକ ପ୍ରଧାନ ସମସ୍ୟା । ୧୯୯୨ ଶେଷ ସୁଦ୍ଧା ଏହି ବିଭାଗ ଅଧୀନସ୍ଥ ଗ୍ରାମ୍ୟ ରାସ୍ତାର ମୋଟ ଦୈର୍ଘ୍ୟ ୨୯,୫୬୯ କି.ମି. ଥିଲା । ୧୯୯୦–୯୧ରୁ ୧୯୯୨–୯୩ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ୫୬୯ କି.ମି. ରାସ୍ତା ପିଚୁ କରାଯାଇଛି, ୧,୨୯୭ କି.ମି. ମେଟାଲ ବିଛାଯାଇଛି, ୯୬୫ କି.ମି. ମୋଡ଼ି ଏବଂ ୧,୫୪୧ କି.ମି. ମାଟି କାମ କରାଯାଇଛି । ସେହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ୮୪ଟି ସେତୁ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କରାଯାଇଛି । ୧୯୯୩–୯୪ ବର୍ଷରେ ୩୪୦ଟି ଖୋଲୁ ରହିଥିବା ଏବଂ ୪୦ଟି ନୂତନ ସେତୁ ନିର୍ମାଣ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କରାଯିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଛି ଏବଂ ଗ୍ରାମ୍ୟ ରାସ୍ତାର ଉନ୍ନତିକରଣ ପାଇଁ ୨୮-୫୦ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ପ୍ରସ୍ତାବ ଅଛି ।

ଗ୍ରାମ୍ୟ ଜଳ ଯୋଗାଣ ଓ ପରିମଳ :

ଜୀବନ ଧାରଣ ପାଇଁ ଜଳ ଏକ ମୌଳିକ ଆବଶ୍ୟକତା ଅଟେ । ସେଥିପାଇଁ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ଲୋକମାନଙ୍କୁ ବିଶୁଦ୍ଧ ପାନୀୟ ଜଳ ଯୋଗାଇଦେବା ଉପରେ ବିଶେଷ ଧ୍ୟାନ ଦିଆଯାଉଛି । ୨୫୦ ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ କରି ହସ୍ତଚାଳିତ ନଳକୂପ ଯୋଗାଇ ଦେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଛି । ଯେଉଁ ସବୁ ଗ୍ରାମରେ ଜଳଉତ୍ସ ନାହିଁ କିମ୍ବା ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଋତୁରେ ଜଳ ଉତ୍ସ ଶୁଖିଯାଏ ବା ରାସାୟନିକ ଦୃଷ୍ଟି କୋଣରୁ ଜଳ ବ୍ୟବହାର ଅନୁପଯୋଗୀ, ସେହିପରି ଗ୍ରାମକୁ ପାଇପ୍ ଯୋଗେ ଜଳଯୋଗାଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଉଛି । ଏଥି ପାଇଁ ଅର୍ଥର ଅଭାବ ପୂରଣ କରିବାକୁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କର ସହାୟତା ଲୋଡ଼ା ଯାଉଛି ।

ଉପକୂଳ ବର୍ତ୍ତୀ ଜିଲ୍ଲାମାନଙ୍କୁ ୨୦ଟି ଲୁଣାଗ୍ରସ୍ତ ବ୍ଲକରେ ବିଶୁଦ୍ଧ ପାନୀୟ ଜଳ ଯୋଗାଇଦେବା ପାଇଁ ଡେନମାର୍କ ସରକାରଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ ଏକ ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଇଛି ।

ରାଜ୍ୟରେ ଗ୍ରାମ୍ୟ ପରିମଳ ଯୋଜନା ବୃହଦାକାରରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଇ ସାମୁହିକ ପାଇଖାନା ଏବଂ ଘରୋଇ ପାଇଖାନା ଯୋଗାଇ ଦେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଛି । ଏହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ୧୨ଟି ସୁଲଭ ଶୌଚାଳୟ ସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଛି ଏବଂ ଆଉ ୨୬ଟି ଶୌଚାଳୟର କାର୍ଯ୍ୟ ହାତକୁ ନିଆଯାଇଛି ।

ଉପରୋକ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମମାନଙ୍କର ସଫଳ ରୂପାୟନ ନିମିତ୍ତ ପଞ୍ଚାୟତ ରାଜ ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକର ନିର୍ବାଚିତ ଲୋକ ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କର ଗୁରୁଦାୟିତ୍ୱ ରହିଛି ।

(୧) ନିର୍ବାଚିତ ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ଅବଗତ ହେବା ଉଚିତ ଯେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଞ୍ଚାୟତ ଦପ୍ତରରେ ନଳକୂପ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ଏବଂ ମରାମତି ନିମିତ୍ତ ଏକ ଅଭିଯୋଗ ପୁସ୍ତକ ଅଛି । ଅଭିଯୋଗ ପୁସ୍ତକରେ ଗ୍ରାମବାସୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ଅଭିଯୋଗଗୁଡ଼ିକୁ ପଞ୍ଚାୟତ ସମ୍ପାଦକ ବ୍ଲକ ଦପ୍ତରରେ ରଖାଯାଇଥିବା ଅଭିଯୋଗ ପୁସ୍ତକର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯିବା ପାଇଁ ଅନ୍ତତଃ ସପ୍ତାହରେ ଥରେ ଠିକ୍ ଭାବେ ପଠାଇବା ଉଚିତ, ଯାହାକି ପର୍ଯ୍ୟାୟକ୍ରମେ ବ୍ଲକ ଦପ୍ତରରୁ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଜଳ ଯୋଗାଣ ଏବଂ ପରିମଳ ସଂସ୍ଥାର କନିଷ୍ଠ ଯନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସଂଗ୍ରହ କରାଯିବ ।

(୨) ଗ୍ରାମ୍ୟ ଜଳଯୋଗାଣ ଓ ପରିମଳ ସଂସ୍ଥାର କନିଷ୍ଠ ଯନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ନିୟମିତ ଭାବେ ପ୍ରତିମାସିକିଆ ବ୍ଲକ କର୍ମଚାରୀ ବୈଠକ ଏବଂ ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି ବୈଠକରେ ଯୋଗଦେବା ପାଇଁ ଡକାଯାଇ ନଳକୂପ ମରାମତି ଏବଂ ରକ୍ଷଣା ବେକ୍ଷଣ ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା ଆଲୋଚନା କରାଯିବା ଉଚିତ୍ । ଗ୍ରାମ୍ୟ ପରିମଳ ପାଇଁ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ଅନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କ ଜରିଆରେ ଉଠା ପାଇଖାନା ନିର୍ମାଣ କରାଯିବ ଏବଂ ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତିର ନିର୍ବାଚିତ ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ଏଦିଗରେ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ସହଯୋଗ କରିବେ ବୋଲି ଅନୁରୋଧ ।

(୩) ଉଠାଜଳ ସେଚନ ପଏଣ୍ଟଗୁଡ଼ିକର ବିଭିନ୍ନ ଉପକରଣ ଏପରିକି ମୁଖ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ରାଂଶ ଚୋରି ହେଉଥିବା ଯୋଗୁଁ ପଏଣ୍ଟ ଖୋଲୁ କରାଯିବାରେ ଭୀଷଣ ଅସୁବିଧା ସୃଷ୍ଟି ହେଉଛି । ଏପରିକି ବହୁ ପଏଣ୍ଟ ଅଚଳ ଅବସ୍ଥାରେ ଅଛି । ଉଠା ଜଳସେଚନ ପଏଣ୍ଟଗୁଡ଼ିକୁ ପାଳିକରି ଜଗିବା ପାଇଁ ନିର୍ବାଚିତ ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ଲୋକ ମାନଙ୍କୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇବା ଉଚିତ, ଯାହାଦ୍ୱାରା ଚୋରୀ ବନ୍ଦ ହୋଇପାରିବ ଏବଂ ପଏଣ୍ଟଗୁଡ଼ିକ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବେ ଚାଲିପାରିବ ।

(୪) ପ୍ରତ୍ୟେକ ଉଠାଜଳସେଚନ ପଏଣ୍ଟର ଜଳସେଚନ କ୍ଷମତାକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉପଯୋଗ କରାଇବାରେ ନିର୍ବାଚିତ ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କର ଏକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅଛି । ବର୍ଦ୍ଧିତ ଜଳକର ଦେବାକୁ ଏବଂ ରବି ଓ ଖରିଫ୍ ଫସଲ ପାଇଁ, ଯେତେବେଳେ ଆବଶ୍ୟକ, ଉଠା ଜଳସେଚନ ନିଗମ ସହିତ ଚୁକ୍ତିପତ୍ର କରିବାକୁ କୃଷୀମାନଙ୍କୁ ସେମାନେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇବା ଉଚିତ୍ । ଯେଉଁଠାରେ ଚୁକ୍ତି ଜାଲ କରାଯାଇ ଅଧିକ ଚାଷ କରାଯାଉଛି, ସେଠାରେ ରାଜସ୍ୱ ଏବଂ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶକ୍ତିର ଅପଚୟକୁ ପ୍ରତିରୋଧ କରିବା ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କର ଅନ୍ୟଏକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।

ବହୁତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପମ୍ପକୁ ଚଳାଇ ଦେଇ କୃଷୀ ପ୍ରତିନିଧି ବା ପମ୍ପ ଅପରେଟର୍‌ର ଚାଲିଯାନ୍ତି, ଯାହା ଫଳରେ ବହୁତ ପମ୍ପ ପୋଡ଼ି ଯାଏ । ଏହାକୁ ରୋକାଯାଇ ପାରିଲେ ପମ୍ପ ରକ୍ଷଣା ବେକ୍ଷଣ ଖର୍ଚ୍ଚ ବହୁତ କମିବ ଏବଂ କୃଷୀମାନଙ୍କର ଫସଲ ମଧ୍ୟ ନଷ୍ଟ ହେବ ନାହିଁ ।

(୫) ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ସରକାରୀ ଘରଗୁଡ଼ିକର ଉପଯୁକ୍ତ ରକ୍ଷଣା ବେକ୍ଷଣ କରିବା ଗ୍ରାମ୍ୟ ଉନ୍ନୟନ ବିଭାଗର ଦାୟିତ୍ୱ । ପଞ୍ଚାୟତ ଓ ସମିତିର ଲୋକ ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ହେଲା ଯେଉଁ ଗ୍ରାମରେ ଏହି ଭଳି ସରକାରୀ ଗୃହ, ଉପଯୁକ୍ତ ମରାମତି ଅଭାବରୁ ଭାଙ୍ଗିଯାଉଛି ତାକୁ ବିଭାଗୀୟ କର୍ମକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଆଣିବା ଏବଂ ଯେଉଁଠାରେ ସରକାରୀ ଗୃହ ଥାଇମଧ୍ୟ ବିଭାଗୀୟ ଲୋକ କର୍ମଚାରୀମାନେ ରହୁନାହାନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ସମ୍ପୃକ୍ତ ବିଭାଗର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିବା ।

ଗ୍ରାମ୍ୟ ଉନ୍ନୟନ ବିଭାଗର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ

ଶ୍ରୀ ଅଜିତ୍ କୁମାର ତ୍ରିପାଠୀ

ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିର ବହୁଦିନ ଧରି ଗ୍ରାମ୍ୟ ଉନ୍ନୟନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ସୁପରିଚାଳନା ନିମିତ୍ତ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବିଭାଗ ନଥିଲା । କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳସେଚନ, ଉଠାଜଳ ସେଚନ, ଗ୍ରାମ୍ୟ ନିର୍ମାଣ (ଗ୍ରାମ୍ୟ ରାସ୍ତା ଓ କୋଠାବାଡ଼ି) ଏବଂ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଜଳ ଯୋଗାଣ ଓ ପରିମଳ ଇତ୍ୟାଦି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ସଫଳ ରୂପାୟନ ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ଜୁଲାଇ ୧, ୧୯୯୦ ମସିହାରେ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଉନ୍ନୟନ ନାମକ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବିଭାଗ ଗଠନ କଲେ । ଏହା ପୂର୍ବରୁ କ୍ଷୁଦ୍ରଜଳ ସେଚନ ଏବଂ ଉଠାଜଳ ସେଚନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସେଚ ଓ ଶକ୍ତି ବିଭାଗ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଥିଲା । ସେହିପରି ଗ୍ରାମ୍ୟ ଜଳ ଯୋଗାଣ ଏବଂ ପରିମଳ କାର୍ଯ୍ୟ ଗୃହ ଓ ନଗର ଉନ୍ନୟନ ବିଭାଗ ଅଧୀନରେ ଥିଲା । ପୂର୍ବରୁ ଗ୍ରାମ୍ୟ ରାସ୍ତା ଓ କୋଠାବାଡ଼ି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପୂର୍ତ୍ତ ବିଭାଗ ଅଧୀନରେ ଥିଲା । ଯଥେଷ୍ଟ ପାଣ୍ଠି ଏବଂ ଧ୍ୟାନ ଅଭାବରୁ ଉକ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମଗୁଡ଼ିକ ଅବହେଳିତ ନହେଲେ ମଧ୍ୟ ଆଶାନୁରୂପ ସଫଳତା ଲାଭ କରିପାରି ନଥିଲା । ଅଧୁନା ଏହି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବିଭାଗର ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ମୁଖ୍ୟତଃ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ସର୍ବାଙ୍ଗୀନ ବିକାଶ ସାଧନ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ।

କ୍ଷୁଦ୍ରଜଳ ସେଚନ :

ଯୋଜନା ପ୍ରକ୍ରିୟାର ଆରମ୍ଭରୁ କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇ ଆସୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ଯଥେଷ୍ଟ ଜଳସେଚନର ଅଭାବ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଅଗ୍ରଗତି ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । ଓଡ଼ିଶାରେ ଉଭୟ କ୍ଷୁଦ୍ରଜଳ ସେଚନ (ପ୍ରବାହ) ଏବଂ ଉଠା ଜଳସେଚନର ବ୍ୟାପକ ସାମର୍ଥ୍ୟ ରହିଛି, ଯାହାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉପଯୋଗ ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ।

କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳସେଚନ ସଂସ୍ଥା ଅଧୀନରେ ଥିବା ପ୍ରକଳ୍ପମାନଙ୍କର ଜଳସେଚନ କ୍ଷମତା ୬୦ ଏକରରୁ ୫,୦୦୦ ଏକର ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ । ଏହି ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡ଼ିକ ମାଧ୍ୟମରେ, ଖରିଫ ଏବଂ ରବି ଫସଲ ପାଇଁ ୧୯୯୦-୯୧ ରେ ଯଥାକ୍ରମେ ୨,୬୯୨ ହେକ୍ଟର ଏବଂ ୪୭୨ ହେକ୍ଟର ଜଳସେଚନ କ୍ଷମତା ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଥିଲା । ସେହିପରି ୧୯୯୧-୯୨ ରେ ୧,୭୮୫ ହେକ୍ଟର ଖରିଫ ଏବଂ ୨୦ ହେକ୍ଟର ରବି ଫସଲ ପାଇଁ ଜଳସେଚନ କ୍ଷମତା ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଛି । ୧୯୯୨-୯୩ ବର୍ଷରେ ଅତିରିକ୍ତ ୪,୪୦୪ ହେକ୍ଟର ଖରିଫ ଏବଂ ୧୬୮ ହେକ୍ଟର ରବି ଫସଲ ପାଇଁ ଜଳଯୋଗାଣ କ୍ଷମତା ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଛି । ୧୯୯୩-୯୪ ବର୍ଷରେ ୧୦,୫୫୨ ହେକ୍ଟର ଖରିଫ ଏବଂ ୧,୫୩୫ ହେକ୍ଟର ରବି ଫସଲ ପାଇଁ ଅତିରିକ୍ତ ଜଳଯୋଗାଣ କ୍ଷମତା ସୃଷ୍ଟି କରାଯିବାର ଯୋଜନା ଅଛି । ରାଜ୍ୟରେ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ୩୭୬ଟି ଅଚଳ ଏବଂ ଆଂଶିକ ଅଚଳ ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡ଼ିକର ପୁନରୁଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟ ହାତକୁ ନିଆଯାଇଛି, ଯାହା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲେ ୧,୪୧,୨୭୩ ହେକ୍ଟର ଖରିଫ ଏବଂ ୬୨,୩୧୦ ରବି ଫସଲ ପାଇଁ ଜଳଯୋଗାଣ କ୍ଷମତା ସୃଷ୍ଟି ହେବ । ଏହାଛଡ଼ା, ୟୁରୋପୀୟ ଅର୍ଥନୈତିକ ସଂସ୍ଥାରୁ ୧୫ କୋଟି ଟଙ୍କା ଋଣ ଅଣାଯାଇ ଅଧିକ ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପ ସ୍ଥାପନ କରାଯିବାର ଯୋଜନା ଅଛି ।

ଉଠାଜଳସେଚନ :

ସପ୍ତମ ଯୋଜନା କାଳ (୧୯୮୯-୯୦) ଶେଷ ସୁଦ୍ଧା ଓଡ଼ିଶା ଉଠା ଜଳସେଚନ ନିଗମ ଦ୍ୱାରା ସର୍ବମୋଟ ୧୧,୨୧୧ଟି ଉଠା ଜଳସେଚନ ପଏଣ୍ଟ ସ୍ଥାପନ କରାଯାଇ ୨,୫୦,୩୭୩ ହେକ୍ଟର ଖରିଫ ଏବଂ ୧,୫୦,୧୯୦ ହେକ୍ଟର ଜମି ପାଇଁ ଜଳ ଯୋଗାଣ କ୍ଷମତା ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଥିଲା । ୧୯୯୦-୯୨ ମଧ୍ୟରେ, ୧,୨୧୧ଟି ଅଧିକ ପଏଣ୍ଟ ସ୍ଥାପନ କରାଯାଇ ୨୪,୦୦୫ ହେକ୍ଟର ଖରିଫ ଏବଂ ୧୩,୫୦୦ ହେକ୍ଟର ରବି ଫସଲ ପାଇଁ ଜଳ ସେଚନ କ୍ଷମତା ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଛି । ୧୯୯୨-୯୩ ଖରିଫ ଋତୁରେ ୩,୬୩୪ଟି ପଏଣ୍ଟ ଚାଲୁ କରାଯାଇ ୩୧,୮୦୯ ହେକ୍ଟର ଜମିକୁ ଜଳ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା ।

୧୯୯୩-୯୪ ବର୍ଷରେ ୭୦୦ଟି ନୂତନ ପଏଣ୍ଟ ସ୍ଥାପନ କରାଯାଇ ୧୪,୦୦୦ ହେକ୍ଟର ଜମିକୁ ଅତିରିକ୍ତ ଜଳସେଚନ କ୍ଷମତା ସୃଷ୍ଟି କରାଯିବାର ଯୋଜନା ଅଛି ।

ଜର୍ମାନୀର କେ. ଏଫ୍. ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ସାହାଯ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତ ଏକ ପ୍ରକଳ୍ପ ୧୯୯୩-୯୮ ବର୍ଷମାନଙ୍କରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯିବ । ଏହି ଯୋଜନା ଅନୁଯାୟୀ ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ କଟକ, ପୁରୀ ଏବଂ ବାଲେଶ୍ୱର ଜିଲ୍ଲାରେ ୫୬୦ଟି ନଳକୂପ, ୧୦୦ଟି ବିଡ୍ ଲିଫ୍ଟ ପ୍ରୋଜେକ୍ଟ ଏବଂ ୫ଟି ବଡ଼ଧରଣର ନଦୀରୁ ଜଳଉତ୍ତୋଳନ ପ୍ରକଳ୍ପ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଇ ୩୦,୦୦୦ ହେକ୍ଟର ଜମିକୁ ଜଳଯୋଗାଇ ଦିଆଯିବ । ଏହି ବାବଦରେ ସମୁଦାୟ ୧୨୦ କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟ ଅଟକଳରୁ ୧୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କା କେ. ଏଫ୍. ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. ସଂସ୍ଥା ଦେବାକୁ ଚୁକ୍ତି କରିଛନ୍ତି ।

ବାନ୍ଧ କଳାର ଯୁଗନ୍ଧର ଶିଳ୍ପୀ
ସ୍ୱର୍ଗତ ରାଧାଶ୍ୟାମ ମେହେର – ଏକ ଅନନ୍ୟ ପ୍ରତିଭା

ଶ୍ରୀ କେଶବ ଚନ୍ଦ୍ର ମେହେର

ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାର ବାନ୍ଧକଳା ସମଗ୍ର ଭାରତ କାହିଁକି ପୃଥିବୀର ଏକ ଅଦ୍ୱିତୀୟ ଓ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କଳା । ଭାରତର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶର ପାରମ୍ପରିକ ବୟନ କଳା ସହ ଏହାର କୌଣସି ମେଳ ବା ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ । ଆମର ସମ୍ବଲପୁରୀ ବାନ୍ଧକଳାକୁ ନେଇ ଆମେ ଯେପରି ଗର୍ବ–ଗୌରବ ଅନୁଭବ କରୁଁ, ଠିକ୍ ସେଇପରି ଭାରତର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ନିଜ ନିଜର ପାରମ୍ପରିକ ବୟନ କଳାକୁ ନେଇ ଗର୍ବ ଅନୁଭବ କରିଥାନ୍ତି । ଏକମାତ୍ର ବାନ୍ଧକଳା ବ୍ୟତୀତ ଭାରତର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶମାନଙ୍କର ବୟନକଳା ମଧ୍ୟରେ ପରସ୍ପର କେତେକ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ରହିଛି ଏବଂ ଏଗୁଡ଼ିକର ଅଧିକାଂଶ କଳା ମେସିନ ବା ଯନ୍ତ୍ର ମାଧ୍ୟମରେ ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରେ । କିନ୍ତୁ ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାର ବାନ୍ଧକଳା ଏପରି ଏକ ମୌଳିକ ଓ ବିଚକ୍ଷଣ ବୟନକଳା ଯାହା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରାଦେଶିକ ବୟନକଳା ସହିତ କୌଣସି ସମ୍ପର୍କ ରଖେ ନାହିଁ ଏବଂ ଏହା କଦାପି ଯାନ୍ତ୍ରିକ କୌଶଳ ଦ୍ୱାରା ସମ୍ଭବ ହୁଏ ନାହିଁ । ଏପରି ଏକ ମୌଳିକ ଓ ମହନୀୟ କଳା ପ୍ରାୟ ପଞ୍ଚୋଦଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାର ମେହେର (ଭୁଲିଆ)ମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଏବେ ତାହାର ଏକ ବିଚିତ୍ର ବିକାଶ ତଥା ନବନବ ରୂପ ସମ୍ଭାର ନେଇ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀକୁ ଯୁଗପତ୍ ଆନନ୍ଦ ଓ ବିସ୍ମୟରେ ଅଭିଭୂତକରି ଦେଇଛି । ଅବଶ୍ୟ ଆନୁମାନିକ ସେଇ ପଞ୍ଚୋଦଶ ଶତାବ୍ଦୀରୁ ଏଇ ବାନ୍ଧକଳା ପାଟୋଲା ନାମରେ ଗୁଜୁରାଟରେ ରହି ଆସିଛି ଏବଂ ତାହା ମଧ୍ୟ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଖ୍ୟାତିଲାଭ କରିପାରିଛି । ପାଟୋଲାର ଅନୁସରଣରେ ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ଏଇ ବାନ୍ଧକଳା ବୁଦ୍ଦାଭାସି ନାମରେ ପ୍ରଚଳିତ । କିନ୍ତୁ ଏଗୁଡ଼ିକ ନିତାନ୍ତ ଗତାନୁଗତିକ ହେବା ସଙ୍ଗେ ନମୁନା ସଂଖ୍ୟା ମଧ୍ୟ ଅଳ୍ପ । ଏପରିକି ଗୁଜୁରାଟ୍‌ର ପାଟୋଲାର ନମୁନା ସଂଖ୍ୟାକୁ ଆଙ୍ଗୁଠିରେ ଗଣି ଦେଇ ହେବ । ମାତ୍ର ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାର ବାନ୍ଧକଳା ଗତାନୁଗତିକତାରୁ ମୁକ୍ତ ଏବଂ ତା'ର ନମୁନା ସଂଖ୍ୟା ଗଣନାତୀତ । ଖାଲି ସେତିକି ନୁହେଁ, ଏହା ସଂଖ୍ୟାତୀତ ଏବଂ ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ନମୁନାର ଏକ କାବ୍ୟିକ ନାମକରଣ କରାଯାଇଛି । କୌଣସି ନମୁନା ବା ଡ଼ିଜାଇନ୍‌କୁ କେବଳ ପେଟେଣ୍ଟ ନମ୍ବର ଦେଇ ନଗ୍ନ କରି ଛାଡ଼ି ଦିଆଯାଇ ନାହିଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ନମୁନାର ଏପରି ଏକ ଏକ କାବ୍ୟିକ ନାମକରଣ ମୂଳରେ ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାର ମେହେର ଶିଳ୍ପୀର ନବନବ ଉନ୍ମେଷଶାଳିନୀ ପ୍ରଜ୍ଞା ବା ଶିଳ୍ପ–କଳା ପ୍ରତିଭାର ପରିଚୟ ମିଳିଥାଏ ।

ମାତ୍ର ଦିନେ ଏଇ ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାରେ ମଧ୍ୟ ଏଇ ବିଶ୍ୱବିଖ୍ୟାତ ବାନ୍ଧକଳା ଶିଶୁ ଅବସ୍ଥାରେ ରହିଥିଲା ଏବଂ ଏହାର ନମୁନା ସଂଖ୍ୟା ମଧ୍ୟ ସୀମିତ ଓ ଗତାନୁଗତିକ ଥିଲା । ସୁତରାଂ ତାହାର ପ୍ରସ୍ତୁ… ଏବଂ ପ୍ରସାର କେବଳ ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାର ନାରୀ ସମାଜରେ ସୀମାବଦ୍ଧ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏହାର ଅଦ୍ଭୁତ ବିକାଶ ଏବଂ ପ୍ରସାର–ପ୍ରଚାର ଦିଗରେ ଆଦ୍ୟ ଉଦ୍ୟୋକ୍ତା ତଥା ପ୍ରତିଭାଧର ବାନ୍ଧ… ଶିଳ୍ପୀ ସ୍ୱର୍ଗତ ରାଧାଶ୍ୟାମ ମେହେରଙ୍କର ଅପୂର୍ବ ନିଷ୍ଠା, ତ୍ୟାଗ, ଉଦ୍ୟମ, ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଓ ପ୍ରତିଭାର ବିନିଯୋଗକୁ ଆମେ ଅତି… ସର୍ବପ୍ରଥମେ ସ୍ମରଣ କରୁଛୁ । ଖ୍ୟାତନାମା ଶିଳ୍ପୀ ରାଧାଶ୍ୟାମଙ୍କର ଜନ୍ମ ୨୦–୧୧–୧୯୦୯ ତାରିଖରେ ସମ୍ବଲପୁରର ଏକ ସାଧାରଣ… ଅବସ୍ଥାପନ୍ନ ମେହେର (ଭୁଲିଆ) ପରିବାର ମଧ୍ୟରେ । ତାଙ୍କର ପିତାଙ୍କର ନାମ ଅରକ୍ଷିତ ମେହେର ଏବଂ ମାତାଙ୍କ ନାମ ପୁଲ… ଜେମା ଦେଈ ମେହେର । ସେ ସାଧାରଣ ମେହେର ବୁଣାକାର ପରି ଲୁଗାବୁଣା କାମ କରୁଥିଲେ । ରାଧାଶ୍ୟାମ ବାବୁ ମଧ୍ୟ ଏଇ… କୌଳିକ ବୃତ୍ତି ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ତାହାର ବହୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ତଥା… ସଂସ୍କାର ଆଣିବାରେ ସମର୍ଥ ହୋଇଥିଲେ । ୯୦, ୧୦୦ ଖ… ଓସାର ପର୍ଦ୍ଦା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ଏହାର ଏକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ।

ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିର ପ୍ରାକ୍‌କାଳରେ ଉତ୍କଳ ପର୍ଦ୍ଦା ଏଜେନ୍ସି… ନାମରେ ସେ ଏକ କଳା ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗଠନ କରି ବାନ୍ଧକଳାର ପ୍ରସ୍ତୁ… ଉନ୍ନତି ସାଧନ ସକାଶେ ବହୁ ଶ୍ରମ ଓ ତ୍ୟାଗର ଆଦ… ରଖିଯାଇଛନ୍ତି । ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାର ବୟନ ଶିଳ୍ପର ଘୋର ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ… ଅନ୍ଧକାର ପରିବେଶରେ ସେ ସ୍ୱୀୟ ପ୍ରତିଭାର ଆଲୋକ–ବିକୀର୍ଣ୍ଣ… କରି ତନ୍ତୁବାୟ ସମ୍ପ୍ରଦାୟକୁ ବିଶେଷତଃ କଳାକୁଶଳ ମେହେର… ଜାତିକୁ ଜୀବିକାର୍ଜନର ଏକ ପ୍ରଶସ୍ତ ମାର୍ଗ ଦେଖାଇ ଯାଇ ଅଛନ୍ତି… ସେତେବେଳେ ମାତ୍ର କେତୋଟି ନମୁନାର ବାନ୍ଧଶାଢ଼ୀ ସମ… ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାରେ ବୁଣା ହେଉଥିଲା ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକ ଗ୍ରାହ… ଚକ୍ଷୁରେ ନିତାନ୍ତ ଘଷରା ଓ ଗତାନୁଗତିକ ହୋଇ ଅନାଦୃତ ହେ… ଫଳରେ ବାନ୍ଧଶାଢ଼ୀ ବୁଣାକାରମାନେ ହାତ ବାନ୍ଧି ବସି… ଅବସ୍ଥାରେ ଥିଲେ । ସୂତାକୁ ବିଭିନ୍ନ ରଙ୍ଗରେ ବିଚିତ୍ର କରି ପ୍ରସ୍ତୁ… ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ସେତେବେଳେ ବିଭି… ଧରଣର ରଙ୍ଗ ମଧ୍ୟ ସୁଲଭ ନ ଥିଲା । ସାମାନ୍ୟ କେତେ… ପ୍ରାକୃତିକ ରଙ୍ଗ (Natural Colours)ର ସାହାଯ୍ୟ… ମେହେରମାନେ ପାରମ୍ପରିକ (Tradition… ବାନ୍ଧଶାଢ଼ୀଗୁଡ଼ିକ ବୁଣି ନିତାନ୍ତ କମ୍ ମୂଲ୍ୟରେ ହାଟ–ବଜାର… ବିକ୍ରି କରି ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରୁଥିଲେ । ଓଡ଼ିଶା ବାହା… ସେଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରସାର–ପ୍ରଚାର ବା ସୁବିଧା ନଥିଲା । ଏପରି… ଘଡ଼ିସନ୍ଧି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ରାଧାଶ୍ୟାମ ବାବୁ ପାରମ୍ପରିକ ବାନ୍ଧ କଳା…

(୬) ବିଧାୟକମାନଙ୍କ ସୁପାରିଶ ଅନୁସାରେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ରାସ୍ତା ଉନ୍ନତିକରଣ ଓ ମରାମତି କାର୍ଯ୍ୟ ଠିକାଦାରମାନଙ୍କ ଜରିଆରେ କରାଯାଇ ଥାଏ । ପଞ୍ଚାୟତ ଓ ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି ସ୍ତରରେ ଲୋକ ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ଉପରୋକ୍ତ କାମଗୁଡ଼ିକର ଗୁଣାତ୍ମକ ମାନ ବିଷୟରେ ସଚେତନ ଓ ସଜାଗ ରହିବା ବିଧେୟ ।

(୭) କ୍ଷୁଦ୍ରଜଳ ସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡ଼ିକର ଉପଯୁକ୍ତ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ଓ ଉପଯୋଗ ଦିଗରେ ମଧ୍ୟ ନିର୍ବାଚିତ ପଞ୍ଚାୟତ ଓ ସମିତି ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କର ଗୁରୁଦାୟିତ୍ୱ ରହିଛି । ବହୁକ୍ଷେତ୍ରରେ ଏଭଳି ପ୍ରକଳ୍ପର ଜଳଭଣ୍ଡାରଗୁଡ଼ିକରେ ଜବରଦଖଲକାରୀମାନେ ଚାଷ କରିବାର ଉଦ୍ୟମ କରନ୍ତି । ତାହାର ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରତିରୋଧ କରିବାକୁ ହେବ ଓ କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳସେଚନ ବିଭାଗର ଦୃଷ୍ଟିକୁ ତୁରନ୍ତ ଆଣିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଶାସନ ସଚିବ,
ଗ୍ରାମ୍ୟ ଉନ୍ନୟନ ବିଭାଗ ।

ଓଡ଼ିଶା ପର୍ଯ୍ୟଟନ ଉନ୍ନୟନ ନିଗମ ଆନୁକୂଲ୍ୟରେ ଦିଲ୍ଲୀଠାରେ ଆୟୋଜିତ 'ଓଡ଼ିଶା ଉତ୍ସବରେ' ଓଡ଼ିଶାର କଳାକାରମାନେ ନୃତ୍ୟ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରୁଛନ୍ତି ।

ସେହିପରି ଶ୍ରୀମତୀ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀ ଲେଖିଛନ୍ତି– I must congratulate Sri Radha Shyama Meher on the beautiful texiles he is producing. The two Samples that are before me a Silk Saree and a Silk and Wool mixed Shawal are quite perfect in their way and are the best specimens of Sambalpur texture of the materials and designs and the colouring are realy lively.

ଯାଦୁ ସମ୍ରାଟ ପି: ସି: ସରକାର ସେହିପରି ଅଭିଭୂତ ହୋଇ ଲେଖିଛନ୍ତି– I with my party visited Utkal Parda Agency and was much pleased to buy some saree for my family. They should get our co-operation and sincere support.

Sd /- P. C. Sarkar, Magician
25-5-1960

ହଜାର ହଜାର ଲୋକଙ୍କୁ ଯାଦୁ ବିଦ୍ୟାରେ ମନ୍ତ୍ରମୁଗ୍ଧ ଓ ଅଭିଭୂତ କରି ଦେଉଥିବା ଯାଦୁ ସମ୍ରାଟ ପି: ସି ସରକାରଙ୍କୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆନନ୍ଦ ଆଣି ଦେଇଥିବା ସମ୍ବଲପୁରୀ ବାନ୍ଧକାମ ଉପରେ ଭାରତର ପ୍ରଖ୍ୟାତ୍ ନାମା ଶିକ୍ଷାବିତ୍ ତଥା ନେତା ଡକ୍ଟର ଜାକିର ହୁସେନ୍ ମନ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରି ଲେଖିଛନ୍ତି–

I was delighted to see the specimens of characteristic Orissan textiles shown to me by Meher Art Fabric co-operative Society, Sambalpur. They are real things of beauty.

Sd /- Zakir Husain
7-12-1959

ଏଠାରେ ଆମେ ସୂଚାଇ ଦେବାକୁ ଚାହୁଁ ଯେ ରାଧାଶ୍ୟାମ ବାବୁ ସନ ୧୯୪୯ ବେଳକୁ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଲିଙ୍ଗରାଜ ମେହେରଙ୍କ ସହିତ ମିଶି ମେହେର ଆର୍ଟ ଫେବ୍ରିକ୍ସ କୋ–ଅପରେଟିଭ୍ ସୋସାଇଟି ଗଠନ କରି ସାରିଥିଲେ ।

ଭାରତର ଖ୍ୟାତନାମା ସମ୍ପାଦକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ତୁଷାର କାନ୍ତି ଘୋଷ ରାଧାଶ୍ୟାମ ବାବୁଙ୍କର 'ଉତ୍କଳ ପର୍ଦ୍ଦା ଏଜେନ୍‌ସି, ପରିଦର୍ଶନ କରି ଲେଖିଛନ୍ତି–

I visited the Utkal Parda Agency today and was very pleased with what I saw. This institution is producing something of which we should be proud. I Understand the production is carried on by the members of one comunity. They deserve our thanks and congratulations.

Sd /- Tushar Kanti Ghosh
3-3-1951

ଡକ୍ଟର ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ କହନ୍ତି–

'ରାଧାଶ୍ୟାମ ସରଳ ଗୃହସ୍ଥ ସାଧୁତାରେ ତାଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ । ଅସାଧୁ ଭାବରେ ଅର୍ଥ ଉପାର୍ଜନ କରିବାକୁ ସେ ଘୃଣା କରୁଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଉଦ୍‌ଯୋଗ ଓ ନିଷ୍ଠାଫଳରେ ସମ୍ବଲପୁରୀ ଶାଢ଼ିର ଭାରତସାରା ଜନପ୍ରିୟ ହୋଇ ପାରିଥିଲା । ସମ୍ବଲପୁର ଗସ୍ତରେ ସେ ହେଉଛନ୍ତି ପ୍ରଥମ ବ୍ୟକ୍ତି, ଯାହାଙ୍କ ସହିତ ମୋର ଦେଖା ହେଉଥିଲା । ମନ୍ତ୍ରୀ ଥିଲାବେଳେ ଯେପରି, ମନ୍ତ୍ରୀ ନଥିଲାବେଳେ ସେପରି ମଧ୍ୟ ସେ ସବୁ କଥାରେ ମୋର ପରାମର୍ଶ ଲୋଡୁଥିଲେ । କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରୁକରୁ ତାଙ୍କର ପ୍ରାଣଯାଇଛି । ତାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁରେ ସେ ଧନ୍ୟ ହୋଇଛନ୍ତି ।

ଓଡ଼ିଶା ତଥା ଭାରତର ବହୁ ତୁଙ୍ଗ ନେତା ତଥା ବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସହିତ ତାଙ୍କର ଘନିଷ୍ଠ ପରିଚୟ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ କାହାକୁ ନିଜର ସାମାନ୍ୟ ସ୍ୱାର୍ଥ ସକାଶେ ସୁଦ୍ଧା କେବେହେଲେ ଅନୁରୋଧ କରି ନାହାନ୍ତି ।

ଏହା ବ୍ୟତୀତ ରାଧାଶ୍ୟାମ ବାବୁଙ୍କର କଳ୍ପନା ଶକ୍ତି ମଧ୍ୟ ଥିଲା ପ୍ରଖର । ସେ ଚମତ୍କାର ରୀତିରେ ଏକ ରାମାୟଣ ମଧ୍ୟ ରଚନା କରି ଯାଇଅଛନ୍ତି । ପୁନଶ୍ଚ ସେ ଥିଲେ ଜଣେ ସଂସ୍କାରବାଦୀ । ପୁରାତନ କୁସଂସ୍କାର ଓ ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସକୁ ସେ ସହଜରେ ପରିହାର କରି ପାରୁଥିଲେ । ବୟନ ଶିଳ୍ପର କଣ୍ଟକାକୀର୍ଣ୍ଣ ପଥକୁ ଅପାର ପ୍ରତିଭା ଓ ନିରନ୍ତର ଉଦ୍ୟମ ବଳରେ ପରିଷ୍କାର ଏବଂ ପ୍ରଶସ୍ତ କରି ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କ ସକାଶେ ସହଜ ସୁଗମ କରି ଦେଇଥିବା ଫଳରେ ଆଜି ତାଙ୍କର ଆଶିର୍ବାଦ ଏବଂ ପରିଶ୍ରମ ହେତୁ ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାର ବାନ୍ଧଶିଳ୍ପ ଏକ ସୁତୁଙ୍ଗ ଆସନରେ ଆସୀନ ତଥା ଭାରତ ଏବଂ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲାଭରେ ସମର୍ଥ ହୋଇ ଉଠିଛି ।

ସନ ୧୯୬୧, ମଇ ୧୯ ତାରିଖରେ ୬୨ ବର୍ଷ ବୟସରେ ତାଙ୍କର ଆକସ୍ମିକ ମୃତ୍ୟୁରେ ସମଗ୍ର ଦେଶବାସୀ ଶୋକ ବିହ୍ୱଳ ହୋଇ ଉଠିଥିଲେ । ବହୁ ବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି, ଜନନାୟକ, ତଥା ତୁଙ୍ଗ ନେତୃବର୍ଗ ସେଇ ସମୟରେ ଶୋକାତୁର ହୋଇ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ସମ୍ମାନ ଜ୍ଞାପନ ସହ ସେଇ ପବିତ୍ର ଆତ୍ମାର ସଦ୍‌ଗତି କାମନା କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଆକସ୍ମିକ ବିୟୋଗରେ ଏଇ ଲେଖକ ମଧ୍ୟ ସେଇ ସମୟରେ ସମ୍ବଲପୁରରେ ପ୍ରକାଶିତ 'ସେବା' ପତ୍ରିକାରେ ଏକ ପ୍ରବନ୍ଧ ଲେଖି ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଅଶ୍ରୁଳ ଶ୍ରଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି ଜ୍ଞାପନ କରିଥିଲା । ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ କଥା, ମୋର ସେଇ ଲେଖା ଏବଂ ରାଧାଶ୍ୟାମ ବାବୁଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ଭାଷାତତ୍ତ୍ୱବିତ୍ ଅଧ୍ୟାପକ ଗୋଲକ ବିହାରୀ ଧଳଙ୍କ ଲେଖା ସଂଗ୍ରହୀତ ହୋଇପାରି ନାହିଁ ।

ଆହୁରି ପରିତାପର ବିଷୟ ଏଇଯେ, ତାଙ୍କର ଅକାଳ ବିୟୋଗରେ ୩୯ ବର୍ଷ ଅତିକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏପରି ଏକ

...ହୁଁ ନୂଁଟିକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ ପୂର୍ବକ ବହୁ ନୂତନ ପର୍ଦ୍ଦା ଓ ଶାଢ଼ୀ ସୃଷ୍ଟି କରି ...ଙ୍ଗ କଳାରେ ଏକ ଅଭିନବ ଅଧ୍ୟାୟ ଓ ଯୁଗର ସୃଷ୍ଟି କଲେ । ...ଙ୍କନାକୁ ତା'ର ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ସୀମିତ ପରିଧିରୁ ମୁକ୍ତକରି ସେ ତା' ...ଙ୍ଗନେ ଏକ ବୃହତ୍ତର କ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଯାଇଥିବାରୁ ତାଙ୍କୁ ବାନ୍ଧ ...ଳାର ନବଯୁଗର ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ ବା ଯୁଗନ୍ଧର କୁହାଯାଇ ପାରେ । ...ମୁକ୍ତ ସମଗ୍ର ଓଡ଼ିଶାରେ ଏବଂ ଓଡ଼ିଶା ବାହାରେ ଏଇ କଳାର ...ପ୍ରିୟ କରି ତା' ପାଇଁ ବଜାର ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଦିଗରେ ତାଙ୍କର ...ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଉଦ୍ୟମ, ତ୍ୟାଗ ଓ ପରିଶ୍ରମର ପଟାନ୍ତର ନାହିଁ । ...ପ୍ରାଥମିକାବସ୍ଥାରେ ବାନ୍ଧ ଶାଢ଼ୀ ଓ ପର୍ଦ୍ଦାକୁ ଜନପ୍ରିୟ କରି ଗ୍ରାହକ ସୃଷ୍ଟି ...କରିବା ସକାଶେ ସେ ନିଜ ଖର୍ଚ୍ଚରେ ବମ୍ବେ, କଲିକତା ପ୍ରଭୃତି ...ଭାରତର ନଗରୀମାନଙ୍କୁ ଯାଇ ବିନାମୂଲ୍ୟରେ ସେଠାକାର ଲୁଗା ...ଦୋକାନମାନଙ୍କରେ 'ଉତ୍କଳ ପର୍ଦ୍ଦା ଏଜେନ୍‌ସି'ର ପର୍ଦ୍ଦା ଓ ...ଶାଢ଼ୀଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରଦର୍ଶିତ (Display) କରି ଆସିଥିଲେ । ...ଫଳେ ଏଇ କଳାର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ଓ ବିଚିତ୍ରତା ପ୍ରତି ଉକ୍ତ ନଗରୀମାନଙ୍କ ...ମହିଳା ସମାଜ ବିଶେଷତଃ ବମ୍ବେର ତତ୍କାଳୀନ ଚିତ୍ର ...ତାରକାମାନେ ମୁଗ୍ଧ ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇ ତା'ର ବ୍ୟବହାର କରିବାରେ ...ଲାଗିଲେ । ସୁତରାଂ, ସିନେମାର ରୂପେଲି ପର୍ଦ୍ଦାରେ ରାଧାଶ୍ୟାମ ...ବାବୁଙ୍କ ବାନ୍ଧ ଶାଢ଼ୀ ଚିତ୍ର ତାରକାମାନଙ୍କୁ ଅଧିକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଦାନ ...କଲା । ଯେଉଁ ଚିତ୍ର ତାରକାମାନେ ଏଇବାନ୍ଧ ଶାଢ଼ୀକୁ ପ୍ରଥମେ ...ପସନ୍ଦ କରି ବ୍ୟବହାର କରିଥିଲେ ତଥା ଏଇ କଳାର ଆଦର ଓ ...ଖ୍ୟାତି ସୃଷ୍ଟି କରାଇଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସୁରେୟା, ନର୍ଗିସ ...ପ୍ରମୁଖଙ୍କର ନାମୋଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇପାରେ । ବଜାରକୁ କୃତ୍ରିମ ...ରଙ୍ଗ (Synthetic Colours) ଆସିବା ପରେ ଉତ୍କଳ ପର୍ଦ୍ଦା ...ଏଜେନ୍‌ସିର ଡ଼ିଜାଇନ୍ ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ଲାଗିଲା ଏବଂ ...ରଙ୍ଗ ସବୁର ଚମତ୍କାର ପ୍ରୟୋଗ କରି ରାଧାଶ୍ୟାମ ବାବୁ ନୂଆ ନୂଆ ...ବହୁ ପର୍ଦ୍ଦା ଓ ଶାଢ଼ୀ ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ ଲାଗିଲେ । ...୨୨-୫-୧୯୬୧ ତାରିଖର 'ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର'ର ଭାଷାରେ କହିବାକୁ ...ଗଲେ ସେ "ସମ୍ବଲପୁରୀ ହସ୍ତବୁଣା ଶିଳ୍ପ ଉନ୍ନୟନ ପାଇଁ ସାରା ...ଜୀବନ ବିତେଇ ପ୍ରାୟ ୫୦୦ ପ୍ରକାର ପର୍ଦ୍ଦା, ଶାଢ଼ୀ ଇତ୍ୟାଦି ...ପୃଥିବୀର ବିଭିନ୍ନ ଅଂଶକୁ ପଠାଇଥିଲେ । ଏଥିପାଇଁ ସେ ଡକ୍ଟର ...ମହତାବ, ଶ୍ରୀ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ କାନୁନଗୋଙ୍କ ପ୍ରେରଣା ବାରମ୍ବାର ...ପାଇଥିଲେ । ତାଙ୍କରେ ଥିବା ୮୦୦ ବର୍ଷର ଗୋଟିଏ ପରଦାର ...ଡିଜାଇନ୍ ନିଖୁଣ ଭାବରେ କରି ପାରିଥିଲେ । ଏଣୁ ସେ ସର୍ବତ୍ର ...ଅଦ୍ଭୁତ ହୋଇପାରି ଥିଲେ" ।

ସ୍ୱାଧୀନତା ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଗାଁ ଗହଳିରେ ...ମେହେରମାନେ ସାଧାରଣତଃ ୧୦ ନମ୍ବର ସୂତାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ...୨୦ ବା ଖୁବ୍ ବେଶୀ ହେଲେ ୨୨ ନମ୍ବର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୂତାର ବ୍ୟବହାର ...ଜାଣିଥିଲେ ବା କରିପାରୁ ଥିଲେ । ମାତ୍ର ରାଧାଶ୍ୟାମ ବାବୁ ...ସମ୍ବଲପୁରୀ ବାନ୍ଧସାଢ଼ୀ ପର୍ଦ୍ଦା ଇତ୍ୟାଦିରେ ୮୦ରୁ ୧୦୦ ନମ୍ବର ...ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୂକ୍ଷ୍ମ ସୂତାର ପ୍ରଚଳନ କରାଇ ଏବଂ ସେ ଦିଗରେ ...ମେହେର ବୁଣାକାରମାନଙ୍କୁ ଉପଯୁକ୍ତ ତାଲିମ ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇ ...ଏ ଦିଗରେ ଏକ ବିରାଟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିପାରିଥିଲେ । କେବଳ ସେତିକି ନୁହେଁ, ତାଙ୍କ ଅଧୀନରେ ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ କାମ କରୁଥିବା ମେହେର ବୁଣାକାରମାନଙ୍କୁ ତତ୍କାଳୀନ ବଜାର ତୁଳନାରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଉଚ୍ଚହାରରେ ମଜୁରୀ ଦେଉଥିଲେ । ଏପରିକି ଏଇ ସବୁ ନୂତନ କାମରେ ବୁଣାକାରମାନଙ୍କୁ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ତଥା ଉତ୍ସାହିତ କରିବା ସକାଶେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ଖ୍ରି-ପାଞ୍ଚ ଗୁଣ ଅଧିକ ମଜୁରୀ ଦେଉଥିଲେ । କେବଳ ସେତିକି ନୁହେଁ ଦୂରାଗତ ତାଙ୍କର ବୁଣାକାରମାନଙ୍କୁ ବନ୍ଧୁ ଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖି ସେମାନଙ୍କର ଖାଦ୍ୟପେୟାଦିର ସୁବ୍ୟବସ୍ଥା ସହ ସେମାନଙ୍କ ସହ ମଧୁର ଆଳାପରେ ସେମାନଙ୍କୁ ମୁଗ୍ଧ କରୁଥିଲେ । ସେ ସମୟରେ ତାଙ୍କ ଅଧୀନରେ କାମକରିଥିବା ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନ ବାନ୍ଧ ଶିଳ୍ପ କଳାରେ ଯଥେଷ୍ଟ ସୁଖ୍ୟାତ ଅର୍ଜନ କରିଥିବା ଅନେକ କୁଶଳୀ ଶିଳ୍ପୀ ତାଙ୍କର ସୁଗୁଣ ଓ ପ୍ରତିଭାକୁ ସ୍ମରଣ କରି ଖୁସି ହେଉଛନ୍ତି । ରାଧାଶ୍ୟାମ ବାବୁଙ୍କ ଅଧୀନରେ କାମ କରିଥିବା ବହୁ ବୁଣାକାର ସେ ସମୟରେ ସଙ୍ଗତିସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇ ଉଠିଥିଲେ । ସେ ବୁଣାକାରମାନଙ୍କ ପେଟକାଟି ଅର୍ଥ ଉପାର୍ଜନର ଚିନ୍ତା କସ୍ମିନକାଳେ କରିନଥିଲେ । କାରଣ ସେ ଥିଲେ ଯଥାର୍ଥ କଳାକାର ଓ ଜଣେ ଦରଦୀ ମଣିଷ । ବ୍ୟବସାୟୀ ବୁଦ୍ଧି ଖଟାଇ ବୁଣାକାରମାନଙ୍କୁ ଶୋଷଣ କରିବା ତାଙ୍କର ନୀତି ବିରୁଦ୍ଧ ଥିଲା । କଳାର ବିକାଶ ପାଇଁ ଏପରି ସ୍ୱାର୍ଥ ତ୍ୟାଗ କେତେ ଜଣଙ୍କଠାରେ ଦେଖାଯାଏ ?

ଅଧିକନ୍ତୁ ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାରେ ବାନ୍ଧକଳାକୁ ଭାରତର ତୁଙ୍ଗନେତୃବର୍ଗଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଉପସ୍ଥାପିତ କରି ସେମାନଙ୍କର ସୁଦୃଷ୍ଟି ଓ ଆଗ୍ରହ ଆକର୍ଷଣ କରିପାରି ଥିଲେ । ତାଙ୍କର "ଉତ୍କଳ ପର୍ଦ୍ଦା ଏଜେନ୍‌ସି"ରେ ବାନ୍ଧ କଳାର ପର୍ଦ୍ଦା, ଶାଢ଼ୀ ଆଦି ଦେଖି ତତ୍କାଳୀନ ଭାରତର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ପଣ୍ଡିତ ଜବାହରଲାଲ ନେହେରୁ, ବିଜୟଲକ୍ଷ୍ମୀ ପଣ୍ଡିତ, ଇନ୍ଦିରାଗାନ୍ଧୀ, ଡକ୍ଟର ଜାକିର ହୁସେନ୍, ଡକ୍ଟର ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ପ୍ରମୁଖ ଉଚ୍ଛ୍ୱସିତ ପ୍ରଶଂସା କରି ରାଧାଶ୍ୟାମ ବାବୁଙ୍କୁ ଅଭିନନ୍ଦନ ଜ୍ଞାପନ କରି ଅଛନ୍ତି । ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ସାମାନ୍ୟ କେତୋଟି ମନ୍ତବ୍ୟ ଏଠାରେ ଉଦ୍ଧାର କରୁଅଛୁ । ୧୪-୧୨-୧୯୫୧ ତାରିଖରେ ରାଧାଶ୍ୟାମ ବାବୁଙ୍କ ବାନ୍ଧକଳାର କାମ ସବୁ ଦେଖି ଶ୍ରୀମତୀ ବିଜୟଲକ୍ଷ୍ମୀ ପଣ୍ଡିତ ଏବଂ ପଣ୍ଡିତ ଜବାହରଲାଲ ନେହେରୁ ଲେଖିଛନ୍ତି– I have admired Orissa textiles for a long time. I am happy to see that they Continue to improve both in texture and design. My congratulations to Sri Radha Shyam Meher and all my good wishes for further success.

Vijaya Lakshmi Pandit
14-12-1951

Orissa textiles are famous for their beauty. Sambalpur is a centre for these and I am happy to find that this art is flourishing. I hope it will grow and flourish.

Sd /-Jawaharlal Nehru
14-12-1951

ସେବା ଓ ସଂଗ୍ରାମବ୍ରତୀ ବିଶ୍ୱନାଥ

ଡକ୍ଟର ବ୍ରଜବନ୍ଧୁ ଭଞ୍ଜ

ଆବାଲ୍ୟରୁ ଜମିଦାରୀ ବଂଶର ଖ୍ୟାତି ଭିତରେ ବଢ଼ିଆସିଥିବା ସଂଗ୍ରାମୀ ବିଶ୍ୱନାଥଙ୍କ ମନରେ ଦରିଦ୍ରଙ୍କ ପ୍ରତି ଥିଲା ଅଶେଷ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ସହାନୁଭୂତି । ଆଡ଼ମ୍ବରପୂର୍ଣ୍ଣ, ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟ ପରିବେଶ ଭିତରେ ବଢ଼ିଥିଲେ ହେଁ, ଅସହାୟ, ଦରିଦ୍ର ବୁଭୁକ୍ଷୁଙ୍କ ପାଇଁ ବିଶ୍ୱନାଥଙ୍କ ପ୍ରାଣ ସର୍ବଦା କାନ୍ଦି ଉଠୁଥିଲା । ତେଣୁ ସେ ବରିଷ୍ଠ ସଂଗ୍ରାମୀ, ମହାପୁରୁଷ ବିଶ୍ୱନାଥ ଆମର ଚିର ନମସ୍ୟ ।

ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଯୋଗଦେବାଠାରୁ ମୃତ୍ୟୁପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଶୋଷଣ ଲାଞ୍ଛନା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆପ୍ରାଣ ଲଢ଼େଇ ଓ ଦରିଦ୍ର ନାରାୟଣଙ୍କ ସେବା ଥିଲା ତାଙ୍କ ଜୀବନର ପରମବ୍ରତ । ମାନ୍ଦ୍ରାଜ ପ୍ରଦେଶରେ ସେ ଥିଲେ ଜଣେ ଟାଣୁଆ କୃଷକ କର୍ମୀ । ୧୯୧୯ ମସିହାରେ ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନ ଡାକରାରେ ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାସ କଂଗ୍ରେସରେ ଯୋଗଦେଲେ । ସେତେବେଳେ ସେ ପଣ୍ଡିତ ଗୋପବନ୍ଧୁ ଦାସଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ଆସିଲେ । ବିଚ୍ଛିନ୍ନିତ ଓଡ଼ିଶା ବାହାରେ ଥିବା ଗଞ୍ଜାମ ଅଞ୍ଚଳ ପାଇଁ ସେ ହେଲେ ଉତ୍କଳ ପ୍ରାଦେଶିକ କଂଗ୍ରେସର ଜଣେ ମୁଖ୍ୟ କର୍ମୀ । ଏଠିବି ବେଳେ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ତାଙ୍କର ସଂଗ୍ରାମୀ ଜୀବନ ।

୧୯୩୫ ଭାରତ ଆଇନ୍ ବଳରେ ପ୍ରାଦେଶିକ ସ୍ତରରେ ଯେତେବେଳେ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଠନ ହେବାର ସ୍ଥିରହେଲା, ସେତେବେଳେ କଂଗ୍ରେସ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରାଜନୈତିକ ଦଳମାନଙ୍କ ସହ ଭୋଟ ରଣାଙ୍ଗନରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହେଲା ଏବଂ ସଂଖ୍ୟା ଗରିଷ୍ଠତା ହାସଲ କଲା । ମାତ୍ର ପ୍ରାଦେଶିକ କଂଗ୍ରେସ ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ରାଜନୈତିକ କନ୍ଦଳ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । ଦୁଇ ନେତା ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ଓ ପଣ୍ଡିତ ନୀଳକଣ୍ଠ ଦାସଙ୍କ ରାଜନୈତିକ ଶତ୍ରୁତାରୁ । ପଣ୍ଡିତ ନୀଳକଣ୍ଠ ଦାସ ନିଜେ ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରଥମ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ହେବାକୁ ଚାହୁଁ ଥିଲେ । ମାତ୍ର ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ଏହା ବିରୁଦ୍ଧରେସ୍ୱର ଉତ୍ତୋଳନ କରିଥିଲେ । ଫଳରେ ପ୍ରାଦେଶିକ କଂଗ୍ରେସରେ ତୀବ୍ର ଗୋଷ୍ଠୀକନ୍ଦଳ ହେବାରୁ ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାସଙ୍କୁ ପ୍ରାର୍ଥୀ କରିବାକୁ ମସୁଧା ହେଲା । ଦୁଇଗୋଷ୍ଠୀର ସହାୟତାରେ ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାସ ହେଲେ ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରଥମ କଂଗ୍ରେସ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ମାତ୍ର ଦୁଇଗୋଷ୍ଠୀର ଲୋକେ ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାସଙ୍କୁ ପ୍ରୀତିନକ କରିବାକୁ ବସିଥିଲେ । ଏପରିକି ନୀଳକଣ୍ଠ ଦାସ ଚାହୁଁଥିଲେ ଯେ ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାସ ଅଳ୍ପଦିନ ପରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀତ୍ୱ ତାଙ୍କୁ ହିଁ ଛାଡ଼ିଦେବେ । କିନ୍ତୁ ସ୍ୱାଭିମାନ ଓ ସ୍ୱଚ୍ଛପଣିଆ ଭିତରେ ବିଶ୍ୱନାଥ ଥିଲେ ଚିର ଅଚଳ ଓ ଅଟଳ । ଗୋଷ୍ଠୀ ରାଜନୀତିରୁ ଦୂରେଇ ରହି ସେ କୌଣସି ନେତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହେଲେନାହିଁ ବା ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ପଦରୁ ଇସ୍ତଫା ଦେଲେ ନାହିଁ । ଫଳରେ ଅଭିମାନୀ ନୀଳକଣ୍ଠ ଦାସ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ ଖୋଲାଖୋଲି ବିରୁଦ୍ଧାଚରଣ ଓ ଶତ୍ରୁତା କଲେ । ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳକୁ ବଦନାମ୍ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ । ମାତ୍ର ନୀଳକଣ୍ଠ ଦାସଙ୍କ ଏଭଳି ଖୋଲାଖୋଲି ସମାଲୋଚନା ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳକୁ ବହୁତ ହୁସିଆର ଓ ସାବଧାନ ହିଁ କରି ଦେଇଥିଲା ।

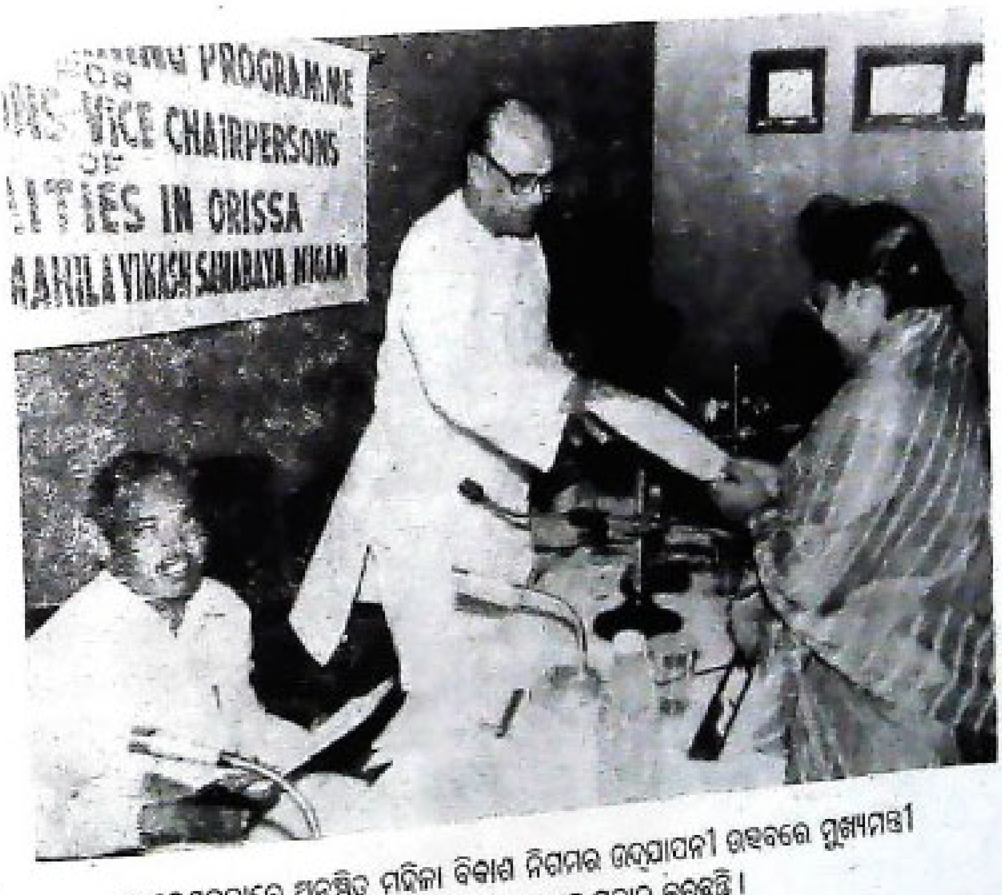
ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀତ୍ୱକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିବା ପରେ ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାସ ବହୁ ଜନହିତକର କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଜକୁ ନିୟୋଜିତ କଲେ । କୃଷକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ତାଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ ଭୂମିକା ଥିଲା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ସୋସାଲିଷ୍ଟମାନେ କୃଷକମାନଙ୍କୁ ଏକଜୁଟ କରାଇ ଯେଉଁ ଆନ୍ଦୋଳନ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ, ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାସ ସେମାନଙ୍କର ଦାବୀ ଅନୁଯାୟୀ ବହୁ ପଦକ୍ଷେପ ନେଲେ । ତାଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଜଳସେଚନ ଟିକସ୍‌ଭାରକୁ ଶତକଡ଼ା ୨୫ ଭାଗ କମାଇ ଦେଲେ । ସ୍ୱରଣଭୂମି ଟିକସ୍ ମଧ୍ୟ ଶତକଡ଼ା ୫୦ ଭାଗ କମାଗଲା । ଚାଷୀମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ଜମି ଉପରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ମାଲିକାନା ସତ୍ତ୍ୱ ଦିଆଗଲା । ଜମି ଉପରେ ଥିବା ଗଛର ଅଧିକାର ଚାଷୀ ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ କରାଗଲା । ଯେଉଁ ଜମିଦାର ଓ ତାଙ୍କର ଲୋକମାନେ ଗରିବ ଚାଷୀଙ୍କୁ ହଇରାଣ କରୁଥିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ଉଚିତ ଶାସ୍ତି ପାଇଁ ନିୟମମାନ ପ୍ରଣୟନ କରାଗଲା । ମାନ୍ଦ୍ରାଜ ପ୍ରଦେଶରୁ ଆସି ଓଡ଼ିଶା ସହ ମିଶିଥିବା ଅଞ୍ଚଳଗୁଡ଼ିକରେ ଜମିଦାରଙ୍କ ଶୋଷଣରୁ କୃଷକମାନଙ୍କୁ ରକ୍ଷା କରିବା ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଲା ।

ଓଡ଼ିଶା ମହାଜନୀ କାରବାର ଆଇନ୍‌ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଇ ଗରିବ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ମହାଜନୀ ଋଣ କାରବାରରୁ ରକ୍ଷା କରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ମଧ୍ୟ କଲା । ଜମି ବନ୍ଧକ ଆଇନ୍‌ର ପ୍ରଚଳନ କରାଗଲା । ବିଭିନ୍ନ ଦୈବ ଦୁର୍ବିପାକରୁ କୃଷକମାନଙ୍କୁ ସୁରକ୍ଷା ଓ ସାହାଯ୍ୟ ପ୍ରଦାନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଲା । ବିଭିନ୍ନ ଉନ୍ନତ ଓ ଅଧିକ ଅମଳକ୍ଷମ ବିହନ ଅଣାଯାଇ ଚାଷୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବଣ୍ଟନ ମଧ୍ୟ କରାଗଲା । ଜଣେ କୃଷକ କର୍ମୀ ଓ ସଂଗଠକ ଭାବରେ ବିଶ୍ୱନାଥଦାସ ତାଙ୍କର ରାଜନୈତିକ ଜୀବନ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ ଏବଂ ନିଜର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀତ୍ୱ କାଳରେ ସେମାନଙ୍କର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଏହିପରି ବହୁ କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ ।

ମହାନ କଳାକାର, ବାଦ୍ୟକଳାର ବିକାଶ– ପ୍ରସାର ଦିଗରେ ଆଦ୍ୟ ଉଦ୍ୟୋକ୍ତା ତଥା ଉଦ୍‌ଗାତାଙ୍କୁ ଆମେ ପ୍ରାୟ ଭୁଲି ବସିଥିଲୁଁ। ମଝିରେ ମଝିରେ ମୁଁ ମୋର କେତେକ ଲେଖାରେ ବାଦ୍ୟକଳାର ଏଇ ପୂର୍ବସୂରୀଙ୍କୁ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ସହ ସ୍ମରଣ କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସାମୂହିକ ଭାବରେ ସେହି ପ୍ରତିଭାର ପୂଜା ପାଇଁ ସେପରି ଉଦ୍ୟମ ଓ ଉତ୍ସାହ ଦେଖା ଦେଇନଥିଲା।

ଏବେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆନନ୍ଦର ବିଷୟ ଏଣୁଯେ କେତେକ ଗୁଣଗ୍ରାହୀ ତଥା ସହୃଦୟ ବନ୍ଧୁଙ୍କର ସଦୁଦ୍ୟମ ତଥା ଉତ୍ସାହ ହେତୁ 'ସ୍ୱର୍ଗତ ରାଧାଶ୍ୟାମ ମେହେର ଜୟନ୍ତୀ କମିଟୀ' ଗଠିତ ହୋଇଅଛି ଏବଂ ୨୦-୧୧-୧୯୯୨ ତାରିଖଠାରୁ ତାଙ୍କର ଜୟନ୍ତୀ ଦିବସ ସମାରୋହରେ ଓଡ଼ିଶାର ଅନେକତ୍ର ପାଳନ କରାଯାଉଅଛି। ବିଳମ୍ବରେ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ପୂଜ୍ୟ–ପୂଜାର ଏଇ ଯେଉଁ ଆଗ୍ରହ, ଉତ୍ସାହ ତଥା ମହତ ଉଦ୍ୟମ ଦେଶ ଓ ଦଶ ପକ୍ଷରେ ଏକ ଶୁଭ ସଙ୍କେତ। ଏଇ ଅବକାଶରେ ସେଇ ମହାନ୍ କଳାକାରଙ୍କ ଅବଦାନ ନିଚୟକୁ ସ୍ମରଣପୂର୍ବକ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଆମେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ସମ୍ମାନ ଅର୍ପଣ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେଇ ପବିତ୍ର ଆତ୍ମାର ଆଶୀର୍ବାଦ କାମନା କରୁଅଛୁଁ।

କ୍ଷତ୍ରିଚିତ୍ର ସଦନ, ବରଗଡ଼।

ଭୁବନେଶ୍ୱରଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ମହିଳା ବିକାଶ ନିଗମର ଉଦ୍‌ଯାପନୀ ଉତ୍ସବରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ମାନପତ୍ର ପ୍ରଦାନ କରୁଛନ୍ତି।

୧୯୪୬ ମସିହାର ନିର୍ବାଚନବେଳେ ଏହି ଦକ୍ଷ ବ୍ୟବସ୍ଥାପକ କିନ୍ତୁ ପ୍ରାର୍ଥୀ ହୋଇପାରି ନଥିଲେ । ନିର୍ବାଚନରେ ସେ ତାଙ୍କର ଖର୍ଚ୍ଚ ହିସାବ୍ ନ ଦେଖାଇ ପାରିବାରୁ କୋର୍ଟ ଦ୍ୱାରା ୬ ବର୍ଷ ପାଇଁ ନିର୍ବାଚନ ଲଢ଼ିବାକୁ ଅଯୋଗ୍ୟ ଘୋଷିତ ହେଲେ ।

ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାସ ବିଭିନ୍ନ ଗଠନାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ମନୋନିବେଶ କଲେ । ୧୯୫୫ରେ ସେ ପ୍ରାଦେଶିକ କଂଗ୍ରେସର ସଭାପତି ଭାବେ ମନୋନୀତ ହେଲେ । ୧୯୫୬ ମସିହାରେ ସେ ରାଜ୍ୟସଭାକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲେ । ରାଜ୍ୟ ସଭାରେ ବିଭିନ୍ନ ସମସ୍ୟାର ବିତର୍କରୁ ତାଙ୍କର ଜ୍ଞାନ ଓ ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗଭୀର ଜ୍ଞାନବତାରର ପରିଚୟ ମିଳେ ।

୧୯୬୨ ମସିହାରେ ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାସ ଗଞ୍ଜାମରୁ ବ୍ୟବସ୍ଥାପକ ରୂପେ ଜୟଲାଭ କଲେ । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ଦକ୍ଷତା ଓ ପୂର୍ବ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଯୋଗୁ ତାଙ୍କୁ ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶର ରାଜ୍ୟପାଳ ରୂପେ ମନୋନୀତ କରାଗଲା । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ କାଳ ସେ ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶର ରାଜ୍ୟପାଳ ରୂପେ ନିଜର ଦାୟିତ୍ୱ ତୁଲାଇ ପୁଣି ନିଜର ଗାଁକୁ ଫେରି ଆସିଥିଲେ । ନିଜର ସମୟକୁ ବିଭିନ୍ନ ଗଠନାତ୍ମକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେ ନିୟୋଜିତ କରିଥିଲେ ।

୧୯୭୧ ମସିହାର କଥା । ଓଡ଼ିଶାରେ ଏକ ରାଜନୈତିକ ସଙ୍କଟ ଦେଖାଗଲା । ରାଜ୍ୟ ବିଧାନ ସଭାରେ କୌଣସି ଦଳ ସଂଖ୍ୟାଗରିଷ୍ଠତା ହାସଲ କରିପାରିଲା ନାହିଁ । ଫଳରେ ଏକ ମିଳିତ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳର ପ୍ରସ୍ତାବ ଆସିଲା । ମାତ୍ର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ପଦ ପାଇଁ ଟଣାଓଟରା ଲାଗିବାରୁ ପୁଣି ନିରପେକ୍ଷ ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାସଙ୍କୁ ଏହି ମିଳିତ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳର ନେତୃତ୍ୱ ନେବା ପାଇଁ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରାଗଲା । ଅନିଚ୍ଛୁକ ଏବଂ ବିଧାନ ସଭାର ସଦସ୍ୟ ନଥିବା ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାସ ହେଲେ ଓଡ଼ିଶାର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ । ରାଉରକେଲାରୁ ସେ କଂଗ୍ରେସ (ଶାସକ) ଦଳର ଶ୍ରୀ ବିନାୟକ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ (ଭବିଷ୍ୟତରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ)ଙ୍କୁ ହରାଇ ବିଧାନ ସଭା ସଦସ୍ୟ ରୂପେ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲେ ।

କିନ୍ତୁ ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାସଙ୍କ ଏ ସମୟର ମନ୍ତ୍ରୀତ୍ୱର ଅବସାନ ଘଟିଲା ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ଏବଂ ବଡ଼ ଦୁଃଖଦ ଘଟଣା ମଧ୍ୟରେ । ମିଳିତ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ ସଦସ୍ୟମାନେ ନିଜ ନିଜ ଭିତରେ ଫାଇଦା ପାଇଁ ଝଗଡ଼ା ଲାଗିଲେ । ଫଳରେ ରାଜନୈତିକ ଅସ୍ଥିରତା ପ୍ରବଳ ହେଲା । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାସ ନିଜର ବୃଦ୍ଧାବସ୍ଥାରେ ବି ଦୃଢ଼ ମନୋବଳ ନେଇ ସବୁର ସମାଧାନର ଉଦ୍ୟମ କଲାବେଳେ ବହୁ ତୁଙ୍ଗ କଂଗ୍ରେସ ଓ ଅଣକଂଗ୍ରେସ ନେତାମାନେ ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥ ହାସଲ ପାଇଁ ନଗ୍ନ ଓ ନିର୍ଲଜ କାଦୁଅ ଫୋପଡ଼ାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ରହିଲେ । ଏପରିକି ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାସଙ୍କ ନିଜର ପୁରାତନ ସହକର୍ମୀମାନେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ ଭାବେ ଗୋଷ୍ଠୀ କନ୍ଦଳରେ ଜଡ଼ିତ ହୋଇ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ବିନା କାରଣରେ ଖୋଲାଖୋଲି ଭାବରେ ବିରୋଧ କଲେ । ବିଶ୍ୱନାଥଙ୍କର ଆଉ ସ୍ପୃହା ନଥିଲା । କ୍ଷୋଭର ସହ ସେ ଇସ୍ତଫା ଦେଲେ ।

ତତ୍ପରେ ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାସ ଆଉ ରାଜନୀତିରେ ଜଡ଼ିତ ହୋଇ ନାହାଁନ୍ତି । ଲୋକସେବକ ମଣ୍ଡଳର ସଭ୍ୟ ଭାବରେ ଓ ପରେ ସଭାପତି ଭାବରେ ସେ ବହୁ ଜନହିତକର କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ବେଦଭବନମାନ ସ୍ଥାପନ କରି ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରାର ସମୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ କରିଥିଲେ । ୧୯୮୪ ମସିହାରେ ତାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ହେଲା । ମାତ୍ର ତାଙ୍କର ଦୀର୍ଘଦିନର ସଂଗ୍ରାମୀ ଜୀବନ ଆମ ପାଇଁ ଏକ ଆଲୋକ ବର୍ତ୍ତିକା ।

ଗବେଷକ, ଇତିହାସ ବିଭାଗ,
ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, ଭୁବନେଶ୍ୱର-୭୫୧୦୦୪ ।

ରବୀନ୍ଦ୍ର ମଣ୍ଡପଠାରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ମୌସୁମୀ ନାଟକ ଉତ୍ସବକୁ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରୁଛନ୍ତି ।

ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ବିଶ୍ୱନାଥ ନିଜର ଶାସନକାଳ ସମୟରେ ନିଜର ସଚ୍ଚୋଟ ପଣିଆ, ସାଧୁତା ଓ ଦକ୍ଷତା ଦ୍ୱାରା ସମସ୍ତଙ୍କର ଶ୍ରଦ୍ଧାଭାଜନ ହୋଇ ପାରିଥିଲେ । ନିଜର ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଓ କଂଗ୍ରେସ କମିଟିର ପରାମର୍ଶରେ ସେ ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ କରୁଥିଲେ । ନିଜ ପଦପଦବୀ ଓ କ୍ଷମତା ସେ କେବେ ହେଲେ ନିଜ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ବିନିଯୋଗ କରି ନଥିଲେ । ଯେତେବେଳେ ଖବରକାଗଜମାନଙ୍କରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ କଂଗ୍ରେସର ଗୋଷ୍ଠୀ ବିବାଦର ସୁଯୋଗନେଇ ବହୁ ଅଣକଂଗ୍ରେସୀ ମଧ୍ୟ କଂଗ୍ରେସକୁ ପଶିଆସି ନିଜର ଆଧିପତ୍ୟକୁ ବଢ଼ାଇ ଥିଲେ । ନେତାମାନେ ନିଜର ଲୋକମାନଙ୍କୁ କଂଗ୍ରେସକୁ ଆଣି ସେମାନଙ୍କୁ ମେମ୍ବର କରାଇ ପ୍ରାଦେଶିକ କଂଗ୍ରେସରେ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଜାହିର କରିବାର ଉଦ୍ୟମ କରିଥିଲେ । ଗ୍ରାମ୍ୟ କମିଟିଠାରୁ ପ୍ରାଦେଶିକ କମିଟି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କଂଗ୍ରେସରେ ତୀବ୍ର ବାଦାନୁବାଦ ଚାଲିଲା । ମାତ୍ର ଏ ସବୁ କିଛି ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାସଙ୍କୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିପାରି ନଥିଲା । ସବୁ ବିବାଦରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ରହି ସେ ଜନତାର ସେବାକୁ ହିଁ ନିଜର ଚରମ ଲକ୍ଷ୍ୟ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ।

ଜଣେ ଦକ୍ଷ ଶାସକ ଭାବରେ ନୁହେଁ, ଜଣେ ଉଚ୍ଚମନା ଓ ନିର୍ଭୀକ ଜାତୀୟବାଦୀ ନେତା ଭାବରେ ସେ ବେଶ୍ ଖ୍ୟାତି ସମ୍ପନ୍ନ ଥିଲେ । ନିଜର ଆତ୍ମସମ୍ମାନ ଓ ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସକୁ ସେ ବହୁତ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦେଉଥିଲେ । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀତ୍ୱ କାଳରେ ସେ ବହୁ ଗୋରା ଅଫିସରଙ୍କ ସହ ମିଶି କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ଅଯଥା ଭୟ ବା ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦେଉ ନଥିଲେ । ଜଣେ ଗୋରାସାହେବ ତାଙ୍କର ଅଧସ୍ତନ ହେଲେ ବି ଉପଯୁକ୍ତ ସମ୍ମାନ ନଦେବାରୁ ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାସ କ୍ଷୁବ୍ଧ ହୋଇ ସେହି ଅଫିସରଙ୍କୁ ଆଉ ଏପରି ନ କରିବାକୁ ଚେତାବନୀ ଦେଇଥିଲେ । ତତ୍କାଳୀନ ଗଭର୍ଣ୍ଣରଙ୍କ ସହ ବହୁତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାଙ୍କର ଅମତ ହେଉଥିଲା ଏବଂ ନିଃସଂକୋଚରେ ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାସ ତାଙ୍କର ମତାମତକୁ ବ୍ୟକ୍ତ କରୁଥିଲେ । ଥରେ ଗଭର୍ଣ୍ଣର ରାଗିଯାଇ ତାଙ୍କୁ କହିଥିଲେ ଯେ, ସେ ହେଉଛନ୍ତି ଗଭର୍ଣ୍ଣର, ମାତ୍ର ସେହି ସମୟରେ ବିଶ୍ୱନାଥ ଦୃଢ଼ତାର ସହିତ ନିଜ ମତ ଜାହିର କରି କହିଥିଲେ ଯେ ସେ ହେଉଛନ୍ତି ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ବା ସରକାର । ସେ ତାଙ୍କର ସହକର୍ମୀମାନଙ୍କୁ ନିଜ ଘରକୁ ଡାକି ତାଳପତ୍ର ଚଟେଇରେ ବସିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରୁଥିଲେ ଓ କଦଳୀ ପତ୍ରରେ ଖାଦ୍ୟ ପରଷୁ ଥିଲେ । ଏଥିରେ ବହୁତ ଗୋରା ଅଫିସର ମଧ୍ୟ ସାମିଲ ହେଉଥିଲେ । ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କର ଜଣେ ଅଧସ୍ତନ କମିଶନରଙ୍କୁ ରାଜ୍ୟପାଳ ପଦକୁ ଉନ୍ନୀତ କରାଗଲା ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାସ ଏହାର ଘୋର ବିରୋଧ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଇସ୍ତଫା ଦେବାକୁ ମଧ୍ୟ ଧମକ ଦେଇଥିଲେ ।

ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାସଙ୍କ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀତ୍ୱ ସମୟରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଗଡ଼ଜାତ ଲୋକମାନଙ୍କର ରାଜା ଓ ବ୍ରିଟିଶ୍ ବିରୋଧୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ତୀବ୍ରରୂପ ନେଇଥିଲା । ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାସ ତାଙ୍କର ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମର୍ଥନ ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଦେବାରୁ ଆନ୍ଦୋଳନଗୁଡ଼ିକ ଅଧିକ ସକ୍ରିୟ ହୋଇଥିଲା । ତାଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗଡ଼ଜାତ ଲୋକଙ୍କ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଦୂର ନ ହୋଇଛି ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସାମନ୍ତମାନଙ୍କୁ ସହଯୋଗ କରିବ ନାହିଁ ବୋଲି ରୋକ୍‌ଠୋକ୍ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ଯେତେବେଳେ ରାଜାଙ୍କ ଗୁଣ୍ଡାମାନଙ୍କର ଦୌରାତ୍ମ୍ୟରେ ଅତିଷ୍ଠହୋଇ ତାଳଚେର ଓ ଢେଙ୍କାନାଳରେ ପ୍ରଜାମାନେ ଶରଣାର୍ଥୀ ଭାବେ ହଜାର ହଜାର ସଂଖ୍ୟାରେ ଆସି ଅନୁଗୁଳରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ଓଡ଼ିଶାର କଂଗ୍ରେସ ସରକାର ସେମାନଙ୍କୁ ସବୁମତେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲା । ସେମାନଙ୍କୁ ରିଲିଫ୍‌ଠାରୁ ଗୃହନିର୍ମାଣ ଓ ଆର୍ଥିକ ସହାୟତା ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା ।

ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଗଞ୍ଜାମର ଅଧିବାସୀ ଭାବରେ ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାସ ଛାତ୍ରକାଳରୁ ଅନୁଭବ କରିଥିଲେ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳର ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା କଥା । ଯେତେବେଳେ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶ ୧୯୩୬ ମସିହାରେ ଗଠନ ହେଲା ବହୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳ ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶ ବାହାରେ ରହିଗଲା । ସେଠାରେ ଥିବା ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ସେ ତାଙ୍କର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀତ୍ୱ କାଳରେ ଭିନ୍ନ ପଡ଼ୋଶୀ ସରକାରମାନଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲେ । ଯେତେବେଳେ ଜାମସେଦପୁରରେ ସ୍କୁଲମାନଙ୍କରୁ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଉଠିଯିବାକୁ ବସିଲା, ତାଙ୍କ ସରକାର ଟାଟା ଇସ୍ପାତ୍ କାରଖାନାର ମ୍ୟାନେଜରଙ୍କୁ ଏ ବିଷୟରେ ଅବଗତ କରାଇ ତାହାର ପ୍ରତିକାର କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲେ ।

ବିଶ୍ୱନାଥ ଥିଲେ ଜଣେ ସଚ୍ଚା ଗାନ୍ଧିବାଦୀ । ଅତି ସରଳ ଜୀବନ ଯାପନ ମଧ୍ୟରେ ସେ ନିଜକୁ ଖୁବ୍ ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ମଣିଷ ରୂପେ ପ୍ରମାଣିତ କରିଥିଲେ । ଖଦଡ଼ ତାଙ୍କର ବସ୍ତ୍ର ଥିଲା । ନମ୍ରତା ଥିଲା ତାଙ୍କର ଭୂଷଣ । ସାଧୁତା ତାଙ୍କର ସ୍ଥିତି ଥିଲା । ଯେଉଁମାନେ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଥମେ ଅପାରଗ ଓ ହାଲୁକା ବୋଲି ଭାବିଥିଲେ ପୁଣି ସେଇମାନେ ତାଙ୍କର ପ୍ରଶଂସା କଲେ । ତାଙ୍କର ଦକ୍ଷତା ଯୋଗୁ ସେ ଅଢ଼େଇ ବର୍ଷକାଳ ତୀବ୍ର ପ୍ରାଦେଶିକ ରାଜନୀତିରେ ସମନ୍ୱୟ ରକ୍ଷାକରି ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳକୁ ବଞ୍ଚାଇ ପାରିଥିଲେ । ନିର୍ଭୀକ ଗାନ୍ଧିବାଦୀ ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାସ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତା ନିବାରଣ ଆନ୍ଦୋଳନର ମଧ୍ୟ ଜଣେ ଅଗ୍ରଣୀ କର୍ମୀ ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଓ ତାଙ୍କୁ ଅପଦସ୍ତ କରିବା ପାଇଁ କଂଗ୍ରେସ ବିରୋଧୀ ବହୁ ଶକ୍ତି ବ୍ୟସ୍ତ ଥିଲେ ମାତ୍ର କଂଗ୍ରେସ ଭିତରର ବହୁ ନେତାଙ୍କ କଂଗ୍ରେସ ବିରୋଧୀ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ତାଙ୍କୁ ବହୁତ ଦୁଃଖ ଦେଇଥିଲା । ଏହି ମର୍ମରେ ସେ ବହୁପତ୍ର ଡକ୍ଟର ରାଜେନ୍ଦ୍ରପ୍ରସାଦଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଲେଖିଥିଲେ ।

କଂଗ୍ରେସର ବିନା ପରାମର୍ଶରେ ବ୍ରିଟିଶ୍ ସରକାର ଭାରତକୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧରେ ମିତ୍ରପକ୍ଷ ରାଷ୍ଟ୍ରଭାବେ ଘୋଷଣା କଲା । ତା'ର ପ୍ରତିବାଦରେ କଂଗ୍ରେସ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳସବୁ ଇସ୍ତଫା ଦେଲେ ନଭେମ୍ବର ୧୯୩୯ ମସିହାରେ । ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାସ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଡାକରାରେ ଯୋଗଦେଲେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସତ୍ୟାଗ୍ରହରେ । କଟକ ଏବଂ ଗଞ୍ଜାମର ଗ୍ରାମେଗ୍ରାମେ ବୁଲି ସେ ଆନ୍ଦୋଳନର ବାର୍ତ୍ତା ଲୋକଙ୍କ ପାଖେ ପହଞ୍ଚାଉଥିଲେ । ୧୯୪୨ ମସିହାର ଭାରତଛାଡ଼ ଆନ୍ଦୋଳନବେଳେ ବିଶ୍ୱନାଥ ଦାସ ପୁଲିସ୍ ଦ୍ୱାରା ଗିରଫ ହେଲା ପରେ ବ୍ରହ୍ମପୁର ଜେଲ୍‌ରେ ବନ୍ଦୀ ହେଲେ । ସେ ଜେଲ୍ ଭିତରେ ବହୁ ଅତ୍ୟାଚାରର ସମ୍ମୁଖୀନ ମଧ୍ୟ ହେଲେ । ଜେଲ୍ ଭିତରେ ତିରଙ୍ଗା ପତାକା ଉଡ଼ାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲାବେଳେ ପୁଲିସ୍‌ର ଲାଠି ପ୍ରହାର ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ସହିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ।

ହୋଇଯାଉଛନ୍ତି । ମନୁଷ୍ୟର ଆବଶ୍ୟକତାର ଅନ୍ତନାହିଁ । ମନୁଷ୍ୟର ଆବଶ୍ୟକତା ଯେତିକି ବଢୁଛି ଶିଳ୍ପ ମଧ୍ୟ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଲାଭ କରୁଛି । କିନ୍ତୁ ଶିଳ୍ପ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଫଳରେ ପରିବେଶ ଯେ ବହୁ ପରିମାଣରେ ପ୍ରଦୂଷିତ ହେଉଛି ଏଥିରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ବ୍ୟାପକ ଜଙ୍ଗଲ କଟାଯିବା ଫଳରେ ଦିନକୁ ଦିନ ଜଙ୍ଗଲର କ୍ଷେତ୍ରଫଳ କମିଯାଉଛି । ଏକ ସମୀକ୍ଷାରୁ ଜଣା ଯାଇଛି ଯେ ପ୍ରତିବର୍ଷ ପ୍ରାୟ ୧୫୫,୦୦୦ ହେକ୍ଟର ଜଙ୍ଗଲ ହ୍ରାସ ପାଇବାରେ ଲାଗିଛି । ଜଙ୍ଗଲ ହିଁ ପରିବେଶକୁ ନିର୍ମଳ ରଖିଥାଏ । ଜଙ୍ଗଲ ହ୍ରାସ ହେବା ଫଳରେ ପରିବେଶ ପ୍ରଦୂଷିତ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଅନେକ ଅଞ୍ଚଳରେ ଅନିୟମିତ ବୃଷ୍ଟି ଓ ଜଳବାୟୁରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଉଛି । ଏହି ଅବସ୍ଥା ଲାଗିରହିଲେ ଏସିଆ ମହାଦେଶର ବହୁ ଅଞ୍ଚଳ ମରୁଭୂମି ପାଲଟି ଯିବାର ସମ୍ଭାବନା ରହିଛି ।

ଜନସଂଖ୍ୟା ସମସ୍ୟା ଏପରି ଉଦ୍‌ବେଗଜନକ ଅବସ୍ଥାରେ ପହଞ୍ଚିଛି ଯେ ଏହାକୁ ରୋକା ନଗଲେ ଦେଶ ତିଷ୍ଠିବା ଅସମ୍ଭବ ହୋଇପଡ଼ିବ । ଦେଶରୁ କ୍ଷୁଧା ଓ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୂର କରିବା ସମ୍ଭବ ହେବ ନାହିଁ । ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଅଧିକାଂଶ ଦେଶ ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ରୋକିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ କରୁଛନ୍ତି । ଜୀବନରେ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ସନ୍ତାନର ମା'ଙ୍କୁ ବିଶେଷ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ମିଳିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଉଛି । ଜନସଂଖ୍ୟା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ରସରକାର ଓ ଆମ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ପରିବାର କଲ୍ୟାଣ ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରୁଛନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ବା ଦୁଇଟି ସନ୍ତାନ ଜନ୍ମହେବା ପରେ ଯେଉଁ ଦମ୍ପତିମାନେ, ସ୍ଥାୟୀ ଗର୍ଭନିରୋଧ ପଦ୍ଧତି ଗ୍ରହଣ କରୁଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେବା ପାଇଁ ସବୁଜ ପତ୍ରିକା ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଉଛି । ଜଣେ ସବୁଜ ପତ୍ରିକାଧାରୀ ୬ଟି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସୁବିଧା ପାଇପାରିବେ ଯଥା–

(୧) ରାଜ୍ୟ ସରକାର ବିଶ୍ୱ ଗୃହନିର୍ମାଣ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ନିର୍ମିତ ଗୃହଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ଶତକଡ଼ା ୫ଟି ଗୃହ ସବୁଜ ପତ୍ରିକାଧାରୀଙ୍କୁ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯିବ ।

(୨) ଘରଡିହ ନଥିବା ସବୁଜ ପତ୍ରିକାଧାରୀ ପରିବାରକୁ ୮ ଡେସିମିଲ ଜମି ବିନା ମୂଲ୍ୟରେ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯିବ ।

(୩) ନିମ୍ନ ଆୟକାରୀ ବା ମଧ୍ୟମ ଆୟକାରୀ ଗୋଷ୍ଠୀର ଲୋକଙ୍କୁ ଦିଆଯାଉଥିବା ଗୃହ ନିର୍ମାଣ ଋଣରୁ ଶତକଡ଼ା ୫ ଭାଗ ଏ ଧରଣର ପରିବାର ପାଇଁ ସଂରକ୍ଷିତ ରହିବ ।

(୪) ମେଡ଼ିକାଲ ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ, ପଲିଟେକ୍‌ନିକ୍ ଓ ଆଇ.ଟି.ଆଇ. ପ୍ରଭୃତି ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କରେ ଶତକଡ଼ା ପାଞ୍ଚଭାଗ ସ୍ଥାନ ଏପରି ପରିବାରର ପିଲାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସଂରକ୍ଷିତ ରହିବ ।

(୫) ଏହି ଦମ୍ପତିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ସ୍ୱାମୀ କିମ୍ବା ସ୍ତ୍ରୀ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ହୋଇଥିଲେ ତାଙ୍କ ଦରମାର ଦୁଇଟି ଇନକ୍ରିମେଣ୍ଟର ସମତୁଲ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଭତ୍ତା ଦିଆଯିବ ।

(୬) ସବୁଜ ପତ୍ରିକାଧାରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଦଶହଜାର ଟଙ୍କାର ଏକ ବାର୍ଷିକ ଲଟେରୀର ସୁଯୋଗ ଅପରେସନ ହେବା ପରଠାରୁ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ରହିବ । ଏହି ଲଟେରୀରେ ପତ୍ରିକାଧାରୀ ଥରେ ଜୟଯୁକ୍ତ ହେଲେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଲଟେରୀରେ ଭାଗନେଇ ପାରିବେ ନାହିଁ ।

ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ତୁଳନାରେ ଜନ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଅପରେସନ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଆଶାନୁରୂପ ଫଳପ୍ରଦ ହୋଇପାରୁ ନାହିଁ। କାରଣ ପରିବାର ନିୟନ୍ତ୍ରଣର ଉପକାରିତାକୁ ବହୁ ବ୍ୟକ୍ତି ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମାନସିକ ସ୍ତରରେ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିନାହାନ୍ତି । ସାମାଜିକ କୁସଂସ୍କାର, ଶିକ୍ଷାର ଅଭାବ ଓ ଦାରିଦ୍ର୍ୟତା ଏହାର ମୂଳ କାରଣ । ଦେଶର ଅର୍ଦ୍ଧାଧିକ ଜନତା ଅଶିକ୍ଷିତ । ଏଥିପାଇଁ ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧିର କୁପରିଣାମ ବୁଝାଇବା ଲାଗି ଆମର ଗଣପ୍ରଚାର ମାଧ୍ୟମ ବିଶେଷ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ହୋଇପାରିନି ।

ସର୍ବଭାରତୀୟ ସ୍ତରରେ ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧିହାର ୨.୧୧ ଭାଗ ଥିବା ବେଳେ ଓଡ଼ିଶାରେ ସେହି ହାର ୧.୯୫ ଭାଗ ରହିଛି। ଏହାକୁ ୨୦୦୦ ମସିହା ସୁଦ୍ଧା ୧.୨ ହାରରେ ରଖିବା ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର କେତେକ ବଳିଷ୍ଠ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇଛନ୍ତି । ରାଜ୍ୟ ଯୋଜନା ବୋର୍ଡ଼ ଅଧ୍ୟକ୍ଷଙ୍କ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତାରେ ଏକ କମିଟି ଗଠନ କରାଯାଇ ଜନସଂଖ୍ୟା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପାଇଁ କେତେକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆଯାଇଛି ।

କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ "ଦୁଇ ସନ୍ତାନ ଏକ ପରିବାର" ନୀତିନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଇଥିବା ବେଳେ ଓଡ଼ିଶାରେ "ଏକ ସନ୍ତାନ ଏକ ପରିବାର" ନୀତିକୁ ଲୋକପ୍ରିୟ କରିବା ପାଇଁ କମିଟି ସୁପାରିଶ କରିଛନ୍ତି । ଯେଉଁ ଦମ୍ପତି ଗୋଟିଏ ପୁଅ ସନ୍ତାନ ବା ଦୁଇଟି କନ୍ୟା ସନ୍ତାନ ପରେ ପରିବାର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବେ ସେମାନଙ୍କୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯିବ । ଏହା ଉଭୟ ବେସରକାରୀ ଓ ସରକାରୀ ଲୋକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଲାଗୁ କରାଯିବ । ଏହି ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଯୋଜନା ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରାଥମିକ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ୧୦ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଏକ ପାଣ୍ଠି ଗଠନ କରାଯାଇ ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ ଲଟେରୀ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରାଯିବ । ପୂର୍ବରୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ଅନୁରୂପ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ପୁନଃପ୍ରଚଳନ ପାଇଁ କମିଟି ମଧ୍ୟ ସୁପାରିଶ କରିଛନ୍ତି । ସବୁଜ ପତ୍ରିକାଧାରୀଙ୍କୁ ପୂର୍ବରୁ ମିଳୁଥିବା ୬ଟି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସୁବିଧା ସହ ଆଇ.ଆର.ଡି.ପି. (I.R.D.P.) କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିବା ହିତାଧିକାରୀ ସଂଖ୍ୟାର ଶତକଡ଼ା ୨୫ ଭାଗ ଏହି ସବୁଜ ପତ୍ରିକାଧାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ସଂରକ୍ଷିତ ରହିବ । ଦୁଇ ସନ୍ତାନରୁ ଅଧିକଥିବା ଦମ୍ପତି ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ହୋଇଥିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ପଦୋନ୍ନତି, ପ୍ରସବକାଳୀନ ଛୁଟି ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗରୁ ବଞ୍ଚିତ କରାଯିବ ଓ ଦୁଇରୁ ଅଧିକ ସନ୍ତାନ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ସରକାରୀ ଚାକିରି ଦିଆଯିବ ନାହିଁ । ଦୁଇରୁ ଅଧିକ ସନ୍ତାନ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ବିଧାନ ସଭା ବା ପାର୍ଲ୍ୟାମେଣ୍ଟ ନିର୍ବାଚନରେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା କରିବା ଅଧିକାରରୁ ବଞ୍ଚିତ କରିବାପାଇଁ ଲୋକପ୍ରତିନିଧି ଆଇନ ୧୯୫୨ରେ ଆବଶ୍ୟକ ସଂଶୋଧନ କରିବା ଲାଗି ଯୋଜନା

ଜନସଂଖ୍ୟା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ – ଆଜିର ଆବଶ୍ୟକତା

ଶ୍ରୀ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି

ଦ୍ରୁତ ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ସାରା ବିଶ୍ୱରେ ଉଦ୍‌ବେଗ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି। ପୃଥିବୀରେ ପ୍ରତି ସେକେଣ୍ଡରେ ୩ଟି ଶିଶୁ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରୁଛନ୍ତି। ଜାତିସଂଘ ପକ୍ଷରୁ ପ୍ରକାଶିତ ୧୯୯୦ ମସିହାର ବିଶ୍ୱ ଜନସଂଖ୍ୟା ରିପୋର୍ଟରୁ ଜଣାଯାଇଛି ଯେ ପ୍ରତି ଦିନ ପୃଥିବୀରେ ଲୋକସଂଖ୍ୟା ଅଢ଼େଇ ଲକ୍ଷ ବୃଦ୍ଧି ହେଉଛି। ସମ୍ପ୍ରତି ପୃଥିବୀର ଲୋକସଂଖ୍ୟା ୫୦୦ କୋଟିରୁ ସାମାନ୍ୟ ଅଧିକ। ୨୦୦୦ ମସିହା ବେଳକୁ ପୃଥିବୀର ଜନସଂଖ୍ୟା ୬୦୦ ଶହ କୋଟିକୁ ଟପିଯିବ ବୋଲି ଅନୁମାନ କରାଯାଉଛି। ଏବେ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ଆଶଙ୍କା ପ୍ରକାଶ କରୁଛନ୍ତି ଯେ ଯଦି ଏହିହାରରେ ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ପାଏ ତା'ହେଲେ ୨୧୨୬ ମସିହା ଜୁଲାଇ ମାସ ୩୧ ତାରିଖ ସକାଳେ ଯେଉଁ ଶିଶୁ ଜନ୍ମ ହେବ ପୃଥିବୀ ପୃଷ୍ଠରେ ଠିଆହେବା ପାଇଁ ତା'କୁ ଜାଗା ମିଳିବ ନାହିଁ।

ଆମ ଦେଶ ଭାରତରେ ଏ ସମସ୍ୟା ଆହୁରି ଜଟିଳ। ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରେ ଜନସଂଖ୍ୟା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତର ସ୍ଥାନ ଦ୍ୱିତୀୟ। ଚୀନ୍ ହେଉଛି ବିଶ୍ୱର ପ୍ରଥମ ଜନବହୁଳ ରାଷ୍ଟ୍ର। ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତି ବେଳକୁ ଭାରତର ଜନସଂଖ୍ୟା ୩୪ କୋଟି ୨୦ ଲକ୍ଷ ଥିଲା। ୧୯୯୧ ମସିହା ଜନଗଣନାରୁ ଜଣାପଡ଼ିଛି ଯେ ଭାରତର ଲୋକସଂଖ୍ୟା ୮୪ କୋଟି ୩୯ ଲକ୍ଷ ୩୦ ହଜାର ୮୬୨। ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ଆଶଙ୍କା ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି ଯେ ଯଦି ଏପରି ହାରରେ ଭାରତର ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ପାଏ ତା'ହେଲେ ଆସନ୍ତା ୨୦୦୫ ମସିହା ବେଳକୁ ଭାରତର ଜନସଂଖ୍ୟା ୧୦୪ କୋଟି ୪୬ ଲକ୍ଷକୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବ। ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି କେବଳ ଆମ ଦେଶର ଅର୍ଥନୈତିକ ଓ ସାମାଜିକ ସମସ୍ୟା ସୃଷ୍ଟି କରୁନାହିଁ ତାହା ପରିବେଶ ଉପରେ କୁ'ପ୍ରଭାବ ପକାଉଛି। ଯୋଜନା କମିଶନଙ୍କ ହିସାବ ଅନୁସାରେ ଆମ ଜନସଂଖ୍ୟାର ଏକ ଚତୁର୍ଥାଂଶରୁ ଅଧିକ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ସୀମାରେଖା ତଳେ ରହିଛନ୍ତି।

ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଆମ ରାଜ୍ୟ ଓଡ଼ିଶା କଥା ବିଚାର କରାଯାଉ। ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଓଡ଼ିଶାର ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧିହାର ଅନୁଶୀଳନ କଲେ ସର୍ବଭାରତୀୟ ବୃଦ୍ଧିହାର ତୁଳନାରେ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଏକ ପୃଥକ ଛବି ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୁଏ। ୧୯୦୧–୧୧ ମଧ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଶାର ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧିହାର ଶତକଡ଼ା ୧୪.୪୪ ଥିବା ବେଳେ ଭାରତର ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧିହାର ଶତକଡ଼ା ୫.୭୫ ଥିଲା। ୧୯୨୧–୩୧, ୧୯୩୧–୪୧ ଓ ୧୯୪୧–୫୧ ମଧ୍ୟରେ ବୃଦ୍ଧିହାର ଯଥାକ୍ରମେ ଶତକଡ଼ା ୧୧.୯୪, ୧୦.୨୨ ଓ ୬.୩୮ ଥିବାବେଳେ ଭାରତର ବୃଦ୍ଧିହାର ଯଥାକ୍ରମେ ୧୧.୧, ୧୪.୨୨ ଓ ୧୩.୩୧ ଥିଲା। ଅର୍ଥାତ୍ ଓଡ଼ିଶାରେ ଜନସଂଖ୍ୟା କ୍ରମହ୍ରାସରେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଲା କିନ୍ତୁ ସର୍ବଭାରତୀୟ ସ୍ତରରେ ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧିହାର ମୋଟା ମୋଟି ଭାବେ କମୁଥିଲା। ଓଡ଼ିଶାର ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧିହାର ୧୯୫୧–୬୧ ଓ ୧୯୬୧–୭୧ ମଧ୍ୟରେ ଯଥାକ୍ରମେ ୧୯.୮୨ ଓ ୨୫.୦୫ ଥିବାବେଳେ ଭାରତର ବୃଦ୍ଧିହାର ୨୧.୫୧ ଓ ୨୪.୮୦ ଥିଲା। ୧୯୭୧–୮୧ ଓ ୧୯୮୧–୯୧ ମଧ୍ୟରେ ଉକ୍ତ ବୃଦ୍ଧିହାର ଯଥାକ୍ରମେ ୨୪.୬୬ ଓ ୨୩.୫୦ ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ ଥିଲେ ହେଁ ଓଡ଼ିଶାରେ ଏହା ୨୦.୧୭ କୁ ହ୍ରାସ ପାଇ ୧୯୯୧ରେ ୧୯.୫୦ରେ ରହିଛି। ଓଡ଼ିଶାରେ ହୋଇଥିବା ୧୯୯୧ ଜନଗଣନାର ପ୍ରାଥମିକ ଫଳାଫଳ ଅନୁଯାୟୀ ରାଜ୍ୟର ମୋଟ ଲୋକସଂଖ୍ୟା ୩ କୋଟି ୧୫ ଲକ୍ଷ ୧୨ ହଜାର ୭୦ ଅଟେ। ୧୯୦୧ ମସିହାଠାରୁ ୧୯୯୧ ମସିହା ୯୦ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଶାର ଜନସଂଖ୍ୟା ୩ ଗୁଣରୁ କିଛି ଅଧିକ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିବା ବେଳେ ଓଡ଼ିଶାର ସହରାଞ୍ଚଳଗୁଡ଼ିକର ଲୋକସଂଖ୍ୟା ୧୭ ଗୁଣ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି। ଭୁବନେଶ୍ୱର ସହର ଲୋକସଂଖ୍ୟା ୪ ଲକ୍ଷ ୧୨ ହଜାରରେ ପହଞ୍ଚିବା ଫଳରେ ଏହା ରାଜ୍ୟର ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଜନସଂଖ୍ୟା ବିଶିଷ୍ଟ ସହର। ସେହିପରି କଟକ ସହର ଲୋକସଂଖ୍ୟା ୪ ଲକ୍ଷ ୨ ହଜାର ହୋଇଥିବାରୁ ଏହାର ସ୍ଥାନ ଦ୍ୱିତୀୟରେ ରହିଛି।

ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧିହାର ଅବ୍ୟାହତ ରହିଲେ ପ୍ରାକୃତିକ ପରିବେଶ ଉପରେ ଏହାର ନାହିଁ ନଥିବା କୁପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିବ। ପରିବେଶ ପ୍ରଦୂଷଣର କାରଣ ବହୁବିଧ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଅତିରିକ୍ତ ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ଏକ ମୁଖ୍ୟ କାରଣ କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବନାହିଁ। ପୃଥିବୀରେ ବାସୋପଯୋଗୀ ଓ କୃଷ ଜମି ସୀମିତ। ତେଣୁ ବର୍ଦ୍ଧିତ ଜନସଂଖ୍ୟାକୁ ଖାଦ୍ୟ ଓ ବାସଗୃହ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ବ୍ୟାପକ ଜଙ୍ଗଲ କଟାଯାଇ ବାସୋପଯୋଗୀ ଓ କୃଷଜମି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଉଛି। ସୀମିତ ଜମିରୁ ଅଧିକ ଫସଲ ପାଇବା ପାଇଁ ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣ ରାସାୟନିକ ସାର ଓ କୀଟନାଶକ ଔଷଧ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯିବା ଫଳରେ ମାଟି, ଜଳ, ଓ ବାୟୁ ଦୂଷିତ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆମର ଅନେକ ଉପକାରୀ ଜୀବାଣୁ ମଧ୍ୟ ନଷ୍ଟ

ଭୁବନେଶ୍ୱର କବିଚନ୍ଦ୍ର – ଏକ ବିସ୍ମୃତ ପ୍ରତିଭା

ଅଧ୍ୟାପକ ଗୋବିନ୍ଦ ପାଢ଼ୀ

ପ୍ରତିଭା କାଳ ଜୟୀ। ବ୍ୟକ୍ତିର ମୃତ୍ୟୁ ହୁଏ କିନ୍ତୁ ପ୍ରତିଭା ମରେନା। ପ୍ରତିଭା ଚିର ଅମର.... ଅବିନଶ୍ୱର। କବି ଭୁବନେଶ୍ୱର କବିଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ କାବ୍ୟିକ ପ୍ରତିଭା ଏହାର ଏକ ଜ୍ୱଳନ୍ତ ଉଦାହରଣ।

ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲାର ଏକ ପ୍ରଧାନ ବାଣିଜ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ର ହିଞ୍ଜିଳିକାଟୁ। "ହିଞ୍ଜଳି" ଓ "କାଟୁ"ର ସମ୍ମିଶ୍ରଣରେ ହିଞ୍ଜିଳିକାଟୁ ନାମରେ ଏହି ଜନପଦଟି ନାମିତ। ଏକଦା ବଡ଼ ତିଗିରିଆର ଜନୈକ ବିଖ୍ୟାତ ଗୌତମ ଗୋତ୍ରଧର ବ୍ରାହ୍ମଣ ପଣ୍ଡିତ ଦାମୋଦର ମିଶ୍ର ତଦାନୀନ୍ତନ ତିଗିରିଆ ରାଜାଙ୍କ ବିରାଗଭାଜନ ପୂର୍ବକ ରାଜ୍ୟରୁ ନିର୍ବାସିତ ହୋଇ ହିଞ୍ଜିଳିକାଟୁ ନିକଟସ୍ଥ ବୁରୁପଡ଼ା ଗ୍ରାମରେ ପଦାର୍ପଣ କରି ବାସ କରିଥିଲେ। ଜନଶ୍ରୁତି କହେ ଏହି 'ମିଶ୍ର' ବଂଶ କାଳକ୍ରମେ 'ପାଠୀ' ସାଙ୍ଗିଆ ଧାରୀରେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇଛନ୍ତି। କବି ଭୁବନେଶ୍ୱର କବିଚନ୍ଦ୍ର, ଓରଫ ଭୁବନି କବି ଏହି ବଂଶର ଜଣେ ସୁଯୋଗ୍ୟ ଦାୟାଦ। ପଣ୍ଡିତ ଦାମୋଦର ମିଶ୍ର କବିଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱତମ ତ୍ରୟୋଦଶ ପୁରୁଷ।

ତିଗିରିଆ ରାଜ୍ୟରେ ବିଦ୍ରୋହ କରିଥିବା ଅପରାଧରେ ଅନ୍ୟ ଦୁଇଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ଦାମୋଦର ପାଣିଗ୍ରାହୀ ଓ ଦାମୋଦର ମହାନ୍ତି ମଧ୍ୟ ପଣ୍ଡିତ ଦାମୋଦର ମିଶ୍ରଙ୍କ ସହିତ ବିତାଡ଼ିତ ହୋଇଥିବାର ଲୋକଶ୍ରୁତି ରହିଛି।

ଏମାନଙ୍କର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ବଂଶଜମାନେ କାଳକ୍ରମେ "ଚୌଧୁରୀ" "ପଟ୍ଟନାୟକ" ଓ "ପାଠୀ" ନାମରେ ଅଭିହିତ ହୋଇ ଗଞ୍ଜାମର ବୁରୁପଡ଼ା, ସାରୁପୋଡ଼ିଙ୍ଗି, ବାଣନଇଖଇଡ଼ା, ପୁନାଦ, ଦୁର୍ବନ୍ଧ ଗ୍ରାମମାନଙ୍କରେ ବସବାସ କରୁଥିବାର ପ୍ରମାଣ ମିଳୁଛି। ଏଯାବତ୍ ଚୌଧୁରୀ ଓ ପଟ୍ଟନାୟକ ପରିବାରର କୁଳଗୁରୁ ଓ ପୁରୋହିତ ହେଉଛନ୍ତି ପାଠୀ ପରିବାର।

ଭୁବନେଶ୍ୱର କବିଚନ୍ଦ୍ର ହିଞ୍ଜିଳିଗ୍ରାମରେ ଇଂରେଜୀ ୧୮୪୬ ମସିହା (ଶାଳୀ ବାହାନ ଅବ୍ଦ ୧୭୬୮) ଫାଲ୍‌ଗୁନ କୃଷ୍ଣ ଦଶମୀ ବୁଧବାର ଦିନ ବୃଷ ଲଗ୍ନରେ ଯଜୁର୍ବେଦୀୟ କାଣ୍ୱଶାଖାଧ୍ୟାୟୀ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଶ୍ରୀ ହରେକୃଷ୍ଣ ପାଠୀ ନାମଧେୟ ଜନୈକ ବୈଷ୍ଣବ ଧର୍ମୀ ରାଧାକୃଷ୍ଣ ଉପାସକଙ୍କ ଧର୍ମପତ୍ନୀ କୃଷ୍ଣପ୍ରିୟାଙ୍କ ଔରସରୁ ଜନ୍ମ ଲାଭ କରିଥିଲେ। ପରମ ପରମାର୍ଥୀ ସାଧ୍ୱୀ କୃଷ୍ଣପ୍ରିୟାଙ୍କ ଅଲିଅଳ ସନ୍ତାନ 'ଭୁବନି' ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ବୟସରେ ବର୍ଣ୍ଣଜ୍ଞାନ ଲାଭ କରି ତତ୍‌ପରେ ସ୍ୱ ପିତାଙ୍କ ସାହଚର୍ଯ୍ୟରେ ଅମର କୋଷାଭିଧାନ ଓ ବସୁ ପ୍ରକ୍ରିୟା ବ୍ୟାକରଣ ଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରିଥିଲେ। ୧୨ ବର୍ଷ ବୟସରେ ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲା ଶେରଗଡ଼ (ଶେରଗଡ଼) ନିବାସୀ ତତ୍‌କାଳୀନ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଜ୍ୟୋତିଷୀ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଗୋବିନ୍ଦ ପଟ୍ଟଜ୍ୟୋତିଷ ମହାପାତ୍ରଙ୍କଠାରୁ ଜ୍ୟୋତିଷ ଶାସ୍ତ୍ର ଅଧ୍ୟୟନ କରିଥିଲେ।

ବୈଷ୍ଣବଧର୍ମୀ କବି କିଛିଦିନ ଶ୍ରୀଗୋପାଳ ମନ୍ତ୍ର ଜପ କରି ସିଦ୍ଧି ଲାଭ କରିଥିବାର ପୂର୍ବେ ପ୍ରକାଶିତ 'ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ମାସିକ ପତ୍ର ଓ ସମାଲୋଚନା'ରୁ ପ୍ରମାଣ ମିଳୁଛି। ସତର ବର୍ଷ ବୟସରେ କବି 'କ' ଠାରୁ 'କ୍ଷ' ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆଦ୍ୟ ଅକ୍ଷର ପ୍ରୟୋଗାନ୍ତେ ଏକାନୁପ୍ରାସ ଯମକାଳଙ୍କାରେ "ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଜଣାଣ" ରଚନା କରିଯାଇଛନ୍ତି। ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଜଣାଣ ହେଉଛି କବିଙ୍କ ବହୁପଦ ସମ୍ବଳିତ କୃଷ୍ଣଭକ୍ତି କୀର୍ତ୍ତନ ମୂଳକ ଏକ ଜଣାଣ।

କବି ଭୁବନେଶ୍ୱର କବିଚନ୍ଦ୍ର ନବାକ୍ଷର ବୃତ୍ତିରେ ସମଗ୍ର ରାମାୟଣକୁ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ କରି ୮୦୨୨ ପଦରେ 'ରାମଚନ୍ଦ୍ର ବିଳାସ' ନାମକ ଏକ ପୌରାଣିକ ଗ୍ରନ୍ଥ ସାତକାଣ୍ଡରେ ବିଭକ୍ତ କରି ରଚନା କରି ଯାଇଛନ୍ତି। ନୟନାଭିରାମ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ପ୍ରଭୁ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପ୍ରତି କବିଙ୍କ ପ୍ରଗାଢ଼ ଭକ୍ତି ଉକ୍ତ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ପ୍ରତିଫଳିତ। କାବ୍ୟର ନିମ୍ନଲିଖିତ ପଂକ୍ତିରୁ ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥର ରଚନା କାଳର ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରମାଣ ମିଳେ।

"ସତରଶ ପଞ୍ଚାଶୀ ଶକାବ୍ଦ ॥ ଠାରେ ସପ୍ତଦଶ ଅଙ୍କଠାରେ ଏ ଶ୍ରୀରାମ ପୁରାଣ ॥ କହିଲେ ହେ ସାଧୁଜନେ ଶୁଣ। ଶ୍ରୀଦିବ୍ୟସିଂହ ଦେବ ପାଞ୍ଚ ॥ ଅଙ୍କରେ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥ ବିରଚି। ଶ୍ରୀମାର୍ଗଶୀର ପୂର୍ଣ୍ଣିମାରେ ॥ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥ ଶ୍ରୀଗୁରୁବାସରେ। ଶେଷ ହୋଇଲା ଦୋଷ ମୋର ॥ ନଘେନ କମଳାବର ॥"

କବିଙ୍କୁ ଯେତେବେଳେ ଅଠର ବର୍ଷ ବୟସ, ସେତେବେଳେ ତ୍ରୟୋଦଶାକ୍ଷର ବୃତ୍ତରେ "ରାମାୟଣ ଚୂଡ଼ାମଣି" ନାମକ ଏକ ରାମଭକ୍ତିମୂଳକ ଗ୍ରନ୍ଥ ସାତକାଣ୍ଡରେ ରଚନା କରି ତତ୍‌କାଳୀନ ଖଲିକୋଟ ରାଜା ହରିହର ମର୍ଦ୍ଦରାଜଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଖଲିକୋଟ ନିକଟସ୍ଥ · ନିର୍ମଳଝରଠାରେ ପାରାୟଣ କରିଥିବାର ପ୍ରମାଣ ରହିଛି। କିଛିଦିନ ପରେ ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥକୁ ଜୟପୁର ରାଜାଙ୍କ ରାଜଗୁରୁଙ୍କ ନାମରେ ଭଣିତି କରି ଏକଶହ ଷୋହଳ ଟଙ୍କା ଏକ ଘୋଡ଼ା ଓ ଦୁଇଟି ପଟ୍ଟବସ୍ତ୍ର ପ୍ରାପ୍ତ ହେବାର ସୂଚନା ମିଳୁଛି। ତା'ପରେ କବି 'ରାଧାମାଧବ ବିଳାସ' ନାମକ ଏକ କାବ୍ୟ ରଚନା କରି ସେହି ରାଜଗୁରୁଙ୍କ ସୁପୁତ୍ର ତତ୍‌କାଳୀନ ଜୟପୁର ରାଜ୍ୟାଧିପତି

ବୋର୍ଡ କମିଟି ସୁପାରିଶ କରିଛନ୍ତି । ନିକଟରେ ହୋଇଥିବା ୪୬ ମେ ଜାତୀୟ ଉନ୍ନୟନ ପରିଷଦ ବୈଠକରେ ଅଭିଭାଷଣ ଦେଇ ମାନ୍ୟବର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ କହିଛନ୍ତି ଯେ "ଏକ ସନ୍ତାନ ଏକ ପରିବାର" ନୀତି କେବଳ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ନୁହେଁ ଏହାମଧ୍ୟ ଜିଲ୍ଲାପରିଷଦ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ସୀମାରେଖାଠାରୁ ଲାଗୁ କରାଯିବ । ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ, ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି, ପୌରସଭା ଓ ସମବାୟ ସମିତି ନିର୍ବାଚନ ଆଇନରେ ଆବଶ୍ୟକ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଯାଇ ଦୁଇ ସନ୍ତାନରୁ ଅଧିକ ଥିବା ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କୁ ନିର୍ବାଚନରେ ଭାଗନେବା ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ଦିଆଯିବ ନାହିଁ । ଓଡ଼ିଶା ଜିଲ୍ଲାପରିଷଦ ଆଇନ ଭଳି ଲୋକ ପ୍ରତିନିଧି ଆଇନର ମଧ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିବା ସକାଶେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ ମାନ୍ୟବର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଛନ୍ତି ।

ଜନସଂଖ୍ୟା ଅଭିବୃଦ୍ଧିର ଅପକାରିତା ତଥା ଭୟାବହତା ସମ୍ପର୍କରେ ସଚେତନତା ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର କେତେକ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇଛନ୍ତି । ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ଆକାଶବାଣୀ ଓ ଦୂରଦର୍ଶନ ଜରିଆରେ ପରିବାର ନିୟନ୍ତ୍ରଣର ଉପକାରିତାର ପ୍ରଚାର କରାଯିବା ପାଇଁ ସ୍ଥିର କରାଯାଇଛି । ସୂଚନା ଓ ଲୋକ ସମ୍ପର୍କ ବିଭାଗ ଗୀତ ଓ ଲୋକନୃତ୍ୟ ମାଧ୍ୟମରେ ଜନସଂଖ୍ୟା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପାଇଁ ସଚେତନତା ସୃଷ୍ଟି କରୁଛନ୍ତି ।

"ଗୋଟିଏ ସନ୍ତାନ ସ୍ୱାଗତ ଯୋଗ୍ୟ" ଦୁଇଟି ସନ୍ତାନ ଯଥେଷ୍ଟ, ତିନୋଟି ସନ୍ତାନ ଦେଶପ୍ରତି ବିପଦ—ଏକଥା ସମସ୍ତ ସଚେତନଶୀଳ ନାଗରିକ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରି ଦେଶର ପ୍ରଗତି ପାଇଁ ଜନସଂଖ୍ୟା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଦିଗରେ ସଫଳ ଉଦ୍ୟମ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

କ୍ୱାଟର ନମ୍ବର ଡି଼ଏ: ୨୦/ ୨,
ୟୁନିଟ୍—୨, ଭୁବନେଶ୍ୱର ।

ଶ୍ରୀ ଗନ୍ଧର୍ବସେନ ରଣାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରଚିତ ଶିଶୁପୁସ୍ତିକା 'ମହକ ପ୍ୟାରୀ'କୁ ସୂଚନା ଓ ଲୋକ ସମ୍ପର୍କ ବିଭାଗ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବୈରାଗୀ ଜେନା ଉନ୍ମୋଚନ କରୁଛନ୍ତି । ଶ୍ରମ ଓ ନିଯୁକ୍ତି ରାଷ୍ଟ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ସାମଲ ଓ ବିଧାନ ସଭା ସଦସ୍ୟ ଶ୍ରୀ ବିଜୟଶ୍ରୀ ରାଉତରାୟ ଉକ୍ତ ଉତ୍ସବରେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ ।

ରହିଛି ତାଙ୍କର ଲେଖନୀ ପ୍ରସୂତ ରସୋତୀର୍ଣ୍ଣ କାବ୍ୟ କବିତା ଛାନ୍ଦ ଚୌପଦୀ ଚଉତିଶାର ଅପୂର୍ବ ସମାରୋହ ।

ଏହି ଅବିସ୍ମରଣୀୟ ପ୍ରତିଭା ସମ୍ପନ୍ନ କବି ଜୀବଦ୍ଦଶାରେ ପ୍ରସ୍ତର ଧର୍ମୀ ନଥିବାରୁ ତାଙ୍କର ଖ୍ୟାତି ସୀମିତ ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ଆବଦ୍ଧ ରହିଥିଲା । ଯଦି ଆଜି ଏହି ମହାନ୍ କବିଙ୍କ କାବ୍ୟକୃତିକୁ ଏକ ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀ ଆକାରରେ ପ୍ରକାଶ କରିବାର ସଫଳ ପ୍ରୟାସ ହୁଏ, ତେବେ ତାହା ଉତ୍କଳର ସାରସ୍ୱତ ଭଣ୍ଡାରକୁ ଅଧିକରେ ସମୃଦ୍ଧ କରନ୍ତା....... ଏଥିରେ ତିଳେମାତ୍ର ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ଗଞ୍ଜାମ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ,
ଗଞ୍ଜାମ ।

ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସାକ୍ଷରତା ଅଭିଯାନ ଯୋଜନା ଓ ପରିଚାଳନା ନିମନ୍ତେ ସଚିବାଳୟଠାରେ ଜିଲ୍ଲାପାଳମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଏକ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ କର୍ମଶାଳା ।

ପିତାମହଲ ଗ୍ରାମ ନିବାସୀ ସଦାଶିବ ରାଜଗୁରୁଙ୍କୁ ସମର୍ପଣ କରି ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସମ୍ମାନିତ ହୋଇଥିବାର ପ୍ରମାଣ ମଧ୍ୟ ମିଳୁଛି ।

କବି ବାଇଶି ବର୍ଷ ବୟସରେ କବି ସମ୍ରାଟ ଉପେନ୍ଦ୍ରଭଞ୍ଜଙ୍କ ଅମର କାବ୍ୟ 'ବୈଦେହୀଶ ବିଳାସ'ର ଅନୁକରଣରେ ସକାର ଅଦ୍ୟାକ୍ଷରେ ୫୭ ଛାନ୍ଦ ବିଶିଷ୍ଟ 'ସୀତେଶ ବିଳାସ' ରଚନା କରିଯାଇଛନ୍ତି ।

ଏଥିରେ କବିଙ୍କ ବାକ୍ ଚାତୁରୀ, ଭାଷାର ସାବଲୀଳତା, ବର୍ଣ୍ଣନା ପରିପାଟୀର ଲାଳିତ୍ୟ ଓ ସୌଷ୍ଠବ୍ୟ ସ୍ୱତଃ ପ୍ରମାଣିତ । ଉକ୍ତ କାବ୍ୟରେ ଭଞ୍ଜୀୟ ଭାବଧାରା ଓ ଶୈଳୀର ବଳିଷ୍ଠ ପ୍ରଭାବ ଅତି ସୁସ୍ପଷ୍ଟ ହେଲେ ହେଁ ରଚନାର ମୌଳିକତା ପ୍ରତୀୟମାନ ହୁଏ । କବିଙ୍କ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାବ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ 'ବ' କାର ନିୟମରେ ୧୨ ଛାନ୍ଦ ବିଶିଷ୍ଟ କୃଷ୍ଣଭକ୍ତି ରସାମୃତ "ବାସୁଦେବ ବିଳାସ" ଅନ୍ୟତମ । ଏଥିରେ କବି ଅତି ମର୍ମସ୍ପର୍ଶୀ ଭାବେ କୃଷ୍ଣ ଜନ୍ମ ବୃତ୍ତାନ୍ତକୁ ପରିବେଷଣ କରି ଯାଇଛନ୍ତି ଯାହାକି ନିମ୍ନୋକ୍ତ ପଂକ୍ତିରୁ ଜଣାପଡ଼େ ।

"ବାଜି ଥାଳି ଥାଳି ଯେନି ଶଙ୍ଖ ଥାଳୀ
ହୁଳହୁଳି ଦେଇ ଚଳିଲେ
ବିଲୋକି ନନ୍ଦନ ଦେହରେ ଚନ୍ଦନ
ବୋଲି ହେଲା ପରି ଭାଳିଲେ
ବାଳକ ! ବନ୍ଦାଇ ଆନନ୍ଦ ହୋଇଲେ
ବୋଲେକେ ଆନନ୍ଦ ହୋଇକରି ନନ୍ଦ
କୁକ୍ଷରେ ନନ୍ଦନ ଲଭିଲେ ।"

ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଙ୍କ 'ଚିତ୍ର କାବ୍ୟ ବନ୍ଧୋଦୟ'ର ଅନୁକରଣରେ ଭୁବନି କବି ୮୪ ବନ୍ଧ ବିଶିଷ୍ଟ ଦ୍ୱାଦଶ ଛାନ୍ଦରେ 'ପ୍ରବନ୍ଧ ରତ୍ନାକର' ରଚନା କରିଯାଇଛନ୍ତି । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଦରେ ହରି ଓ ହରଙ୍କୁ ପ୍ରାର୍ଥନା ପୂର୍ବକ 'କ'ଠାରୁ 'କ୍ଷ' ଅକ୍ଷର ପ୍ରୟୋଗ କରି ଶିବରାମ ଜଣାଣ ରଚନା କରି ଯାଇଛନ୍ତି ।

କବିଙ୍କ ଶୃଙ୍ଗାର ରସରେ ରସାଣିତ 'ଢ଼େଗ ରତନ' ଏକ ସୁନ୍ଦର ଓ ଭାବୋଦ୍ଦୀପକ ରଚନା । 'କ' ଠାରୁ 'କ୍ଷ' ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ୩୪ ପଦବିଶିଷ୍ଟ ଚଉତିଶା ରୀତିରେ ରଚିତ ଢ଼େଗ ସବୁ କବିଙ୍କ ରସିକତା ଓ ପ୍ରେମ ବିଳସିତ ଭାବକୁ ସୂଚାଇ ଦେଉଛି ।

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରଚନା ସମୂହ ମଧ୍ୟରୁ ସୀତାରାମ ଜଣାଣ, ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ ଜଣାଣ, କୌପଦୀରତ୍ନ, ଚୌପଦୀମାଳା, ଚୌପଦୀ ଭୂଷଣ, କଳାବତୀ ଚଉତିଶା, ରାସଲୀଳା, ଦଶପଦୀ, ସପ୍ତପୋଇ, ଧାନମନାସ, ଲିଖନ କୋଳି ବିହସଲୀଳା ପ୍ରଭୃତି ଅନେକ ଚଉତିଶା, ଚୌପଦୀ, କାବ୍ୟ କବିତା ଅଦ୍ୟାବଧି ଲୋକଲୋଚନ ଅନ୍ତରାଳରେ ରହିଛି ।

ତେତିଶ ବର୍ଷ ବୟସରେ କବି ବୃନ୍ଦାବନ ଧାମରୁ ତୀର୍ଥାଟନ ଶେଷ କରି 'ବ୍ରଜତାପିନୀ' ମୂଳ ସଂସ୍କୃତ ସଂକୀର୍ତ୍ତନ ଉପଯୋଗୀ କାବ୍ୟକୁ ବଙ୍ଗଳା ଭାଷାରେ ଅନୁବାଦ କରିଯାଇଛନ୍ତି । ତାହାର ଏକ ଉଦାହରଣ ଦେଲା......"ଅନ୍ତର୍ଦିନେ ମହାପ୍ରଭୁ ବିବେଚନାକେଲ ନୋହିଲା ବିରହ ଶାନ୍ତ ହେୟାଛେ ବେଗଲ ରାଧାଅଂଶ ଧରି ଆମି ହୋଇବୁ ଜନମ ନିତ୍ୟସ୍ଥଳ ପୂର୍ବ ଭାଗେ ନଦୀୟା ଉତ୍ତମ" କବିଙ୍କ ଅନ୍ୟ କେତେକ ବଙ୍ଗଳା ଭାଷାରେ ରଚିତ କବିତା ମଧ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେଉଛି ।

ଚଉତିଶ ବର୍ଷ ବୟସରେ କବି ଜ୍ୟୋତିଷ ଶାସ୍ତ୍ରମୂଳକ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀନିବାସାଚାର୍ଯ୍ୟ କୃତ 'ଶ୍ରୀନିବାସ ଦୀପିକା'କୁ ମୂଳ ସଂସ୍କୃତରୁ ପଦ୍ୟାନୁବାଦ କରି ୪୫ ଛାନ୍ଦରେ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ଏହି ପଦ୍ୟାନୁବାଦ କବିଙ୍କ ପଦସଂଯୋଜନାର ଅପୂର୍ବଶୈଳୀ ଓ ମନୋଜ୍ଞ ବର୍ଣ୍ଣନା ଚାତୁରୀର ଅତି ସୁନ୍ଦର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ପ୍ରତିପାଦନ କରିଛି । ଭୁବନି କବି ଆହୁରି ମଧ୍ୟ "ଜାତକ ପ୍ରକରଣ"ର ଅନୁବାଦ କରିଯାଇଛନ୍ତି । କବି କାଳିଦାସ କୃତ ଜ୍ୟୋତିଷ ଶାସ୍ତ୍ର ମୂଳକ 'କଟପାୟା'ର ଏକ ପ୍ରାଣସ୍ପର୍ଶୀ ବର୍ଣ୍ଣନା ମଧ୍ୟ ମାତୃଭାଷାରେ କରିଯାଇଛନ୍ତି ।

କଟପାୟାରେ ଅଶ୍ୱିନୀଠାରୁ ରେବତୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ୨୭ ଗୋଟି ନକ୍ଷତ୍ର ସମୂହର ଲଗ୍ନ ଭୋଗ ଓ ଆକାରର ଚମତ୍କାର ବର୍ଣ୍ଣନା ରହିଛି । ଜଣେ ଜ୍ୟୋତିଷ ଶାସ୍ତ୍ର ଅଜ୍ଞ ବ୍ୟକ୍ତି ମଧ୍ୟ ସହଜରେ ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥ ସାହାଯ୍ୟରେ କ୍ଷେତ୍ର ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରି ପାରିବ ।

କବିଙ୍କ "ଅଷ୍ଟୋତରୀ" ନାମକ ଅନ୍ୟ ଏକ ଜ୍ୟୋତିଷ ଶାସ୍ତ୍ରମୂଳକ କାବ୍ୟ ରହିଛି । ଦିବସରେ ଛାଇକୁ ମାପି ସମୟ ନିରୂପଣ କରିବାର ବର୍ଣ୍ଣନା ଏଥିରେ ପୁରୋହିତ କର୍ମ କବିଙ୍କ ପ୍ରଧାନ ଜୀବିକା ହେଲେ ହେଁ ଜ୍ୟୋତିଷ, ସ୍ମୃତି ଓ କର୍ମକାଣ୍ଡ ପଦ୍ଧତିରେ ସେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରବୀଣ ଥିଲେ । ତାଙ୍କର ବାସସ୍ଥଳୀ ଥିଲା ଜରାଜୀର୍ଣ୍ଣ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରାୟ ୪ ଫୁଟ ୬ ଇଞ୍ଚ ପ୍ରସ୍ଥ ପରିମିତ ଏକ କୁଟୀର । ଉତ୍କଟ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ କବିଙ୍କ ଐଶ୍ୱରିକ ପ୍ରତିଭା ନିକଟରେ ପରାଜୟ ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲା । ସ୍ୱ ଜୀବଦ୍ଦଶାରେ କବି ସୁମ୍ଭସର ଉତ୍ତର ହିଞ୍ଜିଳିକାଟୁ ନିବାସୀ ଜମିଦାର ରାଜବଂଶୋଦ୍ଭବ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ କ୍ଷତ୍ରୀୟ ବରଦେବ ବାସୁଦେବ ଶରଣ ଭଞ୍ଜଙ୍କଠାରୁ ସୁବର୍ଣ୍ଣକୁଣ୍ଡଳ, ପଟ୍ଟବସ୍ତ୍ର ସହିତ 'କବିଚନ୍ଦ୍ର' ଉପାଧିରେ ଭୂଷିତ ହୋଇଥିଲେ ।

ଯଶସ୍ୱୀ କବି ଭୁବନେଶ୍ୱରଙ୍କର ଅନେକ ରଚନା ଏଯାଏ ଅପ୍ରକାଶିତ ରହିଛି । ବହୁଦିନ ପୂର୍ବେ ଶ୍ରୀନିବାସ ଦୀପିକା କଟକର ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଗୌରୀ ଶଙ୍କର ରାୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମୁଦ୍ରିତ ହୋଇଥିଲା । କବିଙ୍କ ରଚିତ 'ଭବାନୀ ଚଉତିଶା' ଅଧ୍ୟାପକ ଜାନକୀବଲ୍ଲଭ ମହାନ୍ତି (ଭରଦ୍ୱାଜ)ଙ୍କ ସଙ୍କଳିତ ଚଉତିଶା ସଂକଳନରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଛି । କେତେକ ରଚନା ତତ୍କାଳୀନ ଖଲ୍ଲିକୋଟରୁ ପ୍ରକାଶିତ 'ପ୍ରଜାବନ୍ଧୁ ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକାରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଥିବାର ସୂଚନା ମିଳୁଛି । 'ଢ଼େଗରତ୍ନ' କବିଙ୍କ ଦାୟାଦମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ବଜାରରେ ବିକ୍ରିହେଉଛି ।

ଭୁବନେଶ୍ୱର କବିଚନ୍ଦ୍ର ଆଜି ଏ ଧରାଧାମରେ ନାହାନ୍ତି । ତାଙ୍କର ପରିପକ୍ୱ ୬୫ ବର୍ଷ ୫ ମାସ ୧୨ ଦିନରେ ୧୮୪୪ ଶକାବ୍ଦ (ଇଂରେଜୀ ୧୯୨୨ ମସିହା) କାର୍ତ୍ତିକ କୃଷ୍ଣ ... ଦିନ ୨ ... ମର ପୃଥିବୀରୁ ଅନ୍ତର୍ହିତ ହୋଇଯାଇଛି ।

ବସ୍‌ରେ ଚଢ଼ିବା ସମୟରେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଠେଲାଠେଲି କରି ବସ୍‌ରେ ଚଢ଼ିବା ଆଦୌ ଉଚିତ ନୁହେଁ ଏବଂ ବସ୍‌ରୁ ଓହ୍ଲେଇବା ସମୟରେ ବସ୍ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ରହିବା ପରେ ସାବଧାନତାର ସହ ବସ୍‌ରୁ ଓହ୍ଲାଇଲେ ରାସ୍ତା ଉପରେ ବସ୍‌ରୁ ପଡ଼ିଯିବାର ଭୟ ନଥାଏ । ବସ୍‌ରୁ ଓହ୍ଲାଇବା ସମୟରେ ରାସ୍ତାର ଦୁଇ କଡ଼କୁ ଦୃଷ୍ଟି ବସ୍ ପାସ୍ କରି ସାରିବା ପରେ ରାସ୍ତା ପାର ହେବା ଉଚିତ । ନଚେତ ଅନେକ ସମୟରେ ବସ୍ ପଛକୁ ବ୍ୟାକ୍ କଲେ ସେହି ସମୟକୁ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ବସ୍ ପଛକୁ ରହିଯାଇଥିଲେ ଦୁର୍ଘଟଣା ଘଟିଥାଏ । ଏହିପରି କେତେକ ନୀତି ଓ ନିୟମ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିରଖି ରାସ୍ତାରେ ଯାତାୟତ କରିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷଙ୍କ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।

ବର୍ଷାରେ ଗାଡ଼ି ଚଲାଇବା ସମୟରେ ଗାଡ଼ିର ୱାଇପର୍, ହେଡ୍ ଓ ବ୍ରେକ୍ ପ୍ରତି ସଚେତନ ହେବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗାଡି ଚାଳକର ପ୍ରଥମ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ଯଦି ପ୍ରବଳ ବର୍ଷା ସମୟରେ ଗାଡ଼ି ଚଲାଇବା ନିତାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼େ ତେବେ ଦିବାଲୋକରେ ହେଡ୍ ଲାଇଟ୍ ଦେଇ ଗାଡ଼ି ଚଲାଇବା ଉଚିତ । ବର୍ଷା ସମୟରେ ଗାଡ଼ି ବନ୍ଦ କରିବା ପାଇଁ ଅଧିକ ସମୟ ଲାଗିଥାଏ । ତେଣୁ ଗାଡ଼ି ବନ୍ଦ କରିବା ସମୟରେ ସାମନାରେ ଥିବା ଦୂରତ୍ୱ ରକ୍ଷା କଲେ ବିପଦର ସମ୍ଭାବନା ନଥାଏ । ଧାରାବାହିକ ବର୍ଷା ଅପେକ୍ଷା ଅସରାଏ ବର୍ଷା ହୋଇ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଇଥିବା ରାସ୍ତାରେ ଅଧିକ ସାବଧାନତା ସହ ଗାଡ଼ି ଚଲାଇବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ମଟର ଗାଡ଼ି ଆଇନ୍‌ରେ ରାସ୍ତା ନିରାପତ୍ତା ପାଇଁ ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଇଥିବା ନିୟମଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗାଡ଼ିଚାଳକ ଅବଗତ ହେବା ବିଧେୟ । ନିଜେ ଚଲାଉଥିବା ଗାଡ଼ିର ନମ୍ବର ପ୍ଲେଟ୍ ନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଲେଖା ହେବା ଉଚିତ । ଭୁଲ ଲେଖା ପାଇଁ ୨,୦୦୦ ଟଙ୍କା ଜୋରିମାନା ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗାଡ଼ିର ଷ୍ଟିଅରିଂ, ବ୍ରେକ୍, ଟାୟାର, ଲାଇଟ୍ ଇତ୍ୟାଦି ଭଲ ଭାବରେ ପରୀକ୍ଷା କରି ତା'ପରେ ଗାଡ଼ି ଚଳାଇବା ଗାଡ଼ିଚାଳକର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ଗାଡ଼ିର ଆଗ ଏବଂ ପଛ ଦୁଇପଟ ଲାଇଟ ଜଳୁଥିବା ଆବଶ୍ୟକ । ନଚେତ ଦୁର୍ଘଟଣା ଘଟିବାର ସମ୍ଭାବନା ଅଧିକ ଥାଏ । କୌଣସି ଗାଡ଼ିଚାଳକ ନିଶାଦ୍ରବ୍ୟ ସେବନ କରି ଗାଡ଼ି ଚଳାଉଥିବା ସମୟରେ ଦୁର୍ଘଟଣା ଘଟାଇଲେ ସେଥିପାଇଁ ସରକାର କଠୋର ଦଣ୍ଡର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଛନ୍ତି । ତେବେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗାଡ଼ିଚାଳକ ଏବଂ ଗାଡ଼ିରେ ବସି ଯାଉଥିବା ଯାତ୍ରୀ ଓ ଚାଲିକରି ଯାଉଥିବା ପଦଯାତ୍ରୀମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସାବଧାନତା ଅବଲମ୍ବନ କରି, ସଚେତନତା ସହ ଟ୍ରାଫିକ୍ ସଙ୍କେତ ମାନି ଯାତାୟତ କଲେ ରାସ୍ତା ଦୁର୍ଘଟଣାରୁ ବଞ୍ଚିତ ହେବା ସହ ବହୁ ଧନ ଜୀବନ ତଥା ଜାତୀୟ ସମ୍ପତ୍ତି ରକ୍ଷା କରିବାରେ ସହାୟକ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ରେଷ୍ଟାଲ୍ଲ କଲୋନୀ, ଲ: ୪୩/୪,
ଭୁବନେଶ୍ୱର ।

ଓଡ଼ିଶା ରିପୋର୍ଟର୍ସ ଆସୋସିଏସନର କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନେ ମାନ୍ୟବର ରାଜ୍ୟପାଳ ଶ୍ରୀ ବି: ସତ୍ୟନାରାୟଣ ରେଡ୍ଡୀଙ୍କୁ ସ୍ମରଣିକା ପ୍ରଦାନ କରୁଛନ୍ତି ।

ରାସ୍ତା ଦୁର୍ଘଟଣା ପ୍ରତି ସଚେତନତା

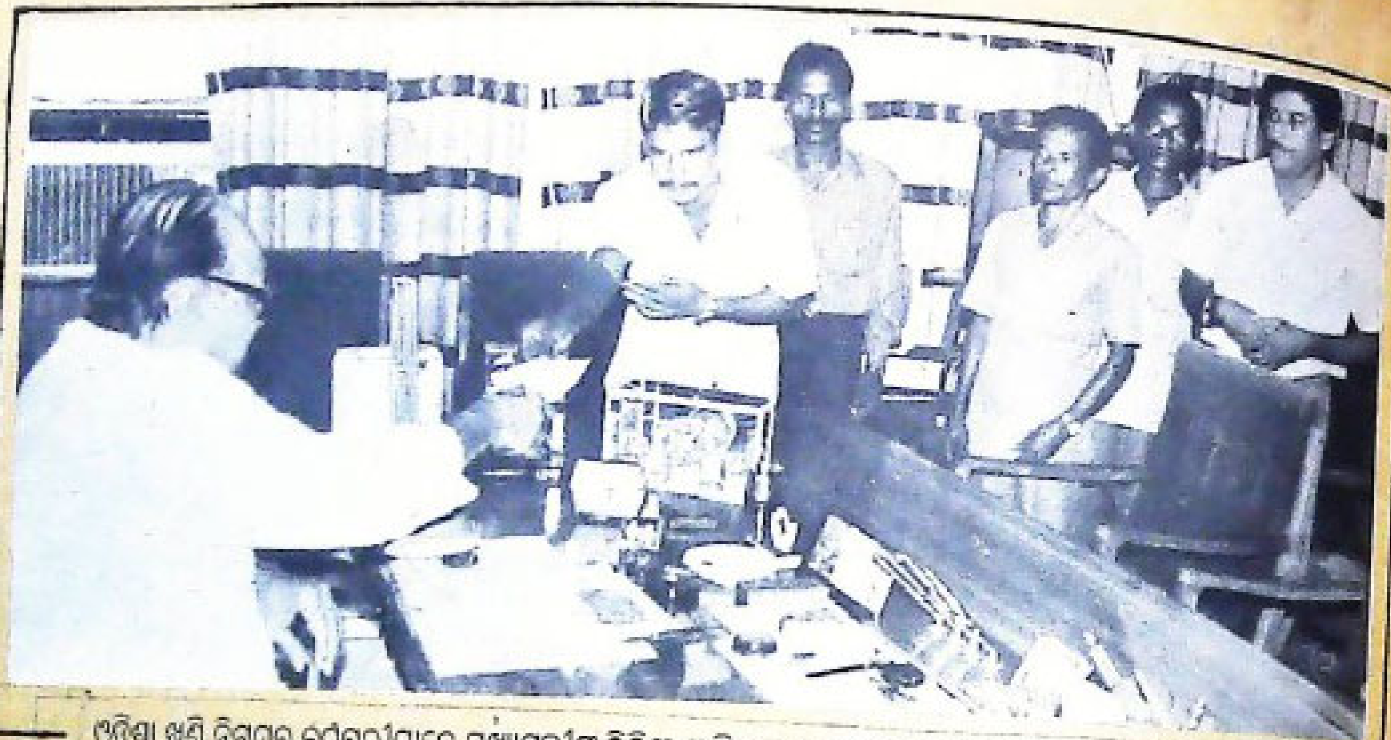
ଶ୍ରୀମତୀ ବାସନ୍ତୀ ରାଉତ

ଆଜିର ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ଯୁଗର ପ୍ରତ୍ୟହ ଖବର କାଗଜର ପୃଷ୍ଠା ଓଲଟାଇଲେ ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ରାସ୍ତା ଦୁର୍ଘଟଣା ଘଟିଥିବାର ସମ୍ବାଦ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଆସେ । ଅନୁସନ୍ଧାନରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ଦିନକୁ ଦିନ ଦୁର୍ଘଟଣା ସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ି ବଢ଼ି ଚାଲିଛି । ଏହାଦ୍ୱାରା ବହୁ ମୂଲ୍ୟବାନ ଜୀବନ ହାନୀହେବା ସହ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ବହୁ ଜାତୀୟ ସମ୍ପତ୍ତି ମଧ୍ୟ ନଷ୍ଟ ହେଉଛି । ସଡ଼କ ଦୁର୍ଘଟଣାକୁ ରୋକିବା ପାଇଁ ୧୯୮୬ ମସିହାରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଜାତୀୟ ସଡ଼କ ସୁରକ୍ଷା ପରିଷଦ ଗଠନ କରିଥିଲେ । ଏହି ପରିଷଦର ପରାମର୍ଶ ଅନୁଯାୟୀ ୧୯୮୮ ମସିହାରୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଜ୍ୟ ସଡ଼କ ସୁରକ୍ଷା ସପ୍ତାହ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବର୍ଷ ପାଳନ କରି ଆସୁଛନ୍ତି । ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଏହି ରାସ୍ତା ଦୁର୍ଘଟଣାକୁ ରୋକିବା ନିମନ୍ତେ ଯଥେଷ୍ଟଯତ୍ନବାନ୍ ହୋଇଛନ୍ତି । ଅନେକ ନିୟମ ପ୍ରଣୟନ କରିଛନ୍ତି । ରାସ୍ତାରେ ଚାଲିବା ସମୟରେ ବା ଗାଡ଼ି ଚଳାଇବା ସମୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ସଚେତନ ହେବା ଲାଗି ପରାମର୍ଶ ଦେଇଛନ୍ତି । ସ୍କୁଲ କଲେଜମାନଙ୍କରେ ବକ୍ତୃତା ପ୍ରତିଯୋଗିତା ସ୍ଥଳରେ ରାସ୍ତା ଦୁର୍ଘଟଣା ଓ ତା'ର ପ୍ରତିରୋଧର ଉପାୟ ପ୍ରତି ଗୁରୁତ୍ୱ ଆରୋପ କରିଛନ୍ତି । ଦକ୍ଷ ଗାଡ଼ି ଚାଳକମାନଙ୍କୁ ସରକାରଙ୍କ ତରଫରୁ ମାନପତ୍ର ସହ ପୁରସ୍କାର ପ୍ରଦାନ କରି ସମ୍ମାନିତ କରୁଛନ୍ତି । ତେବେ ଏ ସବୁ ସତ୍ତ୍ୱେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ସହଯୋଗ ବିନା ରାସ୍ତା ଦୁର୍ଘଟଣା ରୋକିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ସରକାରୀ ଭାବରେ ନିୟମ କରାଯାଇଛି ଯେ କଟକ, ଭୁବନେଶ୍ୱର ରାସ୍ତାରେ ପରିବହନ ଗାଡ଼ି ଘଣ୍ଟାକୁ ୪୦ କି:ମି:, ୨ ଚକିଆ ଗାଡ଼ି ଘଣ୍ଟାକୁ ୫୦ କି:ମି:, ଯେ କୌଣସି ଲାଇଟ୍ ଭେଇକିଲ ଘଣ୍ଟାକୁ ୬୦ କି:ମି: ବେଗରେ ଗାଡ଼ି ଚଳାଇବା ପାଇଁ ନୀତି ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଇଛି । ମାତ୍ର ତା'ନକରି ଏହାଠାରୁ ଅଧିକ ବେଗରେ ଗାଡ଼ି ଚଳାଇବା ଫଳରେ ବହୁ ଦୁର୍ଘଟଣା ଘଟୁଥିବାର ଦେଖାଯାଉଛି ।

ଗାଡ଼ି ଚାଳକର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ :

ପ୍ରଥମ କଥା ହେଲା ଗାଡ଼ି ଚଳାଇବା ସମୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗାଡ଼ି ଚାଳକ ଟ୍ରାଫିକ୍ ସଙ୍କେତ ମାନି ଗାଡ଼ି ଚଳାଇବା ଉଚିତ । ସାମନାରୁ ଆସୁଥିବା ଗାଡ଼ି ଦେଉଥିବା ସଙ୍କେତକୁ ଦେଖି ନିଜର ଗାଡ଼ି ଚଳାଇବା ଉଚିତ । ଗାଡ଼ିଟି ଚଳାଇବା ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରଥମେ ଗାଡ଼ିର ଯାନ୍ତ୍ରିକ ତ୍ରୁଟି ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି-ଦେବା ନିହାତି ଆବଶ୍ୟକ । ରାସ୍ତାର ଉଭୟ ପାର୍ଶ୍ୱକୁ ଦେଖି ରାସ୍ତା ଅତିକ୍ରମ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଯେ କୌଣସି ଜନଗହଳି ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ଗାଡ଼ିର ଗତି ଧୀର କରିଦେବା ଉଚିତ । ଗାଡ଼ି ଚଳାଇବା ସମୟରେ ଚାଳକ ମାଦକ ଦ୍ରବ୍ୟ ସେବନ କରିବା ଆଦୌ ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ । କୌଣସି ଦୁଇଚକିଆ ଯାନ ଯଥା- ସ୍କୁଟର, ମଟରସାଇକେଲ ଚଳାଇବା ସମୟରେ ହେଲ୍‌ମେଟ୍ ବ୍ୟବହାର କରିବା ନିତ୍ୟାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ । ରାସ୍ତାରେ ଗାଡ଼ି ଅଟକାଇ କୌଣସି ବନ୍ଧୁ ବା ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ୱଜନଙ୍କ ସହିତ ମଧୁର ବାକ୍ୟାଳାପ କରି ରାସ୍ତା ଅବରୋଧ କଲେ ଦୁର୍ଘଟଣା ଘଟିବାରେ ଅନେକ ସମ୍ଭାବନା ଥାଏ । ତେଣୁ ଏଥିପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିଦେବା ଆବଶ୍ୟକ । ରାସ୍ତାରେ ଗାଡ଼ିଚଳାଇବା ସମୟରେ ବୃଦ୍ଧ, ଅନ୍ଧ, ଛୋଟା, ଛୋଟପିଲା ତଥା ଗାଈ ଗୋରୁ ଇତ୍ୟାଦିଙ୍କ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିରଖି ଗାଡ଼ି ଚଳାଇବା ଉଚିତ । ଶାରୀରିକ ଅକ୍ଷମ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ରାସ୍ତାପାର ହେବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ନାଗରିକର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।

ପାଦରେ ଚାଲି ଚାଲି ଯାଉଥିବା ଲୋକମାନେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ସମୟରେ ରାସ୍ତା ଦୁର୍ଘଟଣାର ଶିକାର ହୋଇଥାନ୍ତି । ଯଥା- ପଛରୁ କୌଣସି ଗାଡ଼ିଆସି ଧକ୍କା ଦେଲେ କିଛି କରିବାର ଉପାୟ ନଥାଏ । ଅନେକ ସମୟରେ ଦେଖାଯାଏ ଯେ ଦଳଦଳ ହୋଇ କେତେଜଣ ଗପସପ କରି ଯାଉଥିବା ସମୟରେ ରାସ୍ତା ଦୁର୍ଘଟଣାର ଶିକାର ହୋଇଥାନ୍ତି । ରାସ୍ତାରେ ଚାଲୁଥିବା ସମୟରେ ଜଣେ ବା ଦୁଇଜଣରୁ ଅଧିକ ହାତଧରାଧରି ହୋଇ ରାସ୍ତା ଅବରୋଧ କରି ଚାଲିଲେ ଦୁର୍ଘଟଣା ଘଟିଥାଏ । ତେଣୁ ରାସ୍ତାରେ ଚାଲିବା ସମୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ନିୟମ ମାନି ଚାଲିଲେ ଦୁର୍ଘଟଣାରୁ ରକ୍ଷା ମିଳିଥାଏ । ରାସ୍ତାରେ ଚାଲିବା ସମୟରେ ନିଜର ବାମ ପଟ ରାସ୍ତାରେ ଚାଲିବା ଉଚିତ । ଆବଶ୍ୟକ ସ୍ଥଳେ କୌଣସି ଯାନ ବାହାନ ଆସିଲେ ରାସ୍ତା ଛାଡ଼ି ଦେଇ ଟିକେ ଘଞ୍ଚି ଚାଲିବା ଉଚିତ । ଅନ୍ଧାର ରାତିରେ ଟର୍ଚ୍ଚ ବା ଲଣ୍ଠନ ବ୍ୟବହାର କରିବା ନିଜ ପାଇଁ ନିରାପଦ । ରାସ୍ତାର ମୋଡ଼ ଜାଗାରେ ଠିଆ ହୋଇ ବାମ, ଡାହାଣ ତଥା ଆଗ ଓ ପଛ ଚାରିଆଡ଼କୁ ଭଲ ଭାବରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ତା'ପରେ ରାସ୍ତା ପାର ହେଲେ ବିପଦର ସମ୍ଭାବନା ନଥାଏ । ଟ୍ରାଫିକ୍ ଲାଇଟ ଥିବା ସ୍ଥାନରେ ସବୁଜ ରଙ୍ଗର ଆଲୋକ ଦେଖିଲା ପରେ ଟ୍ରାଫିକ୍ ପୋଲିସ୍‌ର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ ରାସ୍ତା ଅତିକ୍ରମ କରିବା ଉଚିତ । କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଯଦି ଲେଭେଲ୍ କ୍ରସିଂ ଥାଏ, ତେବେ ଗେଟ୍ ପଡୁଥିବା ସମୟରେ ଟ୍ରେନ୍ ପାଖେଇ ଆସୁଥିବା ବେଳେ ଏବଂ ଗେଟ୍‌ପଡ଼ିଯାଇଥିବା ସମୟରେ ଲେଭେଲ୍ କ୍ରସିଂ ପାର ହେବା ପାଇଁ ଦୁଃସାହସିକ ପଦକ୍ଷେପ ନେବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ ।

ଓଡ଼ିଶା ଖଣି ନିଗମର କର୍ମଚାରୀମାନେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ରିଲିଫ୍ ପାଣ୍ଠିକୁ ୩,୦୦,୦୦୦ ଟଙ୍କାର ଏକ ଚେକ୍ ତାଙ୍କ ସଚିବାଳୟ ପ୍ରକୋଷ୍ଠରେ ଭେଟି ପ୍ରଦାନ କରୁଛନ୍ତି ।

ମୁଖ୍ୟଯନ୍ତ୍ରୀ(କୋଠା) ଓ ମୁଖ୍ୟଯନ୍ତ୍ରୀ(ଜାତୀୟ ରାଜପଥ) କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ତରଫରୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ରିଲିଫ୍ ଫଣ୍ଡକୁ ତାଙ୍କ ସଚିବାଳୟ ପ୍ରକୋଷ୍ଠରେ ଭେଟି ଯଥାକ୍ରମେ ୧,୦୦,୦୦୦ ଏବଂ ୨୫୦୦୦ ଟଙ୍କାର ଚେକ୍ ପ୍ରଦାନ କରୁଛନ୍ତି । ପୂର୍ତ୍ତ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନଳିନୀକାନ୍ତ ମହାନ୍ତି ଓ ପୂର୍ତ୍ତ ସଚିବ ଶ୍ରୀ ବି. ସି. ମିଶ୍ର ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ ।

ଶହୀଦ୍ ନଗର ଦୁର୍ଗା ପୂଜା କମିଟିର ସଦସ୍ୟମାନେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ଭେଟି ମହାରାଷ୍ଟ୍ରର ଭୂକମ୍ପ ପ୍ରପୀଡ଼ିତମାନଙ୍କ ପାଇଁ ୫,୦୦୦ ଟଙ୍କାର ଏକ ଚେକ୍ ପ୍ରଦାନ କରୁଛନ୍ତି ।

ପୁରୀ ବେଳାଭୂମି ମହୋତ୍ସବ

(୧୭–୨୧ ଅକ୍ଟୋବର, ୧୯୯୩)

ଉଦ୍‌ଯାପନୀ ଉତ୍ସବରେ ମାନ୍ୟବର ରାଜ୍ୟପାଳ ଶ୍ରୀ ବି. ସତ୍ୟନାରାୟଣ ରେଡ୍ଡୀ ଉଦ୍‌ବୋଧନ ଦେଉଛନ୍ତି । କେନ୍ଦ୍ର ରେଳବାଇ ରାଷ୍ଟ୍ରମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ କାହ୍ନୁ ଚରଣ ଲେଙ୍କା ମଞ୍ଚାସୀନ ଅଛନ୍ତି ।

...ବେଳାଭୂମି ଉତ୍ସବକୁ ...ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ...ଘାଟନ କରୁଛନ୍ତି । କେନ୍ଦ୍ର ...ଓ ରାଜ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟଟନ ...ଉତ୍ସବରେ ଉପସ୍ଥିତ ଅଛନ୍ତି ।

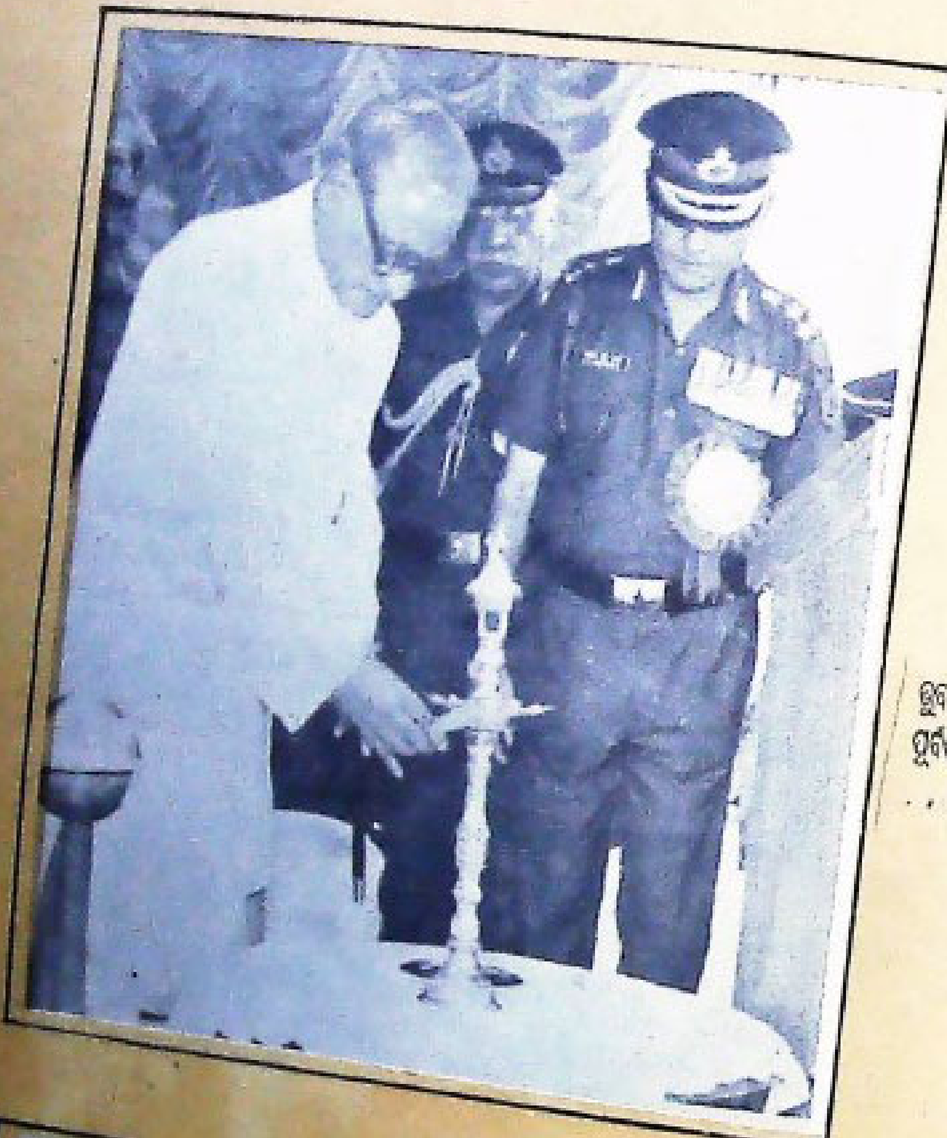

ଦ୍ୱିତୀୟ ଦିବସରେ କୁମାରୀ ରଚିନା ଶ୍ରୀଜାଉ ଶିବ ତାଣ୍ଡବ ନୃତ୍ୟ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରୁଛନ୍ତି ।

ପ୍ରଥମ ଦିବସରେ କେନ୍ଦ୍ର ପର୍ଯ୍ୟଟନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଗୁଲାମନବୀ ଆଜାଦ୍ ଖୋଲାଯାଇଥିବା ଏକ ପ୍ରଦର୍ଶନୀକୁ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରୁଛନ୍ତି ।

ଉତ୍ସବରେ ଶ୍ରୀମତୀ [illegible] ଓ [illegible] ଓଡ଼ିଶୀ ନୃତ୍ୟନାଟିକା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରୁଛନ୍ତି ।

ଭୁବନେଶ୍ୱର କଳିଙ୍ଗ ଏନ୍‌କ୍ଲେଭଠାରେ ଆୟୋଜିତ ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ ପୂର୍ବତନ ସୈନିକମାନଙ୍କ ସମାବେଶକୁ ମାନ୍ୟବର ରାଜ୍ୟପାଳ ଶ୍ରୀ ବି. ସତ୍ୟନାରାୟଣ ରେଡ୍ଡୀ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରୁଛନ୍ତି ।

୬୦ ପଦାତିକ ବାହିନୀ ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ଆୟୋଜିତ ୪୪ତମ ଆଞ୍ଚଳିକ ସେନାବାହିନୀ ଦିବସ 'ପାଳନ ଅବସରରେ ସୂଚନା ଓ ଲୋକ ସମ୍ପର୍କ ବିଭାଗ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବୈରାଗୀ ଜେନାଙ୍କ ଉଦ୍‌ବୋଧନ ।

ୟୁନିସେଫ୍‌ର ପ୍ରତିନିଧି ଡକ୍ଟର ଡାନ୍ ଇ. ରୋଢେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ସଚିବାଳୟ ପ୍ରକୋଷ୍ଠରେ ସାକ୍ଷାତ କରୁଛନ୍ତି ।

ଆଞ୍ଚଳିକ ସେନାବାହିନୀ ଦିବସର ଉଦ୍‌ଯାପନୀ ଉତ୍ସବ ଅବସରରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ୧୨୦(ଟି:ଏ) ବାଟାଲିୟନକୁ ବୁଲି ଦେଖୁଛନ୍ତି ।

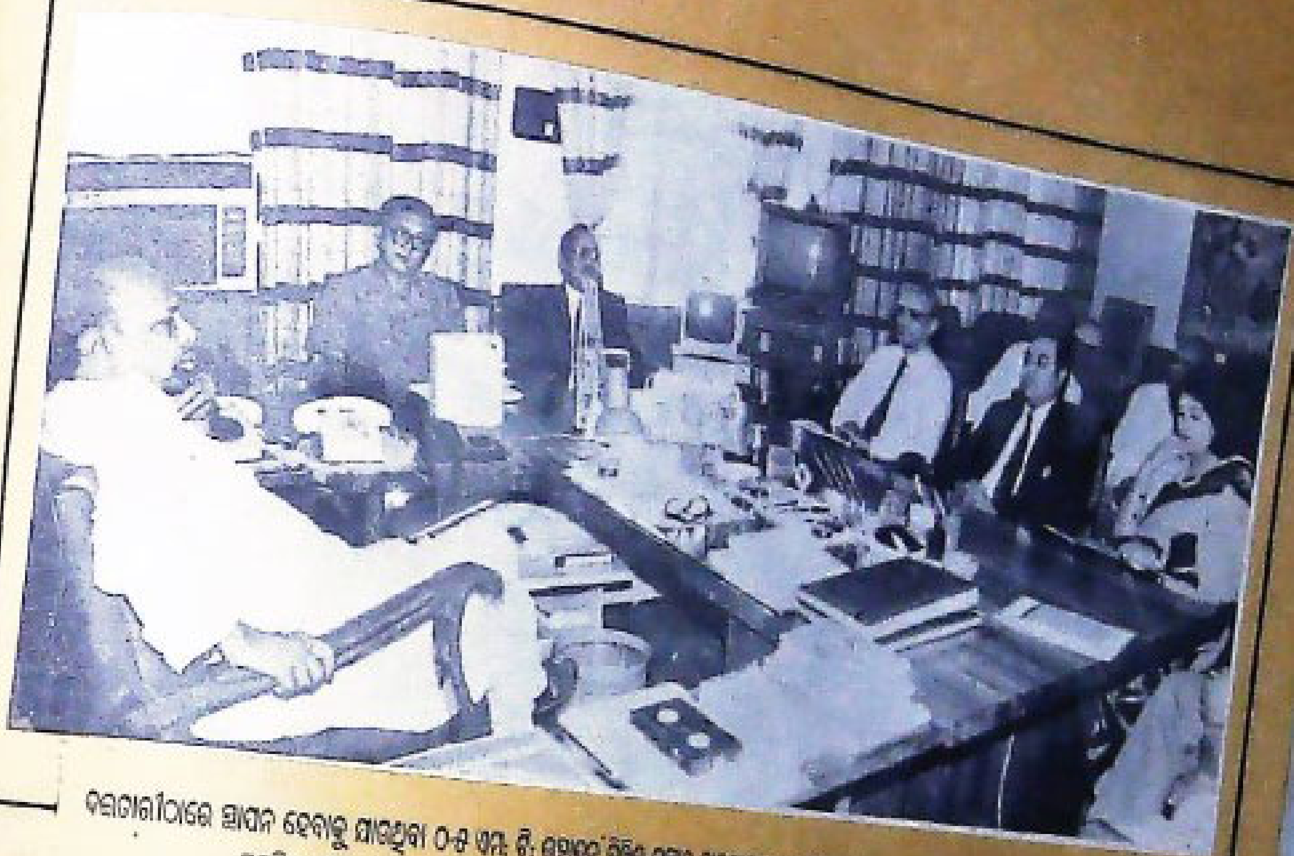
ହୋଟେଲ୍ ପ୍ରାଚୀଠାରେ ଭାରତୀୟ ସୋସାଇଟି ନିଡ଼ଲେକ ସଙ୍ଘ, ଓଡ଼ିଶା ଶାଖାର ୨୦ତମ ବାର୍ଷିକ ପ୍ରଦର୍ଶନୀକୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରୁଛନ୍ତି ।

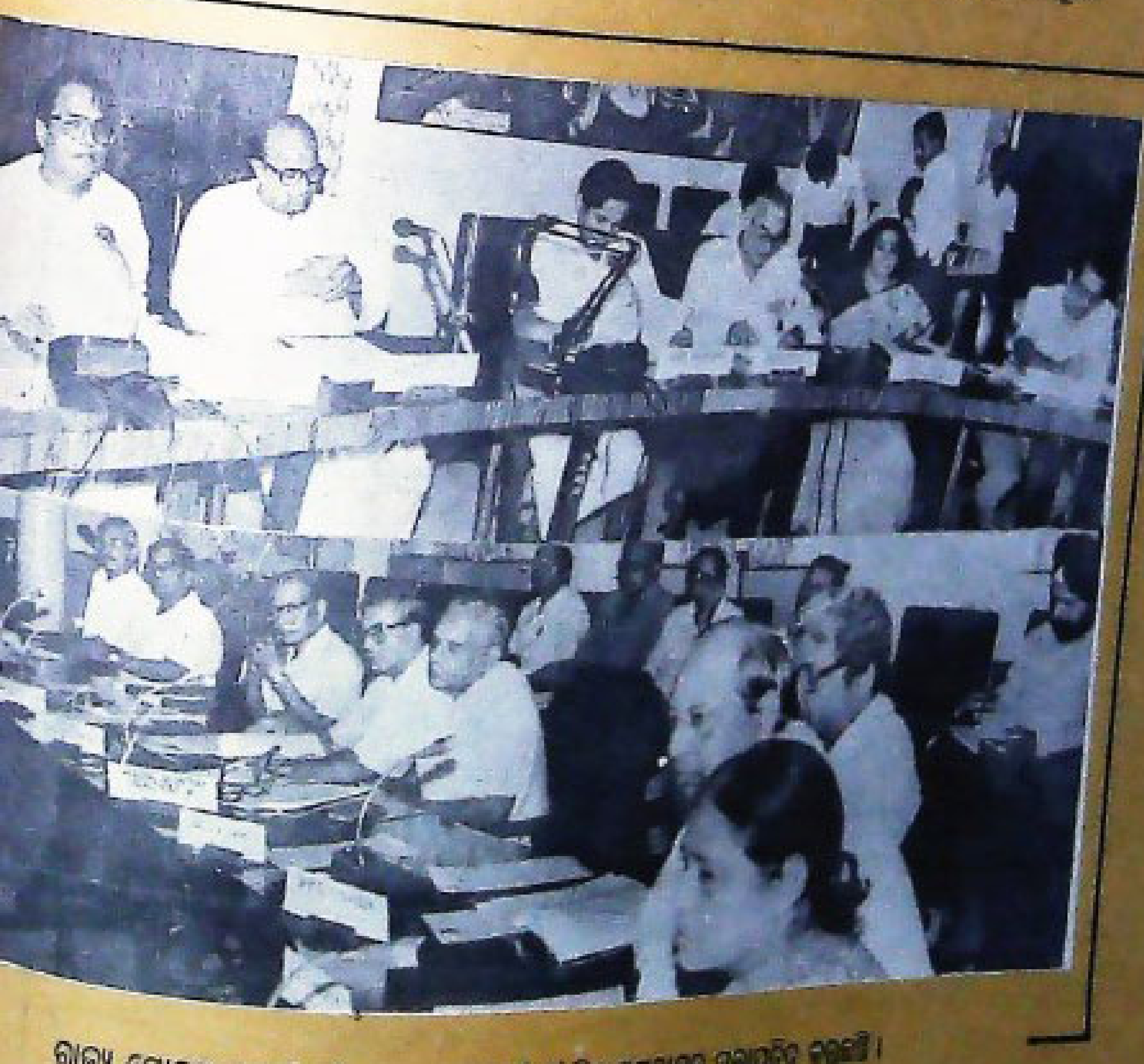
ରାଜ ଭବନଠାରେ ମାନ୍ୟବର ରାଜ୍ୟପାଳ ଶ୍ରୀ ବି. ସତ୍ୟନାରାୟଣ ରେଡ୍ଡୀ ୟୁନିସେଫ୍‌ର ଅଭିନବ କାର୍ଡ ଅଭିଯାନକୁ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରୁଛନ୍ତି ।

ଉତ୍କଳମଣି ଗୋପବନ୍ଧୁ ଦାସଙ୍କ ଜୟନ୍ତୀ ଅବସରରେ ବିଧାନ ସଭା ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ତାଙ୍କ ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି ନିକଟରେ
ବିଧାନ ସଭା ବାଚସ୍ପତି ଶ୍ରୀ ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଦାସ ଶ୍ରଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି ଅର୍ପଣ କରୁଛନ୍ତି ।

ଦଇତାରୀଠାରେ ସ୍ଥାପନ ହେବାକୁ ଯାଉଥିବା ୦·୫ ଏମ୍. ଟି. ଉତ୍ପାଦନ ଭିତ୍ତିକ ଇସ୍ପାତ୍ କାରଖାନାର ଅନୁମତି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ନିପ୍ପନ୍ ଡେନ୍ରୋ ସମନ୍ୱିତ ଇସ୍ପାତ୍ ଲିମିଟେଡ୍‌ର ପ୍ରଧାନ କ୍ୟାପ୍ଟେନ୍ ଶ୍ରୀ କେ. କେ. ସିଂହ ପ୍ରମୁଖ ଅଧିକାରୀମାନଙ୍କ ସହିତ ଆଲୋଚନା କରୁଛନ୍ତି ।

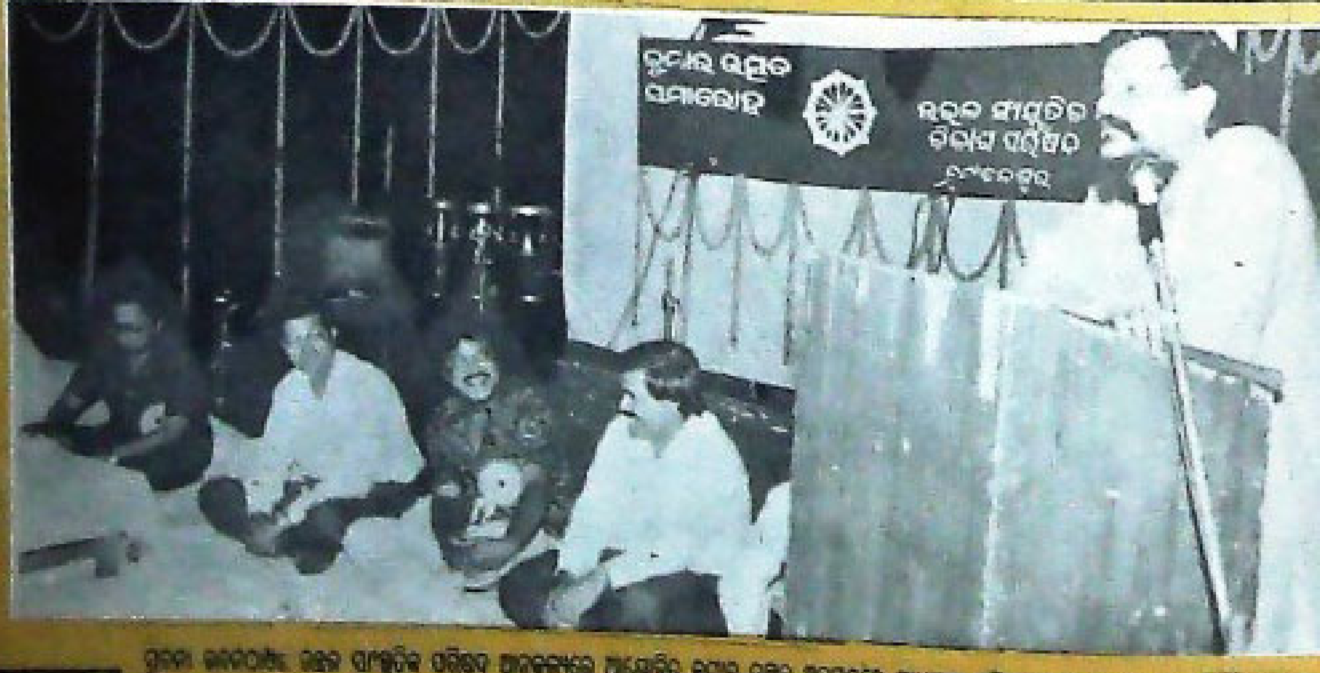
ରାଜ୍ୟ ଯୋଜନା ବୋର୍ଡ଼ ବୈଠକରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ସଭାପତିତ୍ୱ କରୁଛନ୍ତି ।

ଡି: ଏ: ଭି: ସ୍କୁଲଠାରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ମହାତ୍ମା ହଂସରାଜ ଟୁର୍ଣ୍ଣାମେଣ୍ଟର ଉଦ୍‌ଯାପନୀ ଉତ୍ସବରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଅଭିଭାଷଣ ।

ସୈନ୍ୟବାହିନୀର ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଡିଭିଜନ୍ ଓ ଯାନ୍ତ୍ରିକ ଡିଭିଜନ୍‌ର ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଜୟନ୍ତୀ ପାଳନ ଅବସରରେ ଉକ୍ତ ଡିଭିଜନ୍‌ର ଇଞ୍ଜିନିୟରମାନେ ଏକ୍ ମାରାଥନ୍ ମୋଟର ସାଇକେଲ୍ ରାଲିରେ ସମଗ୍ର ଦେଶ ପରିକ୍ରମାରେ ବାହାରି ଭୁବନେଶ୍ୱର ୧୨ର ବାଟାଲିୟନ୍‌ଠାରେ ପହଞ୍ଚି ରାଉରକେଲା ଅଭିମୁଖେ ଯାତ୍ରା କରୁଛନ୍ତି ।

[illegible]: ଉତ୍କଳ ସାଂସ୍କୃତିକ ପରିଷଦ ଆନୁକୂଲ୍ୟରେ ଆୟୋଜିତ କୁମାର ଉତ୍ସବ ଅବସରରେ ସାଧାରଣ ଅଭିଯୋଗ ଓ ପେନସନ୍ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ପ୍ରସନ୍ନ ପାଟଶାଣୀଙ୍କ ଅଭିଭାଷଣ ।

ସଚିବାଳୟଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ବିଜ୍ଞାନ ଓ ବୈଷୟିକ ପରିଷଦର ପ୍ରଥମ ବୈଠକରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ଉଦ୍‌ବୋଧନ ଦେଉଛନ୍ତି।

ପୁରୀ ନିର୍ମାଣ ଭବନଠାରେ ପ୍ରଭୁ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ମନ୍ଦିର ମରାମତି ବିଷୟରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ସମ୍ପୃକ୍ତ ପଦାଧିକାରୀମାନଙ୍କ ସହିତ ଆଲୋଚନା କରୁଛନ୍ତି।

ଶିକ୍ଷକ ରାମ ଦାସ ହୋଇ ହାତରେ ଝୁଲା ଧରି ଶିବାଜୀଙ୍କୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଶିଷ୍ୟ ଦେବାକୁ ସ୍ୱପ୍ନ ମଧ୍ୟ ଦେଖୁ ନାହାନ୍ତି । ଶିକ୍ଷକଙ୍କ କଥା ମନେ ପଡ଼ିଲେ ଆଜି ମନରେ କ୍ଷୋଭ ହୁଏ । ମହାଶୟର ମହାନତାକୁ ଉପଲବ୍ଧି କରିବାକୁ କେତେ ଜଣ ଶିକ୍ଷକ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି ? କେତେକ ଶିକ୍ଷକ ଆଜି ଶ୍ରେଣୀ ଗୃହରେ ଠିକ ଶିକ୍ଷାଦାନ ନକରି ଗୃହ ଶିକ୍ଷକ ହୋଇ ଅର୍ଥ ଉପାର୍ଜନ କରିବାକୁ ଅଧିକ ଶ୍ରେୟ ମଣୁଛନ୍ତି । ବେଳେ ବେଳେ ମନ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ୱତଃ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠେ, ଯେଉଁ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରେଣୀ ଗୃହରେ ୨୦ରୁ ୩୦ ଜଣ ଶିଶୁଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା ଦେବାକୁ ଅସମର୍ଥ, ସେ କିପରି ଗୃହଶିକ୍ଷକ ଭାବେ ଶିକ୍ଷା ଦାନ ଦେଇ ସୁନାମ ନେଇ ପାରିବ ? ଏଥି ପାଇଁ ଦାୟୀ କିଏ ? ଫଳତଃ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ପିଲାମାନେ ଭୟକରୁ ନାହାନ୍ତି, ଭକ୍ତି ତ ଦୂରର କଥା । ପରୀକ୍ଷା ହଲରେ ଅସଦାଚରଣ କରିବା ମଧ୍ୟ ବାଦ୍ ପଡୁନାହିଁ ।

ଶେଷରେ ସରକାର । ସରକାର ଶିକ୍ଷାର ମାନଦଣ୍ଡକୁ ଉନ୍ନତି ପଥରେ ନେବାପାଇଁ ଯଥା ସମ୍ଭବ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି । ଚଉଦ ବର୍ଷର କମ୍ ଶିଶୁମାନଙ୍କୁ ଅବୈତନିକ ଶିକ୍ଷାଦାନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରଖାଯାଇଛି । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଅନୁନ୍ନତ ହରିଜନ ଓ ଆଦିବାସୀ ଶିଶୁମାନଙ୍କୁ ଖାଦ୍ୟ ପୋଷାକ ଅର୍ଥ ସହ ମାଗଣା ଶିକ୍ଷାଦାନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି । ଛୋଟ ଛୋଟ ଶିଶୁମାନଙ୍କୁ ଉନ୍ନତ ପରିବେଶରେ ରଖି ଗଢ଼ିବା ପାଇଁ ଅଙ୍ଗନବାଡ଼ି, ବାଲବାଡ଼ି କେନ୍ଦ୍ରମାନ ଖୋଲା ଯାଇଛି । ବିଶେଷ କରି ଦେଶ ବିଦେଶର ଖବର ଜଣାଇ ଦେବାକୁ ବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ଦୂରଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଦେଖିବା ସୁଯୋଗ ଦିଆଯାଇଛି । ଦୂରଦର୍ଶନ ଜରିଆରେ ଆଦର୍ଶ ଶିକ୍ଷାମାନ ଦିଆଯାଉଛି ।

ଗୋଟିଏ ଉଦାହରଣ ଏଇଠି ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ହେବ, ଜଙ୍ଗଲରେ ଅନେକ ଶୁଆ ଥାଆନ୍ତି ହେଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ଧରିଆଣି ଘରେ ପାଳନ କରି ଯେଉଁଳି ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଏ ସେ ତାହା ଗ୍ରହଣ କରେ । ସାଧୁ ଘରେ ରହିଲେ ସାଧୁ ବାକ୍ୟ ଶିଖାଇଲେ ରାମ ନାମ ଗାଇବ । ଅସାଧୁ ଘରେ ରଖି ଶିକ୍ଷା ଦିଆଗଲେ ଅସାଧୁ ଭାଷା କହିବ । ସେହିଭଳି ଯେଉଁ ସରଳ ନିଷ୍ପାପ ଶିଶୁ ପବିତ୍ର ହୃଦୟ ନେଇ ଏ ଧରାପୃଷ୍ଠକୁ ଆସୁଛି, ତାକୁ ସତ୍ ମାର୍ଗରେ ପରିଚାଳିତ କରି ସତ୍ ଶିକ୍ଷା ଦେବାର ଦାୟିତ୍ୱ ଯେଉଁ ମାଆ, ପରିବାର ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କର ରହିଛି, ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ନିଜ ନିଜର କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ ସଚେତନ ରହିଲେ ଆମର ପୂଣ୍ୟଭୂମି ଭାରତ ଯୁଗ ଯୁଗ ପାଇଁ ପୂଣ୍ୟଭୂମି ହୋଇ ରହିବ ।

ସରସ୍ୱତୀ ଶିଶୁ ମନ୍ଦିର, ବରମୁଣ୍ଡା,
ଭୁବନେଶ୍ୱର ।

ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ସପ୍ତାହ ଉପଲକ୍ଷେ ସୂଚନା ଭବନଠାରେ ଆୟୋଜିତ ଏକ ପ୍ରଦର୍ଶନୀକୁ ଜଙ୍ଗଲ ଓ ସମବାୟ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଅଦ୍ୱୈତ ପ୍ରସାଦ ସିଂହ ବୁଲି ଦେଖୁଛନ୍ତି ।

ଆଜିର ଶିଶୁ

ଶ୍ରୀ ପଞ୍ଚାନନ ପରିଡ଼ା

ଶିଶୁ ହେଉଛି ସମାଜର ମେରୁଦଣ୍ଡ । ଶୈଶବାବସ୍ଥାରେ ହିଁ ଶିଶୁ ନିଜର ପ୍ରତିଭାକୁ ବିକଶିତ କରିଥାଏ । ଏହି ବିକାଶ ପାଇଁ ଯେଉଁମାନେ ଭିତ୍ତି ସ୍ଥାପନ କରିଥାଆନ୍ତି ସେମାନେ ହେଲେ ମା, ବାପା, ଶିକ୍ଷକ, ପାରିପାର୍ଶ୍ୱ, ନୀତିନିୟମ ସର୍ବୋପରି ସରକାର । ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ ବର୍ତ୍ତମାନ ସାୟଂକାଳରେ ଉପନୀତ । ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ ଅଙ୍କୁରିତ ହେବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ । ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ଯୁଗର ଏହି ଶିଶୁମାନଙ୍କୁ ନୂତନ ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ ଦେବାରେ ସହାୟକ ହୋଇଥାଆନ୍ତି ପ୍ରଥମରେ ମାଆ, ଦ୍ୱିତୀୟରେ ପରିବାର, ତୃତୀୟରେ ଶିକ୍ଷକ, ଚତୁର୍ଥରେ ସମାଜ ଓ ସରକାର ।

ଏହି ପୁଣ୍ୟଭୂମି ଭାରତରେ କେତେ ଯେ ମହାମାନବ ଜନ୍ମ ନେଇଛନ୍ତି ତା'ର କିଛି ଇୟତା ନାହିଁ । ପୁରାଣ ପୃଷ୍ଠାକୁ ଉନ୍ମୋଚନ କଲେ ସତ୍ୟ ଯୁଗର ପ୍ରହ୍ଲାଦ,ଧ୍ରୁବ, ତ୍ରେତା ଯୁଗର ହନୁମାନ, ଦ୍ୱାପର ଯୁଗର କୃଷ୍ଣ, ଭୀମ, ଅଭିମନ୍ୟୁ, ଲକ୍ଷ୍ମଣ କୁମାର ଇତ୍ୟାଦି ଅନେକଙ୍କ କଥା ମନେ ପଡ଼େ । ଇତିହାସର ଗଭୀର ପୃଷ୍ଠାକୁ ଓଲଟାଇଲେ ଧ୍ରୁବ ଶର୍ମା, ବାଜିରାଉତ, ଲାଲବାହାଦୁର ଶାସ୍ତ୍ରୀ, ରାମକୃଷ୍ଣ ପରମହଂସ, ଶିବାଜୀ ଇତ୍ୟାଦି । ସର୍ବୋପରି ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଚିରନମସ୍ୟ ବାପୁଜୀ ପ୍ରେରଣାର ଉତ୍ସ ହୋଇ ଅଳିଭା ସ୍ମୃତି ରଖି ଯାଇଛନ୍ତି ।

ସେହିମାନଙ୍କ ଭଳି ବୀର ସନ୍ତାନ କ'ଣ ଆଜି ଏ ଭାରତ ବର୍ଷରେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରୁନାହାଁନ୍ତି ? କରୁଛନ୍ତି ସତ, କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଯେଉଁ ସବୁ ପ୍ରେରଣା, ଉତ୍ସାହ ଆବଶ୍ୟକ, ତାହା ଆଜିର ଶିଶୁ ପ୍ରାୟ ପାଉନି ।

ପ୍ରଥମେ ମାଆଙ୍କ ବିଷୟରେ ଆଲୋକ ପାତ କରାଗଲେ ଦେଖାଯିବ, ଆଜିର କେତେକ ମାଆମାନେ ସନ୍ତାନମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ସମୟ ଦେଇ ପାରୁନାହାଁନ୍ତି । ଆଧୁନିକା ସହରୀ କେତେକ ମାଆମାନେ ଆଜି କ୍ଲବ୍ ତ କାଲି ପାର୍ଟି । ତା'ପରଦିନ କିଛି ପରବ, ପୁଣି ତା'ପର ଦିନ କୌଣସି ଟୁର୍ । ସନ୍ତାନ ସନ୍ତତି କଥା ପଚାରେ କିଏ ?

ଆଜିର ସମାଜରେ ଅର୍ଥନୈତିକ ଅବସ୍ଥା ଅତି ଶୋଚନୀୟ । ଅଧିକାଂଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପୁରୁଷମାନଙ୍କ ସହ ସମତାଳରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ପରିବାରର ଅର୍ଥନୈତିକ ଦୁରାବସ୍ଥାକୁ ଏଡ଼ାଇବା ପାଇଁ ମାଆମାନେ କର୍ମଜୀବୀ ହେବାକୁ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରୁଛନ୍ତି । ଯାହାଫଳରେ କି ସେମାନେ ନିଜର ଜନ୍ମିତ ଶିଶୁମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଯଥେଷ୍ଟ ଧ୍ୟାନ ଦେଇ ପାରୁନାହାନ୍ତି । ଯେଉଁଠି ମାଆମାନେ କର୍ମଜୀବୀ ନୁହନ୍ତି, ସେଠି ମଧ୍ୟ ଦେଖାଯାଉଛି ବାପା ମାଆଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସାମାନ୍ୟ ସାମାନ୍ୟ କଥାକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ଭୁଲ ବୁଝାମଣା ହୋଇ କଳିକଜିଆର ସୂତ୍ରପାତ ହେଉଛି । ଯାହା ଫଳରେ ଶିଶୁଟି ଖୁବ୍ ସହଜରେ ଖରାପ ହେବା ପାଇଁ ଖୋରାକ ପାଇ ଯାଉଛି । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ଯୁଗଜନ୍ମା ମହାପୁରୁଷମାନଙ୍କ କାହାଣୀକୁ ଆମେ ଇତିହାସ ପୃଷ୍ଠାରେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାକ୍ଷରରେ ଲିପିବଦ୍ଧ କରିଛେ ସେମାନଙ୍କର ମାଆମାନେ ସେଭଳି ନଥିଲେ । ସନ୍ତାନମାନଙ୍କୁ ସୁ-ଉପଦେଶ ଦେବାରେ ସେମାନଙ୍କର ଯଥେଷ୍ଟ ସମୟ ଅତିବାହିତ କରୁଥିଲେ ।

ଯଦି ପରିବାର କଥା ଆଲୋଚନାକୁ ଅଣାଯାଏ, ତେବେ ଦେଖାଯାଉଛି ପରିବାରରେ କାହାରି ମଧ୍ୟରେ ଆଜି ଆନ୍ତରିକତା ନାହିଁ । ଅର୍ଥ ପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆଜି ଫାଙ୍କ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଛି । ଭାଇ ଭାଇକୁ ଆଉ ପଚାରୁ ନାହିଁ । ବାପା, ମାଆ, ଭାଇ ଭଉଣୀ କାହାରି ମଧ୍ୟରେ ଶାନ୍ତି ଶୃଙ୍ଖଳା ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଯଦି ଆମେ ଦେବ ଦେବ ମହାଦେବଙ୍କ କଥା ଚିନ୍ତା କରି କାମରେ ଲଗାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବା ତେବେ ଆଜି ସମାଜରେ ଯେତେ ସବୁ ଅଶାଳୀନତା ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଉଛି ସେତେ ହୁଅନ୍ତା ନାହିଁ । ମହାଦେବଙ୍କର ବାହାନ ବୃଷଭ, ଦୁର୍ଗାଙ୍କର ବାହନ ସିଂହ, କାର୍ତ୍ତିକଙ୍କର ବାହାନ ମୟୁର ଏବଂ ଗଣେଶଙ୍କ ବାହାନ ମୂଷା । ବୃଷଭ ସିଂହର ଖାଦ୍ୟ, ମହାଦେବଙ୍କ ପାଖରେ ନାଗସାପ । ମୂଷା ହେଉଛି ଖାଦ୍ୟ ସାପର, ସାପ ହେଉଛି ମୟୂରର ଖାଦ୍ୟ ହେଲେ କୈଳାସର ସେହି ଗିରିକନ୍ଦରରେ ସେମାନେ ଏପରି ମିଳିମିଶି ରହନ୍ତି ଯେ କାହାରି ମନରେ କେବେ ହେଲେ ଅଭିଯୋଗ ନଥାଏ । ସ୍ୱାମୀ, ସ୍ତ୍ରୀ ମଧ୍ୟରେ, ବାପ, ପୁଅ ମଧ୍ୟରେ, ମାଆ ପୁଅ ମଧ୍ୟରେ, କିମ୍ବା ଭାଇ ଭାଇ ମଧ୍ୟରେ ନିଜର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରତି ନିଜେ ସଚେତ୍ ଯତ୍ନବାନ କିନ୍ତୁ ଆଜି ଆମର ପରିବାରରେ ସେ ସବୁ ଅତି ବିରଳ ଦେଖାଯାଏ ।

ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ନିକଟରୁ ଶିଶୁଟି ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ବୟସରେ ଆସେ ବିଦ୍ୟାଶିକ୍ଷା କରିବାକୁ । ଆଜିର ଶିକ୍ଷକ ସେ ଯୁଗର ଗୁରୁ ନୁହଁନ୍ତି । ଆଜି ଗୁରୁକୁଳ ଆଶ୍ରମ ନାହିଁ କି, ଉପମନ୍ୟୁ ଏକଲବ୍ୟ ଭଳି ଶିଷ୍ୟ ମଧ୍ୟ ବିରଳ । ଶିକ୍ଷକ ନିଜକୁ ମାଳି ସଜାଇ ନାହାନ୍ତି କି ଶିଷ୍ୟମାନେ ଆଜି ଫୁଲ ହୋଇ ଫୁଟୁ ନାହାନ୍ତି । ଆଜି ଅନେକ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ମନରେ ଆନ୍ତରିକତା ନାହିଁ କି ସ୍ନେହ ମଧ୍ୟ ନାହିଁ । ଆଜି

ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କରିଥିଲେ । ଉକ୍ତ ଅଞ୍ଚଳରେ ମୀରାବେନଙ୍କର ଗସ୍ତ ଲୋକଙ୍କ ଉପରେ ବିଶେଷ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଥିଲା । ଏହିସବୁ କାରଣରୁ ଧାମନଗର ଅଞ୍ଚଳରେ ଭାରତ ଛାଡ଼ ଆନ୍ଦୋଳନ ଏକ ଅଭୂତପୂର୍ବ ରୂପ ଧାରଣ କରିଥିଲା ।

ଇତି ମଧ୍ୟରେ ଧୂଷୁରୀରେ ଗୋଟିଏ ଦୁଇଟି ଘଟଣା ଉକ୍ତ ଅଞ୍ଚଳରେ ରାଜନୈତିକ ତତ୍ପରତା ବୃଦ୍ଧି କରାଇଥିଲା । ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ଥିଲା ୧୯୪୨ ମସିହା ସେପ୍ଟେମ୍ବର ୫ ତାରିଖ ଦିନର ଘଟଣା । ସେଦିନ ଧୂଷୁରୀଠାରେ ତତ୍କାଳୀନ ବାଲେଶ୍ୱର ଜିଲ୍ଲାର ପୋଲିସ୍ ଏସ୍‌: ପି: ମେଜର ଜି: ଆର୍‌: ଜି: ଫକ୍‌ସଙ୍କୁ କର୍ମୀମାନେ ଘେରାଉ କରିଥିଲେ । ପରେ ପରେ ମଧ୍ୟ ସେଠାରେ ଚୌକିଦାର ଓ ଦଫାଦାରଙ୍କ ପୋଷାକ ଓ ସରକାରୀ କାଗଜପତ୍ର ଲୋକମାନେ ପୋଡ଼ି ଦେଇଥିଲେ । ଉକ୍ତ ଘଟଣା ପରେ ଧାମନଗରଥାନାର ପୋଲିସ୍ ସବ୍‌ଇନିସପେକ୍ଟର ବାଲେଶ୍ୱରରୁ କିଛି ସଶସ୍ତ୍ର ପୋଲିସ ଫୌଜ ମଗାଇ ଆଣିଲେ । ଉକ୍ତ ସବ୍‌ଇନିସପେକ୍ଟର ଥିଲେ ଜଣେ ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ ପ୍ରକୃତିର ଲୋକ । ତାଙ୍କ ନାମ ଥିଲା ବଳରାମ ବେହେରା । ଏସ୍‌: ପି:ଙ୍କୁ ଘେରାଉ ପରେ ସେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିର୍ମମ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲେ ।

ଏହା ଥିଲା ସେପ୍ଟେମ୍ବର ୨୦ ତାରିଖର କଥା । ସେଦିନ ମୁରଲୀଧର ଜେନାଙ୍କୁ କୁଆଁସଠାରେ ପୋଲିସ ଗିରଫ କରି ତାଙ୍କ ନିକଟରୁ ଚିଠିଟିଏ ନେଇ ଯାଇଥିଲେ । ସେଥିରେ ଲେଖା ଥିଲା, "ତୁମେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଅ । ୨୫ ତାରିଖ ଦିନ ଆମେ ଭଦ୍ରକ କଚେରୀ ଦଖଲ କରିବା ।" ଏହି ଚିଠି ମୁରଲିଧର ପଣ୍ଡା ଲେଖିଥିବାର ଜଣାପଡ଼ିଥିଲା । ତେଣୁ ତାଙ୍କୁ ଗିରଫ କରିବା ପାଇଁ ୨୧ ତାରିଖ ରାତି ଦୁଇଟା ସମୟରେ ଧାମନଗର ଥାନାରୁ ସବ୍‌ଇନିସପେକ୍ଟର ବଳରାମ ବେହେରାଙ୍କ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତାରେ ଏକ ପୋଲିସ ଫୌଜ କଟସାହୀ ଲୁଣିଆ ଅଭିମୁଖେ ଯାତ୍ରା କରିଥିଲେ । ଧାମନଗରରୁ କୋଠାର, କୋଠାରରୁ ଅସୁରାଳୀ ଓ ସେହି ଗ୍ରାମ ନିକଟରେ କପାଳୀ ନଦୀ ପାର ହୋଇ ଶ୍ରୀରାମୀଠାରେ ସେମାନେ ବିଶ୍ରାମ କରିଥିଲେ । ସେଠାରୁ ଭୋର ୫.୩୦ରେ ବାହାରି ମୁରଲୀଧର ପଣ୍ଡାଙ୍କ ଘର କଟସାହି ଗ୍ରାମରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ସକାଳ ୬.୩୦ରେ । ତାଙ୍କ ଘର ଘେରାଉ କରିବା ପରେ ସର୍ବତ୍ର ଶଙ୍ଖ, ଘଣ୍ଟା ବାଜି ଉଠିଥିଲା । ଏହା ଶୁଣି ପାର୍ଶ୍ୱବର୍ତ୍ତୀ ଗ୍ରାମ ପଥରଡିହ, ଇଟାପାଳ, ନନ୍ଦୋର, ଖପରପଦା, ଶ୍ରୀରାମୀ ଆଦି ଗ୍ରାମରୁ ପ୍ରାୟ ୫,୦୦୦ରୁ ୬,୦୦୦ ଲୋକ ଖଣ୍ଡିଏ ଖଣ୍ଡିଏ ବାଡ଼ି ଧରି ସେଠାରେ ରୁଣ୍ଡ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ପୋଲିସ ଫୌଜ ମୁରଲିଧର ପଣ୍ଡାଙ୍କ ଘର ଘେରାଉ କରିବା ଦୂରେ ଥାଉ, ସେମାନଙ୍କୁ ଲୋକମାନେ ଘେରି ଯାଇଥିଲେ । ପୋଲିସ ଗଳି ଭିତରେ ରହି ବାହାରକୁ ଆସିପାରିନଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ଏହି ଅସହାୟ ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ସମବେତ ଜନତା ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ବନ୍ଧୁକ ଓ ଗୁଳି ଛଡ଼ାଇ ନେଇଥିଲେ । ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚିବା ପରେ ପୋଲିସ ଫୌଜ କାକୁତି ମିନତି କରି କହିଥିଲେ, 'ଭାଇ, ଆମେ ତୁମମାନଙ୍କର ଭାଇ, ତୁମେ ଆମର ସ୍ୱାଧୀନତା ପାଇଁ ଲଢ଼ୁଛ । ଦେଶ ସ୍ୱାଧୀନ ହେଲେ ଆମେ ଉପଭୋଗ କରିବୁ । ଯେତେବେଳେ ସରକାରଙ୍କ ଦାନ ଖାଉଛୁ, ଆମେ କରିବୁ କ'ଣ ? ବନ୍ଧୁକ ନଦେଲେ ଆମ ଦାନାପାଣି ଗୁଲିଯିବ । ଆମେ କେବେ ତୁମ ନେତାଙ୍କୁ ଗିରଫ କରିବୁ ନାହିଁ ।' ଏହାଶୁଣି ସରଳ ବିଶ୍ୱାସୀ ଲୋକମାନେ ମଝିରେ ଗୋଟିଏ ଗାରଟାଣି କହିଥିଲେ 'ତୁମେ ଗୁଳି ବନ୍ଧୁକ ନିଅ । ମାତ୍ର ଆମେ ସେ ଗାର ପାରି ହୋଇ ଆଗକୁ ଯିବୁ ନାହିଁକି ତୁମେ ମଧ୍ୟ ପଛକୁ ଫେରିବ ନାହିଁ ।'' ପଛରୁ ମୁରଲୀଧର ପଣ୍ଡା ପାଟି କରି କହୁଥାଆନ୍ତି 'ବନ୍ଧୁକ ଫେରାଅ ନାହିଁ । ସେମାନେ ବିଶ୍ୱାସ ଘାତକ । ତାଙ୍କୁ ତୁମେ ଚିହ୍ନିନାହଁ ।'' ମାତ୍ର ସେତେବେଳକୁ ସେମାନେ ବନ୍ଧୁକ ଫେରାଇ ଦେଇ ସାରିଥିଲେ । ସତକୁ ସତ ବନ୍ଧୁକ ଫେରିପାଇବା ମାତ୍ରେ ସବ୍‌ଇନିସପେକ୍ଟର ବଳରାମ ବେହେରା ଆଦେଶ ଦେଇଥିଲେ ଗୁଳିମାରିବା ପାଇଁ । ଠିକ୍ ସେଇଠି ପୋଲିସ ଫୌଜ ବୁଲିପଡ଼ି ଗୁଳି ମାରିଥିଲେ । ଏହା ଥିଲା ସକାଳ ୮.୩୦ ସମୟର କଥା । ଗୁଳିମାରିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଥିବାର ଦେଖି ନିଧି ମହାଲିକ କହିଥିଲେ ବେଇମାନ ପୋଲିସ, ତୁମେ ଆମଠୁ ସରଳ ବିଶ୍ୱାସରେ ବନ୍ଧୁକ ନେଇଗଲ । ଗୁଳି ମାରିବାକୁ ଯାଉଛ ।'' ଏକଥା ଶୁଣି ପୋଲିସ ପ୍ରଥମେ ତାଙ୍କୁ ହିଁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ଗୁଳି ମାରିଥିଲେ । ଗୁଳି ଖାଇ ସେ କହିଥିଲେ 'ମୋତେ ପାଣିଦେବା ଦରକାର ନାହିଁ । ମୁଁ ଗଲିଲି । ମୋର ଛୁଆ ପିଲାଙ୍କୁ ଦେଖିବ । ଆନ୍ଦୋଳନ ଚଳାଇଥିବ ।'' ଏତିକି କହିବାପରେ ତାଙ୍କର ପ୍ରାଣବାୟୁ ଉଡ଼ି ଯାଇଥିଲା । ପରେ ପରେ ଅନ୍ୟ ୧୩ ଜଣଙ୍କ ଦେହରେ ଗୁଳି ବାଜିଥିଲା । ସେଠାରେ ୬ ଜଣଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଥିଲା । ସେଠାରେ ଉପସ୍ଥିତ ଜନତା ମୁରଲୀଧର ପଣ୍ଡାଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କ୍ରମେ ଶବ ଓ ଆହତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଶୋଭାଯାତ୍ରାରେ ନେଇ ଆସିଥିଲେ ଭଦ୍ରକ ଡାକ୍ତର ଖାନା । ବାଟରେ ଅନ୍ୟ ୩ ଜଣଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଥିଲା । ଶୋଭା ଯାତ୍ରାରେ ପ୍ରାୟ ୫୦୦ ଜଣ ନେତା ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ରାସ୍ତାର ଦୁଇପଟରେ ବହୁ ସ୍ତ୍ରୀ, ପିଲା ଶୋଭାଯାତ୍ରୀକାରୀ ଓ ଶହୀଦମାନଙ୍କୁ ଅଶ୍ରୁଳ ଶ୍ରଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି ଜ୍ଞାପନ କରିଥିଲେ । ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ଆହତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ଚିକିତ୍ସା କରାଯାଇଥିଲା ଓ ଭଦ୍ରକ ଡାକ୍ତର ଖାନାର ଅନତି ଦୂରରେ ଲୋକମାନେ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ସସମ୍ମାନରେ ପୋଡ଼ି ଦେଇଥିଲେ ।

ଏହିପରି ଭାବେ ଶୁଦ୍ଧିଆପଣ ପଡ଼ିଆ ସେପ୍ଟେମ୍ବର ୨୨ ତାରିଖ ଦିନ ସତ୍ୟାଗ୍ରହୀଙ୍କ ରକ୍ତରେ ସ୍ନାତ ହୋଇଥିଲା । ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଭ ପରେ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ ଉକ୍ତ ସ୍ଥାନକୁ ଶହୀଦନଗର ନାମରେ ନାମିତ କରାଇଥିଲେ । ସେହିଦିନଠାରୁ ଲୁଣିଆ ଶୁଦ୍ଧିଆପଣ ପଡ଼ିଆ ଶହୀଦନଗର ନାମରେ ଖ୍ୟାତ । ଉକ୍ତ ଘଟଣାର ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଜୟନ୍ତୀ ଉପଲକ୍ଷେ ଦେଶ ମାତୃକାର ଚରଣ ତଳେ ସେହି ଶୋଣିତ ଅର୍ଘ୍ୟ ଅମର ଶହୀଦଙ୍କ ପ୍ରତି ଶ୍ରଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି ଜ୍ଞାପନ କରୁଛି ।

ଏନ-୬/୧୦୧
ନୟାପଲ୍ଲୀ, ଭୁବନେଶ୍ୱର-୧୫ ।

ସେହି ରକ୍ତସ୍ନାତ ଲୁଣିଆର କାହାଣୀ

ପ୍ରଫେସର ଜଗନ୍ନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକ

ଏହା ଥିଲା ୧୯୪୨ ମସିହା ସେପ୍ଟେମ୍ବର ୨୨ ତାରିଖର ଘଟଣା । ସେଦିନ ଭଦ୍ରକଠାରୁ ୯୫ କିଲୋମିଟର ଦୂରରେ ଧାମନଗର ଥାନା ଅନ୍ତର୍ଗତ ଲୁଣିଆ ଗ୍ରାମ ନିକଟସ୍ଥ ଗୁଣ୍ଡିଆପଶି ପଡିଆ ରକ୍ତସ୍ନାତ ହୋଇଥିଲା । ସେଠାରେ ପୋଲିସ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀଙ୍କ ଉପରେ ଗୁଳିଗୁଳନା କରି ୯ ଜଣଙ୍କର ପ୍ରାଣନେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ୫ ଜଣଙ୍କୁ ଆହତ କରିଥିଲେ । ତାହା 'ଭାରତଛାଡ଼' ଆନ୍ଦୋଳନର ଏକ ରୋମାଞ୍ଚକର ଅଧ୍ୟାୟ । ଘଟଣାଟି ଥିଲା ନିମ୍ନ ପ୍ରକାରର ।

୧୯୪୨ ମସିହାର ଐତିହାସିକ ଭାରତଛାଡ଼ ଆନ୍ଦୋଳନ ସମୟରେ ସମଗ୍ର ଧାମନଗର ଥାନାରେ ଏକ ଅଭୂତପୂର୍ବ ଜାଗରଣ ଦେଖାଦେଇଥିଲା । ତା' ମୂଳରେ କେତେକ କାରଣ ରହିଥିଲା । ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ସେ ଅଞ୍ଚଳର ଲୋକମାନଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ଦୁରାବସ୍ଥା, କେତେକ ନେତାଙ୍କର ଐକାନ୍ତିକ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଓ ସର୍ବୋପରି ମୀରାବେନଙ୍କର ଉକ୍ତ ଅଞ୍ଚଳ ପରିଦର୍ଶନ ଥିଲା ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ।

ଧାମନଗର ଥିଲା ଏକ ବନ୍ୟାକ୍ଲିଷ୍ଟ ଅଞ୍ଚଳ; ବୈତରଣୀ, ଗେଙ୍ଗୁଟି, କୋଚିଲା, ରେବ, କପାଳୀ, ବାଲିତୁଠୀ ଆଦି ନଦୀ ଉକ୍ତ ଅଞ୍ଚଳ ଦେଇ ପ୍ରବାହିତ ହୋଇଥିବାରୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବର୍ଷ ସେହି ସବୁ ନଦୀରେ ଭୟାବହ ବନ୍ୟା ଆସି ଫସଲ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଉଥିଲା । କୃଷି ଥିଲା ଲୋକମାନଙ୍କର ମୁଖ୍ୟ ଜୀବିକା । ତେଣୁ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଥିଲା ସେମାନଙ୍କର ଚିର ସହଚର । ବେଡ଼ି ଉପରେ କୋରଡ଼ା ମାଡ ପରି ସେ ଅଞ୍ଚଳରେ ଜମିଦାରମାନଙ୍କର ଅତ୍ୟାଚାରରେ ଲୋକମାନେ ଅତିଷ୍ଠ ହୋଇପଡ଼ିଥିଲେ । ଲୋକେ ନିଜ ବାଡ଼ିରେ ଗଛ କାଟିଲେ ତା'ର ଅଧେ ନେଉଥିଲେ ଜମିଦାରମାନେ । ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଜମିଦାରଙ୍କର ବେଠୀ, ବେଗାରୀ ଖଟୁଥିଲେ । ଭେଟି ଓ ନାନାପ୍ରକାରର କର ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ଦେବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ସେମାନଙ୍କ ପୁଅ ଝିଅମାନଙ୍କର ବିଭାଘର ହେଲେ ଲୋକମାନଙ୍କୁ 'ବାହା–ଚିନା' ନାମରେ ଟଙ୍କା ଭେଟି ଦେବାକୁ ପଡୁଥିଲା କେବଳ ସେତିକି ନୁହେଁ, ସେ ଅଞ୍ଚଳର ଲୋକମାନେ ଯାହା ବା ମୁଠେ– ଧାନ ଅମଳ କରୁଥିଲେ, ତାହା ମହାଜନମାନେ ଧାନ ଆଦି କରଜ ଦେଇ ସୁଧ ଆକାରରେ ନେଇଯାଉଥିଲେ । ଲୋକମାନଙ୍କର ଏହି ଆର୍ଥିକ ଦୁରବସ୍ଥା ସମୟରେ ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କର ବାଣୀ ପହଞ୍ଚିଥିଲା ଉକ୍ତ ଅଞ୍ଚଳର ନେତାମାନଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ । ତା'ପୂର୍ବରୁ ଧାମନଗରଠାରେ ଏକ କଂଗ୍ରେସ ଅଫିସ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇ ସାରିଥାଏ । ଏହି କଂଗ୍ରେସ ଅଫିସକୁ ଓଡ଼ିଶାର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରୁ କଂଗ୍ରେସ ନେତାମାନେ ଆସି ସେଠାକାର ନେତାମାନଙ୍କ ସହ ଗାଁ ଗାଁରେ ପ୍ରଚାର କରିଥିଲେ । ସେମାନେ ସଭାସମିତି କରି କହୁଥିଲେ, "ସ୍ୱାଧୀନତା ପାଇବାପରେ ଜମିଦାରୀ ଉଠିଯିବ, ଆମ ଶାସନ ଆମ ହାତକୁ ଆସିବ । କର ଟିକ୍ସ ଉଠିଯିବ, ଚୌକିଦାରୀ ଟିକସ ଉଠିଯିବ, ବନ୍ୟା ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ହେବ, ବେଠୀ ବେଗାରୀ ଉଠିଯିବ, ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରସାର ହେବ ।" ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନର ଏହିସବୁ ବାଣୀ ଶୁଣି ଲୋକମାନେ ବିଶେଷ ଭାବେ ଅନୁପ୍ରାଣୀତ ହୋଇଥିଲେ । ସେହି ଅଞ୍ଚଳର ନେତାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କଣ୍ଡାପାରୀ ଗ୍ରାମର ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ, କଟସାହିର ମୁରଲୀଧର ପଣ୍ଡା, ଅସ୍ତକହସନାବାଦର ମୁରଲୀଧର ଜେନା, କାଶିମପୁରର ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ ନାୟକ, ଅନନ୍ତଡ଼ିହର ବାମଦେବ ନାୟକ, ସୂର୍ଯ୍ୟପୁରର ରଜନୀ ଗୋସ୍ୱାମୀ, ହଂସନାବାଦର ସାଗର ଭୂୟା, ବାହାଚେଲାର ନବକିଶୋର ନାୟକ, ବେଲାଳିଶାର ରାମଚନ୍ଦ୍ର ବାରିକ, କଣ୍ଡାପାରୀ ମିଶ୍ରପୁରର ପୂର୍ଣ୍ଣାନନ୍ଦ ନାୟକ, ଧାମନଗରର ସୂର୍ଯ୍ୟମଣୀ ତ୍ରିପାଠୀ, ନଡ଼ୋରର ବଂଶୀଧର ପଣ୍ଡା, ହରିହଂସର ଯୁଧିଷ୍ଠିର ନାୟକ, ପଟିସାହିର କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ମାଝୀ, ନଡ଼ୋରର ନିଶାକର ପଣ୍ଡା, ତୋରଣଡ଼ିଆର ଗଣନାଥ ପାଢ଼ୀ, ହସନାବାଦର ଆନନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ର ମଲ୍ଲିକ, ତାଳପଦାର କୃପାସିନ୍ଧୁ ଦାସ ଓ ଗୌର ଚନ୍ଦ୍ର ମହାପାତ୍ର, ଭାଗମର ଅନିରୁଦ୍ଧ ମହାନ୍ତି ଓ ପ୍ରଭାକର ତ୍ରିପାଠୀ ଏବଂ ବେଲାଳିଶାର ନାରାୟଣ ଚନ୍ଦ୍ର ବାରିକ, ଝପରାପଦାର ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ପଣ୍ଡା ଓ ତୈଲୋକ୍ୟନାଥ ସାହୁଙ୍କ ନାମ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ । ସେହିପରି ବାହାରୁ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ, ଗୋପବନ୍ଧୁ ଚୌଧୁରୀ, ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ, ଲକ୍ଷ୍ମଣାକର ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ରବୀନ୍ଦ୍ର ମୋହନ ଦାସ, ନୀଳାମ୍ବର ଦାସ, ନନ୍ଦକିଶୋର ଦାସ ଓ ଭଦ୍ରକର ମହମ୍ମଦ ହନିଫ ପ୍ରମୁଖ–ଧାମନଗର ଆସି ଲୋକମାନଙ୍କୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମରେ ଯୋଗଦେବା ପାଇଁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରିଥିଲେ । ଏତଦ ବ୍ୟତୀତ ଉକ୍ତ ଅଞ୍ଚଳକୁ ମୀରାବେନଙ୍କର ଆଗମନ ନେତା ଓ କର୍ମୀମାନଙ୍କ ହୃଦୟତନ୍ତ୍ରୀରେ ଶିହରଣ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ସେ ୧୯୪୨ ମସିହା ଜୁନ ମାସରେ ଏକ ଛୋଟ ଘୋଡ଼ାରେ ଚଢ଼ି ଅଚ୍ଛୋଲି, ଝପରାପଦା, ଚଟସାହୀ, ଅସୁରାଲି ହୋଇ ଧୁସୁରୀରେ ପହଞ୍ଚି ଥିଲେ । ଧୁସୁରୀ ନିକଟସ୍ଥ କୋଠାର ସୂର୍ଯ୍ୟପୁର ଗ୍ରାମରେ ୨ ଦିନ ରହି ଆଶ୍ରମବାସୀ ଥିଲେ । ସେ ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ ନାୟକ ଓ ମୁରଲୀଧର ଜେନା ପ୍ରମୁଖ ନେତାଙ୍କୁ ଭେଟି ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ଭବିଷ୍ୟତର କାର୍ଯ୍ୟଯୋଜନା ଆଲୋଚନା

କଳିଙ୍ଗର ନୌ-ବାଣିଜ୍ୟ

ଶ୍ରୀ ଶରତ କୁମାର ବିଶ୍ୱାଳ

ଖ୍ରୀ:ପୂ: ୬ଷ୍ଠ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଭାରତର ପୂର୍ବ ଉପଖଣ୍ଡରେ ବଙ୍ଗୋପସାଗର କୂଳରେ ଏକ ଜନପଦର ଅଭ୍ୟୁଦୟ ହୋଇଥିଲା ତାହାହିଁ ହେଉଛି କଳିଙ୍ଗ । କାଳକ୍ରମେ ଏହାର ପରିସୀମା ଉତ୍ତରରେ ଗଙ୍ଗାନଦୀଠାରୁ ଦକ୍ଷିଣରେ ଗୋଦାବରୀ ନଦୀ ଉପତ୍ୟକା ଓ ପୂର୍ବରେ ବଙ୍ଗୋପସାଗରଠାରୁ ପଶ୍ଚିମରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶର ଅମରକଣ୍ଟକ ପର୍ବତମାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିସ୍ତୃତ ଥିଲା । ରାଜା ବଳିଙ୍କର ୫ ପୁତ୍ରଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କଳିଙ୍ଗଙ୍କ ନାମାନୁସାରେ ପ୍ରାଚୀନ କଳିଙ୍ଗର ନାମକରଣ ହୋଇଥିବାର ପୁରାଣରୁ ଜଣାଯାଏ । ଆଉ କେତେକଙ୍କ ମତାନୁସାରେ ପ୍ରାଚୀନ କଳିଙ୍ଗର ଅଧିବାସୀଙ୍କ ନାମାନୁସାରେ ଏ ରାଜ୍ୟର ନାମ କରଣ ହୋଇଛି । କୃଷି କଳିଙ୍ଗର ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କର ପ୍ରଧାନ ବୃତ୍ତି ଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କୁ 'କାଳିଙ୍ଗୀ' ବୋଲି କୁହାଯାଉଥିଲା । ଏହି କାଳିଙ୍ଗୀଶବ୍ଦରୁ କଳିଙ୍ଗର ନାମକରଣ ହୋଇଥିବାର ଅନୁମାନ କରାଯାଏ । ଏହି ପ୍ରାଚୀନ କଳିଙ୍ଗର ଅଧିବାସୀମାନେ ଦିନେ କଳା, ଭାସ୍କର୍ଯ୍ୟ, ବୀରତ୍ୱ ଓ ନୌବାଣିଜ୍ୟରେ ସାରା ଭାରତ ବର୍ଷର ଅଗ୍ରଭାଗରେ ଥିଲେ ।

ସୁଦୂର ଦରିଆପାରି ଦେଶମାନଙ୍କରେ କଳିଙ୍ଗର ସାଧବ ପୁଅମାନେ ବୋଇତ ନେଇ ବେପାର ବଣିଜକରି କଳିଙ୍ଗବାସୀଙ୍କୁ ଏକ ବୀର ଓ ଯଶସ୍ୱୀ ଜାତି ଭାବେ ସାରା ବିଶ୍ୱରେ ପରିଚିତ କରାଇଥିଲେ ।

ଏହି ରାଜ୍ୟର ସୁଦୀର୍ଘ ସମୁଦ୍ର ଉପକୂଳ ଥିବାରୁ ପ୍ରାଚୀନ କଳିଙ୍ଗର ଅଧିବାସୀମାନେ ନୌବାଣିଜ୍ୟରେ ପରାକାଷ୍ଠା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଥିଲେ ।

ନୌବାଣିଜ୍ୟ ଜରିଆରେ କଳିଙ୍ଗ ପୁଅ ସମଗ୍ର ସମୁଦ୍ର ଉପରେ ତା'ର ଆଧିପତ୍ୟ ଜାହିର କରିଥିଲା ଓ ସମୁଦ୍ର ଆରପାଖରେ ବାଣିଜ୍ୟ କରି ବସତି ସ୍ଥାପନ କରିଥିଲା ସେଥିପାଇଁ ବୋଧେ କାଳିଦାସ ତାଙ୍କ ରଘୁବଂଶ କାବ୍ୟରେ କଳିଙ୍ଗ ରାଜାଙ୍କୁ 'ମହୋଦଧିପତି' ରୂପେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି । ପ୍ରାଚୀନ ବୌଦ୍ଧଶାସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କରେ ବର୍ତ୍ତମାନର ବଙ୍ଗୋପ ସାଗରକୁ କଳିଙ୍ଗସାଗର ନାମରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଥିବାର ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ।

ଗ୍ରୀକ୍ ପର୍ଯ୍ୟଟକ ଟେଲୋମି ପ୍ରଥମ ଶତାବ୍ଦୀରେ କଳିଙ୍ଗର କେତେଗୁଡିଏ ସମୃଦ୍ଧଶାଳୀ ନଗର, ବନ୍ଦର ଓ ନଦୀ ବିଷୟରେ ତାଙ୍କ ବିବରଣୀରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣିତ ନନୀଗେନ- ପୁରୀ, କୋଣଗର-କୋଣାର୍କ, ପଲାରୁ-ଜଳେଶ୍ୱର, ଅଦମସ-ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖା, କଳର୍ଦମ-କଟକ, ପଲୁରା-ଗଞ୍ଜାମର ଏକ ନଗର, କୋଶସ-ବାଲେଶ୍ୱର, ଦୋସରମ-ବୈତରଣୀ ପ୍ରଭୃତି ବଡ଼ବଡ଼ ନଦୀ ଓ ବନ୍ଦର ନଗରମାନ ପ୍ରଥମ ଶତାବ୍ଦୀର ବହୁ ପୂର୍ବରୁ ବାଣିଜ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ର ଭାବରେ ଗଢ଼ି ଉଠିଥିଲା । ସେ ସମୟରେ ପୁରୀ, କୋଣାର୍କ, ତାମ୍ରଲିପ୍ତ, ଚିଲିକା, ଧାମରା, ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖା, ବାଲେଶ୍ୱର ଓ ସାରଗୋ ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରଧାନ ପ୍ରଧାନ ବନ୍ଦର ଦେଇ ସାଧବପୁଅମାନେ ନୌବାଣିଜ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ସାଧବପୁଅମାନେ କାର୍ତ୍ତିକ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଦିନ ପ୍ରତ୍ୟୁଷରୁ ସ୍ନାନକରି ବୋଇତରେ ଗଙ୍ଗାମାତାଙ୍କୁ ନିଜ ରାଜ୍ୟରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ହେଉଥିବା ପାନ ଓ ବାହାର ଦେଶରୁ ପାନ ବିନିମୟରେ ଆଣୁଥିବା ଗୁଆ ସମର୍ପଣ କରି ଚୀନ, ଶ୍ୟାମ, ବ୍ରହ୍ମଦେଶ, କାମ୍ବୋଡ଼ିଆ ଓ ସୁବର୍ଣ୍ଣଦ୍ୱୀପ ଆଧୁନିକ ଇଣ୍ଡୋନେସିଆ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଜାଭା, ସୁମାତ୍ରା, ବର୍ଣ୍ଣିଓ ବାଲିଦ୍ୱୀପ ଅଭିମୁଖେ ବାଣିଜ୍ୟ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଜଳଯାତ୍ରା କରୁଥିଲେ । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ମାଳୟ, ସିଂହଳ, ସିଙ୍ଗାପୁର ଏପରିକି ସୁଦୂର ରୋମ୍ ଦେଶକୁ ବୋଇତରେ ଯାଇ କଳିଙ୍ଗ ପୁଅମାନେ ବାଣିଜ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟ କରୁଥିଲେ । ବ୍ରହ୍ମଦେଶର ପେଗୁ ଅଞ୍ଚଳରେ କଳିଙ୍ଗବାସୀମାନେ ଉପନିବେଶ ସ୍ଥାପନ କରିଥିବାର ମେଘାସ୍ଥିନିସଙ୍କ ବିବରଣୀରୁ ଜଣାପଡ଼େ । ମାର୍ଗଶିର ମାସରେ ଉତ୍ତର ପୂର୍ବ ଦିଗରୁ ପ୍ରବାହିତ ହେଉଥିବା ମୌସୁମୀ ବାୟୁ ସାଧବପୁଅମାନଙ୍କର ବୋଇତଯାତ୍ରା ପାଇଁ ଅନୁକୂଳ ହେଉଥିବାରୁ ପ୍ରାୟ ସେମାନେ କାର୍ତ୍ତିକ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ପରି ଶୁଭ ଓ ପବିତ୍ର ଦିନରେ ଜଳଯାତ୍ରା ଆରମ୍ଭ କରୁଥିଲେ ବୋଲି ଅନୁମାନ କରାଯାଏ । କାରଣ ସେତେବେଳେ ପାଲଟଣା ବୋଇତ ନେଇ ଦକ୍ଷିଣ ପୂର୍ବ ଓ ଦକ୍ଷିଣ ପଶ୍ଚିମ ଦିଗକୁ ସାଧବ ପୁଅମାନେ ନୌ-ବାଣିଜ୍ୟ କରିବାକୁ ଯାଉଥିଲେ । ତେଣୁ କାର୍ତ୍ତିକ ପୂର୍ଣ୍ଣିମାହିଁ ଜଳଯାତ୍ରା ପାଇଁ ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ସମୟ ଭାବେ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥିବାର ଅନୁମାନ କରାଯାଏ । ଏହି ଦିନ ପ୍ରତ୍ୟୁଷରୁ ସାଧବ ବୋହୂମାନେ ସ୍ନାନସାରି ବନ୍ଦାପନା ଥାଳି ହାତରେ ଧରି ବୋଇତ ବନ୍ଦାଣ କରୁଥିଲେ ଓ ନିଜନିଜର ସ୍ୱାମୀମାନେ ସକୁଶଳରେ ବାଣିଜ୍ୟ ସାରି ଫେରି ଆସିବା ପାଇଁ ଗଙ୍ଗାମାତାଙ୍କୁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରି ସାଧବ ପୁଅଙ୍କର ଶୁଭ ମନାସି ବିଦାୟ ଦେଉଥିଲେ । ବନ୍ଦରମାନଙ୍କରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜ୍ଞାତିକୁଟୁମ୍ବ ଓ ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ୱଜନମାନେ ଉପସ୍ଥିତ ରହି ସାଧବ ପୁଅମାନଙ୍କୁ ବିଦାୟ ଦେଉଥିଲେ । ସମଗ୍ର ବନ୍ଦର, ନଗରୀ ଉତ୍ସବ ମୁଖରିତ ହୋଇ ଉଠୁଥିଲା । କଳିଙ୍ଗରେ ଉତ୍ପାଦନ ହେଉଥିବା ମସଲା, ପାନ, ହୀରା, ମୂଲ୍ୟବାନ ପଥର,

ସର୍ବ ମଙ୍ଗଲ୍ୟ ମାଙ୍ଗଲ୍ୟେ

ଇଂ ବିଜୟକୁମାର ନାୟକ

ତୁମେ ତ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ଏ ଜଗତର
ସ୍ଥୂଳରେ ଏବଂ ସୂକ୍ଷ୍ମାତି ସୂକ୍ଷ୍ମରେ
ମୋତେ ଶକ୍ତି ଦିଅ,
ଦିବ୍ୟନେତ୍ର ଦିଅ,
ଚେତନା ଦିଅ,
ତୁମକୁ ଦେଖିବି, ଅନୁଭବି ନେବି ଚେତନରେ
ଜଡ଼ରେ ଏବଂ ମହାଜାଗତିକ ସ୍ପନ୍ଦନରେ ।

ତୁମେ ତ ବ୍ୟାପ୍ତ ନିର୍ଗୁଣରେ
ଲୀଳା ରଚ ସଗୁଣରେ
ପ୍ରକୃତିର ଶୋଭାରେ ଆଉ ତା' ରୋଷରେ
ମନୁଷ୍ୟ ସ୍ୱଭାବରେ ଶ୍ୱାପଦର ହିଂସ୍ରତାରେ
ପରମାଣୁର ସ୍ପନ୍ଦନରେ, ପୃଥିବୀର ଦୋଳନରେ
ଜନ୍ମରେ ଆଉ ମୃତ୍ୟୁରେ ।

ତୁମେ ତ ସ୍ଥିତ ଅର୍ଦ୍ଧମାତ୍ରା, ପୂର୍ଣ୍ଣମାତ୍ରୀ
ଏବଂ ବଷଟ୍‌କାରରେ
ନାଦାତ୍ମିକା ତୁମେ, ସ୍ଥିତ ପ୍ରଳୟ ଜଳରେ
ନାନା ରୂପେ ଉଦ୍‌ଭାସିତ ହୁଅ
ଦୁଷ୍ଟର ସଂହାରରେ, ଆର୍ତ୍ତର ପୀଡ଼ନରେ
ଜଗତର କାରଣରେ,
ସୃଷ୍ଟିରେ,
ସୃଜନରେ ଆଉ
ଧ୍ୱଂସରେ ।

ତୁମେ ତ ସୂର୍ଯ୍ୟର ଉତ୍ତାପ,
ଆଉ ଅଗ୍ନିର ଦାହିକା
ମେଘର ବୃଷ୍ଟି ତୁମେ, ମରୁତ ବାହିକା
ପୁରୁଷର ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଆଉ ଦାମ୍ଭିକତା
ନାରୀର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ, ଲଜ୍ଜ୍ୟା ଆଉ
ସହନଶୀଳତା
ଔଷଧିର ଶକ୍ତି ତୁମେ, ଅମୃତ କଣିକା ।

ତୁମେ ଜାଗି ଥିଲ ଦିନେ ଦେବଙ୍କ ପୁଞ୍ଜରୁ
ଆଜି କିନ୍ତୁ ଜାଗି ଉଠ ଆମର ଅଣୁରୁ
ଅଷ୍ଟ ରୂପେ ମାଗି ନିଅ, ହିଂସା, ଦ୍ୱେଷ, ଲୋଭ
ସେହି ଅଷ୍ଟେ ଛିନ୍ନ କର ତମଃ ଗୁଣ ସବୁ
ଦିବ୍ୟତାରେ ଭରି ଦିଅ ଜନ ମାନସକୁ ।

ତୁମେ, ଦେଇଥିଲ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି
ଆବିର୍ଭୂତା ହେବ (ଦୁର୍ଗମ କାଳରେ)
ଯେବେ ପଡ଼ିବ ବିପତ୍ତି
ହେ ପ୍ରକୃତି ତୁମେ ଜାଗି ଉଠ
ଅକାଳେ ବୋଧିତା ଆଜି,
ମହାକାଳରୁ ଆବିର୍ଭୂତା ହୁଅ
ଜଗତରେ ଖେଳି ଯାଉ ତୁମ ତେଜ ଆଉ ଶକ୍ତି ।
ତୁମେ ହିଁ ତ ବିଷ୍ଣୁମାୟା, ଚେତନା ଓ ବୁଦ୍ଧି
ନିଦ୍ରା, କ୍ଷୁଧା, ଛାୟା, ଶକ୍ତି, ତୃଷ୍ଣା, କ୍ଷାନ୍ତି ଆଉ ଜାତି,
ଲଜ୍ଜା, ଶାନ୍ତି, ଶ୍ରଦ୍ଧା, କାନ୍ତି, ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପୁଣି ବୃତ୍ତି,
ସ୍ମୃତି, ଦୟା, ତୁଷ୍ଟି, ମାତୃ, ଭ୍ରାନ୍ତି ଆଉ ଚିତି ।

ତୁମେ ହିଁ ତ ସାଧନାର ଏ ବାଇଶି ପାହାଚ
କୁଣ୍ଡଳିନୀ ତୁମେ, ଜାଗି ଉଠ 'ମା' ସହସ୍ରାକୁ
ଉଜ୍ଜୀବିତ କର ଚେତନାକୁ
ଅତିକ୍ରମୀ ଏ ବାଇଶି ପାହାଚ
ପରଂ ବ୍ରହ୍ମଙ୍କ ପୂର୍ଣ୍ଣ ନେତ୍ର ଦ୍ୱୟେ ଦେଖୁଛି—
ତୁମର ଶାଶ୍ୱତ ରୂପକୁ !

ତୁମର ଆଗମନୀରେ କିବା ଦେବି ଭେଟି
ତୁମେ ତ ଭରି ଦେଇଛ ମୋ ଦେହରେ
ଆଳସ୍ୟତା, ଅଜ୍ଞାନତା
ଆଉ ମହିଷାର ରିପୁ ଗୋଟି ଗୋଟି
ତୁମରି ଶାଣିତ ଖଡ୍‌ଗ ଛିନ୍ନ କରୁ ଏହି ଅଙ୍ଗ ସବୁ
ପ୍ରସନ୍ନତାରେ ଭରି ଦିଅ ମୋର ଅନ୍ତରକୁ ।

ତୁମେ ଆଜି ଅଭିଷିକ୍ତା ହୁଅ ଦେବୀ ତୁମର ଗର୍ଭରେ
ତୁମେ ଆଜି ନିନାଦିତା ହୁଅ ସଜ୍ଜନଙ୍କର ମନ୍ତ୍ରରେ
'ସର୍ବ ମଙ୍ଗଲ୍ୟ ମାଙ୍ଗଲ୍ୟେ' ତୁମେ ଆଜି ଜାଗି ଉଠ
ଅମୃତ ବୃଷ୍ଟି ତୁମ ଭରି ଯାଉ ଏ ଧରାରେ ଧରାରେ ।

ଉଠାକଲେଟେର ବିଲାସ,
ଭୁବନାଣୀ ।

ଓଡ଼ିଶା ବାହାରେ ଜଗନ୍ନାଥ

ଶ୍ରୀ ଅନନ୍ତ ରାମ କର କୌଣ୍ଡିନ୍ୟ

ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ଚେତନା ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଧର୍ମ ନ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଶା ବାହାରେ ଭାରତ ତଥା ପୃଥିବୀର ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରସାର ଲାଭ କରିଛି । ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଥିବା ଯେ କୌଣସି ଆଞ୍ଚଳିକ ଦେବତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଜଗନ୍ନାଥ ହିଁ ଅଧିକ ପ୍ରସାରବନ୍ତ, ଏକଥା ଅନୁମାନ କରିହୁଏ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଶତାବ୍ଦୀ ବେଳକୁ ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଜଗନ୍ନାଥ ଚେତନା ପହଞ୍ଚିସାରିଛି । ତତ୍କାଳୀନ ଭାରତର ଜୟପୁର, ପଞ୍ଜାବ, ମହାରାଷ୍ଟ୍ର, ବର୍ଦ୍ଧମାନ, ବିକାନୀର, ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ, ବାଙ୍କୁଡ଼ା, ପଶ୍ଚିମ ବଙ୍ଗ, ଆସାମ, ମଣିପୁର, ଛୋଟନାଗପୁର, ଆନ୍ଧ୍ର ଅଞ୍ଚଳରେ ଜଗନ୍ନାଥ ଚେତନା ପ୍ରସାର ଲାଭ କରିପାରିଥିଲା । ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ନେପାଳ, ନ୍ୟୁୟର୍କ, ଲଣ୍ଡନ, ସାନ୍‌ଫ୍ରାନ୍‌ସିସ୍କୋ, କାନାଡ଼ା, ମସ୍କୋ, ମରିସସ୍, ବର୍ମା, ଜାପାନ, ପ୍ରଭୃତି ସ୍ଥାନରେ ଜଗନ୍ନାଥ ଚେତନାର ପ୍ରସାର ଘଟି ମନ୍ଦିର ନିର୍ମାଣ ହେଲା । ଏପରିକି ନୌ–ବାଣିଜ୍ୟ କାଳରେ ଓଡ଼ିଆମାନେ ଦରିଆ ସେପାରି ବ୍ରହ୍ମଦେଶ, ୟୁନାନ୍, ଚମ୍ପା, ବାଲିଦ୍ୱୀପ ପ୍ରଭୃତି ଅଞ୍ଚଳରେ ଜଗନ୍ନାଥ ଚେତନା ପ୍ରସାର ଘଟାଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ମହିମା ପ୍ରସାର ପାଇଁ କୌଣସି ପ୍ରଚାରକ ଉଦ୍ୟମ କରିନାହାନ୍ତି । ଜଗନ୍ନାଥ ଜଗତର ନାଥ । ସ୍ୱତଃ ସେ ବିଶ୍ୱ ପ୍ରସାରୀ ।

ଛଅ ଶହ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ରାଜସ୍ଥାନର ରାଜଧାନୀ ଜୟପୁରର ସାବାଇ ରାଜାମାନେ ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରକୁ ଆସିଥିବା ଐତିହାସିକ ପ୍ରମାଣ ରହିଛି । ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର ଦର୍ଶନରୁ ଫେରି ସେମାନେ ଜୟପୁରଠାରେ ଏକ ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିର ନିର୍ମାଣ କରିଥିଲେ । ପଞ୍ଜାବ କେଶରୀ ରଣଜିତ ସିଂହ ବାହାଦୁର ୧୮୦୯ରେ ପୁରୀ ଆସି ପଞ୍ଜାବୀ ମଠ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ସହ ପଶ୍ଚିମ ଦ୍ୱାର ତୋରଣ ମଣ୍ଡପ ନିର୍ମାଣ କରିଥିଲେ । ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ରଣଜିତ ସିଂହ ପ୍ରଦାନ କରିଥିବା "କୋହିନୁର ହୀରା" ଚକ୍ରାନ୍ତ କ୍ରମେ ଆଜି ଇଂଲଣ୍ଡରେ ରହିଛି । ମହାରାଷ୍ଟ୍ରରେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ମହିମା ଅପାର । ମହାରାଷ୍ଟ୍ରର ରାଜା ରଘୁଜୀ ଭୌସଲା, ଶିବାଜୀ ପଣ୍ଡିତ, ଭବାନୀ ପଣ୍ଡିତ ପ୍ରମୁଖ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ବିସ୍ତର ଭୂସମ୍ପତ୍ତି ଦାନ କରିଛନ୍ତି । ମାଳବ ରାଜ୍ୟର ରାଣୀ ଅହଲ୍ୟା ବାଈଙ୍କ ସ୍ମୃତିରେ ତାଙ୍କ କନ୍ୟା ମୁକ୍ତାବାଈ ଗଙ୍ଗାନଦୀ ହୁଗୁଳୀ ଜଗନ୍ନାଥ ଘାଟଠାରୁ ସ୍ୱର୍ଗଦ୍ୱାର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜଗନ୍ନାଥ ମାର୍ଗ ନିର୍ମାଣ କରିଥିଲେ । ସେହିପରି ଛୋଟନାଗପୁର ଭୌସଲା ପରିବାର ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ପାଇଁ ବାର୍ଷିକ ଲୁଗା ନାଗପୁରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ନିକଟକୁ ପଠାଉଥିଲେ । ବଙ୍ଗ ଦେଶର ବର୍ଦ୍ଧମାନ ରାଜପରିବାର ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ପରମ ଭକ୍ତ । ଏହି ରାଜବଂଶର ଧର୍ମବୀର କୀର୍ତ୍ତିଚନ୍ଦ୍ର ବଙ୍ଗର ବର୍ଦ୍ଧମାନ, ତାଲାନା, ରାଣୀଗଞ୍ଜ, ଶ୍ୟାମ ବଜାର ପ୍ରଭୃତି ସ୍ଥାନରେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ପୂଜା ପ୍ରଚଳନ କରିଥିଲେ । ଏଥି ସହ ସେ ପୁରୀ ମାର୍କଣ୍ଡ ପୋଖରୀ ପାହାଚ ନିର୍ମାଣ ଓ କାଞ୍ଚନ ନଗରରେ ରଥଯାତ୍ରା ପ୍ରଚଳନ କରିଥିଲେ । ରାଜସ୍ଥାନ ବିକାନୀର ରାଜପରିବାରର "ଦୁଙ୍ଗର ସିଂହ" ବିକାନୀରଠାରେ ଏକ ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିର ନିର୍ମାଣ କରିଥିଲେ । ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ବିଲାସପୁର ନିକଟ ରତ୍ନପୁରଠାରେ ପ୍ରାଚୀନ କାଳରେ ଦୁଇଟି ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇଛି । ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶର ସାରଙ୍ଗଗଡ଼ (୧୬୯୭) ରାୟଗଡ଼ (୧୬୧୭) ଠାରେ ଦୁଇଟି ପ୍ରାଚୀନ ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇଥିଲା । ସେହିପରି ବଙ୍ଗର ବାଙ୍କୁଡ଼ାଠାରେ ୧୩୬୮ରେ ଏକ ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇଥିଲା । ମଣିପୁର ରାଜଧାନୀ ଇମ୍ଫାଲଠାରେ ରାଜର୍ଷି ଭାଗ୍ୟଚନ୍ଦ୍ର ରଥଯାତ୍ରା ଓ 'ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ଗାନ' ଆଦି ପ୍ରଚଳନ କରିଥିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁଦ୍ଧା ଏହା ଜୟଦେବ ଯାତ୍ରା ନାମରେ ଖ୍ୟାତ । ବିହାର, ଛୋଟନାଗପୁର, ନାଗବଂଶୀମାନେ ୧୬୮୩ରେ ଦୋଏସା ଗଡ଼ ଓ ଜଗନ୍ନାଥପୁରଠାରେ ୧୬୯୧ ମସିହାରେ ଦୁଇଟି ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁଦ୍ଧା ଏଠାରେ ରଥଯାତ୍ରା ପ୍ରଚଳିତ । ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶର ସୋମପେଣ୍ଠ ନିକଟ ସାବକୋଟା ଓ ଶ୍ରୀକାକୁଲମ୍‌ଠାରେ ପ୍ରାଚୀନ ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିର ରହିଛି । ସେହିପରି ଦିଲ୍ଲୀ, କଲିକତା, ବିଜୟନଗର, ବମ୍ବେ 'ପ୍ରଭୃତି ସ୍ଥାନରେ ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିର ରହିଛି ।

ନେପାଳ ରାଜପରିବାର ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ପରମ ଭକ୍ତ । ନେପାଳ ରାଜାଙ୍କ ପାଇଁ ଶ୍ରୀ ମନ୍ଦିରରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଦେବନୀତିର ସୁଯୋଗ ଦିଆଯାଇଛି । ନେପାଳରୁ ବିଷ୍ଣୁଶିଳା ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରକୁ ଅଣାଯାଇଥିଲା । ଶହ ଶହ ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ମହିମା ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାନ୍ତରରେ ଏତେମାତ୍ରାରେ ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାର କରିଛି ଯେ ମଣିପୁର, ଗୁଜୁରାଟ, ରାଜସ୍ଥାନ ଭଳି ଦୁରାନ୍ତ ଅଞ୍ଚଳରୁ ଲୋକମାନେ ପୁରୀ ଆସୁଥିଲେ । ସେ କାଳରେ ଆଜିଭଳି ଗମନାଗମନର ସୁବିଧା ନ ଥିଲା । ତଥାପି ବହୁ ବାଧାବିଘ୍ନ ସତ୍ତ୍ୱେ ଲୋକମାନେ ପାଦରେ ଚାଲି ଚାଲି ପୁରୀ ଆସୁଥିଲେ । ଦୀର୍ଘ ୩ ମାସକାଳ ଚାଲି ଚାଲି ଆସିବା ବାଟରେ ଅନେକ ପ୍ରକାର ରୋଗ ତଥା ଦୁର୍ଘଟଣାରେ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଥିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁଦ୍ଧା ଆସାମର ଲୋକ ସଂସ୍କୃତିରେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ପ୍ରଭାବ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ । ଐତିହାସିକ ଅନୁଧ୍ୟାନରୁ ଜଣାଯାଏ ୧୪୮୩ରେ ଆସାମର ରାଜା ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଦର୍ଶନରେ ଆସି ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ଭୋଗ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ଆହୋମ ରାଜା ଜୟସିଂହଙ୍କ ଆଦେଶ

ହାତୀଦାନ୍ତ ଓ ହାତୀଦାନ୍ତରେ ନିର୍ମିତ ସୂକ୍ଷ୍ମ କାରୁକାର୍ଯ୍ୟ, ସୂକ୍ଷ୍ମ ଓ ସୁନ୍ଦର ବସ୍ତ୍ର, ପାଟଲୁଗା ଇତ୍ୟାଦି, ବିଦେଶକୁ ବୋଇତରେ ବୋଝେଇ କରି ରପ୍ତାନି କରିବା ନିମନ୍ତେ ସାଧବପୁଅମାନେ ନେଉଥିଲେ । ସିଂହଳକୁ ହାତୀ ମଧ୍ୟ ରପ୍ତାନି ହେଉଥିଲା । ବିଦେଶରେ ବାଣିଜ୍ୟ ସାରି ସାଧବ ପୁଅ ଫେରିଆସୁଥିଲା, ବୋଇତରେ ଅଜସ୍ର ଧନସମ୍ଭାର ଧରି କଳିଙ୍ଗକୁ । ବିଦେଶରୁ, ମୁକ୍ତା, ସୁନା, ରୁପା, ରେଶମବସ୍ତ୍ର, ସୁଆ, ମୂଲ୍ୟବାନ ରତ୍ନ, କାମେଘାପାଟ, ମେଘଡ଼ମ୍ବରୁ ଶାଢ଼ୀ ଇତ୍ୟାଦି ଆମଦାନୀ କରି କଳିଙ୍ଗକୁ ଆଣୁଥିଲେ ।

ଆଜି ବି ପ୍ରାଚୀନ କଳିଙ୍ଗର ନୌ–ବାଣିଜ୍ୟର ସ୍ମାରକୀ ବହନ କରି ଓଡ଼ିଶାର ପୁରପଲ୍ଲୀରେ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ପର୍ବପାଳନ କରାଯାଉଛି । ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ କାର୍ତ୍ତିକ ପୂର୍ଣ୍ଣିମାରେ ବାଲିଯାତ୍ରା ଓ ବୋଇତ ବନ୍ଦାଣ, ଚୈତ୍ର ପୁନେଇଁରେ ଘୋଡ଼ାନାଚ, ଭାଦ୍ରବ ମାସରେ ଖୁଦୁରୁକୁଣୀ ଓଷା, ଦୀପାବଳିରେ ବୋଇତ ଝୋଟି ଇତ୍ୟାଦି ରୀତିଚରିତ ପ୍ରଥାନୁସାରେ ପାଳିତ ହେଉଛି । ପ୍ରାଚୀନ ବୋଇତ ଯାତ୍ରାର ସ୍ମୃତିକୁ ପାଳନ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଏବେ ବି ଓଡିଶାର ଲୋକମାନେ କାର୍ତ୍ତିକ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଦିନ ପ୍ରତ୍ୟୁଷରୁ ନଈ, ନାଳ, ପୋଖରୀ ଓ ସମୁଦ୍ରରେ ସ୍ନାନକରି ଶୋଲ ଓ କଦଳୀ ବାସୁଙ୍ଗାରେ ନିର୍ମିତ ରଙ୍ଗ ବେରଙ୍ଗର ଡ଼ଙ୍ଗାମାନ ଭସାଇଥାନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗ୍ରାମ ଓ ସହର ନଦୀ ତୁଠ ଓ ଘାଟ କାର୍ତ୍ତିକ ପୂର୍ଣିମା ଦିନ ପ୍ରତ୍ୟୁଷରୁ ଏକ ଯାତ୍ରା ବା ମେଳା ଭଳି ପ୍ରତୀୟମାନ ହୁଏ । ସୁସଜ୍ଜିତ ବୋଇତରେ ଜଳୁଥିବା ଦୀପବତିର ଆଲୋକ ଜଳରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇ ଏକ ମନୋରମ ଦୃଶ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ । କଟକ ଗଡ଼ଗଡ଼ିଆଘାଟଠାରେ କାର୍ତ୍ତିକ ପୂର୍ଣ୍ଣିମାଠାରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ସାତଦିନ ଧରି ଚାଲୁଥିବା ବାଲିଯାତ୍ରା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେଉଥିବା ସ୍ମାରକୀ ଯାତ୍ରାଠାରୁ ମହାସମାରୋହରେ ପାଳିତ ହୁଏ । ଏହି ଯାତ୍ରା ବାଲିଯାତ୍ରା ନାମରେ ସାରା ଓଡ଼ିଶାର ପୁରପଲ୍ଲୀରେ ବିଖ୍ୟାତ ଲାଭ କରିଛି । ପ୍ରତିବର୍ଷ ହଜାର ହଜାର ଲୋକ ଓଡ଼ିଶାର ବିଭିନ୍ନ ଜାଗାରୁ ଏ ଯାତ୍ରା ଦେଖିବା ପାଇଁ ଆସିଥାନ୍ତି । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ପାରାଦ୍ୱୀପ ବନ୍ଦରରେ ମଧ୍ୟ କାର୍ତ୍ତିକ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଦିନ ପ୍ରାଚୀନ ବୋଇତ ଯାତ୍ରାର ସ୍ମୃତି ବହନକରି ବୋଇତ ବନ୍ଦାଣ ଉତ୍ସବ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୁଏ ।

ସୁଖର କଥା ସମୃଦ୍ଧଶାଳୀ ପ୍ରାଚୀନ କଳିଙ୍ଗର ନୌବାଣିଜ୍ୟର ସ୍ମୃତି ସ୍ମରଣ ନିମନ୍ତେ ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ଗତବର୍ଷ ନଭେମ୍ବର ୯୦ ତାରିଖ କାର୍ତ୍ତିକ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଦିନ ପାରାଦ୍ୱୀପ ବନ୍ଦରରୁ ଇଣ୍ଡୋନେସିଆର ବାଲିଦ୍ୱୀପ ଅଭିମୁଖେ ଏକ ଐତିହାସିକ ନୌଯାତ୍ରା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ଭାରତୀୟ ନୌବାହିନୀର ଜାହାଜ ଆଇ.ଏନ୍.ଏସ୍.–'ସମୁଦ୍ର' କାର୍ତ୍ତିକ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଦିନ ସକାଳରୁ ବାଲୀଦ୍ୱୀପ ଅଭିମୁଖେ ସାତଜଣ ନୌ–ଅଭିଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ଧରି ଯାତ୍ରା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା । ଏଥିରେ ଜଣେ ଓଡ଼ିଆ ସ୍ଥାନ ପାଇଥିଲେ । ଓଡ଼ିଶାର ପାରାଦ୍ୱୀପ ବନ୍ଦରରୁ ଏହି ଐତିହାସିକ ବାଲିଦ୍ୱୀପ ଯାତ୍ରା ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଓ ଏହି ନୌ–ଅଭିଯାତ୍ରୀମାନେ ଇଣ୍ଡୋନେସିଆର ବାଲିଦ୍ୱୀପରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲେ । ଓଡ଼ିଶାର ବନ୍ଦର ଗୋପାଳପୁର ବାଟ ଦେଇ ଭାଇଜାଗ୍, ମାଡ୍ରାଜ, କାମବେଲ, ବେ ଅଫ୍ ନିକୋବର ଆଇଲାଣ୍ଡ, ବେଦାଙ୍ଗ ଏବଂ ଇଣ୍ଡୋନେସିଆର ଜାକର୍ତ୍ତା ଓ ସୁରବାୟା ଆଦି ବନ୍ଦର ଦେଇ ଏହି ଜାହାଜ ଯାତ୍ରାକରି ବାଲିଦ୍ୱୀପରେ ପହଞ୍ଚିବ । ସେଠାରେ ଜାହାଜ ପହଞ୍ଚିଲା ପରେ ୧୯୯୩ ମସିହା ଜାନୁଆରୀ ୩୧ ତାରିଖ ଦିନ ନୌ ଅଭିଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ଦେବା ଲାଗି ଏକ ଉତ୍ସବ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଓଡ଼ିଶା ଉତ୍ସବ ଉଦ୍‌ଘାଟିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ଐତିହାସିକ ସ୍ମୃତିସ୍ମରଣ ଓଡ଼ିଶାର ଯୁବକ ଯୁବତୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଏକ ପ୍ରେରଣାର ଉତ୍ସ ହେବ ।

ଅଧକ୍ଷ, ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚତର ମାଧ୍ୟମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ,
ସାଲେପୁର, କଟକ ।

ଭୁବନେଶ୍ୱରଠାରେ ରାଜ୍ୟ ସମବାୟ ବ୍ୟାଙ୍କ ସମ୍ମିଳନୀ ଗୃହରେ ରାଜ୍ୟ ଶିଶୁକଲ୍ୟାଣ ପରିଷଦ ଦ୍ୱାରା ଆୟୋଜିତ ପୂର୍ବାଞ୍ଚଳ ଆଞ୍ଚଳିକ ପରିଷଦ ବୈଠକରେ ଭାରତ ଶିଶୁକଲ୍ୟାଣ ପରିଷଦର ଅଧକ୍ଷା ଶ୍ରୀମତୀ ବିଦ୍ୟାବେନ ଶାହା ଅଧକ୍ଷତା କରୁଛନ୍ତି ।

ଖାଉଟୀ ସୁରକ୍ଷା ଆଇନ ଓ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଙ୍ଗଠନ

ଶ୍ରୀ ବିଚିତ୍ରାନନ୍ଦ ସାମଲ

ଖାଉଟୀ ବା ଉପଭୋକ୍ତାର ସଂଜ୍ଞା ସୁଦୂର ପ୍ରସାରୀ, ଏହାର ଅର୍ଥ ବ୍ୟାପକ । ଏତିକି କହିଲେ ଯଥେଷ୍ଟ ହେବ ଯେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲୋକ ଜନ୍ମଠାରୁ ମୃତ୍ୟୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଖାଉଟୀ ବା ଉପଭୋକ୍ତା । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଆଲୋକ, ଜଳ, ବାୟୁ ଓ ପରିବେଶ ଉପଭୋଗ କରେ ସେ ମଧ୍ୟ ଜଣେ ଖାଉଟୀ ବା ଉପଭୋକ୍ତା । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ଦେଖାଯାଇଛି ଯେ, କେତେକ ଲୋକ ଦେଶ ପାଇଁ ତ୍ୟାଗ କରିବା ଆଳରେ ଦେଶର ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ଲୁଟ୍ କରି ଭୋଗ କରୁଛନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ଏହି ଗୋଷ୍ଠୀ ଅର୍ଥ ଓ କ୍ଷମତା ବଳରେ ଦେଶର କୋଟି କୋଟି ସରଳ ଓ ଅଶିକ୍ଷିତ ଜନତାକୁ ଶୋଷଣ କରି ଚାଲିଛନ୍ତି । ନିରୀହ ନିଷ୍ପେଷିତ କୋଟି କୋଟି ଜନତା ଏପରି ଅନ୍ୟାୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ କିପରି ଅଭିଯୋଗ କରିବେ, କାହା ପାଖରେ କରିବେ ଓ କିଏ କେତେ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ସେ ଅଭିଯୋଗ ଶୁଣି ନ୍ୟାୟ ପ୍ରଦାନ କରିବ, ସେ ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା କରାଯାଇ ୧୯୮୬ ମସିହାରେ ତତ୍କାଳୀନ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଏକ ଯୁଗାନ୍ତକାରୀ ଖାଉଟୀ ସୁରକ୍ଷା ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ କଲେ, ଯାହାକୁ କି "Consumer Protection Act, 1986" କୁହାଗଲା । ଏହି ଆଇନ ବଳରେ ଖାଉଟୀର ସଂଜ୍ଞା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ସହିତ ତା'ର ଅଧିକାର ସମ୍ପର୍କରେ ବିଶଦ ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି । ଏହା ଫଳରେ ୧,୦୦୦ ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହେଉଥିବା ଖାଉଟୀମାନେ ଯଥାରେ ଖର୍ଚ୍ଚାନ୍ତ ହୋଇ କୋର୍ଟ କଚେରୀର ଦ୍ୱାରସ୍ଥ ନହୋଇ ନିଜ କପାଳକୁ ଆଦରି ରହୁଥିଲେ, ସେହିମାନେ ମଧ୍ୟ ମାତ୍ର ୫୦ ପଇସା କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ବିନା ଖର୍ଚ୍ଚରେ ନିଜର କ୍ଷତିପୂରଣ ନିମନ୍ତେ ଖାଉଟୀ ସୁରକ୍ଷା ଅଦାଲତର ଆଶ୍ରୟ ନେଇ ପାରୁଛନ୍ତି । ଏହାର ଅନେକ ଉଦାହରଣ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ଯେଉଁ ଅଧିକାରଗୁଡ଼ିକ ଏହି ଆଇନ ଖାଉଟୀମାନଙ୍କୁ ଦେଇଛି ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲା, (୧) ନିରାପତ୍ତା ଅଧିକାର, (୨) ଜାଣିବାର ଅଧିକାର, (୩) ବାଛି କିଣିବାର ଅଧିକାର, (୪) ଆପତ୍ତି ଅଭିଯୋଗ କରିବାର ଅଧିକାର, (୫) ଶିକ୍ଷା ଅଧିକାର, (୬) ସୁସ୍ଥ ପରିବେଶ ରକ୍ଷା ଅଧିକାର, (୭) ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ ଅଧିକାର ଏବଂ (୮) ବାସନ୍ଦ କରିବାର ଅଧିକାର । ଏହାର ପରିସୀମା ଏତେ ବ୍ୟାପକ ଯେ ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନରେ ଯେଉଁ ସବୁ ଅସୁବିଧା ଏହି ଆଇନ ତଥା ଅଧିକାରର ପରିସରଭୁକ୍ତ ହୋଇଥିବ ତାହାର ସଦୁପଯୋଗ କରି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ନିରାପଦରେ ଜୀବନ ଯାପନ କରିପାରିବେ ।

ଆଇନର ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟବସାୟୀମାନଙ୍କର ଅସାଧୁ କାରବାର ଯୋଗୁଁ କ୍ଷତି, ନିମ୍ନ ମାନର ଖାଉଟୀ ଦ୍ରବ୍ୟ ବିକ୍ରି, ବର୍ଣ୍ଣିତ ସେବାରେ ଅବକ୍ଷୟ ଏବଂ ତ୍ରୁଟି, ପଦାର୍ଥର ଉଲ୍ଲିଖିତ ଉଚିତ୍ ମୂଲ୍ୟଠାରୁ ଅଧିକ ଦାମରେ ବିକ୍ରି ବିଷୟ ଖାଉଟୀ ସୁରକ୍ଷା ଅଦାଲତରେ ବିଚାର ହୋଇପାରିବ । ଖାଉଟୀମାନେ କିଣିଥିବା ପଦାର୍ଥର ତ୍ରୁଟି ସୁଧାରିବା, ପଦାର୍ଥ ବଦଳାଇ ଦେବା, ମୂଲ୍ୟ ଫେରନ୍ତ ଦେବା ଏବଂ ଯେ କୌଣସି କ୍ଷତି ନିମନ୍ତେ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦେବା ତଥା ମୋକଦ୍ଦମା ଖର୍ଚ୍ଚ ବାବଦକୁ ଖର୍ଚ୍ଚ ଦେବା ନିମନ୍ତେ ଖାଉଟୀମାନେ ତ୍ରିସ୍ତରୀୟ ଖାଉଟୀ ଅଦାଲତର ଆଶ୍ରୟ ନେଇ ପାରିବେ ।

(୧) ଜିଲ୍ଲା ଉପଭୋକ୍ତା ବିବାଦ ପ୍ରତିକାର ସଂସ୍ଥା ।

(୨) ରାଜ୍ୟ ଉପଭୋକ୍ତା ବିବାଦ ପ୍ରତିକାର ଆୟୋଗ ।

(୩) ଜାତୀୟ ଉପଭୋକ୍ତା ବିବାଦ ପ୍ରତିକାର ଆୟୋଗ ।

ଏହି ଆଇନକୁ ଅଧିକ ସକ୍ରିୟ ଏବଂ ଫଳପ୍ରଦ କରିବା ନିମନ୍ତେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ନିକଟରେ (ତା ୨୮-୬-୧୯୯୩ ରିଖ) ଏହାର ସଂଶୋଧନ କରି ଏକ ଅଧ୍ୟାଦେଶ ଜାରି କରିଛନ୍ତି । ଏହି ସଂଶୋଧନ ଫଳରେ ଦେଶର ଖାଉଟୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ନୂତନ ମୋଡ଼ ନେବ ବୋଲି ଆଶା କରାଯାଏ । ପୂର୍ବରୁ ସମସ୍ତ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜିଲ୍ଲାରେ ଅସ୍ଥାୟୀ ଭାବେ ଜିଲ୍ଲା ଫୋରମ୍‌ମାନ ଗଠନ କରିଥିଲେ । ଭାରତର ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁସାରେ ଏହି ଫୋରମ୍‌ଗୁଡ଼ିକର ସ୍ଥାୟୀ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ନିମନ୍ତେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେଉଥିବା ବେଳେ ଏହି ଅଧ୍ୟାଦେଶ ଜାରି କରାଗଲା, ଯାହା ଫଳରେ ଏହା ଆହୁରି କ୍ଷିପ୍ରତର ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବାର ଆଶା କରାଯାଉଛି । ଏବେ ଓଡ଼ିଶାର ୨୭ଟି ଜିଲ୍ଲାରେ ଫୋରମ୍‌ମାନ ଗଠନ ପାଇଁ ସବୁ ପ୍ରକାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରାଯାଇଛି ବୋଲି ମାନ୍ୟବର ଯୋଗାଣ ମନ୍ତ୍ରୀ ଏକ ଭାଷଣରେ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି ।

ଏହି ଅଧ୍ୟାଦେଶ ଜାରି ହେବା ଫଳରେ ଖାଉଟୀ ଅଦାଲତଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧିକ କ୍ଷମତା ଦିଆଯାଇଛି । ତେବେ ଆଇନର ପରିସରକୁ ସରକାରୀ ହାସ୍‌ପାତାଳର ସେବାକୁ ଆଣିବା ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ଗୋଷ୍ଠୀ କରିଥିବା ସୁପାରିଶ ଏହି ଅଧ୍ୟାଦେଶରେ ସ୍ଥାନ ପାଇନାହିଁ । ବେସାମରିକ ଯୋଗାଣ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଏ: କେ: ଆଣ୍ଟୋନୀ ସରକାରୀ ହାସ୍‌ପାତାଳଗୁଡ଼ିକୁ ତ୍ରୁଟି ବିଚ୍ୟୁତି ସୁଧାରିବା ପାଇଁ ଶେଷ ସୁଯୋଗ ଦେଇଛନ୍ତି । ଯଦି ସେଥିରେ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ

ପ୍ରଥାରେ ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରରୁ ବଂଶୀବାଦନ ବିଗ୍ରହ ନିଆଯାଇ ଗଡ଼ସର ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇଥିଲା । ଆସାମର ଶ୍ରେଷ୍ଠ କବି ଶଙ୍କର ଦେବ (୧୪୪୯–୧୫୬୮) ଓ ତାଙ୍କର ଶିଷ୍ୟମାନେ ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର ଆସି ଏକ ବର୍ଷ ରହଣି କରି "ଉତ୍କଳ ଦର୍ଶନ" କାବ୍ୟ ରଚନା କରିଥିଲେ । ଆସାମର ଅନ୍ୟତମ ଶ୍ରେଷ୍ଠ କବି ଶ୍ରୀଧର ନିନ୍ଦଳି ପୁରୁଷ କୀର୍ତ୍ତନ (କ୍ରୁଷ୍ଣିଷ୍ଣୁ କୀର୍ତ୍ତନ) ମଧ୍ୟ ରଚନା କରିଥିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁଦ୍ଧା ଆସାମର ପୂଜା ପାର୍ବଣରେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ପ୍ରଭାବ ଖୁବ୍ ରହିଛି । ଆସାମ ନାମରୂପ ଜିଲ୍ଲାର ଟୋଳକୁରି, ବେଲବାରି, ମିତାନୀ, ଗୁରୁମାନ, ଗୋଆଲ ପାରା, ଜିଲ୍ଲାର ମାଜଗାଓଁ, ବେଗୁନାଗାଁଓ, ଗୋଆଲପାରା ପ୍ରଭୃତି ସହରରେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ମନ୍ଦିର ଅଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ବର୍ଷ ବୈଶାଖ ସଂକ୍ରାନ୍ତିରେ ଆସାମର ଝିଅମାନେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ କୌତୁକ ବାହାଘର ନାମକ ଏକ ପର୍ବ ମଧ୍ୟ ଆସାମରେ ପାଳିତ ହୁଏ । ଏକ କଦଳୀ ଗଛକୁ ଜଗନ୍ନାଥ ମନେକରି ଏହି ବିବାହ ଉତ୍ସବ ପାଳନ କରିଥାନ୍ତି । କାମରୂପ ଜିଲ୍ଲାର ସନ୍ଧେଲୀ ଏକ ସୁନ୍ଦରୀ ଦିଆ ଆଦି ଗାଁରେ 'ଜଗନ୍ନାଥର ସଭା" ନାମରେ ଏକ ମେଳା ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୁଏ ।

ଆସାମର ଲୋକ ସଂସ୍କୃତିରେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ମହିମା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଲୋକପ୍ରିୟ । ଦକ୍ଷିଣ ଦିଲ୍ଲୀର "ହାଉଜଖାସ୍"ଠାରେ ଶ୍ରୀନୀଳାଚଳ ସେବା ସଙ୍ଘ ନାମରେ ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇଛି । ୧୯୭୯ ମସିହାରେ କଳାହାଣ୍ଡି ରାଜା ଶ୍ରୀ ପ୍ରତାପ କେଶରୀ ଦେଓ ଲୋକସଭା ସଦସ୍ୟ ଥିବା କାଳରେ ଏହି ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିର ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ପ୍ରତିବର୍ଷ ଏଠାରେ ରଥଯାତ୍ରା ମଧ୍ୟ ପାଳିତ ହୁଏ । ଏହି ସବୁ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତରେ ଅନୁମିତ ଯେ ଜଗନ୍ନାଥ କୌଣସି ଧର୍ମ କିମ୍ବା ଆଞ୍ଚଳିକତା ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ ନୁହନ୍ତି । ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳ ତଥା ଭାରତ ବାହାରେ ମଧ୍ୟ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ମହିମା ଅପାର । ତଥାପି ଏଠି ଅନୁମାନ କରିବା କଥା ଓଡ଼ିଶା ଉପକୂଳରେ ଥିବା ହସ୍ତପଦ ବିହୀନ କାଷ୍ଠମାଦଳୀ ବିଶ୍ୱର ସର୍ବାଧିକ ପ୍ରସାରଶାଳୀ ଦେବତା । କଳାଠାକୁର କଳାର ଠାକୁର । ସତେ ଅବା–"ସେ କଳା ଜଗତ ବାଉଳା" ।

ଆଡ଼ଭୋକେଟ୍,
ବ୍ରହ୍ମପୁର-୪ ।

ବଟେଯଠାରେ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିରରେ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ପ୍ରାଣ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଉତ୍ସବରେ କର୍ତ୍ତା ଶ୍ରୀ ଭଗବାନ ପାଣିଗ୍ରାହୀ ଓ ପ୍ରଶ୍ନରଜ ଶ୍ରୀ ଦେବରାଜ ତ୍ରିପାଠୀ ।

ଖାଉଟୀମାନଙ୍କ ସୁରକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ କେତେକ ସୁଚିନ୍ତିତ ପରାମର୍ଶ ଏଠାରେ ଦିଆଯାଇପାରେ ।

(୧) ଯେଉଁ ଅଞ୍ଚଳରେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଙ୍ଗଠନ ଗଠନ କରାଯାଇଥିବ, ସେ ଅଞ୍ଚଳର ପ୍ରତ୍ୟେକ ନାଗରିକ ଯେପରି ସଭ୍ୟ ହେବେ ଅଥବା ସଭ୍ୟଭୁକ୍ତ କରାଇବା ନିମନ୍ତେ ଚେଷ୍ଟିତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

(୨) ସେ ଅଞ୍ଚଳର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସାହି, ବସ୍ତି, ଗାଁ, ପଡ଼ା ଇତ୍ୟାଦିରେ କିଛି ଦିନ ଅନ୍ତରରେ (ଅତି କମ୍‌ରେ ସପ୍ତାହରେ ଏକ ଦିନ) ଖାଉଟୀ ସୁରକ୍ଷା ସଚେତନତା ଆଲୋଚନାଚକ୍ରର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ଉଚିତ୍ । ସେହି ଆଲୋଚନାଚକ୍ରକୁ ଏ ବିଷୟରେ ଉତ୍ତମ ଜ୍ଞାନ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷଙ୍କୁ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରାଯାଇ ତାଙ୍କଠାରୁ ବିଶେଷ ଭାବେ ଜାଣିବା ଦରକାର । ଅନ୍ତତଃପକ୍ଷେ ବର୍ଷକୁ ଥରେ ଖାଉଟୀ ସୁରକ୍ଷା ସେମିନାର ସହିତ ପ୍ରଦର୍ଶନୀର ଆୟୋଜନ କରି ବିଭିନ୍ନ ଖାଉଟୀ ସାମଗ୍ରୀରେ ଠକେଇ, ମାପ ଓଜନରେ ଠକେଇ, ପୁଡ଼ିଆ ସାମଗ୍ରୀରେ ଠକେଇ, ଅପମିଶ୍ରଣ ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟରେ ଅବଗତ କରାଇବା ଦରକାର ।

(୩) ବିଭିନ୍ନ ଦିନରେ (ସୁବିଧା ଅନୁସାରେ) ପଥପ୍ରାନ୍ତ ସଭାମାନ ଆୟୋଜନ କରି ସାଧାରଣ ଖାଉଟୀମାନଙ୍କୁ ଏ ବିଷୟରେ ବୁଝାଇବା ଦରକାର ।

(୪) ଛୋଟ ଛୋଟ ନାଟକ ମାଧ୍ୟମରେ ଖାଉଟୀମାନଙ୍କର ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକୁ ଲୋକ ଲୋଚନକୁ ଅଣାଯାଇ ପାରେ । ଯଦ୍ୱାରା କି ଏହା ଖାଉଟୀମାନଙ୍କ ଉପରେ ଭଲ ପ୍ରଭାବ ପକାଇବ ।

(୫) ବିଭିନ୍ନ ପୋଷ୍ଟର, ଲିଫ୍‌ଲେଟ୍, ପାମ୍ଫଲେଟ୍ ମାଧ୍ୟମରେ ଖାଉଟୀ ସୁରକ୍ଷା ଆନ୍ଦୋଳନର ବାର୍ତ୍ତାକୁ ସମାଜର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ତରରେ ପହଞ୍ଚାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା ହେବା ଉଚିତ ।

(୬) ଖାଉଟୀମାନଙ୍କର କ୍ଷତି ହେବା ଭଳି ଏବଂ ଭ୍ରାନ୍ତ ଧାରଣା ଦିଆଯାଇ କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟର ପ୍ରଚାରକୁ ବନ୍ଦ କରିବା ନିମନ୍ତେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଙ୍ଗଠନ ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଦରକାର ହେଲେ ଏହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଖାଉଟୀ ଅଦାଲତର ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଅଣାଯାଇ ପ୍ରତିକାର ଲୋଡ଼ାଯାଇ ପାରେ ।

(୭) ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ତରରେ ଏବଂ ସ୍କୁଲ୍ ସ୍ତରରେ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆଗ୍ରହ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ନିମନ୍ତେ ବକ୍ତୃତା ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଓ ପ୍ରବନ୍ଧ ପ୍ରତିଯୋଗିତାମାନ ଆୟୋଜନ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

(୮) ସବୁବେଳେ କୌଣସି ଖାଉଟୀ ସମସ୍ୟାକୁ ଖାଉଟୀ ଅଦାଲତର ଦୃଷ୍ଟିକୁ ନନେଇ ଆପୋଷ ମାଧ୍ୟମରେ ସମାଧାନ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟିତ ହେବା ଦରକାର । ଏଥିରେ ବିଫଳ ହେଲେ ଅଦାଲତର ଦୃଷ୍ଟିକୁ ନେବା ବିଧେୟ ।

(୯) ଖାଉଟୀମାନଙ୍କୁ ବୁଝାଇବା ସହିତ ସମସ୍ତ ବ୍ୟବସାୟୀମାନଙ୍କୁ ଏହାର ଉପକାରିତା ବିଷୟରେ ବୁଝାଇବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହା ହେଲେ ଅଯଥା ବିବାଦଗୁଡ଼ିକ ଏଡ଼ାଇ ଦେଇ ହେବ ।

(୧୦) ସରକାରୀ ଦପ୍ତରମାନଙ୍କରେ ଏହାର ପ୍ରଭାବ ପକାଇବା ଉଚିତ, କାରଣ ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ଉତ୍ତମ ସେବା ପାଇବା ପାଇଁ ଜନସାଧାରଣ ହକ୍‌ଦାର । ସେବା ନିମନ୍ତେ ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଉତ୍ତରଦାୟୀ । ଏହା ହେଲେ ସରକାରୀ ଦପ୍ତରଗୁଡ଼ିକ ସୁରୁଖୁରୁରେ ଚାଲିପାରିବ ।

(୧୧) କୌଣସି ଖାଉଟୀର ସମସ୍ୟାକୁ ନେଇ ଯଥାଶୀଘ୍ର ତାଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ ସହଯୋଗ ଯୋଗାଇ ଦେବା ବାଞ୍ଛନୀୟ ।

(୧୨) ଖାଉଟୀ ସଙ୍ଗଠନଗୁଡ଼ିକ ସବୁବେଳେ ସରକାରଙ୍କ ସହିତ ଯୋଗସୂତ୍ର ରକ୍ଷିବା ଉଚିତ ।

(୧୩) ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆୟୋଜିତ ସମସ୍ତ ସେମିନାର, ସଭା ସମିତିଗୁଡ଼ିକରେ ଯୋଗ ଦେବା ପାଇଁ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଙ୍ଗଠନମାନଙ୍କୁ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

(୧୪) ସମସ୍ତ ଖାଉଟୀ ଅଦାଲତଗୁଡ଼ିକ ଖାଉଟୀମାନଙ୍କର ଅଭିଯୋଗ ଏବଂ ସଙ୍ଗଠନଗୁଡ଼ିକର ଅଭିଯୋଗ ପ୍ରତି ଉଚିତ ଧ୍ୟାନ ଦେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହା ହେଲେ ଖାଉଟୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ସଫଳ ହୋଇପାରିବ ।

(୧୫) ଯଥା ସମୟରେ ଖାଉଟୀ ଅଭିଯୋଗର ଫଇସଲା ନିମନ୍ତେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଙ୍ଗଠନର ଭୂମିକା ଅତୀବ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ।

(୧୬) ସମସ୍ତ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଙ୍ଗଠନ ତରଫରୁ ସେହି ଅଞ୍ଚଳ ନିମନ୍ତେ ଏକ "ସଚେତନ ଖାଉଟୀ" ପୁରସ୍କାରର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯିବା ଉଚିତ । ଏହା ହେଲେ ଲୋକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଖାଉଟୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ପ୍ରତି ଆଗ୍ରହ ସୃଷ୍ଟି ହେବ ।

ଯେ କୌଣସି ନ୍ୟାଯ୍ୟ ଆନ୍ଦୋଳନ ପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ସହଯୋଗ ଲୋଡ଼ା । ଏହି ଖାଉଟୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ପାଇଁ ଖାଉଟୀ, ଖାଉଟୀ ସଙ୍ଗଠନ ଓ ସରକାରଙ୍କର ସକ୍ରିୟ ସାହାଯ୍ୟ ଓ ସହଯୋଗ ମିଳିଲେ ଏହା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ ଯେ ସ୍ପର୍ଶ କରିପାରିବ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ଏଫ୍‌-ଏଲ୍‌/୧, ପ୍ରେସ କଲୋନୀ,
ମଧୁପାଟଣା, କଟକ-୭୫୩୦୧୦ ।

ହୋଇନ ହୁଅନ୍ତି, ତେବେ ଏହି ସେବାକୁ ଖାଉଟୀ ଆଇନ ପରିସରଭୁକ୍ତ କରାଯିବ ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । ଅନ୍ୟ କେତେକ ମୁଖ୍ୟ ବିଷୟକୁ ପରିସରଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ତାହା ହେଲା :—

(୧) ବିକ୍ରି ହେବା ସମୟ ଶେଷ ହେବା ପରେ ବିକ୍ରି କରାଯାଉଥିବା ଔଷଧ କିମ୍ବା ଖାଦ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ଯାହାର ବ୍ୟବହାର ଜୀବନ ପ୍ରତି ନିରାପଦ ନଥିବ କିମ୍ବା ବିପଦଜ୍ଜନକ ହୋଇଥିବ ସେ ସବୁ ପଦାର୍ଥକୁ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିନେବା ପାଇଁ ଆଦେଶ ଜାରି କରିବା ।

(୨) ରନ୍ଧନ ଗ୍ୟାସ୍ ସଂଯୋଗ ଦେଉଥିବା ଗ୍ୟାସ୍ ଡିଲର୍ ଖାଉଟୀମାନଙ୍କୁ ନିଜ ଦୋକାନରୁ ଗ୍ୟାସ୍ ଚୁଲା ନେବାକୁ ବାଧ କରୁଥିବା ଭଳି ନିୟନ୍ତ୍ରଣମୂଳକ ବେପାର କରୁଥିବା ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଅଭିଯୋଗ ।

(୩) ସାଧାରଣ ସ୍ୱାର୍ଥ ଜଡ଼ିତ ଥିବା କେତେକ ଖାଉଟୀମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଅଭିଯୋଗ ଯଥା—ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଷ୍ଟାଣ୍ଡରେ ଯାନ ବାହାନ ରଖିବା ପାଇଁ ଅଧିକ ପଇସା ଦାବୀ କରିବା ଏବଂ କୌଣସି କମ୍ପାନୀ ଅଗ୍ରୀମ ହିସାବରେ ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କଠାରୁ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ନେଇ ଅଗ୍ରୀମ ବାତିଲ ହେବା ସତ୍ତ୍ୱେ ଅଗ୍ରୀମ ଫେରନ୍ତ ନଦେବା ବିଷୟରେ ଅଭିଯୋଗ ।

(୪) ଗୃହ ଯୋଗାଣ ବା ନିର୍ମାଣରେ ତ୍ରୁଟି, ଅବହେଳା, ଠକେଇ ଓ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ସମସ୍ୟା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅଭିଯୋଗ ।

(୫) ଖାଉଟୀ ବିବାଦ ଫଇସଲା ନିମନ୍ତେ ଗଠିତ ହୋଇଥିବା ଫୋରମ୍‌ଗୁଡ଼ିକରେ ବିଗ୍ଚାର ହେବାକୁ ଥିବା କ୍ଷତିର ପରିମାଣ ମଧ ବୃଦ୍ଧି କରାଯାଇଛି । ଜିଲ୍ଲା ଫୋରମ୍ ପାଇଁ ୫ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଓ ରାଜ୍ୟ କମିଶନ୍ ପାଇଁ ୨୦ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ସୀମା ରଖାଯାଇଛି । ୨୦ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାରୁ ଅଧିକ ପରିମାଣ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଅଭିଯୋଗ ସବୁ ଜାତୀୟ କମିଶନ ପରିସରଭୁକ୍ତ ହେବ ।

(୬) ସେବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁ ତ୍ରୁଟି ବିଚ୍ୟୁତି ଥିବ, ତାହାକୁ ଦୂର କରିବା ପାଇଁ ଆଦେଶ ଦେବା, ମୂଲ୍ୟ ଫେରନ୍ତ ପାଇଁ ଆଦେଶ ଦେବା ଏବଂ ଗୁରୁତ୍ୱହୀନ ଅଭିଯୋଗ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦଣ୍ଡବିଧାନ କରିବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେବା ପାଇଁ ସମସ୍ତ ଫୋରମ୍‌ଗୁଡ଼ିକୁ ଅତିରିକ୍ତ କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି ।

ଆଉ ମଧ ଜଣେ ବିଧବା ମହିଳା ନିଜର ଗୁଜୁରାଣ ମେଣ୍ଟାଇବା ନିମନ୍ତେ ଏକ ସିଲାଇ ମେସିନ୍ କିଣି ଏବଂ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ସ୍ୱଳ୍ପ ଆୟ ନିଯୁକ୍ତି ନିମନ୍ତେ ମୋଟର କାର୍ କିଣି କୌଣସି ଅସୁବିଧାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଥାନ୍ତି ତେବେ ସେମାନେ ଉପରୋକ୍ତ ସଂସ୍ଥାରେ ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରତିକାର ଲୋଡ଼ି ପାରିବେ ।

ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଉଦ୍ୟମରେ ଭୁବନେଶ୍ୱରଠାରେ ୧୯୯୩ ସେପ୍ଟେମ୍ବର ୨୫ ଓ ୨୬ ତାରିଖରେ ଖାଉଟୀ କଲ୍ୟାଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଙ୍ଗଠନଗୁଡ଼ିକର ଭୂମିକା ଶୀର୍ଷକ ଏକ ଦୁଇ ଦିନିଆ ଜାତୀୟ ଆଲୋଚନାଚକ୍ର ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ଆଲୋଚନାଚକ୍ରକୁ ଜାତୀୟ ଖାଉଟୀ କମିଶନ୍‌ର ଅଧକ୍ଷ ଶ୍ରୀ ଜଷ୍ଟିସ୍ ଭି. ବି. ଇରାଡ଼ି ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରିଥିଲେ ଓ ଯୋଗାଣ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଭାଗବତ ବେହେରା ସଭାପତିତ୍ୱ କରିଥିଲେ । ଓଡ଼ିଶା ସମେତ ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟର ପ୍ରମୁଖ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଙ୍ଗଠନର କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଜଷ୍ଟିସ୍ ଶ୍ରୀ ଇରାଡ଼ି ତାଙ୍କର ଭାଷଣରେ ଖାଉଟୀ ସୁରକ୍ଷା ଦିଗରେ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ କାର୍ଯ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କୁ ପ୍ରଶଂସା କରିଥିଲେ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ଏହିଭଳି ଉଦ୍ୟମ ହେବା ଦରକାର ବୋଲି କହିଥିଲେ ।

ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବେହେରା ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କର ଏ ଦିଗରେ ବିଭିନ୍ନ ପଦକ୍ଷେପ ବିଷୟରେ ସୂଚନା ଦେଇ କହିଥିଲେ ଯେ, (୧) ଖାଉଟୀ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ରାଜ୍ୟର ସମସ୍ତ ଜିଲ୍ଲାରେ ଖାଉଟୀ ଫୋରମ୍‌ମାନ ଗଠନ କରିବାକୁ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇଛି, (୨) ବ୍ଲକ୍ ସ୍ତରରେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ଖାଉଟୀ ସମିତିମାନ ଗଠନ କରାଯାଇଛି, (୩) ରାଜ୍ୟ ସ୍ତରରେ ଖାଉଟୀ ସୁରକ୍ଷା ସଚେତନତା ନିମନ୍ତେ ଏକ "ଚେତନା ଭବନ" ସ୍ଥାପନ ନିମନ୍ତେ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯାଇଛି, (୪) ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଙ୍ଗଠନ ଓ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷଙ୍କୁ "ଚେତନା ସମ୍ମାନ" ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଛି ।

ଉଦ୍‌ଯାପନୀ ଉତ୍ସବରେ ମୁଖ୍ୟ ଅତିଥି ରୂପେ ଯୋଗ ଦେଇ ରାଜ୍ୟପାଳ ଶ୍ରୀ ବି. ସତ୍ୟନାରାୟଣ ରେଡ୍ଡୀ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କର ବିଭିନ୍ନ ପଦକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକର ସୂଚନା ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ ଖାଉଟୀ ସୁରକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଭୂମିକା ନିମନ୍ତେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଙ୍ଗଠନ ଏବଂ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷଙ୍କୁ ଚେତନା ସମ୍ମାନରେ ସମ୍ମାନିତ କରିଥିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଓଡ଼ିଶାରେ ୮୩ଟି ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଙ୍ଗଠନ ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ନିକଟରେ ଏହା ୪୦୦କୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବ ବୋଲି ଆଶା ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ରାଜ୍ୟର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକରେ ଖାଉଟୀ କଲ୍ୟାଣ ସଂକ୍ରାନ୍ତୀୟ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ଖୋଲିବା ପାଇଁ ସରକାରଙ୍କର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ବିଷୟରେ ରାଜ୍ୟପାଳ ସୂଚନା ଦେଇଥିଲେ । ଏହା ଏକ ସ୍ୱାଗତଯୋଗ୍ୟ ପଦକ୍ଷେପ । ଖାଉଟୀ ଆନ୍ଦୋଳନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତରେ ଓଡ଼ିଶା ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଭାବେ ଅଗ୍ରଗତି ହାସଲ କରି ଅଗ୍ରଣୀ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିବ ବୋଲି ଆଶା କରାଯାଏ ।

ଖାଉଟୀ ସୁରକ୍ଷା ଆନ୍ଦୋଳନରେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଙ୍ଗଠନଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ରହିଛି । ସେମାନେ ନିଷ୍ଠାପର ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ତଥା ଏହାର ବାର୍ତ୍ତାକୁ ସମାଜର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ତରରେ ପହଞ୍ଚାଇବା ନିମନ୍ତେ ଯଥୋଚିତ ଚେଷ୍ଟା କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଙ୍ଗଠନ ବ୍ୟତିରେକେ ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନର କୌଣସି ଫଳ ମିଳେ ନାହିଁ । ଏଣୁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ତଥା ରାଜ୍ୟ ସରକାରମାନେ ଖାଉଟୀ ସୁରକ୍ଷା ସଙ୍ଘ ଏବଂ ସଙ୍ଗଠନମାନ ଗଠନ କରିବାରେ ଉତ୍ସାହିତ କରୁଛନ୍ତି । ଆମ ଓଡ଼ିଶାରେ ସରକାରଙ୍କ ତରଫରୁ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଙ୍ଗଠନ ଗଠନ ଏବଂ ସାହାଯ୍ୟ ସହଯୋଗ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉତ୍ସାହଜନକ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ଏହି ଖାଉଟୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ଏବଂ

ଜଳବାୟୁରେ ରୋଗମୁକ୍ତ ହୋଇ ସ୍ୱଗୃହକୁ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ କରିଥାନ୍ତି ।

ଅଷ୍ଟଶମ୍ଭୁ ମନ୍ଦିର :

କଟକ-ସମ୍ବଲପୁର ରାସ୍ତାର ନୂଆପାଟଣା ଛକଠାରୁ ମୋଟର ଗାଡ଼ି ଯୋଗେ ପ୍ରାୟ ଦୁଇ ମାଇଲ ରାସ୍ତା ଅତିକ୍ରମ କଲାପରେ ମଣ୍ଡେଶ୍ୱର ଘାଟଠାରେ, ଧବଳେଶ୍ୱର ମନ୍ଦିରକୁ ଯିବା ପାଇଁ ଦିନ ରାତି ସର୍ବଦା ଡଙ୍ଗାର ସୁବିଧା ରହିଛି । ନଚେତ୍ କଟକ ସହରର ଉପକଣ୍ଠ ମହାନଦୀର ବହଟା ଘାଟଠାରୁ ଡଙ୍ଗାରେ ପ୍ରାୟ ୫ କି.ମି ଅତିକ୍ରମ କରି ଧବଳେଶ୍ୱର କୁଦକୁ ଆସିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଧବଳେଶ୍ୱରଙ୍କ ଚତୁଃପାର୍ଶ୍ୱରେ, କୁଦ ନିକଟସ୍ଥ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ଅଷ୍ଟଶମ୍ଭୁଙ୍କର ମନ୍ଦିର ବିଦ୍ୟମାନ । ଏହି ଶିବ ମନ୍ଦିରଗୁଡ଼ିକ ହେଲା ମଣ୍ଡେଶ୍ୱର ଗ୍ରାମ ମୁଣ୍ଡିଆ ଉପରେ ମଣ୍ଡେଶ୍ୱର ମହାଦେବ, ଧବଳେଶ୍ୱରଙ୍କ ପଶ୍ଚିମ ଦିଗରେ ବିଶେଶ୍ୱର ମହାଦେବ କିମ୍ବା ବୁଢ଼ାଲିଙ୍ଗ, କଖଡ଼ି ଗ୍ରାମରେ ବାଣେଶ୍ୱର, ନୂଆଶାସନରେ ରାମେଶ୍ୱର, ନରାଜଠାରେ ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱର, ବଳରାମପୁରରେ ସର୍ପେଶ୍ୱର ଏବଂ ସେନାପୁର ନିକଟରେ ସ୍ୱପ୍ନେଶ୍ୱର ଅଷ୍ଟଶମ୍ଭୁ ବିରାଜିତ । ବର୍ତ୍ତମାନ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କର ମୃର୍ତ୍ତିକା ସଂରକ୍ଷଣ ବିଭାଗ ତରଫରୁ ଲକ୍ଷାଧିକ ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟରେ ସେଠାରେ ବୃକ୍ଷ ରୋପଣ ଓ ପୁଷ୍କରିଣୀ ଖନନ ଏବଂ ମନୋରମ ଉଦ୍ୟାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଛି । ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟଟନ ବିଭାଗ ତରଫରୁ ସେଠାରେ ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ପାନ୍ଥଶାଳା ମଧ୍ୟ ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇଛି । ଏହା ସହିତ ଆଠଗଡ଼ ଦେବୋତ୍ତର ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ବଙ୍ଗଳାଟିଏ ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇଛି । ଏଠାରେ ସ୍ମରଣ କରାଯାଇ ପାରେ ଯେ, ପୂର୍ବରୁ କେଶରୀ ବଂଶୀୟ ନରପତିମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ମିତ ଧବଳେଶ୍ୱରଙ୍କ କ୍ଷୁଦ୍ର ମନ୍ଦିରଟି ଜୀର୍ଣ୍ଣଶୀର୍ଣ୍ଣ ଅବସ୍ଥାରେ ପଡ଼ି ରହିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ପରେ ଯେତେବେଳେ ରାଜମାତା ପଦ୍ମାବତୀ ଦେବୀ ଆଉ ପୁରୀରେ ନରହି କଟକର ବାରବାଟୀ ଦୁର୍ଗରେ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଥିଲେ, ସେତେବେଳେ ଉକ୍ତ ପୀଠକୁ ପ୍ରାକୃତିକ ସୁଷମା ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ ଆସୁଥିବା ବେଳେ, ତାଙ୍କରି ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଗଜପତି ମହାରାଜା ପ୍ରତାପରୁଦ୍ର ଦେବ, ପୁରାତନ ମନ୍ଦିରଟିକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେଇ ଏବର ନୂତନ ମନ୍ଦିରଟି ନିର୍ମାଣ କରାଇଥିଲେ । ସେହି ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ମନ୍ଦିର ସମ୍ମୁଖସ୍ଥ ପଞ୍ଚାଘର ଏବଂ ମନ୍ଦିରର ଉତ୍ତର ଦିଗରେ ରହିଥିବା ଛୋଟ ଛୋଟ ଘରଗୁଡ଼ିକ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିଲା । ପରେ ଆଠଗଡ଼ ଯେତେବେଳେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଗଡ଼ଜାତ ରାଜ୍ୟ ରୂପେ ସ୍ୱୀକୃତି ପାଇଲା, ଧବଳେଶ୍ୱରଙ୍କର ଏହି ଆସ୍ଥାନଟି ଆଠଗଡ଼ ରାଜ୍ୟ ଭିତରେ ରହିଯିବାରୁ, ଆଠଗଡ଼ର ସାବର୍ଣ୍ଣ ଗୋତ୍ରୀ କ୍ଷତ୍ରିୟ ରାଜାମାନେ ଶ୍ରୀଜୀଉଙ୍କ ସେବା ପୂଜା ପାଇଁ ଭୂମି, ବୃତ୍ତି ଖଞ୍ଜି ଦେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କୁଦର ଉପରି ଭାଗରେ ବିଭିନ୍ନ ଉନ୍ନୟନମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟ କରାଇଲେ । ଆଠଗଡ଼ର ପୂର୍ବତନ ରାଜାସାହେବ୍ ସ୍ୱର୍ଗତଃ ବିଶ୍ୱନାଥ ଦେବ ବର୍ମାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସେଠାରେ ରାଧାକୃଷ୍ଣଙ୍କ ମନ୍ଦିର ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଗଠନମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟ ସମାହିତ ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରକାଶ ଥାଉକି, ସେ ସମୟରେ ଆଠଗଡ଼ର ରାଜବଂଶ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଧବଳେଶ୍ୱର ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ୧୭୬ ଏକର ଜମି ଖଞ୍ଜି ଦେଇଥିଲେ । ବାସ୍ତବରେ କହିବାକୁ ଗଲେ ଧବଳେଶ୍ୱର କୁଦଟି ପ୍ରାକୃତିକ ଶୋଭା ସମ୍ଭାରର ଏକ ଭଣ୍ଡାରର କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବନାହିଁ ।

ଧବଳେଶ୍ୱର ଦେବଙ୍କ ଆବିର୍ଭାବ :

ବହୁ ପ୍ରାଚୀନ କାଳରୁ ପୀଠଟି ପ୍ରସିଦ୍ଧି ଲାଭ କରିଅଛି । ଏହା ଏକ ଦ୍ୱାଦଶ ଗୋଟି ଜ୍ୟୋତିର୍ଲିଙ୍ଗ ମଧ୍ୟରୁ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଧବଳେଶ୍ୱର ଅନ୍ୟତମ । ଏବେ ପୁଣି ଶ୍ରୀଜୀଉଙ୍କ ଉତ୍ପତ୍ତି କାହାଣୀ କିମ୍ବଦନ୍ତୀମୂଳକ ଏବଂ ରହସ୍ୟାବୃତ୍ତ । ପଦ୍ମପୁରାଣର ଉତ୍ତର ଖଣ୍ଡ ୫୬ ଅଧ୍ୟାୟରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଅଛି । ଏକଦା ନମୁଚି ନାମକ ରାକ୍ଷସରାଜ ଇନ୍ଦ୍ରାସନ ଲାଭ କରିବା ଆଶାରେ ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସହ ଯୁଦ୍ଧରତ ଥିଲା । ଉଭୟଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ଥିର ହେଲା ସେମାନେ ବିନା ଅସ୍ତ୍ରରେ ଯୁଦ୍ଧ କରିବେ । ଉପଯୁକ୍ତ ସମୟ ପାଇଁ ସେମାନେ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଲେ । ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଏଥି ମଧ୍ୟରେ ଆକାଶବାଣୀ ହେଲା, ମହାସାଗରୀୟ ଫେନ ପୁଞ୍ଜାଘାତରେ ହିଁ ନମୁଚିର ମୃତ୍ୟୁ ହେବ । ଇନ୍ଦ୍ର ସେହି ପନ୍ଥା ଅବଲମ୍ବନ କରି ଦାନବ ନମୁଚିକି ହତ୍ୟା କଲେ । ଦାନବରାଜ ନମୁଚି ଜାତିରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଥିବାରୁ ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ବ୍ରହ୍ମ ହତ୍ୟା ପାପ ଲାଗିବାରୁ ସେ ବ୍ରହ୍ମ ହତ୍ୟା ଜନିତ ପାପରେ ବିବର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ କଳୁଷିତ ହୋଇ ବଡ଼ ଅତିଷ୍ଠ ହେଲେ । ଏଥିରୁ ଉଦ୍ଧାର ପାଇବା ପାଇଁ ନିଜର କୁଳଗୁରୁ ବୃହସ୍ପତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆଦିଷ୍ଟ ହୋଇ, ଦେବରାଜ ଇନ୍ଦ୍ର ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ଧାମରେ ମହାନଦୀର ଉତ୍ତର କୂଳରେ ଉପରୁକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣିତ ପୀଠର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ, ସେହି ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରବହମାନ ସ୍ୱଚ୍ଛ ଜଳରାଶିରେ ପଶି ସ୍ନାନ କରନ୍ତେ ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ କଳୁଷ ଦୂର ହେଲା ଏବଂ ସେ ତାଙ୍କର ପୂର୍ବ ତେଜ ପୁନର୍ବାର ଫେରି ପାଇଲେ । ସେହି ସ୍ନାନ ଫଳରେ ସୁରପତି ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଶାରୀରିକ ତେଜ, ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରଠାରୁ ଆହୁରି ଶୁଭ୍ରତର ହୋଇଉଠିଲା । ନିଜର ଶୁଭ୍ର ତେଜ ବର୍ଦ୍ଧନରେ ବିମୁଗ୍ଧ ହୋଇ ନମୁଚି ସୂଦନ ଇନ୍ଦ୍ର ପରମ ଭକ୍ତି ଏବଂ ପ୍ରୀତିଯୁକ୍ତ ହୋଇ, ମହାନଦୀ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଶୈଳଖଣ୍ଡ ଉପରେ ଉକ୍ତ ଶିବଲିଙ୍ଗ ସ୍ଥାପନ କରି ପୂଜା ଆରାଧନା କଲେ । ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଶୁଭ୍ରତର ତନୁ କାନ୍ତି ଜନିତ ସ୍ମୃତିକୁ ଉଜ୍ଜୀବିତ କରି ରଖିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଏହି ଐନ୍ଦ୍ର ଲିଙ୍ଗ ସମୟକ୍ରମେ ଲୋକ ମୁଖରେ ଧବଳେଶ୍ୱର ନାମରେ କଥିତ ହୋଇଥିଲେ । କାଳକ୍ରମେ ଏହି ଐନ୍ଦ୍ରଲିଙ୍ଗ ଘୋର ଅରଣ୍ୟ ଏବଂ ଲତା ଆଚ୍ଛାଦିତ ହୋଇ ପଡ଼ିରହିଥିଲା ଏବଂ ସମଗ୍ର କୁଦଟି ହିଂସ୍ର ଜନ୍ତୁମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିପଦ ସଙ୍କୁଳ ଅବସ୍ଥାରେ ଥିଲା ।

ବର୍ଣ୍ଣିତ ଶୈବ ପୀଠଟି ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଗ୍ରାମ ଇନ୍ଦ୍ର ଗ୍ରାମ (ବର୍ତ୍ତମାନ ମଣ୍ଡେଶ୍ୱର ଗ୍ରାମ ନାମରେ ନାମିତ)ରେ ନନ୍ଦୀ ନାମକ ଜନୈକ ବୈଶ୍ୟ ବାସ କରୁଥିଲେ । ସେ ପରମ ଶିବ ଭକ୍ତ ଥିଲେ । ସେ ପ୍ରତି ଦିନ ପ୍ରତ୍ୟୁଷରୁ ବର୍ଣ୍ଣିତ କୁଦ ଉପରକୁ ଯାଇ ଅତି ଗୋପନ ଭାବେ, ଉକ୍ତ ଐନ୍ଦ୍ରଲିଙ୍ଗଙ୍କୁ ଧବଳପୁଷ୍ପ, ବିଲ୍ୱପତ୍ର, ଚନ୍ଦନ ଏବଂ ଧୂପାଦି ଦେଇ ପୂଜା ଅର୍ଚ୍ଚନା କରୁଥିଲେ । ଏହାର କିଛିଦିନ ପରେ, ରାକ୍ଷସ ପ୍ରତିମ, ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ସଜ୍ଜିତ ଭୀମ ଦର୍ଶନ ନାମକ କିରାତ, ଉକ୍ତ ଶୈଳଖଣ୍ଡ ଉପରକୁ ଆସି ବହୁ ମୃଗ ଏବଂ ଶଶକାଦି ବଧ କରିବାରେ ଲିପ୍ତ ରହିଲା । ଏକଦା ପାପାଚାରୀ କିରାତ ନିରୀହ ବନ୍ୟଜନ୍ତୁମାନଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରୁକରୁ ଲକ୍ଷ୍ୟହୀନ ଭାବେ ଏହି ଐନ୍ଦ୍ରଲିଙ୍ଗଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରି ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରୀତ ହୋଇ ଭକ୍ତି ସହକାରେ ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପ୍ରଣତି ନିବେଦନ ଜଣାଇଲା ଏବଂ ମନେମନେ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କଲା ପ୍ରତିଦିନ ଏହି ଶିବଲିଙ୍ଗଙ୍କୁ ପୂଜା କରିବ । ପରେ ପରେ ସେ ମହାନଦୀକୁ ଯାଇ ସ୍ନାନ କରି, ଗଣ୍ଡୁଷରେ ଜଳ ଆଣି, ଶିବଲିଙ୍ଗଙ୍କୁ ଧୌତ କରି, ନନ୍ଦୀ ପୂଜିତ ପୁଷ୍ପ ଏବଂ ବିଲ୍ୱପତ୍ରକୁ ଅଲଗା କରି, ନିଜେ ଆଣିଥିବା ବିଲ୍ୱପତ୍ର ଏବଂ ସେଦିନ ବଧ କରିଥିବା ମୃଗ ମାଂସକୁ ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସମର୍ପଣ କରି, ନିଷ୍କାମ ଚିତ୍ତରେ, ନିଷ୍କପଟ ଭାବେ

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଧବଳେଶ୍ୱର ଓ ବଡ଼ଓଷା ପର୍ବ

ଶ୍ରୀ ରାଧାନାଥ ଦାସ

ମନ୍ଦିର ମାଳିନୀ ପୁଣ୍ୟଭୂମି ଉତ୍କଳର ପ୍ରତିଟି ପୁର ପଲ୍ଲୀରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଧର୍ମ ତଥା ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ମଠ ଏବଂ ଦେବାଳୟମାନ ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚର ହୋଇଥାଏ । ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ଆମର ଏହି ଉତ୍କଳ ଭୂମିରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ରାଜା ବା ସମ୍ରାଟମାନେ ରାଜତ୍ୱ କରି ଆସିଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ବୌଦ୍ଧ, ଜୈନ, ଶାକ୍ତ, ସୌର, ଗାଣପତ୍ୟ, ଶୈବ ଏବଂ ବୈଷ୍ଣବ ଧର୍ମର ଉପାସକମାନେ ବିଶେଷ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ଲାଭ କରିଛନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ଆଜି ଉତ୍କଳର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଏହି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଧର୍ମର ମଠ ଏବଂ ମନ୍ଦିରମାନଙ୍କରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ପୂଜା ପଦ୍ଧତି ତଥା ଉପାସନା ଆଦି ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚର ହୋଇଥାଏ । ବର୍ଣ୍ଣିତ ଧବଳେଶ୍ୱର ପୀଠ ଏକ ପ୍ରାଚୀନ ଶୈବପୀଠ ରୂପେ ସମଗ୍ର ଭାରତ ବର୍ଷରେ ବେଶ୍ ସୁପରିଚିତ ।

"ପଦ୍ମ ପୁରାଣ"ର ଉତ୍ତର ଖଣ୍ଡରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ, ଏକଦା ଶ୍ରୀଶଙ୍କର ଦେବୀ ଭବାନୀଙ୍କୁ କଥୋପ କଥନ ଛଳରେ ତୀର୍ଥମାନଙ୍କର ମହାତ୍ମ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବାକୁ ଯାଇ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ଯେ, ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଧବଳେଶ୍ୱର ଦେବ, ଉତ୍ତର ଭାରତସ୍ଥ ଗଙ୍ଗା ତୀରରେ ଥିବା ଶ୍ରୀଶ୍ରୀବିଶ୍ୱେଶ୍ୱର ଭଳି ମହିମାନ୍ୱିତ । ଏହି ପବିତ୍ର ପୀଠରେ ସ୍ନାନ, ତର୍ପଣ, ବ୍ରାହ୍ମଣ ଭୋଜନ ଏବଂ ବହୁବିଧ ବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ଦାନ ଫଳରେ ଅଶେଷ ପୁଣ୍ୟ ଲାଭ ହୋଇଥାଏ । "ପଦ୍ମ ପୁରାଣ"ରେ ପୁଣି ବର୍ଣ୍ଣିତ ଅଛି ଯେ, ସ୍ୱୟଂ ମହାଦେବ ସତ୍ୟ ଯୁଗରେ ନୀଳକଣ୍ଠ ନାମରେ, ତ୍ରେତା ଯୁଗରେ ହର ନାମରେ, ଦ୍ୱାପର ଯୁଗରେ ଶିବ ନାମରେ ଏବଂ କଳି ଯୁଗରେ ଧବଳେଶ୍ୱର ନାମରେ ନିଜର ମହାତ୍ମ୍ୟ ପ୍ରକଟିତ କରିଥାନ୍ତି । ବାସ୍ତବରେ କହିବାକୁ ଗଲେ ଅତି ପ୍ରାଚୀନ ଏହି ଶୈବ ପୀଠ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ସଂସ୍କୃତି ତଥା ଐତିହ୍ୟର ବାର୍ତ୍ତା ବହନ କରି, ଶାନ୍ତିର ପ୍ରତୀକ ସ୍ୱରୂପ, ଧବଳିମାର ପ୍ରାଣ ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟରେ ନିଜର ମହନୀୟତା ସାରା ବିଶ୍ୱରେ ପ୍ରତିପାଦିତ କରି, ଏବେ ସୁଦ୍ଧା ମୂକସାକ୍ଷୀ ରୂପେ ନୀଳ ସ୍ୱଚ୍ଛ ଜଳରାଶି ଘେରା ପବିତ୍ର ଶୈଳଖଣ୍ଡ ଉପରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ।

ଇତିହାସ କହେ, ଉତ୍କଳର ଗଜପତି ସମ୍ରାଟ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦେବଙ୍କ 'ସହଧର୍ମିଣୀ, ପାଟରାଣୀ ପଦ୍ମାବତୀ ଦେବୀଙ୍କ ପୂଜା ଆରାଧନା ନିମନ୍ତେ ଗଜପତି ପ୍ରତାପରୁଦ୍ର ଦେବ, ଉତ୍କଳର ପ୍ରାଚୀନ ରାଜଧାନୀ କଟକ ନଗରର ଉପକଣ୍ଠରେ, ମହାନଦୀର ମଧ୍ୟ ଭାଗରେ ଥିବା ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଦ୍ୱୀପ ଉପରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଧବଳେଶ୍ୱର ମହାଦେବଙ୍କ ପାଇଁ ବର୍ତ୍ତମାନର ମନ୍ଦିର ନିର୍ମାଣ କରାଇଥିଲେ । ତଥାପି ମନ୍ଦିରର ନିର୍ମାଣ କାଳ ଏବଂ ଶ୍ରୀଜୀଉଙ୍କର ପ୍ରତିଷ୍ଠାକାଳ ବିଷୟରେ, ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଐତିହାସିକମାନଙ୍କର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ପ୍ରମାଦପୂର୍ଣ୍ଣ । ପୁରାଣର ବର୍ଣ୍ଣନାରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ, ଉକ୍ତ ପୀଠ ହରିହର କ୍ଷେତ୍ର ନାମରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ଲାଭ କରିଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁଦ୍ଧା ଲୋକେ ଏହାକୁ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଧବଳେଶ୍ୱର ହରିହର କ୍ଷେତ୍ର କିମ୍ବା "ଅନନ୍ତ କୁଦ" ବୋଲି କହିଥାନ୍ତି । ହରି ଏବଂ ହରଙ୍କର ଏହି ପବିତ୍ର ପୀଠରେ ଘଟିଛି ଅଭୂତପୂର୍ବ ସମନ୍ୱୟ । ପୁରାତନ କାଳରୁ ଉକ୍ତ ପୀଠରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଅନନ୍ତ ବାସୁଦେବଙ୍କ ମନ୍ଦିର ଥିଲା । କାଳକ୍ରମେ କାଳର କରାଳ କବଳରେ ତାହା ଭାଙ୍ଗି ଭଗ୍ନ ସ୍ତୂପରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଇଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁଦ୍ଧା ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଅନନ୍ତ ବାସୁଦେବଙ୍କ କଳାମୁଗୁନି ପଥର ମୂର୍ତ୍ତି ଧବଳେଶ୍ୱର ମନ୍ଦିର ମୁଖଶାଳା ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଅବସ୍ଥାପିତ । ଏହି ପବିତ୍ର ସ୍ଥାନଟିର ମହନୀୟତା ଉପଲବ୍ଧି କରି, କେତେ ଯେ କବି, ପାଠକ, ଭାବୁକ, ଉପାସକ, ସାଧକ, ରୋଗୀ, ଭୋଗୀ, ଯୋଗୀ ଏବଂ ଭକ୍ତ ବର୍ଷର ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ଏଠାକୁ ଆସି ଶିବ ଆରାଧନାରେ ଲିପ୍ତ ରହି, ନିଜ ନିଜର ମନସ୍କାମନା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିଥାନ୍ତି ।

ବର୍ଣ୍ଣିତ ଶୈବ ପୀଠ ସମ୍ପର୍କରେ ଜଣାଯାଏ, ଏହା କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ଆଠଗଡ଼ ସବ୍‌ଡିଭିଜନର ମଣ୍ଡେଶ୍ୱର ଗ୍ରାମ ନିକଟରେ ମହାନଦୀର ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଦ୍ୱୀପରେ ଅବସ୍ଥିତ । ପ୍ରାୟ ୪୬ ଏକର ଆୟତନ ବିଶିଷ୍ଟ ଉକ୍ତ ଦ୍ୱୀପଟିର ଏକ ତୃତୀୟାଂଶ ଶ୍ୟାମଳ ବନରାଜିରେ ପରିବେଷ୍ଟିତ । ଭୌଗୋଳିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଚାର କଲେ, ବର୍ଣ୍ଣିତ ଶୈବପୀଠଟି ଜନକୋଳାହଳଠାରୁ ବହୁ ଦୂରରେ । ପ୍ରାକୃତିକ ପରିବେଶ ମଧ୍ୟରେ ଏହି ନିରାଡ଼ମ୍ବର ପୀଠଟିର ଅବସ୍ଥିତି ଅତୀବ ମନୋମୁଗ୍ଧକର ମନେହୁଏ । ପ୍ରବାହମାନ ନୀଳ ଜଳରାଶିର ମଧ୍ୟ ଭାଗରେ ଅବସ୍ଥିତ ଏହି ପୀଠର ଉପରି ଭାଗରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗକୁ ଦୃଷ୍ଟି ନିକ୍ଷେପ କଲେ, ଶ୍ୟାମଳ ସୁଷମାଭରା ଶୋଭା ସମ୍ଭାରରେ ଅପୂର୍ବ ପ୍ରାକୃତିକ ଦୃଶ୍ୟ ଦର୍ଶକର ହୃଦୟକୁ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଆନନ୍ଦରେ ଉଦ୍‌ବେଳିତ କରାଇଥାଏ । ବିଶେଷତଃ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ଏବଂ ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ କାଳରେ ଏଠାରେ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ସୁନେଲୀ କିରଣ ପୁଣ୍ୟତୋୟା ମହାନଦୀର କଳକଳ ଜଳଧାରା ଉପରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇ ଅପୂର୍ବ ଦୃଶ୍ୟ ସମ୍ଭାର ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ । ବିଶେଷତଃ କବିବର ରାଧାନାଥ ରାୟଙ୍କ ସୁଯୋଗ୍ୟ ସନ୍ତାନ, ସୁସାହିତ୍ୟିକ ଶଶିଭୂଷଣ ରାୟ ଉକ୍ତ ସ୍ଥାନଟିକୁ ବାଣୀ ଆରାଧନା ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ମନେକରି, ଏହି ପୀଠଟିର ସର୍ବାଙ୍ଗୀନ ଉନ୍ନତି ସାଧିତ କରିବା ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଏଠାରେ ତାଙ୍କର "ନିଭୃତ ନିଳୟ" ନାମକ ଏକ ସୌଧ ନିର୍ମାଣ କରିଥିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁଦ୍ଧା "ନିଭୃତ ନିଳୟ"ର ଭଗ୍ନାବଶେଷ ଇତିହାସର ମୂକସାକ୍ଷୀ ରୂପେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ । କେବଳ ଧର୍ମ ଏବଂ ସାହିତ୍ୟ ପାଇଁ ନୁହେଁ, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ପାଇଁ ମଧ ଉକ୍ତ ପୀଠଟି ବେଶ୍ ଅନୁକୂଳ । ଦୂରଦୂରାନ୍ତରୁ "ମୁକ୍ତ ରୋଗୀ ଏହି ପବିତ୍ର ପୀଠକୁ ଆସି, ଶିବ ଆରାଧନା କରି, ଉପଯୁକ୍ତ

କରାଯାଇଥାଏ । ଶ୍ରୀଜୀଉଙ୍କ ପୀଠରେ ଏହି ପର୍ବ ପାଳନ କରିବାର ବହୁ ପୂର୍ବରୁ ଚାଲିଥାଏ ବ୍ୟାପକ ପ୍ରସ୍ତୁତି ଏବଂ ନିଷ୍ଠାର ସହ ପାଳନ କରାଯାଇଥାଏ ଶିବ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ ଉପବାସ ବ୍ରତ । ଆଷାଢ଼ ମାସର ଶିବ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ ଦିନଠାରୁ ଶ୍ରୀଜୀଉଙ୍କ ପ୍ରତି ସେବକଙ୍କ ଘରୁ ଜଣେ ଲେଖାଏଁ ସେବକ ଉପବାସ ପାଳନ କରନ୍ତି କାର୍ତ୍ତିକ ଶୁକ୍ଳ ଶିବ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ବଡ଼ଓଷା ପୂର୍ବଦିନ ଅର୍ଥାତ ତ୍ରୟୋଦଶୀ ଦିନ ପ୍ରତ୍ୟୁଷରୁ ଶ୍ରୀଜୀଉଙ୍କ ମଙ୍ଗଳଆଳତୀ ପରେ ପରେ ଶିରୋଘର୍ଷଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ରୀତିରେ ପାଳନ କରାଯାଇଥାଏ । ଏହି ଶିରୋଘର୍ଷଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ଯଥା:- ନଡ଼ିଆ କୋରା, ପାଚିଲା କଦଳୀ, ବିଭିନ୍ନ ପାଚିଲା ଫଳ, ଧଳା ଗାଈର କ୍ଷୀର, ଗୁଆଘିଅ, ଲହୁଣୀ, କନ୍ଦ, ଭାଙ୍ଗ, ଛେନା, ଦହି, ଓଷାମସଲା, ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ସୁଗନ୍ଧିଯୁକ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଏକତ୍ର ଗୋଟିଏ ନୂତନ ହାଣ୍ଡିରେ ଚକଟା ହୋଇ, ତାହା ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗଙ୍କ ଉପରେ ଘର୍ଷଣ କରାଯାଇଥାଏ । ପରେ ପରେ ଦୈନନ୍ଦିନ ସଖୁଡ଼ି ଭୋଗ ପରେ ପରେ ଆଳତି ବଢ଼ି, ଶ୍ରୀଜୀଉଙ୍କ ରୂପାର ବଡ଼ ସିଂହାର ବେଶ ହୋଇ ପହଡ଼ ପଡ଼େ । ଅଳ୍ପ ସମୟ ପହଡ଼ ପଡ଼ି ସାରିଲା ପରେ ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କର ଦର୍ଶନ ପାଇଁ ମନ୍ଦିର ଦ୍ୱାର ଉନ୍ମୁକ୍ତ ରୁହେ । ଏଠାରେ ଏତିକି କୁହାଯାଇ ପାରେଯେ, ପଞ୍ଚୁକ ପାଞ୍ଚଦିନ ଭକ୍ତମାନଙ୍କୁ ଭୋଗ ମଣ୍ଡପ ନିକଟରେ ଠିଆ ହୋଇ ଶ୍ରୀଜୀଉଙ୍କ ଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ପ୍ରଭୁଙ୍କ ବିଜେସ୍ଥଳୀ ନିକଟକୁ ଏହି ପାଞ୍ଚଦିନ ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କୁ ଯିବାପାଇଁ ନିଷେଧ ହୋଇଥିବାରୁ, ଭକ୍ତମାନେ ଯେଉଁ ପୂଜା ସାମଗ୍ରୀ ତଥା ମାନସିକ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅର୍ପଣ କରିଥାନ୍ତି ତାହା ଶ୍ରୀଜୀଉଙ୍କ ବିଜେ ପ୍ରତିମା ପଞ୍ଚମୁଖୀ ମହାଦେବଙ୍କ ନିକଟରେ ଉତ୍ସର୍ଗ କରାଯାଇଥାଏ । ଧବଳେଶ୍ୱରଙ୍କ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଭୋଗ ଭିତରେ ଏ ସ୍ଥାନରେ ବିଶେଷ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଲାଭ କରିଥାଏ ଉଖୁଡ଼ା ଏବଂ ସୁଜିରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଶାଙ୍ଖଖଜା । ବିଶେଷ କରି ପଞ୍ଚୁକ ପାଞ୍ଚଦିନ ସମଗ୍ର ପଠାଟିରେ ଜନ କୋଳାହଳ ବହୁ ସଂଖ୍ୟାରେ ହୋଇଥାଏ । କୁଦ ଉପରେ ଏବଂ କୁଦର ଅପର ପାର୍ଶ୍ୱରେ ବିଭିନ୍ନ ମନୋହରୀ ଦୋକାନ, ନିରାମିଷ ଭୋଜନାଳୟ, ଇତ୍ୟାଦି ଖୋଲା ହୋଇ ଯାତ୍ରାଟିକୁ ଆହୁରି ସରସ ସୁନ୍ଦର କରିଥାନ୍ତି । ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ସୂଚନା ଏବଂ ଲୋକସମ୍ପର୍କ ବିଭାଗ ଏବଂ କ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରଚାର ବିଭାଗ ତରଫରୁ ସେଠାରେ ସାଂସ୍କୃତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମମାନ କରାଯାଇଥାଏ । ଏହି ବଡ଼ଓଷା ଯାତ୍ରାଟିକୁ ଶାନ୍ତି ଶୃଙ୍ଖଳା ଭାବେ ପାଳନ କରିବା ପାଇଁ, ଆଠଗଡ଼ର ଉପ-ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ, ଆଠଗଡ଼ ଦେବୋତ୍ତର ବିଭାଗ ତରଫରୁ ବିଶେଷ ଆୟୋଜନ କରାଯାଇଥାଏ ।

ଗଜମଣ୍ଡା ଲାଗି :

ଧଳା ଧାନର ଅରୁଆ ଚାଉଳ ଚୂନା ଏବଂ ଧଳା ଗାଈର କ୍ଷୀର ତଥା ଧଳା ପୁର ପୁର ଦିଆ ଗଜ-ମଣ୍ଡା ଏବଂ ଅଟକାଳିକୁ ପ୍ରସାଦ ରୂପେ ପାଇବାକୁ ରାଜ୍ୟରୁ ଲକ୍ଷାଧିକ ଯାତ୍ରୀ, ସେଦିନ ପଠା ଉପରେ ରାତିସାରା ଉଜାଗର ରହି, ଚାତକ ପରି ଚାହିଁ ରହିଥାନ୍ତି, ମହାପ୍ରଭୁ ଧବଳେଶ୍ୱରଙ୍କ ଭଜନ, ଜଣାଣ ଗାନ କରି । କେତେକ ଭକ୍ତ ମାନସିକ କରି ଗଜ-ମଣ୍ଡା ଲାଗି କରାଉଥିବା ସ୍ଥଳେ, କେତେକ ଭକ୍ତ କାମନା ବିହୀନ ଭକ୍ତିପୂତ ଚିତ୍ତରେ ନିଷ୍ଠାର ସହ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଧବଳେଶ୍ୱରଙ୍କ ନିକଟରେ ଗଜ ବସେଇ ଥାନ୍ତି । ମନ୍ଦିର ତରଫରୁ ଧବଳେଶ୍ୱରଙ୍କ ନିଜସ୍ୱ ଗଜ ସର୍ବ ପ୍ରଥମେ ଲାଗି ହୋଇ ସାରିଲା ପରେ, ସର୍ବ ସାଧାରଣଙ୍କ ତରଫରୁ ଗଜ ଭୋଗ ଅର୍ପଣ କରାଯାଇଥାଏ । ଶ୍ରୀଜୀଉଙ୍କ ନିକଟରେ ଏହି ଗଜଭୋଗ ଠିକ୍ ତ୍ରୟୋଦଶୀ ଏବଂ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀର ସନ୍ଧିକ୍ଷଣରେ ହିଁ ହୋଇଥାଏ । ଧବଳେଶ୍ୱରଙ୍କ ନିକଟରେ ସମର୍ପଣ ହୋଇଥିବା ଧବଳବର୍ଣ୍ଣର ଗଜରେ ଧଳାମୁଗ ବା ନଡ଼ିଆ କୋରା ପୁର ଦେଇ, ମଣ୍ଡା ପ୍ରସ୍ତୁତକରି, ଧବଳବର୍ଣ୍ଣର ଗାଈର କ୍ଷୀରରେ, ଧଳାଧାନ ଚାଉଳ ଚୂନାରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବା ଅଟକାଳି ବା ତରଣି, ବାସ୍ତବରେ ଶିବ ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ହୃଦୟରେ ବିଭୁପ୍ରେମର ମଧୁ-ମନ୍ଦାକିନୀ ପ୍ରବାହିତ କରାଇଥାଏ ।

ସେଦିନ ଓଡ଼ିଶାରେ ବିଶେଷ କରି ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ଅଞ୍ଚଳମାନଙ୍କରେ ପ୍ରାୟ ପ୍ରତି ଓଡ଼ିଆ ଘରେ ଘରେ ଏହି ବଡ଼ଓଷା ବ୍ରତ ମହା ଆନନ୍ଦ-ଉଲ୍ଲାସ ତଥା ପବିତ୍ରତାସହ ପାଳନ କରାଯାଇଥାଏ । ଯେଉଁ ବ୍ରତଧାରୀ କିମ୍ବା ବ୍ରତଧାରିଣୀମାନେ, ଉକ୍ତଦିନ ବର୍ଣ୍ଣିତ ପୀଠକୁ ଆସିନପାରନ୍ତି ସେମାନେ ନିଜ ନିଜ ଗୃହରେ କିମ୍ବା ଗ୍ରାମସ୍ଥ ଦେବାଳୟ ନିକଟରେ, ନତୁବା ଏକତ୍ରିତ ହୋଇ ଗ୍ରାମର ମୁଖ୍ୟ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ଅତି ନିଷ୍ଠା ସହିତ ଏହି ବ୍ରତ ପାଳନ କରିଥାନ୍ତି । ଏଥିପାଇଁ ସାରା କାର୍ତ୍ତିକ ମାସଯାକ ବ୍ରତଧାରୀମାନେ ନିରାମିଷ ଭୋଜନ କରି, କାର୍ତ୍ତିକମାସର ପ୍ରତି ସୋମବାର ଶିବ ଉପାସନା କରିଥାନ୍ତି । କାର୍ତ୍ତିକ ଶୁକ୍ଳ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀରେ ଏହି ବ୍ରତର ପରିସମାପ୍ତି ଘଟେ । ବଡ଼ଓଷା ପୂର୍ବଦିନ ରାତିରୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ରତପାଳନ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଶୌଚ, ସ୍ନାନସାରି, ନବବସ୍ତ୍ର ପରିଧାନ କରି, ନୂତନ ଚୁଲୀ, ନୂତନ ଡଙ୍କୀ ଏବଂ ନୂତନ ହାଣ୍ଡିରେ ଅତି ଶୁଦ୍ଧ, ପୂତ ଚିତ୍ତରେ ଧବଳ ଗଜ-ମଣ୍ଡା ଧବଳ ଅଟକାଳୀ ବା ତରଣି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି, ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଧବଳେଶ୍ୱରଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଲାଗିକରି ପ୍ରସାଦ ସେବନ କରନ୍ତି ଏବଂ ଆତ୍ମୀୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିତରଣ କରିଥାନ୍ତି । ପ୍ରକାଶ ଥାଉକି, ଏହି ବଡ଼ଓଷା ପୂଜାରେ ବିଶେଷ କରି ଗେଣ୍ଡୁଫୁଲ ଏବଂ ବେଲପତ୍ରର ବହୁଳ ବ୍ୟବହାର ହୋଇଥାଏ । ପୂଜାପରେ ପରେ ସେ ସ୍ଥାନରେ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିବା କଳସ ଏବଂ ଗୁଆଙ୍କୁ ଜଳରେ ବିସର୍ଜନ କରାଯାଇଥାଏ ।

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଧବଳେଶ୍ୱର ଦେବଙ୍କ ଧବଳ ରଙ୍ଗ ପ୍ରତି ବିଶେଷ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଥାଏ । ତେଣୁ ଶ୍ରୀଜୀଉଙ୍କଠାରେ ଧବଳ ବସ୍ତ୍ର, ଧବଳ ଚମ୍ପକ, ଧବଳ ପୁଷ୍ପ, ଧଳା ଗାଈର କ୍ଷୀର, ଧବଳ ପିଷ୍ଟକ ଏବଂ ଧବଳ ନେତ ଲାଗି କରାଯାଏ । ପ୍ରବାଦ ଅଛି ଏହି ତୀର୍ଥକୁ ପ୍ରତିଦିନ ରାତିରେ "କାମଦୁଘା ଦେବୀ" ଆସି, ଧବଳେଶ୍ୱରଙ୍କୁ ସ୍ୱୀୟ ଦୁଗ୍ଧଧାରା ଅଭିଷେକରେ ଧବଳୀକୃତ କରି ପୂଜା କରିଥାନ୍ତି ।

ବଡ଼ଓଷା କିମ୍ବଦନ୍ତୀ :

ଏହି "ବଡ଼ଓଷା" ସମ୍ପର୍କରେ ଏକ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ରହିଛି । ଦୂର ଅତୀତରେ କୌଣସି ଏକ ଚୋର ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଧବଳେଶ୍ୱର କୁଦ ନିକଟସ୍ଥ ଜନୈକ ଗ୍ରାମବାସୀର ଗୃହରୁ ଏକ କଳା ରଙ୍ଗର ବଳଦ ଚୋରି କରିନେଇ ଯାଉଥିଲା । ଗୃହକର୍ତ୍ତା ଚୋରର ସନ୍ଧାନ ପାଇ କେତେକ ପଡ଼ୋଶୀଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ ତା'ର ଅନୁଧାବନ କଲେ । ଚୋର ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉପାୟ ନପାଇ, ମହାନଦୀ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଧବଳେଶ୍ୱର କୁଦଟିକୁ ନିରାପଦ ସ୍ଥାନ ମନେ କରି, ବଳଦଟିକୁ ସାଥିରେ ନେଇ, ମହାନଦୀ ପାର ହୋଇ କୁଦ ଉପରକୁ ପଳାଇଲା । ସେତେବେଳେ ନିକଟସ୍ଥ ମଣ୍ଡେଶ୍ୱର ଗ୍ରାମ ଏବଂ ଧବଳେଶ୍ୱର କୁଦକୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରିଥିବା ଜଳରାଶି, ଆଜିପରି ଏତେ ଓସାରିଆ ଏବଂ ଗଭୀର ନଥିଲା । ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ଚୋରଙ୍କୁ

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଧବଳେଶ୍ୱରଙ୍କ ପୂଜା ଆରାଧନା କଲା । ପରଦିନ ନନ୍ଦୀ ପ୍ରତ୍ୟୁଷରୁ ଶିବାଳୟ ଯାଇ ଯେତେବେଳେ ଦେଖନ୍ତି ତାଙ୍କ ପ୍ରଦତ୍ତ ବିଲ୍ୱପତ୍ର ଏବଂ ପୁଷ୍ପ ବଦଳରେ ଲିଙ୍ଗ ଉପରେ ମୃଗ ମାଂସ ସମର୍ପଣ କରାଯାଇଛି, ସେ ଏହା ଦେଖି ନିଜକୁ ଧିକ୍କାର କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାଙ୍କ ପୂଜାରେ କେହି ବ୍ୟାଘାତ ଘଟାଇଛି ଏବଂ କେଉଁ ପାପାଚାରୀ, ଦୁର୍ମତି ଏହି ପାପକାଣ୍ଡ ଘଟାଇଛି ବୋଲି ସେ ବିଷୟରେ ଅନୁସନ୍ଧାନ କଲେ । ମାତ୍ର କିଛି ଫଳ ହେଲା ନାହିଁ । ପ୍ରତିଦିନ ପ୍ରାୟ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ଲାଗି ରହିଲା । ଶେଷରେ ଶିବଭକ୍ତ ନନ୍ଦୀ ଶିବାଳୟ ନିକଟସ୍ଥ ଅରଣ୍ୟରେ ଲୁଚିରହି, ଭୀମ ଦର୍ଶନ କିରାତରାଜର ଏ କୁକର୍ମ ଜାଣି ବଡ଼ ଚିନ୍ତିତ ହେଲେ କିନ୍ତୁ ସେ ବା' ଏକାକୀ କ'ଣ କରିପାରିବେ ? ଶେଷରେ ସେହି ଗ୍ରାମର ଜଣେ ପୁରୋହିତଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ଆଣି, ଉଭୟଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଅନୁସାରେ, ସେହି ଐନ୍ଦ୍ର ଲିଙ୍ଗକୁ ଉତ୍ପାଟନ କରି, ନନ୍ଦୀ ତାଙ୍କ ସ୍ୱଗୃହରେ ମଞ୍ଜାକରି ରଖି ପୂଜା ଆରାଧନା କଲେ । ପ୍ରକାଶ ଥାଉକି ବର୍ତ୍ତମାନ ସେହି ଉତ୍ପାଟିତ ଶିବ ଲିଙ୍ଗଟି ମଣ୍ଡେଶ୍ୱର ମହାଦେବ ନାମରେ ସେହି ଗ୍ରାମର ପାହାଡ଼ ଉପରେ ପୂଜା ପାଉଛନ୍ତି ବୋଲି ଜନଶ୍ରୁତି ଅଛି । ଏହି ଘଟଣା ଘଟିବାର ପରଦିନର କଥା । କିରତ ଯେତେବେଳେ ଶୈବପୀଠ ନିକଟକୁ ଯାଇ ଦେଖେତ ତା'ର ପ୍ରିୟ ଆରାଧ୍ୟ ଶିବଲିଙ୍ଗ ସେ ସ୍ଥାନରୁ ଉତ୍ପାଟିତ ହୋଇ ଅପହୃତ ହୋଇ ଯାଇଛି, ସେ ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ ଦୁଃଖରେ ଅତି ମ୍ରିୟମାଣ ହୋଇ ଏବଂ କ୍ରୋଧରେ ଜର୍ଜରିତ ହୋଇ, ମହାନଦୀରେ ସ୍ନାନ, ତର୍ପଣ ସାରି, ଉତ୍ପାଟିତ ଶିବଲିଙ୍ଗ ସ୍ଥାନରେ, ଶର ମୁନରେ ନିଜର ପେଟଚିରି ନିଷ୍ଠା ଏବଂ ଭକ୍ତି ସହକାରେ ନିଜର ଅନ୍ତବୁଜୁଲାକୁ, ସେ ସ୍ଥାନରେ ସ୍ଥାପନ କରି ତାକୁ ଶିବଲିଙ୍ଗ ଜ୍ଞାନ କରି, ଶ୍ରୀଶଙ୍କରଙ୍କ ପୂଜା, ଆରାଧନାରେ ବ୍ରତ ହେଲା ଏବଂ ମନେମନେ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କଲାଯେ, ଯଦି ଏହି ସ୍ଥାନରେ ଶ୍ରୀଶଙ୍କର ସ୍ୱଦେହରେ ଆବିର୍ଭାବ ନହୁଅନ୍ତି, ତେବେ ସେ ଶିବଙ୍କର ଏହି ପବିତ୍ର ପୀଠରେ ଆତ୍ମବଳୀ ଦେବ । କିରାତର ଏହି କାମନା ବିହୀନ ପୂଜା ଏବଂ ଅଟଳ ଭକ୍ତିରେ ଶିବଙ୍କ ଧ୍ୟାନ ଭଗ୍ନ ହେଲା ଏବଂ ସେ ସହସା ସେହି ସ୍ଥାନରେ ଡମ୍ବରୁ ନାଦ କରି ଆବିର୍ଭାବ ହେଲେ । ଶିବଙ୍କର ବିଜୟ ସୂଚକ ଡମ୍ବରୁ ଶବ୍ଦ ଶ୍ରବଣରେ, ନନ୍ଦୀ ସ୍ୱଗୃହରୁ ଆସି ଶିବାଳୟରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ ଏବଂ ସ୍ୱଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖି ପାରିଲେ ଯେ, ସ୍ୱୟଂ ଭୂତନାଥ ଶଙ୍କର କିରାତ ସମ୍ମୁଖରେ ବିଦ୍ୟମାନ । ସେ ଆଉ କାଳ ବିଳମ୍ବ ନକରି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଭକ୍ତି ଗଦ୍‌ଗଦ୍ କଣ୍ଠରେ ଶିବଭକ୍ତ କିରାତକୁ ସ୍ତୁତି କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ନନ୍ଦୀଙ୍କ ପ୍ରାର୍ଥନାରେ କିରାତ ସନ୍ତୋଷ ଲାଭକଲେ ଏବଂ ନନ୍ଦୀଙ୍କ ଆକୁଳ ନିବେଦନ ସ୍ୱୟଂ ଶଙ୍କରଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଜଣାଇଲେ । ଭକ୍ତ ଶ୍ରେଷ୍ଠ କିରାତର ପ୍ରାର୍ଥନାରେ ଶିବ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ଉଭୟଙ୍କୁ ନିଜ ମନ୍ଦିରର ଦ୍ୱାରପାଳ ରୂପେ ଅଭୟ ପ୍ରଦାନ କରି, ସ୍ୱଦେହରେ ମଣି–ରତ୍ନ ଖଚିତ ବିମାନରେ କୈଳାସକୁ ପ୍ରେରଣ କଲେ । ଉଭୟେ ନନ୍ଦୀ ଏବଂ ମହାକାଳ ନାମରେ ଦେବ ଦେବ ମହାଦେବଙ୍କ ମନ୍ଦିରର ଦ୍ୱାର ପାଳ ରୂପେ ପୂଜା ପାଇଲେ ।

ପୀଠର ଅନ୍ୟ ଏକ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ :

ଅନ୍ୟ ଏକ କିମ୍ବଦନ୍ତୀରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ, ଏହି ସବୁ ଘଟଣା ଘଟିସାରିବା ପରେ କାଳକ୍ରମେ ସମୟ ଅତିବାହିତ ହୋଇ ଚାଲିଲା । ସେହି ଐନ୍ଦ୍ରଲିଙ୍ଗ ଉପରେ ମନ୍ଦିରଟିଏ ନିର୍ମାଣ ହୋଇ ପାରିନଥିଲା । କାଳକ୍ରମେ ଏହି ଐନ୍ଦ୍ରଲିଙ୍ଗ ଉପରେ ମାଟି ଏବଂ ପଥରର ସ୍ତୂପ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ମୁକ୍ତ ଆକାଶତଳେ କାଳକାଳ ଧରି ପଡି ରହିଥିଲା । ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଅଞ୍ଚଳରୁ ଅନେକ ଗୋରୁ, ଛେଳି, ମେଣ୍ଢା ବର୍ଣ୍ଣିତ କୁଦକୁ ଯାଇ ନିୟମିତ ଚରଣ କରୁଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ବର୍ଣ୍ଣିତ କୁଦଟିକୁ ପୃଥକ କରୁଥିବା ମହାନଦୀର ଜଳଧାରା ଏତେ ପ୍ରଶସ୍ତ ନଥିଲା । ଏକଦା ଦେଖାଗଲାଯେ, ଧଳାଧଳା ମାଳତୀଫୁଲ ଦ୍ୱାରା ପରିବେଷ୍ଟିତ ଗୋଟିଏ ଲତାତଳେ ଗୋଟିଏ ଧଳାରଙ୍ଗର ଗାଈଟିଏ ଠିଆ ହୋଇ ତା'ର ପହ୍ନାରୁ ସ୍ୱତଃ କ୍ଷୀର ସ୍ରବ କରାଉଛି । ଗାଈ ଚରାଉଥିବା ଗୋପାଳ, ଏ ଆଚମ୍ବିତ ଘଟଣା ହଠାତ୍ ଦିନେ ଦେଖିପାରି, ମନରେ ସନ୍ଦେହ ଜାତ ହେବାରୁ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଏ କଥା ପ୍ରକାଶ କଲା । କ୍ରମେ କ୍ରମେ ଏହି କଥା ମହାରାଜାଙ୍କ କର୍ଣ୍ଣ ଗୋଚର ହେଲା । ସେତେବେଳେ ଶୈବ ଧର୍ମାବଲମ୍ବୀ କେଶରୀବଂଶର ନରପତିମାନେ ଯାଜପୁରଠାରୁ ରାଜଧାନୀ ଉଠାଇ ଆଣି, ଆଧୁନିକ ବିଡ଼ାନାସୀ ନିକଟରେ "ବାରାଣାସୀ କଟକ" ନାମରେ ଗୋଟିଏ ଗଡ଼ ସ୍ଥାପନ କରି ରହିଥିଲେ । ମହାରାଜାଙ୍କ ଆଦେଶରେ ଯେଉଁ ଉଚ୍ଚସ୍ଥାନରେ ଧଳା ଗାଈଟି ପ୍ରତ୍ୟହ କ୍ଷୀର ସ୍ରାବ କରୁଥିଲା, ସେହି ସ୍ଥାନଟି ଖନନ କରାଗଲା । କିଛି ଦୂର ଖୋଳା ଗଲାପରେ ଗୋଟିଏ ବିଚିତ୍ର ପଥର ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚର ହେଲା ଏବଂ ସେହି ପଥରରେ ଅସ୍ତ୍ରାଘାତ ହେବା ମାତ୍ରେ ତହିଁରୁ ବିକଟ ଶବ୍ଦ ଶୁଣାଗଲା । ଖନନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଯୁକ୍ତ ଶ୍ରମିକମାନେ ପଥରଟିକୁ ଗୋଟିଏ ଶିବଲିଙ୍ଗ ମନେକରି ସମସ୍ତ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ମହାରାଜାଙ୍କୁ ଜଣାଇଲେ । ଧବଳ ମାଳତୀ ପୁଷ୍ପ ଦ୍ୱାରା ବିମଣ୍ଡିତ ଲତାମାନଙ୍କ ତଳେ, ଗୋଟିଏ ଧଳାଗାଈର ନିୟମିତ କ୍ଷୀର ସ୍ରାବ ଯୋଗୁଁ, ସ୍ୱୟଂ ପ୍ରକାଶିତ ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ ମହାରାଜାଙ୍କ ଆଦେଶରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଧବଳେଶ୍ୱର: ନାମରେ ନାମିତ ହେଲେ । ଶ୍ରୀଜୀଉ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରି ସାରିଲାପରେ, ମହାରାଜାଙ୍କ ଆଦେଶରେ କୁଦର ଉପରିଭାଗ ପରିଷ୍କାର କରାଯାଇ, ଶ୍ରୀଜୀଉଙ୍କ ବିଜେ ସ୍ଥଳୀରେ ପ୍ରସ୍ତର ନିର୍ମିତ ଗୋଟିଏ କ୍ଷୁଦ୍ର ଅର୍ଦ୍ଧବୃତ୍ତାକାର ମନ୍ଦିର ନିର୍ମାଣ କରାଗଲା ଏବଂ ଦୈନନ୍ଦିନ ପୂଜାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଗଲା । ଏହାର ବହୁବର୍ଷ ପରେ ଗଜପତି ମହାରାଜା ପ୍ରତାପରୁଦ୍ର ଦେବ, ରାଜମାତା ପଦ୍ମାବତୀ ଦେବୀଙ୍କ ଇଚ୍ଛାନୁସାରେ ପୁରାତନ ମନ୍ଦିରଟିକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେଇ ବର୍ତ୍ତମାନର ନୂତନ ମନ୍ଦିର ନିର୍ମାଣ କରାଇଥିଲେ ।

ପର୍ବପର୍ବାଣୀ :

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଧବଳେଶ୍ୱର ଦେବଙ୍କ ବିଭିନ୍ନ ପର୍ବ ପର୍ବାଣୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଦେବ ବିଭା, ଶୀତଳଷଷ୍ଠୀ, ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି, ଶିବରାତ୍ରି ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରଧାନ । ଖ୍ରୀଷ୍ଟୀୟ ନବମ ବା ଦଶମ ଶତାବ୍ଦୀ ବେଳକୁ ଧବଳେଶ୍ୱରଙ୍କ ପ୍ରଧାନପର୍ବ "ବଡ଼ଓଷା" ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା ସମ୍ଭବ । ଏହି ପର୍ବ ପଠାଯାଣି କିମ୍ବା ପିଠାଯାଣି ରୂପେ ରାଜ୍ୟର ବେଶ୍ ଲୋକ ପ୍ରିୟତା ଅର୍ଜନ କରି ପାରିଛି । ସମଗ୍ର ଓଡ଼ିଶାରେ ପ୍ରାୟ ପ୍ରତି ଓଡ଼ିଆଙ୍କର ଘରେ ଘରେ ଏହା ବେଶ୍ ସୁପରିଚିତ । ଧବଳେଶ୍ୱରଙ୍କର ଏହି ପ୍ରଧାନତମ ପର୍ବ ବଡ଼ଓଷା ଦିନ ଓଡ଼ିଶା ତଥା ଓଡ଼ିଶା ବାହାରୁ ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ଯାତ୍ରୀ ଏହି ପବିତ୍ର ପୀଠକୁ ଆସିଥାନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରିୟ ବଡ଼ଓଷା ବ୍ରତ ପାଳନ କରିବା ପାଇଁ । ପବିତ୍ର ଧର୍ମ ମାସ ମହା କାର୍ତ୍ତିକରେ ଉକ୍ତ ପର୍ବଟି ପାଳନ କରାଯାଇ ଆସେ । କାର୍ତ୍ତିକ ଶୁକ୍ଳ ତ୍ରୟୋଦଶୀର ଶେଷ ଏବଂ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ ତିଥିର ଆରମ୍ଭ, ଏହି ସନ୍ଧିକ୍ଷଣରେ ହିଁ ଏହି ବଡ଼ଓଷା ବ୍ରତ ପାଳନ କରାଯାଇ, ଶ୍ରୀଜୀଉଙ୍କ ନିକଟରେ ଧବଳ–ଗଜ (ମେଣ୍ଢାପିଠା) ଏବଂ ଧବଳ ଚେଣା କିମ୍ବା ଅଟକାଳି ସମର୍ପଣ

ଚିର ଅମର ଦିବାକର

ଶ୍ରୀ ବ୍ରଜ ପାଇକରାୟ

୧୯୧୧ ମସିହା ନଭେମ୍ବର ୩୦ ତାରିଖ ଦିନ ରଣପୁର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଗଡ଼ବାଣୀକିଲୋ ଗ୍ରାମର ବିଶୋଇ ସାମନ୍ତ, ହରିହର ପରିଡ଼ା ଓ ତାରା ଦେବୀଙ୍କ ପରିବାରରେ ଦିବାକର ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲେ । ଛାତ୍ରାବସ୍ଥାରୁ ତାଙ୍କର ତୀକ୍ଷ୍ଣ ମେଧା ଓ ଧୀଶକ୍ତିର ପରିଚୟ ମିଳିଥିଲା । ସେ ଏକାଧାରରେ କବି, ଜ୍ୟୋତିଷବିଦ୍ୟା ବିଶାରଦ ଏବଂ ସ୍ୱାଧୀନଚେତା ଯୁବକ ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ରଚିତ 'ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଆଦେଶ୍ୱର ଦେବଙ୍କ ଜଣାଣ' ପୁସ୍ତିକା ଏବଂ 'ଜାତକାଳଙ୍କାର' ଗ୍ରନ୍ଥ ହିଁ ତାଙ୍କ ପ୍ରତିଭାର ସ୍ୱାକ୍ଷର ବହନ କରେ । ପିତା ହରିହର ୧୯୧୮ ମସିହାରେ ରଣପୁରରେ ଘଟିଥିବା ପ୍ରଜାମେଳିରେ ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ପିତାଙ୍କ ନିର୍ଭୀକତା ଓ ନିରୀହ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ପ୍ରତି ଗଭୀର ଶ୍ରଦ୍ଧା ତରୁଣ ଦିବାକରଙ୍କ ଉପରେ ବିଶେଷ ପ୍ରଭାବ ପକାଇ ଥିଲା ।

ରଣପୁର ରାଜତନ୍ତ୍ର ଅତ୍ୟାଚାରର ନମୁନା ସଡ଼କ ବେଠିର ଏକ ଲୋମହର୍ଷକାରୀ ଦୃଶ୍ୟ ବିପ୍ଳବୀ ଦିବାକରଙ୍କ ହୃଦୟରେ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା ଗଭୀର ଆଲୋଡ଼ନ ଓ ଉଦ୍‌ବେଳନ । ନିରୀହ ବେଠିଆ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କ ଉପରେ ଦାରୋଗାର ନିର୍ମମ ଲାଠି ପ୍ରହାର ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ନୟନକୋଣରୁ ଝରିପଡୁଥିଲା ବିନ୍ଦୁ ବିନ୍ଦୁ ଅଶ୍ରୁର ଅବାରିତ ଧାରା ଆଉ ଶରୀରରୁ ନିଗିଡ଼ି ପଡୁଥିବା ବୁନ୍ଦା ବୁନ୍ଦା ତାଜା ରକ୍ତ ତାଙ୍କ ମନରେ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା କ୍ଷତାକ୍ତ ବେଦନା । ଗଡଜାତି ଅନ୍ୟାୟ ଓ ଜୁଲମର ବିଲୋପ ସାଧନ ପାଇଁ ସେ ନେଇଥିଲେ ଦୁର୍ବାର ଶପଥ । ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ବାଲ୍ୟସାଥୀ ରଘୁନାଥଙ୍କ ସହାୟତାରେ ରଣପୁରର ଉଦାସୀନ ଯୁବ ଶକ୍ତି, ମାଲୁଆ ଆଦିବାସୀ ପ୍ରଜା ଏବଂ ନିଦ୍ରିତ ଜନ ଶକ୍ତିକୁ ଗଭୀର ଭାବେ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥିଲେ । ପ୍ରଜା ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ବିରଚିତ ଉଦ୍‌ବୋଧନ ମୂଳକ ସଙ୍ଗୀତ ଓ ଓଜସ୍ୱିନୀ ବକ୍ତୃତାର ଥିଲା ଏ ଦିଗରେ ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ।

୧୯୩୯ ମସିହା ଜାନୁଆରୀ ୫ ତାରିଖ ରଣପୁର ସମଗ୍ର ଦେଶ ପାଇଁ ଏକ ସ୍ମରଣୀୟ ଦିବସ । ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳର ଆହ୍ୱାନକ୍ରମେ ରଣପୁର ରାଜ ଉଆସ ସାମ୍ନାରେ ହୋଇଥାଏ ବିପୁଳ ଜନସମାଗମ । ଠିକ୍ ସେହି ସମୟରେ ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଭାବରେ ବ୍ରିଟିଶ ପଲିଟିକାଲ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ମେଜର ବେଜେଲଗେଟ ମିଲାଟାରୀ ଜୱାନଙ୍କ ସହ ଆନ୍ଦୋଳନ ଦମନ କରିବା ପାଇଁ ଆସି ଘଟଣାକ୍ରମେ ଉତ୍ତେଜିତ ପ୍ରଜାଙ୍କ ନିର୍ମମ ଲାଠି ମାଡ଼ରେ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରନ୍ତି । ପ୍ରତିଶୋଧପରାୟଣ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ବେଜେଲଗେଟ ହତ୍ୟା ଅଭିଯୋଗରେ ବିପ୍ଳବୀ ଦିବାକର ଓ ରଘୁନାଥଙ୍କୁ ଗିରଫ କରିନିଅନ୍ତି । ବ୍ରିଟିଶ ଗୋରା ବିଚାରପତି ସିଅରର ସାହେବ ଇଜଲାସରେ ବିଚାର ନାମରେ ପ୍ରହସନ ଚାଲେ । ଶେଷରେ ବିପ୍ଳବୀଦ୍ୱୟଙ୍କୁ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡ ଆଦେଶ ହୁଏ ।

୧୯୪୨ ମସିହା ଅପ୍ରେଲ ୪ ତାରିଖ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ପୂର୍ବରୁ ଜନ୍ମମାଟି ରଣପୁର ଓ ଓଡ଼ିଶାର ବହୁତ ଦୂରରେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ପ୍ରିୟ ଜନତାଙ୍କ ଅଗୋଚରରେ ବିହାର ରାଜ୍ୟ ଭାଗଲପୁର ଫାଶୀଖୁଣ୍ଟରେ ଚଢ଼ି ବିପ୍ଳବୀଦ୍ୱୟ ହୁଅନ୍ତି ଅମର ପଥର ଯାତ୍ରୀ । ଭାରତୀୟ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ ତଥା ଗଡ଼ଜାତ ଆନ୍ଦୋଳନ ଆଜି ଇତିହାସର ବିଷୟବସ୍ତୁ । ଶହୀଦ ଦିବାକର ଆଉ ଆମମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ନାହାନ୍ତି । ହେଲେ ଅତ୍ୟାଚାର ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ଓ ଜୁଲମ ବିରୁଦ୍ଧରେ ତାଙ୍କର ଯାଳିସହୀନ ସଂଗ୍ରାମର ବାର୍ତ୍ତା ସାମ୍ପ୍ରତିକ ଯୁବସମାଜ ଓ ଭବିଷ୍ୟତର ଦାୟାଦମାନଙ୍କୁ ଅନ୍ୟାୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗଠିତ ହେବା ପାଇଁ ପ୍ରେରଣା ଯୋଗାଉଥିବ ।

ଆଡ୍‌ଭୋକେଟ,
ବି/୨୮, ଏସ୍. ବି. ଆଇ. କଲୋନୀ,
ୟୁନିଟ-୪, ଭୁବନେଶ୍ୱର ।

ଧରିବାରେ କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ । ଦଣ୍ଡ ଦେବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲେ । କିନ୍ତୁ ଗ୍ୱେର ପ୍ରାଣ ବିକଳରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଧବଳେଶ୍ୱରଙ୍କ କରୁଣାଭିକ୍ଷା କରି କହିଥିଲା–"ସତରେ ଆପଣ ଯଦି ଧବଳେଶ୍ୱର ନାମ ଧାରଣ କରିଥିବେ, ତେବେ ଏ ଗରିବ ଗ୍ୱେର ପ୍ରତି ଦୟାପରବଶ ହୋଇ ଏହି ରାତ୍ରୀ ଭିତରେ ଏହି କଳା ବଳଦର ରଙ୍ଗ ବଦଳାଇ, ତାହାକୁ ଧବଳ ରଙ୍ଗ କରି ଦେବେ" । ଦୁର୍ଯୋଗକୁ ସେ ଦିନ ମେଘାଚ୍ଛନ ରାତ୍ରୀ । କୁଦ ଅରଣ୍ୟ ଆହୁରି ଭୟଙ୍କର ମନେ ହେଉଥିଲା । ଏହି ଘନ ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ ମୁହଁକୁ ମୁହଁ ଦେଖାଯାଉ ନଥିଲା ଏବଂ ଏହି ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ଗ୍ୱେର ଏବଂ ବଳଦକୁ ଚିହ୍ନିପାରି ନଥିଲେ । ଗ୍ୱେର ନିର୍ଭୀକ ହୋଇ କହିଥିଲା–"ମୁଁ କାହାର କଳା ବଳଦ ଚୋରୀ କରିନାହିଁ । ମୁଁ ମୋର ଧଳା ବଳଦକୁ ସାଥିରେ ନେଇ ଯାଉଛି । ଯଦି ମୋ କଥାରେ ଆପଣମାନେ ରାଜି ନାହାନ୍ତି, ତେବେ ରାତ୍ରୀ ଶେଷରେ ବଳଦର ପ୍ରକୃତ ରଙ୍ଗ ଦେଖି, ମୋତେ ସମୁଚିତ ଦଣ୍ଡ ବିଧାନ କରିପାରନ୍ତି" । ଗ୍ୱେରର କଥାନୁସାରେ ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ରାତ୍ରୀସାରା ଉଜାଗର ରହି ଗ୍ୱେର ଏବଂ ବଳଦକୁ ଜଗି ରହିଥିଲେ । ଏ ସଙ୍କଟ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ବିଚିତ୍ରକର୍ମା ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଧବଳେଶ୍ୱରଙ୍କ ନିଃସ୍ୱ ଗ୍ୱେର ପ୍ରତି କୃପା ହେଲା ରାତ୍ରୀ ଶେଷରେ ଦେଖାଗଲା ଗ୍ୱେର ନିକଟରେ ଥିବା ବଳଦର ରଙ୍ଗ କଳା ନୁହେଁ ଧଳା !! ପରିଶେଷରେ ଗ୍ୱେରକୁ ବହୁତ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚରାଯିବାରୁ, ଗ୍ୱେର ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଧବଳେଶ୍ୱରଙ୍କର କଳି ଯୁଗର ବିଚିତ୍ର ମହିମା ପ୍ରକାଶ କଲା । ସେ ବଳଦଟିକୁ ଠାକୁରଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସମର୍ପଣ କଲା ବୋଲି ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲା । ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କ ଏହି ଅଦ୍ଭୁତ ମହିମାର ମହତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରତିପାଦିତ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଚୋରୀ ବଳଦର ବିକ୍ରୟଲବ୍ଧ ଧନ ଏବଂ ସଂଗୃହୀତ ଶ୍ରଦ୍ଧାକୁ ମିଶାଇ, ସେହି ଦିନଠାରୁ ଏହି ଶୈବପୀଠଟିରେ ମହାକାର୍ତ୍ତିକ ମାସରେ ଶିବ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ ତିଥିରେ ଧବଳେଶ୍ୱରଙ୍କର ଏହି ବଡ଼ଓଷା ବ୍ରତ ଅଦ୍ୟାବଧି ପାଳନ ହୋଇ ଆସୁଅଛି । ପ୍ରକାଶ ଥାଉକି ପାଟରାଣୀ ପଦ୍ମାବତୀ ଦେବୀଙ୍କ ସମୟରେ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କର ଏହି ବଡ଼ଓଷା ପର୍ବ ସମଗ୍ର ଉତ୍କଳରେ ବିଶେଷ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ଲାଭ କରିଥିଲା ।

ପୂର୍ବରୁ ଧବଳେଶ୍ୱରଙ୍କ ମନ୍ଦିରର ସେବା, ନୀତି କେଶରୀ ବଂଶୀୟ ନରପତିମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହେଉଥିଲା । ଠାକୁରଙ୍କ ନିୟମିତ ପୂଜା ଅର୍ଚ୍ଚନା ପାଇଁ କୁଦର ଉତ୍ତର ପାର୍ଶ୍ୱରେ, ମହାନଦୀ କୂଳସ୍ଥ ମଣ୍ଡେଶ୍ୱର ଗ୍ରାମରେ କେତେକ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଏବଂ ମାଳୀମାନଙ୍କୁ କେଶରୀ ବଂଶୀୟ ନରପତିମାନେ ବସତି ସ୍ଥାପନ କରିବା ପାଇଁ ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲେ । ଧବଳେଶ୍ୱରଙ୍କୁ ପୂଜା କରୁଥିବା ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ସାଧାରଣତଃ "ପତ୍ରୀ" ଏବଂ "ପଣ୍ଡା" ସଂଜ୍ଞାଧାରୀ । କେଶରୀ ବଂଶୀୟ ନରପତିମାନଙ୍କ ରାଜତ୍ୱ ପରେ ପରେ ଆଠଗଡ଼ ରାଜାମାନଙ୍କ ଅଧୀନରେ ମନ୍ଦିର ପରିଚାଳନା ଭାର ରହିଲା, କିନ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ ଗଡ଼ଜାତ ଶାସନର ଅବସାନ ଘଟିଲା, ମନ୍ଦିରର ସମସ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ ତଥା ସୁପରିଚାଳନା ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦେବୋତ୍ତର ହାତରେ ନ୍ୟସ୍ତ ରହିଲା । ଅଧୁନା ଆଠଗଡ଼ ଉପ–ଜିଲ୍ଲାପାଳ ମହୋଦୟଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ଆଠଗଡ଼ ଦେବୋତ୍ତର ବିଭାଗ ତରଫରୁ ମନ୍ଦିରର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାର ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି ।

ବାସ୍ତବରେ ବିଚାର କଲେ ଅନୁମିତ ହୁଏ ଯେ, ସମଗ୍ର ଭାରତ ବର୍ଷରେ ଏହା ଏକ ପୌରାଣିକ ପ୍ରାଚୀନ ଶୈବ ପୀଠ । ବର୍ଣ୍ଣିତ କୁଦରେ ଯେଉଁ ସବୁ ଐତିହାସିକ ତଥା ପୌରାଣିକ ତଥ୍ୟ ସବୁ ଲୁକ୍କାୟିତ ହୋଇ ରହିଛି, ସେଗୁଡ଼ିକ ଯଦି ବିଧିବଦ୍ଧ ଭାବେ ଗବେଷଣା କରାଯାଇ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରାଯାଆନ୍ତା, ଏଥିରୁ ଆହୁରି ଅନେକ ତଥ୍ୟ ଉଦ୍‌ଘାଟିତ ହୋଇପାରନ୍ତା । ଏତଦ୍‌ ବ୍ୟତୀତ ପ୍ରତି ବର୍ଷ କାର୍ତ୍ତିକ ମାସ ପଞ୍ଚୁକ ପାଞ୍ଚ ଦିନ ଲକ୍ଷାଧିକ ଯାତ୍ରୀ ଏକତ୍ରିତ ହୁଅନ୍ତି । ବର୍ଣ୍ଣିତ କୁଦରେ ଯେଉଁ ଧର୍ମଶାଳାଟି ରହିଛି, ତାହା ଏତେ ସଂଖ୍ୟକ ଯାତ୍ରୀଙ୍କ ପାଇଁ ଅନୁକୂଳ ନୁହେଁ । ଅବଶ୍ୟ ନିକଟରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କର ପର୍ଯ୍ୟଟନ ବିଭାଗ ତରଫରୁ ସେଠାରେ ଏକ ପାନ୍ଥଶାଳା ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ ତାହା ଗରିବ ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଦିବାସ୍ୱପ୍ନ ପରି । ଯାତ୍ରା ସମୟରେ ଏଠାରେ ଗୋଟିଏ କିମ୍ବା ଦୁଇଟି ବଡ଼ ଧରଣର ଧର୍ମଶାଳା ଏବଂ ବିଶୋଧିତ ପାନୀୟ ଜଳ ଯୋଗାଣ ନିହାତି ଜରୁରୀ ମନେ ହେଉଛି । ବର୍ଷା ସମୟରେ ଯାତ୍ରୀମାନେ ଯାହା ହଇରାଣ ହୁଅନ୍ତି ତାହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁଃଖଦାୟକ ଏବଂ ଅସହ୍ୟକର । ବିଶେଷ କରି ଯାତ୍ରା ସମୟରେ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦିନମାନଙ୍କରେ ସ୍ୱଳ୍ପ ସଂଖ୍ୟକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଡଙ୍ଗାରେ ଅଧିକ ଯାତ୍ରୀ ଯିବା ଆସିବା ଫଳରେ, ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଜୀବନ ପ୍ରତି ବିପଦ ଦେଖାଦେଉଛି । ଏପରିକି ଅନେକ ଥର ଡଙ୍ଗା ଓଲଟି ଅନେକ ଯାତ୍ରୀଙ୍କର ଜୀବନ ବିପନ୍ନ ହେବାର ଖବର ମଧ୍ୟ ମିଳିଛି । ଯାତ୍ରା ସମୟରେ ସରକାରଙ୍କ ତରଫରୁ ସେଠାରେ ଅଗ୍ନିଶମ ସେବା ସଂସ୍ଥା କିମ୍ବା ଉଦ୍ଧାରକାରୀ ଦଳ ସଦାବେଳେ ମହଜୁଦ୍‌ ରହିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଧବଳେଶ୍ୱର କୁଦ ନିକଟରେ ଗୋଟିଏ ଅସ୍ଥାୟୀ ପୋଲିସ୍‌ ଫାଣ୍ଡି ଖୋଲାଯିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଜରୁରୀ ମନେ କରାଯାଉଛି । ଯାତ୍ରା ସମୟରେ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପରିମାଣରେ ବଡ଼ ଡଙ୍ଗା ଏବଂ ଶାନ୍ତି ଶୃଙ୍ଖଳା ରକ୍ଷା ପାଇଁ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ପୋଲିସ୍‌ ମୁତୟନ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ମନେ ହେଉଛି ।

ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଯଦି ଏହି ପବିତ୍ର ଶୈବ ପୀଠଟି ପ୍ରତି ସଚେତନ ହୋଇ ପଠାର ଉପରି ଭାଗରେ ନାରିକେଳ ଆଦି ବିଭିନ୍ନ ବୃକ୍ଷ ରୋପଣ କରିବା ସହିତ, ମୁଖ୍ୟ ମନ୍ଦିରର ମରାମତି କରାଇ ମଣ୍ଡେଶ୍ୱର ଘାଟଠାରୁ ଧବଳେଶ୍ୱର ପୀଠ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗୋଟିଏ ଝୁଲନ୍ତା ସେତୁ ନିର୍ମାଣ କରନ୍ତେ, ତେବେ ଏହି ଶୈବ ପୀଠଟି ସମଗ୍ର ଭାରତବର୍ଷରେ ଏକ ଲୋକପ୍ରିୟ ପର୍ଯ୍ୟଟନ କେନ୍ଦ୍ର ଭାବେ ସୁନାମ ଅର୍ଜନ କରିପାରନ୍ତା ।

ପଞ୍ଚୁ ସାହି,
ଆଠଗଡ଼ ପାଟଣା, କଟକ–୭୫୪୦୨୯ ।

ଧର୍ମ, ଈଶ୍ୱର ଓ ସାହିତ୍ୟ (ଭଜନ) ସମ୍ପର୍କରେ ସେମାନେ ଏକତ୍ର ଆଲୋଚନା କରୁଥିଲେ ।

ସୋନପୁରର ରାଜା ପ୍ରତାପରୁଦ୍ର ଓ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ରାଣୀ ଅମୂଲ୍ୟମଣି କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟର ଉପାସିକା ଥିଲେ । ଓଡ଼ିଆ ଓ ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାରେ ଉଭୟଙ୍କର ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ଥିଲା । ବିପିନ୍ ବିହାରୀ ଦାସଗୁପ୍ତଙ୍କ ରଚିତ **Life of Amulyamani Devi** ପୁସ୍ତକରେ ଏହି ତଥ୍ୟର ପ୍ରମାଣ ମିଳେ । ବି: ସି: ମଜୁମଦାରଙ୍କ ରଚିତ **The Chohan Rulers of Sonepur** ପୁସ୍ତକରେ ସୋନପୁର ରାଜାଙ୍କ କଳା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତି ସମ୍ପର୍କରେ ଅନେକ ତଥ୍ୟ ମିଳେ । ପ୍ରତାପଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ 'ଚନ୍ଦ୍ରାବତୀ ପରିଣୟ' ଓ 'ଚତୁର୍ବିଂଶପଦୀ' କାବ୍ୟ ଦୁଇଟି କବିଙ୍କର ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତିଭା ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ । ରାଜା ବୀରମିତ୍ରୋଦୟ ସିଂହଦେଓ (୧୯୦୨—୧୯୩୭) ଜଣେ ପ୍ରଜାବତ୍ସଳ ଓ ସାହିତ୍ୟାନୁରାଗୀ ଥିଲେ । ସେ ଏକାକି ୨୧ ଖଣ୍ଡ ପୁସ୍ତକ ରଚନା କରିଛନ୍ତି ଓ ତାଙ୍କ ରାଜୁତି କାଳକୁ 'ସୋନପୁର ସାହିତ୍ୟର ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଯୁଗ' କୁହାଯିବା ଯଥାର୍ଥ । କାରଣ ଦଶ ଲକ୍ଷ ମୂଳ ଧନରେ ତା ୨୭/୯/୧୯୨୫ ରିଖ ଦିନ ସୋନପୁର ଟ୍ରଷ୍ଟ ଫଣ୍ଡର ସୃଷ୍ଟି ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହୋଇଛି । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ମଧ୍ୟରେ ଶିକ୍ଷା, ସାହିତ୍ୟ ଓ ପାଠାଗାରର ପ୍ରସାର ଓ ପ୍ରଚାର ନିମିତ୍ତ ବିପୁଳ ଅର୍ଥ ବିନିଯୋଗ ହେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏଥିରେ ଅଛି । ସାହିତ୍ୟ, ସଙ୍ଗୀତ ପାଇଁ ରାଜାଙ୍କର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଦରଦ ଥିଲା ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରୁ ପଣ୍ଡିତ, ସାହିତ୍ୟିକମାନେ ଆମନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇ ସାହିତ୍ୟ ଚର୍ଚ୍ଚାକୁ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିପାରୁଥିଲେ । ୧୯୧୯ ମସିହାରେ ରାଜା ବୀରମିତ୍ରୋଦୟ କଲିକତା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଓଡ଼ିଆରେ ଏମ୍: ଏ: ଖୋଲିବା ପାଇଁ ୫୦ ହଜାର ଟଙ୍କା ଓ ରେଭେନ୍ସା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଇଂରାଜୀରେ ଏମ୍: ଏ: ଖୋଲିବା ପାଇଁ ଯାହାକୁ 'ସୋନପୁର ଚେୟାର' କୁହାଯାଏ) ୫୭ ହଜାର ଟଙ୍କା ଦାନ କରିଥିଲେ । ବୀରମିତ୍ରୋଦୟଙ୍କ ଲେଖାର ଶୈଳୀ ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ଥିଲା । ସେ ଏକାଧାରରେ ଜଣେ ଦରଦୀ ପ୍ରଶାସକ, ସଫଳ ଲେଖକ ଓ ଅନୁବାଦକ ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଆର୍ଥିକ ସହାୟତାରେ ଐତିହାସିକ ବି: ସି: ମଜୁମଦାରଙ୍କ **Typical Selections of Oriya Literature, Sonepur in the Sambalpur Tract, Orissa in the Making and Chohan Rulers of Sonepur** ପୁସ୍ତକମାନ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା । କବି ଗୋପୀନାଥ ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କ 'ବ୍ରତ ଚରିତ' (ଓଡ଼ିଆ), 'ଆଶୀର୍ବାଦ ମାଳା' (ସଂସ୍କୃତ), 'କୁମାର ଜନ୍ମୋତ୍ସବ' (ଓଡ଼ିଆ), 'ଏକାଦଶୀ ଉଦ୍ୟାପନ' (ଓଡ଼ିଆ) ଓ 'ଅନ୍ନପ୍ରାଶନୋତ୍ସବ' (ଓଡ଼ିଆ), ପଣ୍ଡିତ ଗଙ୍ଗାଧର ମିଶ୍ରଙ୍କ 'କୋଶଳାନନ୍ଦ କାବ୍ୟଂ' (ସଂସ୍କୃତ), ପଣ୍ଡିତ ଆଦିତ୍ୟ ପ୍ରସାଦ ଗୁରୁଙ୍କ 'ଶ୍ୟେନ ଚରିତ' (ସଂସ୍କୃତ), 'କୁଟୀର ବାସିନୀ' (ଓଡ଼ିଆ) ପ୍ରଭୃତି ମୂଲ୍ୟବାନ ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକ ଦରବାର ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି । ରାଣୀ ପାର୍ବତୀ ଦେବୀ 'ପୁରାଣ କଥାସାର', 'ସ୍ୟାମନ୍ତକ ମଣି' ଦୁଇଟି ପୁସ୍ତକ ରଚନା କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତିଭାର ପରିଚୟ ପାଇବା ପରେ ପଦ୍ମଶ୍ରୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ସାହୁଙ୍କ ୧୯୦୧ ମସିହାରେ ରଚିତ ପୁସ୍ତକ 'ସ୍ତ୍ରୀ ଶିକ୍ଷା' ରାଣୀଙ୍କ ନାମରେ ଉତ୍ସର୍ଗୀକୃତ କରିଥିଲେ ନିଜେ ଲେଖକ ।

ସାହିତ୍ୟର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସମଗ୍ର ସୁବର୍ଣ୍ଣପୁର ଜିଲ୍ଲାରେ ନାଟ୍ୟ ଆନ୍ଦୋଳନର ସୂତ୍ରପାତ ହୋଇଥିଲା । ସ୍ଥାନୀୟ କଳାକାରମାନେ ନିଜେ ତାମସା, ଡୁଏଟ୍, ନାଟକ, ଯାତ୍ରା ଇତ୍ୟାଦି ରଚନା କରି ଗ୍ରାମଠାରୁ ସହର ଯାଏଁ ସର୍ବତ୍ର ସେଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରୁଥିଲେ । ସେ କାଳରେ ନାଟ୍ୟ ଆନ୍ଦୋଳନର ଫଳ ସ୍ୱରୂପ ଆଧୁନିକ ନାଟକ, ଯାତ୍ରା, ଥିଏଟରମାନ ସମସ୍ତ ଅଞ୍ଚଳକୁ ସମ୍ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଯାଇଛି ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରଚିତ ଓ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୋଇ ଏକ ବୌଦ୍ଧିକ ନାଟ୍ୟ କଳାର ପରମ୍ପରା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ପାରିଛି । ଏହା ବ୍ୟତୀତ କୋଶଳୀ ଭାଷାରେ କେତେକ ନାଟକ, ଅପେରା ରଚିତ ହୋଇ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୋଇଥିଲା । ଅବଶ୍ୟ ସେତେବେଳକାର କୋଶଳୀ ଭାଷାର ନାଟକଗୁଡ଼ିକର ଶୈଳୀ ବର୍ତ୍ତମାନର ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକଠାରୁ ଉନ୍ନତ ଓ ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ନଥିଲା । କହିବା ବାହୁଲ୍ୟ ଏବେ ଓଡ଼ିଆ ନାଟକଗୁଡ଼ିକର ଗତି ଓ ପ୍ରଗତି ସହିତ ତାଳ ଦେଇ ସମ୍ବଲପୁରୀ ନାଟକ ନିଜସ୍ୱ ମୌଳିକତା ବଜାଇ ରଖି ଆଗେଇ ଚାଲିଛି । ସୁବର୍ଣ୍ଣପୁର ଜିଲ୍ଲାର ଅନେକ ନାଟ୍ୟକାରଙ୍କ ନାଟ୍ୟକଳା ସ୍ୱତଃସ୍ଫୂର୍ତ୍ତ ଓ କ୍ରିୟାଶୀଳ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକ ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ ଓ ଜାତୀୟ ସ୍ତରୀୟ ସମ୍ମାନ ଲାଭ କରିଛନ୍ତି । ହିନ୍ଦି ଓ ଓଡ଼ିଆ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ରର ପ୍ରଖ୍ୟାତ୍ ଅଭିନେତା ଓ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଶ୍ରୀ ସାଧୁ ମେହେରଙ୍କର ସୁବର୍ଣ୍ଣପୁର ନାଟ୍ୟ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ଅବଦାନ ରହିଛି । ତାଙ୍କ ରଚିତ ନାଟକଗୁଡ଼ିକ ଅନେକ ରଙ୍ଗମଞ୍ଚରେ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୋଇ ଆସିଛି ।

ଓଡ଼ିଆ ଓ କୋଶଳୀ ଭାଷାରେ ସୁଆଙ୍ଗ, ଡୁଏଟ୍, ବୀରବାଦ୍ୟ, ବୀର ସାହିତ୍ୟର ଅନେକ ଅଗ୍ରଗତି ଘଟିଛି । ମାଦଳର ତାଳେ ତାଳେ, ଅବା କନ୍‌ସାଟ୍‌ର ଆକର୍ଷଣରେ ସାଦା ପୋଷାକରେ କିମ୍ବା ମୁଣ୍ଡରେ ପଗଡ଼ି, ଅଣ୍ଟାରେ ଖଣ୍ଡା, ସାମାନ୍ୟ ଜରି ମିଶା କୋଟ୍ ଓ ମଖମଲ ପାଇଜାମା ପିନ୍ଧି ଅଭିନେତା ମଞ୍ଚ ଉପରକୁ ଆସନ୍ତି । ସମୟ ସମୟରେ ଆଦିବାସୀ ପୋଷାକରେ ସେମାନଙ୍କ ଆଳାପ ଓ ଡୁଏଟ୍ ଖୁବ୍ ଆକର୍ଷଣୀୟ ହୁଏ । ସେ ସବୁ ନାଚ, ଗୀତ ଓ ବୋଲିର ଭାଷା ଓ ଭାବନା ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅନେକ ସମୟରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥାଏ । ଜଣାଯାଇଛି, ତରଭାର ଶ୍ରୀ ନଟବର ଷଡ଼ଙ୍ଗୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗଠିତ 'ଲୀଳା ଦଳ' ଶ୍ରୀ ଷଡ଼ଙ୍ଗୀଙ୍କ ରଚିତ ଗୀତ ଓ ଅପେରାଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧିକାଂଶ ସମୟରେ ଗ୍ରହଣ କରି ସେଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରଦର୍ଶିତ କରୁଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ବି: ଏନ୍: ସିଂହଦେଓ କ୍ଲବ୍, ସୋନପୁର ସାଂସ୍କୃତିକ ସଂସଦ ଓ ସହରର ଅନେକ କ୍ଲବ୍ ଓ ଅନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କରେ ସ୍ଥାନୀୟ ନାଟ୍ୟକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରଚିତ ନାଟକ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୋଇ ଆସୁଛି । ତରଭା, ବୀରମହାରାଜପୁର, ବିନିକା, ଉଲୁଣ୍ଡା, ରାମପୁର, ଡୁଙ୍ଗୁରିପାଲି ଅଞ୍ଚଳରେ କ୍ଲବ୍ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ଅନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉଭୟ ଓଡ଼ିଆ ଓ କୋଶଳୀ ଭାଷାରେ ହେଉଥିବା ନାଟକ, ଅପେରା, ଗୀତିନାଟ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରଚିତ

ସୁବର୍ଣ୍ଣପୁରର ସାହିତ୍ୟ

ଅଧ୍ୟାପକ ବାସୁଦେବ ବାରିକ୍

ସୁବର୍ଣ୍ଣପୁର (ସୋନପୁର) ଏକ ଇତିହାସ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ସ୍ଥାନ ଓ ଧର୍ମ, ସାହିତ୍ୟ, କଳା ଓ ସଂସ୍କୃତିର ପ୍ରାଣ କେନ୍ଦ୍ର। ପ୍ରାଚୀନ କାଳରୁ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହା ଏକ ସାହିତ୍ୟିକ ପରମ୍ପରା ସୃଷ୍ଟି କରି ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରି ଆସିଛି। ଏହି ଜିଲ୍ଲାରେ ବିଭିନ୍ନ ମନ୍ଦିର ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ଶିଳାଲେଖ, ତାଳପତ୍ର ପୋଥି, ତାମ୍ର ଫଳକ ଓ ତନ୍ତ୍ର ଶାସ୍ତ୍ର ସମ୍ପର୍କରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଗବେଷଣା ହୋଇ ନାହିଁ। ବିଶେଷତଃ ସୁବର୍ଣ୍ଣପୁରଠାରୁ ବୌଦ୍ଧ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ରହିଥିବା ତନ୍ତ୍ର ଶାସ୍ତ୍ର ଉପରେ ବିଧିବଦ୍ଧ ଗବେଷଣା ଅଭାବରୁ ଏହାର ବଳିଷ୍ଠ ମୌଳିକତ୍ୱ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସମଷ୍ଟି ତଥ୍ୟ ସଠିକ୍ ରୂପେ ଉଦ୍‌ଘାଟିତ ହୋଇପାରି ନାହିଁ।

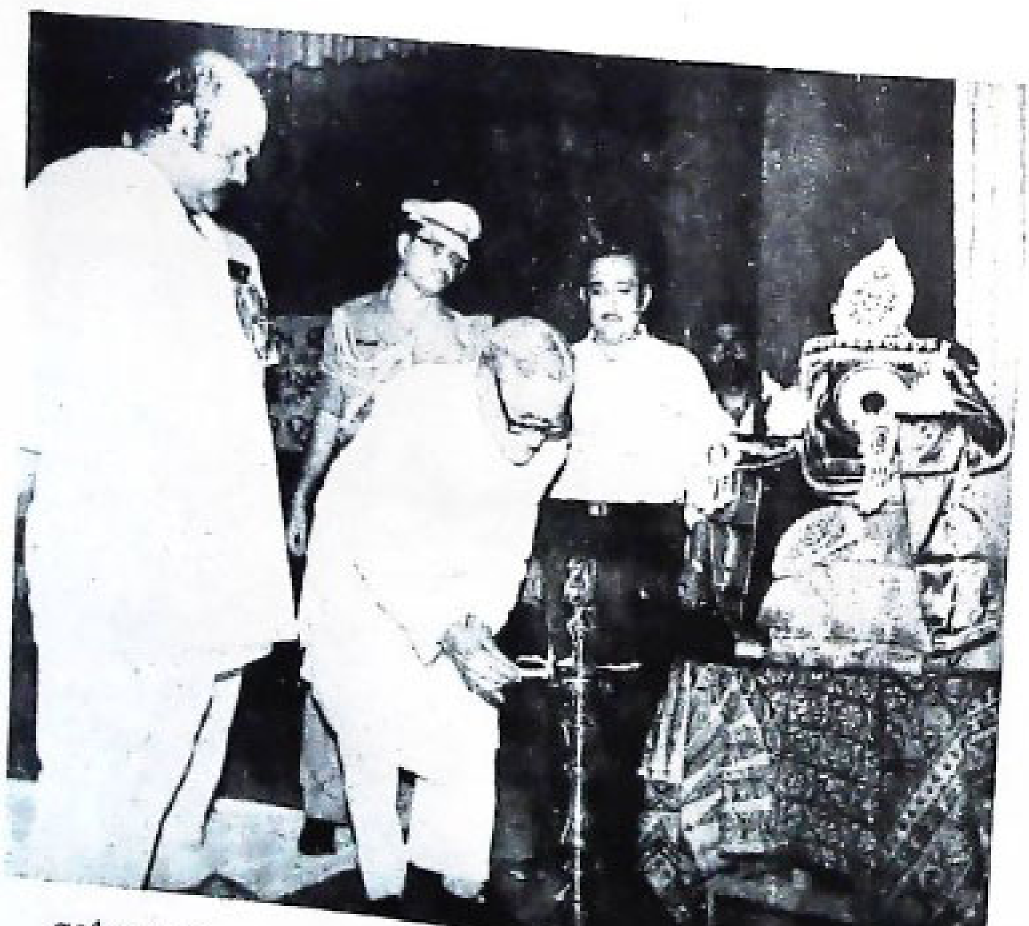
ସୋନପୁରର ପ୍ରାଚୀନ କବି ପ୍ରତାପ ରାଏଙ୍କ "ଶଶିସେଣା' କାବ୍ୟଟି ପ୍ରଥମେ ତାଳପତ୍ର ପୋଥିରେ ରଚିତ ହୋଇଥିଲା। ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଡଃ ଆର୍ତ୍ତବଲ୍ଲଭ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ଆପ୍ରାଣ ଉଦ୍ୟମରେ ଓ ପ୍ରାଚୀ ସମିତି ଦ୍ୱାରା ପୁସ୍ତକ ଆକାରରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି। ଶ୍ରୀ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତିଙ୍କ 'ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ମଧ୍ୟ ପର୍ବ'ରୁ ସୂଚିତ ହୁଏ ଯେ, ଏହି 'ଶଶିସେଣା' କାବ୍ୟଟି ଷୋଡ଼ଶ–ସପ୍ତଦଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ରଚିତ ହୋଇଛି। କାବ୍ୟରେ ରାଜକୁମାରୀ ଶଶିସେଣା ଓ ମନ୍ତ୍ରୀ ପୁଅ ମହିମାଣିକ୍ୟଙ୍କ ନୈସର୍ଗିକ ପ୍ରେମ ଓ ବିବାହ ସମ୍ପର୍କରେ ଅବତାରଣା କରାଯାଇଛି। ଏଥି ସହିତ ସ୍ଥାନ ଦେଇ ମାଲୁଣୀ (ମେଦନା)ର ତନ୍ତ୍ର ବଳରେ ଫୁଲ ଶୁଙ୍ଘାଇ ମହିମାଣିକ୍ୟକୁ ମେଣ୍ଢା କରାଇ ଥିବାର ଚିତ୍ର ପ୍ରଦତ୍ତ ହୋଇଛି। 'ଶଶିସେଣା' ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କେତେକ ପ୍ରକାଶିତ ଓ ଅପ୍ରକାଶିତ ପୋଥି ଓ ପୁସ୍ତକରେ ତନ୍ତ୍ର ଶାସ୍ତ୍ର ସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି। ଅତଏବ୍ ସୁବର୍ଣ୍ଣପୁର ଜିଲ୍ଲାରେ ତନ୍ତ୍ର ଶାସ୍ତ୍ର ରଚନା ଓ ସାଧନା ପ୍ରାଚୀନ ବୋଲି ପ୍ରମାଣିତ ହୁଏ। ଅଧୁନା 'ଶଶିସେଣା' କାବ୍ୟଟିର ନାଟ୍ୟ ରୂପ ଐତିହାସିକ ଓ କବି ଶ୍ରୀ ସଦାନନ୍ଦ ଅଗ୍ରୱାଲଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଛି। ଏହି ନାଟ୍ୟ ରୂପ ସରଳ, ସୁଖ ପାଠ୍ୟ ଓ ଅଧିକ ଆକର୍ଷଣୀୟ ହୋଇଛି। ଶ୍ରୀ ବିଜୟ ଚନ୍ଦ୍ର ମଜୁମ୍‌ଦାରଙ୍କ Orissa in the Making, ଡଃ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବଙ୍କ 'ଓଡ଼ିଶା ଇତିହାସ', ଡଃ ନବୀନ କୁମାର ସାହୁଙ୍କ 'ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ଇତିହାସ' ଓ ଶ୍ରୀ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି ଓ ଐତିହାସିକ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ପାଣିଗ୍ରାହୀ ନିଜ ପୁସ୍ତକରେ ସୂଚିତ କରିଛନ୍ତି ଯେ ସୁବର୍ଣ୍ଣପୁର (ସୋନପୁର), ସୁନପୁରର ସାହିତ୍ୟିକ ବାତାବରଣ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଗଠନରେ ଯଥେଷ୍ଟ ସାହାଯ୍ୟ କରିଛି। ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଶ୍ୱାସ କରାଯାଏ ଯେ ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାର ସାହିତ୍ୟ ଓ ନାଟ୍ୟକଳା ଯଥେଷ୍ଟ ଉନ୍ନତ ଥିଲା। ବିଶେଷତଃ ସମଗ୍ର ସୁବର୍ଣ୍ଣପୁର ଜିଲ୍ଲାରେ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତିର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ନିମିତ୍ତ ସୋନପୁର ରାଜ ଦରବାରର କାର୍ଯ୍ୟ ଓ ଅବଦାନ ଅବିସ୍ମରଣୀୟ। ବଲାଙ୍ଗୀର ଗେଜେଟିଅର୍‌ରେ ଲିପିବଦ୍ଧ ବିବରଣୀରୁ ଜଣାଯାଏ, ସୋନପୁର ଦରବାର ଦ୍ୱାରା ସର୍ବମୋଟ ୫୬ ଖଣ୍ଡ ଓଡ଼ିଆ, ଇଂରାଜୀ ଓ ସଂସ୍କୃତ ପୁସ୍ତକ ୧୮୯୩ ମସିହାରୁ ୧୯୩୭ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି। ସେଥି ମଧ୍ୟରୁ ସୋନପୁର ରାଜ ପରିବାରରୁ ବୀର ମିତ୍ରୋଦୟ ସିଂହଦେଓ, ସୋମ ଭୂଷଣ ସିଂହଦେଓ, ପ୍ରତାପରୁଦ୍ର ସିଂହଦେଓ ଓ ମହାରାଣୀ ଲେଡି ପାର୍ବତୀ ଦେବୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମୋଟ ୨୬ଟି ପୁସ୍ତକ ରଚିତ ହୋଇଛି। ଅର୍ଥାତ୍ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟକୁ ସୋନପୁର ଦରବାରର ଅବଦାନ ଅତୁଳନୀୟ।

ରାଜା ନିଳାଦ୍ରୀ ସିଂହ ଓ ତାଙ୍କ ପୁତ୍ର ପ୍ରତାପରୁଦ୍ର ବାସ୍ତବରେ ସାହିତ୍ୟପ୍ରେମୀ ଥିଲେ। ଶାସନରେ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ, କଳା ଓ ସଂସ୍କୃତି ପ୍ରତି ସେମାନଙ୍କର ଗଭୀର ଅନୁରାଗ ଥିଲା। ନିଳାଦ୍ରୀ ସିଂହଙ୍କ ରାଜତ୍ୱ କାଳରେ ବାବାଜୀ ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ରମଣି ଦାସଙ୍କ 'ସୁଧାସାର' ରଚିତ ହୋଇଥିଲା। ଏହା ଏକ ବୈଷ୍ଣବୀୟ ସାହିତ୍ୟର ଅଂଶ ବିଶେଷ। ଧର୍ମ, ଭଗବାନ ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଜୀବନର ପରାକାଷ୍ଠା ଏଥିରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଛି। ବାବାଜୀ ଚନ୍ଦ୍ରମଣି ଦାସଙ୍କ ଜନ୍ମ ଉଲୁଣ୍ଡା ଅନ୍ତର୍ଗତ ବଡ଼ମାଳ ପଲ୍ଲୀ ଗ୍ରାମରେ। ସନ୍ଥ କବି ଭୀମ ଭୋଇ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ଓଡ଼ିଆ ପୁସ୍ତକ ରଚନା କରିଥିଲେ। ମହିମା ଧର୍ମର ବ୍ୟାପକ ପ୍ରସାର ଓ ପ୍ରଚାରର ପ୍ରତୀକ ଭୀମ ଭୋଇଙ୍କ ଜନ୍ମ ସୋନପୁରର ଜଟାସିଙ୍ଗା ଗ୍ରାମରେ। ତାଙ୍କ ରଚିତ 'ସ୍ତୁତି ଚିନ୍ତାମଣି', 'ଭଜନମାଳା', 'ଆଦି ଅନ୍ତ ଗୀତା', 'ବ୍ରହ୍ମ ନିରୂପଣ ଗୀତା' ପ୍ରଭୃତି ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ। ସୁବର୍ଣ୍ଣପୁର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଖଲିଆପାଲିରେ ତାଙ୍କ ଆଶ୍ରମ–ସାଧନା ପୀଠ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସଙ୍ଗୀତର ବାର୍ତ୍ତା ବହନ କରି ଆସୁଅଛି। ତାଙ୍କ ସାହିତ୍ୟର ଭାଷା, ଭାବ ଓ ଶୈଳୀ ସମ୍ପର୍କରେ ବହୁବିଧ ଆଲୋଚିତ ହୋଇସାରିଛି। ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଭଜନମାଳା ବିଭାଗକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ଖୋରାକ ଯୋଗାଇଥିବା ଭୀମ ଭୋଇଙ୍କର ଦିବ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟି ଥିଲା ଓ ତାଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ ସାଧନା ବ୍ୟାପକ ଓ ସର୍ବଜନାଦୃତ। ତେଣୁ, ସୁବର୍ଣ୍ଣପୁରରେ ସେ ଥିଲେ ଶୁଦ୍ଧ ସୁବର୍ଣ୍ଣ। ଭୀମ ଭୋଇଙ୍କର କେତୋଟି ପୁସ୍ତକ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଅପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ରହିଛି। ସନ୍ଥ ଭୀମ ଭୋଇ ଓ ବାବାଜୀ ଚନ୍ଦ୍ରମଣିଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏକାଧିକ ସାକ୍ଷାତ ଆଲୋଚନା ହୋଇଥିବାର ପ୍ରମାଣ ରହିଛି।

ପ୍ରଯୋଗାତ୍ମକ କବିତାଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ସେମାନେ ଯେ କୌଣସି ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିଙ୍କ ଲେଖା ସହ ସମାନତା ରକ୍ଷା କରିଛନ୍ତି । ସର୍ବୋପରି ସୁବର୍ଣ୍ଣପୁରରୁ ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିବା 'ଓଜସ' (ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା) ଓ 'ଜନଝଙ୍କାର' (ସମ୍ବାଦପତ୍ର) ସୁବର୍ଣ୍ଣପୁରର ସାହିତ୍ୟ ଓ ରାଜନୈତିକ ବାତାବରଣକୁ ଉଜ୍ଜୀବିତ ଓ ରସାଳ କରି ପାରିଛି ।

ମୋଟ ଉପରେ, ସୁବର୍ଣ୍ଣପୁରର ସାହିତ୍ୟିକମାନେ ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ନିଜ ରଚନାରେ ପରାକାଷ୍ଠା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରି ଆସିଛନ୍ତି । ଅଦ୍ୟାବଧି ଅନେକ ପୁସ୍ତକ ରଚିତ ହୋଇ ଅର୍ଥାଭାବ ଓ ପ୍ରତିକୂଳ ପରିବେଶ ଯୋଗୁଁ ଅପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ରହିଛି । ସୁତରାଂ ସୁବର୍ଣ୍ଣପୁର ଜିଲ୍ଲା ଗଠନ ପରେ ଆଶା କରାଯାଏ, ଆଗାମୀ ଦିନମାନଙ୍କରେ ଏ ମାଟିର ଲେଖକମାନେ ନିଜ ସାଧନା ବଳରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଓ ଇତିହାସକୁ ଅଧିକ ଭାବେ ପ୍ରଭାବିତ କରିବେ ।

ଅଧ୍ୟାପକ, ଇଂରାଜୀ ବିଭାଗ,
ସୋନପୁର ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, ସୋନପୁରରାଜ,
ଜିଲ୍ଲା–ସୁବର୍ଣ୍ଣପୁର–୭୬୭୦୧୭ ।

ପୁରୀଠାରେ ମାନ୍ୟବର ରାଜ୍ୟପାଳ ଶ୍ରୀ ବି. ସତ୍ୟନାରାୟଣ ରେଡ୍ଡୀ ସର୍ବ ଭାରତୀୟ ହିନ୍ଦୀ ସାହିତ୍ୟ ସମ୍ମିଳନୀକୁ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରୁଛନ୍ତି ।

ହୋଇ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୋଇ ଆସୁଛି । ସୋନପୁର-ଘୋଡ଼ାଘାଟପଡ଼ାରେ ପ୍ରତି ବର୍ଷ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇ ଆସୁଥିବା 'ରାମଲୀଳା' ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏକ ସାହିତ୍ୟିକ ବାତାବରଣ ସୃଷ୍ଟି କରେ । ଏହି 'ରାମଲୀଳା'ରେ ହରିଶଙ୍କର ସରାପଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରଚିତ 'ରାବଣର ସେତୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠା' ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୋଇଥିଲା । ୬୨ ବର୍ଷ ବୟସ୍କ କବି ଶ୍ରୀ ହରିଶଙ୍କର ସରାପଙ୍କ ଜନ୍ମ ଘୋଡ଼ାଘାଟ-ପଡ଼ାରେ । ୧୯୬୪ ମସିହାରେ ପ୍ରକାଶିତ ୧୦ଟି ଭଜନ ସମ୍ବଳିତ 'ପୁଷ୍ପାଞ୍ଜଳି' କାବ୍ୟଟି ତାଙ୍କ ସୃଷ୍ଟି । ତାଙ୍କର ଅପ୍ରକାଶିତ ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ 'ଜୟଦେବଙ୍କ ଜୀବନ କାହାଣୀ', 'ଶ୍ରୀରାମ ବାଲ ଚରିତ', 'ଅପରିଣ ବୃତ୍ତାନ୍ତ', 'ଚଉତିଶା' ଇତ୍ୟାଦି ଅନ୍ୟତମ । ଶାନ୍ତି ଭିକ୍ଷା, ଚିର ସାଥୀ, ଜନଜାଗରଣ – ଆଧୁନିକ କବିତାଗୁଡ଼ିକ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିପାରିଛନ୍ତି । ଏବେ ମଧ୍ୟ ପରିଣତ ବୟସରେ ଭୋର ୪ଟାରୁ ଉଠି ତାଙ୍କ ରଚନା ବେଶ ଆଗେଇ ଚାଲେ । କୋଶଳୀ ଭାଷାରେ ଅଭିଜ୍ଞ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଶ୍ରୀ ଜୟଦେବ ତନ୍ସନାଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ସୋନପୁର ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ Intellectual Forum ଗଠିତ ହୋଇ ପ୍ରତି ସପ୍ତାହରେ ସାହିତ୍ୟ, ସଂସ୍କୃତି, କଳା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବିଶଦ ଆଲୋଚନା କରାଯାଏ ଏବଂ ଏହି ସାରସ୍ୱତ ପରିବେଶରେ ଚିନ୍ତାଶୀଳ ଅଧ୍ୟାପକବୃନ୍ଦ ବିଭିନ୍ନ ବିଷୟରେ ଉପାଦେୟ ଲେଖାମାନ ଉପସ୍ଥାପନ କରନ୍ତି ।

ସମ୍ପ୍ରତି ସୁବର୍ଣ୍ଣପୁର ଜିଲ୍ଲାର ଅନେକ କବି, ଲେଖକ ଓ ଐତିହାସିକମାନେ ନିଜ ରଚନା ବଳରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରି ଆସୁଛନ୍ତି । ଏ ମାଟିର ଲେଖକ, ପଣ୍ଡିତ ଓ ସମ୍ବଲପୁରୀ ଭାଷାରେ ଅଭିଧାନ ପ୍ରଣେତା ନିଜର ଅନେକ ପ୍ରକାଶିତ ଓ ଅପ୍ରକାଶିତ ପୁସ୍ତକ ରଚନା କରି ଚିର ସ୍ମରଣୀୟ ହୋଇଛନ୍ତି । ସେ ହେଉଛନ୍ତି ସ୍ୱର୍ଗତଃ ସତ୍ୟନାରାୟଣ ବହିଦାର । ତାଙ୍କ ଲେଖା ଉପରେ ଅନେକ ଗବେଷଣା କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଛି । ଜଣେ ସଫଳ ଗବେଷକ ଓ ଐତିହାସିକ ଶ୍ରୀ ସଦାନନ୍ଦ ଅଗ୍ରୱାଲଙ୍କ ରଚିତ 'ସୋନପୁର ଇତିହାସ'ର ଦୁଇଟି ଭାଗ ଅଦ୍ୟାବଧି ପ୍ରକାଶିତ । ତାଙ୍କର ତୃତୀୟ ଭାଗଟି ପ୍ରକାଶ ଅପେକ୍ଷାରେ । ଶ୍ରୀ ଅଗ୍ରୱାଲଙ୍କର ଗଭୀର ଅନୁଶୀଳନ – ଅନୁଭବ ରହିଛି । ତାଳପତ୍ର ପୋଥି, ତମ୍ବା ଫଳକ, ଅଭିଲେଖମାନ ସଂଗ୍ରହ ଓ ତହିଁ ଉପରେ ଗବେଷଣା କାର୍ଯ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ସେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ଓ ଇତିହାସକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ସାହାଯ୍ୟ ଓ ଋଦ୍ଧିମନ୍ତ କରି ଆସୁଛନ୍ତି । ସୋନପୁର ଲକ୍ଷ୍ମୀପୁରରେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ଶ୍ରୀ ଭାଗୀରଥି ନେପାକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଜଣେ ପ୍ରଖ୍ୟାତ୍ ଔପନ୍ୟାସିକ । ପ୍ରାଚୀନ କବି ଓ ମହିମା ଧର୍ମ ସମ୍ପର୍କରେ ତାଙ୍କର କେତୋଟି ପୁସ୍ତକ ରଚିତ ହୋଇଛି । ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କର ପ୍ରାୟ ଶତାଧିକ ପୁସ୍ତକ ରଚିତ ହୋଇଛି । ଶ୍ରୀ ନେପାକ ଜଣେ ପ୍ରଗଲ୍‌ଭ ଲେଖକ, ଜୀବନର ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୁହୂର୍ତ୍ତକୁ ସେ ସାହିତ୍ୟ ସେବାରେ ବିନିଯୋଗ କରନ୍ତି । ଶ୍ରୀ ସତ୍ୟବାଦୀ ରଥଙ୍କ 'ଚମ୍ପେଶ୍ୱର ଜଣାଣ'ଟି ଭଗବାନଙ୍କ ଦୟା, କରୁଣା ଓ ସୃଷ୍ଟିରେ ତାଙ୍କ ଅଖଣ୍ଡ ଆଧିପତ୍ୟ ବିଷୟରେ ରଚିତ । ଶ୍ରୀ ରଥଙ୍କର କେତୋଟି ଅପ୍ରକାଶିତ ପୁସ୍ତକ ରହିଛି । ସ୍ୱର୍ଗତଃ ମହେଶ୍ୱର ମିଶ୍ରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିରଚିତ 'ପ୍ରଳାପ' କାବ୍ୟଟି ୧୯୪୭ ମସିହାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି । ଏହା 'ଅ' ଠାରୁ 'କ୍ଷ' ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣାନୁକ୍ରମରେ ରଚିତ । ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣପୁରୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅନେକ ଉପାଦେୟ ଲେଖା ଓ ପୁସ୍ତକ ଐତିହାସିକ ଡଃ ନବୀନ କୁମାର ସାହୁଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରଚିତ ହୋଇଛି । ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ଅସୁରଗଡ଼ ସମ୍ପର୍କରେ ଅଧ୍ୟାପକ ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର ଛୋଟରାୟ ଓ ଅଧ୍ୟାପକ କମଳାକାନ୍ତ ଖୁଣ୍ଟିଆଙ୍କ କେତେକ ଗବେଷଣାମୂଳକ ପ୍ରବନ୍ଧ ପ୍ରଣିଧାନଯୋଗ୍ୟ । ସୁବର୍ଣ୍ଣପୁରର ଧର୍ମ, ସାହିତ୍ୟ, ସଂସ୍କୃତି ତଥା ଗଙ୍ଗାଧରଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସୋନପୁର ଦରବାରୀ ସାହିତ୍ୟ ଉପରେ ଗବେଷଣା ଡଃ ପବିତ୍ର ମୋହନ ନାୟକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଛି । ତାଙ୍କର ଅନେକ ଗବେଷଣାମୂଳକ ପ୍ରବନ୍ଧ ବିଭିନ୍ନ ପତ୍ରପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ଆସୁଛି । ପ୍ରାଦେଶିକ ଲେଖକ ସମ୍ମିଳନୀ ସ୍ମରଣିକା 'ସୋନପୁର' (୧୯୮୦–୮୧)ର ସେ ମୁଖ୍ୟ ସମ୍ପାଦକ ଥିଲେ । ତାଙ୍କର କେତୋଟି ଅପ୍ରକାଶିତ ପୁସ୍ତକ ରହିଥିବାର ଜଣାଯାଇଛି । ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ବିଭୂତି ଭୂଷଣ ମିଶ୍ରଙ୍କ ରଚିତ 'ମହାରାଣୀ ଭିକ୍ଟୋରିଆ', 'ସିନ୍ଧୁ ସଭ୍ୟତା' ଇତ୍ୟାଦି ପୁସ୍ତକ ତାଙ୍କୁ ଜଣେ ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ଐତିହାସିକ ଭାବେ ପରିଗଣିତ କରିପାରିଛି । ସେହିପରି ଡଃ ରେଣୁ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଗବେଷଣା ସନ୍ଦର୍ଭଟି ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଏକ ନୂତନ ଅଧ୍ୟାୟ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି । ଶ୍ରୀ ବିନୟ ରଞ୍ଜନ ପ୍ରଧାନ ଏକାଧାରରେ ଜଣେ କବି, ଗାଳ୍ପିକ, ଔପନ୍ୟାସିକ ଓ ସଙ୍ଗୀତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ । ତାଙ୍କର ଅନେକ ଲେଖା ଦୀର୍ଘ ୨୫ ବର୍ଷ ହେଲା ବିଭିନ୍ନ ପତ୍ରପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ଆସୁଛି । ସେହିପରି ଶ୍ରୀ ଗୋରେଖନାଥ ସାହୁଙ୍କର ସୋନପୁର ସମ୍ପର୍କୀୟ ଅନେକ ଲେଖା ବିଭିନ୍ନ ପତ୍ରପତ୍ରିକାର କୋଳ ମଣ୍ଡନ କରିଛି । ତାଙ୍କ ପୁସ୍ତକ 'ପ୍ରକୃତି ପଥେ' ଏବେ ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଅବସ୍ଥାରେ ରହିଛି । କବି ଡଃ କାଳିଦାସ ମିଶ୍ରଙ୍କ ସନ୍ଦର୍ଭ American War Literature A Changing Responseଟି ଗତ ତିନି ବର୍ଷ (୧୯୯୦–୯୩) ମଧ୍ୟରେ ଆମେରିକାନ୍ ସାହିତ୍ୟ ଗବେଷଣା ମଧ୍ୟରେ ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ । ଡଃ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଲେଖାଗୁଡ଼ିକ ଇଂରାଜୀ ପତ୍ରପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୁଏ । ତାଙ୍କର ଏକ ସଙ୍କଳନ ପୁସ୍ତକ Voices in Visionଟି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ଭାବେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ଆକାଶବାଣୀର ସଫଳ ସଙ୍ଗୀତଜ୍ଞ ଶ୍ରୀ ଫକୀର ମୋହନ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓଡ଼ିଆ ଓ କୋଶଳୀ ଭାଷାର ଜଣେ ଲିପିକାର । କୋଟ ସମଲାଇର ଶ୍ରୀ ଭିକାରୀ ଚରଣ ପଣ୍ଡାଙ୍କର ଆଧାତ୍ମିକ ଗଳ୍ପ, କବିତାଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରକାଶିତ ଓ ତାଙ୍କର ଅନେକ ଲେଖା ବିଶେଷତଃ (ଗୀତିନାଟ୍ୟ) ଅପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ରହିଛି । ସ୍ୱର୍ଗତଃ ନୀଳାମ୍ବର ମିଶ୍ରଙ୍କ ରଚିତ ଓଡ଼ିଆ, ଇଂରାଜୀ, ସଂସ୍କୃତ ଓ ବଙ୍ଗଳା ଲେଖା ମଧ୍ୟରେ ଅଳ୍ପ କେତୋଟି ପ୍ରକାଶିତ ଓ ଅନେକ ଅପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ରହିଛି । କବି ଓ ପଣ୍ଡିତ ଦେବରାଜ ମିଶ୍ର, କୈବଲ୍ୟ ଚରଣ ନାୟକ, କାହ୍ନୁଚରଣ ମହାପାତ୍ର ଇତ୍ୟାଦିଙ୍କ ଉପରେ ଅଧ୍ୟୟନ ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ । ଶ୍ରୀ ସତ୍ୟନାରାୟଣ ତ୍ରିପାଠୀ କୋଶଳୀ ଭାଷାରେ 'ଦର୍ପଣ' ନାଟକଟିଏ ରଚନା କରିଛନ୍ତି । ଅଧ୍ୟାପିକା ରେଣୁକା ମିଶ୍ର, ଅଧ୍ୟାପକ ସନ୍ତୋଷ କୁମାର ପାଢ଼ୀ, ଅଧ୍ୟାପକ ରାମଭକ୍ତ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଐତିହାସିକ ପ୍ରବନ୍ଧ ଓ ଗବେଷଣାଗୁଡ଼ିକ ସେମାନଙ୍କୁ ଇତିହାସ ଲେଖକ ଭାବେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିଛି । ଆଧୁନିକ କବି ଭାବରେ ଦେବୀ ଦାସ, ଆଦିତ୍ୟେଶ୍ୱର, କେଦାରନାଥ, ପୁରୁଷୋତ୍ତମ, କୈବଲ୍ୟ ଚରଣ, ଶିବରାମ, ସୁଦାମ ଚରଣ ପ୍ରଭୃତିଙ୍କ ନାମ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ । ମନନଶୀଳ ଓ

କୁହାଗଲା । ଏହି ଦକ୍ଷିଣୀ ସଙ୍ଗୀତ ସମସ୍ତ ଓଡ଼ିଶାରେ ତଥା ଓଡ଼ିଶା ବାହାରେ ଅଧିକ ଲୋକପ୍ରିୟ ହୋଇ ଉଠିବାପରେ ଏହାକୁ କବିଚନ୍ଦ୍ର କାଳୀ ଚରଣ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓଡ଼ିଶୀ ନାମକୁ ଆଖି ଆଗରେ ରଖି ଏହାର ନାମ ଓଡ଼ିଶୀ ନୃତ୍ୟ ରଖିଲେ । ଏଥିରେ ଭଙ୍ଗୀ ଓ ଅଭିନୟର ପ୍ରାଧାନ୍ୟତା ବେଶୀ । ଏହା ପ୍ରଥମେ ଗୋଟିଏ ଭଙ୍ଗୀରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ପୁଣି ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଭଙ୍ଗୀରେ ହିଁ ଶେଷ ହୁଏ । ଯେତେବେଳେ ଏହି ନୃତ୍ୟକୁ ଓଡ଼ିଶୀ ନୃତ୍ୟ ନାମ ରଖାଗଲା, ଏହାକୁ ୫ଟି ବିଭିନ୍ନ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରିଦିଆଗଲା କାରଣ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନୃତ୍ୟକୁ ଗୋଟିଏ ଶୈଳୀରେ ନାଚିବାରୁ ତାହା ଭଲ ଲାଗିଲା ନାହିଁ । ଏହି ୫ଟି ବିଭାଗ ହେଲା :– ମଙ୍ଗଳାଚରଣ, ସ୍ଥାୟୀ, ପଲ୍ଲବୀ, ଅଭିନୟ ଓ ମୋକ୍ଷ ।

ମଙ୍ଗଳାଚରଣରେ ପ୍ରଥମେ ଶିଳ୍ପୀ ମଞ୍ଚ ପ୍ରବେଶ କରେ, ପୁଷ୍ପ ଅର୍ପଣ କରେ, ଭୂମି ପ୍ରଣାମ କରେ, ତାପରେ ଗଣେଶ, ସରସ୍ୱତୀ, ଶିବ ଓ ଦୁର୍ଗା ଇତ୍ୟାଦିଙ୍କ ସ୍ତୁତି ଶ୍ଳୋକରୁ ଗୋଟିଏ ପରିବେଷଣ କରେ ଓ ଶେଷରେ ସଭା ପ୍ରଣାମ କରେ । ଏଥିରେ ଶିଳ୍ପୀ ତିନୋଟି ପ୍ରଣାମ କରେ । ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ହାତ ରଖି ଯେଉଁ ପ୍ରଣାମ କରେ ତାହା ଦେବା ଦେବୀଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ, ମୁଖ ସାମନାରେ ହାତ ରଖି ଯେଉଁ ପ୍ରଣାମ କରେ ତାହା ଗୁରୁଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଓ ମୁଖ ତଳେ ହାତ ରଖି ଯେଉଁ ପ୍ରଣାମ କରେ ସଭାସଦ୍‌ବର୍ଗଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ।

ଏହା ପରେ ସ୍ଥାୟୀ ବା ବଟୁର ପ୍ରଦର୍ଶନ କରାଯାଏ । ଶିବଙ୍କର ଅନ୍ୟନାମ ବଟୁକେଶ୍ୱର ଭୈରବ, ତେଣୁ ଏହାର ନାମକରଣ ଏପରି ହୋଇଛି । ଏହା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନୃତ୍ୟର ଅନ୍ତର୍ଗତ । ଏଥିରେ ଗୋଟିଏ ପଦ ବା ଉକୁଟକୁ ବାରମ୍ବାର ବୋଲାଯାଏ ଓ ଶିଳ୍ପୀ ଏହାକୁ ବିଭିନ୍ନ ଭଙ୍ଗୀରେ ପ୍ରଦର୍ଶିତ କରେ ଯଥା :– ନୂପୁର ପାଦିକା, ଦର୍ପଣା, ଅଭିମାନ, ଆଲୁଳନା, ମର୍ଦଳା ଇତ୍ୟାଦି ଭଙ୍ଗୀର ବହୁଳ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ ।

ତୃତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ପଲ୍ଲବୀ । ଏହା ପଦ, ଲୟ, ବିନ୍ୟାସର ସମଷ୍ଟିରେ ହୋଇଥିବାରୁ ଏହାକୁ ପଲ୍ଲବୀ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ପଲ୍ଲବୀ ଅର୍ଥ କୋମଳ । ପତ୍ରଟିଏ ପାଣିରେ ପଡ଼ିଗଲେ ତାହା ଯେପରି କୋମଳ ଭାବରେ ଭାସିଯାଏ ଏହି ନୃତ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ସେହିପରି । ଏଥିରେ ଯେଉଁ ଭାବଭଙ୍ଗୀ ଓ ଲାଳିତ୍ୟତା ତାହା ମନରୁ ଆଦୌ ପାଶୋରି ହୁଏ ନାହିଁ । ଏହାକୁ ବିଭିନ୍ନ ରାଗ ଅନୁସାରେ ନାମକରଣ କରାଯାଏ । ଗୁରୁମାନେ ରାଗଗୁଡ଼ିକ ଭିତରୁ କେତୋଟି ରାଗକୁ ନେଇ ପଲ୍ଲବୀ ତିଆରି କରନ୍ତି । ଯଥା :– କଲ୍ୟାଣ, ଆନନ୍ଦଭୈରବୀ, ବସନ୍ତ, ବାଗେଶ୍ରୀ, ସାବେରୀ, ଗୌଡ଼ା ଇତ୍ୟାଦି ।

ଅଭିନୟ । ଏହି ପର୍ଯ୍ୟାୟଟି ଓଡ଼ିଶୀ ନୃତ୍ୟରେ ମୁଖ୍ୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଛି । ଅଭିନୟ କଲାବେଳେ ଶିଳ୍ପୀ ନିଜକୁ ସେଥିରେ ହଜାଇ ଦିଏ । ତାଳ, ଲୟ ବିନା ଗୀତ ଯେମିତି ବେସୁରିଆ ଓ ବେତାଳିଆ ଠିକ୍ ସେହିପରି ଅଭିନୟ ବିନା ନୃତ୍ୟ । ଏହା ବିଭିନ୍ନ କବିଙ୍କର ରଚିତ ଗୀତକୁ ନେଇ ଅଭିନୟ କରାଯାଏ । ମୁଖ୍ୟତଃ ଜୟଦେବଙ୍କ ଅଷ୍ଟପଦୀକୁ ଏଥିରେ ବେଶୀ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଏ ।

ଶେଷରେ ମୋକ୍ଷ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୁଏ । ଏହା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନୃତ୍ୟର ଅନ୍ତର୍ଗତ । ଶିଳ୍ପୀ ଏଥିରେ ଭଗବାନଙ୍କ ନିକଟରେ ସମର୍ପି ଦିଏ । ଜୀବନର ଶେଷ ହେଉଛି ମୋକ୍ଷ ପ୍ରାପ୍ତି, ତେଣୁ ଏହି ବିଭାଗଟିକୁ ଓଡ଼ିଶୀ ନୃତ୍ୟର ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ବୋଲି କୁହାଯାଏ ।

ମୋତେ ଓଡ଼ିଶୀ ନୃତ୍ୟର ସମସ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟାୟକୁ ପରିବେଷଣ କରିବାକୁ ଭଲଲାଗେ । ଏହା ଛଡ଼ା ଦଶାବତାର, ଅଷ୍ଟଶମ୍ଭୁ ଓ ନବରସର ଶୈଳୀ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଚିତ୍ତାକର୍ଷକ । ଓଡ଼ିଶୀ ପରି ଅନ୍ୟ ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ନୃତ୍ୟର ଶୈଳୀ ମଧ୍ୟ ଅଛି ।

ଭରତନାଟ୍ୟମ୍ ତାମିଲନାଡୁର ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ନୃତ୍ୟ । ଏହାର ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ ଇ: କୃଷ୍ଣା ଆୟାର । ଏହା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନୃତ୍ତ, ନୃତ୍ୟ ଓ ନାଟ୍ୟର ଅନ୍ତର୍ଗତ । ଏହାର ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗ ରହିଛି ଓ ସେଥିପାଇଁ ସଙ୍ଗୀତ ଓ ତାଳ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର । ଏଥିରେ ଭାବ ପ୍ରଦର୍ଶନ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଗୋଡ଼ ଚାଳନାର ମଧ୍ୟ ପ୍ରାଧାନ୍ୟତା ରହିଛି ।

କୁଚିପୁଡ଼ି ନୃତ୍ୟ ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶର ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ନୃତ୍ୟ । ଏହା କୁଚିପୁଡ଼ି ଗ୍ରାମରୁ ଉଦ୍ଭୂତ । ଏହା ଏକ ନୃତ୍ୟ ନାଟିକା । ଏହାର ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ ଆନ୍ଧ୍ରର ସିଦ୍ଧେନ୍ଦ୍ର ଯୋଗୀ ବୋଲି ଧରାଯାଏ । ଏଥିର ଗୀତଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ତେଲୁଗୁ ଓ ସଂସ୍କୃତ । ଭାଗବତ ପୁରାଣ ଓ ଜୟଦେବଙ୍କ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ଏଥିରେ ଅଭିନୀତ କରାଯାଏ ।

ଉତ୍ତର ଭାରତର ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ନୃତ୍ୟକୁ କଥକ୍ କୁହାଯାଏ । ଏଥିରେ ଗୋଡ଼ ଚାଳନାର ପ୍ରାଧାନ୍ୟତା ବହୁତ ଓ ଏଥିରେ ଭ୍ରମରୀର ପ୍ରଦର୍ଶନ ବାରମ୍ବାର ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ଏହା ପ୍ରଥମେ ବାଇଜୀମାନଙ୍କ ନୃତ୍ୟ ଥିଲା ଓ ଏହାକୁ ପରେ କଥକ୍ ନାମ ଦିଆଗଲା । ଏହା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ସମ ଭଙ୍ଗୀରେ ନୃତ୍ୟ କରାଯାଏ ।

ମୋହିନୀ ଅଟ୍ଟମ୍ ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତର ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ନୃତ୍ୟ । ଏହା ଏବେ ଶାସ୍ତ୍ରୀୟତା ଲାଭ କରିଛି । ଏଥିରେ ଭାବ ପ୍ରଦର୍ଶନ ସହ ଅଙ୍ଗ ସଂଶ୍ଳନର ପ୍ରାଧାନ୍ୟତା ରହିଛି ।

ମଣିପୁରୀ ନୃତ୍ୟ ମଣିପୁର ରାଜ୍ୟର । ଗୁରୁ ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ ଠାକୁର ଏହାକୁ ମଣିପୁରୀ ନାମରେ ନାମିତ କରିଥିଲେ । ଏହା ଗୋଟିଏ ପଟକୁ ଢଳି ନୃତ୍ୟ କରାଯାଏ । ଯାହାକୁ ଆମେ ଓଡ଼ିଶୀରେ ଅତିଭଙ୍ଗ ବୋଲି କହୁ । ଏଥିରେ ଗୋଡ଼ଚାଳନା ଅତିକମ୍ ଓ ଅତି ହାଲୁକା । ପଦଚାଳନାରେ ପାଦର ପନ୍ଝା ଉପରେ ବିଶେଷ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଏ ।

କଥାକଳି ନୃତ୍ୟ ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତର କେରଳର ଅନ୍ତର୍ଗତ । ଏଥିରେ କବି ଭୋଲାଥୋଲ୍‌ଙ୍କ ନାମ ବିଶେଷଯୋଗ୍ୟ । ଏଥିରେ ନୃତ୍ତ, ନୃତ୍ୟ ଓ ନାଟ୍ୟ ଏକାଥରେ ପରିସ୍ଫୁଟ ହୋଇଥାଏ । ତାଣ୍ଡବ ଓ ଲାସ୍ୟ ଏହି ଦୁଇଟି ଏହି ନୃତ୍ୟରେ ଦେଖାଯାଏ । ଏଥିର ମୁଖ୍ୟ ଆକର୍ଷଣ ଏହାର ବିଚିତ୍ର ରୂପସଜ୍ଜା ।

ମୁଁ ମୋ ଜୀବନର ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ସବୁ ନୃତ୍ୟକୁ ଆପଣେଇବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରିବି । ମୋତେ ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ

ମୋ ନୃତ୍ୟ ଅନୁଭୂତିରୁ ପୁଷ୍ପାଏ

ମୋର ମନେ ନାହିଁ ମୁଁ କେଉଁ ବୟସରୁ ନାଚିବା ଆରମ୍ଭ କରିଛି, ମୁଁ ଜ୍ଞାନ ଆସିବା ଆଗରୁ ନାଚିଛି ନିଶ୍ଚୟ । ପିଲାଟି ବେଳୁ ମୁଁ ମୋ ମିତ୍ରମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଆଦରଣୀୟା ହୋଇ ଆସିଛି । ବାଲ୍ୟକାଳରୁ ମୁଁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ମଞ୍ଚ ଉପରେ ନୃତ୍ୟ ପରିବେଷଣ କରି ଆସିଛି । କିନ୍ତୁ ସବୁ ମଞ୍ଚ ଉପରେ ମୁଁ ମୋର ନୃତ୍ୟ ପରିବେଷଣରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ଦର୍ଶକଙ୍କୁ ମୁଁ କେବେ ମଧ୍ୟ ନିରାଶ କରେ ନାହିଁ, ସେମାନେ ଆନନ୍ଦ ମନରେ ହିଁ ଘରକୁ ଫେରନ୍ତି । ସବୁବେଳେ ମୁଁ ମୋର ଆନ୍ତରିକ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କୁ ଦର୍ଶକ ମଣ୍ଡଳୀରେ ବସିବା ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କରେ କାରଣ ନୃତ୍ୟ ପ୍ରଦର୍ଶନରେ ଯେଉଁ ତ୍ରୁଟି ରୁହେ ତାହାକୁ ମୁଁ ତାଙ୍କରି ଦ୍ୱାରାହିଁ ପରିମାର୍ଜିତ କରେ । ମୁଁ ନାଚିବା ଦିନଠୁ ମୋର ପରିବାର ବର୍ଗ ଓ ଗୁରୁଜନମାନଙ୍କଠାରୁ ଉତ୍ସାହ ପାଇଛି । ମୁଁ ମୋର ନୃତ୍ୟ ଜୀବନ ଓଡ଼ିଶୀ ନୃତ୍ୟରୁ ହିଁ ଆରମ୍ଭ କରିଛି ଓ ପରେ ପରେ ଭାରତନାଟ୍ୟମ୍ ଓ କୁଚିପୁଡ଼ି ଶିଖିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଛି । ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ନୃତ୍ୟ ପରିବେଷଣ କରିବା ପାଇଁ ମଞ୍ଚ ଉପରକୁ ଆସେ ବାଦ୍ୟର ଧ୍ୱନିରେ ଗାୟକଙ୍କ ମଧୁର କଣ୍ଠରେ ମୁଁ ନିଜକୁ ଭୁଲିଯାଏ । ସାମନାରେ ବସିଥିବା ଦର୍ଶକମଣ୍ଡଳୀ ମୋତେ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି ନାହିଁ ଓ ମଞ୍ଚ ଉପରେ ବସିଥିବା ବାଦ୍ୟକାରମାନେ ମୋତେ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି ନାହିଁ କେବଳ ଗୀତ ଓ ବାଦ୍ୟ ହିଁ ମୋତେ ଶୁଭୁଥାଏ ।

ପ୍ରଥମେ ମୋ ଗୋଡ଼ରେ ଘୁଙ୍ଗୁର ବାନ୍ଧିବା ଶିଖାଇଛନ୍ତି ଗୁରୁ ଗଜେନ୍ଦ୍ର ପଣ୍ଡା ଓ ପରେ ପରେ ଘୁଙ୍ଗୁର ନ ଖସିବା ପରି ବାନ୍ଧିବା ଶିଖାଇଛନ୍ତି ଗୁରୁ ସୁଧାକର ସାହୁ । ମୁଁ ନୃତ୍ୟ କ'ଣ ଜାଣିଥିଲି ସତ କିନ୍ତୁ କେଉଁ ଶୈଳୀରେ ନାଚିଲେ ଲୋକଙ୍କ ମନକୁ ଆକର୍ଷିତ କରିହୁଏ, ତାହା ଜାଣି ନ ଥିଲି । ମୁଁ ଏହି ଶୈଳୀଟିକୁ ଶିଖିଲି ଗୁରୁ ସୁଧାକର ସାହୁଙ୍କଠାରୁ । ଗୁରୁ ସମସ୍ତେ ହୋଇଥାଆନ୍ତି ସତ କିନ୍ତୁ ନୃତ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ଦେଲାବେଳେ ତାଙ୍କର ମର୍ମ ଭାବଟି ବୁଝି ଶିଷ୍ୟା ଠିକ୍ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିନିଏ ତାହାହେଲେ ସେ ହେଉଛନ୍ତି ପ୍ରକୃତ ଗୁରୁ । ମୁଁ ଏହି ଶିକ୍ଷା ଦେବା ପ୍ରଣାଳୀ ମଧ୍ୟ ମୋ ଗୁରୁଙ୍କଠୁ ହିଁ ପାଇଛି ।

ଗୋଟିଏ ଗୀତର ଅର୍ଥ ନ ବୁଝିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାହାକୁ କେବେ ବି ଭାବ ସହିତ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରି ହୁଏ ନା । ନିଜକୁ ସେଇ ଚରିତ୍ରରେ ହଜାଇ ଦେଇ ଅନ୍ୟକୁ ଅନୁକରଣ କରିବାର ନାମ ହିଁ ଅଭିନୟ । ଏହି ଅଭିନୟର ହିଁ ଓଡ଼ିଶୀ ନୃତ୍ୟର ମୁଖ୍ୟ ଭୂମିକା । କେବଳ ଓଡ଼ିଶୀ ନୃତ୍ୟରେ ହିଁ କାହିଁକି ସବୁ ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ନୃତ୍ୟରେ ଏହା ମୁଖ୍ୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରି ଆସିଛି । ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ନୃତ୍ୟ ସବୁ ଲୋକ ନୃତ୍ୟରୁ ହିଁ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ଭାରତରେ ୭ଟି ନୃତ୍ୟ ଶାସ୍ତ୍ରୀୟତା ଗ୍ରହଣ କରିଛି । ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲା :– ଓଡ଼ିଶୀ, କଥକ୍, ଭାରତ ନାଟ୍ୟମ୍, କୁଚିପୁଡ଼ି, ମୋହିନୀଅଟ୍ଟମ୍, ମଣିପୁରୀ ଓ କଥାକଳୀ ।

ଓଡ଼ିଶୀ ନୃତ୍ୟ ଯାହାକି ପ୍ରଥମେ ପୁଅପିଲାମାନେ ସ୍ତ୍ରୀର ବେଶରେ ଅଭିନୟ କରୁଥିଲେ, ତାହାକୁ ପାରାକାଶୋମସିର ଗୋଟିପୁଅ ନାଚ କୁହାଯାଉଥିଲା । କ୍ରମେ କ୍ରମେ ପୁଅ ବଦଳରେ ଝିଅମାନେ ନୃତ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଆଗେଇ ହେବାରୁ ତାହାକୁ ଓଡ଼ିଶୀ ସଙ୍ଗୀତ

ସମ୍ବାଦ ପରିକ୍ରମା

ରାଜ୍ୟ ଯୋଜନା ବୋର୍ଡ଼ ବୈଠକ : କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ଓ ଆତ୍ମନିଯୁକ୍ତି ଉପରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଗୁରୁତ୍ୱ

ରାଜ୍ୟରେ କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ସାଙ୍ଗକୁ ବେକାର ଯୁବକ ଯୁବତୀମାନଙ୍କ ଆତ୍ମନିଯୁକ୍ତି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଉପରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଆରୋପ କରିଛନ୍ତି ।

ସମ୍ପ୍ରତି ସଚିବାଳୟ ସମ୍ମିଳନୀ କକ୍ଷରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ରାଜ୍ୟ ଯୋଜନା ବୋର୍ଡ଼ ବୈଠକରେ ଅଧ୍ୟକ୍ଷତା କରି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ ଯେ, ଉନ୍ନତ ଧରଣର କୃଷି ଯନ୍ତ୍ରପାତିର ପ୍ରୟୋଗ ଓ ଆଧୁନିକ ବୈଜ୍ଞାନିକ କୌଶଳର ଉପଯୋଗ ଦ୍ୱାରା ରାଜ୍ୟରେ କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ବ୍ୟାପକ ଉଦ୍ୟମ କରାଯିବା ଉଚିତ । ଚୀନ୍‌ର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦେଇ ସେ କହିଲେ ଯେ ସେ ଦେଶରେ ଆମ ଦେଶ ଅପେକ୍ଷା ସାଢ଼େ ତିନିଗୁଣ ଅଧିକ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦିତ ହୋଇ ପାରୁଥିବା ବେଳେ ଆମେ ମଧ୍ୟ ଏ ଦିଗରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଅଗ୍ରଗତି ହାସଲ କରିପାରିବା । ପଞ୍ଜାବ, ହରିୟାନା ଓ ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ପ୍ରଭୃତି ଦେଶର କେତେକ ଅଞ୍ଚଳ କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ଦିଗରେ ପ୍ରଶଂସନୀୟ ଉଦ୍ୟମ କରିଛନ୍ତି । କେବଳ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୁହେଁ, ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧିର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ବୋଲି ସେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲେ । ରାଜ୍ୟର ବେକାର ଯୁବକଙ୍କ ଆତ୍ମନିଯୁକ୍ତି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସମ୍ପର୍କରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ ଯେ, ନୂଆକରି ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇଥିବା ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ରୋଜଗାର ଯୋଜନାରେ ଆମ ରାଜ୍ୟର ୯ ଲକ୍ଷ ବେକାର ଯୁବକ ଯୁବତୀଙ୍କ ଭିତରୁ ଏ ବର୍ଷ ମାତ୍ର ୮୬୫ ଜଣ ଉପକୃତ ହୋଇପାରିବେ । ଏହା ସମୁଦ୍ରକୁ ଶଙ୍ଖେପାଣି ପରି ହୋଇଥିବାରୁ ଆମକୁ ଉତ୍ପାଦନ ଭିତ୍ତିକ ନିଯୁକ୍ତି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ସହକାରେ ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ରାଜ୍ୟରେ ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧିକୁ ରୋକିବା ପାଇଁ ସବୁଜ ପତ୍ରିକାଧାରୀଙ୍କୁ ଆକର୍ଷଣୀୟ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ପାଇଁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ ।

ଆଲୋଚନା ଆରମ୍ଭକରି ରାଜ୍ୟ ଅର୍ଥମନ୍ତ୍ରୀ ତଥା ରାଜ୍ୟ ଯୋଜନା ବୋର୍ଡ଼ର ଉପାଧ୍ୟକ୍ଷ ଶ୍ରୀ ବେଦପ୍ରକାଶ ଅଗ୍ରୱାଲ ରାଜ୍ୟରେ ଜନସଂଖ୍ୟା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପାଇଁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଆଦେଶକ୍ରମେ ଗଠନ କରାଯାଇଥିବା ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳୀୟ ସବ୍‌କମିଟି ରିପୋର୍ଟର ସାରାଂଶ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ । ଓଡ଼ିଶାରେ ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧିର ହାର ୧·୨ ଭାଗକୁ କମାଇବା ପାଇଁ ସବ୍‌କମିଟିର ସୁପାରିଶ ମୁତାବକ ପଞ୍ଚାୟତରାଜ ଓ ସମବାୟ ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତା କରୁଥିବା ପ୍ରାୟ ୬ ଲକ୍ଷ ଲୋକଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଓ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକମାନ ଲାଗୁ କରାଯିବ ବୋଲି ସେ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ଏଥିପାଇଁ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ତାରିଖ ନିରୂପଣ କରିବା ପାଇଁ ଶ୍ରୀ ଅଗ୍ରୱାଲ ପ୍ରସ୍ତାବ ରଖିଥିଲେ ।

ଯୋଜନା ବୋର୍ଡ଼ର ବିଭିନ୍ନ ସଭ୍ୟମାନଙ୍କଠାରୁ ମିଳୁଥିବା ଗଠନମୂଳକ ପ୍ରସ୍ତାବ ଓ ମତାମତକୁ ପୁଙ୍ଖାନୁପୁଙ୍ଖ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରାଯାଇ ତା'ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ କରାଯିବା ପାଇଁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ବିଭିନ୍ନ ସରକାରୀ ବିଭାଗଗୁଡ଼ିକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଛନ୍ତି । ଆଜିର ବୈଠକରେ ଯୋଜନା ବୋର୍ଡ଼ ସଭ୍ୟ ଓ ବିଶିଷ୍ଟ ଅର୍ଥନୀତିଜ୍ଞ ଡଃ ନୀଳକଣ୍ଠ ରଥ ଜଳସେଚନ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପୁନର୍ଗଠନ ଓ ଆଦିବାସୀ ଅଞ୍ଚଳ ଉନ୍ନୟନ ସମ୍ପର୍କରେ ପ୍ରଦାନ କରିଥିବା ମତାମତ ଉପରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଥିଲା ।

ଏହି ବୈଠକରେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ସୟଦ୍ ମୁସ୍ତାଫିଜ୍ ଅହମ୍ମଦ, ପରିବାର କଲ୍ୟାଣ ରାଷ୍ଟ୍ରମନ୍ତ୍ରୀ ଡକ୍ଟର କମଳା ଦାସ, ରାଜ୍ୟ ଯୋଜନା ବୋର୍ଡ଼ ସଭ୍ୟ ଡଃ ବୈଦ୍ୟନାଥ ମିଶ୍ର, ଡଃ ନୀଳକଣ୍ଠ ରଥ, ଶ୍ରୀ ଜି: ଏନ୍: ମିଶ୍ର, ଶ୍ରୀ ଅଜିତ ମହାପାତ୍ର, ଶ୍ରୀ ଅଚ୍ୟୁତ ଦାସ, ଶ୍ରୀ ସୁଧାକର ନନ୍ଦ, ଶ୍ରୀ ରାଧାଶ୍ୟାମ ବାରିକଙ୍କ ସମେତ ରାଜ୍ୟ ମୁଖ୍ୟ ଶାସନ ସଚିବ ଶ୍ରୀ ରବିନାରାୟଣ ଦାସ, ଉନ୍ନୟନ କମିଶନର ଶ୍ରୀ ପି: କେ: ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଉଚ୍ଚପଦସ୍ଥ ଅଫିସରମାନେ ଉପସ୍ଥିତ ରହି ଆଲୋଚନାରେ ଭାଗ ନେଇଥିଲେ ।

ନଗରାଞ୍ଚଳ ଉନ୍ନୟନ ଯୋଜନା ସମ୍ପର୍କରେ ବିଶ୍ୱ ବ୍ୟାଙ୍କ୍ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସହ ଆଲୋଚନା

ବିଶ୍ୱ ବ୍ୟାଙ୍କର ଏକ ପ୍ରତିନିଧି ଦଳ ସମ୍ପ୍ରତି ସଚିବାଳୟଠାରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ଭେଟି ରାଜ୍ୟରେ ବିଶ୍ୱ ବ୍ୟାଙ୍କ୍ ସହାୟତାକ୍ରମେ ପରିଚାଳିତ ହେବାକୁ ଯାଉଥିବା ନଗରାଞ୍ଚଳ ଉନ୍ନୟନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋଚନା କରିଥିଲେ ।

ଗୋଟିଏ ନୃତ୍ୟ ଭଲଭାବେ ନ ଆସେ ତାହାକୁ ମଞ୍ଚସ୍ଥ କରିବାକୁ ଭଲ ଲାଗେ ନା । ଯେ କୌଣସି ନୃତ୍ୟ ଶିଖିବାକୁ ହେଲେ ନିଷ୍ଠା ଓ ସାଧନା ଆବଶ୍ୟକ । ମୋର ଆଶା ଓ ବିଶ୍ୱାସ ଯେ ମୋର ମନ କାମନା ନିଶ୍ଚୟ ଦିନେ ପୂରଣ ହେବ । ଏଥିପାଇଁ ମୋର ଗୁରୁ ଓ ପରିବାର ବର୍ଗଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦ ସବୁବେଳେ ମୋରି ଉପରେ ବର୍ଷୁ ଏହା ହିଁ ମୋର ଏକାନ୍ତ କାମନା ।

କୁମାରୀ ଆର୍. ରାଣୀ,
କଳା ବିକାଶ କେନ୍ଦ୍ର,
ଛତ୍ରପୁର, ଗଞ୍ଜାମ ।

ଗୁକିରି ପାଇଁ ମନ ନାହିଁ

ମାଛ ଚାଷ ପାଇଁ ମୋର ଅଭିଳାଷ ଥିଲା । ମୋର ନିଜର ବୋଲି କୌଣସି ପୋଖରୀ ମଧ୍ୟ ନଥିଲା । ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତରେ ୧ ବର୍ଷ ବନ୍ଧକ ଲିଜ୍ ନେଇ ମାଛ ଚାଷ ଆରମ୍ଭ କରିଲି । ବର୍ଷେ ଦୁଇ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ମୋର ମାଛ ଚାଷ ପ୍ରତି ଏପରି ଆଗ୍ରହ ସୃଷ୍ଟି ହେବ ମୁଁ କଳ୍ପନା କରି ନଥିଲି । ଆମ ଗାଁ ପାଖରେ ନିଳାଦ୍ରିପୁର ଏକ ଗ୍ରାମ, ଉକ୍ତ ଗ୍ରାମରେ ଏକ ପଞ୍ଚାୟତ ପୋଖରୀ ନାମ ରାଣୀବନ୍ଧ । ଏହାର ଆୟତନ ପ୍ରାୟ ୨୫ ଏକର । ଜଳ ଆୟତନ ମାତ୍ର ୬ ଏକର । କିନ୍ତୁ ଉକ୍ତ ବନ୍ଧ ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ଥିଲା ଯେ ଏଥିରେ ମାଛ ଚାଷ କରିବା ଦୂରରେ ଥାଉ ଲୋକଙ୍କର ମଧ୍ୟ କୌଣସି ଉପକାରରେ ଆସି ନଥିଲା । ବ୍ଳକର ମତ୍ସ୍ୟ ସମ୍ପ୍ରସାରଣ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ମୁଁ ଉକ୍ତ ବନ୍ଧକୁ ଦଶ ବର୍ଷ ଲିଜ୍ ସୂତ୍ରରେ ପଟ୍ଟା ପାଇଲି । ଉକ୍ତ ବନ୍ଧର ପଙ୍କୋଦ୍ଧାର ପାଇଁ ମତ୍ସ୍ୟ ଚାଷ ଉନ୍ନୟନ ସଂସ୍ଥା ବ୍ରହ୍ମପୁର, ଗଞ୍ଜାମର ସହାୟତାରେ ଭାରତୀୟ ଷ୍ଟେଟ୍ ବ୍ୟାଙ୍କ, ଭଞ୍ଜନଗର ଶାଖାରୁ ୯୭,୦୦୦ ଟଙ୍କା ମୁଁ ଋଣ ପାଇଲି । ଉକ୍ତ ବନ୍ଧର ପଙ୍କୋଦ୍ଧାର ହେଲା । ଏକ ମାଛ ଚାଷ ଆଧୁନିକ ପ୍ରଣାଳୀରେ ୧୯୯୧-୯୨ ମସିହାରେ ଆରମ୍ଭ କଲି । ମାଛଚାଷ ପାଇଁ ପ୍ରାୟ ୨୦,୦୦୦ ଟଙ୍କାର ଖାଦ୍ୟ, ସାର ଆଦି ପ୍ରୟୋଗ କଲି ଏବଂ ୧୯୯୨-୯୩ ମସିହାରେ ପ୍ରାୟ ୧,୦୦୦,୦୦ ଟଙ୍କା ନଗଦ ପାଇଁ ବ୍ୟାଙ୍କର ଋଣ ବାବଦକୁ ପ୍ରାୟ ୩୦,୦୦୦ ଟଙ୍କା ପରିଶୋଧ କରିଲି ଏବଂ ବଳକା ଟଙ୍କାରେ ମୋର ଚାଷ ଜମି ପାଇଁ ଏକ (Power tiller) କ୍ରୟ କରିଲି । ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟ ମୋର ବନ୍ଧରେ ମାଛ ୫,୦୦୦ କେ: ଜି: ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଛି ଏବଂ ପଞ୍ଚାୟତରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ୩ଟି ପୋଖରୀ ୩ ବର୍ଷ ଲିଜ୍ ସୂତ୍ରରେ ମାଛ ଚାଷ ପାଇଁ ପାଇଅଛି । ମୁଁ ଆସନ୍ତା ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ମାଛଚାଷର ପ୍ରାୟ ୨,୦୦,୦୦୦ ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆୟ କରିବି ବୋଲି ଆଶା କରୁଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ମୋର ଚାକିରି ପ୍ରତି ଆଦୌ ମନ ବଳିନାହିଁ ଏବଂ ଗାଁରେ ରହି ଆମର ଜମି ମଧ୍ୟ ନିଜ ଚାଷରେ ରଖି ମୁଁ ବେଶ ଲାଭବାନ ହୋଇପାରିଲି ।

କାଶିନାଥ ପାଣିଗ୍ରାହୀ
ଗ୍ରାମ : ନାରାୟଣ ପାଟଣା,
ବ୍ଲକ : ଭଞ୍ଜନଗର ।

ଭୁବନେଶ୍ୱରଠାରେ ଆଇ: ଏ: ଏସ୍: ପଦାଧିକାରୀ ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ସଙ୍ଘ ତରଫରୁ ଏକ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଶିବିର ଆୟୋଜିତ ।

କୃଷି ଶ୍ରମିକ ଏବଂ ସେମାନେ ବହୁ ସଂଖ୍ୟାରେ ଭୂମିହୀନ ଓ ଗରିବ । ସାରା ରାଜ୍ୟରେ ଏମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାୟ ୯୭ ଲକ୍ଷ ହେବ ବୋଲି ଦର୍ଶାଇ ଏମାନଙ୍କୁ ଅନଗ୍ରସର ଶ୍ରେଣୀରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ନିବେଦନ କରିଛନ୍ତି ।

ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ପଟ୍ଟନାୟକ ପ୍ରତିନିଧି ଦଳର ଦାବୀଗୁଡ଼ିକ ସହାନୁଭୂତିର ସହ ବିଚାର କରାଯିବ ବୋଲି କହିଥିଲେ ।

ଏହି ଆଲୋଚନା ସମୟରେ ରାଜ୍ୟ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଚୈତନ୍ୟ ପ୍ରସାଦ ମାଝୀ, ଜଳ ସେଚନ ଓ ସଂସଦୀୟ ବ୍ୟାପର ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୟ ମହାପାତ୍ର, ରାଜ୍ୟ ଜନତା ଦଳର ସଭାପତି ତଥା ବିଧାୟକ ଶ୍ରୀ ଅଶୋକ ଦାସ, ବିଧାୟକ ସର୍ବଶ୍ରୀ ବୀରଭଦ୍ର ସିଂ, ଛତିଶ ଚନ୍ଦ୍ର ଧଳ ଓ କାହ୍ନୁ ସୋରେନ ପ୍ରମୁଖ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ ।

ଶିଳ୍ପାନୁଷ୍ଠାନରେ ପରିଚାଳନା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଓ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସୁସମ୍ପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ

ଅର୍ଥନୈତିକ ସଂସ୍କାର ଓ ମୁକ୍ତ ଅର୍ଥନୀତିର ବିକାଶ ଫଳରେ ବିଭିନ୍ନ ଶିଳ୍ପାନୁଷ୍ଠାନ ସ୍ଥିତି ଏହାର ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ଉପରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ନିର୍ଭର କରୁଛି । ପ୍ରବଳ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଯୋଗୁଁ, ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ଆଜି ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନରେ ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ଉପରେ ବିଶେଷ ଗୁରୁତ୍ୱ ଆରୋପ କରୁଛନ୍ତି । ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ପରିଚାଳନା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଓ ଶିଳ୍ପ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସୁସମ୍ପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେବା ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ । ସେଥିପାଇଁ ୧୯୯୨ ମସିହାରେ ଗୃହୀତ ଶିଳ୍ପନୀତିରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଶିଳ୍ପାନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କରେ ସୁସ୍ଥ ଓ ଶାନ୍ତ ବାତାବରଣର ସୁରକ୍ଷା ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଆରୋପ କରିଛନ୍ତି । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ରାଜ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ଶିଳ୍ପରେ ଶ୍ରମିକ ଓ ପରିଚାଳନା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କର ସମ୍ପର୍କ ବିଷୟ ସମୀକ୍ଷା କରିବା ନିମନ୍ତେ ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ ନୋଡ଼ାଲ୍ କମିଟିର ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବୈଠକ ଆହୂତ ହୋଇଥିଲା । ନୂତନ ଶିଳ୍ପ ନୀତି ଓ ନୋଡ଼ାଲ କମିଟିର ସୁପାରିଶ ଭିତ୍ତିରେ ଶିଳ୍ପାଞ୍ଚଳରେ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ବାତାବରଣ ବଜାୟ ରଖିବା ପାଇଁ ଶ୍ରମ ଓ କର୍ମ ନିଯୋଜନ ବିଭାଗ ପକ୍ଷରୁ କେତେକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି ।

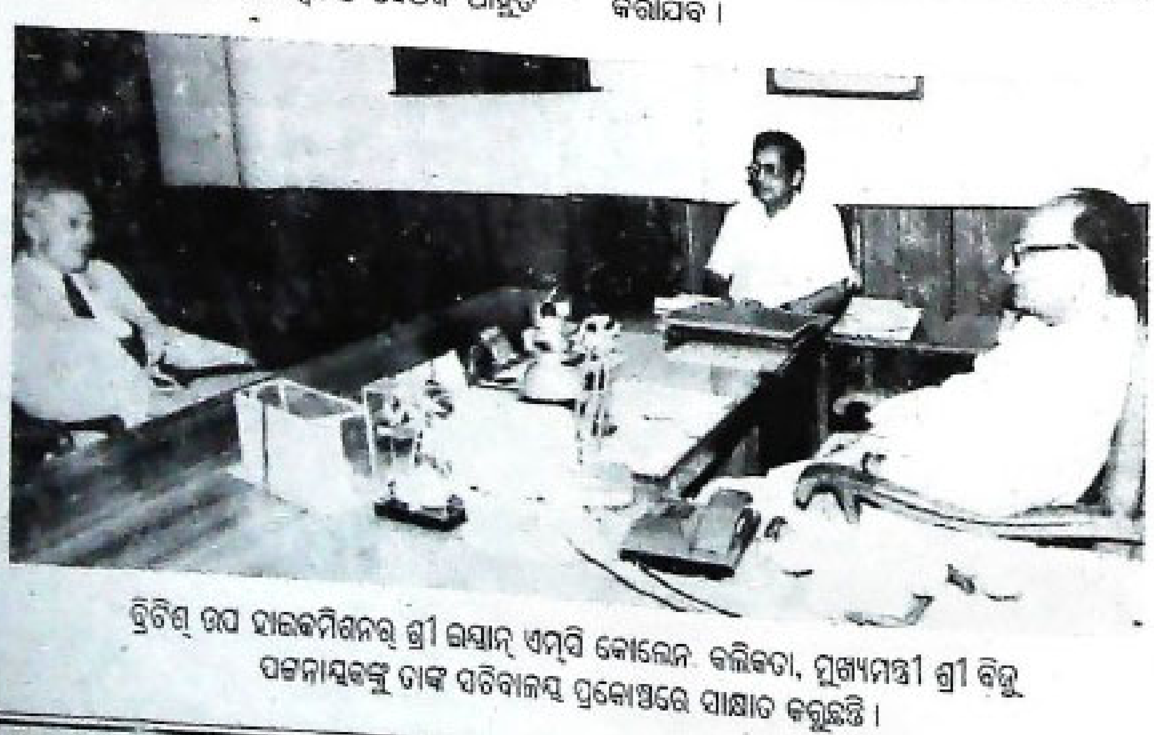
ଶ୍ରମିକ ଓ ପରିଚାଳନା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ଭୁଲ ବୁଝାମଣା ବା ସମସ୍ୟା ସୃଷ୍ଟି ହେଲେ, ଦ୍ୱିପାକ୍ଷିକ ଆଲୋଚନା ମାଧ୍ୟମରେ ତାହାର ସମାଧାନକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରାଯିବ । ବିଶେଷ ଆଇନଗତ ଆବଶ୍ୟକତା ନ ପଡ଼ିଲେ ଶିଳ୍ପ–ସମ୍ପର୍କ ସଙ୍ଗଠନ ପକ୍ଷରୁ ତ୍ରିପାକ୍ଷିକ ଆଲୋଚନା ଓ ସମାଧାନ ନିମନ୍ତେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ ନାହିଁ ।

ଉଭୟ ପରିଚାଳନା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଅଥବା ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଘେରାଉ, ଧାରଣା, ଗଣ୍ଡଗୋଳ ବା ହଇରାଣ ହରକତ କରାଗଲେ କିମ୍ବା ଏପରି କୌଣସି ବେଆଇନ କାର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ ଏହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦୃଢ଼ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ । କୌଣସି ଶିଳ୍ପପତି, ଶ୍ରମିକ ବା ଟ୍ରେଡ୍ ଇଉନିୟନ ନେତାଙ୍କୁ ଆଇନର ଖିଲାପ କରି କିଛି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର ସୁଯୋଗ ଦିଆଯିବ ନାହିଁ ଓ ଆବଶ୍ୟକ ହେଲେ ଉଭୟ ଫୌଜଦାରୀ ଓ ଶ୍ରମ ଆଇନ ଭିତ୍ତିରେ ଏହା ବିରୁଦ୍ଧରେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ ।

ଯେଉଁ ଶିଳ୍ପାନୁଷ୍ଠାନରେ ଆଇନ ଶୃଙ୍ଖଳା ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି ହେବ, ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଏବଂ ପୋଲିସ୍ ସୁପରିନ୍‌ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଆଇନ ଶୃଙ୍ଖଳା ରକ୍ଷା ପାଇଁ ତୁରନ୍ତ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ ।

ଗୁପ୍ତ ଭୋଟ ଭିତ୍ତିରେ ଟ୍ରେଡ୍ ଇଉନିୟନ୍‌ମାନଙ୍କୁ ସ୍ୱୀକୃତ ଦେବା ନିମନ୍ତେ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯିବ ।

କୌଣସି ନୂତନ ଶିଳ୍ପାନୁଷ୍ଠାନ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ପ୍ରଥମ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଯେପରି ସେଠାରେ କାମ ବନ୍ଦ ନହୁଏ ସେଥି ନିମନ୍ତେ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା କରାଯିବ ଓ ସମସ୍ତ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ ।

ବ୍ରିଟିଶ୍ ଉପ ହାଇକମିଶନର୍ ଶ୍ରୀ ଇୟାନ୍ ଏମ୍‌ସି କୋଲେନ, କଲିକତା, ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ସଚିବାଳୟ ପ୍ରକୋଷ୍ଠରେ ସାକ୍ଷାତ କରୁଛନ୍ତି ।

OGP–MP–PTS (I&PR) 35–10,000–8-11-1993

ଆଲୋଚନା ସମୟରେ ସହରାଞ୍ଚଳ ସେବା ପାଇଁ ଜନସାଧାରଣ ଆର୍ଥିକ ଭାର ବହନ କରିବା ଦରକାର ବୋଲି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ମତ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ସେ ଆହୁରି ସୂଚାଇଥିଲେ ଯେ, ନଗରାଞ୍ଚଳ ଉନ୍ନୟନ ପାଇଁ ବ୍ୟୟ କରାଯାଉଥିବା ପାଣ୍ଠିରୁ ମିଳୁଥିବା ଆର୍ଥିକ ଲାଭ ସେହି ଅଞ୍ଚଳର ସାମଗ୍ରିକ ବିକାଶ ପାଇଁ ଖର୍ଚ୍ଚ କରାଯିବ ।

ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଯେ, ଏହି ପ୍ରୋଜେକ୍ଟରେ ମୋଟ ୪୫୦ କୋଟି ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ ହେବ ଏବଂ ଏହାଦ୍ୱାରା କଟକ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ରାଉରକେଲା, ସମ୍ବଲପୁର, ବ୍ରହ୍ମପୁର, ବାଲେଶ୍ୱର, ପୁରୀ, ପାରାଦ୍ୱୀପ, ତାଳଚେର/ଅନୁଗୁଳ ଓ ଢେଙ୍କାନାଳରେ ବାସ କରୁଥିବା ୨୦ ଲକ୍ଷ ଲୋକ ଉପକୃତ ହୋଇପାରିବେ । ରାଜ୍ୟ ନଗରାଞ୍ଚଳ ଉନ୍ନୟନ ସଂସ୍ଥା ମାଧ୍ୟମରେ ଏହି ଯୋଜନା ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବ । ସ୍ୱଳ୍ପ ଆୟକାରୀ ବର୍ଗଙ୍କ ପାଇଁ ଗୃହ ନିର୍ମାଣ ସାମଗ୍ରୀ ଯୋଗାଣ, ବସ୍ତି ଅଞ୍ଚଳର ବାସିନ୍ଦାମାନଙ୍କୁ ଆଶ୍ରୟ ଯୋଗାଇ ଦେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେମାନଙ୍କର ସାମାଜିକ ଓ ଅର୍ଥନୈତିକ ଅବସ୍ଥାର ଉନ୍ନତି, ଜଳଯୋଗାଣ ଓ ପରିମଳ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସହ ଆବର୍ଜନା ନିଷ୍କାସନ ତଥା ନଗରାଞ୍ଚଳର ପରିବହନ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଉନ୍ନତି ଆଦି ଏହି ଯୋଜନାର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ।

ବିଶ୍ୱ ବ୍ୟାଙ୍କର ପ୍ରତିନିଧି ଦଳରେ ମିଃ ରବର୍ଟ ପମ୍ପିଲ୍, ମିଃ ହୁଇଟ୍, ବ୍ରେଡ୍, ମିସ୍ କୁଏଙ୍କୋ, ଶ୍ରୀ ସରକାର ପ୍ରମୁଖ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସହ ସାକ୍ଷାତ ଆଲୋଚନା କରିଥିଲେ । ଏହି ଆଲୋଚନା ସମୟରେ ରାଜ୍ୟ ପୂର୍ତ୍ତ, ନଗର ଉନ୍ନୟନ ଓ ଗୃହ ନିର୍ମାଣ ମନ୍ତ୍ରୀ, ଶ୍ରୀ ନଳିନୀକାନ୍ତ ମହାନ୍ତି, ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପ୍ରମୁଖ ସଚିବ ଶ୍ରୀ ପ୍ୟାରିମୋହନ ମହାପାତ୍ର, ନଗର ଉନ୍ନୟନ ଓ ଗୃହ ନିର୍ମାଣ ବିଭାଗର ଶାସନ ସଚିବ ଶ୍ରୀ ଫଣୀଭୂଷଣ ଦାସ ପ୍ରମୁଖ ଉପସ୍ଥିତ ରହି ଆଲୋଚନାରେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ।

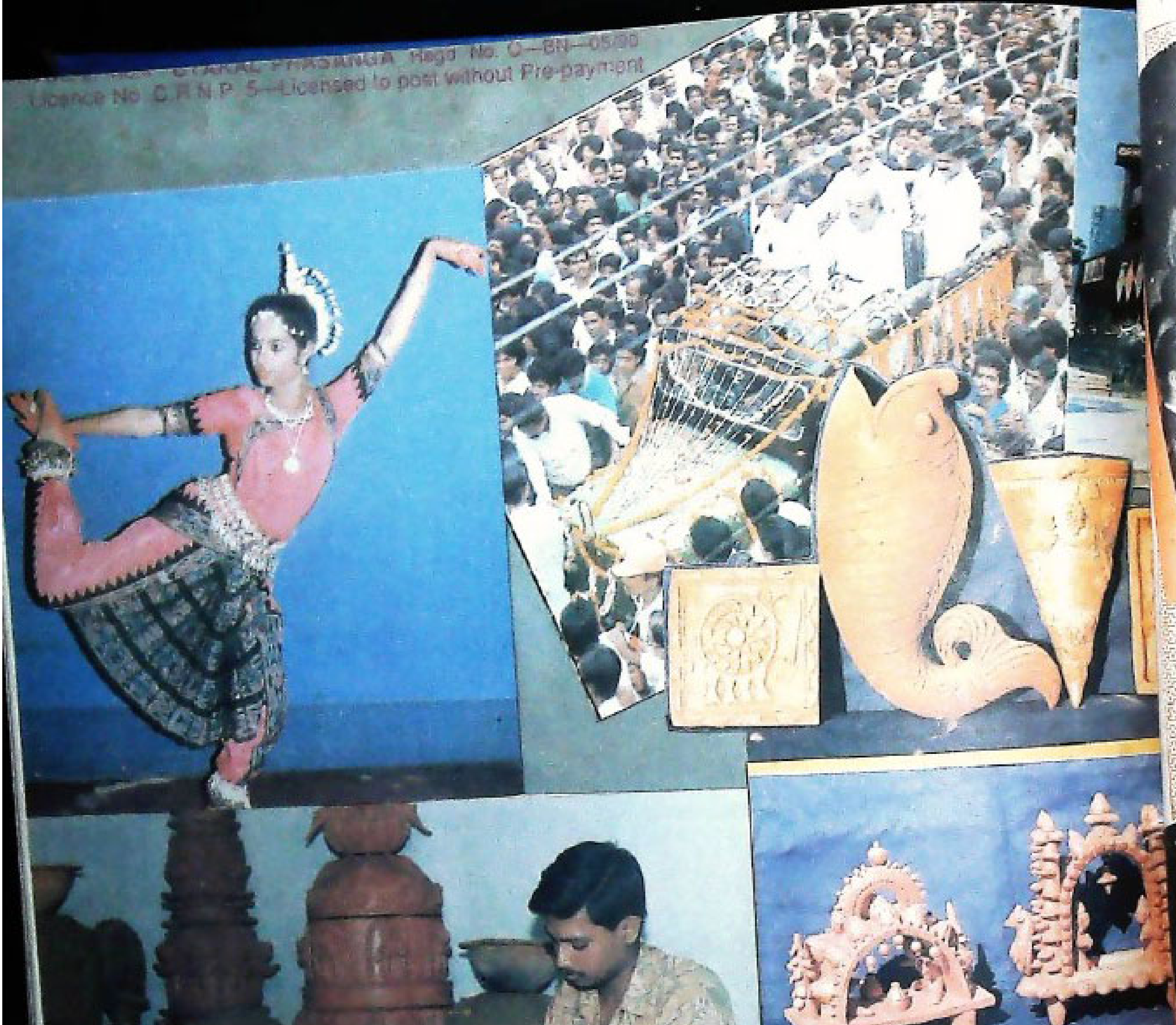
ଭଲ ମଣିଷ ହୁଅ, ଜାତିର ଟେକ ରଖ

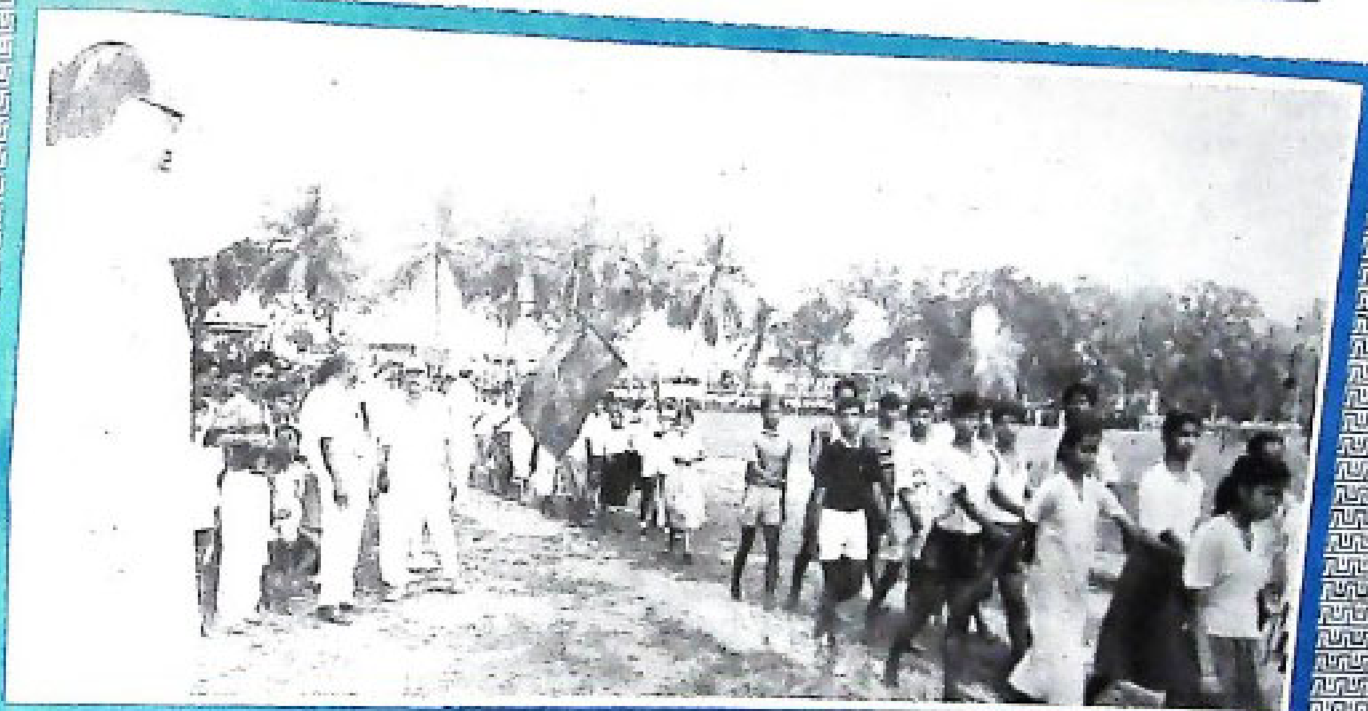
ଭାରତ ସ୍କାଉଟ ଓ ଗାଇଡ୍‌ସ୍ ସଙ୍ଗଠନର ଏକ ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ ପୁରସ୍କାର ବିତରଣ ସମାବେଶ ଗତ ଅକ୍ଟୋବର ୪-୧୦-୧୯୯୩ ତାରିଖ ଦିନ ରାଜଭବନ ପ୍ରାଙ୍ଗଣ ପରିସରର ଏକ ମନୋଜ୍ଞ ପରିବେଶ ମଧ୍ୟରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା । ଏଥିରେ ଓଡ଼ିଶାର ମାନ୍ୟବର ରାଜ୍ୟପାଳ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବି: ସତ୍ୟନାରାୟଣ ରେଡ୍ଡୀ ମୁଖ୍ୟ ଅତିଥି ଭାବେ ଯୋଗ ଦେଇ ଭାଗ ନେଇଥିବା ସ୍କାଉଟ ଓ ଗାଇଡ୍ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଭଲ ମଣିଷ ହୋଇ ଜାତିର ଟେକ ରଖିବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ । ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ, ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ ଠାକୁର, ଶ୍ରୀମତୀ ଆନେ ବେସାଣ୍ଟ ଓ ମଦନ ମୋହନ ମାଳବ୍ୟଙ୍କ ଭଳି ମହାନ୍ ନେତାମାନଙ୍କର ମହତ୍ ବାଣୀକୁ ପାଥେୟ କରି ଜାତି ଗଠନ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ନିଜ ନିଜକୁ ସାମିଲ୍ କରିବା ପାଇଁ ରାଜ୍ୟପାଳ ମହୋଦୟ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଥିଲେ । ମାତୃଦେବୀ ନମଃ, ପିତୃଦେବ ନମଃ, ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ଦେବ ନମଃ ଓ ଅତିଥି ଦେବ ନମଃ ଭଳି ମାନବିକ ଗୁଣମାନ ଆହରଣ କରି ସଂଯମତା, ଶୃଙ୍ଖଳାବୋଧ ଓ କଠୋର ଚରିତ୍ରବତ୍ତା ରକ୍ଷା କରିବା ଲାଗି ରାଜ୍ୟପାଳ ଉପଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । ବାପୁଜୀ ବହୁ କଷ୍ଟ ସ୍ୱୀକାର କରି ଅହିଂସା ବଳରେ ଦେଶକୁ ସ୍ୱାଧୀନ କରିଥିଲେ । ଆଜିର ଯୁବ ସମାଜ ଏହି କଷ୍ଟ ଲବ୍ଧ ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ଯଥାଯଥ ସୁରକ୍ଷା ଲାଗି ଆଗେଇ ଆସିବା ଉଚିତ୍ ବୋଲି ସେ ମତବ୍ୟକ୍ତ କରିଥିଲେ । ସେବା ହିଁ ପରମ ଧର୍ମ ଓ ଏହି ମାର୍ମିକ ତତ୍ତ୍ୱର ଅବତାରଣା କରି ସେ କହିଲେ ଯେ ସେବାର ଉପସ୍ଥିର ନିମନ୍ତେ କୌଣସି ସ୍ଥାନ କାଳର ଆବଶ୍ୟକ ନାହିଁ । ଯିଏ ଯେଉଁ ଅବସ୍ଥାରେ ଥାଉନା କାହିଁକି ଦେଶ ଦଶର ସେବା କରି ସୁନାଗରିକ ରୂପେ ନିଜ ନିଜର ଦାୟିତ୍ୱ ସମ୍ପାଦନ କରିପାରିଲେ ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ସୁପରିକଳ୍ପିତ ରାମ ରାଜ୍ୟ ଯେ ଦିନେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇପାରିବ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହର ଅବକାଶ ନାହିଁ ବୋଲି ସେ ଦୃଢ଼ ମତ ପୋଷଣ କରିଥିଲେ । ପ୍ରାକୃତିକ ବିପତ୍ତି ଓ ଜାତୀୟ ସଙ୍କଟ ସମୟରେ ସ୍କାଉଟ ଓ ଗାଇଡ୍‌ସ୍‌ମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟାବଳୀର ସେ ଭୂୟସୀ ପ୍ରଶଂସା କରିଥିଲେ । ଜାତୀୟ ସଙ୍ଗୀତ ଗାନ ପରେ ସଭା କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ସମାବେଶରେ ସ୍କାଉଟସ୍ ଓ ଗାଇଡ୍‌ସ୍‌ର ଅବୈତନିକ ରାଜ୍ୟ ସମ୍ପାଦକ ଶ୍ରୀ କେ: ପି: ମିଶ୍ର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଅଭିଭାଷଣ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ଏହାପରେ ରାଜ୍ୟ ମୁଖ୍ୟ ସ୍କାଉଟସ୍ ଓ ଗାଇଡ୍‌ସ୍ କମିଶନର ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରଜତ କୁମାର କର ରାଜ୍ୟପାଳଙ୍କୁ ସ୍କାର୍ଫ ଓ ବ୍ୟାଜ୍ ପ୍ରଦାନ କରି ସଙ୍ଗଠନର ପୃଷ୍ଠପୋଷକ ରୂପେ ରାଜ୍ୟପାଳଙ୍କୁ ଶପଥ ପାଠ କରାଇଥିଲେ । ପରିଶେଷରେ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ସ୍କାଉଟସ୍ ଓ ଗାଇଡ୍‌ସ୍‌ର ସଭାପତି ଶ୍ରୀ ବସନ୍ତ କୁମାର ବିଶ୍ୱାଳ ସଙ୍ଗଠନର ବହୁବିଧ ସମସ୍ୟା ଓ ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ହାସଲ କରାଯାଇଥିବା ସଫଳତା ସମ୍ପର୍କରେ ରାଜ୍ୟପାଳଙ୍କ ଧ୍ୟାନ ଆକର୍ଷଣ କରିଥିଲେ । ଏହାପରେ ଜାତୀୟ ସଂହତି ଉପରେ ଆଧାରିତ କ୍ଷୁଦ୍ର ଏକାଙ୍କିକାମାନ ମଞ୍ଚସ୍ଥ କରାଯାଇଥିଲା । ସେସବୁ ବଡ଼ ଚିତ୍ତାକର୍ଷକ ଓ ଉପଭୋଗ୍ୟ ହୋଇଥିଲା । ଜାତୀୟ ସଙ୍ଗୀତ ଗାନ ପରେ ସଭା ଭଙ୍ଗ ହୋଇଥିଲା ।

ପୁରାଣ, କୁଡୁମୀ ଓ ମହାନ୍ତ ଜାତିଗୁଡ଼ିକୁ ଅନଗ୍ରସର ତାଲିକାଭୁକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ସ୍ମାରକ ପତ୍ର

ରାଜ୍ୟର ମୟୂରଭଞ୍ଜ, କେନ୍ଦୁଝର ଓ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାମାନଙ୍କରେ ବସବାସ କରୁଥିବା କୁଡୁମୀ, ପୁରାଣ ଓ ମହାନ୍ତ ଜାତିର ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଅନଗ୍ରସର ତାଲିକାଭୁକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ପ୍ରତିନିଧି ଦଳ ଗତକାଲି ଶ୍ରୀ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ସଚିବାଳୟ ପ୍ରକୋଷ୍ଠରେ ଭେଟି ଅନୁରୋଧ ଜଣାଇଛନ୍ତି । କୁଡୁମୀ କଲ୍ୟାଣ କମିଟି, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲାର ସଭାପତି ଓ କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନେ ସର୍ବଶ୍ରୀ ଅବନୀ କୁମାର ମହାନ୍ତ, ପଦ୍ମଲୋଚନ ମହାନ୍ତ, ବୈଦ୍ୟନାଥ ମହାନ୍ତ, ରାମହରି ମହାନ୍ତ, ଫୁଲଚାନ୍ଦ ମହାନ୍ତ ଓ ମନୋରଞ୍ଜନ ମହାନ୍ତ ପ୍ରମୁଖ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଏକ ସ୍ମାରକପତ୍ର ପ୍ରଦାନ କରି କହିଛନ୍ତି ଯେ ରାଜ୍ୟରେ ଚିହ୍ନଟ ହୋଇଥିବା ୯୮ଟି ଗୋଟି ଅନଗ୍ରସର ଜାତି ବାହାରେ ରହିଥିବା ଉପରୋକ୍ତ ଜାତିର ଲୋକମାନେ ଅର୍ଥନୈତିକ, ସାମାଜିକ, ଶିକ୍ଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଲୋକମାନେ ଅର୍ଥନୈତିକ... ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକାଂଶ କୃଷି ଓ ନିମ୍ନ ସ୍ତରରେ ରହିଛନ୍ତି ।

UTKAL PRASANGA Regd No. C—BN—05/90
Licence No. C.R.N.P. 5—Licensed to post without Pre-payment

ପିପିଲିଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଶାରଦୀୟ କ୍ରୀଡ଼ା ଉତ୍ସବକୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରି ଅଭିବାଦନ ଗ୍ରହଣ କରୁଛନ୍ତି ।

ପୁରୀ ବେଳାଭୂମି ଉତ୍ସବରେ ଓଡ଼ିଶାର କଳାକାରମାନେ ସାଂସ୍କୃତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ
ପ୍ରଦର୍ଶନ କରୁଛନ୍ତି ।

ଉତ୍କଳ ପ୍ରସଙ୍ଗ

